

ترسانهٔ عامره حکیم باشیسی السید موسی

نظیف افندینك خیراتیدر

سنه ١٢٥٩

١٢٩٢

وقف السید نظیف

4

* *

* بسم الله الرحمن الرحيم *

حمدا لمن نزل احسن الحديث * الذى يحق بالتلاوة والتحديث *
وصلاة وسلاما على من اوتى جوامع الكلم * وعلم من علوم الاولين
والاخرين ماعلم * وعلى آله واصحابه الواعين منه * الناقلين عنه *
(وبعد) فيقول الشيخ اسمعيل حقى * شرفه الله بمزيد الترقى * هذا
جمع من الحديث النبوى طلب منى شرحه بالتركى المولى على الحافظ
القسطمونى ثم الفلبوى * والح فى ذلك علىّ وارسل رسائل الىّ * وانا
فى بلدة بروسا * حماها الله تعالى عن البأساء * فرأيت الاجابة من عظائم
الامور * وعزائم الاجور * وسألت الله ان يمهلنى الى ان ينتهى الامر الى
جماده * ويبلغ القلم فى مضمار البيان الى مداده * وهو المسؤل لكل سؤل

* الحديث الاول *

* انما الاعمال بالنيات * معلوم اوله كه اعمال ونيات جمع قلتدر ولكن
قلت وكثرت نكرانده اعتبار اولنور معارفده دكل زيرا معارفده لام
جنس ايچون اولمغله معناى جمعيت مضمحل اولور وكلام مثبت ومنفى
اولمق بردر وكذلك قلت كثرت ايچون وبالعكس استقراض اولنور
پس ديمك اولوركه افراد اعمالدن هر عمل نيتله در يعنى بلا نيه هيچ
رعمل صحيح دكلدر كما عند الشافعى ويافضلت وكمالى يوقدر كما عند

ابى حنيفه يعنى بو حديثده وامثالنده انما تأكيد ايچوندركه معناى
استثنايه راجعدر (لا صلاة لجار المسجد الا فى المسجد) كبى واكثر علما
وارباب حقايق قول اوله ذاهب اولديلر زيرا حديث صلاتله بونك
ميانده فاروق واردر تأمل بو معنادندركه ديمشلردر صوم رمضانده
نيت بولنمسه قضا لازم كلور اكر صحيح اولايدى قضا لازم كلمزدى
(پس بويله دينلر نيتى صحت عبادتده شرط قيلديلر وهر نسنه كه
انكله فرضه توصل اولنه فرضدر ديديلر بوجهتدن ديمشلردركه
بر مقصودى تحصيل ايتمك واجب اولسه واوراده كذبله توصلدن
غيرى چاره بولنمسه كذب ايتمك واجب اولور (پس نيت روح العملدركه
روح حيوانى نك بدنه سريانيله بدن حيات بولديغى كبى نيتك دخى
فرض ونافله يه سريانيله عمل صحت بولوركرك اول عمل شروط قسمندن
اولسون وكرك اولمسون كما عند الشافعى (ووضوده نيت رفع حدثدر
بو صورتده نيت مس مصحفه وعند الشافعى طوافه وعند البعض
سلامه شامل اولور (وديمشلردركه نيت عند الشروع فى الفعل الله
تعالى يه انكله قربت قصد ايتمكدر انكيچون الله تعالى انواع ارادتدن
نيتى اختيار ايتمشدر زيرا ارادت قصد مطلقدركه بطريق القربه
اولاندن اعمدر ونيت قصد قلبدر بناء على هذا مجرد تلفظ باللسان
وحديث نفس نيت اولمز يعنى بلاقصد خاطره وارد اولانه اعتبار
يوقدر (وكذلك قصد ريائى دخى مانع تقربدر بو سببدن وارد اولديكه
(نية المؤمن خير من عمله) يعنى نيت مؤمن بر نسنه دركه غير عاملى عامل
حكمنده قلور وهم قول وعملدن خير اولودر زيرا قول وعمله ريا يوزندن
فساد دخول ايدر فاما نيت امر مستوردر صوم كبى (وتروكده اسقاط
عذاب ايچون نيت لازم دكلدر مكركه تارك زنا مثلا ترك زنا ايله امتثال
امر شارع مراد ايده بو صورتده عذاب معصيتدن معافى اولديغى كبى
مثاب دخى اولور نته كيم مباح احكام شرعيه دندر ديو عامل اولانه
ثواب واردر مع هذا امور مباحه اصلنده لا ثواب ولا عقاب مقوله سندندر
(وشول نسنه كه امور اعتقاديه دندر توحيد وامثالى كبى انك ايچون

نيت لازم اولماز مكركه توحيد له مراد كلمهٔ شهادتى قول اوله بو صورنده
قصد اخلاصه محتاجدر نته كيم حديثده كلور (من قال لا اله الا الله
خالصا مخلصا دخل الجنة) يعنى خالص اولديغى بودركه آفات
قلبيه‌دن پاك اوله نفاق وشك كبى ومخلص اولديغى بودركه اول مقالهٔ
جليله‌يى لسانه كتوروب اظهاريله خلوص قصدايليه (وديمشلردركه
نيت عمله مقارن كركدر واكر اجنبى ايله فصل واقع اولورسه
بعض اعمالده صلاة كبى تكراره محتاجدر الحاصل نيتك عمله
باحقيقة وياحكما اتصالى لازمدر نته كيم مال زكاتى افراز وعزل
ايتديكى وقتده نيتى كافيدر شويله كه فقيره دفع حالنده نيت بولنمسه
ضرر ويرمز وصوم رمضانده بعد الغروب نصف نهاره دك نيت
صحيحدر ونذر معين ونافله دخى بويله‌در وقضاده ونذر مطلقده طلوع
فجره دك نيت كركدركه بونلر نيت متأخره ايله صحيح اولمازلر (وامام زفر
شهر رمضانك مجموعنه برنيت كافيدر ديمشدر ولكن مبتدى حالنه
مخالفدر زيرا مبتدى حضور وغيبتدن خالى دكلدر حضور دائم اهلى
ايسه على الاستغراق نيت ايچنده‌در يعنى انلك نيت واحدهٔ كليه‌سى
جميع اعماله من الاول الى الاخر ساريدر (وصوم رمضانده اصل
اولان نيتى انفجار صبحده ايتملودر ولكن متعسر اولمغله دفع حرج
ايچون تقديمى تجويز اولندى وبوراده اجنبى ايله فصل ايتمك ضرر
ويرمدى اكل وشرب وكلام ومنام وجماع كبى (وبعض احوالده نيت
ابهام اوزرينه اولوب صكره تعيين اولنمق صحيحدر مثلا بركيمسه نك
اوزرنده ايكى كفارتى اولسه كفارت قتل وظهار كبى وعتق رقبه
ايدوب بعده على التعيين برى ايچون نيت ايتمك درستدر (پس) تقديم
وتأخير بعض اسباب واعذارله‌در والا مقارنت لازمدر تاكه ابتداسى
شروعدن آخرينه دك سريان وصبغ حاصل اوله نته كيم (اول الوقت
رضوان الله) وفقنجه ابتداى وقتى محافظه ايتمكده سر الهى سريان
مذكوردر فافهم جدا (ونيتك حسنى واحسنى وسيئى واسوئى واردر
نيت حسنه ابرارك نيتيدركه لسان وجنانده متعلق آخرتدر واحسن

مقر

مقربينك نيتيدركه لسان وجنانده متعلق الله تعاليدر ونيت سيئه كفارك
نيتيدركه لسان وجنانده متعلق دنيادر واسوئى منافقينك نيتيدركه
لسانده متعلق اخرت وجنانده دنيادر (پس) نيت ارادت وانبعاث
قلبدر اكر فجورله اولورسه اسم مضلدن كلوركه انك سادنى وخادمى
شيطاندر واكر اسم هاديدن كلورسه انك سادنى ملكدركه اولكيسى
عالم عدلدن وايكنجيسى عالم فضلدندر (وسيئه ده معتبر اولان عزمدر
فعل دكل مثلا بركيمسه يكرمى سنه دنصكره ترك صلوته عزم ايتسه
عزمى اوزرينه معاقب اولور يوخسه بالفعل ترك صلوة اوزرينه دكل
زيرا هنوز بالفعل ترك صلوة يوقدر نيت حسنه‌ده ايسه حسنه يازيلور
ولكن بو حسنه نيت اوزرينه مبنى اولان حسنه اولمغله (من جاء بالحسنة
فله عشر امثالها) قبيلندن اولماز فاعرفه (وصبينك نيتى بودركه نيت
ايتدم بو وقتده الله تعالينك مكلف اوزرينه فرض ايتديكى عمله ديه
صلوة وصوم وامثالى كبى زيرا صبى اوزرينه بنفسه فروع اعمال فرض
دكلدر اكر صبى عاقل ايكن ايمان كتورسه ايمانى فرض اولور زيرا ايمان
فرض ونافله‌يه منقسم اولماز شول جهتدنكه دوام حق دوام توحيدى
مستلزمدر بوجهتدن ايمانك سقوطه احتمالى يوقدر وبومعنادندركه
صغرنده مؤمن اوله نه صحت ايمان اوزرينه ترتب ايدن احكام لازم اولور
اقارب كفاردن حرمت ميراث واقارب مسلمين دن ميراثه استحقاق
وزوجهٔ مشركه‌سى ايله ميانده وقوع فرقت وامثالى كبى الحاصل ايمان
برنوعدركه فرضدر ولكن عذر صغر حسبيله فرضيت فروع ايمان صبيدن
ساقطدر بعض اعذارله بالغدن ساقط اولديغى كبى (وديمشلردركه علم
مجرد نيت اولماز والا كفرى بيلن دخى كافر اولمق لازم كلور بلكه علمدن
صكره قصد مخصوصدر وصوم رمضانده تسحرى نيتدن عد ايتديلر
زيرا صوم غدك قصدنى مستلزمدر (وهر عملده حضور قلب اودركه
مباشرت اولنان عملك ماعداسندن قلب منقطع اوله واكر غيره مشتغل
اولورسه اكا غفلت ديرلر مثلا صلوتده حضور اودركه جميع اجزاسنده
استحضار نيت بولنه وعلى هذا (ومباحث نيت كثيرة الاذيال اولمغله

قامت تحریره بوقدر خلعت الباس اولندی ماعداسی دکانچهٔ ادوات
علوم فقهیه‌دن خریده اوله * وانما لکل امرئ ما نوی * امرئ کسرله
انسان ویا رجل دیمکدر مرء کبی مؤنثی امرأه کلور و بوندن اخذ
اولنور که زن حکم شرعده مرده تابعدر انك ایچون قرآنده اکثر مواردده
ذکر رجال‌له اکتفا اولنمشدر وحدیثده کلور (طلب العلم فریضة علی
کل مسلم) یعنی مسلم تخصیص اولندی مع هذا مسلمه اوزرینه دخی طلب
علم فرضدر زیرا مسلمه مسلمه تابعدر و بر دخی مسلم من اتصف باسلام
ایا کان من رجل وامرأة دیمکدر امرئ دخی انسان وشخص معناسنه
مأخوذ اولیجق عام اولور مرءدن مروّت اخذ ایتمشلردر کدووت وزنی
اوزرینه که کمال البر دیمکدر رجولیت کمال الرجل دیمك اولدیغی کبی
و بعض نظم حدیثده (انما کلمه‌سی مطویه درمعنای کلام نبوی بودر که
هرکس ایچون عمل اختیاری وقصدیسندن نیت ایتدیکی خیر وشر
واز در غیری یوقدر (پس انی که نیت ایتمدی معتد به دکلدر وانی که
قصده مقارن قلدی اکر قصدی حق ایسه اجر وثواب بولور واکر
دنیا وماسوی ایسه اکا کوره مجزی اولور (پس کلامده تکرار یوقدر
زیرا انما الاعمال بالنیات صلاح وفساد عمل نیته دائر اولدیغنی بیاندر
وانما لکل امرئ ما نوی خیر وشر وثواب وعقابه راجعدر (و بونده
اشارت واردر که حسن قبول حسن نیته راجعدر ومنوی یی تعیین
ایتمك شرطدر مثلا بر کیمسه‌نك اوزرنده صلوت فائته‌سی اولسه نیت
مجرده کفایت ایتمز بلکه قضا ایتدیکی وقتده فوت اولان ظهر ویا عصر
دیو نیت ایلیه اکر بوقول اولمیایدی فائته بلا تعیین صحیح اولمق لازم
کلوردی تنکیم کلام اولك اطلاق مضمونی انی اقتضا ایدر اشته بودخی
تکرارك اند فاعنه بشقه بر وجهدر ولکن کلام آتی تفصیلینك وجه
اوله ارتباطی اقوادر فافهم * فمن کانت هجرته الی الله ورسوله * نیتی
تفصیل ومواد منویه‌ده اول وقتده مناسب اولان هجرتی تخصیصدر
هجرت کفار اراسنده اولان وطنی ترك ودار اسلامه انتقالدر
کرك مکه‌دن مدینه‌یه اولسون وکرك غیری اولسون بوراده الله تعالی‌یه

هجرتدن مراد امر ایتدوکی یره هجرتدر نته‌کیم حضرت ابراهیمدن
علیه السلام بطریق الحکایه کلور (وقال انی ذاهب الی ربی سیهدین)
مقصود ابراهیمك نار نمرود دن نجاتندنصکره ارض بابلدن ارض
شامه هجرتیدر زیرا مکان رضایه هجرت همان حقه هجرتدر که اکا
هجرت حکمیه دیرلر نته‌کیم جناب رسالتده صلی الله علیه وسلم هجرت
ایتمك هجرت حقیقیه‌در که بدن وجوارح ایله در و بونك دخی مآلی
رسول‌الله داررده انضمامله تحصیل رضادر واطلاق هجرته کوره تابع
رسول دخی انده داخلدر انکیچون تحصیل علم وصحبت اهل تقوی
ایچون بر داردن بر داره انتقال ایتمك امور لازمه‌دندر نته‌کیم احیاء
العلومده کلور چونکه بر شهرده فقیه فاسقدن غیری اولمسه اورادن
هجرت ایتمك لابددر زیرا فقیه فاسقك فتواسنه اعتماد یوقدر وعلامت
فسق بودر که حریر ویا ابریشمی غالب اولان لباسی تلبس ایده ویا
بر فرسه راکب اوله که اوزرنده التونلو سرجی اوله ویا بونك امثالی
منکرات ارتکاب ایده بو صورتده فسقی ظاهر اولمش اولور * فهجرته
الی الله ورسوله * یعنی هجرتی کامله ومقبوله‌در زیرا شرط وجزا متحد
ومکرر اولسه کماله مصروف اولور الحاصل شول کیمسه‌نك که هجرتی
محل رضا ومأمن مصطفایه اوله انك هجرتنه سوز یوقدر که نیتی
خالصه وطویتی صادقه اولغله مثاب ومأجور اولور کرکسه قبل
الوصول اثناء طریقده وفات ایلسون نته‌کیم قرآنده کلور (ومن یخرج
من بیته مهاجرا الی الله ورسوله ثم یدرکه الموت فقد وقع اجره علی الله)
وحدیثده کلور که الله تعالی سزلك صو ریکزه واعمالکزه نظر ایتمز
بلکه قلوب ونیاتکزه نظر ایدر یعنی اکر قلوب ونیاتکز خوب اولورسه
فبها والا صور واعمال مجرده کز مفید اولماز چونکه مهاجرك نیتی
دار الهجرته وصول ایدی صورتا عدم وصولی مضر اولمدی بلکه
اجر هجرت اعطا اولندی نته‌کیم اهل ایمانك جنتده خلودلری نیت
واعتقادلرینه راجعدر * ومن کانت هجرته الی دنیا یصیبها * دنیا
بلا تنویندر زیرا ادنی لفظنك تأنیثیدر یصیبها اکا صفتدر بوراده

اصابت تحصيل معناسنه در كردن طمعی دنيايه اوزادوب تحصيلنی
سهمك نشانه اصابتنه تشبيه ايلديكه ايكيسنده دخی سرعت وصول
وحصول مراد وار در يعنی دخی شول كيمسه نك كه هجرتی اصابت
وتحصيل ايده جكی غرض دنيای دنيه اولسه *او امرأة ينكحها* بعض
رواياتده ينكحها يرينه يتزوجها دوشمشدر معنی بردر زيرا نكاح لغتده
ضم وجمعدر تزوج دخی تأهلدر كه انده دخی معنای مذكور واردر
زيرا برنسنه جفت اولمق آخرك انضماميله در بوراده ينكحها دخی
امرأه يه صفتدر زيرا امرأه يه مهاجرت ايتمك ويا مطلق قصد ايلمك
نكاح شرعيله كركدر ديو نكاحه ترغيبدر نته كيم او ولد يدعوله
حديثنده ولدی دعائله وصفده دخی بودر (بعده امرأه دنياده
مندرج ايكن تخصيص بالذكر ايتدی زيرا اول وقتده ام قيس نام
برخاتون مكه دن مدينه يه هجرت ايتمش ايدی بركيمسه دخی اول خاتونی
نكاح ايتمك سوداسيله مدينه يه مهاجرت ايتدكده جناب نبوی
بوخصوصه مطلع اولنجق اول كيمسه نك سوء نيتنه تعريضا امرأه يی
تخصيص ايتدی پس بو معنی واقعه مبنی اولمش اولدی وياخود
ذكر امرأه زياده تحذيردن اوتوری دركه امرأه فتنه اولمق جهتندن
سائردن اشددر نته كيم حديثده كلور (صواحبات يوسف صواحبات
كرسف) يعنی كرسف بنی اسرائيل زاهدلرندن بركيمسه ايديكه بوقدر
ايام صائم وقائم اولوب عبادتده اهتمام ايدر ايكن آخر برخاتونه عاشق
اولوب كافر اولدی صكره تدارك الهی ايله تائب ومستغفر اولوب اولكی
درجه سن بولدی (ايشته بو تقرير اوزرينه او امرأة ذكر الخاص
بعد العام قبيلندن اولدی مزيتندن اوتوری ولكن ائمه نحودن اولان
ابن مالك ديمشدر كه عطف خاص علی العام واوه مخصوصدر
پس بوراده او كلمه سی تقسيم ايچوندر كه مطلق عطفی منافی دكلدر
امرأه يی دنيايه قسيم ومقابل قيلديغی علت مذكوره دن اوتوريدر كه
فتانده اشدیتی در الحاصل و وله او علت مذكوره حسبيله معناده
متحد ولكن برای امر لفظی مغايردر *فهجرته الی ما هاجر اليه* پس

بو نيت اوزره اولان كيمسه نك هجرتی دخی نيتنه راجعدر يعنی مقبول
دكلدر ومقابله سنده مثاب ومأجور اولماز زيرا تركستانه متوجه اولان
كيمسه كعبه يه وصول بولماز انكيچون خواص ناس الله تعالی دن
حسن سمت وسداد طريق ووصول منزل استرلر وحديثده كلور كه شول
مال كه باجخه وضع اولنه ضايعدر يعنی بی نيت اولان عمل بی روحدر
انكيچون اعلای عليينه صعود ايده مز بلكه طينده يعنی عالم اسفل
طبيعی ده قالور قال الله تعالی (اليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح
يرفعه) يعنی عمل صالح اودر كه رضاء لله ويا بالحق لا بالنفس معمول اوله
اشته بو مقوله عمل نردبانك پايه سی كبيدر كه باعث ترقيدر پس صلاح
وخلوص لازم كلدی تا كه عمل مقبول ودرجات عاليه وصوله وسيله اوله

الحديث الثانی

*قال عمر رضی الله عنه بينما نحن عند رسول الله صلی الله عليه وسلم
ذات يوم* يعنی حضرت عمر رضی الله عنه بيوردی كه بركون حضور
رسول الله ده اولديغمز اثناده پس نحن حضرت عمردن واول مجلسده
حاضر اولان اصحابدن عبارت اولمش اولور والله تعالينك رسول الله
اوزرينه تصليه سی رحمت مخصوصه سيدر كه بين الجبين سر
مكتومدر انكيچون تصليه حقه نسبت اولنور اكر صيغهٔ ماضی واكر
مضارع واكر امردر صلی ويصلی وصل كبی سؤال اولنورسه كه
چونكه تصليه فی الحقيقه حقه مضافدر يا بزه ندن اضافت اولندی
نته كيم كلور (يا ايها الذين آمنوا صلوا عليه) جواب بودر كه مقصود
تذكير تصليه در تا كه حقدن طلب كار صلاة اولمقدن خالی اولميه لر
(وتسليمدن مراد سلام قولی وتحيت مخصوصه در قال الله تعالی (سلام
قولا من رب رحيم) وذات يوم مسمانك اسمنه اضافتی قبيلندندر پس
ذات يوم مدة صاحبة بهذه اللفظة التی هی يوم تقديرنده دركه مسمی
ذات واسم يوم در موصوف اولان مدت حذف اولنوب صفت انك
مقامنه اقامت اولنمشدر ذات ليلة وذات مرة دخی بويله در *اذ طلع
علينا رجل* اذ مفاجأه ايچوندر طلوع ظهور معناسنه در رجل اردر

بوراده مرد غریبدر برمرد غریب طالع وظاهر اولدی ومجلس نبوی یه
کلدی * شدید بیاض الثوب * رجله صفتدر شدید صفت مشبهه درکه
فاعلنه مضافدر یعنی اول غریب صورتلو کلن کیمسه نك لباسی زیاده
بیاض ایدی بونده لباس بیاضك استحبابنه اشارت واردر زیرا لباس
صلحادر خصوصا یوم جمعه ده استحباب تلبسی منصوص علیه‌در
* شدید سواد الشعر * صفت اخرادر بونده ایکی متقابلی جمع واردرکه
بیاض وسواددر و بوایکیسی اصل الالوان وماعدا بونلردن مترکبدر
و بعضیلر عندنده بیاض الواندن دکلدر بلکه محلندن لون قبول ایدر
مثلا نور شمس جامه عکس ایتدکده جامك لوننه تابع اولور کرك احمر
وکرك اصفر وکرك غیری وآب دخی بویله‌درکه ظرفنك لونیله متلون
اولور ودیمشلردرکه (بالاتر از سیاهی رنك دکر نباشد) یعنی لون سیاه فوقنده
رنك دکر یوقدر بوسببدن احصاء اسماء الهیه ایدنلر نهایت سیرده
لون سواد کوررلر که اکا عند الصوفیه ظل حقیقی درلر که مقابلهٔ نورده
دکلدر بلکه نور الانوار اولان ضوء حقیقی نك عینی در فافهم جدا
(شعر فتحیله جسمده بتن قیل وصاچدرکه صوف ووبرك غیریدر
زیرا صوف قیونك وامثالنك ووبر دوه نك نظائرنکدر بوراده شعردن
مراد صاچ وصقاللردرکه سیاه اولدیغی اسباب حسن ولوازم زینتدندر
زیرا انکله مراد جبریلدر نته کیم آشغه ده کلور جبریل ایسه رسول اللهه
حسن صورتده تمثل ایدوب کلوردی حتی دحیه صورتنده کلدیکی
مشهوردر دحیه ایسه اجمل عرب ایدی وسواد شعر مرور ایامله فنا
وهرمدن مبرادر زیرا نوردن مطبوعدر * لایری علیه اثر السفر * یعنی
اوزنده اثر سفر کورنمز ونشان رهروی یوغیدی انکیچون لباسی متغیر
اولوردی پس لایری جمله سی دخی صفت اخری ویا ماقبلنی ایضاحدر
* ولا یعرفه منا احد * وبزدن یعنی اصحابدن هیچ برکیمسه انی بیلمز
یعنی مابینمزده معروف کیمسه دکلدر و بوندن معلوم اولدیکه اول رجل
دحیهٔ الکلبی دیدکاری صحابی صورتنده دکل ایدی والا بلنوردی
* حتی جلس الی النبی صلی الله علیه وسلم * حتی کلمه سی مطلع یه غایتدر

یعنی اول رجل طالع وظاهر مجلس نبوی یه منتهی اولوب جلوس ایتدی
بونده جلوس اضطجاعدن وقعود قیامدن اولور دیو فرق ایده نی
رد واردر زیرا رجل مذکورك جلوسی قیامدن ایدی اضطجاعدن
دکل ایدی وسؤال قبرده کلور (اتاه ملکان فاقعداه) یعنی بوراده قعود
قیامدن دکلدر پس جلوس وقعود الفاظ مترادفه‌دن اولور وقاموسده
کلورکه القعود والمقعد الجلوس او هو من القیام والجلوس من الضجعة
ومن السجود انتهی یعنی صاحب القاموس جلوس وقعودده ایکی قول
اولمغه ذاهب اولدی * فاسند رکبتیه الی رکبتیه * پس اول رجل دیزنی
رسول اللهك صلی الله علیه وسلم دیزینه اسناد ایتدی ومتصل ومعتمد
قیلدی نته کیم ترك دیز بدیز اوتوردی دیر وعجم نشست زانو بزانو دیو
تعبیر ایلر و بو تعبیردن جبریلك رسول اللهه زیاده قربی فهم اولندی
والا معلم ومتعلم میاننده مساحهٔ معتدله درت ذراعدر الحاصل حالات
وحی ده بو مقوله مساحه اعتبار اولنماز و بعض امور واردرکه باطنك
قربی ظاهرك دخی قربنی اقتضا ایدر نته کیم طائفهٔ عرب کمال اتحاده
اشارت ایچون ایکی قوسی بربره کتوروب برالدن اوق اتارلر وقرآنده
کلور (فکان قاب قوسین) و بو معنایی ایضاح ایچون دیمشدرکه
* ووضع کفیه علی فخذیه * دخی اول رجل ایکی اللرینی عادت عرب
اوزرینه رسول اللهك علیه الصلاة والسلام ایکی او یلقلری اوزرینه
وضع ایتدی زیرا کرچه کف تشدیدله ال آیه‌سنده مشهوردر ولکن
مطلق ید معناسنه کلدیکی دخی قاموسده مصرحدر * وقال یا محمد
اخبرنی عن الاسلام * ودیدیکه یا محمد اسلام ندر بکا اندن خبر ویر
وتعریف ایله چونکه رجلدن مراد جبریلدر وجبریله اسلام نه ایدیکی
معلومدر پس سؤالی غیره افاده یه محمول اولدی وحاصلی تحصیل
لازم کلمدی زیرا برمعنایی غیره افاده ایتمك یا اکا خطاب طریقیله ویا
آخرك لساندن تعریفله اولور و بو اولکیدن ابلغدر فعل قولدن
ابلغ اولدیغی کبی نته کیم کلور (صلوا کما رایتمونی اصلی) ومحمد لفظی رسول
اللهك عالم اجسامده عین خارجیلرینه کوره اسم علمی در احمد مقام

ارواحه کوره اسملری اولدیغی کبی انکیچون احمدی بمعنی الفاعل اخذ ایتمك اولادر زیرا عقل اول رتبه سنده کثرت حمدلرینه بناء لواء الحمدله سرافراز اولوب جملهٔ انبیا وکمل اولیا ارواحی دعوتنه اجابتله تحت اللوالرنده بولنديلرتنه کیم (کنت نبیا وآدم بین الماء والطین) عالم ابداعدن بری بالفعل نبوتلرینه دالدر اکرچه بومعنایی فهم ایدن اقل قلیلدر وصور انبیایی محمددن غیری قیاس ایدرلر ومحمد مرة بعد اخری اقوال وافعال وسیرتی اوزرینه محمود دیمکدر وآخر محمودیتلری مقام شفاعتده ظاهر اوله جقدر قال الله تعالی (عسی ان یبعثك ربك مقاما محمودا) سؤال اولنورسه که نیچون یا نبی الله ویارسول الله دیو تعظیمی مشعر اداتله تعبیر مع هذا معلم خیرتوقیراولنه کلمشدر حتی برکیمسه ابو ینی اسملریله ذکر ایتمك سبب فقر دردیمشلردر معلم خود فوق الابویندر وقرأنده کلور (لاتجعلوا دعاءالرسول بینکم کدعاء بعضکم بعضا) جواب بودرکه چونکه جبریل وکیل الهی ایدی لاجرم اسم علمی تصریح ایتدی تاکه محمدله موسوم اولان کیمسه نك رسالتی حاضر بالمجلس اولنلره زیاده روشن اوله زیرا اومقوله سؤاللره جواب ویرمك هرکسك حالی دکل بلکه رسول صادقك شانیدر و بردخی بودرکه جبریل افرادامته قیاس اولنماز و بردخی ابتداء وحی ده اولان خطابه نسبتله یامحمد دیدی زیرا اول وقتده بالفعل نبوت یوغیدی و بوراده اخبرنی دیدی زیرا خبرغیرك اعلام واخباریله حاصل اولان علم وادراکدر پس دیمك اولورکه بکا اعلام ایله اسلام ندر تاکه سنك اعلامکله بکا علم حاصل اوله و بومقوله یه علم کسبی درلرکه غیریدن بطریق الطلب مستفاددر وانك مقابلی علم وهبی درکه حقدن بلاتعمل فائضدر سؤال اولنورسه که ایمان اصلدرکه تصدیق قلبدر اسلام ایسه فرعدرکه قالبه متعلقدر فرع ایسه اصل اوزرینه مبنی در پس سؤالده اصلی تقدیم ایتمك کرك ایدی جواب بودرکه ظاهردن بدء ایلدی زیرا دیمشلردرکه الظاهر عنوان الباطن و اشارت قلدیکه شرائع واحکام ظاهره وسائل حقائق وحکم باطنه در و بعض حکماء الهیه اعضا

وجوا

وجوارحی اصل طوتمشلردر نتکیم من فقد حسافقد علما دخی اکادالدرکه علمك مبناسی حس دردیمك اولدی حسدن مراد مشاعردر وکاه اولورکه مشاعرله ادراکه دخی حس اطلاق اولنور *فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم الاسلام ان تشهدان لااله الاالله وان محمدا رسول الله* پس رسول الله دخی سؤالك عقبنده بلاتردد جواب ویروب اسلام بش نسنه دن عبارتدرکه اولکیسی شهادتدر یعنی وردی ومتعلق شهادت لااله الاالله محمد رسول الله اولدوغن افاده قلدی شهادت مخبرعنهه علم ویقیندن صادراولان اخباره درلر لااله ده اولان اله منکردن مراد معبود بالحق در یعنی معبود بالحق یوقدر الاالله تعالی واردرکه ماسوا معبود بالباطل دراصنام وامثالی کبی قال الله تعالی (افرایت من اتخذ الهه هواه) واله منکر حقدن غیری یه اطلاق اولنمشدر قال تعالی (ماعلمت لکم من اله) ونحوه واله معرف اطلاق اولنمشدر قال تعالی (هل تعلم له سمیا) پس لااله الاالله لامعبود الاالله دیمکدرکه صورت توحیددر نته کیم لاموجود الاالله حقیقت توحیددر وجلاله ده اولان ال فی الحقیقه تعریف ایچون اولمغله الف خط حق ولام خط انساندر زیرا وسط لساندن حروف حلقیه وشفویه میاننده اولدیغی کبی انسان دخی برزخی درکه غیب وشهادتی جامعدر وبوندن لاایله بدء اولندیغنك سری معلوم اولدی زیرا لام مجمع البحرین در وکون ایله مکون اراسنده اولان ارتباط مرتبهٔ الوهیتده متعین اولورکه حقیقت جامعه در پس عالم وجوبه کوره الله دینلورکه مستخلفدر کسرلامله وعالم امکانه کوره انسان دینلورکه خلیفه در قال الله تعالی (فاعلم انه لااله الاالله) یعنی متعلق علمی مرتبهٔ الوهیت قلدی که مرتبهٔ ارتباط در پس معلوم اولان الوهیت ومرتبهٔ انسانیتدرکه مافوقی مجهولدر و بوراده محمد رسول الله دنلدی عبده ورسوله دنلمدی زیرا الزم اولان اثبات رسالتدر واثبات عبودیت دفع غلو ایچوندر قال الله تعالی (لاتغلوا فی دینکم) (معلوم اولاکه ابتداء عالم ایجاد اولان روح محمدی صورت روحیهٔ نوریه بولدقده لسان روحله لااله الاالله دیو شهادت ایدیجك الله تعالی

دخی انی تعظیم ایدوب (محمد رسول الله) ایله مقابله قلدی (وکلمهٔ شهادت
صورنده نقطه دن خالی اولدی زیرا نقطه وحدتدر ومؤدای الوهیت
کثرتدر که خلقك حقه ارتباطی بو مرتبه ده در نته کیم مروراندی کثرتده
وحدت ایسه محجوبه خفیدر مع هذا نقطه دن غیری یوقدر زیرا هر خطك
نهایتی نقطه و بلکه هر خط یا اوچ و یا بش و یا یدی نقطه دن عبارتدر که
مجموعی نقطهٔ واحده یه منتهی اولور فافهم (وچونکه لسان بیان ایچون
خلق اولندی پس اقرار لسانه تخصیص قلندی زیرا اخف و سائر عمل
جسد دن ایندر (وشیخ السنه ابو منصور ماتریدی مختاری اوزره
اقرار شرط درکه حقیقت ایماندن خارجدر نته کیم مذهب اهل حقائق
دخی بودر وفی الحدیث (من مات وهو یعلم ان لا اله الا الله دخل الجنة)
یعنی اقرار اجراء احکامه شرط در والا تصدیق قلبی کافیدر واحکام
دنیویه دن مراد حیاتنده اکا اقتدا ومطالبهٔ عشر وزکاة ومماتنده
جنازه سی اوزرینه نماز ومقابر مسلمینده دفن ومیراثی اقارب مسلمینه
انتقال وامثالی کبی چونکه اسلام تسلیم ظاهردر پس واجب اولان
اقراری ترکله آثم اولوب کافر اولمق لازم کلور و بونده توسیع دائرهٔ
رحمت واردر زیرا اکر اقرار رکن اولایدی مصدق بی اقرار مخلد
فی النار اولمق لازم کلوردی بو ایسه تضییق در و فی الحدیث (یخرج
من النار من کان فی قلبه مثقال ذرة من الایمان) وکلمهٔ شهادتك اسرار
واشاراتنه نهایت یوقدر و بعض لطائف وحقائق غیری اثنا رمزده
مثبتدر اکرچه شرکك برمرتبه غلوسی واردرکه کلمات توحید انلرك
عندنده کفردر* وتقیم الصلوة* ودخی صلاة مفروضه یی اقامت ایده سن
یعنی اسلامك ایکنجی شرطی نمازه کما ینبغی صورت و یرمکدر واول
صورت شروط وقیود ظاهره و باطنه سنی مراعات ومحافظه در زیرا
اقامت صلاة بو معنادن عبارتدر والا قائم اولماز بلکه خراب ومنهدم
اولور (معلوم اولا که صلاة افضل شعب ایمان اولمغله سائرلر اوزرینه
تقدیم اولندی مقصود صلوات خمس درکه نبوتك اون ایکنجی سنه سی
مفروضه اولدی واول وقتده نماز ووضوء شرعی وسورهٔ فاتحه وسائر

سور قرآنیه ایله ایدی زیرا مکه ده سکسان بش قدر سوره نزول ایتمشدر
و وضوء فعل رسول الله ثابت اولدی اکرچه آیتی مدنیه در
وسورهٔ فاتحه بر دفعه مکه ده و بر دفعه مدینه ده نزول ایتدی بلکه
فاتحه قبل الوحی لسان اسرافیلدن مأخوذ ایدی زیرا اسرافیل
علیه السلام قبل النبوه جناب رسالتله اوچ سنه مقارنت ایدوب
بعض کلمات سویلردی اکرچه شخصی کورنمزدی واو مقوله یه
هاتف دیرلر وصلاتك فرضیتی کتاب وسنت واجماع امتله ثابتدر
وشرط فرضیت اسلام وعقل و بلوغدر که مدار تکلیف بو اوچ نسنه در
وشول حدیث که کلور (مروا اولادکم بالصلوة وهم ابناء سبع واضربوهم
علیها وهم ابناء عشر سنین) بو معنی تأدیبه محمولدر و برکیمسه انکار
صلاة ایلسه مرتد اولور و کر کسلنك اولوب عمدا قلمز ایسه تعزیر
شدید وحبس مدید لازم کلور واکر تهاون اوزرینه اولوب عقاب اللهدن
خوف ایتمز ایسه بو صورتده دخی کافر اولور زیرا مکر اللهدن امن
کفردر شول معنادنکه حقه عجز نسبت ایتمکدر وصلاة عبادت بدنیه درکه
انده نه بدنله ونه ماله نیابت صحیح دکلدر بالاتفاق مکرکه بعد الموت
کفارتله وصیت ایلیه ویا وارثی تبرع ایده حجده ایسه نفسله نیابت
صحیحدر عذر اولیجق وصومده ماله فدیه درستدر پیرفانی یه کوره
(وصلاتك ظاهری افعال واذکار و باطنی مناجات ومشاهدهٔ رب
غفاردر نته کیم حدیثده اکا اشارت ایدوب کلور (وجعلت قرة عینی
فی الصلوة) زیرا چشمك قراری مطالعهٔ محبوب ایله حاصل اولور
وجناب نبوته بر امر مشکل عارض اولسه صلاته التجا ایدرلردی
ومقصودلری حاصل اولوردی وقرآنده کلور (واستعینوا بالصبر
والصلوة) و بر اعرابی جنتده همجوار حضرت اولمق طلبکاری اولدقده
(اعنی بکثرة السجود) بیوردیلر یعنی میانده جهت جامعه ومناسبت
معنویه اولمدقجه همسایه اولمغه امکان یوقدر وصلاتده مشاهده یه
وسیله اولان حضور قلبدر بو جهتدن اجزاء صلاتك مجموعنده غفلتدن
حذر لازمدر والا حضوردن خالی اولان جزءك ردی لازم کلوب صلاة

نقصان اوزرینه قالمغه مؤدی اولور بو سببدن جماعته تحریض اولندی تاکه هر کسک اجزاء مقبوله سنده بر صورت مقبولهٔ مشخصه حاصل اولوب اجزاء غیر مقبوله یه شفیع اوله و جماعتله اولان نماز منفردا نماز اوزرینه یکرمی یدی مرتبه مفضلدر زیرا جماعتله اقامت اولنان صلوة واحده بلا جماعة اقامت اولنان بر بوم و برایله نك صلوتی کبیدر بر بوم و برایله نك فرائضی ایسه اون یدی ورواتبی اون رکعتدر که مجموعی یکرمی یدی اولور (بعدذا علما دیمشلردر که صلوتله مراد اصالة فرائض وتبعیة واجبات وسنن ونوافلدر ونفل فرض اوزرینه زائد دیمکدر وزائد ایکی وجهله بری مصادمهٔ فرض ایلیوب مخالف شرع اولاندر التی وقت نماز کبی و بری تکمیل باینلدر نوافل صلوت کبی کرك انك ایچون اسم مخصوص اولسون صلوة رغایب وصلوة قدر کبی وکرك اولمسون سائر نوافل مطلقه کبی ونوافل اوقات مکروهه ده و یا محرمه ده اولمیجق هیچ برندن منع اولنماز زیرا وسائل قرب الهیدر و بعضینك کیفیت مخصوصه اوزرینه اولدیغی بدعت سیئه اولمسنی مستلزم دکلدر زیرا بدعتك مذمومه اولدیغی امر جاهلی و یا بطریق المصادمه اولمسیله در ومحدث فی الحقیقه بو مقوله بدعتدر که دین ایچنده ضلالتدر ماعداسی سنت حسنه وعین هدایتدر (و بعض علماء رسوم ضیق فهمندن ناشی نیجه امور شرعیه یی امور بدعیه دن عد ایدوب ضال ومضل اولمشلردر نادرك نَذره اقتداسی صحیح دکلدر دیدکاری فاسددر زیرا فتاوای سراجیه ده کلدر که (لله علی هذه الصلوة التی التزمها هذا علی نفسه) دیسه اقتدا صحیحدر (و بزازیه دن نقل ایدوب اشباهده کلمور که (یکره الاقتداء فی صلوة الرغائب وصلوة البراءة وصلوة القدر الا اذا قال نذرت کذا رکعة بهذا الامام بالجماعة) مع هذا نذره دخی حاجت یوقدر زیرا بعض صحابه تهجدده جناب نبوته صلی الله علیه وسلم اقتدا ایتمشلردر که اقتدا ارتباط ده جهت جامعه اولمقده کافیدر نتکیم نفس نیت عابد ایله معبود ارسنده رابطه در فاعرف (ونووی نام محدثك رغائب حقنده قاتل الله واضعها دیدیکی کندی ائمه سندن اولان امام

غزالی یه راجعدر زیرا غزالی کتاب احیاده صلوة مذکوره یی مقرر قلوب صلوة مستحبه در دیمشدر و تقریر دخی وضع حکمنده در و کندی امامنه لعنت ایده نك حالی بللودر خصوصا صاحب مذهبی اولان امام شافعی یه ساریدر زیرا شافعی دیمشدر که (من استحسن فقد شرع) یعنی دین ایچنده مستحسن اولان نسنه مشروعاتندر صلوة مذکوره ایسه مستحسنات مشایخدر ومجتهد اجتهادنده دکه وجهله خطا اوزرینه مقرر دکل ایکن مشایخ مکاشفین نوجهله خطالری اوزرینه مقرر اولوب دهور طویله ده صلوة مذکوره یی احیا واقامت ایلمشلر والی آخر الزمان تخلید قلمشلردر (وامام مکی که محدث اولدیغندن جبال مکه ده اون سنه دن زیاده نباتاتله تعیش ایلیوب وجودی سبزه رنك اولوب حالده اکا معادل ودنك یوغیکن نقلا وکشفا قوت القلوبده صلوة براتی تصحیح ایتدکاری لدی اولی الابصار نمایان ایکن وصاحب تفسیر التیسیر وکتاب العقائد مفتی الثقلین امام نسفی یاقوته نام کتابنده فضائل صلوة قدری عیان ایتمشیکن وفضائل اعمالده خبر واحد وعمل علماء کافی اولدیغی جملهٔ ارباب اجتهاد وارباب حقایق عندنده متفق علیه ایکن نووی وابن تیمیه وسبکی و بقاعی کبیلرك ردیله شهادت عدول جرح اولنورمی (وخواقین عثمانیه دن سلطان محمد الفاتح ایامنده عقد مجلس اولوب فقهاء دین دن معدود اولان ملا خسرو و ملا کورانی وسائرلر وخصوص اوزره علوم شتاده ماهر واذواق ومکاشفاتده حالی باهر اولان شیخ آق شمس الدین اوراده حاضر اولوب صلوة مذکوره نك صحتی اوزرینه بعد الاجماع وقفیه ده ثبت اولنمق اوزره امر سلطان لاحق اولوب وجائز واجب مرتبه سنه ایروب امور شرعیه ده اولو الامره اطاعتك لزومی معلوم سابق ولاحق ایکن اوهام وخیالاته تابع اولان اشخاصك اقوال مزیفه سیله عمل قلنورمی (وهرنه که مخالفلر طریق خلافدن جدل وعناده باشلمشلردر جمله سی مجاب ومردوددر که اهل قبوله ایرادی لازم دکلدر زیرا باعث ملال دل وصداع سردر و بو فقیرك بو خصوصده آثار کثیره سی

واردر والله واسع عليم * وتؤتى الزكوة * دخى زكوتى ايتا ايده سن
يعنى اسلامك اوچنجى شرطى ايتاء زكاتدركه ربع عشردر يعنى بيكده
يكرمى بش اقچه در بنى اسرائيلده ايسه ربع مال ايديكه بيكده ايكى
يوز اللى يدر بويله ايكن بوشريعت سهوله وسعه نك قدرنى بلميوب
ارباب حرص وطمع يبوست ترابيه دن ناشى امساكده شديدلر وامر جباره
مخالف وعنيدلردر وديمشلردركه دائرۀ ولايته وضع قدم ايتمك بذل
مال وجانه منوطدر پس بخيل اولان ولى اولماز وزكاتده رذيلۀ
بخلدن طهارت نفس واردر بلكه زكوة حقيقتده نفسى جميع رذائلدن
تطهيردر بومعنايه صلوة اوزرينه تقديمى لازم ايدى زيرا ديمشلردركه
التخلية قبل التحلية يعنى اساس قبل البناءدر ولكن صلوتده شرف
معراج روحانى ومشاهده ولقاء رحمانى اولمغله زكوة اوزرينه تقديم
اولندى نتكيم صفات الهيه ده علمده شرف زائد اولمغله حيات اوزرينه
تقديم اولندى مع هذا حيات ام الصفاتدر وكذلك زكوتده زكو ونما
واردركه اخراج مال زكاتله بقيۀ ماله بركات كثيره داخل اولور
وكيتدكجه زائد بولور ولكن طيب نفسه مقارن اولمق كركدر والا كرها
اولان عمل حبتدن خالى اولماز وقرب مرتبۀ رضا بولماز پس بوندن معلوم
اولديكه هرتلفه خلف واردر زيرا الله تعالى اجر محسنى اضاعت ايتمز
ومقابلۀ مالده مال واجر اعطا ايتديكى كبى مقابلۀ بذل وجود فائده
دخى وجود باقى وزياده ويرركه اول زياده دن مراد مشاهدۀ جمال
حقدر قال الله تعالى (للذين احسنوا الحسنى وزيادة) وقال الله تعالى
(ولدينا مزيد) وينه تنزيلده كلوركه (وانفقوا مما جعلكم مستخلفين
فيه) يعنى خلقك يدلرنده اولان اموال فى الحقيقه حقكدركه خلقه
بطريق الخلافه ويرلمشدر پس اكر عوام واكر خواص اول اموالدن
انفاق وزكوة وصدقه سنى اخراج لازمدر وهيچ برفرد مال وملك
الله تعالىنك اولجق مالك اولمديغن مالك زكوة وصدقه سنى نره دن
ويره لم ديه مز زيرا حق بنم مالمدن ويرديمه سيله خلافة انفاقى لازم
كلمشدر اشته بومالدن انفاقدر وبعض مرد واردركه مجموع مالنى

انفاق ايدر ومال حكمنده اولوب ميل ايتديكى نفسنى دخى بذل ايلر
يعنى مجاهده ايلرتاكه نفسندن فنا بوله وا كا ميل ورغبتى منقطع اوله وا كا
عند الصوفية المحققين مقام تمحص ديرلر جميع ماسوادن وخصوص
اوزرينه نفسنه التفاتدن تخلصدر (وبعض فتاواده كلوركه طالب
علم غنى اولسه دخى زكوة المق جائزدر اكر افاده يه ويا استفاديه مشغول
ايسه زيرا تنوير الابصار وتفسير سمرقنديده سورۀ توبه ده كلوركه
طالب العلم نصابه مالك ايسه دخى اكا دفع زكوة ايتمك جائزدر زيرا
حديثده كلوركه (يجوز دفع الزكوة الى طالب العلم واوكان له نفقة
اربعين سنة) انتهى ومبسوطده كلوركه طالب علم وغازى ومنقطع
عن الحج نصابه مالك ايسه دخى اكا دفع زكوة جائزدر (بوفقير فهم
ايتديكى بودركه بوراده علمدن مراد علم نافعدركه علم انبيا واوليادر
يوخسه طالب علوم فلسفيه وعقليات اولانه طالب علم ديمزلر مكركه
طلب ايتديكى وسائل علوم نافعه اوله علم نحو وعلم معانى وامثالى كبى
وبو مقامك بشقه تحقيقى واردركه تقريرى بومحله مناسب دكلدر
(وديمشلردركه حضرت رسالت صلى الله عليه وسلم هديه قبول
ايتدى ولكن زكوة وصدقه قبول ايتمدى زيرا زكوة وسخ مال وصدقه
بطريق الترحم اعطا اولنان نسنه در منصب وجاه نبوى ايسه بوايكى
معنادن عاليدر انكيچون صدر اولده آله دخى جائزدكل ايديكه هاشمى
اولنلردر زيرا اول وقتده انلره مغانمدن دفع اولنان خمس الخمس
كافى ايدى صكره كه سادات چوغالدى فقرادن اولنلرينه قبول زكوة
جائزدر ديو فتوى ويرديلر پس اكر قبول ايدرلرسه رخصتدر واكر
مراعات عرض هاشميت ايدوب رد ايدرلرسه عزيمتدر (وبومقامدندركه
بعض علماء دين وائمۀ مجتهدين دعاده (وارحم محمدا) ديمكى تجويز ايتمدى
زيرا جناب نبوى (بالمؤمنين رؤف رحيم) ايله موصوفدر غيرك مرحومى
دكلدر ولكن اثر صحيحده وارد اولمشدر نتكيم صدر الشريعه ده واردر
پس (وارحم محمدا وصلى على محمد) ديمك اولوركه بالاده معناسنه اشارت
اولنمشدر وقرآنده كلوركه (ومما رزقناهم ينفقون) يعنى مال مرزوقدن

انفاق لازم كلديكى كبى علم مرزوقدن دخى لازمدر زيرا بركيمسه بر علمى
اهلندن كتم ايلسه لجام ناراله ملجم اوله پس اكر انفاق مالده واكر بذل
علده محلده قابليت لازمدر مثلا غنى يه وفاسقه دفع مال اولمازمكركه
فاسق فقير نفقه سى واجب اولان ذورحمدن اوله بوصورتده دخى
كفايت قدر انفاق ايدر زياده دكل وعلم دخى بويله در زيرا نااهله كوره
حرامى النه قليچ ويرمك كبى اولور خصوصاكه اسرار الهيه مقوله سنى
كشف ايتمكده ضرر بين وخلل عظيم واردر وبوفقيرك ارباب انكارله
مبتلى اولديغم اكثريا تحرير اسرار وناقابله اظهار يوزندن كلدى اكرچه
مسئله اولدن معلوم ايدى ولكن خلق اراسنده قابل واردر ظن
اولنوردى حالا حال وقال نه ايديكى ظاهردر همان خاموش باش
(وديمشلردركه تصرف سلطانيده اولان اموال اصناف اربعه دركه
هر برينك بيت مفردى واردركه جمله يه بيت المال اطلاق اولنور برى
بيت خمس وزكوة عشردر وبرى دخى خراج رؤسدر واراضينك
خراج موظفى وخراج مقاسمه سى وكفارك تاجرلرندن النان بويتده اولور
وبرى دخى بريتدركه وارثى اولميان تركات موتى وضع اولنور وبرى
دخى بيت لقطاتدر (بو بيوت اربعه اموال سلاطينك مملوكلرى
دكلدر بركيمسه انى ملك سلطاندر ديو اعتقاد ايلسه كافر اولور
ديمشلردر پس سلاطينه لازم اولان اول اموالى مصارف مخصوصه سنه
صرف ايتمكدر وسلطان اوزرينه انلر ايچون زكوة لازم دكلدر بلكه
انلر اوزرينه لازم اولان كندى اموال مملوكه وموروثه لرندن زكوة
ويرمكدر وبوندن فهم اولنديكه كرك وقپون حق وامثالى ديو اخذ
اولنان اموال زكوة مقوله سيدر كه سلطان انى كندى مصارفنه صرف
ايتمك حلال دكلدر وبو اعصارده شبهه واقع اولمغله اول اموالى زكوة
نيتيله ويرنلر بردفعه دخى فقرايه تكرار ايده ديو قول واردر وزكوتك
سائر مسائل فرعيه سى كتب فقهيه دن تتبع اولنه (وزكوة نبوتك
اون بشنجى وهجرتك ايكنجى سنه سنده فرض اولمشدر وزكوة فطر
وصلوة عيد دخى اول سنه ده در وزكوتده معتبر اولان مكان مالدر

دخى كندى برشهرده ومالى بلد آخرده اولسه زكوتى مالى اولان
موضعده ويرر صدقهٔ فطرده معتبر اولان ايسه كندى مكانيدر اولاد
صغار وعبيدنك مكانى دكلدر پس كندى هرنره ده اولورسه صدقهٔ
فطرى ويرر (وديمشلردركه افضل اولان بودركه زكوة وصدقه يى
برادرلرينه واندن انلرك اولادنه واندن اعمام فقراسنه واندن اهل
سكه سنه يعنى خانه سى زقاقنده بولنان فقرايه واندن اهل مصره يعنى
ساكن اولديغى شهر فقراسنه كذا ذكره الزيلعى * وتصوم رمضان *
يعنى شهر رمضانى صائم اولان اوله سنكه اسلامك دردنجى شرطيدر
وبوندن ظاهر اولديكه رمضاندن مراد شهر رمضاندر زيرا رمضان
بعض اخبارده كلديكى اوزره اسماء الهيه دندر انك ايچون رمضان
كلدى ورمضان كتدى ديمكدن نهى اولنمشدر تاكه حق كلدى وحق
كتدى ديمكى ايهام ايتميه حق تعالى مجئ وذهاب وبونلرك امثالى صفات
كونيه دن مبرادر اكرچه حق كندينى بطريق التنزل بومقوله صفاتله
وصف ايتمشدر وانك محلى واردر بوراده دنلمز تكيم دهرى سب ايتمكدن
نهى اولندى زيرا دهر كرچه اسم زماندر ولكن حقه دخى دهر دنيلور
انك ايچون بعض اخبارده يادهر يادهور ياديهار وارد اولمشدر
پس سب دهر ايتمكده دخى ايهام واردر الحاصل زمان ايچون موضع
اولان رمضانك اسم علمى مجموع شهر رمضاندر اكرچه لفظ شهرى
طيله دخى مستعملدر نتكيم حديثده كلور (اذا جاء رمضان) الخ
ورمضان دنلدى زيرا ذنوبه اهل ايمانى ارماض يعنى احراق وازاله
ايدر وشهر رمضان دخى هجرتك ايكنجى سنه سنده فرض اولدى
(وفخر عالم صلى الله عليه وسلم طقوز شهر رمضان صائم اولديلركه
بشى يكرمى طقوز وماعداسى اوتوزدر زيرا شهر يكرمى طقوز اولسه
دخى شهر كامل عد اولنور نتكيم حديثده كلور (شهرا عيد لاينقصان
رمضان وذوالحجة) يعنى بو ايكى شهرك عشر اخيرلرى يكرمى طقوز
اولسه دخى ينه فضيلتده اوندر وعدد شهر اوتوزدر وياخود اندن
مراد ذى الحجه ده اولان عملى تفضيلدركه اجر وثوابده شهر رمضاندن

كيرو قالمز ديمكدر كما فى ابكار الافكار ولكن وجه اول اوجهدر زيرا ارباب حقايق عندنده افضل الشهور شهر رمضان واندن شهر ربيع الاول واندن شهر الله رجب واندن شعبان واندن ذى الحجه واندن ذى القعده واندن محرمدر وماعداسى برابردر (بعدذا صومك وجوبى اصحاب عذر اولميانلره در پس بر فانيكه فنا وزواله قريب اولمش وياقوت بشريه سى فنا بولمشدر صومه قادر اولميجق هر يوم فديه ويرر صدقهٔ فطر كبى والى آخر العمر قضاسى لازم كلمز وسفر دخى مبيح افطاردر ولكن مشقت يوغيسه صوم عزيمتدر وشول مرض كه صومله زياده ويامتمد وياهلاكه مؤدى اوله بوصورتده دخى افطار ايدوب ايام صحتنده قضا ايدر وحيض وحبل وارضاعده دخى افطار ايدر اكر صوم كنديه وياولدنه ضرر ويررسه وعطاش شديد وجوع كه اندن هلاك خوف اولنور بونلر دخى مبيحدر وعدو ومقابله سنده اولسه مقيم ايسه ده افطارى مرخصدر وشول كيمسه كه عذرله افطار ايدر اكا كفارت لازم كلمز واكر مريض ومسافر مرض وسفرى حالنده وفات ايتسه وصيت واجب اولماز واكر مريض برقاچ كون صحتنده ومسافر برقاچ كون اقامتده اولوب وفات ايتسه لر ايام صحت واقامتلرى قدر وصيت بالاطعام واجب اولور واكر صومى افساده كفارت لازم كلسه تكفير نيتنه اعتاق رقبه ايدر واكر قادر اولمزسه ايكى شهر متتابعا صائم اولور واكر قادر اولمزسه التمش مسكينه صدقهٔ فطر كبى نصف صاع ويرر وصحيح اولان بودركه كفارت يمينده عدد عشره وكفارت صومده عدد ستين مراعات اولنمق لازمدر اكرچه يوم واحدده دفعاتله مسكين واحده دفع اولنسه دخى جوازينه قول واردر وكفاراتده تداخل اعتبار ايدنلرك قوللرى اوزره صوم وسائر ماوجب عليه بر كفارت دوريله حاصل اولور وفديهٔ صلوة دورى برشخصه مجلس واحدده مرارا دفع ايتمكله دخى جائز اولور وصومى اكل وشرب وامثالى افساد ايتديكى كبى كذب وغيبت ونميمه ويمين كاذبه وشهوتله مرأه اجنبيه نك محاسننه نظر ايتمك دخى

ثوابنى ابطال ايدر اكرچه قضا لازم كلمز نتكيم ثواب حرامله نماز دخى بويله وبعض فتاواده كلوركه اكر حرام اقچه كوستروب لباسى شوكاصات ديديسه حرام اولمازمكركه لباسك كندى مغصوب ويا حرير اوله وصومك شرعيسى معلومدر وحقيقيسى اولدركه ماسواى حقدن امساك ايليه ونفسنى انك شهوات وتعلقاتندن منع ايده وانك افطارى لقاء الهى ايله در اشته للصائم فرحتان بودر يعنى برى عيد افطار طبيعى وبرى عيد افطار حقيقيدركه عيد اكبر ديدكلرى بودر وصوم صفت صمديه اولمغله بشرى ملك مرتبه سنه ايصال ايدركه مرتبهٔ نوردر بورادندركه رؤيتى تجوع اوزرينه مبنى قلديلر اكرچه رياضت عند المحققين تحسين اخلاق وعند الحكماء تصفيهٔ محل ايچوندر وعلى كل حال منتج فتح دكلدر بلكه منت الهيه بابندندر اكر انك ايچون سبب منتج اولايدى فتح مكتسب اولمق لازم كلوردى هر كمال ايسه اختصاص الهيدر اكرچه محجوبلره كوره بعضيسى مكتسب كورينور هيهات * ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا * دخى سن بيتى يعنى كعبه يى حج وقصد ايليه سن اكر زاد وراحله جهتندن اكا قدرتك وار ايسه يعنى اسلامك بشنجى شرطى ذى قدرت اولانه حج ايتمكدر واستطاعت شول قدرت تامه دركه فعلك صدورى اكا منوطدر بوسببدن فعله مقارن اولور زيرا قبل شروع الفعل قدرت حقيقيه متوهمدر محقق دكلدر قدرت اصلنده صفت الهيه دركه عجزى منافيدر نتكيم عجز صفت عبديه دركه قدرتى منافيدر پس عبد اقدار الهى ايله قادردر يوخسه بنفسه دكل چونكه موانع مرتفعه اولوب لوازم طريق موجوده اوله حج فرض اولور شويله كه اهل بلدى خروج ايتدوكى وقتده استطاعى وار ايكن انلرله ايتمسه امام ابو يوسف عندنده وامام اعظمدن بر روايت اوزره آثم اولور زيرا فرضيت حج على الفوردر وامام محمد عندنده تأخيرى جائزدر زيرا صلوة كبى وقتى موسعدر اكرچه اول وقت رضوان الله دريعنى آخر عمرنه دك حج ايدرسه اثمدن خلاص اولور واكر قبل الحج وفات ايدرسه آثم اولور ووصيت لازم كلور واكر

وصيت ايتيوب ورثه‌سى تبرع ايدرلرسه عند الامام مرجودر كه فرضه بدل
اوله ولكن بو معنايى وكذلك دور صلوتده وسائر كفارتده تبرعى
مفردات امامدن عد اتمشلردر (پس سقوط فرضه عند الكل وصيت
لابددر وقرآنده كلور (ومن كفر فان الله غنى عن العالمين) يعنى بركيمسه
مستطيع اولوب عمدا حجى ترك ايلسه اكر فرضيتنى بطريق الردايسه
كافر اولور واكر بطريق التكاسل ايسه كفره مقارب اولور نته كيم ترك
صلوتده اولان وعيد دخى بو ايكى معنادن برينه محمولدر كه حديثده
كلور (من ترك الصلوة متعمدا فقد كفر) وترك صلوة وترك حج امرهائل
اولمغله انك تركندن كفر له تعبير اولنمقده تغليظ وتشديد واردر وترك
شكرده دخى بو تغليظ وارد اولمشدر قال الله تعالى (ومن يشكر فانما
يشكر لنفسه ومن كفر فان الله غنى حميد) وقرآنده فنخى سيئه‌نك حقنده كه
بومقوله تغليظ واقع اولمشدر اكا كبيره دنلور (وحج قصد قلبدركه
بعث الهى ايله انبعاث وتحركدر تاكه دعوت ابراهيم عليه السلامه
اجابت حاصل اوله قال الله تعالى (واذن فى الناس بالحج) يعنى بو امرك
موجبنجه حضرت ابراهيم تأذين واعلام ايلدوب بيوردى كه (الا ان
ربكم بنى لكم بيتا فحجوه) وبو خطابده اصل اولان امت محمددر يعنى
اى امت محمد بن سزه امر الهى ايله بر بيت بنا ايلدم پس سزانك زيارتنى
قصد ايديكوز تاكه حج اصغرايده سز وفى الحقيقه رب بيتى مراد ايديكوز
تاكه حج اكبر ايده سز زيرا كعبه وحدت ذاتيه‌يه اشارتدر وعارف اولان
درو ديواره باقمز بلكه دياره نظر ايلر وشولكه اعمى اوله انك چشمندن
چه حاصل كه جمال يوسفى كورمز وبوندن فهم اولنديكه حج غزادن
افضلدر اكرچه غزا مقدمدر زيرا غزا قتل نفس اماره‌يه رمز اولمغله
تخليه بابندندر خاء معجمه ايله حج ايسه مشاهدهٔ روح قبيلندندركه
تحليه‌در حاء مهمله ايله (الحمد لله تعالى بو فقيره بو ترتيب اوزره واقع
اولوب ايكى كره غزاء مجيددن صكره ايكى كره حج اصغر واكبرله تدارك
آلهى اولمشدر وفى الحقيقه حج مبرور اودركه خلقدن حقه رجوع
ايدوب بردخى معصيت دكل بلكه ماسوايه التفات ايتميه‌سك زيرا

بصرلك اول وجهى مطالعه دنصكره غيره نظرى حرامدر واكر
حقدن خلقه دونرسه ابدى محجوب اولوب قالور (واتفاق علمانك
اوزرينه‌دركه مال حرامله حج ايده نه ثواب يوقدر بلكه حجى مردوددر
اكرچه حج اندن ساقط اولور وامام احمد ساقط اولماز ديمشدر ثوابى
اولميان نسنه‌يى اعاده لازمدر كراهت ايله ادا اولنان صلاتى اعاده
لازم كلديكى كبى وبر ماده‌ده كه اختلاف مجتهد واقع اوله اورادة احتياطله
عمل لازمدر قربان عقيقه كبى (ومال حج مهور نسادن فاضل كركدر
كرك مؤجله وكرك معجله وبعضيلر ديديلركه صداق مؤجله‌دن فضل
شرط دكلدر زيرا هنوز مطلوب دكلدر وصداق مؤجل ايله مرأه
غنيه اولماز مكر هرنه وقتكه مطالبه ايده‌ر وجندن المغه قادره اوله
(وصبى ومملوك حج ايتمش اولسه‌لر بعد البلوغ والاعتاق بردفعه دخى
حج لازمدر فقير كبى دكلدر يعنى فقير واعمى ومقعد ومفلوج وامثالى
حج ايتمش اولسه‌لر فرضلرندن واقع اولور فقير اوزرينه حج فرض دكلدر
ديدكلرى آفاقى‌يه كوره‌در چونكه ميقاته داخل وكعبه‌يه واصل اوله
فرضيت حج متعين اولور وبركيمسه غيرى ايچون حج ايتسه اكر غنى اولوب
مقدما كندى نفسيچون حج ايتمش ايسه كراهت تحريميه ايله مكروهدر
زيرا كندى نفسى اوزرينه حج فرض ايكن حج عن الغير ايتمك جهل
عظيمدر واكر غنى دكل ايسه كندى نفسى اوزرينه دخى فرض اولور
بوصورتده بعض علماء ديديلركه اصل حج امر ايلين كيمسه‌دن واقع
اولور انكيچون محجوج عنه ايچون نيت وتلبيه سنده دخى انى ذكر ايدر
وبعضيلر ديديلركه مأموردن تطوعا واقع اولور وفرض حج ساقط
اولماز بلكه كندى ايچون بردفعه دخى حج ايتملودر وآمر اولانه ثواب
نفقه واردر ولكن اجماعا حج اندن ساقط اولور نته كيم مؤيد زاده
فتاواسنده بو قولى اختيار وانك اوزرينه اقتصار ايتمشدر چونكه بو مسأله
اختلافدن خالى اولمدى پس افضل اولان مقدما كندى نفسيچون
حج ايده نه حج ايتديره‌لر (وبركيمسه حج عن الغير ايتسه وكيل مطلق
اولمق كركدر تاكه تبعات ومخاطراتندن خلاص اوله يعنى جمله امر ايدن

کیمسه مأموره دفع مال ایتدیکی وقتده دیمك کرکدرکه
آل شو مالی و بنم ایچون ویا فلان ایچون حج ایت ونوجهله
دیلرایسك اویله ایله بوصورتده مأموربالحج دخی غیری کندی
یرینه توکیل ایتمك جائز اولورکرك مریض اولسون وکرك اولمسون
وکرك حرمده تعیین ایتسون وکرك آفاقده وکندنده فضلهٔ مال
قالورسه آمره ویاخود وارثنه دفع ایتمك لازم کلمز بواعصارده
اکثر ناس بومسأله دن غافل اولوب حج عن الغیری افساد و یاحاج
اولانی مشقته دوشوررلر (واشباهده کلورکه اهل اسلام انتفاع
ایده جك نسنه بنا ایتمك حجهٔ ثانیه دن افضلدر (وحج فرض طاعت
والدینندن اولادر نافله بویله دکلدروحج غنی حج فقیردن افضلدرزیرا
فقیرمکه دن تأدیهٔ فرض ایدر ذهابنده متطوعدر فضیلت فرض ایسه
تطوعدن افضلدر (وحج تطوع صدقهٔ نافله دن افضلدر وجمهور
علماء دیمشلردرکه روح میته اهداء اولنان نسنه ده نفس عمل ثوابی
واصل اولور و بعض حنفیه دیدیلرکه ثواب انفاق واصل اولور مثلا
حجده ثواب نفقه واصل اولور یوخسه افعال مناسك ثوابی دکل انکیچون
امر بالحج ایدن فی نفس الامر حاج اولماز بلکه حاج اولان افعال مناسکی
بالفعل مباشرت ایدندر و بوقول عندار باب الحقائق اقوادر (بعدذا
صلاة عبادت بدنیه وزکاة عبادت مالیه وصیام عبادت نفسیه وحج
عبادت مرکبدر و بونلرفروض اعیاندندر و بونلردن صکره جهاد درکه
فروض کفایه دندر وحج وزکاة وصلاة وصیامده جمله مستویدر
واسلام بربیت کبیدرکه انك بابنك مصراعینی تلفظ شهادتین در
وارکان بیت دوردرکه صلاة وزکاة وصیام وحجدر پس بو بیتی اقامت
لازم کلدی تاکه بزی جهنمك زمهریرنفس وحرورندن وقایه ایلیه
زیرا حدیثده کلورکه نار رب العالمینه شکایت ایلیوب یارب بعضم
بعضمی اکل ایتدی واجزاء وجودم بری برینه منضم اولدی پس
بکا اذن و یرکه ایکی دفعه تنفس ایدهیم برنفس شتاده و برنفس صیفده
پس شولکه یازلرده سموم وحروردر انك نفسندندر فیح فائله وشولکه

قیشلر

قیشلرده بردوزمهریردر بودخی انك نفسندندر و بومعنادن
حدیثده کلور (ابردوا بالظهرفان شدة الحر من فیح جهنم) وفیح
جهنمك غلیانیدر الحاصل ناس دنیاده حرشمس و بردهوادن
کندیلرینی وقایه ایچون ارکان اربعه دن معمول خانه اتخاذ ایتدکلری کبی
کرکدرکه یوم قیامتده دخی حرور وزمهریرناردن کندیلرینی حفظ
ایده جك خانه دین بنا ایده لر زیرا اول کونده جهنم بنفسها فوران وغلیان
ایده رك موقفه کلسه کرکدر نتکیم سورهٔ ملکده اعداء اللهه معامله سی
مبیندر نعوذ بالله من شرها وسطوتها وخطوتها * قال صدقت *
و بعض نسخده (فعجبناله یساله و یصدقه) دخی الحاق اولنمشدر
ولکن حدیثده متفق علیه درکه بخاری ومسلمده بوالحاق یوقدر
یعنی اول کیمسه جناب نبویدن صلی الله علیه وسلم سؤالنك جوابنی
اشتدکده صدقت یا محمد دیوب جناب نبوتی تصدیق ایلدی تاکه کندی
بومعنایه عارف اولوب سؤالی محضا حاضر بالمجلس اولنلره اسماع ایچون
اولدوغنه اشارت اوله و یادفع وهم ایچون تصدیق ایتدی تاکه سائل
جواب مذکوری قبول ایتدی دیمیه لر نتکیم سکوتدن عدم قبول لایح اولور
و یاخود جبریلدن بوتصدیق اشتدکده کویا حدیثی ایکی کیمسه دن
استماع ایتمش اولدیلر ایکی شاهد ایسه برشاهددن اولیدر (سؤال
اولنورسه که تعریف اسلامدن وتخصیص امور مذکوره دن
وتصدیقدن فهم اولنورکه اسلام مطلقا بونلردن عبارت و بونلرك
برینی تارك اولان کافر اوله (جواب بودرکه مراد اسلام کاملدر پس
بونلردن برینی ترك ایدن مسلم کامل اولماز دیمکدر بوندن ایسه کفر لازم
کلمز الحاصل شهادت رکندر دینلره کوره ترك شهادتله لزوم کفر مقرردر
واجزاء احکام دنیویه یه شرطدر دینلره کوره آثم اولمق لازم کلور
قلبنده تصدیقی وارایسه پس تلفظ شهادتی ترکله آثم اولیجق ماعداسی
ترکله بطریق الاولی آثم اولور و بوارکان معظمات دینیه دن اولمغله
اصول وسائرلرفروع حکمنده قلندی اکرچه شهادت اصل وماعداسی
شعب وفروعدر و بوتقریردن فهم اولندیکه امور مذکوره یه شروط

دیمك ارکان اطلاقنی منافی دکلدر فاحفظ* قال فاخبرنی عن الایمان* اول رجل دیدیکه یا محمد چونکه اسلامدن خبر ویردك پس بکا ایماندن دخی خبر ویرتاکه بوندن دخی مستفید اولایم وبوندن ایمان واسلام متعدد اولمق کوریور مع هذا وحدتنه ذاهب اولمشلردر وحق اولان بودرکه اصل دین اصل شجره کبیدرکه شجره‌نك ابتدا نواتدن نباتنده ایکی شعبه سی اولدیغی کبی که بری ذاته وبری دخی صفاته اشارتدر اصل دینك دخی ایکی شعبه سی واردرکه بری شعبهٔ ذاتدرکه ایماندر انکیچون ذات کبی باطندر وبری شعبهٔ صفاتدرکه اسلامدر انکیچون صفات کبی ظاهردر وذاتك ظهوری صفاتله وصفاتك قوامی ذاتله اولدیغی کبی ایمانك دخی ظهوری اسلامله واسلامك قوامی ایمانله اولدی انکیچون ایمانی ضعیف اولنلرك اسلاملری دخی ضعیفدر الحاصل روح وجسد اصلنده امر واحد اولوب صکره بعض کیفیات واعتباراتله متمیز اولدقلری کبی ایمان واسلام دخی متمیز اولدیلر وتمیز ظاهری وحدت باطنی منافی اولمدی نته‌کیم بعض کبار بیورمشلردرکه (لنا من امره روح وجسم) یعنی روح وجسمك ایکیسی دخی عالم امردن قلمشدر مع هذا قرآنده عالم امر عالم خلقه مقابلدر نته‌کیم کلور (الا له الخلق والامر) وبو مقامك فهمی فی الجمله ذوقه دائردر زیرا طور عقلدن خارج کبیدر ولکن عقل قدسی اهلنه نمایان واهل دله سجنجل مجلاده صورت کبی عیاندر فاحمد الله علی هذا التقریر واشکر له علی هذا التحریر فانه الغیرة المزیلة للحیر* قال ان تؤمن بالله* جناب نبوت صلی الله علیه وسلم دخی جواب ویروب بیوردیکه ایمان اودرکه الله تعالی یه ایمان کتوره سن یعنی ایمانك متعلق اولان اولکی نسنه درکه اولکیسی الله تعالینك وجودنی ووجوب وجودنی وصفات کمالیه سنی تصدیق ایتمکدر وذات وصفات وافعالنده شریکی ونظیری یوقدر دیو اعتقاد ایلمکدر وانك ذاتنه عالملرك علمی وعارفلرك عرفانی ومکاشفلرك کشفی صغمز بلکه معلوم اولدیغی الوهیتی مرتبه سنده دکدر نته‌کیم کلور (فاعلم انه لا اله الا الله)

وانك ذاتنده انبیایه وکمل اولیایه برق شعشعانی واردرکه ذاتندن حصه‌لری اوقدردر ومعرفة الله دیدکلری فی الحقیقه صفات سلبیه یوزندندرکه ازلیدر یعنی بدایتی یوقدر وابدیدر یعنی نهایتی یوقدر وقدیمدرکه صفات حدوثدن مبرا وواجبدرکه صفات امکاندن معرّا دیمکدر وعلی هذا زیرا صفات ثبوتیه سبله حقیقتی اوزره بیلمك مشکلدر مثلا حیات دیو اثبات اولنور ولکن حیات ذاتیه سی نوجهله در ادراك اولنماز زیرا قیاسدن خارجدر بناء علی هذا کنه ذات وکنه صفاتنی نه کندی بیلور انکیچون دیمشلردرکه (لا یعرف الله الا الله) وعبدك مرتبه سی ایمان بالغیبدر انك مافوقی مکاشفهٔ صفات ودخی مافوقی ذکر اولنان برق ذاتدر وبو برق وبو مکاشفه ایمان اوزرینه متفرعدر پس ایمان اصل واسعاداتدر ودرجات عالیه بقدر الطاقة البشریه کمال علم ومعرفته امنوطدر (پس اعلی الجنات جنت عدن وفردوس اولدیغی کبی اعلی العلوم دخی علم بالله‌درکه بو علمك اربابی جنت عدن وفردوسده مقیم اولورلر زیرا علو حاله مناسب اولان علو درجه‌در وعلم بالله کشفیدن آشغه سی علم نظر واستدلالدر واندن آشغه مرتبه یه عقائد دیرلرکه عامهٔ ناسك حالیدر یوخسه علوم دیمزلر (وعلم نظر اهلنك اکثری دخی آخر اظهار عجز وقصور ایدوب هر نسنه‌نك حقیقتی خواص ولوازمی یوزندن معلومدر یوخسه نفس حقیقت من حیث هی معلوم دکلدر دیمشلردر وارباب حقیقت بو کلامی قبول ایتمشلردر زیرا علمك نهایتی عجز وجهلدر انکیچون کلور (علیکم بدین العجائز) یعنی عامهٔ ناس قدیمدن نه اعتقاد اوزرینه اولدیلر ایسه سز دخی اول دین واول اعتقاد اوزرینه اولوکز زیرا علم نظر انظاردن خالی دکلدر وعلم مکاشفه دخی بحر محیطدر کناری یوق وحیرتی حددن ارتوقدر (پس کرچه علم الیقین وعین الیقین وحق الیقین دیرلر فاما اعتباراتله‌در ولکن ایمان واعتقادده تمکین کرکدر تاکه مفید اوله وعلم الیقین اهلنك اعتقادندن عین الیقین اهلنك اعتقادی اقوی وحق الیقین عین الیقینك

فوقنده در وحقیقت حق الیقین رسول اللهه صلی الله علیه وسلم
مخصوص برمرتبهٔ عالیه در و بومراتب اوزرینه اولان اهل ایمان
واهل اعتقادك تمکینده نشانی عمل شرعیده متانت وامور دینده
صلابتدر والحمد لله تعالی* وملائکته *دخی حق تعالینك ملائکه سنه
ایمان کتوره سنکه ملائکه ایکنجی مؤمن به در وملائکه یه ایمان برقاج
معنایه در (اولکیسی وجودلرینی تصدیقدر زیرا نصوص قطعیه ایله
ثابت اولمغله انلری نفی ایدن کافراولور و بونلرك وجودزی جمله دن
مقدم اولمغله وجود خارجی ترتیبی اوزرینه ذکرده دخی تقدیم
اولندیلر وانلرك اولی عقل اول وملائکهٔ مهیمه درکه مجردات دیرلر
بونلر عالم وآدمی بیلمزلر وسجدهٔ آدم ایله دخی مأمور اولمشلردر
وانلردنصکره ملائکهٔ عرشیه وسماویه وارضیه خلق اولنمشدرکه
بونلر اجسام لطیفه ایله تشکل ایتمشلر وسجدهٔ آدم ایله مأمور اولمشلردر
وملائکه دن برطائفه که سجده دن ابا وامتناع ایتمکله احراق اولنمشلردر
اول ملائکه دن مراد جندن برطائفه در یوخسه ملائکهٔ معهوده
دکلدر زیرا ملائکه (لایعصون الله ما امرهم) مضمونیله موصوفلردر
انکیچون هاروت وماروت حقنده عاصی اولدیلر دیو اعتقاد ایتمك
ردنص قاطع اولمغله موجب کفردر دیمشلردر وجنه ملك اطلاق
اولنمشدر زیرا ملك کبی انلرك دخی بعض امورایچون رسالتلری واردر
نتکیم ملکه دخی جن اطلاق اولنور اعین ناسدن استتارلرندن اونوری
فاحفظ فانه مما ینفعك (وایکنجیسی بودرکه ملائکه عباد الله در انس
وجن کبی اکرچه بواوجی صور متباینه اوزرینه خلق اولنمشدر
وخصوص اوزرینه ملائکه ذکورت وانوثت ایله متصف دکللردر
بلکه حقیقت ثالثه در براق کبی که سائر حیوانات جنسندن دکلدر بلکه
بشقه برحقیقتدر وملائکه نك عباد الله اولدیغی الوهیتلرینی منافیدر
پس انلره آلهه دینلر کافراولدیلر خصوصا که اجنحه ایله موصوفلردر
قال الله تعالی (اولی اجنحة مثنی وثلث ورباع) الله تعالی ایسه بومقوله
اوصافدن مبرادر زیرا کرچه اجنحهٔ ملائکه قوت زائده لرینه اشارتدر

فاما

فاما اجنحهٔ صوریه وحسیه لرینی دخی منافی دکلدر وانلرك قنتلری
طیور کبی صعود ایچون دکل بلکه نزول ایچوندر زیرا نورانیتلری
جهتندن عروجلری ذاتی وطبیعیدرکه اسباب خارجیه یه محتاج دکلدر
نزول ایسه خلاف طبعلریدرکه خفت ذاتیه لری نزول اقتضا ایتمز
و بونلرده اولان قدرت وقوت اقدار الهی ایله در پس حقیقت قدرت
الله تعالینکدر (واوچنجیسی بودرکه ملائکه مأمورلر و مکلفلردر
نته کیم قرآنده مبیندر ولکن ملائکهٔ سما ویه یالکز مأمورلردر زیرا
علویات عقول مجرده یه متصل اولمغله انلرکوره مقتضیٔ نهی یوقدر
ملائکهٔ ارضیه ایسه نفوس بشریه وجنیه یه اتصاللر بحکم الجوار
هم مأمورلر وهم منهیلردر ولکن منهی اولمق امکان ذاتی حسبیله در
یوخسه بالفعل صدور عصیان لازم کلمز نته کیم (یاایها النبی اتق الله)
دنلدی مع هذا نبی معصوم اولمغله امتناع بالغیر حسبیله اندن افراد
امت کبی معصیت صادر اولماز نته کیم الله تعالی حقنده ایلام بری
جائزدر دیدیلر مع هذا خارجده وقوعی یوقدر و بوندن ملائکهٔ طبقات
مختلفه اولمق ظاهر اولدی (و بونلرك جمله سی اوزرینه موت جائزدر
ولکن منظر بندن اولمغله ابتداء عالم ابداعدن انتهاء دنیایه دك حیاتده
اولورلر ولکن ارواحك حیاتی حیات ذاتیه اولمغله انلرك موتلری
غشیان کبی برحالتدر سائردن روح اولانلرك بشقه روحله حیاتلری کبی
دکلدرکه مفارقت روحله ذوق موت ایده لر (وحضرت عیسی علیه
السلام روح اطلاق اولندیغی صورت بشریهٔ ثابته سنی منافی دکلدر
زیرا مریمدن تولد ایتمشدر پس اکا روح مجسم دیمك خطادر فاما
جبریلك صورت اعرابیه سی تمثل طریقیله در (ودوردنجیسی بودرکه
ملائکه دن رسل واردرکه الله تعالی انلری بشردن مراد اولان کیمسه لره
ارسال ایتمشدر جبرائیل ومیکائیل واسرافیل وامثالی کبی که وحیله
و بعض اموره الله ایله عبادی میاننده توسط ایدرلر قال الله تعالی
(الله یصطفی من الملائکة رسلا) وجائزدرکه بری برلرینه دخی رسول
اوله لر (وملائکه خوفله و بکاله موصوفلردر ولکن انلرك بکالری

بشر کبی دمعله دکلدر زیرا ارواحده دمع اولماز بلکه حاللرینه مناسب اولان وجهله در (وملائکه حسن وجهله وحسن صوتله دخی وصف اولنمشلردر حسن زائدلرندن اوتوری بشردن مستترا واورلر زیرا بشر انلری کورسه جیب عقللری چاك وعدم تحملدن زهره‌لری منشق اولور (وحق تعالینك خلقندن اسرافیلدن احسن صوت یوقدر شویله که تسبیحه شروع ایتدکده سموات سبع اهلی تسبیح وصلاتلرن قطع ایدوب استماع ایلرلر قال الله تعالی (یزید فی الخلق مایشاء) علما دیمشلردر که بو مزیدده حسن وجه وحسن صوت وحسن خط وامثالی داخلدر بوخود معلومدر که صوت مجرد ده اکثر خلایق برابردر پس ایراث حلاوت ایتمکه فی الجمله تغنی لازم کلدیکه اکا لحن عرب دیرلر پس فقهانك خوشخوانی تقدیم ایتیوب درست خوانی تقدیم ایتمك کرکدر دیدکلری خوشخوان درست خوان اولمدیغنه کوره در والا (زینوا القرأن باصواتکم) موجبنجه حسن صوت قاری زینت قرأندر که قرأنك حسن ذاتیسی اوزرینه حسن عارضیدر وحسن برحسن نور علی نور کبی اولدیغی ظاهردر وحسن صوت مصلی یی اشغال ایدر دیدکلری بی مذاق اولمقدندر بلکه آثارهٔ خشیت ایدوب عالم قدسه روحك عروجنه باعثدر زیرا حسن صوت حظ روحدر وجناب نبوت صلی الله علیه وسلم حداء عربی استماع ایتمش وابوموسی الاشعری یی رضی الله عنه حسن صوتندن اوتوری مدح ایدوب (لقد اوتی هذا مزمارا من مزامیر آل داود) بیورمشدر راشته بوقدر بطریق الاستطراد ذکر اولندی والا بو مبحث طویل الذیلدر که محلنده مفصلدر
* وکتبه * دخی الله تعالینك کتابلرینه ایمان کتوره سن که اوچنجی مؤمن به کتب الهیه‌در واکا ایمان بودرکه جمله‌سی کلام الله اولدیغی تصدیق ایلیه اکر لسان سریانی واکر عبرانی واکر عبری واکر عربیه‌در زیرا کلام نفسی ذاتنده لغات مختلفه ایله متصف دکلدر بلکه لغاتله اتصافی حین نزولده واقع اولمشدر قال الله تعالی (انا جعلنا قرأنا عربیا) یعنی بوراده قرأنك محتواتی عربیته ناظردر یوخسه نفس قرأنیتنه دکل

پس عربیتله کسوه‌لندیکی حین اداده‌در زیرا هر کتاب منزل علیه اولان رسولك وقومنك لغتی اوزرینه نازلدر تا که فهمی متیسر اوله قال الله تعالی (فانما یسرناه بلسانك) الخ پس قرأن کلام الله درکه غیر مخلوقدر ومخلوقدر دین کافر اولور بلکه مخلوق اولان احوال عارضه سیدر مقروئیتی ومسموعیتی ومکتوبیتی ومحفوظیتی وامثالی کبی بویله ایکن نظم قرأن معجزدرکه سائر کتب الهیه‌ده صفت اعجاز یوقدر و بوندن معلوم اولدیکه الله تعالی جمیع السنه ایله متکلمدر اکرچه افاضل السنهٔ عربی واندن فارسیهٔ دریه واندن ترکیدر وآدم جنتدن لسان ترکی ایله قالق دیمکله قیام ایدوب چقمشدر زیرا دنیاده آخر تصرف ترککدر فافهم جدا (وجمیع السنه حروف تهجی یی مشتملدرکه یدیوز بیك دلدر دیمشلردر شوقدر واردرکه لغت ترکیه‌ده ثاء مثلثه وحاء خالصه وذال معجمه وظاء معجمه وفاء وهاء خالصه یوقدر بلکه هایی حائله مشوب نطق ایدرلر وحاء وظاء عربه مخصوصدر وهمزه کلام عجمده ابتداده واردر فقط (وصلاح الدین الصفدی نقلی اوزرینه توراتده همزه وها وحاء وعین یوقدر ولکن بونده نظر واردر زیرا توراتده ایل راحون شذای بسمله یرینه‌درکه همزه وحایی مشتملدر ولغت فارسیه‌دن درت حرف حروف تهجی یه الحاق اولنمشدر پا وچیم وژا وکاف فارسی کبی که بونلرله مجموع حروف اوتوز ایکی اولور وجه الحاق بودرکه حروف اربعهٔ مذکوره ایله بعض قبائل عرب تکلم ایلمشدر بعد ذا کتب الهیه یوز درتدرکه حقیقةً کتاب اطلاق اولنان ایکیسیدرکه تورات وقرأندرکه بونلر احکام وحدودی مشتملدر وماعداسی صحف مقوله‌سیدرکه رموز وامثال ومواعظ ومزاجردر و بعضیلر دیدیلرکه (ولیحکم اهل الانجیل بما انزل الله فیه) موجبنجه انجیل دخی بعض احکامی مشتمل ایدی بوسببدن طائفهٔ یهود حضرت عیسایه احکام توراتی فی الجمله تغییر ایتدی دیو عداوت ایتدیلر وعلی تقدیر الاول انجیل وزبوره کتاب اطلاق اولنمق شرف زائدلرینه بناءدر انکیچون کتب اربعه دیرلر (ودیمشلردر که قرأنه وسائر کتب الهیه یه

اجمالا ایمان هرکس اوزرینه فرض عیندر وقرآنه تفاصیلی ایله
مکلف اولدیغمز جهتدن ایمان تفصیلی فرض کفایه در زیرا هرکس
اوزرینه وجوبنده حرج وفساد معاش واردر فاما کتب سالفه یه
ایمان تفصیلی بزم اوزریمزه فرض دکلدر زیرا بز انك تفاصیلی ایله
مکلف دکلیز (وکتب منزله یه تنافی احکامی وار ایکن ایمان کتورمك
ایکی وجهله دربری بودرکه جمله سی من عندالله دردیو تصدیقدر
نتکیم قرآنك محکمات ومتشابهاتی حقنده (کل من عند ربنا) دیو ایمان
کتوریرز وبری دخی بودرکه احکام غیر منسوخه سنه ایماندر پس
منسوخه ایمان لازم کلمز نته کیم احکام توراتك اکثری قرآنله منسوخدر
ویهودك خذلهم الله نسخله بدا لازم کلور دیدیکی باطلدر زیرا
حق تعالیده رای ورأیندن عدول اولماز بلکه انك علمی هرنسنه نك
ابتدا وانتهاسنی محیطدر پس نسخ بزم علممزه کوره تبدیل وعلم الهی یه
کوره مدت حکمی بیاندر پس تورات منسوخدر وانك بقاسنی اعتقاد
ایدوب حکم قرآنه تابع اولمیان یهود کافرلردر وموسی علیه السلام
انلردن بریٔدر وعلی هذا * ورسله * دخی حق تعالینك رسوللرینه
ایماندرکه رسل دوردنجی مؤمن به در رسول مرسل معناسنه در یعنی
شول کیمسه درکه تبلیغ احکام ایچون مبعوث اوله ملك اولسون انسان
اولسون نبی ایسه انسانه مخصوصدر زیرا قرآنده ملائکه یه رسل
اطلاق اولندی انبیا دنلمدی اکرچه لغةً اطلاق درست در زیرا
نبی منبئ عن الله در مخبر معناسنه بو ایسه ملکه دخی شاملدر مکر
شویله توجیه اولنه که هر مبلغ مخبر اولماز پس ملك مبلغدر نظم ولفظ
جهتندن ونبی لفظا ومعنی مخبردر زیرا مقصود الهی یی افاده اکا
منوطدر (ورسل اوچیوز اون اوچدر عدد اصحاب بدر کبی وانبیانك اولی
آدم ورسلك اولی نوحدر علیهم السلام زیرا ابتدا فرق مختلفه یه
مبعوث اولان نوحدر اندن مقدم اولنلر اولادنه واقرباسنه مبعوث
ایدیلر (وابو البشر آدم وجه ارضه هبوطندنصکره خلعت نبوت تلبس
ایتدی نته کیم (ثم اجتباه ربه) اکا دالدر (ودیمشلردرکه وحی نبوت

وحی رسالتدن اعمدر یعنی نبی اودرکه اکا ملك وساطتیله وحی اوله
ویا قلبنه الهام اولنه ویا رؤیای صادقه ایله تنبیه قلنه پس رسول
نبی دن افضل اولور زیرا وحی خاص وحی نبوتك فوقنده در ولکن
بعض احادیثده کلمشدرکه (ویجیٔ النبی ولا احد معه) یعنی بعض انبیا
واردرکه کندی نفسنی تکمیل ایچون جانب خلقه رد اولنمشدر بعض
اولیا کبی که اکا عارف دیرلر وبعض انبیا واولیاء لسان ارشاد وهدایتله
خلقه رد اولنور که اکا عالم دینلور واولیادن اولانه وارث دخی اطلاق
اولنور زیرا مرتبهٔ دعوتده وارث نبی در وبو اولکیدن اکملدر
وجائزدرکه یوم قیامتده بعض انبیا کله که یانجه اصلا تابعی یوقدر
زیرا مدتی قلیله وامتی علیله اولمغله دعوتی نافذه اولمایوب کندی
بنفسه تنها قالمشدر نته کیم کتب تواریخ وسیر تتبع ایدنلره خفی دکلدر
وبونلردن برینی امام مکی قوت القلوبده درج ایلمشدر تفصیل عریضی
اندن مطالعه اولنه (وبعض روایتده انبیا یوز یکرمی درت بیکدر
دیمشلردر ودخی زیاده یه قول واردر پس اولاسی آدمدن غایته اریجه
جمله سنه ایمان کتوردم وحقدن خلقه مبعوث اولدقلرینی تصدیق
ایلدم دیملودر (ولکن انبیاء سابقه حالا بالفعل انبیا دکللردر بلکه
زمانلرنده انبیادرکه انلرك شریعت ونبوتلری شریعت ونبوت
محمدیه ایله منسوخدر پس انلره زمانلرنده انبیادر دیو ایمان لازمدر
حالا دکل فاما جناب نبوته صلی الله علیه وسلم حالا بالفعل نبی در وخاتم
الانبیاء والرسلدر دیو ایمان کرکدر چونکه رسول الله اولدوغنه
مؤمن اوله ولکن خاتم الرسل اولوب الی یوم القیام دینی منسوخ اولمدیغنی
بیلمسه واول وجهله ایمان کتورمسه مؤمن اولماز (وبرکیمسه آدمك
نبوتنی بیلمسه کافر اولور دیمشلردر حتی آدمه علیه السلام اون صحیفه
نزول ایتمشدرکه صحیفهٔ واحده سی حروف تهجی در زیرا آدم نوع
انسانك مبدائی اولمغله لاجرم السنهٔ اولادنه دخی حروف تهجی ماده در
(وبرکیمسه ضروریات دینیه دن اولان اموری بیلمسه مؤمن اولماز
توحید ونبوت وبعث وجزا کبی واحکام فرعیه نبوتده داخلدر

انکیچون برکیمسه یه وجوب صلاتدن سؤال اولندقده بیلمم دیسه کافر
اولور وکذلك حرمت خمر وزنی وقتل نفس وامثالنی بیلمسه وتصدیق
ایلمسه کافر اولور زیرا بو یله مواضعده جهل عذر اولماز والفاظ کفر دخی
بو یله‌درکه بالضروره ای بلادلیل دین نبویدن اولدیغی یرده بیلمدم
سو یلدم دیمك مفید اولماز (وشونسنه که روایت آحادله ویا استدلال ایله
بیلنور بو یله دکلدر پس برکیمسه احکام اجتهادیه یی ویا خبر واحد ایله
ثابت اولان نسنه یی انکار ایلسه کافر اولماز متواتری انکار ایسه کفر
وخبر مشهوری انکار ضلالدر وخبر واحدی انکار ایتمك کفر وضلال
دکل بلکه حکمی عدم قبولله اثمدر (وبعض امور واردرکه موجبی
متواتر حکمنده اولمغله انکارندن کفر خوف اولنور مسح علی الخفین کبی
(ودیمشلردرکه مؤمن دکه وجهله کافر اولماز مکرکه اشلدیکی نسنه یی
شارع امارت تکذیب قیلمش اوله مصحفی قاذوراته القا وتمزیق وشد
زنار کبی (ودیمشلردرکه برنسنه مقطوع به اولمدقجه اعتقاد اولنماز مثلا
اکر نقل مقوله سندن ایسه تواترله ثابت اولمق کرك انکیچون رؤیت
معتقداتدن دکلدر یعنی مسائل مختلف فیهادن اولوب ضروریات
دینیه‌دن اولمغله اکا ایمان واعتقاد واجب اولماز واکر عقلدن ایسه
دلیل قطعی ایله ثابت اولمق کرکدر مادامکه نص متواتر قدح ایتمیه
وایکیسنك میانتی جمع دخی ممکن اولمیه والا نصه اعتقاد ایدوب
دلیلی ترك ایده (وهدایه ده کلورکه مختار اولان بودرکه رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم پدرلری عبدالله در وجدلری دخی که عبدالمطلب
وهاشمدر بونلرك اسملرینی بیلمك اسلامده شرط دکلدر بلکه کندی
اسم شریفلریکه محمددر انی بیلمك کافیدر پس اسلامی کرچه درستدر
ولکن عدم معرفتله عندالبعض آثم اولور (ودیمشلردرکه یهود ونصارانك
صحت اسلامی کلمهٔ شهادتی تلفظدنصکره دین اسلامك ماعداسندن
تبری ایله مشروطدر زیرا انلر (لا اله الا الله) دیرلرنته کیم (ولئن سألتهم
من خلق السموات والارض لیقولن الله) اکا دالدر و(محمد رسول الله)
دیسه‌لر سزه رسولدر بزه دکل دیو تأویل ایدرلر (لکن بو فقیر فهم

ایتدیکی بودرکه چونکه سویلدیکی کلماتك اسلام اولدوغن بیله
کرکسه تفصیلا معانیسنه وقوفی اولمیه واوراده تبری یه قرینه اوله
بالقول تبری لازم کلمز نته کیم قهستانی کبیردن مفهوم اولان بودر
(وبو معناده بعض متعصبلرك توقفلری محض جهالتلرندندر زیرا ایمانه
دلالت ایدر قرائن اولیجق کفرنه حکم ایتمك مقتضای اسلام ودین
دکلدر اعاذنا الله وایاکم من العناد فی الدین ومن العدول عن سنن
اهل الیقین (بعد ذا رسول اللهك صلی الله علیه وسلم شریعتی الی یوم
القیام باقیه اولیجق کندی دخی بین الائمه زمرهٔ احیاده اولمش کبی
اولدی زیرا ورثهٔ امت انك هر عصرده مظاهریدر ورسول اللهده
ایکی نور واردر بری نور نبوتدرکه شریعت مطهره‌ده‌در وانك مظهری
علماء احکامدر وبری نور ولایتدرکه باطن نبوتدر وانك مظهری
هر عصرده متعین اولان قطب وجود واولیادر پس نور نبوت ونور
ولایتدن هر بری حالا بین الامه لامع وبین والی آخر الزمان دخی جبین
دهرده متلألئ ومتبیندر والحمد لله تعالی *والیوم الاخر* دخی یوم
آخره ایماندرکه یوم آخر بشنجی مؤمن به‌در واندن مراد معاد یعنی بعث
بعد الموتدرکه نشئهٔ آخره ونشور دخی دیرلر واول کونه یوم معارج دیرلرکه
اللی بیك سنه‌در زیرا اللی عدد موقفی مشتملدرکه هر برنده برسؤال وهزار
سال وقفه واردر واو کونه غد دخی دیرلرکویا دنیا کونك یارنی وارته‌سیدر
وصباح قیامت دیرلرکویا دنیا برکیجه کبی ایدیکه هر نسنه انده مستور
اولمشدر پس (یوم تبلی السرائر) موجبنجه اول کونده آفتاب حقیقت
پرتو پاش اولوب کزلو لرعیان اولسه کرکدر واول کونه آخرت دیدیلر
زیرا دنیادن متأخردر وبر دخی بودرکه دار آخرت دنیادن طقوز بیك
ییل صکره خلق اولنمشدر وحالا ایمان وطاعت وکفر ومعصیت
یوزندن دارین عمارت قبول ایتمکده‌درکه دار جنتك عمارتی اسباب
نعیم ودار جهنمك عمارتی اسباب جحیم ایله‌در (وحشر ایکیدرکه
هم جسمانی وهم روحانی دریوخسه فلاسفه ذاهب اولدیغی اوزره
یالکز روحانی دکلدر بس حالا برزخده اولان ارواحك لذت والملری

نصفيت اوزرينه‌دركه يوم قيامتده حشر جسمانى ايله تام اولسه
كركدر زيرا روحك بقاسى متفق عليه‌در وروحك جسده تعلق ابتلا
طريقيله ايدى بويوزدن روح متنعم ومتعذب اولمق اعمال جسديه‌دن
كلور چونكه روح معرفتله متنعم وجهلله متعذب اوله جسد دخى
اعمال صالحه ايله مثاب وافعال طالحه ايله معاقب اولور ايشته مقتضاى
عدل وحكمت بودر (وآخرت قلب دنيا اولمغله اهل قلب اولنلره
حالا نعيم معجل وار در بوندن ديمشلردركه قيامة العارفين دائمة زيرا
(موتوا قبل ان تموتوا) وفقنجه موت فنائى ايله مرده اولمشلردر (ويوم
قيامتده صورت انشا عجب الذنب اوزرينه مبنيدركه عجب فتح وسكونله
اصل الذنب واوراده خردل دانه‌سى كبى برعظمدركه نطفهٔ انسانده
اولان تخمدن ابتدا اوتولد ايدوب باقى اجزاء انسانيه انك اوزرينه
متفرع اولور واول عظم سائر اجزاء كبى چوريمز بلكه روح كبى باقى
قالور وحقيقت انشا نفس ناطقه اوزرينه‌در پس نفس ناطقه منصبدن
معزول اولوب بعده ينه ابقا ومقرر قلنان كمسه كبى كه جسد خراب
ومثلى ايله اعاده اولندقده تكرار اولدخى جسده اعاده اولنوب الى الابد
متصرف اولور ولكن خلقت سعدا اولكيدن زياده لطافت وخلقت
اشقيا اولكيدن بتر كثافت اوزرينه اولور زيرا آخرت يوم صفتدر
بو معنادن هركسك صفت غالبه‌سى نه ايسه انك اوزرينه صورت
بولور بوندندركه اهل جنتده بول وغائط ومخاط وحيض ونفاس
وامثالى امور مستقذره يوقدر واهل جهنمك برضرسى احد طاغى قدر
وغلظ جسمى اوچ كونلك مسافه كبى اولسه كركدر اشته هركس
بولطافت وكثافتى دنيادن كوتررلر ولكن دنيا محل اجمال اولمغله
هركس بوموطنك مقتضاسى اوزرينه ظاهردر قيامت ايسه محل
تفصيل اولمغله هركس اوراده موطننه كوره صورت پذيردر (ويوم
آخرده نقدر مواطن وار ايسه مندرجدر واحتساب ديدكلرى عمل
مقابله‌سنده موعود اولان ثوابى رجادر پس شوكيم مبداء اوله يعنى
الله تعالى يه ايمان كتوردى انك ايماننك صحتى معاده يعنى يوم قيامته

ايمانه

ايمانه موقوف اولدى زيرا عدم ايمان نص شارعى رد له مستلزم كفردر
وقدم عالمه ذاهب اولمق كفردر زيرا نفى حشره مؤديدر انكيچون
حكمايى اكفار ايلديلر وشوكيم معاده ايمان كتوردى انك كمال ايمانى
عمل ايله‌در والا مجرد اعترافى مفيد اولماز (وبركمسه‌يه كاه ايتمه زيرا آخرت
واردر ديسه‌لر اولدخى اورادن كيم كلدى وكيم خبر ويردى ديسه
كافر اولور زيرا مخبر صادقك خبرنى تكذيبدر ورحم مادردن دنيايه
خروج ومشاهده نيجه ايسه رحم قبردن آخرته بروز ومعاينه دخى
بويله‌در اكرچه حسى غالب اولنلر امور عقليه كبى قياس ايدوب
(بل هم فى لبس من خلق جديد) سرندن غافل اولورلركه امر موجود
حالا اعدام وايجاد ميانده دائردر واعراضده بقا اولمديغى كبى جواهر
عدا ايتدكلرى اجسادده دخى بقا يوقدر زيرا اجساد دخى نفس حيوانيه
اوزرينه عارض اولمغله سائر اعراض كبيدر انكيچون اعاده‌ده عينك
غيريى مؤاخذه لازم كلمز زيرا عاصى اولان لحم وشحم وعظم وامثالى
دكلدر بلكه نفس حيوانيه‌در نفس حيوانيه ايسه روح باقيدن متولد
اولمغله اكا فنا طارى اولماز ومسمى الانسان اوچ نسنه‌دن عبارتدركه (برى
هيكل (وبرى نفس حيوانيه (وبرى روح مدبردر) وهيكلى جواهردن
عد ايلمك خطاء عظيمدر وبو مزلقه‌ده نيجه متبحرلره زله واقع اولمشدر
(وما علينا الا البلاغ * وتؤمن بالقدر خيره وشره * دخى قضا وقدره
ايمان كتوره‌سن اكر خير واكر شر يعنى اكر طبعا حلو ومحبوب واكر
مر ومكروهدر زيرا ايكيسى دخى قضاء كلى نك ثمراتى در پس ايمان
بالقدر التنجى مؤمن به‌در (وبوراده ذكر ايمانى اعاده ايتديكى شاننه
اهتمامدن اوتوريدر زيرا مزالق اقدامدندركه هركس دكل بلكه
دكه عالملك انك علم ومعرفتنده تمكينى يوقدر (معلوم اولاكه قدر احوال
اعياندن هرحالى زمان معين وسبب معينه تعليق ايدوب وقتنده
اظهاردر پس خير وشر وحسن وقبح ونفع وضر وزمان ومكان
وثواب وعقاب قدر بابندندر (وفرق ضالهدن قدريه ديدكلرى قبح
دالله خير وشرك تقدير ومشيت الهى ايله اولدوغنى نفى ايدنلر وهركس

كندی فعلنی خالقدر دینلردر وحدیثده کلور که (القدریة مجوس هذه الامة) یعنی جاحد القدر اولنلر مجوس کبی عالمی صانعدن تعطیل ایدوب آتش پرست کبیدر ومعنای مذکور اوزره معتزله قدریه ومجوس اولمق لازم کلمکله اول معنایی انکار ایدوب دیدیلر که قدریه فرقهٔ مجبره دیدکلریدر که هرشیئك تقدیر الهی اولدوغن اثبات ایدرلر ولکن قبایحی الله تعالی یه نسبت ایلرلر (دیمشلردر که الله تعالینك قضاسندن قدرینه فرار ایتمك جائزدر زیرا قدر مقضی اولمدقچه دفعی مرجودر نته کیم قرآنده کلور (وقضی الامر) یعنی امر الهی فصل اولندی شویله که تدارکی ممکن دکلدر (وبلاء دیدکلری عین مقضی در یوخسه قضا دیدکلری دکلدر مؤمن قضاء الهی یه راضی اولور ومقضی نك رفعیچون دعا ایلر زیرا مقضی خیر وشر اولور قضا ایسه بردر وفلانه قضاء بد ایرشدی دیمك کرچه عند الفقهاء خطاء عظیمدر فاما قضا مقضی معناسنه اولیجق نسنه لازم کلمز ومقضینك خیر وشر اولمسی دخی بزه نسبتله در والا الله تعالی یه شر مضاف اولماز نتکیم حدیثده کلور (والشر لیس الیك) وقرآنده کلور (بیدك الخیر) یعنی کرچه (کلتا یدیه یمین مبارکة) وفقنجه حق تعالینك ایکی قبضه سی دخی خیردر ولکن چونکه شر بزه کوره مکروهدر لاجرم ادب بودر که حقه نسبت اولنمیه وبوندن شرك لازم کلمز مثلا انساندن حقك راضی اولمدیغی نسنه صادر اولسه نفسی ذم وتقصیری اکا نسبت ایدرز زیرا کرچه بونك صورتی شرکدر فاما حقیقتی عین توحیددر زیرا بغیر ادب اولان توحید فی الحقیقه توحید دکلدر وکشی عیب وقبحی کندی نفسندن کوروب فعلی اوزرینه نادم اولمق کرکدر والا بلا توبه قالوب محبوب الهی اولماز وشر شیطان الندن واصل اولور که انك سادنی اودر انك ایچون رحمانه نسبت اولنماز (وحضرت موسی نك علیه السلام (ان هی الا فتنتك) دیدیکی عالم جمع وتوحیده کوره در پس کشی یا حسنه ویا سیئه ایله مبتلی اولسه انك اوزرینه اوح حق توجه ایدر که (بری حق توحید (وبری حق الحقیقة والربوبیة والقدرة (وبری حق

الشریعة والعبودیة والحکمة در (پس حق توحیدی قضا ایچون (کل من عند الله دیه) وحسنه ایله مبتلی اولدیغی وقتده اداء لحق الحقیقة والربوبیة والقدرة (ما اصابك من حسنة فمن الله) دیه وسیئه ده حق شریعت وعبودیت وحکمتی ایفا ایچون (وما اصابك من سیئة فمن نفسك) دیه اشته بو حقوق ثلثه یی بو وجهله مراعات ایتمین بی ادب اولور (ومرویدر که حضرت عزیر علیه السلام چوق کره حق تعالی یه قدردن سؤال ایدردی تا که بر دفعه دخی سؤال ایندکده حق تعالی بیوردیکه یا عزیر بردخی سؤال ایدرسك سنك اسمکی دیوان نبوتدن محو ایدرم یعنی سنکه نبی سك علم قدر سنك جانب نبوتکه مناسب دکلدر زیرا امر شریعت انکله مختل ومشوش اولوب قومك ضلالته دوشرلر بلکه اول معنی سنك جانب ولایتکه مناسبدر زیرا جانب ولایت جانب علم الهیه در که انده تبلیغ یوق بلکه سر قدر ولی نك ذوق ووجداننده بر معنای مستوردر که اندن کیمسه یه ضرر یوقدر (بو جهتدن جناب نبوت صلی الله علیه وسلم لسان شریعتدن سویلدی وحقائقی تصریح ایتیوب رمزله اکتفا ایلدی (وحدود الهیه نك مشروع اولدیغی سر قدری ستر ایچوندر اکرچه واقع اولان امورك جمله سی سر قدردر زیرا سر قدر هرکسك عین ثابته سنك مقتضاسیدر وهرکس مقتضای عین ثابته سی نه ایسه لسان استعدادله حقدن انی طلب ایتمشدر بو جهتدن حمار بنی نیچون حمار خلق ایتدك دیه مز ومقطوع الکفر اولان کافری ایمانه دعوت ایتمك داعی ومدعوك اول دعوته استعدادندندر اکرچه میانده قبول دعوت یوقدر زیرا عدم قبول دخی مقتضای عینیدر وقرآنده کلور (والله لا یهدی القوم الکافرین) یعنی کافر مقتضای عدم استعدادی اوزره جانب ایمانه صرف عنان اختیار ایتمدی حق تعالی دخی طریق هدایته جبر ایلمدی زیرا جبر ایلسه ظلم لازم کلور وجمیع اشقیا فسق واحد او زرینه اولمق اقتضا ایدر وقیامتده محجوج وملزم اولماز فافهم جدا فان البیان لا یزید الاحیرة فان البحر محیط

والقعر عميق والغواص كليل ضعيف فنسأل الله التأدب باداب الشريعة
والتحقق بنتائج الحقيقة * قال صدقت * يعنى اول رجل كالاول حضرت
رسالتى اخبار مذكورده تصديق ايليوب علل مسطوره دن اوتورى
كرچكسن يا محمد ديدى يعنى كلامك واقعه ونفس الامره مطابقدر
(معلوم اوله كه بو محلده صدقت مقاله سى بعض رواياتده مذكور
و بعض رواياتده اختصارا و ياخود نسيانا طى اولنمشدر ولكن ماقبلنه
مناسب اولان ذكردر و بو تصديقدن قدره ايمانك وجوبى لازم كلدى
اكرچه فهمى غامض نسنه در انك ايچون بحثى ممنوعدر (وديمشلردركه
ابتدا قدرده تكلم ايدن وخلق قرآنه ذاهب اولان غيلان ديرلر بركيسه
ايديكه پدرى يونس حضرت عثمانك رضى الله عنه مملوكى ايدى صكره
اكا عمر بن عبد العزيز بد دعا ايدوب قضا وقدره اوغرادى وايام هشامده
الى وايانى قطع اولنوب دمشق الشامده باب كيسانده مصلوب اولدى
وديمشلردركه ذوالرمه ديدكلرى شاعر مشهورك اسمى دخى غيلان
ايدى واول دخى غيلان اول كبى مذهب قدره مائل و بوندن اسمده
اشتراكك بعض تأثيراتى اولديغى ظاهر اولدى پس اشقيا ئله بعض
خصوصده مشاركتدن حذر كركدر وحديثده كلوركه (لاينفع حذر
من قدر) يعنى بر نسنه امر مقضى وقدر مقطوع ايسه اندن حذر ايتمك
فائده ويرمز (والدعاء ينفع مما نزل ومما لم ينزل) يعنى دعا ايتمك نازل اولان
بلانك رفعنه ونازل اولميانك دفعنه وكيرو ردنه نافعدر اكر رفع
ودفعى دعايه متعلق ايسه (وان البلاء لينزل فيتلقاه الدعاء فيعتلجان
الى يوم القيمة) يعنى بلا نازل اولور دعاء انى قرشولر وقيامته دك
اعتلاج يعنى تدافع وتقابل ايدرلر پس هر بلاء امر مبرم و مستمر اولماز
بلكه دعا ئله مرفوع اولنلرى دخى واردر پس علاج جسمانى اسباب
نافعه دن اولديغى كبى علاج روحانى دخى بويله در بلكه علاج
روحانينك تأثيرى اشد وهر نه خصوصده اولورسه جاريدر * قال
فاخبرنى عن الاحسان * يعنى اول رجل ديديكه يا محمد چونكه
اسلام وايماندن حقيقتى اوزره خبر ويردك پس احساندن دخى خبر

ويركه احسان ندرتا كه انى دخى اشيدوب منتفع اولام يعنى حاضر بالمجلس
اولنلر منتفع اولوب انلردن دخى سائرلره سارى اوله بو راده اهل ظاهر
احسانى اخلاص معناسنه حمل ايلديلر شو معنادنكه بر كيمسه معبودى
انك عبادتنى مشاهده ايدر اولديغنى بلسه لامحالة اخلاص نيت ايدر
وعبادتنده خالصانه اولور ولكن بو معناده قصور واردر زيرا كلام
آتينك شق ثانيسنه ناظردر فقط بس شق اوليكه عابدك مشاهده سنه
دائردر تأويلدن خالى قالور بلكه احسان اصلنده انعام معناسنه در
يعنى فعلى لايق اولان نسنه يى محلنه كما ينبغى اشلمكدركه بو معنى
لوازم حكمتندندر واحسانك مشاهده معناسنه استعمال اولنديغى
بودركه الله تعالى كندى ذاتنى شهود ومعيتله وصف ايلمشدرنته كيم
قرآنده كلور (انه على كل شيء شهيد) و ينه كلور (وهو معكم اينما كنتم) و
حقك خلقى شهودى يعنى علمى كه عين رؤيتدر هر حالده سبب احسانيدر
چونكه عبد انك دائما معلوم ومشهوديدر بو جهتدن على الاستمرار
محسندر وعبده دخى كركدركه معبودى بروجهله استحضار ايده كه
كتب الهيه ده والسنۀ رسل اوزرينه وصف اولنمشدر ومجرد عقل
نظرى نك فهمده قصور وتوهم تشبيه وحق خلقه قياس لزومى
تصوريله استبعاد ايليه زيرا خلقك حقله فى نفس الامر ذات وصفاتده
اشتراكى يوقدر بلكه اول اوصاف مراد الهى اوزرينه معانئ جليليه
محمولدر بو صورتده جانب عبدده دخى مشاهده واستحضار حاصل
اولدى اكرچه حقك عبدى مشاهده سى كبى دكلدر زيرا هر كسك
مشاهده سى كندى حسبيله در عبدك حسبى ايسه حسب حقدن اضيقدر
انكيچون (ماعرفناك حق معرفتك) مقاله سنى اى بحسبك ديو تأويل
ايتديلر پس بو معنى عرفناك حق معرفتك اى بحسبنا ديمكى منافى
اولمدى * قال ان تعبد الله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك * يعنى
رسول الله صلى الله عليه وسلم دخى جوابده بيوردى كه احسان اودركه
محسن ومنعم اولان الله تعاليه عبادت ايده سن آنى كورركبى اولديغك
حالده يعنى رؤيت خياليه ايله انى كوره سن كه مشاهده دن بر نوعدر

پس اكرسن انی بو وجهله كورمكه قادر اولمازایسنك وادراك خيالی ايله
ادراكه ظفر بولمزسـك باری ادنی الامر معلومك اولسونكه اول سنی
كورر يعنی حقك رقيب ومطلع اولدوغنه مطلع اولوب استحضاردن
خالی اولميه سن (معلوم اولاكه اعلی المشاهدات مشاهدهٔ روحانيه دركه
اعلالرحاليدر واوسط المشاهدات مشاهدهٔ خياليه دركه اوسطلر
حاليدر واكا مرتبـهٔ احسان ديرلر نته كيم حديث مذكور ايله تعريف
اولنمشدر زيرا مشاهدهٔ روحانيه محجوبلره كوره مشكل واكثر ناس
دخی محجوب اولمغله جناب نبوی رتبـهٔ احسانی تعريف ايلدی زيرا
مرتبهٔ روحانيـهٔ عيانيه قابل تعريف دكلدر وادنی المشاهدات آخر
حديثده ذكر اولنان مرتبه دركه اطلاع حقـهٔ اطلاعدركه ادنالر
حاليدر وبو مرتبه دن ساقط اولان عبادته اعتبار يوقدر زيرا عبادت
غافلين درنته كيم بعض كلام واردركه فصاحت وبلاغتدن بالكليه
خارج اولمغـله اصوات حيوانات منزلـه سنه تنزيل اولنمشدر بو راده
سائلك كمالنه نظر ايله كه ابتدا ظاهردن سؤال ايلديكه اسلامدر اندن
باطنه انتقال ايلديكه ايماندر اندن باطن الباطنه عدول اتديكه احساندر
زيرا احسان كرچه دون المشاهده در ولكن ايمان غيبدن اعلادر
زيرا رؤيته تشبيه اولنمشدر پس صورت حقيقيـه اولمديغی يرده
باری صورت خياليه كركدر مثلا صلاتكه مناجات الهيه در البت
طرفيندن نوع مشاهده يه محتاجدر بو جهتدن مصلی عند المناجاة
حق تعالی يی قبله سنده تخيل ايدر زيرا محاذات واقع اولمدقجه مناجات
ومخاطبه صحيح اولماز فاعرف (ومراتب درتدركه ايمان وولايت
ونبوت ورسالتدر پس ايمان مرتبهٔ غيبه وولايت مرتبهٔ مشاهده يه كوره در
ونبوت ورسالت ولايتدن خصوص مرتبـه در خلافت امامتدن
خصوص مرتبه اولديغی كبی (وامهات القوی سكزدركه سمع وبصر
وشم وذوق ولمس وقوت عاقله وقوت مفكره وقوت خياليه در وخيالدن
اوسع نسنه يوقدر حتی حق تعالی يی وعالمی وحتی عدمی بله تصوير ايدر
مع هذا عدم لاشی دن عبارتدر زيرا وجود محقق مقابله سنده اولمغـله

اضافت جهتندن لباس تعين تلبس ايدر وخيالك اوسعيتی بو مرتبه ده
ايكن بنه موادندن مجرده اولان معانی يی قبولدن عاجزدر انكيچون
علمی صورت لبن ده وياعسلده وخمرده ولؤلؤده كورر واسلامی
صورت قبه ده وعمدده وقرآنی صورت سمنده وعسلده ودينده ثباتی
صورت قيدده وحق تعالی يی صورت انسانده وصورت نورده سير ايدر
(وانسانده فكر طبيعی خياله مضاحبدر كه خيال دخی حس ومحسوسدن
اخذ ايدر پس ملكده فكر اولماز زيرا فكر طبع عنصری نك حكميدر
انسان ايسه طبيعت عنصريه ايله عقلدن مركبدر چونكه عقـل
نور تجـلی ايله منور اوله فكردن خلاص اولور انكيچون اكامل ناس
فكر ايتمزلر زيرا ملك كبی عقل مجرد اولمشلردر بلكه كشفـله وداعيهٔ
قلب ايله عمل ايدرلر (وشعرانك شعری تفكر وخيال مرتبـه سندندر
انكيچون شعر ديديلركه شعور وراء پرده دن ادراكدر اهل مكاشفه نك
دخی كشفی اكر خيال مرتبه سندن ايسه حذر كركدر زيرا واقعه مخالف
هوادی چوقدر واكر قلب مرتبـه سندن ايسه كه كشف عيانی در
معمول به در مثلا برسالك جميـع اشيايی كندی تسبيح كبی تسبيح ايدر
اشتسه اكا كشف خيـالی ديرلر كه صحيح دكلدر زيرا هر نسنه نك تعينده
كوره تسبيح مستقلی واردر وكشف عيانی مرتبهٔ وحی در قال الله
تعـالی (نزل به الروح الامين علی قلبك) يعنی قرآن مرتبهٔ خياله نزول
ايتمدی شعر اوله بلكه مرتبهٔ قلبه نازل اولدی انك ايچون قرآنده كلوز
وما علمناه الشعر) پس شعرده تكلف وتعمل اولور وحی والهامده
اولماز اكرچه خيال دخی مقامنه كوره حقـدر زيرا صورت ظليه سی
واردر قال اكبر العارفين (انما الكون خيال) وهو حق فی الحقيقـة
قال فاخبرنی عن الساعة يعنی اول رجل ديديكه يا محمـد چونكه
امور ثلثهٔ مذكوره دن خبر صادق ويردك پس بكا دردنجی قيام قيامت
وقتـدن دخی خبر وير زيرا ساعت قيامت قوپدوغی وقتـك
اسميدر ساعت ايله تسميه اولندیغنـك وجهی بودركه اول
وقت بر ساعت خفيفه دركه آنده امر عظيم حادث اولور

وبردخی قیامت ساعات دنیادن ساعت اخیرهده قائمه اولور
یاخود بغتة وبدیهة واقع اولور نته‌کیم استعمال ایدن کیمسه‌یه
همان بوساعتده وعلی الفور دیرلر صکره غلبهء استعمالله قیامته
علم اولدی نجم ثریایه وکوکب زهره‌یه علم اولدیغی کبی ویاخود (کأنهم
یوم یرون مایوعدون لم یلبثوا الاساعة من نهار) مضمونی ملاحظه‌سیله
تسمیه اولندی کرک ساعت نجومیه وکرساعت آتیه نته‌کیم دیمشلردرکه
الدنیا ساعة فاجعلها طاعة ودیمشلردرکه کل آت قریب انکیچون
قرآنده کلور (اتی امر الله) یعنی مضارعدن ماضی ایله تعبیر اولندیغی
تحققنه وقربنه دلالت ایچوندر (وبعضیلر ساعتی قلب ایدوب
سعی‌دن اخذ ایتمشلردر زیرا ساعت جانب وقوعه سعی ایدرکه انک
مسافت وخطواتی انفاس انساندر (ویاخود ارواح اجساده سعی ایدر
لمحه‌دن اسرع زمانده زیرا ارواح صور اسرافیلده محبوسه‌در نفخهٔ
ثانیه‌ده اجساده متصل اولسه‌ذکر کلدر ولکن ظواهر نصوص حسبیله
نفخهٔ اولی‌یه حمل ایتمك اولادر اکرچه هر بر نفخه وعیدی مشتملدر
اشته وقت موتده نفس اخیر دخی ساعت مذکوره کبیدر انکیچون
موت طبیعی‌یه قیامت صغری دیدیلر نته‌کیم حدیثده کلور (من مات
فقد قامت قیامته) وموت فنائی حالی آن غیر منقسمده‌در وعارفك
هر نفسی نفس اخیردر انکیچون قیامة العارفین دائمة دنلدی *قال
ما المسئول عنها باعلم من السائل* جناب نبوت صلی الله علیه وسلم
بیوردیلرکه قیامتدن سؤال اولنان سائلدن اعلم دکلدر یعنی ایکیمز دخی
عدم علمده برابرز بلکه انك علمی الله تعالی‌یه مخصوصدرکه قنقی
سالده وقنغی شهرك هفته‌سنده وجمعه‌سنده وساعتنده اوله‌جقدر
او بیلور انجق بوندن غرض انك وقتی معرفتدن طمعی قطعدر
(واکبرعزادن منقولدرکه بعض انسلاخاتنده حضرت ادریس علیه
السلام ایله مجتمع اولوب ظهور ساعتدن نه قالدی دیو بقیهٔ عمر دنیادن
سؤال ایتدکده (اقترب للناس حسابهم) دیو جواب ویردی تکرار
اشراط اقترابندن برشرطنی تعریف ایله دیدکده پدر بمز آدمك علیه

السلام وجودی اشراط ساعتندندر دیدی نته‌کیم حدیثده دخی کلور
(بعثت انا والساعة کهاتین) یعنی اصبعیه السبابة والوسطی) معناسی
بودرکه بنم ایله قیامتك اراسی زمان ماضی‌یه کوره وسطی‌نك مسبحه
اوزرینه فضلی مقداریدر قرب زمانی‌یی قرب مساحی‌یه تشبیه
ایتدیکی غایت قرب ساعتی تصویر ایچوندر (اشته آدمدن دور
محمدی‌یه دك دورسنه‌که یدی بیك سنه‌درالتی بیك سنه‌یه قریب مدت
مرور ایتمشدی بو امتك عمری دخی الف سنه ایله تقدیر اولنوب حالا که
بیك یوز اوتوز التی تاریخیدر اولدخی منقضی اولوب الف ثانی حد
فاصله‌در دیدیلر یعنی بیك سنه سنه‌دك اشراط صغری والف ثانی
زمان ظهور اشراط کبرادر دیو ارباب نقل واصحاب کشف اتفاق
ایتمشلردر (ولکن نه غایته‌دك تمام اوله‌جغی امر تقریبی‌در شوقدر
دیمشلردر ایکیوز باشندن ویا دوردنده مهدی واندن آیات کبری
تتابع اوزرینه کلسه کرکدر ومهدیدن یدی سنه مقدم بنوا الاصفرکه
افرنج یعنی وندیك کفره‌سیدر انلر ظهور ایلیوب (بنوا الاصفردن مقدم
دخی اطراف عالمده هرج ومرج وقوعیله عالمه اختلال تام کلجکدر
ودولت عثمانیه زمان مهدی‌یه دك ممتادی اوله جقدر وآخر قیامت
کفار تاتار وسائر انلره ملحق اولان اشقیا اوزرینه قوپسه کرکدر
والعلم عند الله الخبیر (سؤال اولنورسه‌که جبریل بیلوردیکه وقت قیامت
مجهولدر پس نه معنادن سؤال ایلدی (جواب بودرکه کرچه ساعتك
مجهولیتی آیات مکیه ایله معلوم اولمشدر ولکن اول معنایی عند الاصحاب
لسان نبوتدن تقریر ایچون اعاده ایلدی وبردخی مجهول اولان موادده
لا ادری دیمك نصف العلم اولدوغنه تنبیه قیلدی نته‌کیم قرآنده کلور
(قل ما ادری مایفعل بی ولا بکم) یعنی امور آتیه‌نك جمله‌سندن خبر
ویرمك اولماز مکرکه حق تعالینك تعریف ایتدیکی مواد اوله اشراط
ساعت وامثالی کبی انکیچون اسلام وایمان واحساندن خبر ویردی
زیرا معلومی کتم ایتمك اولماز مکرکه مخاطب ناقابل اوله *قال فاخبرنی
عن اماراتها* امارات امارتك جمعیدر فتحله علامت ونشان معناسنده‌که

انده تقدم اعتبار اولنور زیرا امر اصلنده تقدم بالشی در انکیچون
قائدانما یه امیردیدیلر وامارت شیء دخی شیء اوزره مقدمدر زیرا اثردرکه
انکله استدلال اولنور وامارتی جمع ایراد ایلدیکی تعددنه بناءدر
نته کیم اشراط کبری عشره اولمق اوزرینه نص واردر اکرچه بوراده
بحسب المقام بعض اوزرینه اقتصار اولندی (معنی بودرکه یا محمد
چونکه نفس ساعتدن مجهولیتنه بناء خبر ویرمدك باری علامتندن
خبر ویرتا که انکله قربنه استدلال اولنه * قال ان تلد الامة ربتها *
امه مملوکه دیمکدرکه افواه ناسده جاریه دیمکله مشهوره در زیرا
سیده نك حوایج ضروریه سنده جریان وسعی ایتمك شانندندر وربه
تشدید ایله رب لفظنك مؤنثیدر تربیه معناسنه که مصدر بمعنی الفاعلدر
عدل کبی پس رب سید وربه سیده معناسنه اولورکه مالك مملوکنی
تربیه وحفظ ایتدیکی ایچون رب دنلدی یعنی جمله علامات
قیامتدن بری بودرکه (لیظهره علی الدین کله) موجبنجه استیلاء
مسلمین واقع اولوب سبی وغارت بسیار وجواری وسراری بیشمار
اولمغله اکثر ناس تسری ایله اکتفا ایدوب نکاحه میل ایتمیه لر مع هذا
حرائر صلاح البیت واماء فساد البیت در وتسری اولان جاریه
سیده سنی ولادت ایلیه یعنی افندیسندن قزی طوغوب پدرینه
نسبتله نیجه سیده اولورسه والده سنك دخی سبب عتقی وباعث عزتی
اولمغله اولدخی سیدة البیت اولور نته کیم کبار واولاد کبار جواریدن
تولد ایدوب انلرك شرفلریله جواری دخی حرائر کبی عزت وحرمت
زائده بولورلر (پس مقصود امه نك سیادتنی بیان اولمغله ربه یی
تخصیص وتأنیث ایلدی واضافت سبب عتق وباعث رفعتی اولمغه
محمول اولندی وبو معنی آخر الزمانده اولمغله اشراط ساعتدن
قیلندی زیرا (توقع زوالا اذا قیل تم) وفقنجه تمام امر انقراض
زمان وانقضاء مدت دنیایه اشارت اولدیغی کبی تعکس حال دخی
بویله در زیرا حدیثده (تناکحوا تکثروا) دیو نکاحله امر واردر
اکرچه تسری یه دخی رخصت ویرلدی ولکن تسری ایله

انفراد نکاحله اجتماع کبی دکلدر پس تسری شرع قدیمدر وحضرت
ابراهیم هاجری استیلاد ایتمشدر ام اسمعیل در علیهما السلام پس
امارات ساعتدن اولان عتقدر زیرا بو حکم قبل الاسلام معروف
دکل ایدی دیمك قول معتبر دکلدر نته کیم شرح مصابیحده تورپشتی
ذاهب اولمشدر وکذلك کلام مذکوری توجیهده تقارب زمانله
عزیزلر ذلیل اولور زیرا والده ولدنی مربیه وامرنی مدبره ایکن
امر منقلب اولوب ولد رب وربه اولمق اشراط ساعتدندر نته کیم
کلام آتی بونك عکسیدرکه اذلانك اعزه اولدوغیدر دیمك ضیق
فهمدندر نته کیم طیبی قائل اولمش وعلی قاری دخی اکا اقتدا قلمشدر
زیرا ایکی علامت دخی نظر حق بینده قدر وشرفه دالدر شوقدر
واردرکه عقوق والدین اشراط ساعتدندرکه مذمومدر وبعض اشراط
ساعت واردرکه ذم اقتضا ایتمز تطویل منارات وزخرفهٔ مساجد
وامثالی کبی زیرا بو مقوله لر عباداته ترغیب ایچوندر زیرا دین عدم
استعماله کهنه لك قبول ایدر پس انی بعض اسباب محدثه ایله تجدید
ایتمك امور شرعیه دندر اکرچه عوام علمانك اکثری بو معنادن غافللردر
وبوراده علمانك دخی اقوال سخیفه سی واردرکه سخافتندن اوتوری
ذکری طی اولندی فخذ ما آتیتك وکن من الشاکرین * وان تری
الحفاة العراة العالة رعاء الشاء یتطاولون فی البنیان * تری خطاب
عامدرکه رؤیت شانندن اولنلرك جمله سنه شاملدر تا معلوم اولا که
بو امر هائل برصورته کرمش وبرغایه ایرمشدرکه انی ادراك ایتمك
هیچ بررائی یه مخصوص دکلدر پس رؤیت بصریه یه حمل ایتمك
اولادر نته کیم تطاول بنیان دخی اکا قرینه در زیرا بنا وانی تطویل
امور حسیه دندر وتطاول اصلنده اظهار طولدر اکرچه بوراده
مراد کردنکشلك واکا لازم اولان تفاخردرکه حسب ایله تمدحدر
پس رؤیت فعل باصره اولیجق تطاول انك مفعولندن حال اولور
یوخسه مفعول ثانی اولماز زیرا مفعول ثانی اولمق رؤیت قلبیه یه
محمول اولدوغی صورتده در (حفات) حاء مهمله نك ضمیله حافی نك

جمعیدر قضاة قاضی نك جمعی اولدیغی کبی حافی ایاغنده نعل وخف
وجرموق وامثالی نسنه اولمیانه دیرلر ایاغی چپلاق معناسنه بغـداد
ارنلرندن بشرحافی دیدکلری بوندندر زیرا بغـداد ایچنده چپلاق
ایاغـله کزردی وخلق اکا تعظیما زقاقلری طاهرطوترلردی وشولکه
زین الدین الخوافی دیرلر خاء معجمه ایله درکه نیسابور ناحیه لرندن
کثیرة القری برناحیه در (عرات دخی عاری نك جمعیـدرکه اوزرنده
ستر عورتدن زیاده لباسی اولمیه اکرچه لغتده من القرن الی القـدم
عریانه دخی دیرلر (عاله تخفیف لاءله عایلك جمعیدر فقیر معنا سنه
یقال عال یعیل اذا افتقر پس یائی اولمش اولور و بعضیـلر دیدیلرکه
واوی در یقـال عال یعول اذا افتقر وکثر عیاله (رعاء) کسر رائله جمع
راعی در تجار کسر وتخفیفـله جمع تاجر اولدیغی کبی راعی کودیجی در
فارسیده چوبان وشبان دیرلر (شـاء جمـع شاة درکما فی القاموس
واسم جنسدر قیونك مذکر ومؤنثنه اطـلاق اولنور ویاخود قیونه
وکچی یه شمولی واردر بوراده غرائب ابن ملك دندرکه رعاء الشـاء یی
تری یه مفعول طوتوب ملوك ایله تفسیر ایتمش ورعیتدن شائله تعبیر اولندیغی
خلقك عجزده شاء کبی اولدوغندن اوتوریدر دیمشدر ولکن خطادر
زیرا اکرچه ضابط ومالك اولنلردن راعی ایله تعبیر اولنمشدر نتکیم حدیثده
کلور (کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته ولکن بوراده صفت بعد الصفه
درکه معنـای لغوی یه محمولدر ما قبلی کبی نتکیم مقام اکا قرینه در
وملوك ورؤساء اولق معنا سی تطاول بنیاندن مفهومدر زیرا اهل
ثروت وغنـا اولمدقجه رفع بنا وانکله تفاخر میسر اولمـاز بس حفات
وعرانی ذکر ایلدی ظاهرده سوء حاللرینه اشارتدن اوتوری نتکیم
مقـام ذمده اوستنده باشنده ایاغنده نسنـه یوق دیرلر وفقرلرینی
تصریح ایلدی یا ما قبلنی بیان و ایضاح ایچون و یا شو معنـا دن
اوتوری که ظاهرده بعض سوء حال اوزرینه اولنلر باطن حالده محتاج
دکللردر بلکه کندیلرین ستر ایچون عریان وکهنه لباس ایله کزرلر (ورعاء
الشاء اولدقلرین ضمیمه قلدی حقارتلرینـه دلالت وبی عرض

و بی حرمت اولدقلرینه اشارت ایچون پس جمیع اوصاف رذالت
حاللرینه قرینـه اولدی (وحضرت موسانك وجناب نبونك علیهما
الصلاة والسلام قبل البعثه رعی غنم ایتدکلری کندی شانلرنده
کمال ایدی انکیچون اعراب بادیه کبی اول حال اوزرینه قالمیوب
رعاء خلقه انتقـال ونبوتله مبشر اولدیلر وعلو شان وارتفاع منزلتده
ذروه جدء عالیه بولدیلر بس برکیمسه یی رعیـله ویا امیتله ویا فقرله
تعبیر ایتسـلر اولدخی یا پیغمبر راعی ویا امی ویا فقیر دکلمی ایدی دیسه
تعزیر وتأدیب اولنور زیرا بوراده قیـاس نفس جاری اولماز تطاول
بالاده ذکر اولندی (بنیان ضم باء مؤحده ایله اصلنده مصـدردر
ولکن حائط ومبنی معنـاسنده استعمال اولنور قال الله تعالی (کانهم
بنیان مرصوص) بو جهتدن بنیان واحددر جمع دکلدر زیرا وصفی مذکردر
و بنی سعی ورنی اوزرینه هدمك ضدیدر (معنای کلام نبوی بودرکه
وعلامات قیـامتدن بری دخی بودرکه ای رؤیت شانندن اولان کیمسه
امر ولایت اهلنك غیری یه ومممالیك وسفلهء ناسه وخصوصا احداثه
تفویض اولنمغله انلری کورر سن بناده متطاول ومتفـاخر و متکبر
اولدقلری حالده یعنی نودولت و بر بی اصل اولدقلرندن اول امردن
خطـاء ایدوب معظم همتلری رفع بنا وبری برلری وغیریلر اوزرینه
اظهـار طول وابراز علو وارتفاعدر (بس بو علامت ایکی معنـایی
مشتمل اولدی (بری انقـلاب زمان وانعکاس حالله ارذالی وسقاط
ناسه تفویض امور جمهور اولنمـق زیرا رفع ابنیه واعلاء قصور
وبروج بحسب الغـالب مناصب عالیه ایله متقلد اولنلرك شانیدر
(وبری دخی بی دینلکلرندن فی بیوت (اذن الله ان ترفع) موجبنجه رفع
بناء بیوت الهیه یی قیوب (یعلمون ظاهرا من الحیوة الدنیا) اشارتی اوزره
توسیع وتطویل دار واجراء انهار وحفر آبار وغرس اشجـار وامثال
امور دنیویه ایله مقیـد اولورلر وطریق آخرتی یاکلورلر کویا دیمك
اولورکه بو دار دنیـانك اماء ایله داخلی ومممالیك ونظائری ایله خارجی
بو صورته کیرمك عین علامت ونشان قرب ساعتـدر * ثم انطلق *

بعده امور اربعهٔ مذكوره‌دن سائل اولان رجل منطلق وذاهب اولدی
زیرا انطلاق كتمك وبرنسنه كشاده ومنحل اولمق معنالرینه استعمال
اولنور نتكیم طلاق مرأه دیرلر كه عقدهٔ نكاحی حل ایتمكدر وثم تراخی
ایچوندر براز رجل مذكور اسؤلهٔ مسطوره‌نك اجوبه‌سنی اخذه‌دلك اوراده
مكث ایدوب بعده قیام ایدوب كتدی * فلبثت ملیا * تاء متكلم حضرت
عمردن رضی الله عنه عبارتدر ملی كرچه نهاردن ساعت طویله ودهردن
مدت مدیده‌ده استعمال اولنور قال تعالی (واهجرنی ملیا) ولكن برهت
ایله تفسیر ایلیوب وبرهتی زمان طویل ویا اعمدر دیدكلرندن فهم
اولنور كه ملی بحسب المقام فی الجملة زمانده دخی مستعملدر بناء علی
هذا دیمكدر كه حضرت عمر بیوردیكه پس بن برمقدار زمان حیرتله
مكانمده ملازمت ایدوب اوتوردم وسبب تحیر بودركه بعض روایاتده
وارد اولدیغی اوزره (فعجبنا له یسأله ویصدقه) مضموننده تردد واقع
اولوب بو رجلك سؤالی مسؤوله عدم وقوفنه وتصدیقی قبل السؤال
اطلاعنه دلالت ایدر بونه حالدر بونده اثر روحانیت وهیئت ملكیت
واردر آیا بو جنس بشردنمی ویا نوع ملكدنمی اوله دیو فی الجمله
اضطراب واقع اولدیغیدر * ثم قال * حضرت عمره برمقدار مكثدن
صكره جناب نبوت صلی الله علیه وسلم بیوردیكه * یا عمر * بو مقاله‌نك
تأخیرینه باعث الله اعلم بو اولدیكه اول سائلك اول امردن جبریل
اولدیغی معلوم نبوی دكل ایدی تا كه دیدهٔ بینلرندن غائب اولدقدن
صكره معلوم اولدی واول اثناده حضرت عمر دخی كمال هیبت
نبویه‌دن جسارت ایدوب بو كیمدر یا رسول الله دیه مدی تا كه
جناب نبوت بلا سؤال اخبار ایتدیلر (وعمرك كنیه‌سی ابو حفص ایكن
تعظیما انكله خطاب ایتموب اسم علملرینه عدولك وجهی بودركه
امور مذكوره‌نك عمارت دین بابندن اولدیغنه اشارت وتقدیم شروط
واركانه تنبیه وتحریض ایلدی زیرا عمر انسان دیدكلری بدنك
حیاتله عمارتی مدتیدر بو معنادن رجل قسمی عمر ایله بطریق التفؤل
تسمیه اولندی تا كه بقا بوله وچوق زمان بدنی حیاتله معمور اوله نتكیم

ترك قیا ایله تسمیه وتفؤل ایدر تا كه طاش كبی دنیاده ثابت اولوب قاله
وعربك صخر وجندل وجبل وحجر دیو تسمیه‌لری دخی بو قبیلدندر
* اتدری من السائل * سائل مذكورك كیمدر ونه جنسندندر بیلورمیسن
تدری درایتدندر كه نوع حیله ایله حاصل اولان معرفتدر انك ایچون الله
تعالی‌ده مستعمل دكلدر مكر كه معانیدن بی خبر اولنلر السنه‌سندن صادر
اوله وشول شاعر كه دیمشدر ع لاهم لا ادری وانت تدری بو سوزك مشاكله‌یه
محمولدر (تعلم ما فی نفسی ولا اعلم ما فی نفسك) كبی ومن میمك فتحیله حرف
استفهامدر * قلت الله ورسوله اعلم * بن دیدمكه الله تعالی ورسولی
اول كیمسه‌نك كیم اولدیغنه اعلمدر بن بلمم وفی الجمله بلسم دخی مترددمكه
بو بابده یقینم یوقدر زیرا امارت مظنونه‌دن علم یقینی حاصل اولماز
(معلوم اوله كه جناب الهی حقنده صیغهٔ اسم تفضیل مبالغه‌یه محمول
اولمق مفاضله‌دن اولادر زیرا مفاضله‌ده مشاركت واردر صفات
الهیه‌ده ایسه حقله كیمسه‌نك اشتراكی یوقدر اگرچه دعوای شركت
واردر ولكن دعوانك مذموم ومحمودی واردر مذموم اولان فرعونك
ادعا ایتدیكی ربوبیتدر ووجوب وجود وازلیت واحاطه ونزاهت دخی
بویله‌در كه بونلر الله تعالی‌یه مختصدر ومحمود اولان ارحم الراحمین
وامثالیدر زیرا بونده افعل صیغه‌سی كتوروب عباددن رحماء اولنلر
اوزرینه ثنا ایلدی وكندینی انلردن ارحم قلدی بو جهتدن الله اكبرده
مفاضله‌یه ذاهب اولیوب الله الكبیر معناسن ویرمك اولادر بو صورتده
الله اعلم دخی الله العلیم دیمك اولور زیرا بو ماده‌ده حضرت عمرك
سؤاله علمی یوغیدی واوسه دخی علم الهیدن مستنبطدر قال تعالی
(ولا یحیطون بشیء من علمه الا بما شاء) پس خلقك علمی لا اعلمدر
وعلم كلی حقكدر بو وجهدن ادب بودركه علم معلمه تفویض اولنه
(وبو راده رسول ضم اولندیغی معلم اولدیغی معناسندندر اگرچه انك
علمی دخی علم حقدن مستفاددر گویا دیمك اولور الله تعالی اعلم ومعلم
من عند الله اولان رسول اعلم یعنی علم مزید له متصفدر كه معلوماتی
استیعاب ایلمشدر انك ایچون دنلمشدر كه (من قال ان نبی الله لا یعلم

الغيب فقداخطاء فيما اصاب) زيرا (فلا يظهر على غيبه احدا الا
من ارتضى من رسول) وامثالى دلائل ايله سالبهٔ كليه اطلاق اوزرينه
صحيح اولماز * قال فانه جبريل * جناب نبوت دخى بيورديكه چونكه
يا عمر انك علمنى الله ورسوله تفويض ايتدك بس معلومك اولسونكه
اول سائل جبريلدر كسرله غربيب وزنى اوزرينه كه ملك معهوددركه
غالبا الله تعالى ايله انبيا ارasında توسط ايدن اودر وانده دخى لغات
كثيره واردر قاموسدن استطلاع اولنه اشهر اولان لغت ذكر اولناندر
جبريل عبدالله وميكائيل عبيدالله واسرافيل عبدالرحمن معناسنه
وارواح مطهره ايل كلمه سنه مضاف اوله كلمشلردر اسماء بشريه ده
اسرائيل واسمعيل وامثالى كبى واكر ارواح خبيثه دن ايسه شبنه
مضاف اولور قوش قليوش كبيكه بونلر اسماء شياطيندندر واسم
قابيل مدفوعدر زيرا اول بطريق التفؤل وضع اولنوب صكره (انما
لعبر بالخواتيم) وفقنجه عاقبتى خير اولمشدر انك ايچون اسم حقيقى
عندالله اولاندر يوخسه عندالناس دكل فافهم * اتاكم يعلمكم دينكم *
اتاكم استيناف بيانيدركه ماقبلندن ناشى اولان سؤاله جوابدر اتاكم
اتياندندر مجئ ايله فرقى بودركه مجئ برنسنه يى جانب مبدادن نقل
واتيان اونسنه يى جانب منتهايه ايصال ملاحظه اولنور بس مبدأ مجئ
جناب حق ومنتهاى اتيان خلقدر بوراده خطابى تعميم ايلدى زيرا
جبريلك اتيانى يالكز عمر ايچون دكل بلكه عامهٔ مؤمنين ايچون ايديكه
وقت سؤال وجوابده برمقدارى اول مجلس عاليده حاضر وبرمقدارى
غائب ايدى واتيان دخى صورت بشريه ده واقع اولدى زيرا افاده
واستفاده يه انسبدر وتوسط ملكده فائده تعظيم نبويدر زيرا انسانك
حقه ارتباطى ايكى وجهلهدركه برى بالواسطه وبرى بلاواسطه در
وجناب نبوت بوايكى وجهله حقدن استفاده ايدر وايكى مرتبه نك حكمنى
ايفا وحقنى اعطا ايلردى وبردخى بودركه ملك اصلنده قواى روحانيهٔ
بشريه دندر وحى والهام ايسه جانب سردن روحه ور وحدن قلبه
نزول ايدر بوجهتدن ملك خادم بشردر وبردخى تحصيل كالده

بحسب الغالب واسطه لازم اولديغنه تنبيه درتكيم (وابتغوا اليه
الوسيلة) اكا ناظردر وبوراده اتيان فى الحقيقه جناب نبوته در فاما
مخاطبلره قلدى زيرا رسوله اتيان همان انلره اتياندر قال الله تعالى
(وما انزل اليكم) يعنى مخاطبلرى منزل اليه اخذ ايلدى مع هذا منزل كه
قرآندر رسوله انزال اولنوركه منزل اليه اودر (يعلمكم دينكم اتاكم ده
اولان ضمير مرفوعدن حال مقدردر زيرا وقت اتيانده هنوز تعليم يوق
بلكه عزم تعليم واردر وتعليم تكرار علمدر تاكه متعلمك قلبنده ثابت
اوله زيرا جبلتنده نسيان واردر وافاضهٔ معلم دخى متعلمك قبول فيضه
استعدادنه موقوفدر زيرا تلقى واخذه قادر اولميان متعلمه نسبتله
انساندن حيوان كبيدر حيوان ايسه قابل خطاب دكلدر ديمشلردركه
معلم لفظى اسم فاعل صيغه سى اوزرينه الله تعالى يه اطلاق اولنماز
زيرا تعليم انى كندى نفسنه صناعت قيلانه مخصوصدر صناعت ايسه
مزاولهٔ عمل ايله حاصل اولان علمدر الله تعالى ايسه مزاوله ومعالجهٔ علمدن
منزهدر ومصرده مسموعم اولمشدركه اهل مصر مقدم اهل صناعت
اولان اهل ذمته معلم ديرلر استاذ وصناعتده ماهر معناسنه مع هذا
قرآنده مواضع متعدده ده تعليم الله تعالى يه نسبت اولنمشدر (ودين
وضع الهيدركه شرعتدر يعنى احكام اعتقاديه وعمليه دن عبارتدر
ولكن اطاعت اولنديغى جهتدن دين وكتابت واملاء اولنديغى
جهتدن ملت دينلور وبوراده تعليم دينى جبريله نسبت ايتديكى مجازدر
زيرا تعليم فى الحقيقه جناب نبويدن واقع اولديكه جبريل اول تعليمه
سؤالى جهتيله سببدر ديمشلردركه بومعنى حضرتك دنيادن انتقالندن
برشهر مقدم واقع اولمشدر (معنى ديمك اولوركه جبريل سزه دينكزى
تعليمه عازم اولديغى حالده كلدى تاكه سؤال وجواب طريقيله واقع
اولمغين امر دين قلبكزده راسخ ومتقرر اوله زيرا بوصورتله تعليم
ابتداء خطابله تقريردن اقوادر وبوندن فهم اولنديكه اسلام وايمان
واحسان دين كاملدر اكرچه شعب دين بونلردن زياده در وقرآنده
كلور (ان الدين عند الله الاسلام) يعنى ظاهر دين امور مذكوره

وباطن دين تسليم ورضادركه اسلام حقيقى در وملت ابراهيم ديدكلرى
فى الحقيقه بودر (وديمشلردركه عهد آدمدن غايتهدك مشروع
اولوب جنتده دخى باقى اولان ايكى نسنه دركه برى ايمان وبرى
نكاحدر (الحاصل هركسه لازمدركه دين كامل اهلى اوله واول كمال
امور مذكوره يى تحصيلده دركوياكه بونلر اولمدقجه ماعدايه اعتبار
يوقدر نته كيم عرفاتده وقفه اولمسه حج درست اولماز وطاعات
مستقله ده نيت بولنمسه عمل ساقط اولور مكركه بيع وشرى ونكاح
وطلاق وطهارت ثوب وستر عورت وامثالى امور اوله كه بلانيه صحيح
اوله اكرچه كمال جميع اعمالك نيته مقارنتيدر مكركه تروك مقوله سى
اوله پس شعب ايمانك مجموعى موجود اولمجق دين اكمل اولور
الحديث الثالث
* قال عبد الله بن عمر رضى الله عنهما سمعت رسول الله صلى الله
عليه وسلم يقول* معلوم اوله كه عبادله عند المحدثين دورت كمسه دركه
ابن عمر وابن عمرو بن العاص وابن الزبير وابن عباس در رضى الله
عنهم وابن مسعود رضى الله عنه كبار صحابه دن ايكن عبادله دن معدود
اولمدى زيرا ابن مسعودك وفاتى تقدم ايتمشدر بونلر ايسه خلق انلرك
علمنه ضرورت واحتياج وقتنه دك معمر اولوب علملريله انتفاع اولندى
انكيچون زياده شهرت بولديلر وعند الفقهاء عبادله اوچدر كه
ابن مسعود وابن عمر وابن عباس در (سماع قصدله كوش طوتمغه
وكيفما اتفق اشتمكه شاملدر استماع اخص دركه قصدله قولاق طوتوب
دكلمكدر (يقول جمله حاليه در معناى كلام بودركه عبد الله بن عمر رضى
الله عنه ديديكه رسول اللهى صلى الله عليه وسلم اشتدم قائل اولديغى
حالده يعنى قولا عمم ايله بلاواسطه اشتدمكه بيوردى *بنى الاسلام*
بناء مجهول اوزرينه اسلامدن مراد دين اسلامدر ومسلم بودينه
انقياد ايلين امت مرحومه در نته كيم قرآنده كلور (هو سماكم المسلمين
من قبل وفى هذا) يعنى كتب مقدمه ده وقرآنده الله تعالى سزه مسلم ديو
آد ويردى حقه استسلامكز اولدوغيچون *على خمس* خمس مؤنث

اولديغى دعائم وياخصال اعتباريله در وبعض رواياتده تذكيرله خمسة
كلمشدر خمسه اركان معناسنه وبعضيلر ديديلركه تميز مذكور
اولمجق عددده تذكير وتأنيث برابردر بونده اسلامى بنايه واصول
خمسه يى قواعد واركانه تشبيه واردر پس خيمه عمودى اوزرينه
وقصر ودار دخى اركان وقواعدى اوزرينه تأسيس اولنديغى كبى
دين اسلام دخى بو بش نسنه اوزرينه مبنى وموقوفدركه قوامى بونلره
منوطدر واكا تشبيه المعقول بالمحسوس ديرلر زيرا نفوسده اوقع وفهومه
اقربدر بوجهتدن قرآنده مثل وتشبيه چوق ايراد اولندى* شهادة
ان لا اله الا الله وان محمدا عبده ورسوله* شهادة لفظى جرله خمسه دن
بدلدر مابعدنده اولان معطوفات ابعه نك مجموعى اعتباريله ويارفعله
مبتداء محذوفه خبردر الاولى وياحديهن تقديريله فاما محذوف
الخبر مبتدا اولمغه مساغ يوقدر منها شهادة كبى زيرا بو مقوله تقدير
اكثريا معدودك عدم استيفاسى محلنده اولور بوراده ايسه مجموع
خمس مذكوردر (ان مخففه دركه اصلى انه در بعض نسخده عبده
ورسوله يرينه رسول الله دوشمشدر ولكن اولكى اولادر زيرا حديثده
كلوركه (ابدؤا بالعبودية وثنوا بالرسالة) يعنى اشهد ان محمدا عبده
ورسوله ديكز ديمكدر تاكه تقديم عبوديتله يهود ونصارى قوانى
رد حاصل اوله زيرا يهود عزير ابن الله ونصارى المسيح ابن الله ديديلر
بزكه اهل ايمان واسلامز عبده ورسوله ديرز وبردخى بودركه تقديمده
شرف عبوديته دلالت واردر زيرا عبوديتله خلقدن حقه توجه
ورسالته ايسه حقدن خلقه تصرف واردر جانب ولايت ايسه اقوادر
بوسببدن قرآنده (سبحان الذى اسرى بعبده) وارد اولدى وليلة
معراجده جناب نبوت صلى الله عليه وسلم ابتداء دخول حضرتده
(انا العبد لا اله الا الله) بيوردى واكا بقاء رسم ديرلر كه اكمل امت
حاليدر فافهم جدا (وكلمهٔ توحيدك بعض لطائفى بالاده ذكر اولنمشدر
* واقام الصلاة* اقام كسرله اصلنده اقوام ايدى اعلال ايله واو
ساقط وتائله تعويض اولنوب اقامة دنلدى صكره طول كلمه دن

اوتری اضافت تادن بدل قیلنوب حذف تائله اقام الصلاة دنلدی
مع هذا بونده قرینی اولان ایتایه موافقت ومناسبت دخی واردر
نته کیم از دواج ایچون حذف اولنـدی دیه نك مرادی بودر یعنی
اون بش نسنه نك ایکنجیسی صلاته شروط ظاهره و باطنه سی ایله
قوام ویرمك و تعدیل ایلمکدر زیرا ترك صلاة ضیق معیشته سبب
اولدیغی کبی ترك تعدیل وتخفیف رکوع وسجود ایتمك دخی بویله در
بوجهتدن محافظهٔ صلاة ومراعات شرائط لازم کلدی تا که رزق
صوری ومعنوی ایله مرزوق اوله زیرا صلاة معراج معنویدر که حظ
روحی استیفاء ایچون وضع اولنمشدر قرب حق ایسه ظاهرا و باطنا
تشریفدن خالی دکلدر ودیمشلردر که وضوده سر انفصال
عما سوی الله وصلاتده سر اتصال بالله واردر که الصوفی کائن باین
بومعنادر وتکبیرات جناب مطلقك هر حالده بی قید اولماسنه اشارتدر که
تنزیه عامدر ووصلت دیدکاری وجه مطلقدن اولمغله قیدی منافی
وتنزیهی مستلزمدر (و بو فقیر شیخم سید الاقطاب شیخ فضلیٔ الهی دن
قدس سره مسموعم اولشدر بیورمشدر وضویه حرکت توبه
وانابتهٔ وتکبیرهٔ اولی توجه الهی یه اشارتدر که بو تکبیرله عالم
ناسوتدن خروج وعالم ملکوته دخول ایتمش اولور بعده رکوعه
انتقال عالم جبروته تجاوزه و بعده سجده یه انتقال عالم لاهوته وصولنه
اشارتدر که بومقامده فناء کلی حصولیله وطن اصلیسنه صعود
ایتمش اولور و بعده سجده دن قیام حالت بقایه اشارتدر که رجوع
الی الوراء در ورکوع مقام قاب قوسین یعنی مقام صفاتدر که ذات
واحدیه در وسجده مقام اوادنی درکه مقام ذات احدیه در وحرکات
ست یعنی قیامدن رکوعه واندن قومه یه واندن سجدهٔ اولی یه واندن
جلسه یه واندن سجدهٔ ثانیه یه واندن قیامه انتقال الله تعالینك سموات
وارضی التی کونده خلق ایتمسنه اشارتدر پس رکعت واحده اول وآخر
سلوکی وغیری حقائقی محتویه در ولیکن معرفت وحضور قلب
لازمدر که حضور اهل نهایتك واستحضار اهل بدایتك صفتیدر زیرا اهل

نهایتده

نهایتده نسیان یوقدر تا که منسی اولان نسنه یی استحضاره محتاج اوله
وحضور دائمدن مراد طرف خلقدن جانب حقه علی الدوام انجذابدر که
صلاتده دوام بودر وانك مصداقی عبودیت کامله ایله تقیدر و بو
عبودیت اولمسه سوء خاتمه دن خوف اولنور که روحك فکر غیرله
بدندن مفارقتی در والعیاذ بالله تعالی * وایتاء الزکوة * یعنی
اوچنجیسی صدقهٔ مفروضه یی فقرایه دفعدر ولکن فقراء صابرین
اولادر مقصود اهل تقوادر نتکیم حدیثده کلور (لا یأکل طعامك
الاتقی) ودیمشلردر که ایتاء اعطادن اقوادر پس چونکه انفاق طهارت
نفسه سببدر کرکدر که زکاتله اکتفا ایتمیوب صدقهٔ نافله یه دخی
رغبت ایلیه زیرا حدیثده کلور که مالده زکاتدن ماعدا صدقه دخی
واردر وجه ترغیب بودر که فرض مطلقا وجود واجب مرتبه سنده
ونافله مطلقا وجود ممکن مرتبه سنده شکره اشارتدر پس شکر مطلق
اهل اولمغه فرض ونافله ایله تقید لازمدر (و بعض عارفین واردر که
افلاس حقیقی دائره سنه دخول ایچون عبادت مالیه و بدنیه دن
کندی نفسلریچون هیچ بر نسنه ادخار ایتمیوب غیره هبه و بذل ایدرلر
و بلکه کندی وجود مجازیلرندن دخی بالکلیه منسلخ اولوب وارلغی
حقه ترك ایلرلر که انفاقك حقیقتی بودر (ودیمشلردر که انفاق الاغنیاء
(اخراج المال من الجیب وانفاق الفقراء اخراج الاغیار من القلب
وانفاق کلی صفت صدیقیه در که جمیع مالنی حضور رسوله کتوردکده
ما ابقیت لاهلك یا ابا بکر) دیو سؤال اولنجق (الله ورسوله) دیو جواب
ویردی یعنی اهل واولادمه الله ورسولی آلیقودم جملهٔ وارم طریق
رضاده بذل ایتدم دیدی وصدیق رضی الله عنه بومرتبه ایله سرافراز
اولوب اصحابدن هیچ بر فرد اکا معادل اولمدی انکیچون
مقرب حضرت ومقدم اهل خلافت اولدی * وحج البیت *
حج فتحله اهل حجاز وکسرله اهل نجد لغتیدر وایا ما کان حج اقامت
مناسك ایچون قصد مکه در یعنی وجه مخصوص اوزرینه قصد
زیارتدر و بیت اصلنده بیتوتت ایچون محلدر صکره هر مسکنده

استعمال اولندی واشرافه ذووالبیوتات دیرلر کرك هاشمی اولسون وکرك اولمسون زیرا اوائلده اخضر ایله تعمم ایتمزلر بلکه بو تله معروفلر ایدی نته کیم آل شیبه دن اولانه بیت شیبه دنلور صکره غلبهٔ استعمالله کعبه یه بیت دنلدی ثریایه نجم وآل رسوله اهل بیت ومصحف عثمانه رضی الله عنه امام وتصنیف سیبویهه کتاب وخویلد بن نفیل نام کیمسه یه صعق دید کلری کبی (ودیمشلر که بیت معمور محاذات کعبه ده در انکیچون سماده مختار اولان بیت معمور وارضده کعبه در (ودیمشلردر که کعبه الله تعالینك دارالضیافه سی وابراهیم الخلیل علیه السلام منادی وحجاج ضیف اللهدر که سفرهٔ رحمت اوزرینه جلوس ایدرلر وحدیثده کلور که هر یوم بیت اللهه یوز یکرمی رحمت نزول ایدر که التمشی طائفلره وقرقی مصلیلره ویکرمیسی وجه کعبه یه ناظر اولنلره در پس کعبه یه نظرده بو شرف اولیجق انسان کامل یوزینه نظرده نقدر رحمت اولمق کرك نظر اولنه (وشرف کعبه دن اوتوریدر که بر کیمسه حجه قادر ایکن ترك ایلسه دنیادن یا یهودیت ویا نصرانیت ویا مجوسیت اوزرینه انتقال ایدر دیو تهدید اولنمشدر وبر کیمسه صلاتنده قیامدن عاجز اولوب قاعدا قیلسه جائز اولور صکره قیامه قادر اولسه اعاده لازم کلمز وکذلك بر کیمسه نصابه مالك اولوب مالی هلاك اولسه اندن زكاة ساقط اولور فاما بر کیمسه حجه قادر اولوب حج ایتمسه وصکره معسر اولسه ویا مالنی سبیل خیره صرف ایلسه اندن حج ساقط اولماز وکذلك اداء صومدن عاجز اولسه شیخ فانی کبی کفارت وفداء جائز اولور فاما حجدن عاجز اولسه احجاج لازم کلور ومال عاجزده حج واجبدر پس اکر غیریسی انك ایچون حج ایدوب صکره عجز زائل اولسه اعاده لازمدر اولکی حج تطوع اولمش اولور (ودیمشلردر که صلهٔ رحم وتنفیس عن المکروب تطوع حجدن افضلدر وتنفیس اودر که فقیره خصوصا که صاحب عیال اولانه اعانت ویا مدیونك دیننی ادا ایلیه واکثر اغنیا علم حالدن بی بهره واعمال فاضله دن غافللردر انکیچون تنفیس مکروب معناسنه حالا

کار.

کارقالمشدر فلیحفظوا الاموال ولینتظروا المآل فانه العذاب والنکال (وبعض مسائل حج بالاده در وبو راده استطاعت ذکر اولنمدی شهرتندن اوتوری زیرا هر طاعتده شرط واردر که حاصل اولمدقچه وجوبی متقرر اولماز * وصوم رمضان * صوم اصلنده امساکدر مطلقا کرك طعامدن وکرك کلامدن وکرك مشیدن وکرك غیریدن حتی مسیردن ویا علفدن امساك اولنان فرسه صائم وریح راکده یه واستواء نهاره صوم دیدیلر زیرا کرچه استواده دخی حرکت شمس وار در ولکن زیاده بطؤندن کویا سماده واقف ظن اولنوب صوم وامساك دنلدی وصوم شرعده مکلفك نیت ایله خیط ابیضدن خیط اسوده دك تناول اطیبین دن یعنی اکل ونکاحدن واستمناء واستقاءدن امساکدر (بعد ذا غیری احادیثده صوم حج اوزرینه تقدیم اولندیغی تاریخده تقدمندن اوتوریدر زیرا صومك فرضیتی هجرتك ایکنجی سنه سنده وحجك التنجی ده ویا طقوزنجی سالنده در وبوراده تأخیر اولندیغی صومك شرفنی بیان ایچوندر زیرا صلاة وزكاة وحج عبده راجع اولمغله برسیاقده نظم اولنوب صوم حقه راجع اولمغله افراد بالذکر قلندی نته کیم حدیث قدسیده کلور (الصوم لی وانا اجزی به) بو معنادن کبار محققین دیمشلردر که مختار عبادات عند الله صومدر وجبریل ومیکال آیتندن میکائیلی جبریل اوزرینه عطف کبی زیرا امام شعرانی بعض تصانیفنده دیمشدر که جبریل فلك قمرك صاحبی اولان اسمعیلدن اکبردر ومیکائیل جبرائیلدن واسرافیل میکائیلدن افضلدر انتهی بالمعنی زیرا بعض احادیث قدسیه واردر که اوراده رواه رسول الله عن جبرائیل وجبرائیل عن میکائیل ومیکائیل عن اسرافیل واسرافیل عن الله تعالی دیرلر پس بوندن میکائیلك جبرائیل اوزرینه تقدم وفضلی لازم کلور وبونی تأیید ایدر شول قول که دیمشلردر مقام اسم رب مقام برزخیدر که سماء سابعه ایله کرسی ما بینده در ومقام جبرائیلی ایله مقام میکائیلی میاننده متوسطدر وحرمت شهر رمضان اولقدردر که دیمشلردر هر معصیت الله تعالیدن

مغفرته مستحقدر الا شول معصيت كه حرمت رمضانه متعلق اوله مغفور اولماز كما فى منهاج المذكرين مثلا نهار رمضانده بلاعذر جهارا افطار ايتمك اكر بطريق الاستهزاء والاستهانه والاستحلال دكل ايسه تعزير وحبس اولنور والا قتل اولنور و بوراده جهل عذر اولماز زيرا فرض صومك امور دينيه دن اولديغى ضروريدر دليله محتاج دكلدر واكرسرا افطار ايتديسه تعزيريله اكتفا اولنور وعذرله افطار ايتديكى صورتده دخى علنا اكل وشرب ايتمك كركدر حتى اهل ذمت بله مشتهيات اكلدن منع اولنورز يرا استخفاف وحقى باطل ايله معارضه دن خالى دكلدر (واصول فقهده شرح رهاويده كلوركه بركيمسه يوم شكده نافله ديو صومه نيت ايليوب صكره اول كونك رمضان اولديغى ثابت اولسه معفو اولور يعنى فرضه نافله ديو نيت ايتمش كبى اولماز فاما رمضانيتى معلوم اولان كونى نافله ديو نيت ايلسه كفردن خوف اولنور زيرا صوم رمضان فرض عيندر نافله اعتقادى ايسه انى منافيدر (وواجب اولميان نسنه يى واجب اعتقاد ايتمك دخى بويله در اكر اول واجب اولميان نسنه نك عدم وجوبى ديندن بالضروره معلوم ايسه صلاة سادسه كبى زيرا صلواة خمس اولوب انك اوزرينه زائد فرض اولمديغى ضروريدر (بعدذا امور مذكورۀ خمسه عند اهل السنه اسلام كاملك تعريفيدر اكرشهادتدن ماعدا سنى ترك ايلسه فاسق اولور و بعض علماء ظواهر تهديداته بناء كافر اولور ديديلرمن ترك الصلوة متعمدا فقد كفر وامثالى كبى (و بومقامك تفصيلى بودركه ايمان واسلام اوج راى اوزرينه اوچ معنايه اطلاق اولنور اولكيسى تصديق مجرد وايكنجسى تصديق مع الاقرار واوچنجسى تصديق واقرار وعملك مجموعيدركه امام شافعى بواخيره ذاهب اولوب عملى ايماندن جزء قلمشدر سائرلر ايسه ايمان كاملدن جزء قلمشدر بس تارك عمل حقيقت ايماندن خارج اولماز بلكه ايمان كاملدن خارج اولور (وتارك اقرار مانعه بناء ترك ايدرسه فيها والاعندالله مؤمن اولماز (وابن عبدالسلام ديمشدركه اظهر

اولان

اولان بودركه ايمان تصديق قلبى ولسان انك ترجمانيدر بس كلمۀ شهادتك تلفظى واجب اولديغنى بلوب نطقدن امتناع ايدر كيمسه صلاتك وجوبنى بلوركن امتناع ايدن كبى اولوب ترك واجب ايله آثم اولور يوخسه مخلد فى النار اولماز زيرا حديثده كلور (يخرج من النار من كان فى قلبه مثقال ذرة من الايمان) وينه كلور (من مات وهو يعلم ان لا اله الا الله دخل الجنة) يعنى بوحديثلرده اسم ايمانى تصديق اوزرينه اطلاق واردر فقط كه اقرار وعمل انده داخل دكلدر تكيم رحمت واسعۀ الهيه يه مناسب اولان بودر

* الحديث الرابع *

قال ابن مسعود رضى الله عنه * ابن مسعودك عندالمحدثين عبادلۀ اربعه دن اولديغى حديث سابقده اشارت اولنمشدر انسان العيونده كلوركه ابتدا مصحفه مصحف ديو تسميه ايلمك عبدالله بن مسعودك برادرى عتبة بن مسعوددن صادر اولمشدر انتهى ولكن بونده نظر واردر بلكه لفظ مصحف ابتدا رسول الله دن صلى الله عليه وسلم صادر اولمشدر نتكيم احاديث جامع الصغيرده كلور (اعطوا اعينكم حظها من العبادة النظر فى المصحف وهوما جمع فيه القران او المصحف) سؤال اولنورسه كه زمان رسالتده مصحف يوغيدى زيرا قرآنك نزولى تمام اولمشدر جواب بودركه اول وقتده كتاب وحيك املاء ايتدكلرى بعض صحف وار ايدى صكره ايام خلافت صديقده جملۀ قرآن صحف متعدده ده درج اولنوب ايام خلافت عثمانده ترتيب اوزرينه يازيلوب مصحف واحد قلندى پس مصحف تعبيرى معجزات نبويه دن اولور * حدثنا رسول الله صلى الله عليه وسلم * يعنى جناب رسالت بكا اول مجلسده حاضر اولمره بطريق الخطاب خبر جديد القا ايلدى زيرا تحديث بطريق الخطاب اولان اخبار در اخبار لفظى ايسه اندن اعمدر زيرا خبر و يرمك كتابتله دخى اولوركه انده خطاب يوقدر شول وجهدن كه خطاب كلامى حاضره توجيه در و بورادندركه صلاة نهاريه يه محادثه مع الله ديرلر زيرا نهار زمان محادثه ناسدر وصلاة ليليه يه مسامره ديرلر زيرا

سمر حديث ايلدر وصلاة سريه يه اختصاص ديرلر زيرا بينه و بين
الله مساردر وصلاة جهريه يه تبليغ ديرلر زيرا انده غيره ابلاغ وايصال
واردر و بويله مقاماتده تحديثله تعبير اولنمق اخباردن اولادر زيرا
حديث رسول اطلاقي خبر رسولدن اشهردر و حديث كلام قديم
مقابله سنده وضع اولنمشدر زيرا كلام مخلوق حادث وكلام خالق
قديمدر انكيچون قرآنه مخلوق دين كافر اولور * وهو الصادق *
جملهٔ معترضه در يعني ورسول تحديثنده صادقدر كه خبري واقعه
مطابقدر اكر بو ماده ده واكر غيري مواده ده زيرا خلافت كبراسي
جهتندن (ومن اصدق من الله قيلا) مظهريدر بوسببدن اني
تصديق ايتمك حق تصديقدر وتكذيب دخي تكذيبه راجعدر پس
بو جملهٔ معترضه كلام ابن مسعود اولمش اولور * المصدوق *
معلوم اوله كه واقعه مطابق اولان كلامله مخاطب اولانه مصدوق
وغير مطابق ايله مخاطب اولانه مكذوب ديرلر واول كلام مصدوق فيه
ومكذوب فيه در انكيچون (ذلك وعد غير مكذوب) نظمي غير مكذوب
فيه ايله تأويل اولنمشدر زيرا مصدوق ومكذوب خطابه صالح اولان
انساندر يوخسه وعد وامثالي دكل وحواشئ كشافده سعد الدين
ديمشدر كه المصدوق من صدقه الله فيما اوحى اليه من صدقته في القول
اذا قلت له الصدق انتهى (پس مصدوق لفظنده معناي مذكوردن
غيري واقعه مطابق محل يوقدر اكرچه بعضيلر يوق يره اكثار كلام
ايتمشلردر ورسول الهي صلى الله عليه وسلم مصدوقيت ايله وصف
ايتديكي اخبار واحاديثي تصحيح ايچوندر يعني اكا وحي والقا اولنان
كلام الهي وخبر قدسيدر كه كيمي وساطت ملك وكيمي بلا واسطه
نازلدر يوخسه كهنه يه القا اولنان اخبار جنيه مقوله سندن وخرافات ايله
مخلوط اولان كلمات قبيلندن دكلدر والا بعض اخبارنده حاشا كذب
ظهور ايدردي پس كلام نبوي صبح صادق كبيدر كه كتدكجه فروغي
مزيد اولمقده در زيرا مطلع صادقدن اولمشدر واخبار اكامل اوليا دخي
بويله در شول جهتدنكه وهم وخيال ووسوسه دن محفوظلردر

* ان احدكم * كسر همزه ايله لفظ نبوي بي حكايه اوزرينه وارد
اولمشدر اكرچه فتحه يه دخي في الجمله جواز واردر ضمير جمع زمان
خطابده موجود اولنلره شاملدر اكرچه منقوض اولنلره دخي حكم آتي
منطبقدر ولكن مقصود دكلدر ياايها الناس كبي (احد واحد كبيدر
لكن اول ككي مرتبه يه دلالت ايتمزلر نته كيم الله ورحمن بردر
ولكن جلاله مرتبه دالدر رحمن اسمي دكل (واصل اولان احد
نفيده وواحد اثباتده استعمال اولنمقدر وكاه اولور كه احدهما مكان
آخرده مستعمل اولور (ونسقده احد وعشرون كثير واحد وعشرون
قليلدر احد بني آدمه مخصوص وواحد عامدر (احد ذاتنده واحد
صفاتنده مشاركي اولمياندر نتكيم مرتبهٔ ذاته ذات احديه صفاته
ذات واحديه ديرلر * يجمع خلقه * صيغهٔ مجهولله در جمع متفرق
نسنه يي تأليفدر مجموع اورادن بورادن جمع اولناندر كركسه شئ
واحد كبي اولماسون وجميع ضد متفرقدر واجمع الامر جعله جميعا
بعد ما كان متفرقا (وخلق اصلنده خليقه دن مشتقدر خليقه
بر نسنه نك طبيعت وحقيقتيدر وعالم وآدمدن هر بري صورت الهيه
يعني حقيقت الهيه اوزرينه مطبوعدر كه صفات كماليه در بو جهتدن
خلقه خلق دنلدي (وعلماء ظاهر ديديلر كه خلق تقدير مستقيم وتركيب
اجزاء وتسويهٔ اجسامدر (بوراده خلق مايخلق منه معناسنه در يعني
مادهٔ انسانيه در كه نطفهٔ رجل وماء مرأه ودم حيضك مجموعيدر كه
بو مجموع اوزرينه تربهٔ مدفندن مقدار ذره اخذ وتفريق وجمله سي
مزج اولنور بو جهتدن انسان آخر ترابي اخذ اولنديغي يرده دفن اولنور
استه قرآنده (انا خلقنا الانسان من نطفة امشاج بودر (سؤال اولنورسه كه
ابن مسعود حديث مذكوري تفسير ايدوب ديمشدر كه نطفه رحم
مرأه يه دوشدكده الله تعالى اندن بر نسمه خلق ايتمك مراد ايلسه
بشرهٔ مرأه ده هر ظفر وشعرك تحتنه وارنجه منتشر اولوب قرق كون
مكث ايتدكدنصكره رحمه دم صورتنده نزول ايدر استه جمعدن مراد
بودر ديديكه بونده في الحقيقه متفرق جمع واردر و بويله مواضعده

کلام صحابی حدیث مرفوع حکمنده در بو معنی ایسه بالاده مقرر
اولان جمله مجتمع اولماز زیرا تفسیر مذکوره مخالفدر (جواب بودرکه
عقلایه ظاهردرکه مولود بعدالولاده رحمه عودتی محال اولدیغی کبی
نطفه دخی ذوبان وانحلال طریقیله رحمه منصب اولدقدنصکره
بردخی اجزاء بدنه ساری اولماز بلکه (فمستقر ومستودع) اشارتی اوزره
رحمده استقرار ایدر اگرچه قدرت الهیه نسبتله عجز و بعد یوقدر
فاما اول نطفه نك ابتداء نزولده لذت ساریه سی اولدیغی کبی انکیچون
جمیع اعضایی غسل ایتمك فرضدر بعدالاستقرار تسخین رحم وساطتیله
قوت منتشره سی واردر واول قوت مسخنه نك تأثیریله بطریق
التدریج ماء ابیض صورت دم ایله متلون اولور بو معنی ایسه جمع
مذکور مقرری منافی دکلدر نتکیم شرعده کلورکه مطر تحت العرش
بردریادن نزول ایدر بو خود مسلمدرکه مطر وجه ارضده اولان دریادن
صورت بخارده تصاعد ایلیوب سحابه بالغ اولدقده سحاب انی غربله
وتقطیر ایدر وعذوبت مطر اول تقطیردن حاصل اولور مع هذا
اصلی ماء مالحدر پس مطرك تحت العرش اولان دریادن نزولی
تأثیرات علویه ایله حصولنه اشارتدر زیرا اجرام علویه آباء
وسفلیه امهات وازدواجات افعال وشئوندر که نتایج افعال
وشئون الهیه درقال تعالی (کل یوم هو فی شأن) فاما نیل مصر
حقنده که جنتدن خارجدر دیو روایت واردر حقیقتی اوزرینه درکه
طرف فلکدن بحر ظلمته منصب اولوب اورادن منقسم اولدیسه واندن
اقطار ارضده متفرق اولور وفرات حقنده دخی وارد اولمشدر ولکن
جنته کی کیفیتلری اوزره اولمدقلری بحسب الموطندر فافهم جدا
* فی بطن امه * بطن ظهرك مقابلیدر بوراده ذکر کل وارادهٔ جزء
طریقیله رحمدر یعنی بطننده خصوص اوزرینه منبت ولددر
بو معنادن من جهة الولاد اولان قرابت ووصلته رحم دیرلر (و بردخی
بو رکه بطن باطنه اشارتدر که ظاهرك مقابلیدر بطن ام ایسه
ام الکتاب یعنی علم الله مقابلیدر که علم الله غیب اضافیدر وام اب

مقابله سنده درکه والده در کرك قریبه وکرك بعیده وفی الحقیقه والدهٔ
بعیده نفس کلیه ومتوسطه حوا وقریبه بلا واسطه اولاندر وقرآنده
کلور (خلقکم من نفس واحدة) یعنی سزی اصل واحددن خلق
ایتدیکه آدمدر ولکن حوا ایله ازدواج طریقیله اشته بو عالم اجسامه
کوره در فاما عالم ارواح مجرده یه کوره اصل واحد عقل اولدرکه
نفس کلیه ایله ازدواج ایدوب بو کائنات ترتیب اوزرینه خلق اولنمشدر
بو معنایه کوره خلقت جسم آدم وحواده وخلقت روح عقل اول ونفس
کلیه ده جمع اولنمش ایدی اول ایسه علم الهیده متفرق ایدی انك ایچون
دیدیلرکه فیض اقدس فاعل وفیض مقدس قابل اولوب ایکیسنك
ازدواجی ماء رجل ایله ماء مرأه نك اجتماعی کبی اولدی وعالم عقله
بطن دینلدیکی کبی زیرا هنوز ظهور ارواح یوغیدی نفس آدمه دخی
بطن دینلدی زیرا هنوز اجسام اولاد ظهوره کلمش دکل ایدی وهر مقامه
کوره بر بطون و بر ظهور اعتبار اولندی واولاد دخی اباء وامهاتك
اطواری اوزرینه حرکت ایدوب کلدی انك ایچون بیوردکه
* اربعین یوما * یعنی سزدن بریکزك مادهٔ خلقی انا رحمنده قرق کون
جمع اولنور یعنی جمع اولنوب قرق کون مکث ایدر * نطفةً * اول مادهٔ
مجموعه نطفه اولدیغی حالده یعنی قرق کون نطفه صورتنده اولوب
انده اون دمه منقلب اولور زیرا نطفه شول ماء صافیدرکه (من بین
الصلب والترائب) دفقله خروج ایدر وانده اولان تخمدن ولد تکون
ایدر یعنی ابتدا عجب الذنب دیدکلری عظم خردلی وانك اوزرینه اعضا
واجزاء سائره بسط اولنور و بوراده قرق کوندن مراد حقیقتی
اوزرینه در زیرا گرچه مدت تخمیر طینت آدم قرق سنه ایله تقدیر
اولنمشدر ولکن اول تفصیل اولادنده اجمال اولدیغی سرعت ولادله
تکثیر ناسدن اوتوریدر انك ایچون ذهب عزیز اولدی زیرا اوتوز آلتی
بیك سنه ده وفضه اون سکز بیك سالده تکون ایدر (و یوم اصلنده
یکرمی درت ساعتدر صکره شمسك حدوثی وطلوعی وغروبی حسبیله
تنصیف اولنوب لیل ونهار دینلدی واربعین ایله تحدیدك سری بودرکه اکثر

انبیاء علیهم السلام ار بعینه بلوغده نبوتله مبشر اولدیلر زیرا سن وقوفك
غایتی وکمال عقل ورشدك نهایتیدر (و بردخی تأنی به ارشاد در زیرا عالم
قدرت باشقه وعالم حکمت باشقه در یعنی عالم قدرتده ملاحظهٔ اسباب
وترتیب اولماز بلکه کن فیکون عالمیدر بنی اسرائیله تیه ده ایکن من وسلوی
نزول ایتمك کبی ومائدهٔ عیسویه وامثالی دخی اندندر عالم حکمت ایسه بویله
دکلدر تنکیم اصحاب کهف حقنده کلور (ونقلبهم ذات الیمین وذات
الشمال) یعنی اصحاب کهفی بلا تقلیب محافظه یه قادر ایکن عالم حکمتك
حکمیله معامله ایلیوب تقلیب ایلدی مع هذا بودار دن انتقالدن
صکره تحت الارض صور کمل بلا تقلیب انحلالدن وانفساخدن مصون
ومحفوظدر پس عالم حکمت عالم قدرته قیاس اولنماز بلکه الله تعالی
فعال لمایریددر والله تعالی برنسنه یی عند الاسباب ایشلر یوخسه
بالاسباب ایشلمز زیرا اسبابی خلق ایدن دخی اودر (و بردخی بودر که
سر تربیع حقائق کلیه ده جاریدر تربیع عرش وعناصر وطبائع
واخلاط وار بعین موسویه ومدت تخمیر آدم وامثالی کبی وحدیثده
کلور (خیر الاصحاب اربعة وخیر السرایا اربعمائة) وجمیع اشیا امهات
صفات الهیه اوزرینه دور ایدر که درت صفتدر حیات وعلم وارادت
وقدرت کبی (و بردخی بودر که دور کامل قرق در یعنی مدبرات که
سبعهٔ سیاره در دور افلاکی قرق سنه ده تکمیل ایدرلر یعنی قمر شهر
واحدده و عطارد ستة اشهرده و زهره عشرة اشهرده و شمس
سنهٔ کامله ده و مریخ اون سکز شهرده و مشتری یمش اوچ شهرده
دور ایدر که بو مجموع ادوار اون سنه ایدر وزحل اوتوز سنه ده دور ایدر که
بونك دوریله جملهٔ مدت قرق سنه اولور وقرآنده کلور (وقد خلقکم
اطوارا) امرادنارات سبعه در که عناصر ومرکبات واخلاط ونطف
وعلق ومضغ وعظام ولحوم اولدقلریدر که سکزنجی طورده نفخ روحله
حی اولدقلریدر که نتکیم قرآنده کلور (ثم انشأناه خلقا آخر) و بو معنی
قدرتده اظهردر زیرا بونده اعیانی صور مختلفه ده تقلب وار درکه
کمال قدرته دالدر پس بو سر ایچون امر وجود بطریق الاستحاله

تدریجی قلندی کرچه قدرتك دفعة انسایه دخی صلاحیتی واردر
وسر تدریجدن اوتوری ابو البشر ماده سنی تراب واندن طین واندن
حماء مسنون واندن صلصال کالفخار قلدی وحدیثده کلور که
نطفه رحمده استقراردن صکره زمان تصویر اولدقده الله تعالی
حضرت آدمدن بری اولان نسبی احضار ایدوب (فی ای صورة ماشاء
رکبك) موجبنجه تصویره مؤکل اولان ملکه مراد ایتدیکی صورت
اوزرینه تصویر ایتدیرر انکیچون بعض مولود والدینه و قرابت
قریبه یه بکزمیوب اباعده تزوغ ومیل ایدر اجداد وجدات واعمام وعمات
واخوال وخالات وامثالی کبی * ثم یکون علقة * ثم ترخی زمانی ومهلت
ایچوندر یکون ضمیری خلقه راجعدر معناسی بودر که بوندن صکره
یعنی رحمده ابتداء استقرار نطفه دن قرق کون مرور ایتدکده اول خلق
یعنی مادهٔ انسانیه سفید ایکن سرخ رنك اولوب علقه صورتنه
استحاله ایدرکه علقه حرکت ایله دم غلیظ منجمد در رحمه علوقی
اولدوغندن اوتوری علقه دنلدی نتکیم علق دیرلر شول دوده که
مص دم ایچون بحسب الغالب حلقوم حیوانه واعضاء انسانه یاپشور
(و بردخی بودر که اشیانك وجودی حب ذاتی اوزرینه مبنیدر که
مخلوقه کوره اکا عشق و علاقه دیرلر نتکیم حوا یی ضلع آدمدن خلق
ایدوب کلك جزءٔ علاقه سی کبی اکا علاقه ویردی وازدواجی علاقه
اوزرینه بنا قلدی بو سببدن مایهٔ انسانی دم صورتنده نطفه دن قلدی
وحقیقت وجود علاقه اوزرینه مبنی اولدوغنه اشارت ایلدی بناء
علی هذا مرتبهٔ الوهیته مرتبهٔ ارتباط دیدیلر که حقه نسبتله علاقه نك
معناسی ارتباط معنویدر (و بونده اشارت وار درکه قوام وجود دم ایله در
انکیچون روح حیوانی دیدکلری دمدن عبارتدر که عروقده ساریدر انکیچون
بو روحی حلول ایله وصف ایتدیلر روح انسانیٔ منفوخ ایسه بویله
دکلدر (سؤال اولنورسه که آدمدن مقدم لحم وشحم ودم صاحبی
مخلوق کلدیمی جواب بودر که التمش بیك سنه مقدم بنو الجان کلدی
اکرچه صورتده بنی آدمه مباین ایدیلر نتکیم و یسفك الدماء نظمنده

اکا اشارت واردر زیرا اول وقتده سفك دم ایدن بنو الجان ایدی ودیمشلردر که آدمدن مقدم التی نوع مخلوق کلمشدر که آدم یدنجیسی در وانلر جن وبن وطم ودم وحس وبس درکه جمله سی افسادنی الارض وسفك دم ایتمشلردر پس دم حیوانی انسانه مخصوص دکلدر بلکه مقدم کلنلرده واکثر ذی روحده واردر * مثل ذلك * نصبله درکه نزع خافض اوزرینه در یعنی مادهٔ انسانیه نطفه اولدیغی زمان مقداری کبی که قرق کوندر مقصود هر صورتك سرار بعین ایله اتصافنی بیاندر وفی الحدیث (من اخلص لله اربعین صباحا ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه) قرق صباحدن مراد قرق کوندر (ودیمشلردر که برکیمسه قرق کون طی ایتسه یعنی افطار ایتیوب صوم وصال ایلسه قدرت ملکوتیه ونیجه اسرار جبروتیه ولاهوتیه ظهور ایدر فاحفظه * ثم یکون مضغة مثل ذلك * مضغه اصلنده مضغ اولنیجق مقداری ات پاره سیدر صکره جنینك بعد العلقه منتهی اولدیغی حالنه اسم قلندی یعنی علقه دن استحاله ایدن لحمه اطلاق اولندی مضاغه ضمله بعد المضغ اغزده قلان بقیه در ماضغان ایکی شدقدر که مضغ طعام ایدرلر وبادیه نشین اولان بلغاء عربه مضاغ الشیخ والقیصوم دیرلر که شیخ کسر شین معجمه وحاء مهمله ایله وقیصوم قافله بادیه ده بتر بر اوتدر (مثل ذلك کالاول اربعینه اشارتدر یعنی قرق کون مقداری زمانده استحاله ایدوب قرمزی قان ایکن قزل ات پاره سی صورتنه دخول ایدر پس استحاله ایدن صفت وهیئتدر یوخسه ماده ینه اولکیدر زیرا حقائق واعیانده استحاله اولماز ونحاسك طرح اکسیرله ذهبیتی وامثالی دخی بویله در ودیمشلردر که میوه یی شمس بشورر وقمر لون ویرر وکوکبدن طعم ولذت حاصل اولور یعنی برنسنه ده ابتدا قابلیت کرکدر تاکه اسباب خارجه تأثیری ایله خواص والوان ظهور ایلیه اشته شیء واحده لون واحد نیجه ایسه لونین والوان دخی اکا قیاس اولنه مثلا لاله نك درونی سیاه وبرکی زرددر یا سرخ ویا ملون اولمق کبی (بعدذا قرآنده اطوار انسانیه کاه ثم وکاه فائله ترتیب اولنمق

میانده تخالف یوقدر اکرچه بعضیلر تطبیقه تصدی ایلیوب فایی ثم معناسنه حمل ایتمشلردر ولکن تعقیب وترتیب هرنسنه نك حالنه کوره وکندی حسبیله در مثلا تزوج فولدله دیرلر مع هذا تزوج ایله ولادتك میانده مدت حمل واردر وترتیب دخی بویله در مثلا قرآنده (فخلقنا العلقة مضغة) ثم من مضغة معناسنی منافی دکلدر زیرا مراد یاد کرده ترتیبدرکه ایکی اربعین میانده اولان مهلتده مانع دکلدر ویاخود اربعین ثانینك اولیٰ انقدمك اخرینه اتصالله در بو ایسه ثانینك تمامه حصولی زمان طویلده اولدیغی قدحا یتمز فاعرفه (معلوم اوله که بومحله کلنجه اوج طور مرور ایتدیکه طور نطفه وطور علقه وطور مضغه در وطور مضغه ده که اوچنجی اربعین در تصویر جنین واقع اولور یعنی تسویهٔ جسد له الولد سرایه مضمونی اوزره جملهٔ اجزاء پدردن ذائب ومنحل ونازل اولان نطفه نك مشتمل اولدیغی اعضا وجوارح صورتنه کلور (وبعض روایاتده که نطفه اوزرینه قرق ایکی کون مرور ایتدکده برای تصویر ملك ارسال اولنور دینلدی کرچه ظاهرا تصویرك ایکنجی اربعینده اولماسن اقتضا ایدر ولکن بوتصویردن مراد تقدیر تصویردر یوخسه حقیقت تصویر دکل زیرا بحسب العاده قبل المضغه تصویر متحقق اولماز شول وجهدنکه رقم علی الماء کبیدر وجائزدرکه مواد غلیظدیه کوره تخطیط خفی واقع اوله نته کیم بعض احادیثده کلور که ام الولد حرة وان کان سقطا یعنی ام ولد بیع ورهن وهبه ومزیل ملك اولان وجهله تصرف اولنماعقده حره کبیدر کرکسه ولد سقط اولسونکه هنوز منفوخ الروح دکلدر ویاخود مخطط اولسونکه تخطیطنك خفاسی سببیله انی انجق قوابل بلسون وهذا مجمع علیه الآن کما فی شرح الجامع الصغیر للمناوی یعنی علماء تخطیط خفی یه دخی اعتبار ایتمشلردر هرنقدر خفی اولورسه ده بلکه علوق واقع اولمق حکما نفس تصویردر زیرا بعض امورده نظر ماله وبعض مواد ده حکم حاله در بناء علی هذا قبل نفخ الروح اسقاط جنین ده آثم اولماز دیدیلر (ومصور فی الحقیقة الله تعالی در

تنکیم قرأنده کلور (هوالذی یصورکم فی الارحام کیف یشاء) و بومقامدندرکه الله تعالینک براسمی دخی مصوردر وملك اول اسمك مظهریدر زیرا اکثر افعال الهیه بحسب الحکمه واسطه ایله در تنکیم ملك الموت اسم قابضک مظهریدر انك ایچون (الله یتوفی الانفس) ودخی (قل یتوفاکم ملك الموت) وارد اولمشدر وظاهر بوزیدن فاعل ینه الله تعالیدر یعنی تعالی وساطت ملك ایله رحم امده جنینی هیئت مخصوصه اوزرینه تصویر ایدر ذکر وانثی واسود وابیض تام وناقص وطویل وقصیر وحسن وقبیح وامثالی کبی وتصویری دخی تعدیل تام اوزرینه درکه شق واحدده اولان اعضانه هیئت ومقدار اوزرینه ایسه بلاتفاوت شق اخرده دخی اویله در ومصورلرك الوانده اولان اختلافات که ابیض واسود واصفر واحمر واشقر اولمقدر تراب ارضه تابعدرکه هرکسك ترابی نه کیفیت اوزرینه ایسه لونی دخی اکا کوره صورت بولمشدر حتی بی نبات اولان موضعدن مأخوذ اولان ترابدن تصویر اولنان کوسج وکوسج دخی طبقات مختلفه اوزرینه کلدی و بانبات اولان محلدن مأخوذ مصور ملتحی و ملتحی دخی مراتب متفاوته اوزرینه اولدی اشته صور جسمانیهٔ انسانیه ده تفاوت وتقاربك اصلی بودر (فاما اختلاف اخلاقده سر الهی عالم ارواحده ارواحك تعارف وتناکریدر یعنی اصناف ارواحدن اختلاف مراتب اوزرینه قنغی روحله مناسبت ایتدی ایسه عالم اجسامده انك خوبی ایله متخلق اولدی وقرأنده (واذا النفوس زوجت) بودر وای اکا که نفوس ضایعه وارواح خبیثه یه مقارن وموافق اوله * ثم یرسل الیه الملك * نسخهٔ مشارقده (ثم یرسل الله الیه الملك) واقع اولمشدر و بعضیلر دیمشلردر که اصل نظم ثم یرسل الیه الملك در صیغهٔ مجهول اوزرینه صکره الیه لفظنك جلاله یه رسمده مشابهتی اولمغله تصحیف اولمشدر ولکن بوسوز جلاله ایله لفظ الیه مجتمع اولمدیغنه کوره در مشارقده ایسه مجتمعدر شوقدر واردرکه مجهول معلومدن اولادر تنکیم سابقه ده وبومر اکا قرینه در (معنی بودرکه بونی نصکره یعنی

طور رابعده بالاده خلق تعبیر اولنان ماده یه نفخ روح ایچون ملك ارسال اولنور تنکیم مابعدی اکا قرینه در یوخسه تصویر ایچون دکل زیرا ملائکه طبقات مختلفه درکه انلردن برقسمی تصویره و برقسمی دخی نفخ روحه مؤکلدر وهرقسم افراد کثیره در یوخسه فرد واحده منحصر دکلدر تنکیم امام سیوطی وامام شعراوی دیمشلردرکه (ومنهم المؤکلون بتصویر مایکون الله فی الارحام ومنهم المؤکلون بنفخ الارواح) بعد ذا بویله امور الهیه ده استخدام اولنان ارواحه ملك دیرلر زیرا ملك الوکتدندرکه رسالت معناسنه در عقول مجرده بویله دکلدرکه انلر استخدام اولنمزلر انك ایچون انلره ملائکه دنلمز بلکه عقول وارواح دینلور وابلیس قبل اللعن بعض امورده استخدام اولنمغله ملك دینلوردی انك ایچون (فسجدوا الا ابلیس) ده استثناء متصل صورتی اوزرینه وارد اولدی * فینفخ فیه الروح * صیغهٔ معلوم اوزرینه در تنکیم ارسال اکا قرینه در زیرا ارسال ملکدن مقصود نفخ روحدر پس نفخی نافخه اسناد ایتمك اولادر خصوصا که نفخی فاعله ترتیبدن دخی ظاهر اولان معلومیتدر (نفخ قوت ایله ارسال اولنان هوادر پس منفوخ تجویف قلبدن خارج اولان هوادرکه اکا روح الحیوة دیرلر واول هواء نفه خروجنده هرزه ده منقطع اولورسه موضع انقطاعنه حرف دیرلر بوراده روحله مراد روح حیوانیدرکه مبدأ حس وحرکتدر انك محل تعینی قلبدر و بوروح نفخ الهی اولان روح انسانینك اثریدرکه روح انسانینك محل تعینی دماغدر انك ایچون عقل دخی اوراده در وعلم عقلدن تولد ایدر (الحاصل روح حیوانی وقوی نفس روحانیدن حاصل اولدی فتح فائله ونفس ناطقهٔ جزئیه نفس کلدن وجود بولدی سکون فائله پس حیات نفس روحانی وعلم وادراك نفس ناطقه یه مضاف اولدی اکر بونشئه نك طبیعتنه نظر اولنورسه ماء مهین وحمأ مسنون وصلصال وترابدندر دینلور واکر نفس کلدن وحقه مضاف اولان روحدن اولدیغنه باقیلورسه حافظ وعاقل ودراك ومتصور وذاکردر دینلور اشته ناطقه قوای

حسیه ومعنویه وساطتیله اکتساب علوم ایتمك شانندندر زیرا بو قوی تحصیل مراد ایچون اسباب کبیدر و بوندن اخذ اولندیکه انسان اوج حیاتله حی در بری بودرکه حیات اصلیه ایله حی درکه حسله ادراك اولنمز حیات جماد کبی و بری دخی حیات روح حیوانی ایله حی درکه اکا حس تعلق ایدر حیات حیوانات کبی و بری دخی نفس ناطقه حی اولدیغیدر (و بوندن فهم اولندیکه حیات انسان حیات ذاتیه دکل بلکه عارضه در چونکه دعوای انا ایله شهود محیی دن غائب اولدی موت عارض ایله ابتلا بولدی کویا دینلدیکه چونکه سنك اصلاك موت ایدیکه بی روح ایدك بس ینه اصلکه رد اولندك ایمدی انسان بری درکه حیاتی هوادندر چونکه بو هوا ئله هوای نفس میانده متردد اولدی لاجرم هلاکی لازم کلدی زیرا ورطهٔ دعوایه دوشورن هوادر ونفس حیوانیه نك شقاوتی بو هوادندر ونفس ناطقه دار ینده سعیده در زیرا روح الهیه دن نفخ اولنمشدر ونفس حیوانیه اکا دابه کبیدر واحساس الم وعذاب ایدن بودر (ومحدثین دن ابن قیم کتاب الروحده دیمشدر که غالط اولنلر ظن ایدرلرکه ملك جنینه روح قدیمهٔ ازلیه ایله ارسال اولنوب اول روحی اکا نفخ ایدر تتکیم بر کیمسه بر واسطه ایله بر خلعت ارسال والباس اولنور بو ایسه ضلال وخطادر بلکه نفخ جسدده حدوث روحه سببدر غدا سبب نمو جسم اولدیغی کبی بس مادهٔ روح نفخ ملکدن ومادهٔ جسم رحمه صب ماء دندر انتهی بالمعنی (حافظ مذکور بو راده غلط ایتمشدر زیرا ملك اول روحه وتراب بدنه اب اولمق ظن ایلمشدر بلکه والدروح نور حقدر نته کیم ارباب کشف ذاهب اولمشلردر ونفخ ملك ایله روح حادث اولمز بلکه اول ماده ده مضمر اولان روح الهی ظاهر اولور بس روح عناصر وموالید له دوار ایدر ولکن ظهوری سببه موقوفدر که نفخ ملکدر اکرچه روح کامل ایله روح ناقصك فرقی واردر که روح کامل قبل الجسد مخلوقدر ناقص ایسه تسویهٔ جسدده جنین ایکن حادث اولور زیرا اولکیسی کلی وایکنجیسی جزئیدر وکلیتك اثری بودر که مزاج عنصری جزئی ایله

تعیننندن اول دور ایلدیکی اطواره وقوفی ونیجه احواله اطلاعیدر روح جزئیده ایسه بو معنی مفقود در اکرچه ماده سی اعتباریله حیات اصلیه ایله حی در زیرا قلم اعلی وساطتیله تجلیء اول جمله یه ساریدر (بعد ذا نطفه دن اربعینات ایله مولود جسمانی حاصل اولدیغی کبی نفس مرشد کاملدن دخی رحم استعدادهٔ مولود روحانی حاصل اولور که اکا طفل قلب دیرلر ونفخ روح کالاول محلك قابلیتندنصکره وجود بولور یعنی جنین اربعینلرینی استکمال ایتدکجه نفخ روح اولندیغی کبی سالك دخی شریعت وطریعت مرتبه لرینی استکمال ایتدکجه قلبنه روح معرفت وحقیقت نفخ اولنماز (ودیمشلردر که بدایت نبوت اولان فناء تام عندنده الله تعالی عقل فعال یوزندن نفخ ایدر که اکا ملك ملوك الارواح وروح القدس دیرلر که حقك احیاء قلوب وافاضهٔ حیات باقیه ده واسطه سیدر وانك صور مختلفه سی واردر که طالبان فیضك هر برینه بر یوزدن نفخ واقع اولور نتکیم ارباب فیضه معلومدر چونکه الله تعالینك انسانه تجلیسی جمال وجلالك مجموعیله در لاجرم اسماء جمالیه وجلالیه ایله متصف اولان انساندر بناء علی هذا عالمده نقدر جمالیات وجلالیات وار ایسه انلرك صفات جمیله وصفات رذیله سی انسانده موجود در شوقدر وار در که انسان کاملده جمال ظاهر وجلال باطندر انسان ناقصده ایسه عکس اوزرینه در وانسان کامل که خلیفهٔ حقدر مسجود جمیع کائنتدر زیرا ابتداء نفخدن انتهاء کائنده عالم مثالده سلطان اعظم کبی بر سریر مثالی یه اجلاس اولنور وملائکه انك مشاهده سنه ازدحام ایدرلر مشاهدهٔ سلطانه رعیت ازدحام ایتدکاری کبی (چونکه باب ولایت الی یوم القیام مفتوحدر لاجرم (یلقی الروح من امره علی من یشاء موجبنجه هر عصرده افاضهٔ روح جاری وسر ولایت اهلنه ساریدر والله الفیاض * و یؤمر باربع کلمات * دخی اول ارسال اولنان ملك نه نسنه کتابت ایده جکن سؤالدنصکره درت کلمه کتابتیله مأمور اولور پس و یؤمر فینفخ اوزرینه معطوف اولور ولکن واو جمع مطلق ایچون

اولمغله كتابت نفخ روح عقبنده اولمق اقتضا ايتمز زيرا بعض احاديثده كتابت نفخدن مقدمدر بلكه بوراده ملك مطلقدر كه ملك مصوره وملك نافخه شاملدر اكرچه صورت تصوير طى ومقصود اولان نفخ روحله اكتفا اولنمشدر وارسال ملك مصور اربعين ثالثه تأخير اولنديغى بحسب الغالب قابليت تخطيط اول وقتده اولمغله در پس روايت مسلم اوزرينه ظهور تخطيط اربعين ثانيه ده اولمق بعض مواده كوره در پس تعدد روايت بوايكى معنايى جمع ايلمشدر تكيم نيچه مواد ده دخى بومقوله تعدد روايت احاطهٔ اقسام واشخاص ونيچه مصالح واسرار ايچوندر وامر كتابت مصور ونافخدن قنغى ملكه تفويض اولنديغى تعيين اولنمامشدر ظاهر اولان ملك مصوره سپارش اولنمشدر زيرا رحم ام بطن ثانيدر كه بطن اول اولان ام الكتابه يعنى آلهى يه ناظردر نته كيم بعدالولاده احوال خارجه لوح محفوظه دائردر كه لوح محو واثباتدر بومعنادن اتورى السعيد قديشقى والشقى قديسعد دنلدى ام الكتاب ايسه تغيردن بريدر بوسببدن (السعيد سعيد فى بطن امه والشقى شقى فى بطن امه) ديو بطن اوله رمز اولندى پس ام الكتاب عالم تقدير وبطن ام عالم تصوير وتحرير اولدى تاكه تدبير ابد تقدير ازله موافق اوله (وبوندن فهم اولنور كه ارزاق وامثالى احكام كليه تصوير اجساددن مقدم تقدير اولنمشدر ولكن اظهارى عالم تصويرده واقع اولمشدر وظهورك حدوثى ظاهرك قدمنى منافى دكلدر فافهم جدا (وكلمات كلمه نك جمعيدر وكلمه لفظهٔ واحد اوزرينه اطلاق اولنديغى كبى مجازا كلام وجمله اوزرينه دخى اطلاق اولنور كه اجزاسى برى برينه مرتبط اوله نته كيم كلمة الشهاده دينلور مع هذا كلماتدر وحديثده كلور (اصدق كلمة قالها الشاعر الا كل شئ ماخلاالله باطل) يعنى بوحديثده كلمه ايله مراد كلامدن برقطعه در وكلمه ديرلر شول قصيده يه شاعر انى كلمات منتظمه دن بحر واحد وقافيهٔ واحده اوزرينه نظم ايتمشدر كلمهٔ حويدره ديرلر حادره الذبيانى نام شاعر بلغك قصيده سنه كه كلماتنك برى برينه

شدت ارتباطندن كلمهٔ واحده كبى اولمشدر پس بوراده اربع كلمات ايله مراد درت قضيه در كرك كلمهٔ حقيقيه اولسون وكرك زياده اولسون (وملائكه نك كتابتى نورانيدر كه بشر انى قرائت ايده مز مكر كه مرسوم ومتبين اوله بوجهتدن اوقونميان خطه لطيفه ايدوب خط الملائكه ديرلر (ومحل كتابتده اختلاف ايتمشلردر بعضيلر ديمشلردر كه جبهه سى يعنى آلنى اوزرينه يازيلور وبعضيلر باشى اوزرينه يازيلور ديمشلردر ولسان عامه ده بورادن اخذ اولنوب مصاحب اولان كيسه نك مصيبتى حقنده كيمى آلنك وكيمى باشكك يازوسى ايمش ديرلر وبعضيلر ديديلر كه بطن كفه يعنى ال آيه سنه يازيلور وبعضيلر ديديلر كه بر ورقه اوزرينه كتب اولنوب بعدالطى امر آلهى ايله كردننه يعنى بوينه تعليق اولنوب وقت قضايه دك معلق طورر نتكيم قرآنده كلور (وكل انسان الزمناه طائره فى عنقه) يعنى عملنى خيرا وشرا عنقنه لازم قلدق كويا آشيانهٔ غيب وقدردن اوچوب وكلوب اورايه قوندى وسر ايكن صورت اولدى وقضاء خفى قلم ملك ايله ظهور بولدى واقضيهٔ سابقه ومقضيات لاحقه كلدى وآيت مذكوره ده ديمشلردر كه انسانك عملى انسانه لازمدر لزوم قلاده وياغل كبى كه اندن منفك اولماز نتكيم مثلده كلور تقلدها طوق الحمامة يعنى حمامه نك كردننده اولان طوق حضرت نوحك عليك السلام اثر مس يدى در حمامه يى مفارقت ايتديكى كبى اول كيسه نك خصلت قبيحه سى دخى كندنى مزايله ايتمز يعنى كتاب ازليدر كه باشنه كلمش وطوق وچنبر كبى بوغازينه كچمشدر والعياذ بالله تعالى * بكتب رزقه * باء جاره ايله اولمق اربع كلماتدن بدل اولمق اوزره اولادر زيرا مضاف محذوفدر كه بكتابه اربع كلمات ديمكدر وبعضيلر معلوم ومجهول اولمق دخى روايت ايلمشلردر ولكن معلوم اولديغى مجهوليتدن اظهردر نتكيم ارسال ملك ومأموريتى انى اقتضا ايدر رزق اودر كه انسان انكله تغذى ايليه يوخسه جمع ايدوب اكل ايتديكى نسنه يه رزق ديمزلر وقاموسده كلور كه الرزق بالكسر ماينتفع به كالمرتزق انتهى بعض علماء بو تفسيرك ظاهرى اوزرينه

جريان ايدوب رزق مأكول وملبوس ومستعمل اولان نسنه لره تعميم
فاما اصح اولان اولكيدر تكيم تصوير ونفخ روح محلنده ذكرى اكا
قرينه در زيرا رزق اسم قيومك سادنى در مابه القيام ايسه رزق
مأكولدر وهر ذى روحك حالنه كوره بويله رزقى واردر كه انكله تغذى
ايدوب مدت بقاسنى انكله استيفا ايدر (واهل سنت ديمشلردر كه رزق
حق تعالينك حيوانه اكل ايچون سوق ايتديكى نسنه در كه حلال
وحرامه متناولدر ومعتزله ديديلر كه رزق اودر كه انسان اكا مالك
اوله حرام ايسه مملوك اولماز بلكه انى صاحبنه رد لازم كلور
بوجهتدن بعض علماء مال خبيثده زكاة يوقدر ديديلر زيرا زكاتده
تمليك لازمدر مال غير ايسه كيمسه يه تمليك اولنماز وبيت مال ديدكلرى
سلاطينه ملك اولماز زيرا حق غيردر انكيچون اومقوله مالدن اوزرلرنه
زكاة لازم كلمز (واهل سنتك تفسيرى اوزرينه حرامك رزق مسوق
اولديغى آل شونى سكا كوندردم اكل ايله معناسنه دكلدر زيرا الله تعالى
كسب خبيثدن نهى ايلمشدر پس نوجهله حرامى اكا مباح ايدر بلكه
حلالك سوقى اباحت وحرامك سوقى امتحان طريقيله در بو جهتدن
عبده لازم اولان حرامى تركدر تا كه مؤاخذه سندن برئ اوله و بلكه
حلالده بله امتحان الهى واردر حتى (هو الذى خلق لكم ما فى الارض
جميعا) نصنده لامى امتحانه حمل ايدوب لاجل امتحانكم ايله تقدير
ايتمشلردر پس اشياده مطلقا اصل اباحتدر دنمز بلكه اباحت اشياء
نافعه يه كوره در زيرا نيجه حلال اولان نسنه واردر كه خواص رديه سى
سببيله صاف دللر كدورتى اوجهتدن اندن پرهيز ايلمشلردر بناء على
هذا حلال الاصل اولان امتحاندن خالى اولميجق مشتبه ومحرمك
حالنى فكر ايله رزق بطريق الاشارة علم نافعه دخى شاملدر زيرا
غذا رزق جسد اولديغى كبى علم دخى غذاء روحدر بومعنادن
اوتورى حديثده كلور (ابكم مثلى انى ابيت عند ربى يطعمنى ويسقينى)
اغذيهٔ روحانيه دن كه علوم وحقائقدر اغذيهٔ جسمانيه دن تعبير اولنان
وجهله تعبير اولنمشدر پس علوم وفيض وحقائق طعام وشراب

كبيدر كه روح انسانى انكله متربى اولور *واجله* اجل ايكى معنايه
اطلاق اولنور برى مدة العمردر من الاول الى الاخر كه بوراده مراد بودر
وبرى منتهاى مدتدر يعنى جزء اخيردر كه انده وفات ايدر نتكيم
قرآنده كلور (فاذا جاء اجلهم) پس اجل اصلنده تأخيردر ولكن
وقت معينده استعمال اولنمشدر كرك انسان وكرك غير ايچون تعيين
اولنه نتكيم حديثده كلور كه (لاتضربوا اماءكم على كسر انائكم
فان لها آجالا كاجالكم) يعنى انسان ايچون مدت مضروبه اولديغى كبى
اوانى وظروف وغير ايچون دخى واردر واجلى قريب اولدى ديرلر
موت وفناسى يقلاشدى معناسنه (وبعض كبار بيورمشلردر كه اجل
انسان ايكيدر برى اجل متناهيدر كه بونشاء ودارده مقدار عمريدر
وبرى اجل روحانيدر كه نشأهٔ اخرويه يه مخصوصدر وانك مدتى
متناهيه دكلدر كرك جنتده وكرك نارده قال الله تعالى (ثم قضى اجلا
واجل مسمى عنده) يعنى اهل تفسير اجل اولى دنياده مقدار عمره حمل
ايلديلر كرك قليل وكرك كثير واجل ثانيدن مراد اجل قيامت كبرى در
ديديلر وارباب حقائق عمر آخرته حمل ايلديلر كه لايتناهى در زيرا
روحانى اولان نسنه نك نهايتى اولماز اجل اول ايسه بويله دكلدر
بلكه جسمانيدر جسمانى ايسه متناهيدر زيرا دائره سى ضيقدر
(وديمشلردر كه موت انفاس معدوده وآجال محدوده در يعنى عمرى
كرچه ماه وسال ايله تقدير ايدرلر ولكن حقيقتى انفاسدر وانفاس
زياده ونقصان قبول ايتمز بلكه سرعت وبطئله تفاوت قبول ايدر
وصدقه وصلهٔ رحمك عمرى زياده قلديغى بركتى اعتباريله در
وياخود ايكيسنك فضيلتنى بياندر شويله كه اكر بر عمل عمرى افزون
ايتمك شانندن اولايدى صدقه وصلهٔ رحم اولوردى ديمكدر (سؤال
اولنورسه كه حضرت آدم عليه السلام عمرندن قرق سنه سنى حضرت
داوده عليه السلام هبه ايتمشدر وملوك مغربدن برينك اهلى حدونه
ايردكده مشايخ كباردن برى قرنى اكا فدا اول خاتون نيجه مدت
دخى حياتده اولديغى مصرح وبونلرك امثالى دخى مقرر ومحرردر

پس عمر زیاده لك قبول ایتمش اولور (جواب بودركه بونلر آجال
معلقه دربوخسه مبرمات دكلدر نتكیم فلان كس اكرحج ایدرسه
عمری سكسان والا التمش اولور دنلمشدر پس معلق به بولندقده
معلق اولان سكسان دخی بولنور زیرا ایكیسی دخی مقضی در والا
مقضی اولمیان نسنه وجود بولماز (ودعا بلاء نازله وغیر نازله نافعدر
دینلدوكی دخی بویله در الحاصل علم الهی ده معین اولان اجلده
تفاوت اولمق محالدر ومتعلق اولسه ده اولمسه ده حقیقی مقطوعدر
چونكه عالم اسباب وحكمتده سن بعض امورك اسبابنه مباشرت ایله
اكرمسببك وجودنده تأثیری اولورسه الله تعالی دندر واول نسنه نك
حصولی معلقاتدندر واكر تأثیری اولمازسه محكماتدندر وسنك
حركتك عاقبتنه جهالتدن اولمش اولور (واجل طبیعی یوز یكرمی
سنه در ولكن هركسه كوره كلیت قبول ایتمز بلكه بوساعته دخی عمر
دیرلر وجمله سی قضا وقدره دائردر پس (ان لله مااعطی وله مااخذ
موجبنجه ویرن والان حقدر وهرشیئك انك عندنده اجل مسماسی
یعنی معینی واردر انكیچون حقه اعتراض ایتمك كفردر زیرا مقتضای
حكمتدن خروجدر وقضا وقدره جهلدر واومقوله اسرار بوراده
قلمه كلمز زیرا شارع انی انشادن نهی ایتمشدر شول جهتدن كه عقول
عامیه صغمز همان قدرك حلو ومرنه منقاد اولمق كركدر * وعمله *
اجل قلیل وكثیره شامل اولدیغی كبی عمل دخی خیر وشره شاملدر
وخیر مرغوب فیه وشر منفور منددر كرك شرعا وكرك عقلا زیرا عقلاء
حقیقیه نك استحسان واستقباح ایتدكلری شارعك استحسان واستقباحی
كبیدر پس هركسك استطابه واستحبابنه عمل یوقدر بلكه عقل
قدسی وقلب سلیمی اولانك حكمته اعتبار واردر وعقل قدسی اودركه
وهم وخیال شوبندن پاك در وقلب سلیم تعلقات فانیه وافكار فاسده دن
مصوندر وبویله عقل وقلبك اربابنه اولوا الالباب دیرلر وبومقوله
عقلانك شاننده حدیثده كلور (اكثر اهل الجنة البله والعقلاء فی علیین)
یعنی ابله اوغوز دیدكلری در سلیم الصدر معناسنه ولكن

سلیم الصدر وبی كینه اولان عقل اول وعارف بالله اولماز
فاعرف (امام راغب دیمشدر كه عمل قصده مقارن اولان
فعلدر كه حیوانده اولماز وصنع عملدن اخصدر زیرا اجادة فعلدر
انكیچون حقه صانعدر ومطلق فاعلدر دینلور عاملدر دنلمز زیرا
عمل معالجة اعضائله دركه حق اندن بریدر واجر فی الحقیقة عملكدر
عاملك دكلدر ولكن عامله اضافت اولنور قال الله تعالی (ونعم اجر
العاملین) زیرا تأثیر جانب عاملدن كلور وخالص عمل اودركه رضاء
الله تعالی اوله واخلص اودركه عمل بالله اوله بالنفس اولمیه (بعض
تفاسیر معتبره ده كلور عمل افعال قلوب وجوارحه عامدر ایمان وطاعات
وكفر ومعاصی كبی انتهی ولكن بونده شبهه واردر زیرا عملیات
مقوله سی نیته محتاجدر ایمان وتوحید وكفر وشرك ایسه اعتقادیات
مقوله سندندر پس نوجهله افعال قلوب اعمالدن اولور (وبر دخی
بودركه اكر افعال قلوب اعمالدن اولسه ملائكه اكا مطلع اولمق
لازم كلوردی ملائكه ایسه اصح اقوال اوزره اعمال ظاهره یه مطلعلردر
احوال باطنه ایسه علام الغیوبه مفوضدر انكیچون اكامل ناس
دیمشلردر كه سدر اعمال واحوال چوقدر كه هر برینك بشقه سدرة
المنتهاسی واردر كه هر برینه ملك واقف دكلدر زیرا انك یدیله
مرفوع دكل بلكه عالم غیبده مستوردر والله العلیم الخبیر * وشقی
اوسعید * ظاهر اولان وشقاوته وسعادته دیمك ایدی تاكه ماقبلنه
موافق اوله ولكن ظاهردن عدولی ملكك صورت كتابتی حكایه ایچون
اولور یدر زیرا ملك هو شقی ویاخود هو سعید دیو كتابت ایلر ویا مفرد
تقدیرنده دركه وانه شقی اوسعید دیمكدر زیرا تفصیل آتی بوصفت
ایچون مسبوقدر وبونده شقاوت وسعادته تسجیل وحكم واردر تاكه
شقی دنلدیكی شقاوتندن وسعید اطلاق اولندیغی سعادتندن اولوری
اولدیغی معلوم اوله وبربنی تحقیر وبرینی تشریف حصوله كله (وشقی
تقدیم اولندی زیرا اكثر ناس شقیدر حتی قیامتده بعث نار افراز اولنوب
بیكده طقوز یوز طقسان طقوزی ناره طرح اولنسه كركدر بومعنادن

قرأنده (فمنكم كافر ومنكم مؤمن) ديو كافر تقديم اولندى و بردخى بو محل
مقام تحذير وانذار در وسعيد شقينك ضديدر يعنى سعيد اودر كه
كمالات علميه وعمليه اوزرينه توفيق بارى مساعده ايلمشدر كه بو مقوله
اهل توفيق من وجبت له الجنة مقوله سيدر وانك علامتى مجالسة العلماء
وحب الصلحاء وتلاوة القرآن وسهر الليل ورقة القلب در (وشقى
اهل خذلاندر كه من وجبت له النار قبيلندندر وانك نشانى جمود العين
وقساوة القلب وحب الدنيا وطول الامل در (وبعض كبراء دين
بيورديلر كه سعيد دنلدى مساعده وموافقتدن اوتوريكه سعيده
مراد الله اوزرينه اولمق سهلدر كرك كندى حقنده وكرك خلق
حقنده وعالمده حادث اولان اموردن هيچ برنسنه انك اوزرينه شاق
اولماز زيرا ارادتندن فانى وارادت حقه تابعدر وشقى دنلدى زيرا
بو مقوله معنى اكا مشقتلودر انكيچون مخالفت ومقام اعتراضده دركه
الله تعالينك فعالى تعليلدن وبو ايش نيچون بويله اولدى واكر
بويله اولمايوب شويله اولايدى دخى احسن واليق اواوردى ديمكدن
خالى دكلدر اشته بويله منازعهٔ ربوبيت ومشاقهٔ حق ورسول
ايتديكندن اوتورى شقى واهل شقاق دنلدى (بعد ذا ملكك شقاوت
وسعادتى اذن حقله كتابتدن ظاهر اولديكه بوندن مقدم بو معنى
اكا ظاهر دكل ايدى بلكه حق تعالى انى عالم غيبدن اظهارله ظاهر
اولدى وخير وشر قضاء ازلى وحق تعالى فعال لما يريد اولديغى
وجوده كلدى وثنويه طائفه سنك ايكى اله اثبات ايدوب برى حكيمدر كه
فاعل الخيردر واكا يزدان ديرلر وبرى سفيه دركه فاعل الشردر واكا
اهرمن ديرلر ديدكلرى باطل اولدى پس حق تعالى خلقى خلق ايليوب
ايكى قسم قيلديكه برى سعيد وبرى شقيدر بو جهتدن دارى دخى
ايكى قيلديكه برى مقر سعدادر كه جنتدر وبرى مقر شقيادر كه جهنمدر
ولكن شقى اولانى شقى خلق ايدوب دوزخه طرح ايتديكنده ظلم
ايتمدى زيرا هركس لسان استعداد ايله حقدن نه سؤال ايتديسه حق
جودي ايله اعطا ايتدى ومقتضاى قابليتى اوزرينه حكم ايليوب كيمن

جنته

جنته وكيمن ناره صالدى وفى نفس الامر قابليت مصحح تكليف اولمغله
احكام ايله امر ايلدى ويوم قيامتده جميع اهل ناره احوال اعيان ثابته
منكشف اولوب محجوج وملزم اولمدقجه ناره ادخال اولنمسه لر كركدر
تا كه حقك هر ايشده عادل اولديغى جملهيه ظاهر اوله (وديمشلر دركه
انسان دورت قسم اوزرينه در يعنى امر ذاتى وعارض اعتبار يله (پس
برقسمى سعيد بالنفس والروحدر كه اولا وآخرا ظاهرا وباطنا لباس
سعادتده در انبيا واهل طاعت كبى (وبرقسمى بونلرك خلافنه دركه شقى
بالنفس اولوب لباس شقاوتده در كفار واهل اصرار على الكبائر كبى
(وبرقسمى دخى شقى بالنفس دركه لباس سعادتده در بلعم وبرصيصا
وابليس وامثالى كبى كه بونلرك مآلده لباس سعادتلرى لباس شقاوته
مبدل اولمشدر (وبرقسمى دخى سعيد بالنفس دركه لباس شقاوتده در
بلال وصهيب وسلمان ونظائرى كبى كه بونلرك عاقبتده لباس شقاوتلرى
لباس سعادته مبدل اولمشدر بو جهتدن سعادتى ذاتيه اولانه شقاوت
عارضه ضرر ويرمدى وكذلك شقاوتى اصليه اولانه دخى
سعادت فرعيه نافع اولمدى قال الله تعالى (وكان من الكافرين)
يعنى ابليس طقوز بيك ويا اوتوز بيك سال عابد حق اولوب سعادت
عارضه دنصكره آخر شقاوت ذاتيه سنه رجوع ايتدى زيرا علم
الهيده كافرلردن وشقيلردن ايدى علم ايسه متغير اولماز بو معنى
ايچون بطن امده اولان كتابت متأخره علم اللهده اولان كتابت
متقدمه يه ناظردر كه تبدل قبول ايتمز وبو كتابتده محو واثبات يوقدر
وبعد الولاده اولان احوال خارجه لوح محفوظده دائردر كه
محو واثبات قبول ايدر انكيچون شقاوت عارضه ايله شقينك
شقاوتى رسمى محو اولنوب بطن امده كتابت اولنان سعادت اصليه سنه
رجوع ايدر ونقدر مرزوق النهايه واريسه بو بابدندر وكذلك سعادت
عارضه ايله سعيدك رسم سعادتى دخى ازاله اولنوب بطن امده مرسوم
اولان شقاوت ذاتيه سنه محول اولور وجمله محروم النهايه اولنلر
بو قبيلدندر (پس) بو اجمالدن نيجه امور كليه معلوم اولدى اولا

(وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) موجبنجه كرچه مصلحت وحكمت خلق عباد تدرفا ما عبادتك بالفعل وقوعى امر ارادى وتكليفى نك مجموع اوزرينه مترتبدر وعدم وقوعى يالكز امر تكليفى يه ناظردر بوجهتدن مراد الهى ارادتدن تخلف ايتمك لازم كلمز زيرا ارادت بوقدر وانسان كاملك وجودى ليعبدون اولان لامى تصحيحده كافيدر زيرا واحد على الحق سواد اعظمدر (وثانيا تكليف الهى استعداد اصلى ومقتضاى عين ثابته يه ناظر اولمغله عبث لازم كلمدى يعنى هر استعداد قوتدن فعله خارج اولمق لازم كلمز وعين ثابته دخى حكم تكليفى قابلدر فاما حكم قبولى قابل دكلدر پس بومقوله محلده قبول تكليفدن تخلف ايدر فافهم (وثالثا) خلقك اديانده اختلافى هادى ومضل اسملرينه راجعدر تاكه هركسك جوهرنده استيداع اولنان امرغيبى شهادته كله وعذر مقطوع اوله قال الله تعالى (فقد جاءكم بشير ونذير) ورابعا الواح دوردر كه برى لوح شهادتدر كه اثار وافعال انده مثبتدر (وبرى لوح محفوظدر كه امور سعادت وشقاوت عارضه انده مكتوبدر انكيچون ديوان سعدادن ديوان اشقيايه وبالعكس نقل اولنور وليلهٔ براءت اكا ناظردر (وبرى لوح بطندر كه انده صورت سعادت وشقاوت ذاتيه ثبت اولنور وخارجده اكا كوره اهل سعادتك دفتر عملى نورانى واهل شقاوتك ديوان كارى ظلمانى يازيلور (وبرى دخى لوح ام الكتابدر يعنى لوح علم الهيدر كه انده حقيقت سعادت وشقاوت ذاتيه املاء اولنور پس لوح بطنده اولان صورت دفتر حقيقت دفتردن انتساخ اولنمشدر كه حذو النعل بالنعل اكا مقابل وموافقدر نسخهٔ انفس وآفاق كبى چونكه بومقامك اسرارنى بووجهله بله سن وحقيقة الامره واقف اوله سن بو حديث جامعده الى الآخر سكا مشكل قالماز ووهم وخيال وظن وشبهه پاى ادراككه بند اولماز وبعد العلم پسته بى بسته دهن اولورسن وصدف واراغزيكى بوموب جوهرلك بطنكده حفظ ايلرسن زيرا زمانه ده نادانه كشف راز ايتمك كردن خنزيره تعليق جواهر كبيدر لاسيما بومقامده اسرار مكتومه واردر كه لسان

وقلمه كلمز زيرا قضا وقدردن بحث اولنماز (وكلموا الناس على قدر عقولهم) حدندن بيرون اولان جاى خلاص بولمز * فوالذى لا اله غيره * شقاوت عارضه نك مآلى سعادت اصليه وسعادت عارضه نك غايتى شقاوت ذاتيه اولوب السعيد قد يشقى والشقى قد يسعد مضمونى بيانه شروعدر تقدير كلام (فوالله الذى لا معبود بالحق غيره) ديمكدر كه فاء معناى شرطى افصاح ايدر اى اذا كان كل من الشقاوة والسعادة مكتوبة بالقلم الالهى فى لوح الازل وبالقلم الملكى فى لوح الابد بحيث لا يتغير المكتوب بحال من الاحوال لانه راجع الى قابليات الاعيان فى ازل الازال فوالله الخ وقسمدن مراد كلام آتى يى تأكيددر كه هركسك قضاسى سريدر وبوندن فهم اولنور كه فى الحقيقه كسبك مدخلى بوقدر اكرچه امارت سعادت وشقاوتدر نتكيم (اعملوا فكل ميسر لما خلق له) اكا دالدر يعنى انسان ما خلق لهى اولان عمله مهيادر اكر بو ريشى صلاح بوريشى ايسه غالبا حسن خاتمه علامتيدر واكر حركتى فساده دائر ايسه غالبا سوء خاتمه نشانيدر (وبالاخره انما العبرة بالخواتيم وفقنجه كتاب ازلك حكمى اولان عمل اوزرينه مختوم اولور وبوراسى محل حيرت اولمغله اولا نتكل الى كتابنا دبو سؤال ايتدكلرنده انلرى طريق غايه ارشاد ايلدى زيرا امر مجهولده ادب بودر كه مقتضاى تكليف اوزرينه تمشى ايليه وفى المثل اوته سن صورميه زيرا اوته سى (فمن وجد خيرا فليحمد الله ومن وجد خلافه فلا يلومن الا نفسه) سرينه دائردر وبو معناى هائلدن اوتورى دأب نبوى بحسب الغالب رب محمده قسم ايكن عدول ايلدى زيرا مقام جلالدر مقام جمال دكل ومقصود تعميم در زيرا اكر مخاطب واكر حكمده انلره ملحق اولنلر احد الامرين ده داخلدرلر كه كلجكدر پس قسمك مآلى فور بكم ديمك اولدى زيرا جملهٔ ناسه رب العالمين دن غيرى معبود بالحق يوقدر فاعرف * ان احدكم ليعمل بعمل اهل الجنة * ليعملده لام ابتدائيه دركه تأكيد ايچون داخل اولمشدر نتكيم قرأنده كلور (وان ربك ليحكم بينهم) عمل ايله مراد عمل مشروعدر زيرا اهل جنته مضاف اولدى اهل الجنة خاصة الجنة

دیمکدر که الله تعالی انلری جنت ایچون خلق ایتمشدر اهل الله کبی که
الله تعالی انلری کندی ذاتیچون اصطفا ایلمشدر (واهل القرآن
دخی اهل الله در پس اهل جنت ایله اهل قرآنك فرقی بودر که اهل جنت
فعل حقه واهل قرآن صفت حقه خدمت ایدرلر وصفت ذاته فعلدن
اقرب در (واکر اسم مسمانك عینی در دیدکلری کبی صفت دخی
موصوفك عینی در دینلور سه اهل قرآن اهل الله اولور وعرفادن
انا القرآن دیه نك مرادی جامع الحقایق اولدوغن افاده در والا ممکن
واجبه ومخلوق غیر مخلوقه منقلب اولماز * حتی مایکون بینه وبینها
لا ذراع * حتی ابتدائیه در یعنی مابعدی کلام مستأنفدر که
من حیث الاعراب مابعدنك ماقبلنه تعلقی یوقدر یوخسه ابتدادن
مراد مابعدنك مبتدا اولمسی دکلدر زیرا ابتدانك اطرادی یوقدر بلکه
مابعدی جملۀ شرطیه دخی واقع اولور (حتی اذا جاء امرنا وفار التنور)
کبی وحروف ابتدا اولدیغی مابعدینك ماقبلنه غایت اولماسن منافی
دکلدر پس ما نافیه ویکون مرفوعدر وبعدا الجمله محله غایتدر (یعنی
سزدن بریکز اهل جنتك عملی ایله عمل ایلر وانلره لایق ومناسب اولان
وجهله ایش طوتار اول غایته دك که انك ایله جنت ارا سنده اولمازالا
برذراع مسافه اولور وجنته دخوله قرب تام بولور پس ذراعله
تقدیر غایت قربی تصویردر نتکیم حدیث قدسیده کلور (من تقرب
الیّ شبرا تقربت الیه ذراعا) مقصود قرب معنوی بی تمثیلدر
ورادہ ایسه ذراع اولماز شول معنادنکه ذراع ذال معجمه ایله کتاب وزنی
اوزرینه ارشون دیمکدر مابذرع به معناسنه دمردن اولسون
اغاجدن اولسون بو ایسه حسیاتده اولور که مذروع وممسوحدن
ذراع تعبیر اولنور ذراع من الثوب والارض کبی (بوراده مراد قرب
حکمی در زیرا قرب حقیقی آخرتده اولور مع هذا عمل ایله قرب
جزا ئله قرب کبیدر که ایکیسی بردر نتکیم قرآنده کلور (فمن یعمل مثقال
ذرة خیرا یره) یعنی برجزاءه دنلدی وبوراده مقام قلبه قرب همان
جنتده قربدر زیرا قلب جنت عاجله در * فیسبق علیه الکتاب *

سبق

سبق اصلنده سیرده تقدمدر بوراده غلبه معناسی تضمین ولنمغله
علی کلمه سی ایله تعدیه اولندی کتابده لام عهد ایچوندر که مکتوب
ملکدر مکتوب ملك ایسه مکتوب ازلی ایله مسبوقدر سابق ذاتی ایسه
امر لاحق عارضی ایله متغیر اولماز بو سببدن عوام ناس لاحقه دن
خوف ایدر که سوء خاتمه در وخواص ناس سابقه نظر ایدر که کتابت
ازلیه در ولکن اولی اولان حکم حاله مقید اولوب ابن الوقت اولمقدر
نتکیم بالاده ذکر اولنان اعملوا فکل الخ حدیثی اکا دالدر (معنی بودر که
پس دفتر ملکده یازیلان قضاء سابق مقطوع اول اهل جنت
عملی ایله عامل اوزرینه غالب اولوب (واعلموا ان الله یحول بین المرء وقلبه)
موجبجه سالك اولدیغی طریق اوکنه سد اولوب صاغدن صوله
دوندرر ودست قضاده مغلوب اولور قال الله تعالی (واذا اراد الله
بقوم سوء فلا مرد له) یعنی مراد حق ارادتندن تخلف یتمز والا مغلوب
وزبون اولمق لازم کلور بو ایسه مقتضای الوهیت وربوبیت دکلدر
زیرا مألوه ومربوب اله ورب الندہ زبوندر یوخسه خلافی دکل
قال الله تعالی (ید الله فوق ایدیهم) یعنی ید کلیۀ الهیه ایادیٔ جزئیۀ
کونیه نك فوقنده در دست پدر دستهاء فرزندان فوقنده اولدیغی کبی
وقال الله تعالی (وهو القاهر فوق عباده) یعنی حق قاهر ومالك وعبد
مقهور ومملوکدر * فیعمل بعمل اهل النار فیدخلها * فیدخلها
رفع لاملہ در وفا سببیه در یعنی سبق کتاب سببیله اهل نارك یعنی
جهنم ایچون خلق اولنان طائفه عملی ایله عمل ایدوب بو عمل سببیله ناره
داخل اولور وجنته قریب اولدیغی مفید اولماز زیرا دست قضا ئله
مردود اولور نتکیم برسفینه ساحله قریب اولوب سلامت بوله جغی
وقتده مقابله سنده ریح عاصفه هبوب ایتمکله کری دریایه دوندرب
موج هائل ایله مبتلی ایدر واول حالده غرق اولنجه کیدر الحاصل
دنیاده حکما وآخرتده حقیقة داخل نار کبری اولور ابلیس وامثالی
حالی کبی (بعد ذا بوراده لف ونشر مرتب واردر که اجمال وتفصیلده
قرآنده نظیری (فمنهم شقی وسعید) آیتیدر که شقی اجمالده تقدیم

اولندیغی کبی تفصیلده دخی تقدیم اولنوب (فاما الذین شقوا ففی النار)
وسعید تأخیر اولنوب (واما الذین سعدوا ففی الجنة) دنلدی وآداب
قرآنیه دندرکه شقاوت اشقیایه نسبت اولندی وسعادتده سعدوا
دنلدی اسعدوا دنلدی معناسنه که سعادت انلر ایچون تقدیر اولندی دیمکدر
ومقدر کیسه در الله الله تعالیدر فاعلم ذلك (وبونده طریقتده مرتد
اولنلرك حاللرینه دخی اشارت واردر ودیمشلردر مرتد الطریقة
اعظم ذنبا من مرتد الشریعة زیرا کفار طریقت کفار حقایق وکفار
شریعت کفار احکامدر وکفار حقایق منافق منزله سنده درکه
ظاهری ایمان وباطنی کفردر منافق ایسه نارك درك اسفلنده در
پس اگر انك ذنبی سائرلرك ذنبندن اعظم اولمسه درك اسفلده
معذب اولمازدی درك اسفلك ایسه حرارتی سائر طبقاتك حرارتندن
اشددر وبوراده درك اسفل درکه طبیعتدرکه زیاده ظلماتی وجوع
وعطش حرارتی اکا مخصوصدر پس طریقت مردودی بودرکه یه
مردود اولوب جهنم طبیعتده یانوب قالور وبرد سلام روح عالی
بولماز* وان احدکم لیعمل بعمل اهل النار* ان کسرله در اولکی کبی
زیرا قسمندن صکره مکسوردر بوراده عمل بطریق التغلیب اعتقاده دخی
شاملدرکه کفر درشق اولده اولان عمل ایمانه شامل اولدیغی کبی
وایکی محلده بله احد ایله تعبیری بعضیتنه دلالت ایدر پس خلقك
برقسمی مرزوق البدایه والنهایه در وبرقسمی بونك خلافیدرکه
محروم البدایه والنهایه در وبو ایکی قسمك سعادت وشقاوتی ذاتیه در
وبرقسمی دخی مرزوق البدایه ومحروم النهایه در وبرقسمی دخی
بونك خلافیدرکه محروم البدایه ومرزوق النهایه در وبو ایکی قسمك
سعادت وشقاوتی عارضیه در وحمله عرش اولان ملائکه نك الیوم
دروت عدد اولدیغی ذکر اولنان اقسام اربعه اعتباریله در ویوم
قیامتده سکز اولدیغی هر برینك صورت ومعناسنه کوره در واول سکزك
بری صورت اسرافیل وبری صورت جبرائیل وبری صورت میکائیل
وبری صورت عزرائیل وبری صورت آدم وبری صورت محمد وبری

صورت ابراهیم وبری صورت اسمعیلدر علیهم السلام که صورت
آدمیه اسرافیله ومحمدیه جبرائیله وابراهیمیه میکائیله واسمعیلیه
عزرائیله مضاف ومنضمدر* حتی ما یکون بینه وبینها الا ذراع*
بونده اشارت واردرکه کل آت قریب اعتباریله عمر انسان برساعت
وبلکه برلحظه کبیدرکه غایتی موتدر وموت برزخه وبرزخ حشره
متصلدر نتکیم حدیثده کلور (من مات فقد قامت قیامته) یعنی یوم
موتله یوم قیامت همان برکون کبیدر زیرا اجزاسی بری برینه متصل
وسریع الانقضادر وجنت مؤمنلره تقریب اولندیغی کبی جهنم دخی
کافرلره تقریب اولنسه کرکدر پس جنت ونارکویا هرکسك حالا مرأی
ومشهدنده در فاعرف* فیسبق علیه الکتاب* ومانحن بمسبوقین
سرینه اشارتدر یعنی الله تعالی وقضاء ازلیسی سابقدرکه هیچ برفردنك
فی المثل اوکن المغه قادر دکلدر بوجهتدن غیریلر مسبوق واوسابقدرکه
هیچ برنسنه اندن فوت اولماز واوجمله نك اوکن آلور بوراده بوایکی
عاملك اوکن آلوب مرادی ایله کندی اراسنده حائل اولدوغی کبی
(سؤال اولنورسه که چونکه حقیقة حال بودر پس نیچون شقی بی
اول امردن شقی قلمدی بلکه برقاچ کون سعادت عارضه ایله سعید قلدی
وکذلك سعیدی اول امردن سعید قلمدی بلکه نیچه سنی شقاوت
عارضه ایله مبتلی ایلدی (جواب بودرکه اسماء متقابله نك حکمی
اختلاف احوالدر پس اگر اختلاف اولماسیدی اسماء جمالیه وجلالیه نك
آثاری ظهوره کلمزدی بوجهتدن قرآنده کلور (کل یوم هو فی شأن)
یعنی هر آن غیر منقسمده حق تعالی شؤن مختلفه دن برشانده وبلکه
یکرمی دورت ساعتده هرکسه کوره یوز یکرمی دورت بیك شأنی واردر
نتکیم مؤمن وکافرك بهر یوم یتمش بیك خاطره سی واردرکه کندینك
اکا وقوفی بو قدره یکرکه اکامل ناسدن اوله چونکه برکارك ظهوری
کار آخرك بطوننه موقوفدر لاجرم الله تعالی هرلحظه ده ایجاد
واعدامدن خالی دکلدر زیرا هرنسنه نك کمالی غایتنه وصولده در
وبو تقلیباتدن اوتوری حدیثده کلور (قلب المؤمن بین اصبعین

من اصابع الرحمن) یعنی قلب مؤمن قبض جلال و بسط جمال
اراسنده درکه صورتدن صورته تحولده در نته کیم شعرده کلور
(کل یوم یتلون غیر هذا بك اجمل) یعنی شاعر محبوبی رد وقبول وتقریب
وابعادده تلونه نسبت ایدر جماله مناسب اولان ایسه دائما قبول وتقریبله
معامله درولکن محلك قابلیتی اولمیجق لاجل التربیه تلونات مختلفه
ظهور ایدر حدیثده کلور (اللهم یامقلب القلوب ثبت قلبی علی دینك
وطاعتك) یعنی قلبمی توحید وطاعتك اوزرینه تثبیت ایله وحسن حالدن
سوء حاله تقلیب ایتمه وقرآنده کلور (ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا)
یعنی هدایتدنصکره ازاغه امور ممکنه دن اولمغله عدم ازاغه ایله
دعایه تحریض اولندی اکر معلقاتدن ایسه ودیمشلردرکه دعایه توفیق
اجابتدن اوتوریدر پس غافل ایله متیقظ بردکلدر الحاصل کرچه
قضایه کوره ایش قالمامشدر بلکه کان ماکان وجف القلم موجبنجه
امر قدر مختومدر ولکن اقضیهٔ مختلفه واوقات مقدره حسبیله واللیلة
حبلی رمزیله عالم غیبدن عالم شهادته شؤن الهیه ظهور ایتمکده درکه
بوظهوراتله بدایت ونهایت براولسه کرکدر فافهم جدا (وحدیثده
کلور که اکر سز کناه ایتمسکوز الله تعالی سزی رفع ایدوب یریکوزه مذنب
ومستغفر کتورردی تاکه اسماسندن هربری غداسن اخذ ایده
وحکمن ویره ومضمونی صورت بوله پس اکر سعید اولسه رحمان
وامثالی اسما واکر شقی اولسه قهار ونظائری اسما بطونده قالوردی
وکذلك اکر شقی سعید اولسه غفار واضرابی یوز کوسترمزدی واکر
سعید شقی اولسه یامقلب ویامحول دنلزدی وبوندن فهم اولندیکه
دنیاده من کل الوجوه معصوم یوقدر انکیچون (عفا الله عنك) ودخی
(لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر) دنلدی فاحفظ
حفظك الله من الاضرار ونبهك علی ماخفی من الاوزار (ودیمشلردر که
کرچه انبیایه ذنب اسناد اولندی ولکن انلرك ذنوبی ذنوب افراد امت
کبی دکلدر بلکه زلات وترك اولی مقوله سندندر پس اندن بحث
ایتمك ممنوعدر نته کیم (انه لیغان علی قلبی) حدیثنده غین قلب نبوی

ندر بلنمامش درزیرا انك قلبندن اجلی واصفی یوقدر شول معنادن که
تجلی ذاته مظهردر پس سائرلرده اولان غین وپرده وهیئت ظلمانیه
انده متصور دکلدر * فیعمل بعمل اهل الجنة فیدخلها * یعنی پس
اهل جنتك عملی ایله عامل اولوب داخل جنت اولور مقصود ایمان
وعمل صالحك حصولیدر بوراده عملی دخوله سبب قلدی نته کیم
قرآنده کلور (جزاء بما کانوا یعملون) یعنی فاو بانك هربری سببیه
دلالت ایدر ولکن سبب موجب دکلدر بلکه دخول جنت فضل الهی
واقتسام درجات اعمال صالحهیه وخلود نیت دائمهیه منوط در نته کیم
دخول نار عدل الهی واقتسام درکات اعمال طالحهیه وخلود قصد
مستمره مربوطدر پس فضل وعدلدن مفهوم اولدیکه افعال
الهیه تعلیلدن خارجدر انکیچون دیمشلردر که (قبل من قبل لالعلة
ورد من رد لالعلة) وحدیث مذکورك ختامی دخول جنت اولمق مآل حال
رحمت واسعهٔ الهیه اولمغه دالدر (فظن خیرا ولاتسال عن الخبر)

* الحدیث الخامس *

* من احدث * احداث برامر حدیث وجدید کتورمکدر فاما برنسنه نك
حداثت وتأخر ظهوری قدمنی منافی دکلدر انکیچون قرآنده ذکر
محدث ایله وصف اولندی که مقصود خلقه کوره خبرنك حدوثیدر
بوایسه قدم وغیر مخلوقیتنی قدح ایتمز وبو معنادن غض وطری ایله
تعبیر اولنمشدر نته کیم واردر اولمشدر که بر کیمسه قرآنی غضا طریا
استماع ایتمك دلسه ابن مسعودك رضی الله عنه قرآءتنی دکلسون
یعنی نزولی مقدم ایسه ده بعض افواهدن تلاوت اولندقده
ترتازه نزول ایتمش کبی حلاوت ایراث ایدر (ومخاطبات عامه ده
سکا بر تازه خبر واردر دیرلر مع هذا اخبار اتدیککی نسنه
اوتوز کون اول شامده ویا غیری بلدهده واقع اولشدر
ولکن وصولی قریب العهد اولمغله خبر جدید دنلدی (ودیمشلردر که
بعض احکام واردر که ظهوری نزول عیسایه علیه السلام تأخر
ایتمشدر ولکن شرع قدیم ثبویدر پس شرع جدید عیسی اولمق

لازم کلمز زیرا عیسی استقلال ایله نزول ایتمز بلکه شرع نبویه متابعتله نزول ایدر واکا فی الجمله الهام ملك اولمق استقلالنی اقتضا ایلمز بلکه وقتنه مرهون اولان امور شرعیهٔ خفیه یی اظهار وتعلیم وتلقین ایلر وسائر اکامل امتك دخی الهامله حالی اکا قیاس اولنه بو جهتدن بعض اعمال فاضله واردرکه اولیاء امت کشف صحیح ایله انك صحتنه واقف اولمشلر وشرع محمدیده انی حقیقت بیلمشلر ودورست بولمشلر وانکله عمل ایلمشلر وسائری دخی عمله ترغیب وتحریض قیلمشلردر پس اول اعمال ظاهرا انلرك سنت حسنه لرندندر که اظهاری انلره مضافدر ولکن فی الحقیقه امور شرعیهٔ قدیمه ندر والا خطا اوزرینه مقرر اولمق لازم کلور مع هذا خلف سلفی اول معنی اوزرینه تقریر وکشفنی تصویب وتصحیح ایلمشدر وحالا خلافت مرتبه سنه بالغ اولنلردن من جهة الکشف بعض احوال صادر اولور که اجتهاد قسمندن وعندی ظن اولنور بالذات حقدن اخذه قادر اولان کیمسه دن ایسه امور ظنیه وخیالیه صادر اولماز (و بعض اخبارده توفیق ایتدکاری من حیث الکشف عدم ثبوتنه بناء در زیرا طریق اسناد نقدر عدل عن العدل اولسه ینه مبداء سهو ونسیان اولان وهمدن معصوم دکلدر خصوصا کاهیجه نقل علی المعنی ایدرلر که مبداء تأویلات وتحریفاتدر پس برکیمسه نك که معلمی الله تعالی اوله ورد علی من الحق کذا دیمکه قدرت بوله سمعت بعض الفقهاء یقول کذا دین ایله برابر اولماز (و بونك فوقنده دخی کلام واردر ولکن مستوردر سکا بومرتبه سی کشف اولندیغنه شاکرلردن اول زیرا فضائل اعمالده ارباب احواله اقتداء وکلاملرن استماع لازمدر تکیم دیمشلردر که کلام الملوك ملوك الکلام * فی امرنا هذا * یعنی مشغول اولوب شاننه اهتمام ایتدیکمز دیغزده پس هذا دن تعظیم اخذ اولنور زیرا دین وضع الهی در یوخسه وضع مخلوق دکلدر وانك حقنده کلور (هذا دین ارتضیته لنفسی) وقرآن بیورر (الیوم اکملت لکم دینکم) یعنی احکام الهیه کامل بولوب من بعد زیاده

ونقصان قبول ایتمدیکنه اشارتدر زیرا حکم الهی اوزرینه حکم اولماز انکیچون جملهٔ اوراد شرعدن مستنبطدر یوخسه اراسنده عندیات یوقدر که دیوان خالقده مخلوقه سوز دوشمز انکیچون بیورر * مالیس منه * یعنی شول نسنه یی احداث وابتداع ایلسه که دینده اولان وضع الهی قبیلندن دکلدر حکم الهی یه عدم موافقت وسنت متواتره یه مصادمه کبی که بومقوله بدعته بدعت سیئه وامر جاهلی دیرلر زیرا شرع انکله مستأنس اولمدیغی نسنه امور جاهلیه دندر * فهورد * پس اول احداث ایتدیکی نسنه زیاده مردود وباطلدر که سائرلره قیاس اولنماز تکیم صیغهٔ مبالغه اکا دالدر زیرا رد مصدر بمعنی المفعولدر خلق بمعنی المخلوق ونسخ بمعنی المنسوخ اولدیغی کبی وبوندن فهم اولندیکه دینده اولان نسنه یی احداث ایتمك لابأس درکه او مقوله محدث مقبول وحقدر زیرا کتاب وسنت واجماعه مخالفتی یوقدر بلکه امور شرعیهٔ مستحسنه دندر (الحاصل فرائضدن صکره سنن وبعد السنن سنن خلفاء واردرکه (علیکم بسنتی وسنة الخلفاء الراشدین من بعدی) اکا اشارتدر کرك خلافتلری بعدیت متصله وکرك بعدیت منفصله ایله ثابت اولسون زیرا بونلر ایچون علم وعمل ومشاهده یوزندن خصوص مرتبه واردرکه انکله سرافراز اولمشلر وسائرلر اوزرینه تفوق بولمشلردر (وسنن خلفادن صکره مستحسنات صلحاء مؤمنین واردرکه بودخی مقامنده معمول به در تکیم بومرتبه یه اشارت ایدوب کلور (مارآه المؤمنون حسنا فهو عند الله حسن) زیرا قرق عدد مؤمن عام بر ولی عرفی حکمنده در فکیف که جم غفیر اوله واستحسان ایتدکاری نسنه دهور متطاوله ده مقرر اولوب قاله وبومقوله نك حقنده (من سن سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها الی یوم القیام) وارد اولمشدر یعنی بدعت حسنه دن سنت ایله تعبیر اولنمق شرعظیمه دالدر پس هر بدعت ضلالت اولمدی بلکه شرعه مخالف وخلقك دین ودنیاسنه ضررلو اولان نسنه ضلالت اولدی (وجمعه کیجه سنی عبادته تخصیص

ایتمکز دینلی حدیثدن نووی دیدکاری محدث صلاة رغائبك سبتیه
اولماسنه ذاهب اولوب قاتل الله واضعها دیدیکی باطل وجهل
محضدر زیرا اول حدیثدن مراد یهود ونصارایه تشبهدن نهیدر که
یهود عبادتی سبته ونصاری یوم احده تخصیص ایدوب سائر اوقاتده
هوالرنده کزرلر اهل ایمان ایسه جمیع اوقاتی محافظه ایدوب خصوص
اوزره اول کیجه‌ده شرف عظیمه بناء مزید طاعت قیلورلر ونوافل
صلواتله احیا ایدرلر زیرا احیاده اصل اولان صلاتله‌درکه انده ذوق
مکاشفه ومشاهده واردر واول کیجه‌ده خصوص اوزرینه تجلیء
افعال واقع اولوب جناب نبوت صلی الله علیه وسلم غرقهٔ نور افعال
اولمغله شکرا لله تعالی اون ایکی رکعت صلاة رغائب قلمشدر واول
کیجه‌یه لیلة الرغائب دیمك لسان ملائکه‌دن صادر اولمشدر تتکیم
امام نسفی‌نك یاقوته نام کتابنده مصرحدر پس صلاته وقت مکروه
ومحرمده اولدیغنده ضلالت دیمك خطاء فاحش وعین ضلالت
وجهالت ولعنت ایله بد دعا ایتمك عکس دیندر تتکیم محدث مذکوردن
صادر اولمشدر زیرا لعنت شیطانه اولور سجده‌دن ابا واستکبار
ایتدیکی ایچون یوخسه ساجده لعنت شیطنتدر وحدیثده کلور که
مؤمن سجده ایتدکده شیطان انك یاننده کریان اوله‌رق اعتزال ایدر
وابن آدم مأمور اولدیغی سجده ایله مقبول وبن مردود اولدم دیر
اشته علماء رسومك مبلغ علمی بودرکه بونلر دقائق کتابدن غافللر
ومراد نبوی‌یی جاهللردر وقرآنده کلور (ورهبانیة ابتدعوها
فارعوها حق رعایتها) یعنی ابتداع ایتدکاری رهبانیت اوزرینه ذم
اولنمدیلر بلکه حق رعایتله رعایت ایتمدکاری اوزرنه مذموم اولدیلر
پس بوندن فهم اولندیکه بدعت بالکلیه ضلالت دکلدر وهرکیم
طاعتی معصیت اعتقاد ایدرسه کافر اولور زیرا اصل صلاة متفق علیه‌در
وانی وقت مخصوصه تخصیصدن کفر لازم کلمز زیرا اوقات خمسه
اوزرینه زائده اولان صلاة سادسه کبی دکلدر بلکه نوافل طاعاتله
اناء اللیل واطراف النهار حقه تقربدر وطریقت دیدکاری اعمال

شرعیه ایله اجتهاددر ونمازك عدم مشروعیتنه هیچ براهل ملت
ذاهب اولمامشدر مکر شیطان اوله باقی ایمدی ارباب جهلك حالنه که
دین ایچنده نیجه منکرات فاحشه واردرکه انلرك کوزلرینه کیره‌یوب
نه‌ده معروفات ومستحسنات وار ایسه مرده دل اولدقلرندن انی
اماته‌یه چالشورلر واربابنی سیوندرمکه سعی ایدرلر (والله متم نوره
ولو کره الکافرون) ای مؤمن اهل انکار مجلسندن حذر ایله والاحقدن
دور اولورسن والله یقول الحق وهو یهدی السبیل وبو مقامك بعض
تفاصیلی غیری آثارمزده درز یرا بوراده استیفاسنه امکان یوقدر (بعدذا
بعض روایاتده (من عمل عملا لیس علیه امرنا فهو رد) واقع اولمشدر
مآل ومحصول بردر زیرا عملدن مراد امر محدثدرکه وصفی مرور ایتمشدر

* الحدیث السادس *

* ان الحلال بین * حلال عقدهٔ منع اندن محلول اولوب تناول
واستعمالی ماذون فیه اولانه دیرلر یقال بان بیانا اتضح فهو بین
بکسر الیاء المشددة یعنی بعض اشیانك حل وحکمی دلائل ظاهره ایله
واضح وظاهردر خبز وماء وفواکه ونباتات نافعه وزیت وعسل وعنب
وامثالی کبی (ومعنی معلوم اولمیان دخی بونده داخلدر دیدیلر ولکن
محل خطردر تتکیم تقریرات آتیه‌دن معلوم اولور قال تعالی (فاسألوا
اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون) واهل ذکر مشارق ومغارب اراسنده اولان
علمایه شاملدر استیعاب تفتیش ایتمك ایسه متعسر بلکه متعذردر
(محکیدرکه تیمور یاننده فضلاء دهردن بوقدر مؤلف وار ایکن بلاد
اسلامیه اوزرینه استیلاسنده بر مسئلهٔ مشکله واقع اولوب استصحاب
ایتدیکی علما جوابندن عاجز اولیجق مدینهٔ حلبه مرورنده اورانك
رئیس العلماسی اکا جواب ویروب جوابی حین قبولده واقع اولدی
* وان الحرام بین * حرام دلیل قطعی ایله حرمتی ثابته اولوب تناول
واستعمالی ممنوع ومحجور اولانه دیرلر یعنی بعض اشیانك حرمتی
واضحه‌درکه کتاب وسنت واجماع ایله ثابتدر خمر ولحم خنزیر ومیته
وغیبت ونظائری کبی وبرشنه‌نك حل وحرمت عیننه ویاجنسنه تعلق

ایتمك بردر و بعض اشیاوار در كه اصلنده حلال ایكن بحسب المحل
مضرتی اعتبار حرام اولور محرورلره كوره اكل عسل كبی تنكیم مخمصه ده
یعنی جوع شدیده اكل حرام حلال اولور میته ولحم خنزیر وخمر
وغیریلر كبی زیرا لاجل الضروره بومقوله لرك حرمتی ساقطه اولور
حتی امتناع ایدوب هلاك اولسه آثم اولور و بوندن اخذ اولنور كه
حرامله تداوی ایتمك طبیب حاذق خبر ویریجك جائزدر اكر دواء
حلال بولنمسه تداویدن امتناعله هلاك ده ایسه اثم یوقدر زیرا
دوانك تأثیری مظنون وغدانك مقطوعدر (وابن عبدالسلام كتاب
الوسائلده دیمشدر كه بر كیمسه صوبی مسكرینته ابچسه قلیل وكثیری
حرام اولور مسكرك حلنی اعتقاد ایتمك كبی یعنی محرمه حلالدر دیمك
كفردر پس شارب الخمر عاصی وآكل الحشیش اولانه كافر دینلور انتهی
بالمعنی وحشیش وبنج وافیونی محرماتده درج ایتدیلر وابن حجر جوزة
الطیب یعنی هندستان جوزنك خردهسنی كه اطفاله یدوررلر مسكردر
دیو حرمتنه فتوی ویردی و بوخصوصده شافعیه ومالكیه وحنابله دن
نص نقل ایتدی واكر حد سكره واصل اولورسه مقتضای كلام حنفیه
دخی حرمتدر دیدی والعلم عندالله واحیاء علومده كلور كه نبات قسمندن
مزیل عقل وحیات وصحت اولان حرامدر مزیل عقل بنج وخمر
وسائر مسكرات كبی ومزیل حیات اولان سموم كبی ومزیل صحت اولان
ادویه كبی كه وقتنك غیریده استعمال اولنه و بو مجموعك حرمتی
ضرره راجع اولمغله در خمر ومسكراتدن ماعداسی زیرا سكر ویرن
نسنه قلیل ایسه ده حرامدر لعینه واصفنه كه شدتیدر (واما سم اكر
قلتی ویاغیرله تعجینی سببیله مضر اولمزسه حرام اولماز بوندندر كه
لحوم افاعیدن تركیب اولنان تریاقی اكل ایتمك جائزدر وضرر كه اصل
فطرته راجع اوله سائر مضراتدن افبحدر شرب دخان كبی كه طبیعت
ثانیه اولوب استثقال عبادته مؤدی اولور بوایسه یا كفر ویاخود كفره
قریب نسنه در (وصلاة مسعودیده كلور كه بر حیوانی ویا بر مرغی آزاد
ایلسه هركیم طوتارسه اكا مباح اولسون دیمك كركدر والا انی صید

ایده نه حرام اولور وغیرك ملكندن یدوكی دانه وایشالنك وبالی انك
كردننده قالور زیرا اباحت ایتمدكجه هنوز آزاد ایدهنك تصرفنده
كبیدر * وبینهما مشتبهات * یعنی حلال وحرام میاننده مشتبه نسنه لر
واردر كه تعارض ادله وقوعیله من وجه حلاله ومن وجه حرامه
مشابهدر كه احد طرفینی آخر اوزرینه ترجیح ایتمك عسیردر پس
بویله مواضعده شان متقی بودر كه بیان شافی حصولنه دك توقف ایلیه
ونصه هیچ بر وجهله ظفر بولنمدیغی صورتده طباع سلیمه اهلنه
مراجعت ایده زیرا انلرك تحلیل ایتدیكی حلال وتحریم ایتدیكی
حرامدر قال الله تعالی (یسئلونك ماذا احل لهم قل احل لكم
الطیبات) یعنی طباع سلیمه اهلنك استطابه واقبال ایتدیكی طیب
واستخباث وادبار ایتدیكی خبیثدر قال الله تعالی (ویحرم علیهم
الخبائث) وطباع سلیمه دینلدی زیرا اهل بادیه وانلرك حكمنده اولنلرك
استطابه واستخباثنه اعتبار یوقدر زیرا انلر اشیاء ضاره یی نافعه دن
عد ایدرلر حالا شایع الاستعمال اولان دخان كبی كه خبثه ظاهر عند
من طبعه طاهر نشئه سیله معلم وارباب دل عندنده غیر مسلمدر اشئه
نفسانی وشیطانی روحانی ورحمانیدن بویله مواضعده ممتاز اولور
اكرچه اهل دعاوی بزه ضرری یوقدر دیو لاف اوررلر (اولیاء كباردن
ابوعلی الرودباری یه قدس سره سؤال ایدوب شول كیمسه كه استماع
ملاهی ایلیوب بكا حلالدر زیرا بن بردرجه یه واصل اولدم كه اختلاف
احوالك بكا تأثیری یوقدر دیو بومقوله نك حقنده نه جواب بیوررسز
دیدكلرنده جواب ویردیكه نعم واصل اولدی ولكن جهنمه واصل اولدی
دیدی یعنی انسانده قوت حال اولسه بله تحلیل حرامده مؤثر دكلدر
بلكه ظاهر شرعی مراعات ومحافظه لازمدر كه جادهٔ كمال بودر
* لایعلمهن كثیر من الناس * اول مشتبهاتی حلالمیدر حراممیدر
خلقك چوغی بیلمز بلكه انلر اقل علماء اولان راسخون فی العلم مقوله لری
تمییز وتشخیص ایدر وهر ماده یی اصلنه ارجاع ایلر پس مشتبهاته
عدم علم صورتنده مكروه دیمك لازم كلور تنكیم امام قرطبی تصریح

ایتمشدر (وكراهت ایكیدر بری تنزیهیه‌در كه تركی اولادر و بری
تحریمیه‌در كه تركی واجبدر ولكن انكارله كفر لازم كلمز زیرا نص
قاطع ایله ثابت دكلدر انك ایچون كراهت ایله تعبیر اولندی وفقهده
شایع اولان كراهت تحریمیه‌در و بعض كباریور مشلردر كه مباح
مخالفت نفسه اقرب ایسه فبها واكر موافقتنه اقرب ایسه تركی لازمدر
زیرا تركله مجاهده حاصل اولور فاحفظ فانه نافع لك والا فما اغفلك
(وكرمانی دیمشدر كه مشتبهات اودر كه حل وحرمتی واضح دكلدر
انك ایچون اكثر ناس انی بلمز اما علماء یا نص و یا قیاس و یا استصحاب
و یا غیری وجهله انك حكمنی بیلورلر چونكه بر نسنه حل وحرمت
میاننده تردد ایده وحقنده نص واجماع اولمیه مجتهد اجتهاد ایدوب
اول مشتبهی دلیل شرعی ایله یا حله و یا حرمته الحاق ایلیه وكاه اولور كه
دلیل شبهه‌دن خالی اولماق حسبیله ورع انی ترك ایتمك اولور وچونكه
اول بابده مجتهده بر دلیل ظاهر اولمیه اوراده اوچ مذهب واردر كه
حل وحرمت وتوقفدر (وامام غزالی دیمشدر كه اكثر علماء متفقدر كه
شبهاتده طاعت والدین واجبدر اكرچه حرام محضده واجب دكلدر
حتی طعامده انلردن منفرد اولمقدن متكدر اولسه‌لر بر یرده مجتمع اولوب
اكل ایتمك واجبدر زیرا ترك شبهه ورعدر رضاء والدین ایسه واجبدر
وحدیثده كلور (دع ما یریبك الی ما لا یریبك) ودینلمشدر كه (استفت
قلبك) چونكه قلبك بر نسنه‌یه مطمئن وسن كه سلیم الطبع والصدر
اوله سن اول نسنه سكا حلاله والا حرامه اشبهدر وبو معناده
كمال خواص ناسكدر زیرا انلر مقتضای داعیه والهام نه ایسه
انكله عامل اولورلر كه عین حكم شرعیدر اكرچه اعتقاد اغیاره
كوره غیردر قال تعالی حكایة وما فعلته عن امری * فمن اتقی الشبهات *
بونده اشارت واردر شبهه ومشتبه بر معنایه‌در یعنی شبهه اودر كه حكمی
متیقن دكلدر بلكه بر وجهی حلاله و بر وجهی حرامه‌در علی السواء
من غیر تغلیب وشبهه دینلدی زیرا من وجه حقه مشابهدر وشبهه
غرفه وزنی اوزرنه جمعی شبهات كلور ضمتین ایله غرفات كبی (واتقاء

پرهیز وحذر ایتمكدر (معنی بودر كه پس شول كمسه كه حلنه دلیل
واضح اولمیان نسنه‌لردن اجتناب ایلیه یعنی انكله عمل ایتمیه وتناول
واستعمالندن حذر ایلیه بوراده فمن اتقاها دیمدی مع هذا ظاهر ایدی
بلكه مظهری مضمر یرینه وضع ایتدی اجتناب شبهاتك شانی تعظیمدن
اوتوری انكیچون ورعده اهتمام ایتدیلر و پرهیزده غایة الغایاته ایرنجه
كتدیلر * استبراء لدینه وعرضه * سین مبالغه ایچوندر تكیم قرآنده
كلور (ومن كان غنیا فلیستعفف) یعنی استعفافدن ابلغدر كویا
زیاده براءته طالبدر زیاده عفته طالب اولان كبی (استبراء مهموزدر
انكیچون تخفیف اولنماز بلكه محل وقفده تخفیف اولنور (وعرض الرجل
جانبه الذی یصونه) بوراده عرضی دین اوزرنه عطف ایتدی زیرا
انسانه تهمت یا شرع و یا عرف یوزندندر كه (اتقوا مواضع التهم
موجبنجه ایكیسندن دخی پرهیز لازمدر و وارد اولمشدر كه (عرض
المؤمن كدمه) یعنی مؤمنك عرضنه شین وعیب ویره‌جك معامله ایتمك
سفك دمی كبیدر (پس دیمك اولور كه اویله متقی كمسه دینك ذم
شرعیدن وعرضنك ذم عرفیدن براءت ونزاهتنی طلب ایلدی زیرا
جهت شرعده اهل مساهله اولان كمسه لابد دین یوزندن مدخول
اولدیغی كبی لسان عامه‌دن دخی خلاص اولماز واحیاده كلور كه
استبراء دین وورع اودر كه مالكی معلوم اولمیان اموالله و یا ظلمله بنا
اولنان ربط ومدارس وقناطردن حذر ایلیه ولكن شیخ شهاب الدین
السهروردی وزین الدین الخوافی ومحمد بن ادریس النخجوانی وامثالی
دیمشلردر كه مال ولاتدن بنا اولنان مدارس وخانقاهاتده اهل اراده‌یه
وغیریلره سكون لابأسدر مدارس سمرقند وبخارا وخوارزم وهراة
وطوس وامثالی ملوك وسلاطین بنالری ایكن نیچه صالحلر ومؤلفلر
ساكن اولمشلردر پس سائرلرك بطریق الاولیدر وظاهر انسانك صلاح
اوزرنه اولیجق حسن ظن ایدوب صله‌سنی قبول وبناسنه دخول
لابأسدر خصوصا كه صلات سلاطینی قبول ایتمك واجبدر والا مبایعه
سندن خارج واهل بدعت اولمق لازم كلور وركمسه‌نك مالنده حرام

اولسه انكله معامله يى ترك ايتمك ورعدر واكر جملهٔ مالى حرام
ايسه انكله معامله دخى حرامدر ولحم ارنب حلالدر ولكن امام
جعفر صادق رضى الله عنه انى اكل ايتمامشدر پس حال سلوكده
ورعده تدقيق ايدنلر مختلف فيه دن تورع ايدرلر * ومن وقع
فى الشبهات * وشول كيمسه كه شبهاته دوشه يعنى انى
عادت وانكله عمل ايليوب تقواده مسامحه ايده * وقع فى الحرام *
حرامه وقوع صددنده اولور وحرامله عمله مقاربه بولور زيرا حرامك
حريمى حولنده يعنى دائره سى چوره سنده در وشبهاتدندر كه برنسنه
اشتراء ايدوب ثمنى ذمتنده مقرر اولدقدن صكره مال حرامدن دفع ايده
اكرچه فتواده مرخصدر ولكن (التقوى فوق امر الفتوى) واكر
مال حرامه اشارت ايدوب شواقچه ايله شو ثوبى ويرديسه اول ثوب ايله نماز
قلمق صحيح اولماز زيرا نجس حكمنده اولور طهارت ثوب ايسه شروط
صلاتدندر وعلى تقدير الصحة ثواب اولماز پس سائر كراهتله تأديه اولنان
صلوات كبى اعاده سى لازم كلور نتكيم حديثده كلوركه ايكى كيمسه نك
نمازى باشنى تجاوز ايتمزبرى عبد آبق وبرى دخى ناشزه زيرا ديمشلردركه
عدم قبولدن عدم صحت لازم كلمز پس نمازلرى صحيح ايسه دخى بى
ثوابدر (واشباهده كلوركه ثوابه صحت عبادت شرط دكلدر بلكه
نيتى اوزرنه مثاب اولور تعمد ايتمزسه مثلا كندنى طهارت اوزرنه ظن
ايليوب بلا وضوء نماز قلسه مثابدر انتهى فاما غصب ايتدوكى
مالك صدقه سنده ثواب يوقدر زيرا مال غير اولديغى متحققدر پس
بويله يرده نيت كار ايتمز وبركيمسه خانه سنده برنسنه بولوب كنديك
وياغيرينك اولديغى متيقن اولمسه ورع انى ترك ايتمكدر نتكيم جناب
نبوت صلى الله عليه وسلم سعادت خانه لرنده برخرما بولوب خرماء
صدقه دن يعنى زكاتدن اولمقدن خوف ايدرم ييوردیلر (وبرزكاة
قيونى سائر اغنامه مخالطه ايتمكله امام ابو حنيفه وقاه الله كل خيفة
يدى سنه تورعا اكل لحم ايتمديلر پس بولديغى نسنه غيرك اولديغى
صورتده اجتنابى بطريق الاولى در وكاه اولوركه نعلده مبادله واقع

اولور چونكه غيرك اولديغى متيقن در تلبس ايتمك كركدر مكركه
ضرورت قويه اوله وعلى هذا بو مقامك فروعنه نهايت يوقدر
* كالراعى يرعى حول الحمى يوشك ان يرتع فيه * رعى فتحله اصلنده
حفظ حيواندر ياغدائله كه حافظ حياتدر ويادشمنى انك اوزرندن دفعله
(مرعى موضع رعيدر كه عجم چراكاه ديرصكره حفظ وسياست معناسنده
استعمال اولندى يعنى اكر كندى نفسنى واكرغيرى يى سائس اولانه
راعى ديرلر نتكيم حديثده كلور (كلكم راع وكلكم مسؤل عن رعيته)
وبوجهتدن عامه يه رعيت ديرلر زيرا واليلر وضابطلركه خواص ناسدر
انلرك سائسلرى وراعيلرى دركويا حيوان كودر واوتلادركبى انلرى
شرعله وعرفله محافظه ايدرلرتاكه تعدى واقع اولميه اكرظلم نفسله
واكرظلم غيرله (يرعى حال وياصفتدر زيرا راعى معناده نكره كبى در
ولقدامر على اللئيم يسبنى كبى (حول برنسنه چوره سى وجانبى دركه اكا
تحول ايتمك ممكندر (وحمى الى وزننى اوزرنه حمايه اولنان وناس اندن
ممنوع اولان نسنه دريقال كلاء حمى اى محمى اصلى بودركه ملوك
عرب كندى ماشيه لريچون بعض مراعى حمايه ايدرلر واكا داخل اولان
اجنبى يى عقوبتله تهديد ايلرلردى ممالك عثمانيه ده بكلك چايرلركبى
وحديثده كلور لاحمى الا لله ورسوله يعنى بومقوله حمايه الله ورسولنه
مخصوصدر كه الله تعالى حرم مكه يى ورسول الله حرم مدينه يى تحريم
ايتمشدر زيرا ان الارض لله وفقنجه ارض وملك فى الحقيقه الله تعالى
نكدركه مراد ايتدوكى عبدى اكا وارث قيلور پس انسان ملكى اولميان
تغلبا ضبط ايدوب خلقى اوزادن منع ايتمك مشروع دكلدر وميرى
تعبير اولنان اراضى ملوكك فتح ايتدوكى يرلر اولمغله كندى ملكلريدر
وتوارث دخى اولنوره كركه وقف وياآخره تمليك ايده لر بوصورتده
ملكلرندن خارج اولور (يوشك شين معجمه نك كسريله افعال
مقاربه دندر يسرع ويقرب معناسنه زيرا وشيك دن مشتقدر مسرع
الى الشئ معناسنه ماضيسى اوشك درفتح شينله اودع يودع كبى
(يرتع يلعب وزنى اوزرنه مصدرى رتع ورتوعدركه اصلنده اكل

بهائمدر صكره اكل وشربده تبسط معناسنه استعمال اولندی (قال
فی القاموس رتع كمنع رتعا ورتوعا ورتاعا اكل وشرب ماشاء فی خصب
وسعة اوهو الاكل والشرب رغدا فی الريف او بشره وفلان يرتع ای
مخصب لا يعدم شيئا يرده انتهی فيه ضميری حمايه كيدر (بعدذا
معنای مذكور معقول وخفی اولمغله محسوسله ضرب مثل ايلدی تاكه
واضح اولوب هركس انكله عامل اوله پس بونده اخذ شبهه ايدهنی
راعی يه ومحارمی حمايه وشبهاتی حمانك حولنه تشبيه ايلدی ولكن
جانب مشبهده وقوع وجانب مشبه ده يوشك يعنی ايشا كله كه سرعت
ايتمكدر تعبيرنده نكته بودركه بركيمسه تعاطیٔ شبهات ايلسه مصادفهٔ
حرام ايدر كركسه قصد ايتمسون زيرا تحريده تقصيری سببيله آثم
اولور وياخود تساهله معتاد اولوب شبهه يه جسارت وبعده اندن اعظم
واغلظنه جراءت ايدر وآخر حرامه واقع اولور نتكيم ديرلر (المعاصی
تسوق الی الكفر) وياخود مقاربهٔ وقوعی تحقيقدن اوتوری در نتكيم
ديرلر (من اتبع هواه فقد هلك) وسری بودركه حمای ملوك محسوسدركه
هرذو بصر اولان اندن احتراز ايدر حمای حق ايسه معقولدركه انی
ذوالبصيره اولان ادراك ايلر ومعنی بودركه انك حالی دوه وامثالی نسنه
رعی ايدهنك حالی كبيدركه غيرك حمی سی اولان نسنه نك چوره سنده
رعی ايدر قريب اولوركه اول مرعای حمی يه دخول ايدوب انده رتع
ورعی ايليه بو صورتده تعدی ايتمكله معاقب اولور * الاوان لكل ملك
حمی * الاحرف استفتاحدر كه كلام انكله فتح اولنور تنبيه ايچون
اعلم كلمه سی كبی تاكه مخاطب مابعدنی عظم موقعی اولمغله اصغا وحفظه
متهیٔ اوله وديمشلردركه الاتحقيق افاده ايدر زيرا همزهٔ استفهامله
لادن تركيب ايتمشدر همزهٔ استفهام ايسه حرف نفی اوزرينه داخل
اولسه تحقيق افاده ايدر الايعلم كبی كه معناسی بيلمزمی يعنی بيلمك يوقدر
بلكه بيلوردیمكدر اما لفظی دخی الا كبی در لكن الاده مابعدی قطعا
ان مكسوره واماده فتح وكسر جائزدر (ملك كسر لامله مالكدن ابلغدر
زيرا مالك صاحب الملكدر كسرله كه شری وياهبه وياارثله اولان

متصرفدر ملك ايسه صاحب الملكدر ضمله كه تصرفی
بطريق الاستيلاء والتسلط اولمغه دخی شاملدر قال تعالی (ولله
ملك السموات والارض) يعنی اجرام علويه وسفليه نك امر ونهی
وتسخيرله تصرف وسلطنتی الله تعالی نكدر (بعدذا وان ده واو
ابتدادركه نحاة اكا واو استيناف ديركه مابعدنك ماقبلندن انقطاعنه
دلالت ايدر زيرا واو استيناف مسبوق بالكلام اولديغی يرده بطريق
الاولی در وبعضيلر الا انی ايدوان بی احقق ايله تأويل ايليوب عطف
الجمله علی الجمله ايلمشلردر وبعضيلر مقامه مناسب اولان محذوفه
معطوف قلمشدر ولكن اولكی اولادر ومعنی بودركه اكاه اولوكزكه
تحقيق پادشاهلرك عربدن وغيريدن هر پادشاه ايچون خلقدن حمايه ايدوب
اكا داخل اولانه وعيد وتهديد ايتديكلری مراعی ومواضعی واردر نتكيم
اهل جاهليتده شايعدر * الا وان حمی الله محارمه * محارم محرمك
جمعيدر تشديدله مكلف وزنی اوزرنه (ومحرم مسكن وزنی اوزرنه موضع
حرمتدركه نامحرمك ضديدر (يعنی متنبه اولوكزكه الله تعالی نك حمايه
ايليوب وقوعندن دكل بلكه قربندن بله نهی وتخويف ايلدوكی نسنه
معاصيدركه تحريم ايلمشدر جنايت علی النفس وعرض ومال وقتل
وزنی وسرقه واكل مال بالباطل وقذف وخمر وكذب وغيبت ونميمه
وامثالی كبی چونكه حمای ملكدن احتراز اولنمق خوف عقابدندر پس
حمای حقدن حذر اولنمق اوجبدر زيرا عقابی عظيم وبطشی شديددر
(بوراده محارم مطابقةً منهيات والتزاما مأمورات اوزرنه اطلاق اولنور
زيرا نهی امری مستلزمدر وجانب حقده وقوعدن تهديد قربه دخی
شاملدر قال تعالی (تلك حدود الله فلاتقربوها) يعنی الله تعالی مواقعهٔدن
حذردن اوتوری مقاربه دن نهی ايتدی قليل مسكر كبی كه كثيره مؤدی در
ونفسی اوزرنه امنی اولميانك تقبيل كبی كه جماعه داعيدر واجنبيه
ايله خلوت ايتمك كبی كه شيطان انكله ثالث اولمغله ملامسه يه باعثدر وحديثده
كلور (لعن الله السارق يسرق البيضة فيقطع يده) يعنی اكر بيضه دن
مراد بيرطه ايسه انك سرقه سيله جميع مذاهبده قطع يد لازم كلمز

پس مراد اقتضا ایتدیکی نسنه‌یی سرقه ایتمك موجب قطع اولان
نسنه‌یی سرقه‌یه تدرج ایدردیمکدر که نهیه سد ذریعه دیرلر تنکیم صبینك
ابوینی صبی‌یه الباس حریردن نهی اولندیلر زیرا صبی حال بلوغه‌دك
انکله تعود ایدیجك بعد البلوغ ابسنه مؤدی اولور شرب خمر مفاسد
کثیره‌یه مؤدی اولدیغی کبی وتذکرهٔ قرطبیده کلور که الله تعالی اون درهمی
وعند بعض اهل العلم برچدرهمی واندن دخی اقل سرقه ایله یمین مؤمنك
قطعنی ایجاب ایلدی پس دنیاده حال بو اولیجق عذاب آخرتدن دخی
حذر ایتمك کرکدر (معلوم اوله که حدود الله دیدکلری افعال مکلفینده
احکام خمسه درکه وجوب وحظر وکراهت وندب واباحه‌دن پس
حرکت ویا سکونله متصرف اولان کیمسه واجب ومحظور ومکروه
ومندوب ومباحدن یعنی بونلرك برندن خالی اولماز پس اکر فعلی واجب
اولان یرده تصرفی ترکله اولورسه جانب تحدید اولنان حدی تعدی
ایتمش اولدی ترکی واجب اولان یرده فعل ایله تصرف کبی بومقوله فعل
وترکله تعدی ایلمك معصیتدر واکر واجبك عدم وجوبنی ویا منهینك
عدم حرمتنی اعتقاد ایدرسه کفردر حتی نفس مباح سائر حدود کبی
احکام الهیه‌دن اولدیغنه اعتقاد ایتمسه کفر لازم کلور اکرچه خصوص
اوزرینه متعلق مباحی انکار ایتمك کفر دکلدر (ومباحه امر سلطان
لاحق اولسه واجب کبی اولور تنکیم امر مکروهدن نهی دخی اول
مکروهی حرام درجه‌سنه ایصال ایدر زیرا الله تعالی اولوا الامری
کندی منزله‌سنه تنزیل ایدوب اطاعتیله امر ایتدیکی بو راده امری
وجوب ایچوندر پس صلاة رغائب وبرات وقدر وامثالی ایلدارلرینك
وشرب دخان ونظائرندن نهیلرینك حکملری بوندن معلوم اولدی
فاعلم ذلك * الا وان فی الجسد مضغة * یعنی حرام وشبهه‌دن تورع
ایتمك قلبك صلاحه میلی وعدم تورعی قلبك فجوره انجذابی حسبیله
اولمغین بومعنایه تنبیه ایدوب بیوردیکه معلومکز اولسونکه جسد
انسانده برلحم پاره واردر که * اذا صلحت * فتح لامله وضمله ولکن
فتح افصحدر تنکیم قاموسده کلور صلح کمنع وکرم یعنی منع یی تقدیمندن

فتح لامك اولوینی فهم اولنور صلاح حالت مستقیمهٔ نافعه اوزرینه
اولمقدر ضدی فساد درکه حال استقامتدن ومنتفع به اولمقدن
خروجدر وبعض کبار بیورمشلردرکه صالحلر انلردرکه علم واعمالرینه
بوجه من الوجوه خلل داخل اولمیه که عند الانبیاء مرغوب فیه
اولان صلاح بودر چونکه انسانك حقیقی امکاندر مقامنه کوره
تحصیل صلاحله دعا ایتمك لازمدر زیرا حالنه خلل دخول ایتمك
جائزدر بناء علی هذا یارب صالحلردن ایله دیمك شول کیمسه‌لرك
عداددن قیل که هیچ برزمانده انلرك صلاحلرینه خلل دخول ایتممشدر
دیمکدر پس صلاح امر خلقی ذاتی دکلدر انك ایچون خلل دخول
ایدر وحضرت یوسفك علیه السلام (والحقنی بالصالحین) دیدیکی
بومقامه اشارتدر بوخسه هضم نفس ایچون دکلدر تنکیم بعض علما
عدم فهمدن وهم ایتمشدر (وبومعنای حدیث بودرکه چون اول مضغه
صلاح قبول ایده یعنی هدایت حق وعنایت رب مطلق ایله منشرحه
وعلم وایمان واعتقاد پاك ونیت خیر ایله متصفه وخلدن بریئه وبعیده
اولسه * صلح الجسد کله * اعضاء بدنك جمله‌سی دخی صلاح پذیر
اولور اذن وعین ولسان ویدین ورجلین وبطن وفرج کبیکه بدی
عضودر قلبله سکز اولور که جنتك ابواب ثمانیه‌سی ذکر اولنان امور
ثمانیه‌نك صلاحی مقابله‌سنده مفتوحه در وقلبده قوای باطنه دخی
داخلدر وبعض کبار اعضایی قوی اوزرینه ترجیح ایلمشدر زیرا اعضا
وسائل علم واسباب ادراکدر تنکیم (من فقد حسا فقد علما) کا ناظردر
الحاصل صلاح جسد ونظام ظاهر صلاح قلب ونظام باطنه
تابعدر قوت شجر قوت اصله تابع اولدیغی کبی واول مضغه صورتده
هرچند صغیره ایسه رتبه‌ده کبیره‌در زیرا مقصود اولان صورت
صنوبریه دکلدر بلکه انده ایداع اولنان قوت لطیفهٔ غیبیه‌در
تنکیم نواة دخی صورتده صغیره وحقیره‌در ولکن شجرهٔ منتهایی
متضمندر که بوجهتدن عظیم القدردر صورت آدمیه دخی صورت
عالم ایله بوسر سری اوزرینه‌در فافهم جدا * واذا فسدت * فتح

سينله و ضمله دخی روایتدر قال فی القاموس فسد كنصر وعقد وكرم
یعنی كرم بی تأخیردن ضم سینك مرجوحیتی فهم اولنور فسادك
معناسی مرور ایتدی یعنی اگر اول مضغه ضلالتله منشرحه وجهل
وكفر واعتقاد خبیث وقصد شرله متصفه اولسه وخلالدن خالی
اولمسه و بو صلاح وفسادك تحققنه بناء اذا كلمه سیله تعبیر اولندی
تنكیم قرآنده كلور (ان الذین اتقوا اذا مسهم طائف من الشیطان
تذكروا) یعنی مس طائف مقرردر ولكن تذكروا بصارله مرتفع اولور
پس بالفعل صلاحده مصلحت ومنفعت كثیره و بالفعل فساده
مفسدت و مضرت وفیره واردر كه صلاحده ثبات وفساده عدم
استقرار كركدر زیرا فساد اوزرینه استقرارده تخریب مملكت وجود
واردر بو جهتندر كه سیاسات شرعیه وضع اولنمشدر تا كه احوال
متضاده یی تعدیل ایلیه * فسد الجسد كله * زیرا آلاتی منكراتده استعمال
ایتمش اولور یعنی اگر اندن ارادت صالحه صدور ایدرسه بدنی حركت
صالحه والا فاسده ایله تحریك ایلر تنكیم جناب نبوت صلی الله علیه وسلم
بر كیمسه یی نماز ایچنده صقالیله عبث ویاتو بیله لعب ایدر كوردكده
بیوردیلر كه (او خشع قلبه لخشعت جوارحه) پس اول مضغه مملكت
وجودده ملك كبیدر رعیتك صلاح وفسادی اكا تابعدر دیرلر (الناس
علی دین ملوكهم و یاخود شول عین و بدن شول مزرعه كبیدر كه اگر
عذب الماء اولورسه مزرعه دخی اكا كوره اولور ومالح اولدیغی صورت
دخی اكا قیاس اولنه و یاخود ارض و بدن نبات كبیدر كه بلد طیبك
نباتی طیب وخبیثك خبیثدر وعمل ردی حطب ردی یاز بل ایله طبخ
اولنان طعام كبیدر كه تمكین دكلدر و بو مضغه یی تطهیر واعمال صالحه
واحوال شریفه وتجلیات لطیفه یه تهیئه ایچون جناب نبوته اوچ ویا درت
كره شرح صدر واقع اولوب حتی بر علقه سوداء اخراج وطرح اولنوب هذا
حظ الشیطان ومغمز الشیطان دنلدی واول محل ماء زمزم ایله غسل
اولندی كه شرف المیاه در (ومصلح مضغه اولان امور چوقدر تدبر
قرآن و خلو جوف وقیام لیل ومناجات سحریه ومجالسه صلحا وتحری

حلال و اجتناب شبهات كبی زیرا شبهات قسوت قلب ایراث ایدر
حتی بعض اهل ورع بر كره بر جندینك مطهره سندن صو ایچمش
اولدم فرق كونه دك قسوتی درونمدن چقمدی دیمشدر انكیچون
ابو یزید بسطامی وابراهیم ادهم وامثالی قدس الله اسرارهم طریق
ورعده زحمتلر چكدیلر * الا وهی القلب * متذكر اولو كز كه اول مضغه
موصوفه قلب دیدكاردر كه عجم دل وترك یورك در وقلب صنوبری الشكل
بر دانه در كه صدرك ایسرنده ایداع اولنمشدر ومحل روح حیوانی در كه
روح حساس حیوانی اجزاء جسده اورادن منتشر اولور و اول
بر بخاردر كه قلبده اولان دمك حرارتندن خارج اولور ولطیفه انسانیه
یعنی نفس ناطقه نك اكا تعلقی واردر ونفس ناطقه جزئیه نفس كلیدن
مستفاددر وروح انسانی منفوخ انك باطنی در وكوكل دیدكلری
فی الحقیقه صورت مضغه ده ایداع اولنان قوت روحانیه غیبیه در واهل
دل قوت مذكوره نك صاحبی در كه اسم اعظمه مالك و مظهردر و اگر
بعض اسمایه مالك ایسه اهل دل دیمزلر واهل دلك علامتی اودر كه
انفس وآفاقی بری برینه تطبیقه قادر اوله و اكا قلب دیدیلر حالدن حاله
تقلب ایتدوكی ایچون وسرعت خواطرندن اوتوری فلك قمره مقابل
كلمشدر كه قمر دور منازل ایتدكده شمسدن سریعدر قلبك دخی یكرمی
درت ساعتده یتمش بیك خواطر سریعه سی واردر اگرچه صاحب
القلبك اكا اطلاعی یوقدر واو سرعتده مناسبتدن اوتوری ابو البشر
آدمك علیه السلام روحانیتی فلك قمرده متحیزدر اگرچه فی الحقیقه
ارواحده تحیز یوقدر و بعض كبار بیورمشلردر كه قلب دنلدی زیرا
صور مختلفه وصفات متخالفه ده تقلبی واردر كه اختلاف تجلیات
اوزرینه مبنیدر انكیچون (ان فی ذلك لذكری لمن كان له قلب) دنلدی
عقل دنلمدی زیرا عقل عقالدر كه حقی صورت واحده ایله تقیید ایدر
مقتضای كشف قلبی ایسه اطلاقدر (معلوم اوله كه الله تعالی قلبی
عالم غیبدن ووجهی عالم شهادتدن قیلوب وجه ایچون جهت قبله
استقبالی وقلب ایچون كندی ذات پاكی قصدی تعیین ایلمشدر

واقعال صلاتك افضلنى سجده قلمشدر پس اكر سجده سى كشف يوزندن ايسه ابدى رفع رأس ايمز وانفس وآفاقده صلاح كلى حاصل اولور واكر اهل حجاب وغفلت ايسه اندن انفس وآفاقده نظام حاصل اولماز بلكه نسيانى سببيله فساد حاصل اولوراشته بورادندركه خليفه اهل عدل محضدر زيرا حاضر وذاكردر غائب وناسى دكل سائرلر ايسه بويله دكلدر (وسجده عبادت تكليفيه دركه انس وجنه مخصوصدر سائر اشيانك عبادتى ايسه ذاتيه در انك ايچون مظهر خير وشر وصلاح وفساد اولان انس وجندر فاعرفه

الحديث السابع

الدين النصيحة بوجمله يى بطريق التأكيد اوچ كره تكرار بيورمشلردر تنكيم مشكاتدن منقول وكلام ابن ملكده ثلث مرات ايله موصولدر وبوراده مضاف محذوفدر كه عماد الدين ومدار الاسلام ديمكدر تنكيم الحج عرفة دنلدى عماد الحج ومداره معناسنه نصيحت نصحدن اسمدر ونصاح كتاب وزنى اوزره ايلكدر خيط وسلك كبى ومنصحه كسرله اكنه درابره ومخيطه كبى وناصح خايطدر كه اجزاء ثوبى بربره جمع ايليوب قبص وياجبه وياسراويل ايدر تاكه منتفع به اوله وبومعنايه اشارت ايدوب بلاغات زمخشريده كلور (ما منع قول الناصح ان يروقك) (وهو الذى ينصح خروقك) بونده فعل ناصحى فعل خياطه تشبيه واردركه خياط نوجهله خلل ثوبى سد واجزاسن بربره جمع ايدرسه واعظ وناصح دخى منصوح اهلك صلاحنى تحرى ايدر وديندہ اولان خروقنى اصلاح ايلر وبعضيلر نصحت العسل صفيته من الشمع دن اخذ ايتمشلردر يعنى قولك غل وغشدن خلوصى عسلك خلطدن خلوصنه تشبيه اولنمشدر وديمشلردركه نصيحت وصلاحدن هر برى كلمهٔ جامعه دركه معانىٔ شتايى مشتملدر زيرا منافع وخيرات دين ودنيا بونلرك مدلوللرنده در وديمشلردركه ناصح فى دين الله اولان كيمسه علم شريعته محتاجدر كه علم شريعت احوال ناسى متضمندر وعقل تام وفكر صحيح ورويت حسنه وتأنى واعتدال مزاج

لازمدر بركيمسه مقتضاى زمان ومكان واحوال ناسى بيلمسه جاهلدر (پس ناصحه علم ترجيح لازمدركه تقابل امور واقع اولدقده قنغى صورتله عمل ايده جكن بله وكاه اولور كه منصوح اهلك طبعنده مخالفت ولجاج اولوب نصيحت كار ايتميوب بلكه سنك ارشاد ايتديكك طريقك غيريسنه عدول ايده جكنى بلسك اول بابده اكا نصح ايتميوب بلكه طريق خلافه سوق ايتملودر تاكه سكا غرض نفسانيسى واريسه سنك خلافنكه كارطوتوب خلاف يوزندن صورت وفاقه كله ولكن امر عسير اولمغله ناصح اولان غايت آكاه وتفاوت احواله خبردار اولمقده متعمق كركدر تاكه كم كرده راهى من حيث لا يحتسب يوله كتوره اشته بورادن مناصب دنيويه واخرويه يه هر كسك عدم لياقتى ظاهر اولدى * قلنا لمن * بز ديدك كه نصيحت كيمك ايچوندر يعنى نصح وناصح معلوم اولدى ولكن منصوح لهى بيان ايديكز پس بولام بيان ايچون ومن استفهاميه دركه تقديرى النصيحة لمن ويالمن النصيحة ديمكدر (لمن الملك اليوم) كبى وبومقوله بيان بعد الابهام ابلغدر زيرا نفسده على الغفله هجومدن اوقعدر (ونون جمعدن مراد راوىٔ حديث اولان تميم دارى وسائر حاضر بالمجلس اولان اصحاب كرامدر رضى الله عنهم ولكن سؤال حقيقة تميمدن وحكما سائرلردخى مشترك اولمغله تنكيم جواب سؤاله اقبال واصغارى اكا دالدر قول جمله يه مضاف اولدى *قال* رسول الله صلى الله عليه وسلم بيانندہ بيوردى يعنى سؤالدن منع ايتمديلر زيرا اجمال كلام ايتدكلرى سؤاله تحريك وبيانه توسل ايچون ايدى پس ابتداء سؤال كبى اولمديكه انك اكثرى منهيدر انكيچون وارد اولديكه (اتركونى ما تركتكم *لله* اى فى حق الله مراد الله تعالى يه ايماندر يعنى وجودنى وجوب وجودنى ووحدتنى وصفات كماليه سنى تصديقدر وامر ايتديكى عملده اخلاص واحكامنده حكمتنه يقين وتسليم وحق اللهى حق ناس اوزرينه تقديم ونصرت دين قويم ودعوت توحيد له تحرىٔ مرضاة رب كريم وحريم حرمتندن ذب وتأليف بين عباد الله وتبيين اسباب سعادت وارشاد امت وامثالى كبى

وبونده شفاعت دخی داخلدر یعنی چونکه عبد مسیءدن عفو
وتجاوز ایتمك مولای عظیمك شان قدیمی وعبادی دخی اول معنا ایله
تخلقه داعیدر بو جهتدن یارب عبد کدن ایتدیکی اساءتی عفو ایله
دیمك سن عفو وتجاوزله معروف مولاسن دیو مدح وثناء الهی در
حق تعالی یه ایسه مدحدن سوکلی نسنه یوقدر کویا بو معناده
مقام الهی یه ناصح کبی اولدی الحاصل الله تعالی دنیاده نصب
ایتدیکی حدود شرعیهٔ سیاسیه ایله ممدوح اولدیغی کبی که انکله
عملده مضار عبادی دفع وار در انکیچون عفو اولنماز کذلك دار
آخرتده عفو دخی بویله در زیرا اوراده محذور یوقدر سائر امور دنیویه ده
عفو افضلدر حتی (ولکم فی القصاص حیوة) واقع اولمش ایکن
ولی دمدن عفو ویا دیت ولادر کویا دیت شاکی یه احسان کبیدر که
اول احسان مقابله سنده سکوت ایدوب عند الله مطالبهٔ حق ایتمیه
(وتفاسیر وشروح احادیثده کلور که حق الله اوزرینه اقامت حد
اولنسه اول حد اکا کفارت اولوب آخرتده انکله مؤاخذه اولنماز زیرا
ایکی عقوبت بریرده مجتمع اولماز وکر حق آدمی ایسه تحت مغفرت
وکفارتده داخل اولماز مثلا قصاصا مقتول اولان کیمسه آخرتده
مؤاخذه اولنور زیرا قتلی تشفیء اولیا ایچوندر پس مقدم قتل ایتدیکی
قتیلك حقی باقی قالور ودیوان فصل وجزاده تکرار مأخوذ اولور
زیرا الله تعالی حکم وعدلدر که دعوای عبدی استماع ایدر وعبد
عفو ایتمزسه اولدخی عفو ایتمز والا ظلم لازم کلور تعالی الله عن ذلك
علوا کبیرا * والکتابه * مراد قرآندر بخصوصه یوخسه کتب سماویه یه
شامل اولور وجهله دکلدر نتکیم بعض شراح وهم ایتدی نتکیم
ما بعدی اکا دالدر فافهم جدا یعنی قرآنك کلام الله اولدوغنه اعتقاد
ومحکمی ایله عمل ومتشابهنی تسلیم ایده وتأویل سعتنه کتیره بلکه تأویل
وادحاض حق ایچون جدال ایلینلری منع ایده وجواب ویره ومبانیسنی
حفظ ومعانیسنی نشر ایلیه ومصحفك یوزینه نظر ایدوب تلاوت
ایلیه که افاضل عباداتدندر وحضرت عمر ویا عثمان هر صباح

مصحفی النه آلوب هذا عهد ربی ومنشور ربی بیوروردی ولحن عرب
اوزرینه قراءت ایدوب زیاده ونقصاندن حذر ایده ومصحفی مکان
عالیده وضع ایلیه وتعظیمده مبالغه ایده (محکیدر که جد سلاطین
عثمانیه اولان عثمان خان غازی برکیجه برکیمسه یه مهمان اولوب اوراده
دیوارده بر معلق مصحفه الی الصباح دیوان طوروب تعظیمی سببیله
ایرته سی کون حاجی بکتاش ولی یه ملاقی اولوب سلطنت عظمی ایله
مبشر اولدی (وبرکیمسه قرآنله یمین سلطانله بتر دیمك قرآنی تحقیر
دکلدر بلکه حکم قرآنی تنفیذایدن سلطاندر دیمکدر زیرا قرآن کتاب
صامتدر که انی سویلدن انسان کاملدر وکذلك احکام قرآنیه
اوراقده مکتوبه در وانی لسانه کتورن علماء احکام وتنفیذایدن ملوك
عظامدر زیرا امور سیاسیه انلره مفوضدر وعامهٔ ناس اهل عرفك
سطوتندن حذر ایدرلر الحاصل حضرت قرآن لسان حالله نه معنانی
استدعاء ایدرسه انك حقنده اول وجهله حرکت ایتمك قرآنه نصحدر
* ولرسوله * زمان نبویده نصح بودر که اکراندن مقدما شرعا مقرر
اولان نسنه نك خلافی ظهور ایدرسه یارسول الله سزدن شویله
برنسنه صادر اولدی دیه تاکه اکر اول نسنه یی قصدله اشلمش ایسه
حکم مشروع اولدیغی معلوم اوله اکر نسیانله صدور ایتدی ایسه
رجوع ایده نتکیم بروقتده صلاة رباعیده ایکی رکعتده سلام ویریجك
ذوالیدین دیرلر صحابی اقصرت الصلاة ام نسیت یارسول الله دیدکده
اتمام صلاة ایلیوب سهو ایچون ایکی سجده ایتدی (وبو مقوله معنایه
نصح رسول دیرلر بو جهتدن وحی جلی وخفی اولمیان ماده ده
مشاوره ایله مأمور اولدی تاکه اصحابی مقتضای نظرلری اوزره اکا
نصح ایدهلر وبو مقامدندر که غزوهٔ بدرده صودن بعید محله نزول
ایدیجك وحیله می نزول ایتدیکز یارسول الله یوخسه رأیله می دنلدکده
رأیله دیو جواب ویریجك انلر دخی ایمدی یارسول الله بوراسی محل
نزول دکلدر بلکه مناسب اولان فلان محلدر دیو اشارت ایتدکلرنده
اورایه نهضت بیورلدی وفائدهٔ عظیمه سی کورلدی (بوسببدن بعض

مواد ده (اشيروا على) ديو اصحابه خطاب ايدردى وحضرت عمر
رضى الله عنه اساراى بدرى قتل خصوصنده نصح ايتمش ايدى صكره
وحى الهى انك رأيى اوزرينه نازل اولدى فاما رسول الله صلى الله
عليه وسلم دنيادن انتقالندن صكره بومقوله نصح اولماز پس لامى
اجليه اخذ ايتمك لازم كلور بو صورتده علماء امت واتقياء ملته
رسول الله ايله دينده مصلحت اولان نسنه نك مبانى تأليف ايدرلر
خياط تأليف اجزاء ثوب ايتديكى كبى (الحاصل نصح اودر كه رسول
اللهك جانب حقدن كتورديكى احكامى تصديق ودين وطريقته
سلوكى تحقيقدن صكره حق ايله قائم ونصرتنده دائم اوله يعنى
اعداسنه معادات واحبابنه موالات واهل بيتنه محبت واهل اهواء
مسلكندن حذر ايليه حتى صحابه دن معروف اولانلرى انكار ايتمك
كفردر ديو مصرحدر وامام سخاوى ديمشدر كه صحبت صديق
وسائر عشرهٔ مبشره تواترله معلوم انكار متواتر ايسه كفردر (بعد ذا
نصح رسول نصح كتابدن تأخير اولندى زيرا كتاب نازل ورسول
منزل عليه در وبردخى بودر كه كتاب حقه متصلدر زيرا كلام نفسيدر
پس بو ايكيسنه نصح غير مخلوقه وزسوله ومابعدنه نصح مخلوقه
نصحدر ونصح رسولده نصح ورثهٔ رسول دخى داخلدر انكيچون
شيخك صاحبى مريد صادق وموافق كركدر تا كه برى بريله تظاهر
واحدهما آخردن مقامنه كوره متنصح اوله * ولائمة المسلمين * ائمه
امامك جمعيدر بوراده مراد امامت كبرادر كه سلطنتدر وخلافت
امامتدن خصوص مرتبه در يعنى هر امام اولان خليفه اولماز زيرا
خليفه سيرت نبويه اوزرينه جارى اولان كمسه در كه انك افعالنده
اصلا ظلم يوقدر امير وسلطان حالى ايسه مخلوطدر اكرچه بو امتده
ملوكدن مرتبهٔ خلافته قريب كمسه لر كلمشدر ملوك دمشقيه دن
نور الدين زنكى وملك صالح كبى كه بو ايكيسى اهل الله دن معدوددر
ونصب امام واجبدر زيرا امور دين ودنيانك نظامى اكا منوطدر واكا
مبايعه دخى واجبدر والا مبتدع اولور (وامامك معصوم اولمسى

شرط دكلدر والا سجدهٔ سهو مشروع اولمازدى وحديثده كلور
(صلوا خلف كل بر وفاجر) وايام خلفاده كنديلرى امامت وخطابت
ايدرلردى وبو معنى خلفاء عباسيه نك يكرمنجيسى راضى بالله محمده
كلنجه مستمر اولدى صكره راضى امامت وخطابت ايچون نائب تعيين
ايليوب الى الآن اول حال اوزرينه قالدى راضينك جلوسى اوچيوز
يكرمى ايكى تاريخنده در (بعد ذا ملوك وسلاطين رسول اللهك
صلى الله عليه وسلم ظاهرده وخلفا واقطاب باطنده وارثلريدر كه ايكيسى
دخى اسم اعظمك تحتنده در چونكه ملوك مصالح عباد ايله قائملردر
لاجرم معروفده انلره اطاعت وعند الغفله ايقاظ وتنبيه لازمدر زيرا
عصمت شرط اولميجق خطا ايتمك وهوالرينه تابع اولمق شانلرندندر
پس انلرك مجلسلرينه داخل اولان علمايه واجبدر كه عباد اللهه
فائده لو اولان وجهله فتوى ويره لر تا كه نظام عالم حاصل اوله يوخسه
مفتىٔ ماجن اولميالر ولا آخرتده مسؤل اولورلر (وشولكه رجال الدوله
ملهمون ديرلر تحرىٔ حق ايدنلره وقابلرى آكاه اولنلره كوره در زمانه ده
ارباب ارادتدن معدود اولنلر بله الهامدن محروملردر فكيف كه غيريلر
پس ملائكه نك الهامده قصورلرى يوقدر ولكن قاصر اولان محلدر كه
قلبدر زيرا حب ظلمانيه ايله محتجبدر (وسلطان اوزرينه خروج ايتمك
منهيدر زيرا مفاسد كثيره سى واردر بلكه لازم اولان شرعله
وعرفله اراسنى اصلاح وتأليفدر ونقض مبايعه ايتميه والا بد عته دخول
لازم كلور وجهاد اقتضا ايدرسه تحت لواسنده بوانه اكر نفير عام ايسه
والا دعايه مشغول اوله (وفضيل ابن عياض بيورمشدر كه اكر بر دعوت
مستجابه يه قادر اولسم سلطانه صرف ايدردم زيرا سلطان قلب عالمدر كه
انك صلاحيله جميع اجزاء عالم صلاح قبول ايدر وسب سلطان منهيدر
زيرا ظل الله در كه خلق انك سايه سنده آسوده در وسلطان عدل
ايدرسه هم كندنه وهم سكا فائده سى اولور واكر ظلم ايدرسه كندنه
ضررى وسكا فائده سى اولور كه سن اول ظلمه صبرله مأجور اولورسن
ومقام شكر ومقام صبرك عهده سندن كلورسن ولكن عدم حال

کرکدرکه عامل اولەسن پس سلطانك دکه برقصورينه نظراولنماز
علما کبی مکرکه منکراوليااوله‌لر زيرا اوليا وسائل حقدر وهرکس طلب
وسيله ايله مأموردر قال تعالى (وابتغوا اليه الوسيلة) وملوکی زياده افساد
ايدن ايکی نسنه درکه بری اهل انکارك وبری دخی ملاحده نك
دخوليدرکه بو اعصارده بومقوله امورمضر مجهول مطلق قالمشدر
انکيچون داخل وخارج بلورسزدر بوجهتدن اختلال دخی کالنده در
بوجهتدن ملوکه لابددرکه علماء عاملیندن اوله‌لر وياخود ظاهر
وباطندن خبردار اولنلر ايله مجالسه ايده‌لر والامنصور اولمزلر اشته
نصايحك اعظمی بودر فليعمل به العاملون * وعامتهم * عامه خاصه نك
مقابليدر زيرا شهرابچنده عموم وشمولری واردر وضمير مسلمينه
راجعدرکه ولعامة المسلمين والمؤمنين ديمکدر ولکن بورادن لام طی
اولندی زيرا عامه خاصه يه تابعلردر انکيچون قرآنده کلور (اطيعوا الله
واطيعوا الرسول واولی الامر منکم) يعنی واطيعوا اولی الامر ديو اولوا
الامره کوره لفظ اطاعت تکرار اولنمدی زيرا اولوا الامر اتباع رسولدرکه
انلره اطاعت ايتمك اطاعت رسولده داخلدر شول جهتدن که رسول
اطاعتده مستقلدر نتکيم قرآنده کلور (وما اتاکم الرسول فخذوه
وما نهاکم عنه فانتهوا) يعنی رسول خليفهٔ حق اولديغی جهتدن جانب
حقدن امر ونهی اولنديغی ماده ده امر ونهی ايتسه همان امر ونهی
حقدر زيرا نفسندن فانی وحقله باقيدر اولوا الامر ايسه بويله دکللردر
بلکه انلر شريعت محمديه يه تابعلردر واولی الامره اول شرف
بسدرکه الله تعالى انلری کندی ذاتی ورسولی منزله سنه تنزيل ايدوب
اطاعتله امر ايتمشدر انکيچون نافله يه مقارن اولان امرلری واجب
اولور وانکله عامل اولان اجر واجب بولور فافهم جدا (وعامة مسلمينه
نصيحت بودرکه دين ودنياده ضرر اولميان وجهله اشارت ايليه اکر
دين ودنيا ضرری مجتمع اولورسه چاره وار ايسه ايکيسن دخی دفع ايليه
والا ضرر دنيايی ترجيح ايدوب دينی محافظه ايده وحديثده کلور
(واذا اردت بعبادك فتنة فاقبضنی اليك غير مفتون) يعنی مطلقا فتنه يه

دوشمك امر مشکلدر ولکن فتنهٔ دين اشددر انکيچون موتی اختيار
ايدوب فتنهٔ دينی اختيار ايتمك کرکدر (والحاصل بقدر الطاقه جلب
منفعت ودفع مضرتله مقيد اوله وامر بالمعروف ونهی عن المنکردن
خالی اولميه ولکن محلنه کوره احتساب ايليه اصاغره ايتدوکی معامله يی
اکابره ايتميه بلکه انلری رفقله ارشاد ايده وستر عورات وسد فقر
وحاجات وتوقير کبير وشفقت صغيرله متخلق اوله ومحبت وکراهت
ايتدوکی اموردە خلق کندی نفسی حکمنده طوته زيرا (خلقکم من نفس
واحدة) موجبنجه جمله ناس اخواندرکه بر پدر وبر مادردن خلق
اولنمشلردر (وتعاونوا على البر والتقوى) وفقنجه اخوانله تظاهر
لازمدر زيرا مؤمن بری برينه بنيان کبيدرکه بری برينی شد وربط
ايدر ونصيحت نجاته مؤدی اوله جق ماده ده ايسه تنهاده نصح ايليه
يوخسه على ملاء الناس تقريع وتفضيح ايتميه (بعد ذا نصح عامه
اهل اسلامه اضافت اولنديغی اسلامك شرفندن اوتوريدر والا
نصيحت عين دين اولمغله عموم اوزرينه در پس انك منفعتی جميع اجزاء
عالمه ساری کرکدر مثلا ملت اسلام اوزرينه اولميان کيمسه يی سفساف
اخلاقده کورسه معالئ اموره ارشاد ايليه بلکه اول معالئ اموره
اتصافی انك سبب اسلامی اوله زيرا اوصاف جميله حقايق ذاته جذب
ايدر وبر حيوانی عطشان کورسه طريق آبه سوق ايده وحديثده
کلور (فی کل ذات کبد حری وفی رواية رطبة اجر) حری
فعلی وزنی اوزره حرانك تأنيثيدر حره دنکه حرارت معناسنه در
بوحديثك ظاهری جميع حيواناته شاملدر وبعضيلر عام مخصوصدر
ديو کلابی اخراج ايتمشلردر واکثر علما انك اوزرينه در قتل کلاب ايله
امر منسوخدر نتکيم حيوة الحيوانده مصرحدر پس اطعام وسقی
کلب لابأسدر ونيجه اهل اللهدن صادر اولمشدر پس اکابره اتباع ايتمك
اولادر وبوندن ظاهر اولديکه (اکرموا الخبز) نی مانع دکلدر کرکسه
کلبك لعابی نجس اولسون وبره طرق شتادن صحتی الهام اولنمشدرکه
بيانی غيری کتبمزده در وبزم بعض تلامذه مز بومسئله نك خلافنه اولوب

خلق اطعام وسقی کلبدن منع ایتدیکیچون آخر استسقادن هلاك اولدی (ودیمشلردر که التزام نصیحت ایده نك دوستی آز اولور زیرا اکثر خلق هوالرینه تابعلردر انکیچون حدیثده کلور (ماترك الحق لعمر من صدیق) یعنی اجراء حق ایتمك حضرت عمره رضی الله عنه دوست آلیقومدی زیرا حضرت عمرك شریعتده زیاده شدتی وار ایدی و رسول الله صلی الله علیه وسلم مدینه ده آنی محتسب ایتمشدی ویدنده بر سوطله خلقی تأدیب ایلر وحکم عداله قائم اولوردی ولکن محتسبده اخلاص تام اولیجق حالی ریاکارلردن اهون اولور زیرا اهل صدق وخلوص بالکلیه بغیض ناس اولماز

* الحدیث الثامن *

* امرت * مأمور اولدم یعنی حق تعالی امر ایلدی بکا زیرا حقدن خلقه رسالتی حقك آمر و کندینك مأمور اولماسن اقتضا ایدر پس آمرده جهالت یوقدر بلکه متعیندر وکذلك اصحابدن امرنا ویاخود نهینا صادر اولدیغی آمر وناهینك رسول الله صلی الله علیه وسلم اولماسن مقتضیدر زیرا رسول الله حقه تابع اولدیغی کبی اصحاب دخی رسول اللهه تابعلردر و زمان رسالتده حقدن بلاواسطه اخذ شرایع ایتمك ممنوعدر که رسالت رسولی منافیدر فاما زمان رسالتدنصکره خلیفه مقوله سی اولانه بلاواسطه اخذ عن الله ممکندر زیرا اول وقتده خلیفه نك اخذ ایتدوکی شرع جدید دکلدر بلکه شرع مقرر مقدمك لطائف ومعارفیدر اکا ایسه منع یوقدر زیرا قرآنك حقایقی بی نهایه در که هر مکاشفه حالنده کوره منکشف اولمقده در اشته ابو یزید بسطامی نك قدس سره بکا قرآن تمامه نازل اولدی دیدوکی بو بابدندر اگرچه قرآندن والهامدن بی خبر اولنلر فیض استبعاد ورحمت واسعه یی تضییق ایلرلر وارباب مکاشفه نك اخبرنی ربی وغیری مقالات سنیه لری حقنده مالایعنی سویلرلر (اولئك الذین لعنهم) ای طردهم عن بابه وحجبهم عن لطیف خطابه * ان اقاتل الناس * بونك تقدیری امرنی ربی بان اقاتل الناس

دیمکدر که آمر الله تعالی ومأمور رسول الله ومأمور به مقاتله در تنکیر قرآنده کلور (کلا لما یقض ما امره) امره الله به مقاتله محاربه قتل روحی جسددن ازاله در لکن اکا مباشر اولانك فعلی حسبیله قتل وفوت حیات اعتباریله موت دیرلر بوراده ناسدن مراد اصناف ناسدر عبدهٔ اوثان اولسون غیریلر اولسون زیرا عموم رسالتك حکمی بودر قال تعالی (قل یاایها الناس انی رسول الله الیکم جمیعا) وآشغه ده ذکر اولنان اوچ نسنه که شهادت توحید واقامت صلاة وایتاء زکاتدر بونلرك مجموعی مقاتله یه غایت اولمغه صالحدر زیرا عبدهٔ اوثان که اهل شرکدر شهادت توحید ایتمزلر واهل کتاب که یهود ونصارادر محمد رسول الله دیمزلر ودیسه لر دخی عربه مبعوث اولمق اوزره تأویل ایدرلر وصلاتلری وزکاتلری شرع جدیدك کیفیتی اوزرینه دکلدر بلکه نبوتی تصدیق ایتدکلری کبی صلاة وزکاتی دخی انکار ایتدیلر انکیچون زمان خلفاده تارك صلاة وتارك زکاة اولنلرله مقاتله ایتدیلر زیرا شرعده قطعی اولان نسنه یی انکار ایتمك کفر صریحدر حتی فقها دیمشلردر که بر کیمسه متعمدا ترك صلاة ایدوب قضا دخی نیت ایتمسه وعقاب الهیدن خوف ایلمسه کافر اولور زیرا امن عذاب الله کفردر وسائر امور شرعیهٔ ضروریه ده تکاسل وتهاون دخی بویله در قال تعالی (ان الذین آمنوا ثم کفروا ثم آمنوا ثم کفروا ثم ازدادوا کفرا لم یکن الله لیغفر لهم) یعنی شول کیمسه دن که کفر وایمان متکرر اوله انك عندنده ایمان اهون وادون اشیا اولور بو سببدن شرط مغفرت بولنماز پس فروع ایمانده دخی مبالات ایتمیوب مستهزی کبی اولان کیمسه نك حالی کفر وعدم مغفرتیدر کویا جناب رسالت لساندن دیمك اولور که هرکیم بنم جانب حقدن کتوردیکیم اصول وفروع دینه انقیاد ایتمزسه وخصوصا عماد الدین اولان صلاة و قنطرة الاسلام اولان زکاتی انکار و یاخود اقامت وایتاسنده تهاون اوزره اولوب طریق قبول وعمله کتمزسه مقاتله یه سزا اولور (فأذنوا بحرب من الله ورسوله) خطابی تحتنه کلور (ودیمشلردر که طائفهٔ جن بو مقاتله ده داخل دکللردر مع هذا ناس

لفظی انلره دخی شاملدر تتكیم صحاح جوهریده وقاموسده كلور الناس
یكون من الانس والجن لانه یقال ناس تحرك واناسه حركه ورسالت
عامه‌در زیرا مقاتله‌ٔ جن مروی دكلدر بلكه انلردن نیجه جماعت
جن نصیبین وامثالی كبی توحیده دعوت اولنوب ایمان كتورمشلر
واحكام فرعیه‌یی دخی قبول ایلمشلر وقبول ایتمیلر منظرین‌دن اولوب
الی یوم القیام شیطنلری اوزرینه قالمشلردر زیرا انلر اجسام لطیفه
هوائیهٔ غیر محسوسه‌دركه مقاتله‌یه صالح دكلردر اكرچه شهاب
انلری اهلاك وافساد ایتدیكی كبی نیجه ادعیهٔ مؤثره دخی وجودلرنده
كاركر اولور ولكن انلردن مؤمن اولنلر غزوهٔ بدرده مشركلر ایله
محاربه ایتمشلردركه بیمش عدد جنیدر وحالا اوراده مقابلری واردر
حتی یقولوا لااله الا الله وان محمدا رسول الله بعض روایاتده (محمد
رسول الله) مطویدر زیرا وجوب مقارننك شهرتی اولمغله احد قرینی
ذكرله آخردن اكتفا اولنمشدر اكل وشرب كبی كه اكل اوزرینه
اقتصار اولندیغی یرده شرب اكا تابعدر وحر وبرد وامثالی دخی
بویله‌دركه امور اضافیه حالی بودر رسول ایسه حقده مضافدر كرك
صورة رسول الله كبی وكرك معنی كه خلیفهٔ حقدر پس رسولك حقه
اضافتی وكیل مطلقك سلطانه اضافتی كبیدركه صورت حقیقتدن
منفك دكلدر بلكه صورت حقیقتك آیینه سیدر وقول كلامك
غیریده دخی مستعملدر قال بیده ای اخذه وقال برجله ای مشی دیمك
اولور بوراده قول شها دتدن اعمدر اكرچه شهادت اشرفدر زیرا
آخر حدیث عمومه دالدر وظاهر اولان بودركه حدیث شریف عام
مخصوصدر زیرا معاهد اولنلرده وقبول جزیه ایدنلردن سیف
مرفوعدر ویاخود بومعنی وضع جزیه‌دن مقدمدر ولكن واضح
اولان اولكیدر زیرا آیات جهاد مدنیه‌در وجزیه دخی مدینه‌ده
وضع اولنمشدر تتكیم آخر نزول ایدن سورهٔ توبه‌ده كلور (حتی یعطوا
الجزیة عن یدوهم صاغرون) پس حدیث مذكور امته الی یوم القیام
جهادك وجزیه‌نك بقاسنه تنبیهدر انكیچون مرض انتقاللرنده

بعدنصكره جزیرهٔ عربده مشرك قومیوب اخراج ایده سز دیو
توصیه بیوردیلر وابتداده صورت اطلاقه انتهاده اولان حاله رمز
ایلدیلر زیرا زمان مهدی وعیساده اسلامدن غیریسی مسلم اولمسه
كركدر پس ابتداده اولان وضع جزیه جزاء كفر وتذلیل كفار
وتعظیم واعانت مسلمین ایچوندر یوخسه رضا وابقاء كفر ایچون
دكلدر آخر زمانده ایسه معنای مذكور ملحوظ دكلدر بلكه آخر
اوله رد اولنوب امت واحده قلنسه كركدر وشولكه حدیثده كلور
(بدأ الاسلام غریبا وسیعود غریبا) بومعنی اواخر زمانده قبل خروج
المهدی ونزول عیساده حاصلدر وحالانك مقدماتی واقع اولمقده‌در
زیرا بواطندن قطع نظر ظواهره اختلال عظیم كلمشدر والی الله
المشتكی وقول لفظنده ایكی نسنه‌یه اشارت واردر (اولكیسی بودركه
ایمان تصدیق قلبدركه امر باطندر وامر باطنه الله تعالی مطلعدر
انجق مكر كه حق تعالی دن بركیمسه‌یه كشف وتعریف واقع اوله
پس دخول باطن وشق قلب ممكن اولمدیغندن ترجمان قلب اولان
لسانك اقراریله اكتفا اولندی تاكه بو اقرار ایله احكام ظاهرهٔ اسلامیه‌یی
اجرا ایتمك ممكن اوله واقرارك معمول به اولدیغی حسن ظنه بناءدر
زیرا دیمشلردركه كل اناء یترشح بما فیه (وایكنجیسی بودركه بونده
ایمان تقلیدینك صحتنه اشارت واردر اكرچه ترك استدلال ایله آثم اولور
یعنی تقلید كه غیرك قولنی بلا دلیل قبول ایتمكدر اصلده اصول
واعتقادیاتده صحیح اولمیوب فروع وعملیاتده جائز اولمق كوریلوردی
تتكیم اكثر متكلمین بوكا ذاهب اولمشدر ولكن عند الحنفیه والظاهریه
صحیحدر زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم ایمان اعراب وصبیان
ونسوان وعبید وامائی قبول ایلدی وتعلیم دلیل ایتمدی وبوراده
استدلال واجبدن مراد بای طریق كان اثردن مؤثره ومصنوعدن
صانعه انتقالدركه بومعنی هر آدمی‌یه حاصلدر یوخسه قاعدهٔ میزانیه
اوزره ملاحظهٔ صغری وكبری وترتیب مقدمات ایتمك دكلدركه
بونی شرط ایتمك خطاء عظیمدر زیرا هر كس انك عهده سندن

بيرون اولمق متعذر در (وعليكم بدين العجائز) مضموننه مخالفدر
پس بركيمسه بلاد مسلميده نشأت ايدوب صنايع الهيه يى مشاهده
ايتدكده تسبيح ايلسه يعنى سبحان الله وقادر الله ويا بوسياقده معرفته
دال اولور وتعظيمى اشعار ايدر كلمات سويلسه حد تقليددن خارج
اولور انكيچون ديديلر كه خلاف شواهق جبالده واقطار ارضده
بولنانلرده در يوخسه دار اسلامده منشئ اولوب سموات وارضك
خلقنده تفكر ايدنلرده دكلدر كه بونلرك ايمانلرى صحيح ونظرلرى
درستدر وعلم اليقين ديدكلرى دليلدن حاصل اولان استقرار ورسوخ
علمدركه دخل وشبهه قبول ايتمز والا اكا علم ديمزلر وكشف خيالى دخى علم
غير راسخ كبيدر كه مزالق اقدامدندر وعين اليقين مشاهده وكشفدن
حاصل اولان قوت راسخه وهيئت قاره در وحق اليقين مشاهده
نه معنى ايچون مقصود ايسه اول سرى معرفتدر مثلا موتى بيلمك علم
اليقين وملائكه موتى مشاهده عين اليقين وذوق موت حق اليقيندر
وكذلك مكه نام بلده ده كعبه تسميه اولنور بيت اولدوغن افواهدن
وكتبدن اخذ له بيلمك علم اليقين مكه يه واروب اول بيتى هيئت
مخصوصه سى اوزره احساس ايتمك عين اليقين واول بيتك حقه
مضاف اولوب سائر بيوتك مضاف اولمديغنك سر وسببنى بيلمك كه
ذات احديه يه ونتيجه حقايق وحكمه نشان اولدوغيدر كه حق
اليقيندر پس بو امرك اولى اعتقاد وتقليد واندن نظر واستدلال
واندن كشف وعيان واندن مشهودك سرينه وصولدر وتوحيد قولى
صورت توحيددركه (لامعبود الا الله) وتوحيد فعلى حقيقت
توحيددركه (لاموجود الا الله) در وقول فعلك وسيله سيدر قوت اصلى
اولدوغى كبى يعنى توحيدك حقيقى قوتدن فعله خارج اولمغه قولله
ذكر كثيره محتاجدر وجهر ايتمك انك اسباب معينه سندندر زيرا
قول لفظ مركبدر ولفظ جهر كلامدر بناء على هذا توحيدده اصل
اولان مبتدى يه كوره جهردر تا كه نفس اصمنه اسماع ايده ومنتهى يه
كوره اخفادر نتكيم (خير الذكر الخفى) اكا دالدر زيرا مبتدى

عالم صورتده دركه عالم جهردر ومنتهى عالم معناده دركه عالم
اخفادر زيرا (كنت كنزا مخفيا) مرتبه سيدركه عالم ذاتدر عالم صورت
ايسه عالم اسما وصفاتدر وذات واسما وصفات مياننده فاروق اولديغى
ظاهردر * ويقيموا الصلاة * يقولوا اوزرينه معطوف وحتى تحتنده
داخلدر وصلاة معراج معنوى اولديغى جهتدن شرف عظيمه بناء
فروع ايچندن افراز وتقديم اولندى انكيچون نبوتك اون ايكنجى سنه سنده
ليلهٔ معراجده مفروض اولدى وصلاتدن مقصود ذوق مكاشفه
ومشاهده در انكيچون قرة العين قلنمشدر وحديثده كلور (ارحنا يا بلال)
يعنى يا بلال اذان اوقيوب بعده اقامت ايله كه صلاته دخولله عالم
صورتك كدرندن خلاص اولوب صفاء خاطر بولالم وديده لرمز جمال
يارة كشاده اولوب نور ايله روشنا اولالم وبونده وسيله يه ترغيب واردر
نتكيم حديثده كلور (واسألك حبك وحب من يحبك وحب عمل
يقربنى الى حبك) يعنى حب صلاة لازمدر زيرا وسيلهٔ مشاهده در
وعلى هذا * ويؤتوا الزكوة * نفسى رذائلدن تزكيه ايتمك اساس حال
اولمغله سائرلر اوزرينه ترجيح اولندى وايتاده طيب نفس وصدق
وخلوص ونيت وخوف وخشيت لازمدر قال الله تعالى (والذين
يؤتون ما آتوا وقلوبهم وجلة انهم الى ربهم راجعون) يعنى حقه
رجوعه يقينى اولان كيمسه حقدن حيا ايدر واطيب مالنى طيب نفسله
تصدق ايدر بلكه كندى نفس فانيه سن دخى بذل ايدوب حقدن
وجود باقى ايله حيات طيبه بولور پس بو حياته وصوله دك دم
شهواتى ازاله ونفسى مرده قيلمق كركدر اكرچه موت احمركه
مخالفت نفسدر زياده صعبدر وزكاة هجرتك ايكنجى سنه سنده
مفروض اولمق دلالت ايدركه ايكيلك برلكه مبدل اولمق
كركدر اكا سبب اولان وجود مجازيدر * فاذا فعلوا ذلك *
پس چون ناس بو مذكورى اشلسه لر يعنى اقرار واقامت وايتايى
تحصيل ايتسه لر وبعضيلر ديديلر كه مشار اليهك بعضيسى قول ايكن
فعل اطلاق ايتمك يا اعمال لسان اعتباريله ويا اثنينى واحد اوزرينه تغليب

طريقيله در (وفعل بر مؤثر جانبندن تأثيره ديرلر كرك اوراده قصد اولسون وكرك اولمسون وكرك انساندن ويا حيواندن ويا جماددن صادر اولسون پس صنع عملدن اخصدر زيرا اجادهٔ فعلدر وعمل دخی فعلدن اخصدر زيرا عمل قصده مقارن اولاندر و بوراده فعلی ناسه اسناد ايلدی زيرا عبد محل كسب واختياردر * عصموا منى دماءهم واموالهم * قانلرينی ومالّلرينی بنم تعرضمدن عصمت وحفظ ايتديلر يعنی اول تقدير اوزرينه دملرينی بنم سيفم ايله مسفوك اولمقدن محفوظ ومالّلرينی وذريت ونسوه لرينی بنم عسكرم ايله نهب وغارت اولنمقدن مصون قلديلر (عصمت حفظ ومنع وامساك واعتصام استمساكدر وعصام كتاب وزنی اوزرينه مايعصم به در يعنی شول خيطدر كه انكله فم قربه شد اولنور وعصمت انبيا وحفظ اوليا مشهوردر كه صفاء جوهر وطهارت قلب ونورانيت روحدن ناشی معنالردر كه زياده تيقظ وحضوری موجب اولمغله مانع هفوات وحاجب هجوم مخالفاتدر وحقيقتی امتناع بالغيردر انك ايچون ديمشلردر كه العصمة لاتزيل المحنة عصمنا الله واياكم من سدل الحجاب والطرد عن الباب (بعدذا دم ذكر اولندی زيرا روح انسانی دمه تابعدر يعنی دمك سيلانی ايله روح انسانينك بدندن علاقه سی منقطع اولور زيرا مملكت بالكليه خراب اولنجق بردخی عمارت قبول ايتمز پس روحك بدندن انقطاعی واليئك ولايتدن انعزالی كبيدر كه نشأهٔ آخره ده بركره دخی نصب واقع اولسه كرك كه بردخی انك ايچون عزل يوقدر (ومال انسانك تملك ايتديكی درهم ودينار وذهب وفضه وحيوان وثياب وسلاح وامثالی نسنه لردر كه انده رغبت وتصرف جاريدر پس تراب ونار ومردم مقوله لری مال دكلدر ومال عين مضروب اولاندر ومال دينلدی زيرا قلوب بالذات اكا ميل ايدر كه احتياج اوزرينه مجبولدر ومال شقيق روحدر تتكيم قرآنده (وتثبيتا من انفسهم) اكادالدر چونكه خلق مال وجانه ميل ايدرلر لاجرم بو ايكی نسنه ياقهرا ويا اختيارا مسلوب اولمودر وطريق اختيار ممدوح اولمغله ارباب ارادت اول يولی

طوتوب قطاع طريق اليله مسلوب اولمزدن اول مال وجاندن منسلخ اولمشلردر وقطاع طريقدن مراد موانع وآفات وامراض وموتدر والله السلام ومنه السلام * الا بحق الاسلام * يعنی اسبابدن برسبب ايله انلره تعرض اتمم الا حق اسلام ايله تعرض ايدرم زنی بعد الاحصان وكفر بعد الايمان وقاتل بغير حق ايسه قصاص وسارق ايسه تضمين مال كبی حق امر ثابت وواجبه ديرلر كه شرع انی تقرير ايتمش اوله وحق الله اودر كه خلق اوزرينه واجب اوله توحيد وعبادت كبی وحق الحق اودر كه حق اوزرينه كندی ايجابيله واجب اوله عدم تعذيب كبی پس حق جدير معناسنه اخذ ايتمكه حاجت يوقدر زيرا حق اوزرينه برنسنه واجب دكلدر يعنی خلقك ايجابيله تتكيم معتزله ذاهب اولمشلردر (الحاصل وعد حق وعد الكريم دين موجبنجه واجب الانجاز كبيدر (وفلان حقيچون ديمك جائزدر فلان حرمتيچون ديمك جائز اولديغی كبی تتكيم حديثده كلور (اللهم انی اسألك بحق السائلين عليك وحديث بتمامه جامع صغيرده در پس فقهانك بحق فلان مكروهدر زيرا مخلوقك خالق اوزرنده حقی يوقدر ديدكلری حديثه مخالفدر وحديث معاذده دخی كلمشدر كه (يامعاذ هل تدری ماحق الله علی العباد وماحق العباد علی الله) تتكيم محلنده مبيندر بو محلك بوندن زياده بسطه تحملی واردر ولكن مقامی دكلدر * وحسابهم علی الله * يعنی ناسك آخرتده باطنلرينك محاسبه سی الله اوزرينه در اخلاص ونفاقلرينه كوره تتكيم حديثده كلور (انا اقضی بالظاهر والله يتولی السرائر) وحساب باب اولدن مصدردر عد معناسنه زيرا آخرتده اعمال عباد عد اولنوب خيرا وشرا مجازات اولنور پس عبدك له وعليهی مجازات ايچون اظهار اولنمغه محاسبه ديرلر قال الله تعالی (والله سريع الحساب) زيرا برشأن برشأندن انی مشغول قلمز شول جهتدنكه تجليسی محيطدر (فافهم وبوراده حرف ايجابك معناسی ايجاب حق علی نفسه در تتكيم بالاده ذكر اولندی قال الله تعالی (كتب علی نفسه الرحمة ای التزمها واوجبها تفضلا واحسانا لانه تعالی منزه عن

ان يجب عليه شئ حقيقة پس طائفهٔ معتزله نك يجب على الله ان لا يعذب المطيع بل يجب عليه ان يثيبه ديديكى باطلدر و بعضيلر على كلمه سنى لام معناسنه طوتوب على سبيل التشبيه تحقق وقوعده واجب كبيدر ديمشلردر مآل بردر زيرا كندى نفسى اوزرينه ايجابى تحقيق وعد ووقوعه دائردر و بوارده جلاله تخصيص اولنديغى عموم ناسدن اوتوريدر زيرا مرتبهٔ الوهيته مرتبط اولمدق فرد يوقدر رعيتك سلطانه ارتباطى كبى بس لطف وقهر اسم مذكورك تحتنده در ولكن تجليسى هر ملطوف ومقهورك حالنه كوره در انك ايچون حسابده حساب يسير وحساب عسير داخلدر و بونده زياده تعرضى كنديه وآخرتده حسابى الله تعالى يه اضافت قلديغى حق تعالينك ارحم الراحمين اولماسنه دالدر انكيچون حسابى كندى يدنده قلدى ولطائف ابى يزيد بسطامى دندركه (ان بطش ربك لشديد) آيتنده يارب بنم بطشم سندن زياده در ديدى زيرا حقك بطشى رحمتله مشوب اولمغله اخفدر بطش مخلوق ايسه بويله دكلدر (اعاذنا الله واياكم من شر النفوس ومن خبث الطبع المنحوس

* الحديث التاسع *

* ما نهيتكم عنه فاجتنبوه * ما موصوله در (ونهى لغتده برنسنه دن يا قول ويا فعله زجردر وشرعا على سبيل الاستعلاء لا تفعل ديمكدر بوراده مراد معناى شرعيدر زيرا عرف لغت اوزره وجوبا مقدمدر و بعض اوامر نهيله مؤولدر وذروا البيع كبى كه لا تبايعوا ديمكدر ومحرمات اخباريه دخى بويله در (حرمت عليكم الميتة) كبى كه لا تأكلوا لحم الميتة ديمكدر اجتناب جنبدن درفتحله جارحه معناسنه صكره جنبى ولى ايدن ناحيه ده استعمال اولندى پس برنسنه دن اجتناب انك ناحيه سندن ذهاب و بعددر بوجهتدن تركدن ابلغدر زيرا ترك رفضدركه انده معناى مذكوره ملحوظ دكلدر (يعنى شول نسنه كه اندن سزى نهى ايتدم كرك نهى تحريمى وكرك تنزيهى كه حرام نهى اولده ومكروه نهى ثانيده داخلدر اندن پرهيز ايديكوز وانى برجانبده قويوب اندن دور اولوكز زيرا حسنات الابرار سيئات المقربين مضمونى اوزره فعل

مكروه دخى محلنه كوره سبب مؤاخذه اولور نتكيم اهل تفسير ديمشلردركه جنتده آدم عليه السلام نهى تنزيهى ايله منهى ايدى بويله ايكن باعث خروج اولوب حالتدن عصيان وغوايتله تعبير اولندى و بوراده نهى تقديم اولندى زيرا تخليه بايندركه دفع مفاسد جلب منافعدن اولادر ومصلحت ومفسدده تعارض واقع اولسه دفع مفسده جلب مصلحت اوزرنه ترجيح اولنور (وحكمت بدنيه ده اطباء ديمشلردركه احتماء استعمال دوادن يعنى اجتناب اكثسابدن اولادر نتكيم طائفهٔ هند مريض اولنلرنه احتما ئله معالجه ايدرلر غيريلر ايسه بويله دكلدر مثلا امتلا واقع اولسه بعض اسباب دافعه ايله عمل ايلرلر اطباء هند ايسه كنديلرن آچ طوترلر و مشهوردركه ديمشلردر ثبت العرش ثم انقش يعنى بنايه اساس لازمدر انكيچون انذار له بدء اولندى قال تعالى (قم فانذر) وديمشلردركه امرده رسول الله صلى الله عليه وسلم ونهى ده امت اصلدر وشولكه (ياء يها النبى اتق الله) دنلمشدر تأديب الصغير بالكبير بابندندر زيرا نشأهٔ نبويه ملائكه كبى نورانيه اولمغله اول دخى (لا يعصون الله زما امرهم) ده داخل ورتبهٔ عصمته نائلدركه حق تقوى انك مقتضاى ذاتى كبيدر * وما امرتكم به فافعلوا منه ما استطعتم * امر على سبيل الاستعلاء افعل وليفعل ديمكدر و لفظ خبر واشارت وامثالى دخى داخلدر قال تعالى (والمطلقات يتربصن) اى ليتربصن و رؤياى ابراهيميه يه امر دينلدى مع هذا اشارت خياليه در نتكيم كلور (قال يا ابت افعل ما تؤمر) ومنه ضميرى مايه راجعدر استطاعت قدرتدركه عجزك ضديدر يعنى انسان اندن افعال اختياريه نه مقوله معنا ئله صادر اولورسه اكا استطاعت ديرلر (يعنى شول نسنه كه سزه انكله وجوبا وياندبا امر ايتدم اندن قادر اولديغكز مرتبه يى اشلك و وجوده كتورك زيرا الله تعالى سزه يسر مراد ايدركه دينده حرجى رفع ايتمشدر نتكيم بعض اركان صلاتدن عاجز اولسه كوز ويا بعض اعضا كزده عذر قوى اولسه اكا كوره عمل ايدوب عهدهٔ امردن برون اولورسز وبو حديث شريفه موافقدر شول آيت كريمه كه كلور (وما آتاكم الرسول

فخذوه و مانها عنه فانتهوا) ولكن حديثده اولان قيد استطاعت عموم آيتی تخصيص ايدر يعنی اصول اعتقاديه و فروع عمليه‌دن هرنه كه رسول سزه اعطا ايتدی بقدر الوسع اكا تمسك ايديكوز زيرا اوزر يكوزه واجبدر واول نسنه كه انك تعاطيسندن سزی نهی ايتدی اندن منتهی اولوكز بونده دليل واردركه امر ونهی رسول حقه مضافدركه امرونهی حق كبيدر زيرا رسول نفسندن بالكليه فانی وحقله باقيدر انكيچون رسوله مبايعه حقه مبايعه اولدی كه يد رسول يد الله دركه فوق لايدی در و بوندن فهم اولنوركه كرچه حجر اسودی تقبيل دخی مبايعه دندر فامابدو انسان كاملی تقبيل واكا مبايعه اندن افضلدر زيرا كعبه صورت وانسان سر الهی در وعلماء ديمشلردركه رسول الله عليه الصلاة والسلام اتباع ايتمك فرائض عينيه‌ده فرض عين وفروض كفايه‌ده و واجباتده واجب وسننده سنتدر وشول افعالكه جهت وقوعی معلوم اوليه ونه كيفيت اوزره اشلنديكی ثبوت بولميه ادنی الامر اباحته محمول واول جهتله معمول در (بعدذا حد استطاعت اول درجات حرجدركه مافوقی جهد ومشقتدر بس مؤمن كندنه حرج واقع اولمياجق مرتبه ايله مأموردركه حد رخصتدر وحق تقوائله تقوی عزيمتدركه جمله استطاعتی بذلدر مثلا قدمی تورم وجبهه‌سی تقرح ايده‌جك قدر نماز قلمق وبعضلر ديديلركه فاتقوا الله حق تقاته فاتقوا الله مااستطعتم) ايله منسوخدر وابن عباس رضی الله عنهما نسخ يوقدر ديدی بس حق تقوی حد استطاعتله مقيد اولمش اولور وارباب حقائق ديديلركه فاتقوا الله مااستطعتم حال ابراره ناظر فاتقوا الله حق تقاته ايسه حال مقربينه دائردر زيرا مقربين وجود مجازيدن بالكليه خلاص اولمشلر ابرار ايسه بو مرتبه‌يی بولمامشلردر بلكه انلرك حاللری مخالفاتدن محفوظه اولمقدركه بقاء نفسی منافی دكلدر (و بوندن اخذ اولنوركه نهی امردن اشددر زيرا امر استطاعتله مقيددر نهيده ايسه رخصت يوقدر كركسه ادنی مرتبه‌ده اولسون وبعض كبار بيورمشلردركه (اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولی الامر منكم) ده اولوا الامر ايله مراد

اقطاب وخلفاء وولاتدر وواجب ومحظور طاعة الله وطاعة رسول الله دندر پس ائمهٔ دينه مباحدن غيريده اطاعت قالمدی يعنی مباح كه انده اجر و وزر اولميان نسنه در امام انكله امر ايتسه اول خصوصده اطاعتی واجب ومخالفتی حرام اولور ومباح اولان نسنه‌دن حكم اباحت مرتفع اولوب انكله عامل اولان اجر واجب بولور وامام راغب ديمشدركه اولوا الامر كه ناس انلر ايله مرتدع ومنزجر اولورلر درت طائفه‌در (اولكيسی انبيادركه عامه وخاصه‌نك ظاهر وباطنلری اوزرينه حكملری جاريدر (وايكنجيسی ولاتدركه حكملری ظاهر كافه اوزرينه در باطنلری اوزرينه دكل (واوچنجيسی حكماء الهيه‌دركه حكملری باطن خاصه اوزرينه‌در ظاهرلری اوزرينه دكل (ودردنجيسی واعظلردركه حكملری باطن عامه اوزرينه‌در ظاهرلری اوزرينه دكل انتهی پس ولاتك امرلری حكماء ووعظه‌نك امرلرندن اعم اولدی بو سببدن عامه وخاصه‌دن خلاف شرع نسنه صدور ايلسه اجراء حدود ايدرلر وشاب اولورلر كركسه خاصه‌دن اولان كمسه اهل حال اولوب اشلديكی نسنه ويا سويلديكی سوز مؤول اولسون زيرا احوال خاصه‌نك تأويلی عامه‌يه اختلال وير پس حد شرع اوزره تمشی كركدر چونكه مقتدی ومتبوع اولانده ادب شرع اوله قول وفعلنه اقتدا لازمدر وملوك معنويه‌نك قوانينی ايله عمل ايتمك سلاطين صوريه‌نك قوانينی ايله عملدن اولی واقوادر زيرا فی الحقيقه اوضاع الهيه‌در قوانين سلاطين ايسه بويله دكلدر * فانما اهلك الذين من قبلكم كثرة مسائلهم واختلافهم علی انبيائهم * بوراده هلاكدن مراد هلاك معنويدركه فساد ديندر وهلاك صوری اولمق دخی وجهدر فافهم (الذين من قبلكم الذين كانوا فی زمن قبل زمانكم من الامم) تقديرنده‌در بس من ابتدائيه ومحذوفه متعلق اولور (مسائل مسئله‌نك جمعيدر سؤال معناسنه وجائزدركه سؤالك جمعی اوله علی غير القياس محاسن حسنك ومساوی سوءك جمعی اولديغی كبی زيرا جوعده غير قياس شايعدر (اختلاف مرفوعدركه كثرت اوزرينه معطوفدر

تنكيم بعض احاديثده لفظ كثرت معدوم اولديغى اكا دالدر اكر مسائل
اوزرينه معطوف اولسه قلت اختلافك عدم ضررى فهم اولنوردى
بوراده ايسه قليل وكثير برابردر (انبياء نبئ لفظنك جمعيدر مخبر
عن الله معناسنه وترك همزه مختاردر كما فى القاموس و بعض علماء نبى
نبوتدن در ديدى رفعت معناسنه زيرا نبينك سائر ناسدن رفعت محلى
واردر چونكه هر نبئ يعنى مخبر عن الله رفيع المحل دكلدر لاجرم ترك
همزه ابلغ اولدى بو جهتدندر كه بر اعرابى يا نبئ الله ديو همزه ايله
خطاب ايتدكده بن نبئ الله دكلم بلكه نبى الله ام ديو رد ايلدى
زيرا كلام اعرابيده شان نبوتى وضع قدرنى حط ونقص وار ايديكه
نبئ ايله مرادى مكه دن مدينه يه خارج معناسنه ايدى يقال نباء من ارض
الى ارض خرج بونده ايسه نبوت كبى مزيد شرف يوقدر ومعنى
بودر كه سزدن اول كلن امتلرك سبب هلاكلرى اولمدى الا ايكى نسنه
اولدى برى مس ضرورت ايتمين سؤالدر كه بلا فائده اكثار كلامدر
وديمشلردر كه سؤال اخبارانده حسن وانشا آنده قبيحدر قصهٔ بقره ده
حال بنى اسرائيل كبى كه (ان الله يأمركم ان تذبحوا بقرة) موجبنجه
نه مقوله بقره ذبح اولنورسه اطاعت بولنوركن كثرت سؤال الله اخر
تشديد اولنديلر و برى انبيا اوزرينه اختلافله عصيانلريدر زيرا انبيا
حقنده ايكى وجهله در اولكيسى انبيانك شاننده اختلافدر كه نبوتلرنده
تردد و بعضنه مؤمن و بعضنه كافر اولديلر يهود ونصارى كبى پس
نبوتده اختلاف كتب منزله ده اختلافى دخى مستلزم اولدى و ايكنجيسى
انلرك طرفندن وارد اولان نسنه يه اعتراض ومخالفت وخلق فتنه يه
ايقاعدر انك ايچون قرآنده مراء وجدالدن نهى اولندى زيرا شك
وشبهه وفتنه وعداوت وامثالنه باعثدر تأمل ايله كه بوقدر فرق ضاله
نوجهله هوالرينه تابع اولوب قرآنى تحريف ايلمشلر وحق تعالى
ورسول الله وجبرائيل وصحابه حقنده نه لر سويلمشلردر كه جماهسى تواتر
واجماعه مخالف واختلاف باطل و بلكه ارتداد محضدر فاما على سبيل
الفائده واظهار الحق علماء ايله مناظر ايتمك لابأسدر (وحديثده كلور

(اختلاف امتى رحمة) امتمك مجتهدلرينك اجتهادى جائز اولان
فروعده اجتهادلرى رحمت وتوسعه در زيرا شريعت محمديه سمحه
وسهله در انك ايچون اصحاب مذاهبه تقليد ايلمشلردر اكرچه
بو التزامده اصحاب مذاهبك دعوتى يوقدر پس عامى كه مذهب واحد
التزام ايلمشدر هر مذهبك مباحيله عمل ايلسه فاسق اولور بو جهتدن
هر كسه مذهبنده صلابت كركدر مرويدر كه رسول الله صلى الله
عليه وسلم (ايها الناس قد فرض الله عليكم الحج فحجوا) بيوردقلرنده
اقرع بن حابس نام صحابى سؤال ايدوب (اكل عام) ديدكده رسول الله
سكوت ايليوب اوچ كره تكرار سؤالدنصكره بيورديلركه (او قلت نعم
لوجبت اى الحجة دعوتى ما تركتكم) يعنى اكر نعم ديسيدم هر سنه حج
فرض اولوب طاقت كتورمزديكز پس بن سزى امر ونهى اوزرينه
ترك ايتدكجه سز دخى بنى حالم اوزرينه ترك ايدوب سؤالده استقصا
ايتمكوز والا حرجه دوشرسز و بنم حقمده سوء ظنه وترك ادبه باعث
اولوب تردد واختلاف هلاكه مؤدى اولور مبعوث اليه ايسه مبعوثده
تردد ايتمك اولمماز زيرا الله تعالى انلرى مصالح عبادى تعريف ومواضع
ضرورتى بيان ايچون بعث ايلمشدر بناء على هذا سؤال ايتمك محضا تعنتدن
ناشى اولوب اعتراضه مؤدى اولور وطائفهٔ صوفيه ديمشلردر كه
من قال لاستاذه لم لا يفلح ابدا پس استاذه مخالفت واعتراض عدم
فلاحه مؤدى اوليجق بى عظيمه نوجهله اولمق كركدر وينه
مرويدر كه جناب نبوت ايكى كيمسه نك بر آيتده اختلافلرى صورتنى
اشتدكده يوزلرنده اثر غضب ظاهر اولوب تهديد ايلمشلردر پس
ائتلاف قلوب اولدقجه قرآنى اوقيوب اختلاف واقع اولورسه اورادن
قيام لازمدر و مظهر حقائق قرآن اولان اوليا دخى ذكر اولندقده
اوراده مساوى كوى وار ايسه دفع والا اول مجلسدن قيام لازمدر زيرا
اورايه بلا شبهه غضب الله حلول ايدر و ملائكهٔ رحمت فرار ايلر
وحديث مذكوردن ترك منهيات وفعل مأموراتك وجوبى واختلاف
وتردد واعتراض وانقيادك و بلا ضرورت كثرت سؤالك تحريمى اخذ

اولنور زیرا هلاکه توعد اولنمشدر وعید ایسه تحریمی مقتضی در وهر نه که حرامه وسیله در حرامدر اوغلوطات که مخاطبی غلطه دوشورمك ایچون اسؤله در منهیدر مکرکه سؤال تعرف ایچون اوله قال تعالی (فاسئلوا اهل الذکران کنتم لاتعلمون) وانسدن رضی الله عنه مرویدرکه دیمشدر سؤلدن نهی اولندیغمزدن بادیه دن براعرابی کلوب برنسنه سؤال ایدیدی بزه خوش کلوردی حتی برکون براعرابی به برای سؤال برداء البـاس ایتدیلرو بوسببدن درکه جبریل صورت اعرابیده کلوب سؤال ایلدی نتکیم حدیث ثانیده مرور ایلمشدر فاعرفه

* الحدیث العاشر *

* ان الله طیب * طیب ایله طاهرك فرقی بودرکه طیب نفسه ملایم وانکله استلذاذ اولنور نسنه در طاهر ایسه نظیفدر نظافت ونقاوت ایسه پاکلك در نظافت ثوب وبدن وبیت وامثالی کبیکه تنظیف ثیاب وافنیه وافواه واوانی ونظائری حقنده آثار وارد اولمشدر وحدیثده کلور (الاسلام نظیف فتنظفوا فانه لایدخل الجنة لانظیف) یعنی جنته ظاهری وباطنی پاك اولان داخل اولور وبعضیلر دیدیلرکه طیب وطاهر ارasnده فرق عموم من وجه در مثلا زعفران طیب وطاهردر ومسك طیب وغیر طاهردر زیرا اصلی دمدر وآبی تغییر ایلسه مانع وضودر اکرچه نافجهٔ مسکله نماز جائزدر اکر قدیم وغیر منتن ایسه ونفس مسك حلال وسید انواع الطیبدر وتراب طاهردر طیب دکل زیرا بی رایحه در وطیب نفس خاطری خوش اولمقدر وطهارت قلب رذائلدن پاکلك در ورزق طیب اودرکه دنیاده لذیذ وطبعه ملایم وبحسب الشرع حلال اولمغله آخرتده تبعهٔ عذابدن خالص اوله پس هر طیب حلال اولماز ومال طیب اودرکه کسب خبیثدن وظلم وغصب وربا وامثالندن حاصل اولمیه وعمل طیب اودرکه ظاهر وباطن مفسداتدن پاك اوله ریا وعجب واغراض فاسده کبی وحال طیب اودرکه ظاهرنده ادب شرع اوله وباطننده الحادوتلوین بولنمیه وانسان طیب اودرکه نجاست جهل وفسق وقبایحدن متطهر ومتحلی وعلم وطاعت

ومحاسن ایله متحلی اوله وحق تعالینك طیب وطاهر اولدیغی صفات سلبیه دندر ازلیت وابدیت وقدم وبقا وامثالی کبی ومعنالری سبوح وقدوس معنالرینه راجعدرکه هر نقص وآفتدن بری واحکام امکانیه دن عری در وتطرقنه دخی امکان یوقدر دیمکدر (وبردخی بودرکه طیبده انفاس رحمانیه ملحوظدر انکیچون اطیب العرق اولان رسول الله صلی الله علیه وسلم طیب تحبیب اولندی روایح طیبه نك انواعی کبی وثوم وبصل وکراث وامثالی مکروه قلندی زیرا طیبده ذوق انس ومحاضره واردرکه صفت روحدر روح ایسه نفاس رحمانیدر وانواع طیب بونفسدن حاصل اولمشدر وبومعنایه اشارت ایدوب حدیثده کلور المؤمن اطیب من عمله والکافر اخبث من عمله یعنی مؤمنك طیب ذاتیسی عمل طیبی تولید ایلدی که جانب روحه ناظردر زیرا ذاتی عوارض ردیه ومغیرات فطرتدن صافیدر وکافرك خبث اصلیسی که خبث اوزرینه مجبول اولدیغیدر عمل خبیث تولید ایلدی که جانب نفسه راجعدر پس اصل طیب روحده اولدی که اندن عمله ساری اولدی انکیچون مؤمن ذاتا وصفةً پاکدر واصل خبث ذاتده درکه اندن فعله کلور انکیچون کافر ذاتا وصفةً خبیثدر وبوراده ذاتدن مراد طبیعتدر زیرا تجلیٔ اول حسبیله جمله خلق یکساندر وبوتقریرا تدن ظاهر اولدی که طیب خبیثك ضدیدرکه طیب جید ومحبوب وحلال وخبیث ردی ومکروه وحرامدر یعنی هر برینه اطلاق اولنور وظاهر وباطنه شاملدر * لایقبل الا طیبا * طیباده تنکیر کماله مصروف وعمومه دالدرکه انواع طیب بونده داخلدر نتکیم بالاده اشارت اولندی یعنی الله تعالی طیبدرکه انجق طیبی قبول ایدر قول وعمل وحال ومال طیب کبی زیرا کمال مطلق ایله متصف اولان حقله معامله ناقص اولماز وبر نسنه که مقابله کوره خبثله مخلوط اوله لاجرم ناقص وخبیث محض اولورسه باطلدر پس حق نوجهله طیب وطاهر ایسه انسان دخی هر خصوصده اول وجهله کرکدر والا کامله اضافته سزا وطاهره نسبته لایق اولماز وبوندن مستثنادر شول مسئله که برنسنه باطنده

حرام ایکن بر کیمسه انك ظاهرنه نظرا حلال قیاس ایدوب طاعت قصدیله
تصدق ایلسه مثاب اولور نتکیم کندنی طهارت اوزرنه ظن ایدوب
نماز قلسه ثواب بولور پس ثوابه صحت عبادت شرط دکلدر بلکه
نیت مؤثره در کمافی الاشباه بو جهتدن حدیث مذکورده بعضیلر
دیدیلرکه عدم قبولدن عدم صحت لازم کلمز ولکن ثوابی اولماز
وبونك نظیری درکه حدیثده کلور (من صلی فی ثوب قیمته عشرة
دراهم وفیه درهم حرام لم یقبل له صلوة ما کان علیه) یعنی کرچه
ثوابی اولماز ولکن قضا دخی لازم کلمز وبو فقیر فهم ایتدوکی
بودرکه عمل شرعی اودرکه مقابله سنده ثواب اوله پس
عملکه ثوابدن عاریدر انك صحتی ندر بلا نیة صوم کبی انکیچون
اعاده یه محتاجدر کراهیت ایله تأدیه اولنان صلاة کبی صحت اودرکه
برنسنه بر وصف صحیحدن برغیری وصف صحیحه انتقال ایلیه فرضك
نافله یه تحولی کبی زیرا عند الشیخین بطلان وصفدن بطلان
اصل لازم کلمز (عجبدرکه بطلانله حکم ایتدکاری ماده ده قضا ئله حکم
ایتدیلر مثلا بر کیمسه دن صدور کفر احباط عملی مستلزمدر دیو کافر
اصلی کبی طوتوب ایجاب قضا ایتدیلر ولکن کفرك غیری وجهله
بطلان واقع اولسه عدم قضایه وجه ندر (الحاصل خطا ئله واقع
اولان صلاة وصدقه وامثالنك اصلاری معلوم اولمیجق قضا واعاده
لازم کلمدی و بلکه نیته کوره اجر وثواب حاصل اولدی ولکن کفردن
ماعدا وجهله بطلانی معلوم وعدم قبولی متیقن اولان اعمالی قضا
ایتملودر * وان الله عز * کسر همزه ایله جملهٔ ولی اوزرینه معطوفدر
(عزت شول حالتدرلرکه انسانی مغلوب اولمقدن منع ایده پس
حق تعالینك عزتی باهر وغیر مقهور وغالب وغیر مغلوب اولدیغیدر
وعزیز المنالدرکه وصولی صعبدر انك ایچون سالك واصل قلت وندرت
اوزرینه در * وجل * یعنی جلالت وعظم قدرده غایته بالغ اولدی
ویاخود اشیاء عظیمه خلق ایتدیکه انکله وجودنه وکمالاتنه استدلال
اولنور (بعدذا سوق حدیثدن مقصود اکل حلاله ترغیبدر پس اوائل

حدیث توطئهٔ غرض ایچوندر * امر المؤمنین بما امر به المرسلین *
مرسلاره نه ایله امر ایتدیسه مؤمنلره دخی انکله امر ایتدی یعنی رسلی ایله
غیریلر خطابده واکل حلال ایله امرده تسویه ایلدی ومرسلین که انبیادن
اخصدر انلر مأمور اولیجق انبیا بطریق الاولی مأمورلردر وبردخی
انبیادن مقصود جناب نبودرکه رسول قسمندندر وخطابدن دخی
غرض اصلی اودر بناء علی هذا رسلی تخصیص بالذکر ایلدی وبونده
اشارت واردرکه مؤمنلر انبیایه متابعت ایله مأمورلردر وبو خطابده
میانلرینی تسویه وصول کماله تحریض ایچوندر زیرا اکل حلال طیب
اصولدندر وفی الحقیقه طیب اودرکه عقل مرتبهٔ فتواده انی قبول
ایتدیکی کبی قلب دخی مرتبهٔ تقواده قبول ایلیه انك ایچون ورع
خصوصنده (استفت قلبك) دنلدی وبو مقوله صفات جیده ایله
اشتراکدن اوتوری کندیلرند نصکره کلن مؤمنلردن اخوانله تعبیر
ایلدی انبیادن تعبیر ایتدیکی کبی خصوصا که اکامل امت مشکاة نبودن
بلا واسطه اخذ ایتمکده انبیاء ایله مشترکلردر امم اولی ایسه بویله
دکللردر بلکه انلر کندیلره مبعوث اولان انبیانك بواطنندن اقتباس
ایدرلر فاعلم ذلك * فقال * فاء تفسیریه در زیرا امرده معنای قول
واردر * یا ایها الرسل * رسل حقه مقربلر ایکن نداء بعید ایچون وضع
اولنان حرفله منادا اولندقلری بعد منزلتلرینه اشارت ایچوندر
بوکاه اولور که یا ئله مقولك امر خطیر ومعتنی اولدیغنه تنبیه قصد
اولنور * کلوا من الطیبات * جمیع رسله خطابدر ولکن ازمنهٔ مختلفه ده
ارسال اولنمغله دفعة خطاب اولنمدیلر بلکه هر رسول کندی زماننده
مخاطبه وتوصیه اولنوب کل من الطیبات واعمل صالحا دنلدی تا سامعه
معلوم اوله که اباحت طیبات شرع قدیمدر وبر نسنه که جمیع انبیاء انکله
منادی ومرخص اوله مأخوذ ومعمول به در پس اوامر متعدده دن
صیغهٔ جمله ایراد اولندیغی ایجاز واختصار ایچوندر (وطیبات استطابه
واستلذاذ اولنان مباحات مأکولات وفواکه در وبونده طائفهٔ
رهبانیه نك رفض طیبات ایتدکلرینی رد واردر اکر دینلرنده اکل

طيبات بوقدر ديو اعتقاد وزعم ايدرلرسه فاما حلالى طبيعى شهواتدن قطع ايچون ترك ايتمك مرخصدر (وديمشلردر فكر مباحات قلبده ايراث ظلمت ايدر فكيف كه تدبير حرام ومسك آب تغيير ايدوب مانع وضوء اولمجق ولوغ كلب نيجه اولمق كركدر انك ايچون بعض كبار بيورمشلردر كه من اعتاد بالمباحات حرم من لذا المناجاة وجوفده كه حرام اوله اورايه شمس توحيد حلول ايتمز زير سلطان مزبله زارده خيمه زن اولمازو بعضيلر ديلر كه خطاب يالكز رسول اللهه در عليه الصلاة والسلام وجمع ايراد اولنديغى عادت عرب اوزره تعظيم ايچوندر زيرا جمله نك كمالاتى حيازت ايتمكله همان جمله دن عبارت اولمشدر ولكن سعد الدين التفتازانى وشيخ رضى ديمشلردر كه تعظيم فى الخطاب كلام قديمده وارد اولمامشدر پس (بصرت بما لم تبصروا به) ده قرائت حمزه وكسائى اوزره خطاب حضرت موسى يه وبنى اسرائيله در يوخسه يالكز حضرت موسى يه دكلدر فاما اثنينه خطاب جمع واقعدر تكيم بعض اقوالده آدم وحوايه خطا با (اهبطوا) بيرلدى (وكنا لحكمهم شاهدين) ده ضمير جمع كيله مراد حضرت داود وسليمان در عليهما السلام بو جهتدن ديديلر كه زوجده اقل جمع اثنين وفردده ثلثه در * واعملوا صالحا * يعنى عمل صالح اشلكز كه عبادت علت غائيه خلقدر قال الله تعالى (وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) اى ليعرفون ويوحدون ويعبدون وعمل صالحك ذكرنى تأخير ايتديكى دلالت ايدر كه عمل صالح اكل حلالك نتيجه سيدر زيرا لقمه برتخم كبيدر كه محصولى خيراوشرا افكار واعمالدر وبوراده امر وجوب ايچوندر اولكيده دكل زيرا اكل طيباتله امراولنمق دفع حرج ايچوندر يوخسه ايجاب ايچون دكل وبونده مباحى اولنلرى رد واردر زيرا اكامل ناسدن عبادت ساقط اولمجق سائردن بطريق الاولى در وانسان مرتبهٔ كماله بالغ اولمق موجب تشكر اولمغله عبادته توغلى سائردن اقوى كركدر وفى الحديث (افلا اكون عبدا شكورا) وفى التنزيل (واعبد ربك حتى يأتيك اليقين) يعنى يقين

عوام ناسه كوره موت اولمغله عبادتى انكله مغيا قيلدى يوخسه ملاحده زعمى اوزره بعد اليقين التام وحصول المرام عبادته حاجت قالماز ديمك دكلدر (بعد ذا كلام الهى عند اهل السنة قديم اولمجق معدومه نوجهله خطاب واقع اولور) جواب بودر كه اشياء حال عدمده معلوم الاعيان والاحوال ومشهود الحق المتعالدر شول صورت اوزرينه الى ما لا نهايه كلسه كركدر پس هرمقامده كوره برخطاب واردر كه انده تعلق واسترسال اعتبارنه حاجت يوقدر نتكيم فخر رازى حدوث تعلقه وامام الحرمين واحدا بعد واحد استرساله ذاهب اولمشدر الحاصل حال عدمده مكلفدن عقل وفهم مطلوب اولمق كه تعلق تنجيزيدر محالدر پس معدومه خطابدن مراد تعلق عقليدر وهو ان المعدوم الذى علم الله انه يوجد بشرائط التكليف يوجه عليه حكم فى الازل بما يفهمه ويعقله فيما لا يزال كما قاله شارح المختصر * وقال * الله * تعالى * بوراده صيغهٔ تفاعل بطريق المبالغه در يوخسه بشر حالى كبى على سبيل التكلف دكلدر يعنى علو شان ورفعت قدرى برمرتبه ده در كه وصف الواصفين وعلم العارفين انى احاطه دن عاجزدر (بعد ذا تعالى جمله سى معترضه در وبعضيلر ديديلر كه جلاليه صفت اولمق دخى جائزدر اكرچه جمله نكره در زيرا بو وصفك حق تعالى يه اختصاصى واردر بويله موضعده ايسه صفت وموصوف تعريفا وتنكيرا متخالف اولمق لابأسدر * يا ايها الذين آمنوا * تقديرى يا ايها القوم وياخود يا ايها الناس الذى ديمكدر زيرا اى مبهم اولمغله موصوف اولمغه صالح دكلدر الذى ايسه جمله ايله معارفى وصفه وصلت ايچون وضع اولنمشدر وموصولات غائب مقوله سى اولوب ضمير عائده محتاج اولمغله آمنوا دنلدى آمنتم دنلمدى مع هذا آمنتم دنلسه دخى ندانك معاصر نبوى اولنلره اختصاصى لازم كلمزدى يا ايها الناس وامثالى كبى نتكيم بعضيلر بطريق المغايبه ايراد اولنديغى دفع اختصاص ايچوندر ديو زعم ايتديلر وقاعدهٔ نحويه دن ذاهل اولديلر * كلوا من طيبات ما رزقناكم *

يعنی ای کر بستهٔ اسلام وعامه بند ایمان اولنلر سزی مرزوق ایتدیکمز
انواع نعم واصناف ارزاقك مستلذات وملایماتندن تناول ایدیکوز
کرك فواکهدن وکرك غیریدن یعنی اکل طیباتدن منع یوقدر حلال
اولیجق قال الله تعالی (هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا) یعنی
اشیاء نافعه ده اصل اولان اباحتدر زیرا حرام اولان مضر ومحجور
مقوله سیدر پس سنده که اکل حلال وصدق مقال وخطاء بال
وبر والدین وصلهٔ رحم وعطف جار ورحمت مسلمین وکظم غیظ
وعفو واحسان مسیء وصبر واحتمال اذی وبونلرك امثالی اوصاف
حسنه واخلاق مستحسنه اوله طیباتدن زهده احتیاج قوماز زیرا
لازم اولان مراعات اصولدر بوخسه ترك اصولله زهد دکلدر بورادہ
رزقی کندی نفسنه نسبت ایتدی تا که حقه اضافتده سزا اولان
حلال مطلق اکل ایده لر وکسب حلالده احتیاط ایلیه لر وبالاده
ذکر اولندیکه بو امر وجوب ایچون دکل بلکه اباحت ایچوندر پس
ریاضت وپرهیز ایتمك لابأسدر وصوم وصالدن نهی اولنمق بطریق
الشفقه در که قادر اولانه منع یوقدر (الحاصل بر امر ویا بر نهی که
لنا اوله علینا اولمیه ایجاب وتحریم ایچون دکل بلکه ترفیه وشفقت
ایچوندر پس ترك وفعلی بلا کراهة صحیحدر تنکیم کلور (واشهدوا
ذوی عدل منکم) یعنی بو امر ایجاب ایچون دکلدر حتی اشهادی
ترك ایتسه آثم ومرتکب کراهت اولمق لازم کلمز نهی صوم وصال دخی
بویله در که فعلی مکروه دکلدر ورزق مأکول اولاندر مدخر دکل
وحرام رزقدر تنکیم بالاده مرور ایتدی ومعتزله رزقده ملك شرطدر
حرام ایسه ملك دکلدر دیدیلر واهل سنت رزق حیواناتله نقض
ایتدیلر که اورزق انلرك ملکی دکلدر ولکن بو نقض ضعیفدر زیرا
حیوانات یا مملوك ویا مسخر انساندر پس ارزاق دخی بویله در که
فی الحقیقه انسانه مضافدر فاما حرامی حقه اضافت ایتمك ترك ادب
وبلکه ممنوعدر کما جاء فی الحدیث (والشر لیس الیك) خصوصا محل
امتنانده رزقده حرام داخل دکلدر تنکیم ادنای ادراکی اولان فهم ایدر

(ومن طیباتده من تبعیضیه دن اسرافدن صیانت فهم اولنور زیرا
استیفاء اکل واستقصاء الوان وانواع شرطه دکلدر وبونده بطریق
الاشاره علم دخی داخلدر زیرا غدای روحدر وانك اطیبی علم بالله
وطیبی علم باحکام الله در ماعداسی یا اخبثدر علوم محرمه ویا خبیثدر
علوم غیر نافعه کبی وعلم باحکام للهك مجموعی منشور وعلم باللهك
بعضیسی ملفوفدر (واکل طیباتله امردن عزیمت فهم اولنور مثلا
لحم بقر حلال ایکن خواص ردیه سنه بناء لحم غنمه اعتناء لازم کلدیکی کبی
علوم ظاهره وباطنه ده تفاوت دخی اکا قیاس اولنه وعلم بالله اجل
العلوم اولدی زیرا معلومی اجل المعلومات در که الله تعالی در
* ثم ذکر الرجل * ثم رتبه ده تفاوته وآکل حرام اولانك جناب حقله
بعد مناسبتنه اشارتدر انکیچون دعاسی مستجاب اولماز الرجل ده لام
عهد ذهنی ایچوندر زیرا خارجده معهود یوقدر وبو مقوله معرف
باللام نکره حکمنده اولمغله مابعدنده اولان جمله اکا صفت اولور
* یطیل السفر * سفرله مراد سفر حجدر تنکیم امام تورپشتی شرح
مصابیحده تصریح ایتمشدر انکیچون اطاله ایله وصف ایلدی خلق
کعبه یه بحسب الغالب شق انفس ایله فج عمیقدن کلورلر وسفر لغتده
قطع مسافه وشرعده اوچ کونلك ویا دخی زیاده مسافه قصدیله
خروجدر که سیر اهل ومشی اقدامله معتبردر یعنی ساعت نجومیه ایله
هر یوم آلتیشر ساعت ایله مقدردر که اوچ کونلك مسافه اون سکز
ساعت ایدر که قصر صلاة وجت نقل انك اوزرینه موقوفدر
وبالاده اشارت اولندیغی اوزره یطیل جمله سی الرجله صفتدر زیرا
معناده نکره در وصورت تعریفه نظرله حال دخی اولور تنکیم (کمثل
الحمار یحمل اسفارا) ده ایکی وجه دخی تجویز اولنمشدر ونکرهٔ
مخصصه قبیلندن اولمق دخی وجهدر یعنی جاءنی رجل ده رجل
مجیء ایله مخصص اولدیغی کبی ذکر الرجل ده دخی مذکوریت ایله
مخصصدر فاعرفه * اشعث * مقتضای سفر اوزره متفرق الشعر
اولدیغی حالده زیرا شعث انتشار وتشعث تفرقدر وبونده غرك

اغلب حالنه اشارت واردر كه صاچلو اولدقلريدر ورسول الله صلى الله
عليـه وسلم حج وعمره سببيله اوچ درت كره انجق تراش اولمشـلردر
(وامام على كرم الله وجهه و بعضيلر تراش اختيار ايتمشـلردر زيرا
هرقيل دبنده جنابت اولديغنـدن شبهه دن حذر و غسلده اهتمام
ايلمشلردر وعربك غيريده ارسال شعر ايتمك نادردر خصوصا هوازمانده
مهجوردر مكركه نيت حج ايليوب خانه سـندن قبل الخروج ويا بعد
الخروج ارسال ايليه بودخى بعض صوفيه دن واقع اولور كه نادردر
زيرا صعبدر كه مجاهده نك اشقندندر *اغبر* مغبر الوجه يعنى يوزى
توزلنمش اولديغى حالده تشكيم ابناء سبيلك حاليدر كه چهره ولباسلرى
پرغبار اولور وغبره حركه ايله غبار وغبره ضمله اون غباردر وقرآنده كلور
(ووجوه يومئذ عليها غبرة ترهقها قترة) يعنى يوزلرك اوزرنده قيامت
كوننده غبار وكدورت واردر كه سواد وظلمت دخى انى احاطه ايليوب
سواد برسواد اولمشدر وغبراء صحراء وزنى اوزرينه ارضدر بوراده
اشعث واغـبر صفت مشبهه در بونده اشارت واردركه رثاثت هيئت
ذات سبب استجابت دعادر حرم الله ده اماكن متبركه كبى قال تعالى
(ولقد نصركم الله ببدر وانتم اذلة) پس بويله مظان اجابت وامارات
قبولده مردود وغير مسموع اولمق موانع شرعيـه دن كلوركه امور
ثلثهٔ آتيه در* يمد يديه الى السماء *بونك اعرابى دخى يطيل كبيدر
يعنى قبلة الدعاء اولان سمايه رفع يد ايدر زيرا سماء (وفى السماء رزقكم)
موجبنجه مخزن الارزاقدر پس اول طرفه رفع يد ايتمك خزانهٔ سلطانه
اشارت ايدوب سلطاندن نسنه طلب ايتمك كبيدر (ومد يدك معناسى
بودركه سؤالده يد مد اولنه كلمشدر وباسط وقابض عطادخى اودركه
وعندالدعاء مستحب اولان اللرن حذاء صدرنه دك رفعدر (وجناب
نبوت صلى الله عليـه وسلم استسقاده يدلرنى اظهار فاقه وامتسـاس
حاجتـدن اوتورى كل رفعله رفع ايدرلردى زيرا حبس مطرله خلقك
زياده ضيقه دوشوب صبره طاقتـلرى قالمديغن بلورلردى (وبعض
احادشـده كلوركه رسول الله هه شدت اصابت ايتسـه دعاده يدلرن

برمرتبه ده رفع ايدرلردى كه بياض ابطلرى كورنوردى وحين الدعاء
مستحب اولان يدنى كمندن اخراجدر واكر وقت عذر ويا برد ايسـه
مسبحه ايله اشارت ايتمك كافيـدر (وابو يزيد بسطامى دن قدس سره
مرويدركه بركيجه شدت برددن برالنى اخراجه قادر اولميوب برايله دعا
ايلدى وعقبنده مشاهده سنده كورديكه اخراج ايتدوكى يدى نورله مملوء
واول برالى خاليه در سببندن سؤال ايتدكده جانب غيبدن دنلديكه
سبب حرمان يد خاليه نك اخراج اولنمديغى وسؤاله آچلمـديغيدر پس
استين بولور استمين نه بولور وعنـدالدعاء افضل اولان بسط كفين
يدوب ميانده فرجه آليقومقدر قليل اولورسه ده يوخسـه احدى
اليدينى اخرايه ضم ويابرى برينك اوزرينه وضع ايتميه ودفع بلاوقحط
وغلا ايچون دعا ايدرسه اللرينك ارقاسن قبله يه ايليه ود عاده يد واحده
ظاهرى ايله توجهـدن ويد اخرى باطنى ايله توجهدن واسـان
جمله سـندن مترجمدر ومسح وجه تبرك وروحله بدن ميـانى
جمع ايلين حقيقتـه رجوعه تنبيهدر زيرا وجه الشئ حقيقة الشئ
معناسنه در ووجه ظاهر اول حقيقتك مظهريدر وبعض اهل ظاهر
ديديلر كه كوياكفى بركات سماويه وانوار الهيه دن مملوءدركه اورادن
كرامته احق اولان اعلى الاعضايه افاضه ايدر* يارب يارب * يمد نك
فاعلنـدن حالدر حال كونه قائلا يارب يارب ديمكدر معلوم اوله كه
الله تعـالى اقرب من حبل الوريد ايكن نداء بعيد ايچون وضع اولنان
يانك استعمالنده وجه نفسنى استقصار ومحافل زلفى ومنازل مقربيندن
استبعاد ايچوندركه اجلال الهى بى دخى متضمندر يعنى مظان اجابتدم
يارب فلان مرادى بكا اعطا ايله ديوبجى اولديغى حالـده كه جلب
منفعتدر ويارب فلان محذورمى دخى بندن تبعيد ايله ديدوكى حالده كه
دفع مضرتدر ياخود يارب يارب بطريق التأكيد تكراره محمولدركه
مادهٔ واحده يه كوره در وظاهر اولان بودركه بعض مواضعـه كوره
تأكيـدو بعضنه كوره تجديد ايچوندر (واسم رب اسم اعظمدر جل
جلاله (ورحمن) وحى) وقيوم) وبديع السموات والارض) ذوالجلال

والاكرام) لا اله الا انت سبحانك انى كنت من الظالمين) اسملرى كبى
وربوبيت مرتبهٔ واحديتدركه جلاله يه نسبتله سلطاندن وزير
كبيدركه وزير وكيل مطلقدر* ومطعمه حرام* حال بوكه مطعومى
حرامدر پس مطعم مصدر ميمى در مطعوم معناسنه وماكولك
حرام اولمسى بالظلم ويا غصب ويا كسب خبيث يوزندن اولمغله در
مثلا بر كيمسه نك صنعتى آلات لهو دوزمك ويا صقال تراش
ايتمك ويا سائر مكاسب خبيثه اولسه بونلردن حاصل اولان مال ايله
اشترا اولنسه اول نسنه دخى خبيث اولور ورشوت وباطل اجرتلر دخى
اكا قياس اولنه* ومشربه حرام* وحال بوكه مشروبى دخى
حرامدر يا مسكرات ويا غيرى كبى (وذخيره دن منقولدركه برعبد
ويا برصبى كوزى ماء حوضدن پر ايدوب برمقدارنى حوضه اراقه
ايلسه لر اول حوضدن شرب ايتمك حرام اولور زيرا ملكلرينى ماء مباحه
خلط ايتمش اولورلر بروجهله كه تميزى ممكن دكلدر وكذلك برصبى
ماء مباحدن بردستى صو كتورسه اكر والدينى غنيلر ايسه اندن شرب
ايتمك حلال اولماز زيرا ماء بعد الاخذ انك ملكى اولور وكذلك
بلا حاجة انك مالندن اكل ايتمك حرامدر تنكيم اضحيهٔ طفلدن طفله
اطعام اولنوب باقيسى منتفع به نسنه يه استبدال اولنور ثوب وخف
كبى كه بقاسى اوله خبز وامثالى دكل وصبينك تبرعى صحيح دكلدر
واستخدام يتيم بلا اجرت حرامدر مكركه والده سنه خدمت ايده
ويا معلم شريكنى احضاره ارسال ايليه* وملبسه حرام* وحال بوكه
ملبوسى دخى حرامدركه يا حريردر ويا كسب خبيثدندر (وبر ملبوسك
استارى حرير اولمق رجاله حرامدر صوفدن وچوخه دن وغيريدن
كرك وقاوق استارى كبى وامور ثلثه دن هر برى استجابت دعايه
مانعدر واكر مجتمع اولورسه اشددر (مطعم ومشرب تقديم اولندى
زيرا افساد باطنده تأثير عظيمى واردر حتى بركيمسه شرب خمر ايدوب
توبه ايتسه قرق كونه دك انك آلايشندن خلاص اولماز وافيونك
مضرتى التى آيه دك ممتد اولور وحشيش كه بنكى لك ديدكلريدر جميع

اجزاءينه سريانى ثوبده صبغ كبيدركه بردخى چقمز* وغذى
بالحرام* ذال معجمه ايله صيغهٔ مجهول اوزرينه يقال غذاه غذوا
وغذيته وغذويه برمعنايه در (وغذى تشديد له دخى مرويدر زيرا
ثلاثيسى مستعمل اوليجق مزيدى دخى مستعملدر مكركه نادر اوله
والغذاء بالفتح مابه نماء الجسم وقوامه وتغذيه در تنكيم غداء فتحله
ودال مهمله ايله طعام الغدوة وتغدى اول نهارده اكل طعامدر عشاء
فتحله طعام العشاء وتعشى آخر نهارده اكل طعام اولنديغى كبى وذال
معجمه حال صغرنه وذال مهمله حال كبرنه اشارتدر يعنى لحمى حرامله
بتمش وانكله تربيه لنمش بوراده تغيير اسلوبدن فهم اولنور كه بو معنى
اولكيلردن اشددر حديث تحبيبده تغيير اولنوب (وجعلت قرة عينى
فى الصلاة) ديلديكى كبى زيرا قرة العين اولمق مشاهده دن ناشيدر
ذوق مشاهده ايسه الذ الاشيادر* فانى* كيف ومن اين معناسنه كه
استفهام استبعاد واستنكار ايچوندر كه انكار وقوعه محمولدر* يستجاب
لذلك* يستجاب له يرينه يستجاب لذلك ديدى يعنى اسم اشارت
ايراد ايلدى رجل معهودى صفات ذميمه ايله موصوف اولديغى
جهتدن اكل تميزله تميز وكمال سوء حالنه اشارت ايچون (معنى
بودركه انك ايچون دعاسى مستجاب اولور يعنى اوقوله حرامه ملابس
اولان سوء حال اهلنه دعا مستجاب اولمق مستبعددر زيرا حقك نهى
ايتديكى نسنه يى ارتكابله حقدن بعيد اولانك حقله اراسنده حجاب
عظيم واردر ودعا عالم صورتدن واقع اولمغله اول حجابى خرق ايدوب
عالم معنايه دخول ايده مز وحرام انك بولنه سد اولوب دعايى كيرو
دوندرر تنكيم مال خبيث ايله حج ايدن لبيك ديسه جانب سمادن
بوملك اكا لا لبيك ولا سعديك وحجك مردود عليك ديو جواب ويرر
لبيك قولنى حرم قدسدن رد ايدر (استجابت جوبدندر قطع معناسنه
زيرا جواب سؤالى قطع ايدر واستجابت اجابتدر اكرچه حقيقتى
تحرى جواب وجوابه تهيؤدر ولكن اجابتك استجابتدن قلت انفكاكى
اولمغله اجابتدن استجابت ايله تعبير اولندى واباس حرامله دعانيجه

ایسه لباس حرامله نماز دخی بویله در زیرا طهارت ثوب شرط در کرك طهارت صوریه وکرك معنویه ایله تتکیم (دم علی الطهارة یوسع علیك الرزق) حدیثنده طهارت ظاهر و باطن نجاساتدن تطهره شاملدر و دعا دخی عبادتندر بلکه مخ العبادتدر که انسانك قوام وجودی عظم وعظمك دخی قوامی مخله اولدیغی کبی عبادتك دخی استمساکی دعا ایله در چونکه حرامه ملابسه ایله دعا قبول اولمیه سائر عبادات دخی قبول اولماز پس حجك اشعث واغبرا اولدیغی بی فائده وعابدك تعب عبادتی بی عائده اولور انکیچون ایمان اولمدیغی یرده رهبانیت عبث اولور (والله الهادی الی طریقه والحمد للعبد بامداد هدایته وتوفیقه

الحدیث الحادی عشر

حادی اصلنده واحددر که قلب مکان ایله حادر اولوب واو یایه مقلوب اولور برنجی دیمکدر که تصغیر اعتبارندن اتوری اسم فاعل اخذ اولنمشدر حادی عشر صاحب مغرب عندنده فتح یا ایله وعند الفاضل الرضی سکونله در * دع ما یریبك الی ما لا یریبك * دع امر حاضردر ودع یدع دن وضع یضع کبی معناسی ترك ایله دیمکدر و بوکلمه نك ماضیسنی ومصدرنی استعمال ایتمیوب ترك ایتدیلر دیدکاری قلت استعمالنه محمولدر والا رسول الله صلی الله علیه وسلم افصح العرب ایکن بیورمشلردر که (لینتهن اقوام عن ودعهم الجماعات او لیختمن الله علی قلوبهم) زیرا بوراده ودع ترك جماعات معناسنه در وشعرده کلور (لیت شعری عن خلیلی ما الذی) غاله فی الحب حتی ودعه) وعروه ومجاهد (ما ودعك ربك) قراءت ایتمشلردر تخفیفله یعنی قراءت شاذه ده تخفیف واقع اولمشدر که بعض علمانی قراءت نبویه در دیمشلردر و مظهر دیمشدر که کلام نبوی متبوعدر یوخسه تابع دکلدر بلکه اکا نسبتله فصحاء عرب عی اسانله مشتهر اولان باقل مرتبه سنده در ولغات عرب مختلفه در پس جائزدر که بعض قبائلك لغتی منقرضه اولمغله جناب نبوت انی احیا ایتمش اوله ومقاصد حسنه ده کلور که حضرت عمر رضی الله عنه (یا نبی الله ما لك افصحنا) دیو سؤال

ایتدکده جوابنده بیوردیلر که (جاءنی جبریل فلقننی لغة ابی اسمعیل) وانسان العیونده غزوهٔ خندقده کلور که وفی الحدیث (ان شر الناس من ودعه الناس اتقاء شره) وقرآن جملهٔ قبائلك لغاتنی جامع اولمغله لسان نبوت انی شرح ایتمشدر و برلغتی بعض قبائلك عدم استعمالندن عند الکل عدم استعمالی لازم کلمز تتکیم اطراف حجاز وقبائل عربی دور وسیر ایدنلره خفی دکلدر بو فقیر شامده مجاور تم حالنده لا ادری دیمکی براعراب ایدن اشتدم اکثری ما اعرف دیرلر ولا ادری ندر بلمزلر و بو مقوله اختلاف عجمده وترکده وهندده وسائرده دخی واردر (ودیمشلردر که یذر کلمه سنك دخی ماضی ومصدر وفاعلی متروکدر وذر و وذر وواذر کبی و ینبغی دن دخی ماضی ایله مضارعك غیری استعمال اولنمشدر وعبر مستعملك استعمالنی غلط عداید دیلر قیاسه موافق ایسه ده تتکیم آذی یوذیدن مصدر اذی واذیة کلوب ولا تقل ایذاء دیدیلر (وعلیهم ما تعسفوا بلا دلیل وتکلفوا بدون سبیل) بعده امام بیهقی تاج المصادرده ریب وارابه بی برمعنایه اخذ ایدوب کمانه دوشورمك ایله تفسیر ایلمشدر شوقدر واردر که ارابه لغت هذیلدر دیمشدر واراب الرجل صار ذا ریبة ومنه المریب علی وجه بو معنایه همزه صیرورت ایچون اولوب تعدیه اولنماز (وامام راغب دیمشدر که یقال رابنی کذا وارابنی کذا فالریب ان یتوهم بالشیء امرا ما فینکشف عما یتوهمه ولذا قال تعالی (لا ریب فیه) زیرا قرآنده ریب وشك زائل ومنکشفدر والارابة ان یتوهم فیه امرا فلا ینکشف عما یتوهمه پس بو اعتبارله حدیث مذکورده یریب حرف مضارعتك ضمیله اولمق لازم کلور زیرا شبهه نك انکشافی متصور اولان یرده مشتبهی ترك لازم کلمز فافهم ودیمشلردر که یریب ده فتح وضم مرویدر ولکن فتحه اکثر واشهر وافصحدر زیرا اکثر قبائلك لغتی در بونك نظیری شغل ایله اشغل در زیرا بعضیلر مضارعنده ضم یاء قلیله وبعضیلر ردیه در دیدیلر حتی کرمانی دیمشدر که وحکی ضم الیاء وهو غریب و بونده الی مقدره متعلقدر انقلاب وعدول وذهاب کبی (معنای حدیث بودر که شول نسنه ده که سکا شك وشبهه

عارض اوله وسنی قلق واضطرابه دوشوره انی ترك ایله اندن سكا
خلجان ویرمین نسنه یه منقلب ویاعادل ویاذاهب اولدیغك حالده
یعنی برنسنه نك حل وحرمت وحسن وقبح وسنیت وبدعیتنده
شبهه لك اولسه كرك قول وكرك فعل وكرك عبادت ونكاح وسائر
معاملات اولسون اوراده حالی متیقن وحقیقتی معلوم اولان نسنه یه
عدول ایله زیرا هرمسئله ده خلافدن خروج اقوادر (ویقال دع
ذلك الی ذلك ای استبدله به وشراح احادیث دیمشلردر كه بوراده امر
ندب ایچوندر زیرا توقی شبهات ندب وبدر یوخسه واجب دكلدر
ودیمشلردر كه ورع اوچ درجه در (اولكسی فتوای فقیه ایله حرام
اولان نسنه دن اجتنابدر والاعدالت زائله اولور وانی ارتكاب ایدنه
فاسق وفاجر دینلور (وایكنجیسی ورع الصالحین در كه شبهاتدن
احترازدر یعنی برنسنه نك ظاهری اوزرینه فتوی مساعده ایتسه دخی
توقف ایده وفتوای قلب ایله عمل ایلیه ومن حیث لایحتسب حرامه
وقوعدن حذرقله وحدیث مذكورده مراد بو ورعدر وبوبابده زیاده
تدقیقات ایتمشلردر حتی ابن ادهم بئرزمزمدن شرب ایتمیوب سؤال
اولنیجق اگردلو مخصوصم اولایدی ایچردم دیمشدر زیرا مال سلطاندن
اولان نسنه مشتبه در وبعض اهل حاله بعض امارات ظهور ایدوب
مشتبهدن انكله پرهیز ایدرلردی مثلا اكل طعام وقتنده یدلری
حركت ایتمز ویاطمرلری حركت ایدردی ویاخود اول طعامدن رایحهٔ
كریهه عكس ایدر ویاصورت قبیحه ده كورنوردی فاما بوزمانده قنی
بویله حال (اشته كثرت شبهات وقلت حلالاتدن اوتوری ترك محرمات
ورعدن عد اولندی وحدیثده كلمشدر كه سز برزمانده سكز كه
مأمور اولدیغكز امر معروف ونهی منكرك عشرنی ترك ایدسكز هلاك
اولورسكز زیرا عزت اسلام وكثرت انصار واردر وبرزمان كلور كه
اول زمانده امر ونهی مذكورك عشرنی وجوده كتورن نجات بولور
زیرا معین دین قلیل اولمغله زمان سكوتدر زیرا یالكز طاش دیوار اولماز
دیرلر مثل مشهوردر (واوچنجسی ورع المتقین در كه حدیثده كلور

(لایبلغ العبد درجة المتقین حتی یدع الابأس به مخافة مابه بأس) پس
بوندن بعض حلالی دخی ترك لازم كلدی وحلالدر دیو هرنسنه‌دیی
سویلمك واكل وشرب ولبس لازم كلمدی زیرا شرعك رخصتی عملی
موجب دكلدر بلكه انسان كامل برعروس واون سكز بیك عالم انك
اوزرینه نثار كبیدر وعروس كندی اوزرینه نثار اولنان نسنه‌یی جمع
ایتمك دناءتدر وشرعده مراتب مختلفه واردر كه مكلفلرك احوال
متنوعه واستعدادات متفاوته سنه ناظردر طبقاتدن جاهل اولان
خلط مراتب ایدوب غلطه دوشر بوجهتدندر كه علماء باللهه
خدمت كركدر كه انلرك معرفتده مرتبه‌لری سائرلردن برتر خصوصا
(التقوی فوق امر الفتوی) مضمونتی مقرردر (واشباهده كلور
بركیمسه منجسك وقوعنده شك ایتسه اصل اولان بقاء طاهریتدر
بومعنادن امام محمد دیمشدر كه برحوضدنكه جاهل بالاحكام اولان
اهل رستاق وصغار وعبید واماء ایدیٔ دنسه وجرار وسخه ایله صو
اخذ ایتسلر انكله وضوء جائز اولور نجاستی معلوم اولمدیغچه (بوجهتدن
طین طرقك طهارتیله فتوی ویردیلر مگر كه عین نجاست مرئیه اوله
(وجناب نبوت صلی الله علیه وسلم حج وداعده سقایهٔ عباسه متوجه
اولدقلرنده یارسول الله بوسقایه‌یه ایدیٔ عوام واعراب دكمشدر سزه
غیری شربت ویرلم دیدكلرنده جناب نبوت بیوردیلر كه (التمس بركة
ایدی المؤمنین یعنی اول حوض عامه‌دن شربی استكراه ایتمیوب امته
جوازی مشروع قیلدیلر (واحیاده كلور كه سیرت اولین بوایدیكه
جمع همی تطهیر قلوبه مستغرق قلورلردی وتطهیر ظاهرده تساهل
اوزره اولورلردی حتی حضرت عمر رضی الله عنه برنصرانیه نك
جره سندن آبدست المشدر (وهدیة المهدیین ده كلور كه بركیمسه
فساد نكاحنی توهم ایدوب مهر اول اوزرینه تجدید نكاح ایلسه
مع هذا نكاحی فاسد اولمامش اولسه مهر آخر لازم كلمز بلكه تأكید
نكاح قبیلندن اولور تجدید دكل واگر فی الواقع فاسد ایسه مهر اول
اوزرینه اون درهم كمش وضع اولنور كه اقل مهردر (ونكاح متیقن

اولدقجه شك يقينه مزاحم ايتمز بلكه صلح بعد الصلح باطل اولديغى كبى نكاح بعد النكاح دخى باطلدر (الحاصل مشهوردر كه شكله يقين زائل اولماز پس احتياط ووجوبك مواضعى واردركه اكا كوره اولنور وهر شبههٔ ضعيفه ايله نكاح تازه لنمز نتكيم ظن غالبى اولمدقجه نماز قضا اولنماز والا كندى عندندن شرع جديد كبى اولور بو ايسه باطل ومردوددر فاعرفه (وبو مسائل شبهه ويقينه متعلقه اولمغله ذيل حديثده درج اولندى اكرچه كه فروع جزئيه سى چوق وامثله سى حددن ارتوقدر

الحديث الثانى عشر

* من حسن اسلام المرء تركه مالايعنيه * من تبعيضيه در زيرا محاسن اسلام كثيره دركه جمله دن برى ترك مالايعنى وفعل مايعنى در (وحسن صورتده تناسب اعضادن ناشى طبعه ملايم برامر مرغوبدر كه قلوب اكا منجذب وابصار دخى اكا تابع اولور حسنله جمالك فرقى بودركه (حسن ذاتله قائمه صفت دكلدر بلكه سنك لغرض من الاغراض استحسان ايتديكك نسنه در كركسه عند الغير مستحسن اولماسون جمال ايسه ذاتله قائمه برصفتدر كه سنك وغيرك عندنده بالاتفاق مستحسندر مثلا حسن يوسفه عليه السلام جمال ديرلر كه عند الكل مستحسندر حسن ليلى ايسه مجنونه كوره حسندر بو خسه هركسه كوره دكل زيرا دنياده ليلادن مستثنى محبوبه لر واردر (وبو عالم كونه مشهد حسن ديرلر زيرا آثار جليله دركه آيينهٔ اسما وصفاتدر اسما ايسه حسنى ايله وصف اولنمشدر قال الله تعالى (ولله الاسماء الحسنى) واسمانك حسنى مدلولاتيدركه كمالات الهيه در (بو جهتدن حسن ايكى نوع اولديكه برى حسن حسى وجسمانى وبرى حسن معنوى وروحانيدر وحسن اسلام معنويدر انكيچون مسلم مطيع اسلام وطاعتك فى نفس الامر حسننى ادراك ايدوب قبول ايدرسه مقبول والا مردوددر زيرا اغراض فاسده يه مبنى اولمش اولور (وبو تقريردن حسن وقبح اوصافدن اولديغى معلوم اولدى آبله برودتى وعسل ايله حلاوتى ومسكله ريحى كبى (پس اسلام المرء موصوف وترك مالايعنى

آنك صفت حسنى وفعل مالايعنى صفت قبحى در (وقرآنى حسن صوتله تزيين لازم كالديكى كبى اسلامى دخى ترك مالايعنى ايله تحسين كركدر (وانسانك جمالى فصاحت لسانى اولديغى كبى اسلامك دخى لطافت شانى ترك لغودر زيرا كلامدن برنسنه نك ضرر ومنفعتى اولميجق اصوات عصافير منزله سنه تنزيل اولنور (مرء مثلثة الميم انسان ويا رجلدر پس انسان وشخص معناسنه اخذ اولنورسه فارسيده كس كبى مرد وزنه شامل اولور ولكن ظاهر اولان رجله محمول اولمقدر انكيچون مؤنثنده مرأه دينلور واحكامده نساء رجاله تابعدر (تركه مصدردر كه فاعلنه مضافدر ضمير مجرور مرأه راجعدر ترك فعلك ضديدر (ومالايعنيه بعد الجمله تركه مفعولدر مالايعنيه ده ضمير مستتر مرفوع مايه وضمير منصوب مرأه عائددر يقال عناه الامر يعنيه اهمه وبورادندر كه امر مهم ديرلر زيرا انسانى هم وقصد وشاننه اعتنا واهتمامه حمل ايدر وبعض قرأتده (لكل امرئ منهم يومئذ شأن يغنيه) كلمشدر فتح اول وكسر ثالث ايله يعنى يوم قيامتده هر شخص ايچون برامر عظيم واردر كه شخصى انك همنه دوشورر وغيريدن مشغول قلور (وفى تاج المصادر عنيت فلانا عينا اى قصدته وقيل يعنيك اى يشغلك يقال هذا امر لايعنينى اى لايشغلنى ومنه تركه مالايعنيه اى لايهمه انتهى (ومالايعنى نك حدى اودر كه برنسنه ايله تكلم ايليك كه بالفرض اندن سكوت ايتمكله اثم وحالا ومالا ضرر لازم كلميه وبرفائده لى نسنه فوت اولميه وقايع اسفار وامثالنك حكاياتى كبى كه عجم اكا افسانه ديركه تحتنده فائده اولميان سوزلردر مكركه اول حكاياتده زيادات اوله كه كذب قبيلندندر ويا تزكيهٔ نفس وتفاخر واغتياب ومذمت ناس بولنه كه صفات رذيله دربو صورتده متكلم متضرر اولور زيرا آفت لسانه دائردر (ومالايعنى كلامه وغيريه عامدر نتكيم حسن بصرى ديمشدركه من علامة اعراض الله عن العبد ان يجعل شغله فيما لايعنيه (ولكن كلامده غالبدر نتكيم حديثده كلور (يا ابا هريرة تريد ان لايجرى عليك القلم) قال

نعم يارسول الله (قال ادّ فرائض الله وكف عن المحارم ودع الكلام فيمالايعنيك (وحضرت صديق رضى الله عنه بيورمشدر ياليتنى كنت اخرس الا عن ذكرالله (ومايعنى امور دينيهٔ ضروريه وامور دنيويهٔ لازمه‌در مطعم ومشرب وملبس ومسكن كبى كه كفايت قدر اوله زيرا ماعداسى فضول مقوله سيدر شول معنادنكه روحك بوعالم اسفله هبوط و بدنه تعلقدن غرض تحصيل كمالدر واعضا وقوى ووسائل وآلات وامور ضروريهٔ معاشيه مابه القوامدر پس وقتى بوامور ضروريه اوزرينه مقصوراولان كيمسه فى المثل سوزى اوزاتمز وكندى كارنه مشغول اولور ومالايعنى وقتنده ذكرايدركه كنوز سعادتدن بركنزدر والا كنزك يرينه هوا آلور (وشان مؤمنده ديمشلردركه كلما وجد مجالا صالحا ذكرالله (وبومعنايه اشارت ايليوب قرآنده كلور (قال اتستبدلون الذى هوادنى بالذى هوخير)يعنى مهمى غيرمهمه ترك ايدن من وسلوى يرينه بصل وثوم وكوهره بدل خزف بولور (وعمرسرمايه دركه لقلقه انك زيانيدر (وحكايات الصالحين امور دينيه دندر زيرا جند من جنود الله دنلمشدركه باطن مؤمن انكله نفس وشيطان وهجوم ماسوى اوزرينه نصرت بولورشول جهتدنكه اهل حالك مقالات وحكاياتنده تأثيرات عظيمه واردر نتكيم آلهيات وقصائدى لحن عرب اوزرينه قرآءت اولنسه باطن انسانه وجد ورقت وعالم قدسه انجذاب وعروج حاصل اولور افسانه وغزل ايسه تحريك هوى وشهوت ايلر انكيچون مالايعنى دينلدى واومقوله‌يه وسائرملاهى يه صرف اولنان اموالك محاسباتى قيامتده بللو اولور (ايمدى مؤمن (حاسبوا انفسكم قبل ان تحاسبوا) وفقنجه ورعه تمسك ايدر وفضولى ترك ايلر والله المعين

الحديث الثالث عشر

لايؤمن احدكم حتى يحب لاخيه مايحب لنفسه ايمان مخبر صادقك قولنى تصديق وقبولدر كويا امن به انى تكذيبدن امن وطمانينت اوزرينه قيلدى ديمكدر زيرا خبرك عند النفس صدق وكذبه وامر

ونهيك قبول ورده احتمالى واردر (پس انسانك اعتقادنده شك واعتراض اولميجق كويا حق اول معنادن امن اوزرينه قلمش اولدى نتكيم سلام انبيا مشروع اولدى زيرا انبيا اهواء ناسه مخالف وجهله امر ايتمليرله مقام نبوت مظنهٔ اعتراض اولدى پس مؤمنك السلام عليك ايها النبى ديديكى يارسول الله بوخصوصده بنم اعتراضمدن باامان وبى خوف اول ديمكدر (سائرعباد صالحينه وعلى عباد الله الصالحين ديمك دخى بويله‌در زيرا انلر دخى بحكم الارث هواى خلقه مخالف وجهله حقه دعوت ايدرلر (وكندى نفسمز حقنده السلام علينا ديمك دخى اكا قياس اولنه زيرا كاه اولوركه نفسمزه لوم واعتراضمز اولور ونفسمز شومعنايى قبول ايتمدى ديرز كويا السلام علينا نفسك تسليم وعدم اعتراضنى بيان وافاده‌در (وبوراده مراد كمال ايمانى نفى در زيرا اصل ايمان تصديق مذكورله حاصل‌ادر پس شعب ايمانك وجودى كماله مصروفدر نتكيم فلان كيمسه انسان دكلدر ديرلر يعنى برشيئك اسمنى نفيله كمالنى نفى مراد ايدرلر كويا انسانيتده كمالى اولميان انسان دكلدر نتكيم زيد انسان ديرلر يعنى كلى بى جزئى اوزرينه حمل ايدرلر زيرا اول جزئى ده كلى نك سرى واردر پس جزئى كمالات كلى ايله متحقق اولنجق جزئيدن كلى ايله تعبير اولنور الحق حق وانا الحق ديدكلرى كبى وحديث مشارقده (لايؤمن عبد) وارد اولمشدر يعنى احد يرينه عبد ذكر اولنمشدر حتى ابن ملك توجيه ايدوب ديمشدركه اغنيا وجبابره كندى نفسلريچون سودكلرينى اخوان فقرا ايچون سومزلر ولكن مقتضاى عبوديت محبت مذكوره‌ده يعنى اكر غنا ورياست قيدنده اولميوب عبوديت كامله اهلى اولسلر فقرا ئله كنديلرن برابر طوترلردى (وحتى يحب الى ان يحب ديمكدركه حتى جاره‌در (واخ ايله مراد اخ مسلمدر واخ آخره ياولادتده طرفيندن وياطرف واحددن ويارضاعدن مشارك اولانه ديرلر صكره غيريچون استعاره اولندى قبيله‌ده ويا دينده ويا صنعتده ويا معامله‌ده ويا مودتده ويا غيرى مناسباتده مشارك كبى قرآنده (يا اخت هرون)

صلاحده اختـدر نسبده دكل يا اخا تميم كبى (واذكر اخا عاد قومنه
اخك اخ اوزرينه شفقتى كبى شفقتى اولديغندن اوتوريدر (ما يحب لنفسه
مثـل ما يحب لنفسه ديمكدر زيرا اول محبوب اولان نسـنه نك عينى
ايكى محلده حاصل اولمق محـالدر (وما خيردن عبارتدر كه عبـادت
وطاعت واشياء مباحيه شاملدر و بومقوله محبت كمال ايماندن اولديغى
كبى كندى نفسيچون بغض ايتديكنى غير ايچون بغض ايتمك دخى كمال
ايماندندر زيرا برشيئه محبت نقيضنك بغضنى مستلزمدر و بواستلزامدن
اوتورى صورت صورت بغض صر بحـا ذكر اولنمدى (و بومرتبه
اتحادك سرى بودركه اهل ايمـان اصلنده نور واحددركه مظاهر
مختلفه ده ظاهر ونفس واحده دركه ابدان متعدده ده باهر اولمشلردر
واقارب واجانبى بنيـان واحد صورتنى بولمشلردر پس اختـلاف عالم
باسره انى واحد العـين اولمقدن اخراج ايتمز بلكه اختـلاف انلرك
تعين وتشخصلرنده دركه امور اضافيه در (مثـلا زيدى عمرودن فرق
ايدن تعين لريدركه انسانيتـده بردر (وزيدى فرسدن فرق ايدن
تشخصلريدركه حيوانيتده بردر (وزيدى درخت تفـاحدن فصل
ايدن صورتلريدركه نباتيتده بردر (وزيدى هذا الحجردن تميز ايدن
عوارضيـدركه جسميتده بردر (وزيدى ملك وفلكدن آيران تعـين
خارجيلريدركه جوهريتده بردر وجوهرله عرض وجودده بردر اكرچه
عند العقل بر برينه مغايردر پس وجود جمليه شامل اولديكه وجوددن
اعم نسنه يوقدر وصور معادن ونبات وحيوان وافلاك واملاك بوكثرت
ووحدت اوزرينـه ادراك اولنيجق جمله عالم اصل واحده رجوع
ايدر انكيچون صلهٔ رحمده بو جـلهسى داخلدر زيرا اسم رحمانه
مضافدركه عموم تامى واردر (وجـملهٔ ناسك واحد العين اولماسـنه
ناظردركه خلق برى برينه انحنادن نهى اولنمشدر زيرا حقيقتى كـندى
نفسنه انحنادر وجوازى تقديرى اوزرينه انحنا براسمدن براسمه در مثلا
سلطانه وعالمه وشريفه وغنى يه منحنى اولوركه بولر اسماء كليهٔ ذاتيه يه
مظهرلردر (ومحبت اوچ مرتبـه در اولكيسى حب طبيعى دركه حب

عوامدركه بونلربرى برلريله روح حيوانيده متحدلر ومقتضاى شهوت
طبيعيه نه ايسه انده مشتركلردر وفعلده نهايتى نكاحدر زيرا شهوت
ومحبت حيوانيه جميع مزاجه سارى اولمشدر صونك سونكر ديدكلرى
نسنه يه بلكه اونك تلونه سريانى كبى ايكنجيسى حب روحانى ونفسيدركه
روحده برى بريله ائتلاف واتفاقدر و بونك غايتى قدر محبوبى معرفت
وحق ايله قيـام واكا تشبهدر و بومرتبه خواص ناسكدركه اولكيلردن
اقلدر زيرا اكثر ناس جسمانى وحيوانيدر اوچنجيسى حب الهيـدركه
عبد كنديـنك مظهر حق اولديغن مشـاهده در بوصورتده عبد حق
ظاهر جسمه روح كبى اولوب غائب وابدى غير مدرك اولور و بومرتبه ده
عبده محب ديرلر ولذلك حق دخى عبده مظهر اولمقـدر يعنى عبدك
حدود ومقاديرى ايله اتصـافدركه جـملهٔ متشابهات بو بابدندر وانى
تأويل ايتميوب علمنى حقه تفويض ايتمك كركدر قال الله تعالى (وما يعلم
تأويله الا الله) و بوصورتده عبـد محبوب حق اولور چونكه حقك
فى الحقيقه حدى يوقدر لاجرم محبت دخى بويله در انك ايچون ديديلركه
حب شرب بلارى در وهركيم بن قاندم ديرسه ناقصدر (و بومقامده
مراد حب اختياريدركه ايثـار معناسنه محمولدر زيرا محب محبوبنى
محبوبنه ايثار واختيار ايده كلمشدر هرچند نفسندن فانى دكل ايسه ده
چونكه فناء تام حاصل اوله حب طبيعى غير اختياريدن اثر قالماز فافهم جدا
(وديمشلردركه طريق حق خلقى حقه دعوت وتعريف وتحبيب اوزرينه
مبنيدر بو جهتدن بنم سوديكمى بندن غيريسى سومسون ديو غيرت
على الله ايتمك كويا آفتاب عالم آرا بنم خانه مدن غيرى خانه يه طوغمسون
ديمك كبيدركه انواع جنوندندر (و بعضيلرينه كه متى تستريح ديو
سؤال ايتدكلرنده اذالم ارله ذاكرا ديديكى غيرت بابندن دكلدر بلكه
مؤولدركه ذاكرا محو و باطل مشاهدا و ياخود ذاكرا غيره ديمكدر وذاكر
فى الحقيقة الله تعالى دركه جميـع اكوانك لسـانيدر پس بوراده غير
يوقدركه غيرت ايده سن وابراهيم ادهمـدن قدس سره منقولدركه
اصحـابندن برينه ديمشـدر (ان شدة محبتك فى الله غيبتنى عن النظر

الی مساویك) یعنی بوراده محبت شیخه اضافت اولندی مع هذا شیخ
مطلوب ومرید طالبدر ومحبت طالب اوزرینه‌در یوخسه شیخ اوزرینه
دکل پس مراد بودر که شیخ سنی کندی نفسك ایچون سور تا که
نجیبکه مطلع اولوب سقیمکی تصحیح ومعوجکی تقویم ایلیه بو صورتده
شیخ سنی کندی نفسی ایچون سومز تا که طالب اولمق لازم کله فافهم
(الحاصل شیخك سنی معنای مذکور ایچون سومسی کندی نفسنه
سودیکنی سومکدندر تا که سندخی انك کبی تزکیهٔ نفس ایده سن وشیخم
سید الاقطاب سید فضلی ٔ الهی قدس سره صدری ٔ قنوینك فاتحه
تفسیرینی شرح ایتدکده بو فقیری دعوت ایدوب کتاب مذکوری یدمه
صونوب آل شونی اوتوز التی یللق محصولمدر الله تعالی سکا بوندن
زیاده سن احسان ایلیه بیوردیغی بو مقامك اسرارندندر که اولیاده
امساك اولماز بلکه انلرك غیرت ومحبتلری خلقك تحصیل کمالنه در
قدس الله اسرارهم (بعد ذا سؤال اولنورسه که کمال ایمان محبت مذکوره
ایله حاصل اولیجق سائر ارکان طاعت وشعب ایمانه حاجت قالماز
(جواب بودر که معنای مذکور مبالغه یه محمولدر زیرا محبت رکن
عظیمدر الحج عرفة ولا صلاة الا بطهور ولا صلاة لجار المسجد الا
فی المسجد کبی وحقیقتده ایمانی تأکیددر زیرا کرچه اخوین درکه
هر برینك بر ایمانی واردر ولکن حکما شخص واحددرکه ایکیسنك
ایمانی بر ایماندر (وکتب کلامیه‌ده کرچه ایمان زیاده ونقصان قبول
ایتمز دیو یازیلور ولکن اصل ایمانه کوره در والا انواری جهتیله
متزاید اولور انك ایچون ایمان مثقالی وایمان دیناری دیرلر و بو معنادندر که
جامع صغیرده کلور (الاسلام یزید ولا ینقص) وایمان بالغیب ایله ایمان
مشاهده‌نك میاننده فرق اولدیغی ظاهردر (پس شعب ایمانله عمل
زیاده اولدقجه ثمرات ایمان دخی زیاده اولوب مراتب احسانك
ذروه سنه ترقی ایدر (وایمان کرچه اجمالی وتفصیلی دنیلور فاما ایمان
تفصیلینك غورنه وصول متعسردر زیرا متعلقات علم حددن بیروندر
بو سببدن علم مزید اولدقجه متعلقاتی جهتندن ایمان دخی مزید

اولمقده در بو جهتدندر که وارد اولمشدر (من استوی یوماه فهو
مغبون) یعنی علم وایمان الی آخر العمر ترقیده کرکدر زیرا کرچه مقامات
تمام اولور فاما سیر الی الله‌ه نهایت اولماز وخیرت ممدوحه دیدکلری
بودر و بو علم تفصیلی که احکامه متعلقدر آخر عمرده تمام اولور زیرا
آخرتده شریعتدن ایمان وادب وتعظیم الهی ونکاحدن غیری نسنه
قالماز فاما علم الهی ٔ تفصیلی که حکم وحقائقدر الی الابد متزائد
اولمقده‌در زیرا الله تعالی واسع علیمدر که بو مقوله صفاتك تجلیاتنه نهایت
یوقدر والا ذات وصفات حق محدود اولمق لازم کلور وعارفلره جنتك
صفاسنی بو تزاید وتجدد ایله‌در والا بی روح جسده نظر تمثالنه ملال
کتورر ومرده قلور فافهم فقد اوقفتك علی ما به ترقی والله خیر وابقی

* الحدیث الرابع عشر *

لا یحل دم امرئ مسلم الا باحدی ثلث بونك تقدیری لا یحل اراقة دم
امرئ ای شخص مسلم الا باحدی علل ثلث دیمکدر بعض روایتده
مسلم کلمه سندنصکره (یشهد ان لا اله الا الله وانی محمد رسول الله)
واقع اولمشدر که یشهد مسلمك تفسیری واقع اولور وایمان واسلام
بردر دیانکیسه نك قولی اوزرینه ومضاف تقدیر اولندی که قتلدن
کنایه اولان اراقه در زیرا حل وحرمت افعاله تعلق ایدر ذواته دکل
قال الله تعالی (حرمت علیکم المیتة) ای اکل لحمها وثلثك موصوفی
علل اولمغله تأنیث قلندی وثلث ده رسم خطی بودر که اکر مفرد
اولورسه بعت من النوق ثلاثا کبی الف ایله کتابت اولنور تا که ضم ثانله
اولان ثلثه ملتبس اولیه واکر مضاف وباصفت اولورسه حذف
الف ایله رسم اولنور حلبت ثلث نوق وما فعلت النوق الثلث کبی زیرا
بونده التباس مذکور یوقدر (وثلثة وثلثون حذف الف ایله یازلدی
زیرا آخرلرنده اولان علامت لاحقه ایقاع لبسدن منع ایتدی وثلثا
اوار بعا که ثلثاء وچهارشنبه در اصلنده ثلثة واربعة در الف هادن بدل
اولوب بومه تخصیص اولنمشدر حسنة حسناء کبی معنی دیمك اولور که
شول شخص مسلم که (لا اله الا الله ومحمد رسول الله) دیو شهادت

ایلیه انك قاننی دوکمك وقتل ایلمك حلال اولماز الا اوج علتك بریله حلال اولور یعنی بواوج علتدن بری بولنورسه فبها والاحرام اولور زیرا بنیان حق بلاسبب شرعی هدم وتخریبدر *الثیب الزانی* جمله ثلثك موصوف مقدرندن بدل ورفعله مبتدا محذوفه خبردر الاولی ای العلة الاولی زنی الثیب الزانی دیمکدر تقدیرمصدرله زیرا علت اولان موصوف دکل بلکه صفتیدر پس لفظ زانی اشعار علت ایتمکله ذکر موصوفله اکتفا اولندی (وثیب اسم جنسدر که رجل ومرأه یه شاملدر (قال فی القاموس الثیب المرأة فارقت زوجها اودخل بها والرجل دخل به اولا یقال للرجل الا فی قولك ولد الثیبین انتهی (ای لا یطلق علی الرجل الا تغلیبا پس ثیب وثیبه دیمك خطا اولدی زیرا استعمالی بلانادر (وامام راغب معنای اولی ترجیح ایدوب دیمشدر که الثیب التی تثوب عن الزوج یعنی ثیب اودر که زوج اولدن رجوع وتزوجه معاوده ایلیه زیرا ثابت رجوعدر که عجم بازکشتن ایله تعبیر ایدر وقاموسده انکار ایدوب وذکره فی ثوب وهم دیمشدر ولکن معنای رجوع ثاب یثوب ثوبا ومثابة وثوبانا ده یازیلور لغتده ثاب ثیب یوقدر پس قول قاموس قول جمهوره مخالفدر (وزنی بلاعقد شرعی وطیٔ مرأه در مد وقصر اولنور وممدود اولدقده مصدر مفاعله اولمق جائزدر یقال زانی مزاناة وزناء بمعنی زنی یزنی زنی وزناء بوصورتده زنی ناقص اولور (وبعضیلر مهموز اولمغه حمل ایدوب دیمشلردر که یقال زناءت ای دنوت زیرا زنی دنوله اولور بس دنو مخصوصدن زنا ئله تعبیر اولندی ویاخود زناء الظل دندر که قصر معناسنه در زیرا زنی اعماری قصر ایدر بوصورتده مصدری زناوزنوأ کلور صدر وصدور وزنی اوزره وممدود اولماز زیرا مد ناقصده اولور مهموزده اولماز انکیچون خطألفظی مد ایتمك خطادر دیدیلر وقرأنده (ان قتلهم کان خطاء) قراءتی یعنی مدله معنای تنبیهه راجعدر (ویخلد فیه) کبی اشباعله فافهم (وثیب زانی شول رجل عاقل بالغ حر مسلمدر که امرأهٔ بالغهٔ عاقلهٔ حرهٔ مسلمه یه نکاح صحیح ایله دخول ایتمش اوله وعند الحنفیه تحقق وطیٔ لازمدر

زیرا البکر بالبکر ایله مقابله اولنمشدر وبومقوله یه محصن دیرلر (وامام مطرزی مغرب اللغه ده دیمشدر که باب رجمده عند ابی حنیفه شرائط احصان آلتی درکه اسلام وحریت وعقل وبلوغ ونکاح صحیحله تزوج ودخولدر وباب قذفده دورت اولکی وبشنجی عفتدر وعفته حصن دیدیلر زیرا زیبتدن احصان وحمایه ایلر (وامرأة حاصن وحصان بالفتح وقد احصنت اذا عفت واحصنها زوجها فهی محصنة بالفتح واحصنت فرجها فهی محصنة بالکسر قال الله تعالی (والمحصنات من النساء) ای ذوات الازواج وقال الله تعالی (فمن لم یستطع طولا ان ینکح المحصنات) ای الحرائر وقال الله تعالی (والمحصنات من المؤمنات ای العفائف وقال (والمحصنات من الذین اوتوا الکتاب) ای الکتابیات (بعدذا ثیبك حکمی رجم اولنمقدر یا اعتراف ویا دورت عدد شاهدك شهادتلریله زیرا فاعل زنی ایکیدر یعنی زانی وزانیه در که هر برینه ایکیشر شاهد لازمدر قتلده ایسه فاعل بردر که قاتلدر انکیچون ایکی شاهد ایله اکتفا اولندی وشولکه بکر ومکلف غیر محصندر اکر حر ایسه حدی یوز سوطدر واکر رقیق ایسه اللی جلددر من غیر تعذیب عندنا وقتل زانی ده حکمت بودر که زناده اختلاط انساب وتضییع اولاد ومشابهت بهائم وتهییج حروب وفتن واردر نتکیم زانیلرك بر زانیه اوزرینه ازدحامنده چوق واقع اولور وحقیقتی بودر که قتل زانی بالبکر فعل مجرمدن اوتوری دکلدر والا هر فعل محرم موجب قتل اولوردی بلکه صفت ربوبیت اولان اطلاقده مشارکت وقوعندن اوتوربدر که مکلفك شانی قید وتحجیردر یوخسه حق تعالی کبی هر مراد ایتدوکی نسنه یی ایشلمك دکلدر چونکه صفات ربوبیتده حقه مشارکت وکبریاده منازعه قصد ایتدی لاجرم غیرت الهیه ظهور ایدیکه غضب وعقوبتی مستلزمدر (وجلدك یوز اولدیغی اسماء احصا مقابله سنده درکه احکام ربوبیتك امهاتیدر چونکه بو اسماء معدوده نك حرمت وحماسنی هتك وتجاوز ایتدی لاجرم عدد مذکور اوزره جلده مستحق اولدی وبکرده اقتصاد وتوسط اولدیغی حکم اولیت ذاتیه وغایهٔ

احديتك شفاعتيله در و محصنده صورت رجمله قتل اولنمق احكام
حضرتك تفاصيلنه راجعدر كه بسيار در و بعض علماء ظاهر ديديكه
محصن رجم اولندی زیرا فعل كلاب وحمیرا شلدی انلرا یسه حجاره وخشب
ايله ضرب اولنورلر و بردخی بودركه چونكه تزوج ايله اوزرينه سكرنثار
اولندی لاجرم قدر نكاحی بلديكی ايچون اوزرينه طاش یاغمق لازم كلدی
و بنه ديديلركه جلد بكريوز اولديغی بودركه هرشهرك اون كونی ايام
حيضه محسوب وقرق كون دخی ايام نفاسه مصروف اولیجق مجموعی يوز
الثمش اولوب عدد ايام سنه دن ايكی يوز كون قالوركه زانی وزانيه دن
هر برينه يوز كون دوشركه عدد ايام استمتاعدر يعنی چونكه بوعدده
وطئ حلاله مشغول اولمايوب اسراف وقت ايتديلر لاجرم يوزر ضربه
مستحق اولديلر وزانی محضر شهودده جلد اولنديغی تشهير وظهرنه
ضرب اولنديغی ظهرنده امانت اولان مادهٔ نسلی موضعنك غيری يه
وضعندن اوتوريدر (وشارب الخمرك حدی سكسان اولدی زيرا
برسكران مسجد نبوی يه داخل اولوب جناب نبوت صلى الله عليه وسلم
دخی اومجلسده حاضر اولان قرق عدد صحابی يه ضربله امر ايديجك
هر بری ايكيشر كره ضرب ايدوب مسجد دن اخراج ايتمزلر يله حكم
الهی عدد مذكور اوزرينه نازل اولدی وديمشلردركه (الزانية
والزانی) آيتنده زانی تأخير (والسارق والسارقة) نصنده سارق تقديم
اولندی زيرا سرقه قوتله اولور رجل ايسه بو بابده مرأه دن اقوادر
زنی ايسه شهوته دائردر مرأه ايسه شهوتده اكثر ورجلی كنديه
ادعی در انك ايچون برجماعت مجتمع اولسه لر مرأه نك مرادی اولمدقجه
قادر اولمازلر (وسارقك يدی قطع اولندی زانينك ذكری دكل مع هذا
ايكيسی دخی آلت فسقدر زيرا ذكری قطعده قطع نسل واردر انك
ايچون خصاء آدمی منهيدر قطع يد ايسه بويله دكلدر چونكه يد آلت
تعدی اولوب غيرك قوتی اولان مالنی اخذله النی كسمك كبی اولدی لاجرم
جزا دخی عمل جنسندن واقع اولدی ولواطه ده عند الامامين حد
واجبدر زيرا انلر لواطه يی زنايه الحاق ايتمشلردر وعند الامام تعزير

وتوبه سی ظهورنه دك زندانده حبس اولنور وامامك تعزير وحبسله
اكتفاسی استعظام ذنب وتسكين فتنهٔ فاجره ايچوندر والا اول فعل شنيع
قبحده اويله دكلدركه فاعلی قتل و يا زانی مجازات اولنديغی وجهله
مجازات اولنه نتكم يمين غموسده كفارت واجب دكلدر ديدی زيرا
عظمندن اتوری كفارتله مستتر اولهجق نسنه دكلدر نتكيم بعض كبراء
متعمدا تارك الصلاة اولانه قضا لازم دكلدر ديدی زيرا عمدله مقاتلهٔ
ربوبيت ايليوب صلاتی انكار حدنه واردی بناء على هذا عذرله تارك
كبی اولمدی (واجنبيه يه لواطه ده امامدن حد مرويدر ولكن عبدنه
ويا جاريه سنه ويا منكوحه سنه لواطه ده بلا خلاف حد اولنماز اگرچه
بالاتفاق حرامدر بلكه منع اولنور اگر عودت ايدرسه تعزير لازم كلور
اكر بعض دوائی معاينه اولورسه و حايضك وطئنی استحلال ايدن
كافر اولور زيرا حرمتی اجماعله ثابته در انكار اجماع ايسه كفردر
صلاة جنازه نك فرضيتنی انكار كبی وامام محمد دن مستحل مزبورك
عدم كفرنه قول واردر ولكن استحلال معصيت كفردر ديدكلرينه
مخالفدر (ولواطهٔ حليله سنی مستحل اولان كافر اولماز ديديلر اگرچه
لواطهٔ صغراده واقع اولان نهی تحريمه حمل ايتمشلردر واستحلال
معصيتده داخلدر ودين نبويدن معلوم ضروريده جهل عذر اولماز
پس ملك نكاحه اتصالله شبهه وقوعی عدم كفرينه دليل اولماز
ولواطه نك حرمتی عقليه اولمغله جنتده لواطه وسائر محرمات اصوليه
يوقدر زيرا محرمات اصوليه حكمته مخالفدر امهات و بنات واخواتی
نكاح كبی ولواطه نك اصلی قذر وخبث اوزرينه مبنيدر حيض ونفاس
كبی بناء على هذا اهل جنت شهوت محال ومنهی عنه دن معصوم وطلب
خبائثدن محفوظلردر بوجهتدن (واهم فيها ما يشتهون) عام مخصوص
اولور و بردخی بودركه الله تعالى غلمانی لؤلؤ منثوره وحور عينی
بيض مكنونه تشبيه ايتمشدر پس دلالت ايدركه غلمانه استمتاع يالكز
نظره كوره در وحورله استمتاع اعمدر زيرا بيض مأكولدر و برنسنه
خبائثدن عد ومن كل الوجوه تقبيح وجميع اديانده تحريم اولنسه

شهوات جنتدن اولماز وانك حلنی تمنی ایتمك دخی کفردر وجنتده شرب
دخانی تمنی ایدن دخی خطادن خالی دکلدر خصوصاکه جنتده نه نار
معهوده کبی نارونه خوددخان دنیا کبی دخان واردر اکرچه مجمره وعود
وطیب موجوددر ولکن طیبی روحانیدر یوخسه سك شیطانی دکلدر
وناری آتش قدرتدر وبومذ کورك خلافنه ذاهب اولمق جهالت
محضه در اکرچه علماء رسومدن نیجه لرینه بو بابده زله واقع اولمشدر
زیراهر یرده علم شعوری وخیالی کافی اولماز بلکه حقیقت حالی کشف
ونفس الامره اطلاع تام لازمدر * والنفس بالنفس * ای اقتصاص
النفس بالنفس زیرا علت حل اقتصاصدر وقصاص تتبع الدم بالقود
معناسنه در زیراقص تتبع الاثردر یعنی برنسنه نك ایزن ارایوب کتمکدر
وقصص دیدکاری تتبع اولان اخباردر ودمك ایزنجه کتمکدن مقصود
فاعله فعلنك مثلنی اشلمکدرکه قتلدر وقصاص ولی دمه مخصوصدر
حتی غیریسی قتل ایتسه قاتلی قتل لازم کلور وعند الامام مسلم ذمی وحر
عبدله وکذلك ذکرانثی وانثی دخی ذکرله قتل اولنور پس ایجاب
قصاصده مساوات لازم دکلدر بلکه کامل وناقص شریف ووضیع
برابردر زیرا نفسده وعصمتده تفاوت یوقدر بلکه تفاوت اوصاف
عارضه ده در مکرکه مستثنی اوله والد وولد وسید وعبد وامثالی کبی
زیرا بعض مواده اختلاف علت ایله حکم مختلف اولور حتی بعض
فقها کفاراتده اعتاق رقبه ده سلطان ورعیتی برابر طوتمیوب جبابره
حقنده صومله فتوی ویردیلر زیرا انلره نسبت ایله عتق رقبه آسان
وصوم دشواردر (ونهایه ده دیمشدرکه والحکم جاز ان یختلف
باختلاف احوال الناس انتهی یعنی جواز اختلافنه تحول ایدر
نسانك فی زماننا جماعته حضوری وامثالی کبی (وقتیلك وارثی قالسه
کرکسه خاتون اولسون قصاص ایتدرمکه قادر اولور فاما وصی
یتیم دیت اخذ ایدر ولکن قصاص ایتدیره مز بلکه صغیر کبیر اولنجه
توقف اولنور (وعفو دم افضلدر زیرا کفارت ذنوبدر مکرکه عافی
اولان کافر اوله زیرا بقاء کفرله کفارات درست اولماز وعفودنصکره

صلح اولی در زیرا صلحده دیته کوره تخفیف واردر وجانی نك اومقوله
معصیته معاودهسی ظن اولنسه تنکیم قرأنده کلور (ولوردوا لعادوا
لما نهوا عنه) بوصورتده اصلاح عالم ایچون قصاص اولی در قال الله
تعالی (ولکم فی القصاص حیوة) ودیمشلردرکه من لم یعرف مقتضی
زمانه فهو جاهل پس عالم وعارف کیمسه کرکدرکه ظاهر و باطن
شرع اوزرینه تمشی ایدره وقصاص سیفله اولور کرکسه قاتل
مقتولی غیری وجهله قتل ایتمش اولسون زیرا حدید محددا ولمغله
تسکین نفس واراحه جانده اسرعدر اکرچه چشمده
اهیبدرکه باعث عبرتدر (وصلب اشد در زیرا حبس نفسله در
(وقرأنده قتل وصلبدن هر بری ذکر اولنمشدر پس صلبی دخی
محلنه کوره اجراء ایتملودر وقتیلك دیتی مالدرکه یوز دوه در ویاخود
بیك التوندرکه هر التون اوز درهمه مصروفدر پس بیك التون
اون بیك درهم کش ایدرکه طقوز یوز یتمش ایکی غروشدرکه
هر غروش صاغ اقچه ایله یوز یکرمی اقچه اولمق اوزره در تنکیم حالا
اکثر بلاد اسلامیه ده اول وجهله رایجدر (وفتاوای یحیاویه ده
کلورکه اونی بردرهم اولمق اوزره قطع اولنان اقچه دن دیت یوز بیك
اقچه درکه اهل عرف اراسنده اکا ایکی میری دیرلر (وردجلك دیتی
کومشدن یکرمی بشی ایکی درهم کلور اقچه دن یوز یکرمی بش بیك
اقچه در (وفتاوای کمالیه ده کلورکه هندی برغوعاده قتل ایلسلر دیتی
نصف دیت رجلدرکه بش بیك درهم کومشدر (یعنی دیت مرأه
دیت رجلدن نصف اوزرینه کرك نفسده وکرك مادوننده پس
خطاء مرأه قتل اولنسه دیتی بش بیك درهم ویدی قطع اولنسه
ایکی بیك بشیوز درهمدر وشهیدك دیتی جنتدر تنکیم (فهو فی جنة
عرضها السموات والارض) اکادالدر زیرا بونده تلف ظاهر وجود
واردرکه نعیم صوری انك ایچون اعداد اولنمشدر وقتیل عشق
ومحبتك دیتی الله تعالیدر تنکیم (من قتلته فانا دیته) اکا نشاندر زیرا
بونده تلف باطن وجود واردرکه نعیم معنوی اکا مهیادر ونعیم

صوری مأكول ومشروب وامثالی ونعيم معنوی مشاهدهٔ جمال الهی وعطايای ذاتيه واسمائيه دركه روح رحمانی وسر انسانی يه دائردر وقتل نفس اماره وافنای قوای طبيعيه ده حيات حقيقهٔ طيبهٔ باقيه واردر* والتارك لدينه* ای وترك التارك لدينه المعهود الذی هو الاسلام زيرا علت اولان تركدر ترك برنسنه يی قصدا واختيارا رفضدر (واترك البحر رهوا) وياخود قهرا واصطرارا قويوب كتمكدر (كم تركوا من جنات وعيون) كبی تكيم تركهٔ فلان ديرلر كسر رائله موتندنصكره آلبقو ديغی نسنه يه بوراده مراد ترك اختياريدر زيرا ضروريده معذوردر نتكيم قرأنده كلور (الا من اكره وقلبه مطمئن بالايمان* المفارق للجماعة* فرق انفصال وفلق انشقاق اعتباريله اطلاق اولنور وفراق ومفارقت ابدانله اولانده اكثردر جماعت جمعدندر جمع متفرقی تأليف وبری برينه ضم وتقريبدر جماعت ناسده وغيريده اولديغی كبی (بعدذا المفارق للجماعة التارك لدينه يی تفسيردر پس جماعتله مراد جماعت مسلين وفراقله مراد ديندن ردتله فراقدركه سبب اباحت دمدر يعنی اوچ كون حبس وشبهه سی كشف واستتابه اولندقدنصكره رجوع ايتمزسه قتل اولنور (وديمشلردر كه كافر مطلقا ايمانی اولميانه ديرلر اكر اظهار ايمان ايدرسه منافقدر واكر بعد الايمان كافر اولورسه مرتددر واكر تعدد الهه قائل اولورسه مشركدر واكر بر دين ايله تدين ايدرسه كتابيدر واكر قدم دهره قائل اولوب حوادثی دهره نسبت ايدرسه دهريدر واكر اعتراف نبوت واظهار شرعله ايسه زنديقدر (وبو حديثده دلالت واردركه تارك صلاة قتل اولنماز زيرا اسورمذكوره دن دكلدر پس (من ترك الصلاة متعمدا فقد كفر) حديث مؤول اولدی يا استحلال ويا مقاربه ويا كفران نعمت وياخود كفرو يا تغليظه وبو مقوله موادده ظاهر اولان اخيردر (وكذلك مرتده دخی قتل اولنماز زيرا ذكر مرتد اوزرينه اقتصار اولنمشدر (مؤول اولنورسه كه بو معنی اوزرينه محصنه رجم اولنماسی لازم كلور زيرا منصوصه دكلدر (جواب بودركه محصن

اوزرينه

اوزرينه تنصيص محصنه اوزرينه تنصيص كبيدر زيرا علت قتل اولان زناده مساواتلری واردر مرتد ومرتده ايسه بويله دكلدر زيرا مرتدی قتل محل محاربه اولديغيچوندر مرتده ايسه محل محاربه دكلدر انكيچون نساء مشركين قتل اولنماز ذراری كبی ولكن ساحره قتل اولنور نتكيم اشباهده كلوركه كل كافر تاب فتوبته مقبولة فی الدنيا والاخرة الا جماعة الكافر بسب نبی وبسب الشيخين او احدهما وبالسحر ولو امرأة وبالزندقة اذا اخذ قبل توبته انتهی (وعلتی بيانده شرح رمضانيده كلوركه ثم ان الساحر يقتل ذكرا او انثی اذا كان سعيه بالافساد والاهلاك فی الارض واذا كان سعيه بالكفر فيقتل الذكر دون الانثی انتهی (پس ساحر وساحره سحرلرينی اقرار ويا ايكی شاهد سحرباز اولدقلرينی بعض علاماتيله وصف ايدوب شهادت اتسلر بز سحری ترك واندن توبه ايده رز ديدكلرينه التفات اولنميوب قتل اولنورلر يعنی مؤاخذهٔ دنيويه دن خلاص اولمازلر واكر توبه ده اخلاصلری وار ايسه (ان حسابهم الا علی الله) موجبنجه آخرته موقوف قالورلر ومرتده كرچه قتل اولنمز ولكن حبس ودعوت اسلام وجبر اولنور وبوندن فهم اولنوركه (من بدل دينه فاقتلوه) حديثی عام مخصوصدر (واهل بدعت اكر بدعتنه خلقی دعوت ايدرسه قتل اولنور سائر ساعی بالفساد كبی وكبراء طريقت بيورمشلردركه مرتد الطريقة اعظم ذنبا من مرتد الشريعة حتی شيخ ابو عبد الله الانصاری قدس سره ديمشدركه رسول الله صلی الله عليه وسلم خوابده كوردم بيورديلركه (من عرف طريقا الی الله فسلكه ثم رجع عنه عذبه الله بعذاب لم يعذب به احدا من العالمين) وديمشلردركه بر كمسه ارباب حقيقتدن برينك نظرندن ساقط وبابندن مردود اولسه هيچ بر اهل حقيقت انی من بعد قبول ايتمز زيرا باب الله بردر نتكيم باب شريعت دخی بردر يعنی مرتد شريعتی شريعت اخری قبول ايتمز زيرا شريعت اخری يوقدر پس حقيقت دخی بويله در فافهم جدا

* الحديث الخامس عشر *

* من كان يؤمن بالله واليوم الاخر * من شرطيه در زيرا جزاسى امر
كلمشدر تركى ايله تعبيرى هركيم ديمكدر (وكان عند سيبويه حرف
وجودى دركه تحققه دلالت ايتدوكى كبى استمراره دخى دلالت ايدر
مضارع كبى وايكيسنك اجتماعى شمول ازمنه افاده ايدر مثلا كان حاتم
يكرم الضيف ديمك ازمانده تكرر فعلى مفيددر ويوم آخردن مراد
يوم قيامتدر كه ايام دنيادن متأخردر و بردخى آخرت دنيادن طقوز بيك
سنه مؤخر خلق اولنمشدر و بردخى حساب عباد اول كونه تأخير اولنمشدر
انكيچون مغفرت مطلقه انكله مقيددر قال تعالى (ربنا اغفرلى ولوالدى
وللمؤمنين يوم يقوم الحساب) وحقه ايمان انك وجودنى و وحدت
وجودنى وقدم وبقا وحوادثه مخالفتنى و بنفسه قيامنى وسائر صفات
كماليه سنى تصديق ايدوب ذات وصفات وافعالنده شريك ونظيرى
اولمدوغنى اذعان وقبولدر (وديمشلردركه معتقدات اوندركه ذات
ازليه دركه صفات جلال واكرام يعنى صفات سلبيه وثبوتيه ايله
منعوته در ونقائص ورذائلدن تقديس وعلم محيط وارادت كليه
وقدرت شامله وسمع وبصر وكلام وافعال عادله ويوم آخر
ونبوت دركه ارسال ملائكه وانزال كتب واخبار صادقه يى مشتملدر
وعبادات كليه دخى اوندركه صلاة (وزكاة (وصوم (وحج (وقراءت
قرأن (وذكر الله (وطلب حلال (وقيام بحقوق المسلمين وحقوق الصحبة
(وامر بالمعروف (ونهى عن المنكر (واتباع السنه كه مفتاح السعادة
وامارة محبة الله در) ويوم آخره ايمان وجودنى وموافقنى واحوال
واهوالنى تصديقدر (والتى عدد مؤمن به دن ايكيسنى تصريح
ايتدى كه برى مبدأ وبرى معاددر زيرا بو ايكى يه ايماندن مقصود ايمانى
واجب اولان جمله اموره ايماندركه جميع اصول وفروعه ايمان انلرده
داخلدر (وبردخى بونده ثنويه واهل شرك واهل كتابى رد واردر
زيرا ثنويه واجب الوجود معناسنه ايكى اله اثبات ايتديلركه برى حكيم
دركه فاعل الخيردر واكا يزدان دخى ديرلر وبرى سفيه دركه فاعل
الشردر واكا اهرمن دخى ديرلر واهل شرك مستحق عبادت معناسنه

آلهه اعتقاد ايلديلر و بو ايكى طائفه حقه ايمانندن خارجلردر واهل
كتاب كرچه حقه مؤمنلردر ولكن يوم آخرته ايمانلرى يوقدر شول
جهتدن كه وقوعى اوزره نفس الامرده موافق دكلدر پس ايمانلرى
لاايمان كبى اولدى وايمان واعتقاد مقبول اودركه مخبر صادق اخبار
ايتديكى اوزره اوله تتكيم كتب كلاميه وغيرى بياننه متكفلدر
* فليقل خيرا * خيرك نصبى يا مصدريت اوزرينه در ليقل قولا خيرا
معناسنه وياخود مفعوليت اوزرينه دركه ليذكر خيرا ديمكدر تتكيم قرآنده
كلور (وقولوا للناس حسنا) اى وقرلوا لهم قولا حسنا يعنى والينوا بهم القول
او وقولوا لهم ما هو حق وصدق (فليقل لامى تسكين ايله در تخفيفا
وكسرى دخى جائزدر اصل اوزرينه وهو وهو كبى (وخير مرغوب
فيه اولان نسنه در ورغبت عند المؤمن ثوابه دائر اولان سوزه در پس
خير ما يثاب عليه اولان كلامدر فرض ومندوب وانلره مؤدى اولمغله
مباح دكل زيرا مباح كاه اولور كه حرامه ويا مكروهه مؤدى اولور
* اوليصمت * ضم ميمله باب اولدندر وصمت فتحله وصمات وصموت ضمله
خاموش اولمقدر بو راده اوتنويع ايچوندر زيرا قوله صمتك مبانى جمع
ايلمك ممكن اولمديغى كبى ايكيسندن خلوى دخى ممكن دكلدر زيرا انسان
ياسويلر وياد كلر پس ديمك اولور كه هركيمكه مؤمن كامل اوله
برمشاورده ده ويا تدبيرده ويا غيرى اموردة حاضر اولسه واجب اولان
بو ايكى نسنه نك بريدر بلكه قول خير مرجحدر زيرا حقدن ساكت اولان
شيطان اخرسدر وافضل الجهاد اهل جور محلسنده كلمهٔ حق سويلمكدر
مكركه كلامه زياده مانع قوى اوله خصوصا كه احتسابك شروط
كثيره سى واردر (پس امر وجوب ايچوندر زيرا اصل اولان حقيقته
حمل ايتمكدر اكر حملدن صارف قرينه يوغيسه خصوصا كه انتفاء
جزانك فرضى انتفاء ايمانى مستلزمدر تتكيم شيخ اكمل ذاهب اولمشدر
و بوندن مباحدن سكوتك وجوبى دخى فهم اولنور زيرا مباح خير
قوله سندن دكلدركه لا ثواب ولا عقاب در مكركه احكام الهيه دن
اولمق نيتنه قائل اوله (وابن ملك ديمشدر كه مباحدن سكوت مستحسندر

تکیم (من حسن اسلام المرء ترکه ما لا یعنیه) اکا داللدر اکرچه حسنده
فعل ما لا یعنی نك قبحنه اشارت واردر پس مباحدن سکوتك استحسانی
اول وقتده اولور که مباحك قولی حرام ومکروهه مؤدی اولور وجهله
اولمیه والا یا حرام ویا مکروه اولور وکرکدر که مواضع شبهه ده
سویلمیه ویقینی اولمدیغی یرده فتوی ویرمیه زیرا جناب نبوته صلی الله
علیه وسلم معروضدر وبو معنادن بعض علما حیا ایدوب فتوادن
کندنی عزل ایتمشدر (وابو بکر فارسی رحمه الله بیورمشدر که ترك عبد
ما یعنی وما لا بد منه مقوله سنی سویلر کلامی حد صمتده در که مقبولدر
ولکن شهوت کلامدن زیاده حذر ایتملودر بو سببدن اصحاب مجاهده
ایثار سکوت ایدرلر زیرا کلامده حظ نفس وحسن نطقه واظهار کماله
میل واردر (واهل جاهلیتك عادتلرندن ایدیکه برکون وبرکیجه
انصماتله اعتکاف ایدرلردی بوندن نهی اولنوب (لا یتم بعد احتلام
ولا صمات یوم الی اللیل) وارد وذکر الله وحدیث بالخیره تحریض واقع
اولدی ودیمشلردر که معرفة الله صمتله ومعرفت دنیا اذای خلقله
متأذی اولمغله ومعرفت شیطان جوعله ومعرفت نفس سهر ایله
حاصل اولور (وبوندن فهم اولندیکه صمت باللسان حدیث ما سوادن
وصمت بالقلب خاطر کونیدن کرکدر وشول کیسه نك که لسان وقلبی
صامت اولمیه مسخرۀ شیطان اولور (ونیچه لرینك حدیث نفسی لسانه
کلدوکی کبی قلمه دخی کلوب طعن صلحا وسب اولیایی اوراقده تخلید
ایلیوب ضال ومضل اولمشلردر واو مقوله اصحاب افکار فاسده وارباب
خیالات باطله وکاسده یه فراعنة الاولیاء ودجاجلة عباد الله الصالحین
دیرلر (بو مقوله طائفۀ منکر ومنکره دن برینه کندی نفسکه مشغول
اول غیریدن نه استرسن دیسه لر غیرت وحمایۀ دین ایچون سویلرم
وتحریر ایدرم غیرت ایسه ایماندندر دیر بلمز که اغراض فاسده سی
سبیله خر کبی آب وکل هوای نفسانی یه دوشمش (وعسل یرینه
نیچون زهر صتارسن دیو اوز زینه قهر ومکر الهی زنبورلری اوشمش
وبرد بارد کرفته اژدر کبی جان خبیثی کوه جسدده اویوشمشدر

ایشته بو مقوله باطللر (لا یحب الله الجهر بالسوء من القول) مضموننده
داخللردر بلکه ایمانلری عین کفر وطاعتلری محض معصیتدر که صبغ
هواڭله بویانمش (وجانلری ایقاد ایتدکلری نار انکار وشرنه یانمشدر
(اولئك الذین لعنهم الله فاصمهم واعمی ابصارهم) وکلام کبارده
قدس الله اسرارهم کلورکه (من عرف الله کل لسانه ومن عرف الله طال
لسانه) وبو ایکی کلام اول عالم فنا وحالت جمعه ناظردر که بو عالمده
عاشق کشتۀ معشوق اولوب صحبت وصدادن کچر زیرا عالم حرکتدن
عالم سکونه کوچر انکیچون اهل فنا ایله صحبت متعسردر زیرا خاموشلردر
وهرکس مشرب اشراقی ده دکلدرکه من القلب الی القلب محادثه یه
قادر اوله (وکلام ثانی عالم بقا وحالت فرقه دائردر که بو عالمده عاشق
فی المثل یکیدن جان بولور وعندلیب بهار کبی فریاده کلور وداستان
اوقومغه باشلر وعاشق فانی ومحبت باقی نك داستانی ارباب دله معرفت
سویلیوب صحبت جان ایتمکدر زیرا اسرار الهیه اهل نفسك حوصله سنه
کنجایش بولماز وجبل شاهقی درون جوزه ادخال ایتمك اولماز وفی المثل
تاوق پازارنده دوه صاتلماز وحصیر بافی کارکاه حریره قویوب ایش
طوتلماز (وکلام الملوك ملوك الکلام) وفقنجه هرکدا طبع وسفله
مشرب مقتضای حال اولان کلام عالینك سرنی بلمز واو کمادق آدمه
سرمایه ویرمك اولماز پس اسرار الهیه (حور مقصورات فی الخیام)
مقوله سندندر که اجانب ونامحرمه آچلماز * ومن کان یؤمن بالله والیوم
الآخر فلیکرم جاره * تکریر شرطیه اهتمام وهر خصلت مستقله یه
اعتنایه دلالت ایدر اکرام وتکریم انسانه برنفع ایصال اولنمقدرکه
انده وضع قدر اولمیه ویاخود ایصال اولنان شیء شریف اوله (وجار
اودرکه انك مسکنی سنك مسکنکه قریب اوله که عجم همسایه وترك
قوکشی دیر وجارده معنای قریب اولمغله مجاور حرمین دیرلر
وجوارمزده دیمك قربمزده دیمکدر واثرده کلور (اللهم اجرنی
من النار) اصلنده اجورنی در جواردن امان معناسنه یوخسه مهموز الفاء
اولان اجردن ویا مهموز العین اولان جاردن دکل ودیمشلردرکه

بوراده امر ندب ایچوندر زیرا وجوب مواسات اوائل اسلامده وحال
ضرورتده ایدی صکره منسوخ اولدی اکرچه حق جار عقلا ونقلا
استعظام اولنور اموردندر پس بقدر الطاقه احسان اوزرینه اوله
جاری ذمی اولورسه ده ومنع ماعون ایتمیه فأس وقدر ودلو وابره وقصعه
وغربال وقدوم ومقدحه وماء ونار وملح وامثالی کبی که ناس بونلرله
بری برلرینه اعانت ایده کلمشلردر وتحمل وکف اذی ایلیه زیرا اثرده
کلورکه (من اذی جاره ورثه الله داره) وجاری ایچون جلب
منفعت ودفع مضرت ایده دارنک جدارنه بول وطرح کناسه ایتمکدن
حذر قله وشرندن احترازاولنان آدم یوم قیامتده شر ناس اولسه کرکدر
ومسجدک جاری قرق خانه یه دک اولدیغی کبی جار خانه دخی بویله در
(وقرب دار تعارفی وتعارف دخی ائتلافی وائتلافی دخی اکرامی
مستلزمدر (پس جوارده سر تعارف ارواح واردر که ائتلاف اجسام
واکرام اکا موقوفدر پس جار اکر مؤمن واکر کافر در ایکی صورتده دخی
مؤمنه فائده سی واردر زیرا یا نعمت درکه موجب شکر ویا محنتدر که
مقتضیٔ صبردر وصبر وشکرک هر بری مقامات عالیه دندر واوائلده
اولیاء بغدادک نیچه لری مجوس واهل کتابله همجوار اولوب صبرلری
ومعامله ده مجامله لری سببیله انلرک ایمان وهدایتلرینه باعث اولمشلردر
(الحاصل حق جار شعب ایمانک عظائمندندر بناء علی هذا طالب ایمان
کامل اولان کیمسه بو شعبه یه نشوونما ویرر وفرعی اعلای علیینه ایرکورر
ومن کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیکرم ضیفه ضیف اصلنده میل
معناسنه در زیرا ضیف صاحب خانه یه میل ایدر نزول جهتیله وضیافت
قراده متعارفه اولدی (وکلام نحاتده اضافت استعمال اولنندی شول
اسم مجردده که اندن اول اکا بر اسم ضم اولنه وجمع ضیفه مهمان وترک
قونق دیر وانک اکرامی وجوهله در طلاقت وجهله تلقی وطریق
بعیددن کلورسه تعجیل ضیافت کبی زیرا کرچه عجله شیطاندندر ولکن
برقاچ ماده ده امور لازمه دندر قرای ضیف وتوبه وقضاء دین ودفن
میت وتزویج بکر واداء صلاة کبی زیرا وارد اولمشدرکه (اول الوقت

رضوان الله واوسط الوقت رحمة الله وآخر الوقت عفو الله) وضیفک
خدمتنده بنفسه قائم اوله زیرا دیمشلردرکه انسانه استاذنه وابوینه
ومهمانه خدمت ایتمک عار دکلدر اکر سلطان ایسه ده وبورادندرکه
هرون الرشید ایام خلافتنده بعض فقهانک بعد الطعام یدنه صب ماء
ایلدی (وروایتده کلمشدرکه الله تعالی حضرت ابراهیم علیه السلامه
اکرام ضیفله امر ایتدکده هر بری ایچون بر قیون بریان ایلدی
وبو امر تکرر ایدیجک ثور ذبح وبعده جمل مشوی ایلیوب ینه اکرام ضیفله
مأمور اولیجق متحیر اولدی وآخر طرف کبریادن اخبار اولندیکه
اکرام ضیف کثرت طعامده دکل بلکه بنفسه خدمتده در پس ابراهیم
بنفسه خدمته قائم اولوب (الان اکرمت الضیف) دنلدی واکرام ضیف
بر کون ویا اوچ کوندرکه یوم اولده بقدر الطاقه تکلف وطعامی احسن
ظروفه وضع ایدر وایکنجی واوچنجی کون عادتنی تجاوز ایتمز والا مانع
اخلاص اولدوغندن ماعدا بلکه اظهار عبوستله ضیفی متأذی
قیلوب آثم اوله واوچ کوندنصکره اولان صدقه ومعروفدرکه شرعا
اوزرینه جبر یوقدر وغریب فقیره وقت وداعده بر کون وبر کیجه لک
جائزه ویرر ومهمانه اعتذار ایدوب اکرامده قصور ایتدک دیو تطییب
خاطر ایلر واکل اوزرینه حث ایتمک مشروعدر اکر اضیافده فتور
وار ایسه تشکیم رومده یورلک دیرلر وصاحب خانه اضیافدن عوض
وثناء حسن صددنده اولماز والا اجری باطل اولور (ومهمان میزبانک
کناهلریله بله کیدر آب وضوئله خطایاد کیلوب کتدوکی کبی وبوندن
ماء نجس اولمق لازم کلمز اکرچه بعض مجتهدلر ذاهب اولمشلردر
زیرا ذنوبک نجاستی امر معنویدرکه امر حسی اولان ایله مختلط اولماز
تشکیم مشرک نجسدر کفری جهتندن عینی دکل انکیچون طعامی حلال
وپاک ومسجده دخولی جائز اولدی بعده اضیافت انواع اوزرینه در تزوج
وولادت وختان وبناء وسفردن قدوم وسابع ولادتده عقیقه وعند المصیبه
طعام وبلا سبب ضیافت کبی ولکن دعوته اجابت لازمدر دیو هر
دعوته اجابت اولنماز زیرا منکراتی مشتملدر والله المجیر الحفیظ

* الحديث السادس عشر *

* لا تغضب * یعنی اصحابدن برکیمسه که اسمنی تعیین ده اختلاف ایتمشلردر جناب نبوته صلی الله علیه وسلم کلوب یارسول الله بکا وصیت ایله یعنی برعمل ایله امرایله که انکله عامل اولوب نجات بولاین دیدکده لاتغضب دیو غضبدن ومقتضای غضب اولان قول وفعل نامشروع ونامستحسندن نهی ایتدیلر واول صحابی اوچ کره تکرار سؤال ایدوب هرکره سنده لاتغضب ایله مجاب اولدی زیرا قوت غضبیه سی غالب اولدیغی نورفراستله قلب نبوی یه منعکس اولیجق حالنه مناسب اولان وجهله توصیه ایلدی نتکیم برقاتل ابن عباسه رضی الله عنهما کلوب قاتل ایچون توبه وارمیدر دیو سؤال ایتدکده یوقدر دیو جواب ویردی زیرا اول کیمسه نک سفاك اولدوغن بلوردی انکیچون بطریق الزجر نفی توبه ایلدی و غیردخی کلوب قاتله توبه وارمیدر دیوجك واردر دیدی زیرا بونك حالی اولکی یه مغایر ایدوکی معلومی ایدی انکیچون حکیم الهی دیرلر شول کیمسه یه که هرنسنه نك سرینه واقف وموضعنه واضع اوله وغضب حالات نفسانیه درکه دم قلبك ارادت انتقام ایچون غلیانندن حاصل اولور انکیچون حدیثده کلورکه غضبدن حذر ایدیکوز زیرا غضب ابن آدمك یورکنده برآتش پاره سیدر بوسبدن طمرلری منتفخ اولور وکوزلری قزارر وحدیث آخرده غضب شیطاندندر دیو شیطانه اسناد اولندی زیرا شرمقوله سیدر شرواغوا وتسویل ایسه شیطان ونفسه نسبت اولنور وشیطان ناردن مخلوق اولمغله اکا منسوب اولان غضب دخی ناری اولدی انکیچون سزدن بریکوز غضب ایتسه توضی ویا اغتسال ایده دیو امروارد اولدی زیرا آتشی صوسوندرر مقصود اغراض دنیادن ادبار وجناب حقه اقبالدر اول آتشك حرارتنی بدندن تبریددر وریاضتله قوای حیوانیه ضعیف اولمغله تدریجله نارغضب دخی منطفی اولور انکیچون تن پرور اولنلرده غضب غالبدر بوجهتدن بعض ارباب معرفت دیمشلردرکه مغلوب طبع حیوانی اولان دفع غضب ایده مز بلکه اکا

ریاضت سببیله غالب علی الطبع اولان قادراولور واکر بومعنی اولمیایدی لاتغضب مالا یطاق ایله تکلیف اولوردی پس هرکسك اختیاری النده درکه برنسنه نك اسبابی یوزندن طریقنه سلوك وحصولنه صرف مقدور ایدیجك مقصود حاصل اولور بویله ایکن اصل غضب وسائراصول صفات ذمیمه بالکلیه منقلع اولمازلر والابشرلك اولمق لازم کلور بوجهتدندرکه دنیاده مجاهده وامرونهی باقیدر وعصمت دیدکلری امتناع بانفیر معناسنه برحالتدرکه مرتفع اولسه انسان اولکی حالنه رجوع ایدر انکیچون حدیثده کلور (اللهم لا تکلنی الی نفسی ولوطرفة عین) وقرآنده کلور (والا تصرف عنی کیدهن اصب الیهن واکن من الجاهلین) وینه کلور (ولوردوا لعادوا لما نهوا عنه) یعنی اهل ناره ناری معاینه ایله عین الیقین مرتبه سی حاصل اولدقدنصکره دنیایه وطبع اوله مردود اولسلردی ینه مقتضای جبلت اوزرینه نهی اولندقلری کفر ومعاصی ومیل ماسوایه عودت ایدرلردی فافهم فان هذا المقام من مزالق الاقدام (وانسانده قوای محرکه دیدکلری ایکیدرکه بری قوت شهوانیه وبری دخی قوت غضبیه در قوت شهوانیه اودرکه برنسنه یی استحسان ایدوب طلبنده اولور ولکن نفع وضرری اولدیغن بلمز انکیچون نیچه لرشهوات مضره ایله مبتلی اولوب آخرانك اوزرینه هلاك اولورلر بومقوله شهوت ایسه سائر حیوانده اولماز بلکه کندی نفسندن الم جوع وحاجتی دفع ایچون غدایی ارادتله تناول ایدر شهوتله دکل پس هرارادتده شهوت اولماز وقوت غضبیه صفات سبعیه دندرکه نفسده قوی وقدرت تصرف وتسخیره باقوب قهر وغلبه صددنده اولور وانك اصلی عالم وجودده اولان امور عارضه درکه مراده وصولدن مانعه در پس مرادم حاصل اولمدی دیو غضب وحاصل اولسون ایچون حدنی تجاوز ایدر اشته دارینده قوت شهوانیه جاریه در زیرا اهل نعیمه لذت اکامنوطدر فاما جنتده قوت غضبیه اولماز زیرا هرمراد حاصل وموجب اضطراب یوقدر وجنتده نفس نباتیه دخی یوقدر زیرا نفس نباتیه شول قوتدرکه

جسمدن منتقص اولان مرتبه‌یی جبر و اکا نما ویرمك ایچون طالب غدادر
انسان ایسه جنده حالت واحده اوزرینه باقیدر و اکل و شربی شهوت
وتلذذ طریقیله در یوخسه جبر ونماء مذکور ایچون دکل و بوندن فهم
اولندی که طالب غدا اولان نفس نباتیه در یوخسه نفس حیوانیه
دکل زیرا حیوان من حیث هو طلب غدا ایتمز بلکه نبات اولدیغی
جهتدن طلب ایدر که نبات طالب نشو ونمادر (واون عدد قوت دخی
واردر که اکا قوای مدرکه دیرلر حواس خمس ظاهره وخمس باطنه کبی
(ویدی عدد قوت دخی واردر که نفس نباتیه‌یه تابعدر که لامحرکه
ولامدرکه درکه غاذیه ونامیه ومولده وجاذبه وهاضمه وماسکه
ودافعه در و جمیع قوی قوت مدبره‌یه تابعه در که نفس ناطقه
دیدکلریدر زیرا سلطان مملکة الوجود درکه اعضا وقوی اکا رعایا
کبیدر وحواس ظاهره وباطنه و قوت شهویه وغضبیه ونفس
نباتیه‌یه تابعه اولان قوای سبع که مجموعی اون طقوز در علیها تسعة
عشر ایله اشارت اولنان اون طقوز زبانیه‌نك سریدر همان اصلاحنه
سعی ایله تاکه باب نار طبیعت ونفس اوزرینه مغلق وابواب جنات
ثمانیه مفتوح اوله (ودیمشلردر که قوت شهوانیه‌دن قوت غضبیه‌نك
مفاسدی اکثردر زیرا ضرب وقتل وهدم وکسر وقطع وسائر
فسادات قوت غضبیه‌نك آثاریدر وکاه اولور که غضب طلاقه سبب
وبلکه کفره مؤدی اولور نتکیم حدیثده کلور (ان الغضب لیفسد
الایمان کما یفسد صبر العسل) وبو معتاددر که برکیمسه غضبنی انفاذه
قادر ایکن کظم غیظ ایلسه حق تعالی انك قلبنی امن وایمانله مملو ایلیه
(وحدیث قضاعی ده کلور (اذا استشاط السلطان تسلط الشیطان)
سلطانك قلبی نار غضبله ملتهب اولسه انك اوزرینه شیطان تسلط
ایدوب مغضوب علیهك اهلاکنه اغرا ایدر وکفر سویلدر واشله در
نتکیم ملوك امویه‌دن ولید ابن یزید تفؤل قرآن ایدوب (واستفتحوا
وخاب کل جبار عنید) آیتی کلدکده غضبندن تمزیق مصحف ایلیوب
کفر دخی سویلدی وایام قریبه ده شر قتل ایله مقتول وسری اولا

قصری اوزرینه وثانیا سور بلد اوزرینه مصلوب اولدی
ودیمشلردر که بویله برده سلطاندن مقصود هر قاهر وذو سلاطندر
پس انده نواب سلطان وزوج وسید دخی داخلدر زیرا زوجك
دخی زوجه‌سی وسیدك عبدی اوزرینه تسلطی واردر بو وجهدن
نیچه‌لر اغواء شیطان وغضب نفسانی ایله زوجه‌لرن ومملوکلرن قتل
ایلمشلردر چونکه عبد نیچه کره سبب غضب الهی اوله جق کارده
بولنوب بنده (ویعفو عن کثیر) وفقنجه معفو وموجب غضبدن
سالم اولمشدر پس عبده دخی لازمدر که بو معنایی ملاحظه ایلیوب
عباد الله ایله حسن خلق وعفو وصفح ایله معامله ایلیه نتکیم حدیثده
کلور (تخلقوا باخلاق الله) وحق تعالینك اوتوز آلتمش اخلاق
حسنه‌سی واردر که حضرت صدیقده رضی الله عنه مجتمع اولمش
ایدی پس مجموعی اولمدیغی صورتده باری کلمهٔ توحیدله بعضیسی مجتمع
اولسه بنه سبب فوز وفلاحدر وحسن خلق وجود وکرم اول اخلاقك
کزیده‌لرندندر (بعد ذا حدیث مذکورده نهی اولنان غضبدن مراد
غضب نفسانیدر زیرا لله اولان غضب که غضب رحمانی درکه
مشروعدر وانسان رحمت وغضبه مظهردر یعنی انسان ناقص
من وجه مرحوم ومن وجه مغضوبدر انسان کامل ایسه من کل الوجوه
مرحوم وغضبه حقله غضوبدر وغضب حق ارادت انتقام
معناسنه درکه صفت ذاتیه در زیرا هر صفت ذاتیه در زیرا هر صفت که
حق تعالی حقنده بدایتی جهتیله متصور اولمیه نهایتنه محمولدر مثلا
رحمت که رقت قلبدر حقه کوره انعام واحساندر وغضب که ثوران
دم قلبدر حقه کوره ارادت مذکوره در وسائر صفات متشابهه دخی
اکا قیاس اولنه فرح وضحك وتبشبش وتکبر واستهزا ومکر وحیا
ونظائری کبی وبونده حلم حماری دیدکلرینی ذم واردر نتکیم دیمشلردر که
(من استغضب فلم یغضب فهو حمار) مقصود حقه مخالف اولیه جق
وجهله غضبدر وسرعت انتقام عادات کرامدن دکلدر بو جهتدن
اهل الله طریقنده علامات ذائقه‌دندر که بر امر معین ایچون منفعل اولمیه

بلکه توقف ایده زیرا شاید اول منفعل اولدیغی نسنه ثابت اولمیه ویاانی
رفع ایدر برنسنه عارض اوله ویاخود نظرا حدیث انی کندی نفسندن
نفسنه قیلور غیریدن قلمز زیرا نفسی جمله یی جامعدر بو سببدن کندندن
کندنه اولان نسنه یه منقبض اولمق اولماز فافهم فانه عمیق وظاهر غضب
انساندن مطلقا الی حلول الاجل مرفوع اولمازو باطن غضبك بعضیسی
نفس اخیردن اول اولان انفاسده منقطع وزائل اولور اکرسعادتله
ختمی مکتوب ایسه وبعضیسی دخی بعض مواقفده تأخیر اولنوب
وقت مرهوننده مرتفع اولور وشولکه شقاوتله ختمی مکتوبدر
ابدی قبضهٔ شمالده مظهر جلال اولوب قالور حفظنا الله وایاکم
من موجبات غضبه وعقابه وشر فنا برحمته وبثوابه آمین آمین

* الحدیث السابع عشر *

* ان الله کتب الاحسان علی کل شیٔ * کتب وکتابت اصلنده جمع الشیٔ
الی الشیٔ معناسنه در حروفی خطله بری برینه جمع وکتیبه دیرلر شول
عسکره که مجتمع اولالر متفرق اولسه لر کتیبه دنلمز واثبات وفرض وتقریر
وایجاب وحکم وامر وارادت معنالرنده استعمالی شایعدر تنکیم مواردندن
ظاهردر وهر نسنه نك ابتداسی ارادت ووسطی قول وانتهاسی کتابدر
ولکن طلب وارادت معناسنده استعمال اولنمقده فی الجمله محذور وار در
شول جهتدن که مراد ارادتدن تخلف ایتمز اکثر ناس ایسه احسان قیدنده
دکلدر واحسان اصلنده الی کلمه سیله مستعمل اولغله بوراده علی یی
لام اجلیه معناسنه اخذ ایتدیلر کما قال تعالی (ولتکبروا الله علی ماهداکم)
ای لماهداکم ویافی معناسنه در دیدیلر کما قال تعالی (علی ملك سلیمان)
ای فی ملك سلیمان بو سببدن بعض علماء (ان الله امرکم بالاحسان
فی کل شیٔ) دیو تقدیر ایلدیلر وبو فقیره لائح اولان بودرکه بو کلمه نك
علی ایله تعدیه سی حمل النظیر علی النظیر قبیلندندر زیرا احسان انعام
معناسنه در انعام ایسه علی ایله مستعملدر وبو استعمال شایعدر قال
تعالی (سأل سائل بعذاب) ای دعا داع بعذاب کبی تنکیم حمل النقیض
علی النقیض دخی جاریدر اسر به کبی که مقابلی اولان جهر به اوزرینه

محمولدر بونده کل شیٔ عمومنده الله تعالی داخل دکلدر زیرا احسان
ناسدن غنیدر مکرکه مؤول اوله (جعت فلم تطعمنی وظمئت فلم تسقنی)
کبی که بوراده عبد مولی منزله سنه تنزیل اولنمشدر بناء علی هذا عبده
احسان همان مولایه در وظاهر اولان بو عمومده قید حیثیت معتبردر ای
من حیث انه محل الاحسان معناسنه پس غیری بسی خارجدر مثلا شیطان
دخی کرچه اشیادندر فاما محل لطف دکل بلکه محل قهردر وانکله
معامله مخالفتله کرکدر موافقتله دکل والا نامحله اصطناع معروف
ید حرامی یه دفع سیف کبیدر ملك بویله دکلدر پس انلره وخصوصا
حفظه یه احسان کراهت ایتدکاری ومتأذی اولدقلری قول وفعلدن
امساکدر وطائفهٔ جن دخی محل احساندر زیرا جن شیاطیندن
مؤمن اولنلردر انکیچون سلامده نیت وعلی عباد الله الصالحین ده
ملك کبی ادخال اولنورلر وکلاب دخی احسانده داخلدر زیرا قتلی
منسوخدر پس حیه وعقرب وسائر واجب القتل اولنلره قیاس اولنماز
تنکیم بالاده برمقدار ذکری سبق ایتمشدر اکرچه کلب اسود مستثنادر
اهل ذمت حربدن مستثنی اولدیغی کبی انکیچون اهل حربه سلاح
بیع اولنماز وهر وجهله تضییق اولنور اهل ذمته ایسه صدقه وزکاة فطر
وبعض مواسات مشروع قلندی پس بونلردن وکلام آتیدن محلیت
قیدی معتبر اولمق ظاهر اولدی * فاذا قتلتم فاحسنوا القتلة * بوراده
قتل ارادهٔ قتل ایله مؤولدر مسببك اسمنی سبب اوزرینه اطلاق طریقیله
مراد احسانه متصل اولان ارادت اولدیغنی ایذان ایچون (فاذا قرأت
القرآن فاستعذ بالله) کبی قتل ایله موتك فرقی بالاده درقتله کسر قافله
هیئت قتلدر یعنی شول حالتدرکه قاتل حین قتلده انك اوزرینه در
جلسه ورکبه کبی کسرله که نوع جلوس ونوع رکوب دیمکدر یقال
قتله قتلة سوء یعنی هیئت قبیحه اوزرینه قتل ایلدی بوراده احسان
قتل بودرکه اسهل طریق اوزرینه اولاکه انده زیاده ایلام وتعذیب
اولمیه وضرب وقتلده وجهنه ضرب اولنمیه زیرا تشویهٔ وجه منهیدر
وشویله که (قبحت الوجوه) کلمشدر ملعونیت اعدادن عبارتدر پس

وجوهله مراد اعیاندر واسهل قتل آدمی سیفله ضرب عنقدر واصعبی
خنقدر که حبل ایله حلقومنی صقوب حبس نفس ایتمکدر بونده امر
جاهلیتی رد واردر که حیوانی کسمز آلت ایله ذبح وانف واذن ورجلن
قطعیله تعذیب ایدرلر دی که اکا مثله دیرلر و بو امر وجوب ایچوندر
هر قتل جائزده کرك ذبح وکرك قود وکرك حد اولسون نتکیم عمدا
تارك الصلاة اولان عند الائمة الثلثة قتل اولنور زیرا شرعده
بو مقوله دن غیری وجهله قتل یوقدر وقطاع طریقی صلب وزانی
محصنی رجمله قتل ایتمك بو حدیثدن مستثنادر زیرا بونلرك حقنده
شارعدن تشدید وارد اولمشدر وکذلك (من غرق غرقناه ومن حرق
حرقناه) سیاسته محمولدر و بونده قتل نفس اماره ده طریق رفقه
سلوکه اشارت واردر نتکیم حدیثده کلور (نفسك مطیتك فارفق بها)
وینه کلور (ان لنفسك علیك حقا) پس تقلیل غداده تدریج ومجاهداتده
تعدیل لازمدر زیرا عجول اولان یوادن تیز قالور ومرکبنی مجروح ایلر
انکیچون سالکه رهنما کرکدر که وجه سلوکی اوبلور (ومن الله العون
وهو المغیث * واذا ذبحتم فاحسنوا الذبح * بو دخی ذکر مسبب وارادهٔ
سبب طریقیله در تقدیری واذا اردتم ذبح ما یجوز ذبحه من البهائم
دیمکدر ذبح حیوانه مخصوص اولمغله تخصیص باد کرایلدی بعض
روایاتده فاحسنوا الذبحة کلمشدر نوعیت وماقبلنه موافقت
اوزرینه که ذبحه کسرله هیئت ذبحدر ولکن اکثر نسخ مسلمده ذبح واقع
اولمشدر که فتحله مصدر اولمق اوزره در یعنی ذبح فتحله حلق حیوانی
شق واوداجنی قطع معناسنه وذبح کسرله ما یذبحدر قال تعالی (وفدیناه
بذبح عظیم) ای بکبش عظیم وذبحه احسان بودر که عنفله صرع
وشدتله یایندن جر ایتمیه وقبله یه توجیه ایده و بسمله وسکین کسکین ایله
عروق رقبه سنی سریعا قطع ایلیه وکندی وکالهٔ کسمز
بچاغله تعذیب وموضعنك غیریدن معالجهٔ ذبحله تلویث ایتمیه
مرویدر که برقیون قصاب الندن قورتلوب جناب نبوت صلی الله علیه
وسلم یانه فرار ایتدکده قصاب کلوب انی طوتوب ایاغندن سوریجك

حضرت رسالت بیوردیلرکه (ای قیون الله تعالینك امرینه صبر ایله
وای قصاب سوق رفقله سوق ایله) بوندن فهم اولندیکه اول قیون
معنای ذبحی ادراك ایدردی انکیچون خوفندن فرار ایلمدی وحضرتك
اصبر یاشاة بیوردقلری دخی اکا دالدر پس حیوانده تمییز وادراك
واردر اکرچه عقل انسانی یوقدر ولکن صورت خطاب انی عقلاء
منزله سنه تنزیل ایتدیکی عقلایه خفی دکلدر زیرا جمیع اشیا عند
المکاشفین حیات وعلمله متصفدر نتکیم حدیثده کلور (احد یحبنا
ونحبه) یعنی احد طاغی بزی سور و بز دخی انی سورز وقرآنده کلور
(وان من شیء الا یسبح بحمده) یعنی اشیانك تسبیح وتحمیدله وصف
ایدوب بعده (ولکن لا تفقهون تسبیحهم) دیو ضمیر جمع عقلاء ارجاع
ایلمدی و بو مقوله آیات واحادیثی تأویل ایتمك سخافت عقل وقصور
ادراکدندر نتکیم بعض اهل رسوم ذاهب اولمشلردر فاما تسبیح اشیایی
استماع ایدن مکاشف عندنده تأویل عقلی غلطدر واجب اولان
ظاهری اوزرینه جاری اولوب حقیقتنی اربابنه تفویضدر و بعض
اشیایه جماد دیدکلری عوام ناسه کوره در والا میت مفارقت
روحدن صکره جماد منزله سنده ایکن ینه روح عناصر اصلی ایله
زنده در انکیچون بعض موتی تکلم ایلمشلر وغسال وحفاره وامثالنه
مقامه مناسب سوز سویلمشلردر * ولیحد احدکم شفرته * یحد یاء
مثناة تحتانیه نك ضم ودال مهمله نك فتح وتشدیدی ایله احداددندرکه
تیز یعنی کسکین ایتمکدر یقال حددت السکین رققت حده بان یمسحه
بحجر اومبرد وبلکو دیدکلری طاشه حجر الشحذ دیرلر شین معجمه وحاء
مهمله وذال منقوطه ایله وحدید النظر وحدید الفهم وحدید اللسان
دیرلر تأثیر حدید کبی تأثیر ایلسه واستحداد حدید یعنی استره استعمال
ایتمکدر وشفره شین معجمه نك فتحیله سکین عظیم وعریض معناسنه
مراد ما یذبح به در شفره اصلنده سیف وسکین کبی حدی وکسکین
طرفیدر وشفیر الوادی کنار الوادی دیمکدر صکره جزئك اسمیله
تسمیه اولنوب بچاغه شفره دینلدی زیرا مقصود اولان کسکین طرفیدر

یعنی سنزدن بریکز یعنی ذابح اولان کیمسه تحدید سکین ایدوب
مذبوحك حلقومنه امرارده تعجیل اتسون تاکه روح حیوانی اولان
دم مسفوحك سرعت جریانیله مذبوح دخی الم موتدن خلاص
اولسون زیرا المی ادراك ایدن نفس حساسهٔ حیوانیه‌در نفس ناطقه
دکل پس حدود دنیویه وعقبات اخرویه‌نك محلی نفس حیوانیه‌درکه
بومعناده یعنی احساس ضرب وقطع وقتلده انسان وحیوان مشترکدر
وقرآنده کلور (کل نفس ذائقة الموت) یعنی ذوقله تعبیر اولندیغنك
اصلی بودرکه نفس ناطقه‌نك بدندن مفارقتی وقتنده الم موتی ذوق
ایدن نفس حیوانیه‌درکه بدن وهیکله متعلقدر انکیچون مغلوب
اولان کیمسه‌یه آسان والادشواردر ونسوهٔ زلیخا تقطیع انامل ایتدکلرنده
بی شعور اولدقلرندن الم تقطیعی احساس ایتمدیلر اشته عاشق حالی
وانسان کاملك حالی دخی بویله‌در (بعد ذا احداد شفره ایله امر
وجوب ایچوندر اکر شفره که آلت ایسه زیرا تعذیب حیوان حرامدر والا
ندبه محمولدر ولکن دیمشلردرکه مذبوحك مقابله‌سنده احداد ایتمیه
زیرا مذبوح فی الجمله موتی مدرك اولدوغندن انکله متعذب اولور
ومرحمت شانی مؤمندر (ودیمشلردرکه اوچ کیمسه فلاح بولماز
بری بایع البشر وبری قاطع الشجر وبری ذابح البقردر فافهم الاسرار
ان کنت من اولی الالباب والا فاجتهد فی قرع الباب فان الله مفتح
الابواب* ولیرح ذبیحته* یرح یاء مثناة تحتانیه‌نك ضمی وراء مهمله‌نك
کسریله اراحتدندر جلب راحت ویاحصولنه تسبب معناسنه
وراحت واستراحت آسوده لکدر یعنی دکلنمك ووجدان حضور
وسرورله نفس آلمقدر (ذبیحه اکر صفت اولورسه دابهٔ مذبوحه
دیمك اولور ولکن غالب اولان اسمیتیدرکه وصفیتی منسیه کبیدر
(وعملوا الصالحات) کبی که صالحات اعمال صالحه ده اسم اولمشدر
انکیچون بحسب الغالب موصوف تقدیر اولنماز یعنی ذبیحه‌سنی ذبح
ایتدکدنصکره حالی اوزرینه ترك وامهال سلخ ایده تاکه اضطرابنده
مستریح وساکن اوله ویاخود اراحه سرعت امراره محمولدر نتکیم

مرور ایتدی (وابن ملك دیمشدرکه بو ایکی فعل یعنی یحدو یروح
احسان ذبحی بیان کبیدر انتهی وسمك وجراد مقوله‌سنی دخی بقیهٔ
روح وار ایکن آتشه قویوب پشورمیه زیرا بودخی تعذیب حیواندر
وقرآنده کلور (ان احسنتم احسنتم لانفسکم) یعنی انسان اسم اعظم
وصورت عالمدن عبارت اولیجق نیك وبدنه اشلرسه راحت والم
وثواب وعقابی ینه کندنه راجعدر پس جملهٔ اشیا اصل واحددن
وذات احدیه‌دن صادر اولدوغنه نظر ایدوب اقربا وارحام بری برلرینه
تراحم وتعاطف ایتدکلری کبی اولدخی اشیاله بومعامله‌یی ایلیه والا
صلهٔ رحم ایتمش اولماز وآخر غربت وفرقتده قالور چونکه ورثهٔ انبیا
اولان علماء عاملین بواحسانی وکیفیتنی عصرا بعد عصر ناسه تعلیم
ایلیوب جمیع اشیایه نافع اولور وجهله حرکت ایتدیلر اشیا دخی تشکر
ومکافات طریقیله انلر ایچون استغفار ایلدیلر نتکیم حدیثده کلور
(ان العالم یستغفر له من فی السموات ومن فی الارض حتی الحیتان
فی جرف البحر) یعنی بالقلر اصل العناصر ومایهٔ حیات اولان صوده
متکون اولمشلر کرینه فی الحقیقه حیاتی انسان کاملك یوزندن بولورلر
وکندیلرینه فیض احسانی انك جام امدادندن آلورلر بوجهتدن
اشیا انسان کاملك مداح وثناکاری وخدمتکزاریدر وانك مشاهده‌سنه
مشتاقلردر شویله که احسن الاشیاء اولان ملائکه انك مطالعهٔ دیدارینه
ازدحام ایدرلر (بعد ذا حدیث مذکورده اشیا تعمیم اولندقدنصکره
ازجمله انسان وحیوان تخصیص قلندی زیرا مرور ایتدیکی اوزره
قتل انسانه وذبح حیوانه کوره‌در پس بوندن فهم اولندیکه انسان
مکرمه لاجل المصلحه قتل ایله تعرضی جائز اولیجق ذبحله حیوانه تعرض
ایتمك بطریق الاولی‌در زیرا حیوان کرچه تسبیح وتحمید ایچون
خلق اولنمشدر سائر اشیا کبی ولکن منفعتی انسانه راجعدر وهر قهر
لطفی متضمن اولمق سبق رحمتندندر بوجهتدن انسانه لازمدرکه
هر لطف وقهرده دامن احسانه تشبث ایلیه وخلق الهی ایله
متخلق اولوب غضب وقهر صرفدن حذر ایلیه والله الحفیظ

الحديث الثامن عشر

اتق الله حيثما كنت خطاب خصوصا نجباء نبويه وزهاد صحابه‌دن
ابو ذر حضرتلرینه‌در رضی الله عنه وعموما سائرلره‌در زیرا خصوص
سبب عموم حکمی منافی دکلدر (مرویدر که اوائل اسلامده جناب نبوت
صلی الله علیه وسلم مکهٔ مکرمه‌ده مختفی ایکن ابو ذر غفاری کلوب
کمربند اسلام اولوب مکه‌ده اقامت مراد ایتدکده حضرت رسالت
انی انتفاع خلق ایچون قبیله‌سنه کوندرب بو برقاچ کلمهٔ جلیله ایله
توصیه بیوردی (وانما تکونوا فثم وجه الله) موجبنجه مکاشفه جمیع
اینیات برابر اولدیغی سرن طیوردی واتقاء حذر کردن ونکاه داشتن ایله
تفسیر اولنور که معنای ثانیه کوره ایکی مفعوله متعدی اولان وقایه‌دن
اولور نتکیم قرآنده کلور (فکیف تتقون) ای تتقون انفسکم علی ما ذهب
الیه المفسرون (وحیث ظرف مکاندر حین ظرف زمان اولدیغی کبی
کاه اولور که جهت واعتبار ایچون استعاره اولنور وما جازمه‌در یعنی
حیث واذ کلمه‌لری فعل مضارعی ما انضمامیله جزم ایدرلر والا فلا
(دیمشلردر که اتقائله امر وجوب ایچوندر زیرا تقوی خوف وخشیت
واکتساب اوامر واجتناب زواجردر بو ایسه واجبدر پس دیمک اولور که
یا اباذر کرک مکه‌ده وکرک قبیله‌کده وسائر اینیانده وجمیع احوالده
کرک علنا حالقه قرشو وکرک سرا خلقدن کزلی وکرک سراده وکرک
ضراده حقدن حذر ایله وغضبندن صاقن که سنی امر ایتدیکی یرده
کورمسون نهی ایتدیکی محلده کورمسون (وخوف وخشیت ومعاملهٔ
مع الله هرکسک معرفتنه کوره‌در انکیچون دیدیلر که تقوی کفر
ومعاصی ومیل ماسوادن پرهیزدر که تقوای عوام وخواصه شاملدر
زیرا ابو سعید الخراز قدس سره دیمشدر که (حسنات الابرار سیئات
المقربین) یعنی عوام محرماتدن وخواص شبهاتدن واخص خواص
مباحاتدن و بعض حلالاتدن دخی پرهیز ایدرلر زیرا طالب حق اولان
ماسوایی حقه بذل ایدوب دنیادن مس ضرورت ایتدیکی مقدارله
اکتفا ایدر و حقیقت تقوی ایکی وجهله‌در بری نقائصی نفسه اسناد

ایلیوب نفسیله حقدن اتقا ایدر یعنی نفسنی حقه وقایه قیلور وبری
دخی کمالاتی حقه اضافت ایدوب حقله نفسندن اتقا ایدر یعنی حق
کندی نفسنه وقایه قیلور مثلا عدم نقصان و وجود کمالدر پس عبد
(فاتقوا الله حق تقاته) موجبنجه عدمی کندی نفسنه و وجودی حقه
اضافت ایدر زیرا حق ازلا وابدا موجوددر که اکا معدوم اولمق
یوقدر شول معنادن که وجودی ذاتیدر وعبد ازلا وابدا معدومدر که
اکا موجود اولمق یوقدر وحقك اکا افاضهٔ وجودی انی عدم اصلیسندن
اخراج ایتمز پس اکر حق واکر عبد الان علی ما کان سری اوزرینه‌در
وتقوی ده حقوق الله وحقوق عباد داخلدر زیرا اکتساب مأمورات
واجتناب منهیاتی مشتملدر (ودیمشلردر که متقینك فضائل جمه‌سی
واردر که قرآنله ممدوح واعدا اوزرینه منصور وشدائددن ناجی
وحلالدن مرزوق وذنبی مغفور وقلبی پرنور وعلمی مبرور وحقه محبوب
ومبشر من عند الله‌در وتقوی علم اوزرینه موقوفدر زیرا جاهل مأمور به
ومنهی عنه ندر بیلمز پس علمك سائر فضائل اوزرینه رجحانی واردر
وحدیثده کلور (من یرد الله به خیرا یفقهه فی الدین ویلهمه رشده)
یعنی مصالح دین ودنیایه مهتدی قیلور (ودیمشلردر که اکبر ذنوب بدر که
برکیمسه‌یه اتق الله دیسه‌لر اول دخی قبول ایتمیوب علیك نفسك دیو
جواب ویره زیرا اوائلده خلفادن اولنلر بله اسم الله یاد اولنسه یوزلرینی
یرلره سورلر وسوار اولنلر دابه‌لرندن نزول ایدرلر دیکه بو وضعدن مرادلری
تعظیم الله وتعظیم اسم الله ایدی زیرا قلبلرنده استشعار خوف الهی ایدنلر
قلبلریله دخی سرفرو ایلرلر ووصایای نبویه‌ده کلور که یا اباهریره
برکیمسه‌یه اتق الله دیسه‌لر اول دخی بو سوزدن اوتوری غضب ایتسه
یوم قیامتده بر موقفده نصب اولنه که جمیع ملائکه بر بر اکا مرور
ایدوب سن اول کیمسه دکلمیسن که دنیاده سکا اتق الله دینیلوب سن
اندن بی حضور وپرغضب اولمش ایدك دیه‌لر اول کیمسه‌یه دخی
بو حالدن زیاده مساءت وحزن کلوب خجیل اوله اشته دنیاده پند ناصحی
طوتمین معجب ومتکبرك آخرتده حالی بو مقوله شرمساری واه وزار یدر

* واتبع السيئة الحسنة تمحها * اتبع فتح همزه وسكون تاء مثناة فوقانيه
ايله افعال بابندن امردر اتباع تابع قلمقدر سيئه فعلء قبيحه دركه
حسنه نك ضديدر يعنى سوء انسانك مساءت وغمنه باعث اولان
امور دنيويه واخرويه در وحسن سبب مسرت اولان نسنه دركه
وحسن وقبحك هر برى عقلى وشرعى اولور بوراده مراد شرعى
اولاندر يعنى حسنه اودركه انسان انكله حق تعالى يه تقرب ايدوب
مثاب اولور وسيئه اودركه انكله حقدن بعيد اولوب معاقب اولور
(تمحها اصلنده تمحوها در ولكن امره جواب واقع اولمغله لامى جزما
ساقط اولمشدر محو ازالة الاثر معناسنه در يعنى بر نسنه نك وجودنه
دال اولان نشانى ازاله در پس ديمك اولور كه چون بر كناه اشلسك
اردنجه بر عمل صالح اشله كه اول عمل اوكناهك اثرنى محو وازاله ايده
يعنى الله تعالى انك سببيله عفو ايليه شويلكه بر دخى اندن نشان بلورميه
وبوندن فهم اولنور كه بو امر دخى وجوب ايچوندر زيرا انسان توبه ايله
مأمور اولديغى كبى عمل صالح ايله دخى مأموردر قال الله تعالى (واعملوا
صالحا) بلكه حسنه توبه حكمنده در زيرا توبه كبى اثر ذنبى محو ايدر
وحديثده كلور (التائب من الذنب كمن لاذنب له) اكرچه اصلا ترك
ذنب توبه ايله محودن اقوادر شول معنادنكه توبه نجسى تطهير كبيدر كه
طهارت اصليه سى اوزرينه اولان اندن پاكيزه در بورادندر كه بعض
عارفين ديمشدر (واسو تاه وان عفوت) ومحو ذنب ديوان حفظه يه يعنى
صحيفهٔ عمله كوره دركه اوراده قلم ملائكه ايله مثبتدر وصحيفه دن محوى
قلبدن اثر ظلمات ذنب منمحى اولمغى دخى مستلزمدر (وديمشلر دركه
بوراده سيئه دن مراد صغيره وحسنه دن مراد صلاة وصدقه وذكر
وتسبيح وامثالى طاعاتدر نتكيم قرأنده كلور (ان الحسنات يذهبن السيأت)
زيرا مرويدر كه بركيمسه بر زن نامحرمى تقبيل ايدوب فخر عالمه حالنى
عرض ايتدكده آيت مذكوره نزول ايتمشدر پس بوماده تمرة خير من جرادة
كبى اولور كه زمان حضرت عمرده رضى الله عنه اهل حمص احرامده
ايكن جراد كثير صيد ايتمشلردى بو جهتدن خطا ايتدك ديو هر چكر كه

باشنه بر ر اقچه صدقه ويردكارى سمع عمره ايرشدكده كفارت اقچه يه
موقوف اولمايوب خرمادن وامثالندن نسنه تصدقى ايله دخى كفارت
حاصل اولدوغنى افاده ايلدى وصغائرده حال اهون اولدوغنى بلدردى
فاما كبيره عند الجمهور توبه يه محتاجدر كه اعماله اكا كفارت اولماز زيرا
توبه فرضدر واعماله تكفير كبائردن توبه نك بطلان فرضيتى لازم كلور
توبه ايسه عامه وخاصه اوزرينه فرض عين دركذا قالوا (ولكن بعض
اعمال فاضله نك مكفراندن اولديغى توبه مقامنه قيامنى كوسترر
(مشى الاقدام الى الجماعات والجلوس فى المساجد بعد الصلوات
واسباغ الوضوء على المكاره) كبى وقيام ليلهٔ قدرده (غفر له ماتقدم
من ذنبه) ده ذنبك كبيره يه شمولى ظاهردر زيرا مغفرت قيام اوزرينه
مترتبدر كه قيام مذكور سائر اعماله قياس اولنماز وشول آيت كه كلور
(ان تجتنبوا كبائر ماتنهون عنه نكفر عنكم سيأتكم) بو آيتده سيأتله مراد
صغائردر ولكن اجتناب مذكورك مكفر صغائر اولماسندن اعمال فاضله نك
مكفر كبائر اولمامسى لازم كلمز كويا ديمك اولور كه اجتناب مكفر صغائر
واكتساب مكفر كبائردر پس بونده صغائرك سهولتنى وكبائرك صعوبتنى
واعمال فاضله نك شرف زائدنى بيان واردر فافهم جدا (كبار محدثيندن
ابن حزم اعمال صالحه نك تكفير كبائر ايتمسنه ذاهب اولمشدر ولله دره
وبر كيمسه نك كبائرى اولمسه دخى صغائردن توبه واجبدر زيرا
عند اهل السنه صغائر اوزرينه عقاب جائزدر خلافا للمعتزلة وصغائر
وكبائردن توبه نك وجوبى بلا توبه عدم مغفوريتنى اقتضا ايتمز زيرا
(ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء) مطلقدر اى ويغفر ما دون الشرك
من الصغائر والكبائر بتوبة وبلا توبة لمن يشاء من عباده المذنبين در
(وتوبه نك تكفير خطا ايتديكى با قطعى ويا ظنى در وبعض اهل حديث
راجح اولان ايكنجيدر ديمشدر فاما (وهو الذى يقبل التوبة عن عباده)
وامثالندن ظاهر اولان بودر كه توبه شروطنه مقارن اولنجق قبولى
مقطوعدر والا وعد الهى ده خلف لازم كلور وعد كريم ايسه دينلدر
انكيچون ديديلر كه توبهٔ صادقه اهلى ذنبى بر دخى خاطرنه كتورمك

بركدر زيرا حقده سوء ظن لازم كلور مؤمن ايسه حسن ظنله مأمور در
وحديث قدسيده كلور (انا عند ظن عبدى بى) ومغفرت وتكفيرك
معنالرى بردر زيرا غفر وكفر ستر در (وشيخ مشايخ الدنيا صدر الدين
القنوى قدس سره بيور مشدر كه جملهٔ طاعات مطهرات دركاه
بطريق المحوكه (ان الحسنات يذهبن السيأت) واتبع السيئة الحسنة تمحها)
اكا اشارتدر وكاه بطريق التبديل كه (الا من تاب وآمن وعمل عملا صالحا
فاؤلئك يبدل الله سيئاتهم حسنات) اكا دالدر پس محو مذكور حقيقت
عفودن وتبديل مقام مغفرتدن در انتهى بالمعنى وبوندن فهم اولندىكه
مغفرت عفودن اتم در زيرا مغفرتده سيئه حسنه صورتنه داخل وعفوده
بالكليه مضمحل اولور بو سببدن اهل عفو كثير واهل مغفرت قليلدر
فاعرف جدا (چونكه مرض ضديله معالجه اولنه كلمشدر لا جرم قلب
ظلمت ذنبله مظلم اولنجق نور توبه وطاعتله تنوير كردهٔ مقصود اولان
عبدك حقنه رجوع ايدر بعده (يفعل الله مايشاء) موجبنجه دائرهٔ رحمتى
توسيعده حكم حسنه دن كىدراشنه حسنه يى سيئه يه تابع قلمق مستلزم محو سيئه
اولدى زيرا طلوع آفتابده ظلمت ليل ذاهب اولور فاما بونك خلافى كه
سيئه يى حسنه يه اتباع در اكر سيئه سى ردت ايسه جميع اعمالى
باطل اولور وتكرار حج لازم كلور والا فلا خلافا للمعتزله وحديثده
كلوركه (حسنات الكفار مقبولة بعد اسلامهم) يعنى حسنات كفار
موقوفدر اكر اسلامه كلورلرسه صحيفهٔ عملنه يازيلور وآخرتده خيرله
مجزى اولورلر اسلامك شرفندن اوتورى پس اسلام ماقبلنده
اولان ذنوبى قطع وحسناتى وصل ايدر ارتداد ايسه بويله دكلدر
بلكه كفرك شأمتى حسبيله اعمال صالحه باطله اولور واكر
اسلامه كلمزلرسه اجماع بونك اوزرينه دركه اول اعمالدن كنديلرينه نفع
بوقدر نه ثوابله ونه خود تخفيف عقابله اكرچه بحسب الجرايم عذاب
جهنمدن برى برندن اشد در واكر خيرات كفاردن كنديلرينه فائده
اولايدى حاتم طائى وعبد الله بن جدعان وسائر اسخياء عربه وغيريلره
اولوردى عدم انتفاع خود نصله معلومدر وكبار محدثيندن ابو بكر

بيهقى وامام مازرى ذاهب اولمشلردر كه بطلان خيرات كفاردن مراد
انلره ناردن عدم تخليصنه محمولدر ولكن كفردن ماعدا ارتكاب
ايتدكلرى جنايات مقابله سنده مستحق اولدقلرى عذابك تخفيفنه سبب
اولمغه مانع يوقدر انتهى بالمعنى (پس كفرى ايماندن غيرى نسنه قارشولمز
ولكن سائر صغائر وكبائره حسنات وخيرات مقابل كلور وكفرده تساويدن
سيئاتده دخى تساوى لازم كلمز اول سيئاته مقابل حسنات وار ايسه
بورادندر كه توحيد رسمى معاصى ايله وزن اولنور فاما توحيد حقيقينك
معادلى يوقدر انك ايچون ميزانه وضع اولنماز وشول بطاقهٔ توحيد
ايله طقسان طقوز سجل سيئات توحيد رسمى يه اشارتدر انك ايچون
سجلات ايله وزن اولنوب جمله سى اوزرينه راجح كلمه كركدر وانسانك
مكارم اخلاق وصفات فاضله سى آخرانى ايمانه ويا توبه يه جر ايتمك
مأمولدر (قل ان الفضل بيد الله يؤتيه من يشاء والله واسع عليم)
* وخالق الناس بخلق حسن * خالق امر در مفاعله بابندن مخالقه خلقله
ايو خلق ونيكو خويله زندكانى وتعيش ايتمكدر بوراده تجريده محمولدر
زيرا خلق حسن انى تقييد ايدر يعنى ناسله ايو خوى ايله عيش ايله
بدخوى اولمقدن حذر ايله زيرا خلق حسنده قلوب وابدانى جمع
وخلق سيئه ده تفريق واردر تكيم حملهٔ علم اولان احنف قلوب ناسى
حسن معامله سيله شويله اماله قلمش ايديكه اقتضا ايتسه قپوسنده
يوز بيك سيف مجتمع ونصرتى ايچون مزدحم اولوردى مع هذا ملوكدن
دكل بلكه افراد عربدن برفرد ايدى فاما صفت حلميه سى ملك الملوك
اخلاق اولمغله انكله سيادت عظمى بولمش ورئيس الكل اولمش ايدى
وخلقك ضمله وضمتين ايله معناسى سجيت وطبعدر ولكن تعلم وتقليد
ايله دخى حاصل اولور تكيم احنف مذكوره تعلم حلم ايچون مراجعت
ايدرلردى پس فرق بودركه جبلى اولانه خلق وكسبى اولانه تخلق
ديرلركه اربابيله صحبت وكندى نفسيله تكلف وتعملدن حاصل
اولور بو سببدن حديثده كلور (اللهم كما حسنت خلقى فحسن خلقى)
اولكيسى فتح وايكنجيسى ضمله در زيرا حديثده كلمشدركه (مابعث الله

رسولا الا كان حسن الوجه حسن الاسم حسن الصوت) بعد ذا
حسن خلقه معاشرت ومخالطه دخی امور واجبه در تكیم كلور
(دارهم مادمت فی دارهم) وینه كلور (امرت بمداراة الناس كما امرت
بالفرائض) وقال بعض الحكماء (عاشروا الناس معاشرة ان متم بكوا
علیكم وان عشتم حنوا الیكم) وحسن خلق طلاقت وجهله قرشولمقدر
مكر اهل بدعت وفاجر اوله بر صورتده عبوست لازمدر وكف اذادر
مكركه تغییر منكر واخذ مظلمه ایچون اوله من غیر تعد وخفض
جانب وتلطف وایناس وبذل عطا وتحمل اذی وعفودر مكركه
تأدیبا واقامة الحد مؤاخذه ایده وحدیثده كلور (صل من قطعك
واعف عمن ظلمك واحسن الی من اساء الیك) وحلم ملح الاخلاقدر
وحسن الخلق سیء الخلقك ضدیدر ومكارم اخلاق سفساف اخلاقك
مقابلیدر ومكارم اخلاق غیرله اولان معاملاته كوره در ماعداسنه
نعوت دیرلركه كندی نفسنده صورت الهیه یی تصحیح ایچون تخلقدر
وحاصل حسن خلق بودركه باعث رضاء الهی اولان ایشی اشلیه سن
وسبب سخط اولان كاری ترك ایده سن كرك حق حقنده وكرك خلق
خصوصنده چونكه سنك معامله ك رضا وجهیله اوله بعض اشخاصك
ذم وسخطی ضرر ویرمز زیرا ایكی مقابلی اوضا ایتمك مشكلدر
اوخصوصده سكا بدخوی دیسلر فی نفس الامر حسن خلقكی منافی
اولماز نظر ایله كه جناب نبوت صلی الله علیه وسلم (وانك لعلی خلق عظیم)
مضمونیله موصوف ایكن (واغلظ علیهم) ایله دخی مأمور اولدی
پس حسن خلق مقامنه كوره دركه عارف بالله بیلور وعارفك برحالی
واردركه اكا نفاق اكبر دیرلر زیرا هركسه برصورتله كورینور شول
جهتدنكه مظهر اسمادر پس انك صورتی صورت جامعه در بو صورتده
حسن خلق ملل مختلفه یه وانسان وجان وملك ومعدن ونبات وحیوانه
شاملدر زیرا كاملك بونلردن هر بریله باشقه حسن معامله سی واردركه
اهل صورت بو معنادن بی خبردر پس ابتدا مصارف اخلاقی وبعده
مكارم وسفسافی بلكه محتاجدر ومصارف كرچه انواع واشخاصله

مختلفلردر ولكن حقیقت وجودده اختلاف یوقدر بلكه جمیع وجودات
عین واحده اوزرینه دور ایدر واصل عالم امر واحد اولوب نوجهله
تشعب ایتدیكن بلن هرشعبه نك ظاهر وباطننه كوره برصورت ویرد
ولكن بوعلم شریف زیاده عزیزدر وبوعلمی بیلوب هركس ایله
كما ینبغی حسن معامله ایتمك الله تعالینك انك اوزرنده حقیدر
والا معامله ده یا افراط ویا تفریط در كه مذمومدر وبو حدیث
شریفده اولان اوچ خطابك ایكی اولكیسی حقوق الهیه یه
واخیر حقوق عباده متعلقدر انك ایچون تأخیر اولندی

الحدیث التاسع عشر

قال عبدالله بن عباس عبدالله عبادلهٔ اربعه دندركه رسول الله
صلی الله علیه وسلم اكا دعا ایدوب (اللهم فقهه فی الدین وعلمه التأویل)
بیورمشدر انكیچون اكا سلطان المفسرین دیدیلر وتفسیر نیسابوری
انك روایاتی اوزرینه مقصوردر وعبدالله اولیادن افراد دیدكلری
طائفه دندر حضرت رسالت دنیادن انتقالنده سن ختانده یعنی
اون اوچ یاشنده ایدی زیرا بین العرب ختان حضرت اسمعیلدن
علیه السلام توارث اولندیغی اوزره اون اوچ سالنده در تكیم بین
الیهود حضرت اسحقدن علیه السلام توارث اولندیغی اوزره
یدنجی كونده در بو سببدن حالا بلاد مسلمینده آخر وقت ختان اون
اوچدر بدایتك وقتی مختلف فیه در وعباس عم رسولدركه حقنده
كلوز (احفظونی فی العباس) یعنی عمم عباسه اذی وجفا ایتمیوب انك
خصوصنده حرمت وحقمی حفظ ایدیكوز زیرا (عم الرجل صنو ابیه)
موجبنجه عم الرجل والده حكمنده در * رضی الله عنهما * یعنی الله تعالی
ایكیسنك دخی جرائمندن تجاوز ایلیه زیرا رضا سبب تجاوز وعفودر
واصحاب حقنده ترضیه (رضی الله عنهم ورضوا عنه) آیتندن
مأخوذ دركه رضا نهایت مراتب صفاتدر توكل غایت طبقات افعال
اولدیغی كبی وماضی ایله تعبیر وقوعی اوزرینه حرص ووجودینه
تفؤلدن اوتوریدر كویا واقعدر كه اندن اخبار ایدر رحمه الله كی

عموم مؤمنينه كوره وقدس الله اسرارهم كبي خصوصه كوره وبوندن
فهم اولنوركه رحمت قلب وروحه تعلق ايدركه مقام اثباتدر
وتقديس سره تعلق ايدركه مقام نفي در زيرا سر انسان جميع تعلقات
وسخ ودنسندن مقدس ومطهر اولمدقجه تجلئ ذاتي واقع اولماز
مقام ولايت ايسه تطهر كلي يي مستلزمدر قال الله تعالى (لايمسه الا
المطهرون) اى لايمس سر الهوية الالهية الا المطهرون من انجاس
التعلقات وارجاس الميول الفانية والعلاقات * كنت خلف النبي
صلى الله عليه وسلم * خلف خاء معجمه نك فتحي ولامك سكونيله جهات
ستدندركه امامك فتحله مقابليدر عجم پس وپيش دير يعني دابه سي
اولان بغله نك اردنده ايدمكه بني ارداف ايتمش ايدي وتصليه نك
معناسي سبق ايتدي اى عارف نظر ايله كه لسان حق والسنهٔ خلقدن
نوجهله ترتيب بديع واقع اولديكه تصليهٔ رسول وترضيهٔ اصحاب
وتقديس اوليا وترحم عامه دنلدي زيرا تفاوت مراتب معنويه اختلاف
اسما واوصافي مقتضيدر (وتصليه وترضيه وترحم تغيير وتبديل قبول
ايتمديكي كبي تقديس اسرار اوليا دخي قبول ايتمز بلكه من الاول
الى الاخر السنهٔ خواصده جاريدر اكرچه ارباب انكار دللرندن مج
اولنمشدر زيرا مؤف المشاعر وممرور المزاج برآلاى طائفهٔ منكوسه در
والعسل عسل وان لم يجد طعمه الممرور والشمس شمس وان لم يرضؤها
الضرير * يوما * ايامدن بركونده كه بعينه معلوم دكلدر تنكير لسان
تركده دخي شايعدركه بركون شويله برشئ واقع اولدي ديرلر وياخود
يوم بعينه مضبوطدر ولكن مقصود اولان اول يومده حادث اولان
معني واندن اخباردر يوخسه نفس يوم دكل تنكير قضاء صلاة
وقضاء صومده يومي بعينه تعيين لازم دكلدر وبوراده يومدن مراد
نهاردر اكرچه يوم اصلنده يكرمي درت ساعتدن عبارتدركه ليل
ونهاري حاويدر تنكير مرور ايتمشدر وبونده يعني بركون خلف نبيده
ايدم ديمكده رسول اللهك اردنجه خليفه اولدم ديمكه رمز واردر
وبركوندن مراد ايام عمردركه مجموعي بركون كبيدر (سؤال اولنورسه كه

بعد الانتقال النبوي خليفه حضرت صديق وسائر خلفادر رضي الله
عنهم يوخسه ابن عباس دكل پس رمزه نه كونه توجهله درست
اولور (جواب بودركه خليفه اودركه سيرت نبويه اوزرينه اوله
پس خلفاء اربعه ظاهرا وباطنا قطب وقت اولمشلردي بو ايسه
سائرك خلافت معنويه سني وقائم مقام نبوي اولماسني منافي دكلدر
تنكيم حالا دنياده قطب بردر ولكن اقطاب وخلفا چوقدركه اقطار
ارضده متفرقلردر زيرا ايكي صديق بر بلده ده مجتمع اولماز ايكي روح
بر بدنده اولمديغي كبي امم ماضيه ده بلدهٔ واحده ده برقاچ نبي بولنديغي
صديقك تكررنه دلالت ايتمز بلكه صديق اكبر براولور ديمشلردركه
حضرت بلال حبشي رضي الله عنه قطب ابدال ايدي وبو مراتب
اززمان رسالتده دخي ملحوظه ايدي انكيچون معاذ بن جبل وابو موسى
الاشعري يه رسول رسول الله دنلدي پس مقام خلافت اول دمدن
بري ثابتدر شوقدر واردركه خليفه مستخلفك حياتنده وارث دكلدر
بلكه انك علوم ومقاماتندن متنعم عليه در وسر ميراث بعد الانتقال
صورت بولور * فقال يا غلام * ضم ميمله يا رجل كبيكه بعد النداء
معرفه در وياخود كسر ميمله كه اصلنده يا غلاميدركه اكتفاء بالكسر
ياء حذف اولنمشدر وبونده كرچه تصحيح نسبت واردر (واذ قال
موسى لفتاه) اشارتي اوزره يا فتاي ديمك صحيحدر فاما بو اضافت
جناب نبوتك كمال عبوديت وحسن معاملاتنه مناسب دكلدر تنكيم
ارباب ذوقه معلومدر (وبعض رواياتده غليم دوشمشدر صيغهٔ
تصغيرله كه صيغهٔ شفقتدر عبيدالله كبي وياخود سني جهتندنكه اول
وقتده اون ياشندن اقل ايدي وغلام شارب يعني بيغي بتمكه وديرلمكه
باشليان حديث السن كيمسه در انكيچون غلام دنلدي غلمتدنكه
شهوت ضرابدر زيرا اول وقت توقان شهوت زمانيدر وياخود
غلام حين ولادتدن شاب اولنجيه دك اطلاق اولنور تنكيم اطلاق
نبويه مناسب اولان بودر (وغلام فارسيده قول معناسنه در
بنده كبي وعربيده اوغلان معناسنه دركه حر الاصلده دخي استعمال

اولنور * انی اعلمك كلمات * تعليم تكرار علمدر تاكه قلبده
ثابت اوله زيرا متعلمك جبلتنده نسيان واردر و بونك تفصيلی
حديث ثانی آخرنده مرور ايتمشدر اورايه نظر اولنه (كلمات ده اولان
تنكير كرچه تقليلی مشعردر ولكن تضمندن خالی دكلدر وكلمه نك تحقيق
كذرايلمشدر يعنی تحقيق بن سكا كلمات جليله ومضامين جميله تعليم
ايده يم كه نتائج وحيم وثمرات نبوتمدندر تنكير كندی نفسنه نسبت
وتأكيددن مفهومدر و بو معنی اجلندن يعنی كلمات آتيه لوازم دينيه
ودنيويه دن اولوب منافع كثيره يی مشتمل وصدر رسالتدن زبان حكمته
جاری اولمغين تمهيد ايلدی تاكه استماع واصغاده قصور ايتميوب
حفظ تام وضبط مالا كلام ايليه پس انی اعلمك تنبيهده اعلم بدلی اولدی
* احفظ الله يحفظك * بو كلام لطيف (ان تنصروا الله ينصركم) كبيدر
يعنی نصرت الهيه جزاء عمل ونتيجهٔ كار اولديغی جهتدن نصرت
عبد اوزرينه ترتب اتدوكی كبی حفظ الهی دخی حفظ عبدله بويله در
حفظ صورت مدركه يی نفسنده ضبط ايتمكدر كه مقابلی نسياندر يعنی
الله تعالينك شرعنی حفظ ايله كه سنی امر اتدوكی يرده كورسون يوخسه
نهی اتدوكی يرده كورمسون تاكه اولدخی ظاهر و باطن عذاب ومكاره
دنيويه واخرويه دن حفظ ايلسون زيرا عصيان ظاهرا و باطنا سبب
ابتلادر قال الله تعالی (ثم كان عاقبة الذين اساؤا السوآی) و بردخی
سن حق حضور دائمله حفظ ايله تاكه اولدخی سنده (وهو معكم اينما كنتم)
سرنه صورت ويره وسنی نور تأييد ملكوتی رتبه سنه ايركوره (و بردخی
آدابی حفظ ايله تاكه حق دخی سنی مكر وكيدندن حفظ ايده قال الله
تعالی (قل من يكلؤكم بالليل والنهار) يعنی ليل احتجاب ونهار تجليده
كالیٔ وحافظ الله تعالی در زيرا انسان احتجابده ترك ادبدن وتجليده
الحاد ومكردن خالی دكلدر (سؤال اولنورسه كه ابن عباس اول وقتده
نابالغ ايدی پس نوجهله حدودی محافظه ايله مأمور اولدی جواب
بودر كه ابن عباسك كمال عقل ورشدی انی بالغ حكمنده قلدی حتی
شيوخ عرب انی حداثت سنده كندی اوزرلرينه تقديم ايدرلر وكلامنه

اصغا ايدوب ترجيح ايلرلردی وامور مهمه ده مجلس مشاوره اندن خالی
اولمازدی (و بردخی حفظ مطلقدر كه هر وقته كوره بر حفظ معين
واردر كيمی عاجلا وكيمی آجلا كويا بر كيمسه يه سلطاندن مقدم
اذا ملكت فافعل كذا وكذا ديمك كبی اولدی * احفظ الله تجده تجاهك *
حفظك صورتنی فهم ابن عباسه تقريب وتمثيلدر (تجاه اصلنده
وجاه دركه ايكيسی دخی مثلث الحركه در تا واودن ابدال اولنمشدر
تراث وراث كبی حذاء وتلقاء وامام معناسنه زيرا وجهدندر مواجهه
وجه وجهه يعنی يوز يوزه اولمقدر كه عجم رو برو دير وحديثده كلور كه
(ان الله فی قبلة احدكم) يعنی قبله يه بصاقدن نهی اولندی زيرا الله تعالی يه
قارشو بصاق كبيدر شول وجهدن كه صلاتده تصحيح مناجات ايچون
حق مصلينك كويا قارشوسنده در پس ديمك اولور كه حدود ظاهره
و باطنه يی حفظ ايله تاكه حق يانكده واوككده بوله سن وهرنه مرادك
وارايسه نائل اوله سن زيرا حضور حق انسانی وحشتدن تخليص ايدر
شول جهتدنكه هر مرادی تحصيل ايله آنی مستأنس قلور ومرشدی
اولوب منزل مطلوبه ايصال ايلر اكرچه ظاهری براسمدن براسمه در
ولكن مآلی كندندن كندنه ارشاددر الحاصل سن سالك وشرائع
وآداب طريقت موصل منزل وحق پيشوا ورهنمادر ونفس بنفس
حق سنی سوق وموانعدن حفظ اوزره در زيرا صراط مستقيم
اوزرينه سن شويله كه اكر حسن سمتدن منحرف اولسك حق دخی سنی
كندی نفسكله تخليه ايدوب (حبلك علی غاربك) معامله سن ايلر
بو صورتده راهدن بيرون اولان حيوانی بازی سباع افتراس ايتدوكی كبی
اويله سنندن خارج اولان كمراهی دخی قطاع شكوك وظنون ويغماكر
نفس وهوی ودنياء دون قطع و يغما ايلر وهلاكنه و يسنه سبب اولور
اشته حقدن جدا اولانك حالی بودر و بو مقامك بعض اشاراتی
اشفه ده روايت اخراده كلور * اذا سألت فاسأل الله * بو جمله حفظه
متعلق اولمديغندن بطريق الاستيناف واقع اولوب عاطف ترك
اولندی زيرا كمال اتصالده ترك اولنديغی كبی كمال انقطاعده دخی

ترك اولنور بوراده سؤال عطاء در یعنی برنسنه سؤال ایتمك مراد ایتسك
وجه مطلقدن توجه ایلوب بالذات رب قدیردن سؤال وطلب ایله
زیرا اسم اعظمك مسماسی حقدر وسنك مسئولك اولان معنی اسماء
الهیه‌دن خارج دكلدر پس اسم الهی شفاعتیله مسمایه داخل اولوب
نائل مرام اولورسن مثلا مریضه شافی وفقیره غنی وضعیفه قوی
وضاله هادی وعلی هذا اسملری وساطتیله مسمادن عطا حاصل اولور
وبو مرتبه نك اقوای مظاهری اقطاب واندن ملوك وسلاطین
واندن سائر اغنیادر كه بونلر دخی وسائل باب حق اولدقلری جهتدن
اسعاف مراده قادرلردر ومطلوب اهل قدرتدن طلب اولنور زیرا
ماعداسی عاجزلردر ولكن بوابوابدن توسل ایده نه شویله كركدركه
بونلرك مظاهر قدرت وغنا اولدقلرن بلوب حقه كندی
اسماسیله توجه ایتمك كركدر والا مخلوق من حیث هو مفتقردر
ومفتقردن طلب ایتمك بی حاصلدر وبوراسی مزالق اقدامدندر
انكیچون دور ابواب ایدن غافللر ذم اولندیلر قال الله تعالی (یا ایها الناس
انتم الفقراء الی الله) ای لا الی الناس ایا كانوا وقال الله تعالی
(ولله خزائن السموات والارض) یعنی هر مخلوق برمرادك خزانه‌سیدر
زیرا براسم مخصوصه مظهردر پس خالق اسم رحمن یوزندن
هر درلو مراده فتح بابه قادردر واول اسمك مظهر تامی
رسول الله‌در انكیچون مقسم ارزاقدر مطلقا واول اسمك جانب باطننه
اقطاب وجانب ظاهرینه ملوك مظهرلردر واسم رحیمدن مرتبهٔ
اخری دخی واردر كه بو اسمك دركاهندن ملح طعام وشسع نعل وزیت
قندیل وبونك امثالنه وارنجه هرنه طلب ایتسك عار وعیب دكلدر
فاما دیوان ملوكه كوره بویله امور جزئیهٔ سافله طلب اولنسه استبعاد
اولنور زهی رب اعلی كه عبد ادناسی مرتبه سنه تنزل ایدوب انكله
حسن معامله ایدر وهر سحر اعلی ده فلك قمره یعنی سماء دنیایه نزول
ایدوب مستغفر وسائل وطالب حاجت یوقیدر تاكه ذنبنی مغفور
وسؤالنه استماع وحاجتنی روا ایده‌یم دیو نداء ایلر یعنی عالم حقیقتدن

پرتأثیر ظهور ایدوب دنیاده عروجه قادر اولمیلره نزول الهی واقع اولور
وانك علامتی وجدان حضور واستشعار انس واقشعرار شعر وانسكاب
دموعدر وحق تعالی سؤالدن اعراض واستنكاف ایده نه غضب ایدر
زیرا مكابرهٔ ربوبیت ایتمش اولور ومشهوردركه دیوان اسكندر بر كون
ارباب حاجتدن خالی اولسه اول كونی ایام سلطنتدن عد ایتمزدی پس
اضافت ربوبیت ومربوبیت دائما سؤال وطلب اقتضا ایدر وسؤالده
انكسار بولنمغله مقام عندیته وضع قدم ایتمكه باعث اولور وتوفیق
سؤال ارادت اجابتدن اوتوریدر ومسؤلك عینی ظهور ایتمسه بحسب
الحكمه بدلنه انتقال ایلر بدل دخی یا دنیوی ویا اخروی اولور واخرویسی
یا كفارت ذنوب ویا رفع درجاتدر پس دعا وسؤال علی كل حال نتیجه‌دن
خالی دكلدر وبو معنادن غافل اولان مرادم اولمدی دیو معناده حقه
عجز اسناد ایلر حق ایسه حكیمدر وحكمت حلمه تابع وعلم دخی معلومك
حالنه ناظردر چونكه بركیمسه لسان استعداددن برنسنه‌یی ازلده
طلب ایتمش اولمیه عین خارجیده یعنی جانب ابدده حصوله كلمسی
محالدر وسؤال استعدادی لسان ذاتله اولور (وبرسؤال دخی واردركه
اكا سؤال حالی دیرلركه لسان حاله سؤالدر فقیرك حضور غنیده
قیامی كبی (وبرسؤال دخی واردركه اكا سؤال مرتبی دیرلركه لسان مرتبه
ایله سؤالدر قاضی عسكرك مرتبه‌سی وزیر ویا مفتی اولمق سؤالی كبی
وبرسؤال دخی واردركه اكا سؤال روحانی دیرلركه روحله سؤالدر
وانك مسؤلی علوم ومعارف الهیه ومقاماتدر وبرسؤال دخی واردركه
سؤال طبیعی مزاجی دیرلركه لسان مزاجله سؤالدر تاكه انحرافدن
مصون واعتداله مقرون اوله والا تركیبی مختل اولور وسؤال طبیعی
عنصری دخی اكا قریبدر كه عناصرك مساواتنی سؤالدر تاكه غالب
ومغلوب اولمیه (والله المسؤل والمجیب * واذا استعنت فاستعن بالله *
استعانت طلب عوندر عون معاونت ومظاهرتدر ومعین معناسنه دخی
كلور فلان بنم عونمدر یعنی معینمدر دیمكدر نتكیم قاموسده كلور العون
الظهیر واستعنته وبه یعنی تعدیه‌سی بنفسه وبالباءدر یعنی امور دنیویه

واخرویه ده معاونت ومظاهرت طلب ایلسك الله تعالیدن طلب ایله
زیرا مؤثتکه کافی اولان اودر و براسمی دخی معین در انك ایچون
(فن یأتیکم بماء معین) ده الله رب العالمین وهونعم المعین دیمك مشروع
قلنمشدر (الیس الله باحکم الحاکمین) ده بلی وانا علی ذلك من الشاهدین
دیمك کبی چونکه معین اولان حقدر پس انسان (وایاك نستعین) موجبنجه
قولنده صادق کرکدر یعنی مجرد لساننه کتورمك کفایت ایتمز بلکه
قلبنك توجهی حقه کرکدر تاکه ظاهر وباطن بری برینه متوافق اوله
قال تعالی (واستعینوا بالصبر والصلوة) یعنی امور مهمه واقع اولدقده
صبر ایدیکز که صبرله فی المثل قورق حلوی اولور و بردخی نمازه التجا
ایدیکز که حقه مراجعت ومناجاتله کاریکز حاصل اوله (وکان علیه
الصلاة والسلام اذا حزبه امر فزع الی الصلاة) یعنی جناب رسالته برشدت
اصابت ایلسه نمازه التجا ایدرلر ومشکلری منحل اولوردی تنکیم
مشهوردرکه دیرلر الله دین محروم قالماز وایشم اللهه قالمشدر دیمك
لابأسدر زیرا مقصود بوآنه دك اسبابی یوزندن حصوانه سعی ایلدم
وجود بولمدی شمدنصکره بلاسبب حقه قالدی ویاخود سبب خفی
یوزندن تحصیلی اکا موقوف اولدی دیو بنه حقدن استعانتدر (سؤال
اولنورسه که اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبور موجبنجه
ماسوادن دخی استعانت مشروع اولمق کوستر پس حقه تخصیص
نوجهله درست اولور (جواب بودرکه بومعنی اعوذ بکلمات الله التامات
قبیلندندر یعنی مظاهر کامله یه عیاذ ولیاذ همان حقه التجادر زیرا
اسماء الهیه نك حقائقی انلرده ظهور ایتمشدر پس اهل قبودن مراد
اهل فنا فی الله درکه (موتوا قبل ان تموتوا) سرینه مظهرلردر یعنی
اضطراوله موت طبیعیدن مقدم اختیارله موت فنای ایله میت کبی
اولمشدر تنکیم کلور (من اراد ان ینظر الی میت یمشی بین الاحیاء فلینظر
الی ابی بکر) ویاخود اهل قبوردن مراد موتادر که انلرك قبورینی زیارتده
قلبه نوعا فنا وانفعال کلوب جناب حقه توجهله حصول مقصوده
توسل ایتمش اولور پس استعانت فی الحقیقه حقدندر وماسوی وسائل
واسبابدر وحق تعالی برنسنهیی عندالاسباب ایشلر یوخسه بالاسباب

ایشلمز بوجهتدن زیارت قبور مسنونه اولدی وبعض احادیثده (واسألك
حبك وحب من یحبك وحب عمل یقربنی الی حبك) وارد اولدیغی وسائطه
اشارتدرکه خیرده قرع باب وسائط ایتمك مشروعدر شرده سد ذرائع
مشروع اولدیغی کبی فافهم جدا ایمدی زیارت قبور ایدن
یا مکاشف ویا محجوبدر مکاشف ایسه نظری منظرده ظاهره در
بوایسه عین توحیددر واکر محجوب ایسه مرادی توسل واستشفاعدر
یوخسه مطلوبنی فی الحقیقه صاحب قبردن طلب دکلدر زیرا مخلوق
مفتقردر ومفتقر عاجزدر عاجز ایسه کندی کبی عاجزه اعانتدن
قاصردر پس مؤمن حول وقوتی الله تعالیدن بلور وظاهر وباطن
نظری حقه مقصور اولور وقطبدن اعجز واندن اقدر یوقدر
دید کلری بودرکه اولکی معنی من حیث هودر وایکنجی من حیث
الحقدر انکیچون اولیادن خوارق عادات ظهور ایدر زیرا اول وقتده
کندی نفسلریله دکللردر (ومشهوردرکه ابویزید بسطامیدن
قدس سره اللطیف ظاهر شرعه مخالف بعض کلمات صادر اولدقده
سیفله ضرب اتدیلر ولکن تأثیر اتمدی زیرا قائل فی الحقیقه حق ایدی
حق ایسه مؤثردر متأثر دکلدر (بعدذا معلوم اولا که انسانك کمالی
تدریجیدر انکیچون اسماء الهیه نك حقائقی تدریجله ظهور ایدر
مثلا الله تعالی آدمه علیه السلام ایجادله تعرف اتدکده آدم یاقدیر
دیو اندا ایلدی صکره تخصیص ارادتله تعرف ایدیجك یاحاکم دیدی صکره
اکلنی قضا اتدکده یاقاهر دیدی صکره توبه سن قبول ایدیجك یاتواب
دیدی بعده ارضه اهباط ایلیوب اسباب معیشتی تیسیر اتدکده یالطیف
دیدی بعده مطلوبی اولان نسنه نك حصولی ایچون حقدن قوت حاصل
اولدقده یاقوی یامعین دیدی وعلی هذا بناء علی هذا انسان بوتدریجه
نظر ایدوب امورنده استعجال اتمك کرکدر زیرا خون شیر اولمغه مدت
استر وهر وقتك برحکمی وهر کارك براسم مخصوصی واردرکه
اکا توجهله حصول پذیر اولور والله المعین * واعلم ان الامة لو اجتمعوا
علی ان ینفعوك بشیء لم ینفعوك الا بشیء قد کتبه الله لك * امت شول

جماعتدر كه انلره رسول ارسال اولنه ام فتح وتشديدله قصد معناسنه در
زيرا جماعتدن متفرق اولنلر جماعتی قصد وانلره اقتدا ايدرلر
بورادندر كه امام ديرلر زيرا مقصود ومقتدادر ودين وطريقته امت
ديرلر زيرا مأمومه ومقصوده در و تيمم ديرلر ترابله توضؤ معناسنه اصلنده
تأمم در همزه ايله قصد صعيد طاهر معناسنه صكره دفع ثقلت ايچون
همزه يايه قلب اولندی و بوقلب فارسيده دخی شايعدر تتكيم بيامد
ديرلر كه اصلنده آمددر و بيا ديرلر اصلی آی دركل معناسنه كه عرب
تعالی ديرو قرآنده كلور (ومامن دابة فی الارض ولاطائر يطير بجناحيه
الاامم امثالكم) يعنی هرنوع حيوان شول طريقت اوزرنه كلديكه
بالطبع اكا مسخردر عنكبوتده نسج وسرفه ديدكلری دويه ده
بنا كبيكه دقاق حيداندن بيت اتخاذ ايدوب ايچنه كرر واوراده هلاك
اولور ونملده ادخار وعصفور وحمامه ده قوت وقت اوزرنه اعتماد و بونلرك
امثالی طبائع كبيكه هرنوعك برطبيعته اختصاصی واردر وحديثده
كلوركه (لولا ان الكلاب امة من الامم لامرت بقتلها) حديثده اولان
امت ايله مراد يا جماعت ناسدر كه شرفنه وياكلبتنه بناء تخصيص اولنوب
سائرلرك حالی انلردن مستفاد اولدی وياخود جميع برايادر زيرا امت
لغويه ده داخللردر ولو كلمه سی مضی ايچوندر كرك ماضی يه وكرك
مضارعه داخل اولسون وكاه اولور كه ان كبی استقبال ايچون اولور
(ولامة مؤمنة خيرمن مشركة ولواعجبتكم) كبيكه وان اعجبتكم ديمكدر
بومقامده دخی لواستقباله محمولدر (يعنی اكر خصوص اوزره جماعت
ناس كه مجانسكدر وياخود جميع برايا سكا برنسنه ايله نافع اولمق اوزره
اجتماع اتسلر فائده و يرمز الاام الكتابده سنك منفعتك ايچون الله تعالينك
كتابت واثبات اتدوكی نسنه ايله فائده و يررلر زيرا يازيلان بوزلمديغی
كبی يازلميان دخی بكيدن دوزلمز (و بونده اشارت واردر كه اشيا الاتدر
يوخسه مؤثرات دكلدر انكيچون اكر ايش انسان النده اولايدی آدم
قابيلی ونوح كنعانی وابراهيم آزری وموسی فرعونی وعم زاده سی
قارونی ورسول الله عليه وعليهم السلام ابوطالبی و امثالنی اختيار

ايدردی ولكن نافع وضار وهادی ومضل الله تعالی اولمق حسبيله
(ليس لك من الامر شیٔ) ديو هركار حقده تفويض وحكمته تعليق وتقديره
احاله قلندی انكيچون دنلمدی كه (العبد يدبر والله يقدر) يعنی هرتدبير
تقديره موافق كلز بلكه اصابت واخطاء ايدر پس اصابت واخطانك
هر برنده حكم الله تعالی نكدر كه مقتضای علم وحكمتی ايله حكم ايدر
و بوحكمده خطا يوقدر بلكه خطا عبدكدر كه تقديره مخالف اولان
نسنه يی تدبير ايدر ومنفعت رجاسيله ماسوايه اعتماد ايلر مع هذا تقدير
واذن آلهی اولمدقجه نفعه قادر دكللردر * واجتمعوا علی ان يضروك
بشیٔ لم يضروك الابشیٔ قدكتبه الله عليك * شق اولده لام نفع
وثانيده علی مضرت ايچوندر (لها ما كسبت وعليها ما اكتسبت)
ودخی (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليها) وامثالی كبی وايكی
محلده دخی كتابتدن مراد لوح علمده اولان تقدير واثباتدر قال الله تعالی
(قل لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا) ای لاجلنا يعنی لام اجليه دركه
مكتوب اولان نسنه خير وشره شامل واصابت هر برينه محتملدر
يعنی اكر برايا سكا برنسنه ايله ضار اولمق اوزره اجتماع اتسلر اصلا برشیٔ
ايله ضرر و يرمكه قادر اولمازلر مكر كه اول ضرری الله تعالی لوح ازلده
سنك اوزريكه يازمش اوله چونكه قضا واذن آلهی اولمدقجه خلقدن
نفع وضرر متصور دكلدر پس جانب خلقی نسيان ايدوب نافع وضاد
الله تعالی در ديو عروه توحيده تمسك اتملودر ومقضی اولميان نسنه نك
حصولی ممتنع اولديغن بلملودر وظهور مكروهده قضايه رضا وزيد
وعمرو يوزندن اولدوغنه عدم التفات لازمدر قال الله تعالی (وماهم
بضارين به من احد الا باذن الله) يعنی اكر سحرك تأثير واكر غيری
ضرر وزيانی اذن آلهی وارادت حقله در بو جهتدن سرا وضراده
صاف دل اولمق مقتضای حال تحملدر و بوفقير دمشق الشامده
اقامتم حالنده اوغلم محمد طاهر برمرض هائلدن زياده متغير اولمجق
جانب غيبدن واردا اولديكه (لايكون مؤمنا بالله واليوم الاخر من قضی
نحبه وهو غير راض بالقضاء) يعنی حقائق ايماندندركه قضا وقدره

ناظر اولوب حقه تسليم ورضا اوزرینه اوله که بين العبد و بين المولى
احسن اخلاق بو ایکی نسنه در وحق تعالى بیورر که (تريد وارید
ولايكون الا ما ارید) یعنی چونکه حقك مرادی ارادتندن تخلف ایلمز
پس عبد ارادتنی ارادت حقده افنا ایلیوب کندی مرادی قیدنده اولمق
کرکدر زيرا اولسه دخی مفید دکلدر ومرادنك خلافی ظهور ایتدکده
مغبر اولمیه زیرا واقع اولان نسنه خط سریدر وحال رخاو بسط وفرجده
دعوایی ترك ایده بلکه شدت وقبض وغم حالنده طاقت کتورمیه نتکیم
سمنون المجنون انبساطی رقتنده یارب هر نوجهله امتحان ایدرسك
سندن بكا خوشدر دیو دعوی ایدیجك الله تعالى انی عسر بولله مبتلى
ایلدی وطاقت کتورمیوب فریاد وفغانه باشلدی اشته ای مؤمن
قارنك طوق ایکن اولان کلامك ایله آج ایکن اولان کلامك میاننده
فرق عظیم واردر هنزاودر که آج ایکن دعوی ایدهسن تا که صدقکه
برهان اوله (اللهم انا نسألك العفو والعافية والمعافاة في الدين والدنيا
والاخرة) وشول کاملر که قبض و بسط انلره برابردر انلرك خلعت
حاللری (اولئك عبادی حقا) طرازیله معلمدر ماعداسی کذبله مختلط در
انك ایچون فرقهٔ ناجیه اقل قلیلدر زیرا مراد نجات مطلقدر ابراهیم
بن ادهم نجاتی کبی والا حشو الجنة اولنلر دخی ناجیلردر فاما نجاتلری
نجات مقید واضافیدر *رفعت الاقلام وجفت الصحف* رفعت
مجهول وجفت جیم وفاء مشدده ایله معلوم لازمدر اقلام قلمك جمعیدر
مایکتب به معناسنه زیرا قلم وقطع اولنور اکرچه اصلنده عرضا
مقطوع اولانده قط وطولا قطع اولنانده قد استعمال اولنور کما قال
في القاموس القد القطع المستأصل والمستطيل او الشق طولا انتهى
پس قلمك طولا شقنه قد وعرضا قطعنه قط دیرلر واقالیم سبعه دیرلر
زیرا دنیا یدی سهم اوزرینه مقسوم ومقطوعدر وجفاف یبوستدر که
عجم خشکی ایله تعبیر ایدر جاف ویابس خشك ورطب تردر وصحف
ضمتین ایله صحیفه نك جمعیدر که هر نسنه نك مبسوطنه دیرلر کاغد که
مایکتب فیه در صحیفه دنلدیکی عریض و بسط اولمغله در وصحف

ضم میله صحف مجتمع اولدیغی یردر که ما بين الدفتين دیدکلریدر (معلوم
اوله که قلم اصلنده قلم واحددر که قلم اعلى دیدکلریدر وصحیفه دخی
صحیفهٔ واحده در که لوح محفوظ دیدکلریدر ولکن قلمك علومی بسیار
ومتعلقاتی بیشمار اولمغله ایکیسندن دخی جمله تعبیر اولندی زیرا وارد
اولمشدر که الله تعالى قلم اعلایی خلق ایتدکده الى يوم القيام حوادث
آتیه یی وخلق عالمه متعلق اولان اسماء الهیه یی تعلیم ایدوب اکا اوچیوز
التمش دندان ویردیکه هر دندانی اوچیوز التمش درلو بحر علمدن
اغتراف ایدردی وامر ایلدیکه بو علومك جمله سنی کندندن صکره خلق
ایلدیکی نفس کلیه لوحنه یازوب تفصیل ایلیه بو سببدن نفس کلیه
اسم مفصله مظهر اولدی و بو قلم ولوحه عقلی و روحانی دیرلر که
بونلرك علومی لوح معنوی اولان ام الکتاب که علم الله درانده مستفاددر
و بو لوحك علومنه تغییر وتبدل کلمز بلکه محو واثباتدن محفوظدر
و بطن ام بو لوحه ناظردر وشول لوح که عرش اعلانك یميننده اولمق
اوزره موصوفدر لوح صور یدر که (یمحو الله ما يشاء ويثبت) مظهریدر
بو احوال مختلفهٔ عالم اکا ناظردر زیرا عالم صورت وانك احوالی متغیر
اولمقده در حقائق دکل انك ایچون حقائق الاشیاء ثابتة دینلدی صور الاشیاء
ثابتة دنلمدی وشول نسنه که کلیات ذاتیهٔ ازلیه در حالی اوزرینه
قالدی انك ایچون لوح صوری یه کوره سعید شقی و بالعکس اولدی
اما لوح معنوی یه کوره اولمدی زیرا لوح معنویده مثبت اولان
سعادت وشقاوت ذاتیه ولوح صوریده عارضیه در پس ذاتی اولان
تغیر قبول ایتمز عارضی ایسه تبدل اوزرینه در بو مقامده یعنی حدیث
شریفده مقصود اولان لوح معنوی حالیدر که قلم اعلى انی نفس
کلیه ده ثبت ایتمشدر که خلافی اولمق احتمالی یوقدر اکرچه احوال عالم
امور عارضه جهتیله تبدلدن خالی دکلدر نتکیم (کل یوم هو في شأن)
اکا اشارت ایدر پس دیمك اولور که قلم اعلى صورت ام الکتابی انتساخ
ایدوب نفس کلیه لوحی اوزرینه احوال کائناتی اثبات ورسمیدن صکره
اوزادن مرفوع اولدی زیرا کتابته صالح نسنه قالمدی ولوح دخی

قوريوب خشك اولدی زیرا رو ينه خط تازه وضع اولنمیجق رطوبتی
يبوسته تبدل بولدی ومن بعد ايش احوال عارضه يه وتعلقات علميه يه
قالديكه الى يوم القيام ظهورده در نتكيم ديمشلردر (الليلة حبلى) يعنى
ليله غيب حوادث كونا كونه حامله در هر نهار شهادته برتازه ولد ظهور
ايدوب كلمكده در وهر كسك عين ثابته سى نه مقوله احوالى اقتضا ايتمش
ايسه عالم خارجده وجود بولمقده در و بو تجلىء الهى كرچه اصلنده
احديت ايله موصوفدر ولكن ظهورات اوقات معينه يه منوطدر كه
وجودات وليل ونهار تجدد ايتدكجه عرش محيطك دورندن شؤن
عجيبهٔ مختلفه تولد ايتمكده در اشته كوره لم بوكون حق نيلر ديدكارى
بومعنادر پس عين واحده ده تلون اولماز بلكه اوصافنده اولور
انك ايچون ديرلر كه ذواتده استحاله اولماز زيرا ذوات واحده يه
راجعه در اوصاف ايسه كثرت ايله متصفدر و بهر يوم بيك بر
نسمهٔ انسان وجود بولوب ينكى دخى برزخه انتقالده در كه كيمى اصلدن
فرعه كلور وكيمى دخى فرعدن اصله كيدر زيرا بو عالم موطن
غربتدر كه وطن اصلى عالم ارواح و بلكه عالم ذات احديه در
قال الله تعالى (واليه ترجعون) يعنى حقه رجوع ايتمك ضمله قراءته
كوره اضطرارى وفتحه كوره اختياريدر وعلى كل تقدير رجوع
مقرردر زيرا سلوك عالم وآدم دوريدر يوخسه خطى دكلدر انكيچون
بدايت وغايت براولوب نهايت دائره بدايتنه ملتقى اولسه كركدر زيرا حقدن
كلن ينه حقه كيدر غيره كتمز شول معنادن كه غير يوقدر انكيچون
غيره باطلدر ديرلر زيرا حقدن غيرى مرجعى يوقدر ووجودك استنادى
حقه در اكر حقدن غيرى مستندى اولايديكه وجودى ذاتى اولمغله در
بطلان ايله موصوف اولمازدى چونكه وجودى حقدن مستفاد
اولدى وجود حق ذاتى وحق ووجود خلق عارضى و باطل اولوب
نور وجود ايچنده ايكن ينه ظلمت عدمده قالدى اى عارف بوكثرته
مغرور وانك وجودنه مسرور اولمه زيرا حرباء ديدكلرى دويه نك
تلونى شمسدندر ذات حرباء وذات شمس بردر ولكن برنوردن برذاتده

الوان ظهور ايتمشدر كل ايمدى الوانده قالمه ذاته رجوع ايله مقصود
اولان كلك رنكى دكلدر بلكه بويى در و بوى دخى كرچه چوقدر
ولكن بوى كل كبى اولماز زيرا كل عرق نبوى دندر وعرق جملهٔ
وجوددن ترشح ايدر پس جناب نبوتك بويى بوى اسم اعظمدر
انكيچون مشرب محمديده اولمق جميع احوالك اسنا سيدر وفى رواية
اخرى * احفظ الله تجده امامك * يقال وجد المطلوب وجدا
كوعداى صادفه يعنى وجد مصدر معلوم ووجود مصدر مجهولدر كه
وجد الشىء وجود اديلور قال الله تعالى (ووجد الله عنده) بوندن
معلوم اولور كه حق وجدان ايتمك ممكندر انكيچون حقه واصل اولدى
ديرلر ولكن مسافه ايله وصول دكلدر بلكه شهود له در زيرا عبد له
حق اراسنده مسافه يوقدر بلكه عبده نسبتله حجاب واردر نتكيم
(فاينما تولوا فثم وجه الله) عدم مسافه يه و (طال شوقى الى لقاء الابرار)
حجاب عبده دائردر زيرا حقك اشتياقى كنديك محجوب اولدوغندن
دكلدر بلكه كندى كبى عبد دخى بى حجاب اولمغه مشتاقدر فاعرف
(وامام وعنديت وامثالى مقام حضوره اشارتدر يعنى سن حقى ظاهر
وباطن امرى اوزرينه حفظ ايله تاكه حق يانكده حاضر بوله سن
يعنى حضورنى مشاهده يه قادر اوله سن واول مشاهده ايله نورانس
حاصل اولوب ظلمت وحشت زوال بوله وحق اسماء حسنانى جامع
اولمغله قنغى اسمك وساطتيله مرادك واريسه حصوله كله وغائبك
حاضر اوله وبو مقامك اسرار غريبه سندندر كه جناب رسالت امامله
كندى ذات شريفنه اشارت ايلر زيرا ابن عباس خلفنده اولمق حضرتك
تقدمنى اقتضا ايدر كه معناى امامدر پس ديمك اولور كه رسول الله
مظهر تام الهى درشويله كه اكرسن انى حفظ ايلسك حقى حفظ
ايتمش اولورسن وحقى اوكنكده بولورسن زيرا رسول الله عالم فرقه كوره
خلق وعالم جمعه نسبتله حقدر (وانك مصداقى قراندر نتكيم كلور
(من يطع الرسول فقد اطاع الله) وينه كلور (ومارميت اذ رميت ولكن الله
رمى) وينه كلور (ان الذين يبايعونك انما يبايعون الله) بو جهتدن

بر کیمسه نك رسول اوکنده اولمق همان حق الك اوکنده اولمق کبیدر پس قید وجهت جناب نبوته واطلاق جناب حقه راجعدر (و بو معنای انکار ایلین قرآندن وظاهر ومظهردن بی خبر در (ومن تکلم بخلا فه فعلیه کلامه (لاسلامه لله بل ملامه * تعرف الی الله فی الرخاء یعرفك فی الشدة * بو معنی معانیٔ حفظدن اولمغله عاطفه ترك اولندی تعرف تفعل بابنده امر و یعرفك ثلاثیٔ مجرد درو بوراده مقتضای ظاهر یتعرف الیك فی الشدة ویاخود (اعرف الله فی الرخاء یعرفك فی الشدة دیمك ایدی وجه عدول بودرکه تعرف طلب معرفت وتحصیلنده تکلفدر بو معنی ایسه حقه کوره متصور دکلدر اکرچه باغدیه حمل ایله اصلاحی دخی ممکندر پس حقك معرفتی بی تکلف و برکال وعبدنك معرفتی باتکلف و با نقصاندرکه بقدر الطاقه دربو خسه بحسب الکنه دکلدر و بوراده تعرف آشنالق معناسن متضمندر زیرا کشینك معارفی یعنی معروفلری آشنالریدر رخاء فتحله سعة العیش در شدت اصلنده شددندر که عقد قوی معناسنه در صکره قلبه عقده کتورر امور شدیده ده استعمال اولندی (معنی بودرکه ایام صحت وراحتده وطبعه ملایم اولان امورك حصولنده حقه اطاعت ایله وامرینه مساعده ایله انکله آشنالق پیدا ایت حق تعالی دخی سکا اول وجهله مجازات ایلیه وایام مضایقه ومحنده ونفسه مکروه اولان امورك وجودنده سکا آشنا اولوب مکروهی محبوبه وغیر ملایمی ملایمه تبدیل ایده ووفاسیله سنی جفادن تخلیص ایلیه زیرا هرشیٔ اوزرینه قدرت تامه سی واردر واکر بو وجهله تعرف بولنمسه سندخی انك یاننده مجهول وغریب کبی قالوب کندیکه نصرت ایدر هیچ بر آشنا بولمزسن زیرا حقی وجدان ایدن هر مرادی بولور وحقی فقدان ایدن جملهٔ مراداته نائل اولسه دخی آخر محروم قالور ووجدانی فقدانه مبدل اولور والعیاذ بالله تعالی و بونده حقه معرفت اسناد ایتدی مع هذا عالمدر عارف دکلدر زیرا معرفت نسیانله مسبوقدر و بر دخی جزئیاتده مستعملدر وجهی بودرکه بطریق المشاکله واقع اولمشدر و بر سر عظیمی دخی

واردرکه بو مقامده ذکر اولنماز زیرا فقیه ومتکلمك فهمندن خارجدر ودیمشلردرکه (لایباع الابل فی سوق الدجاج والله اعلم بالعذب والاجاج (بعدذا مقالهٔ مذکورهٔ نبویه مقالات جامعه دندرکه عوام وخواصی مقاماتنه کوره شکره تحریض در زیرا شکر مستجلب مزید نعمت در کفران مستلزم حرمان ومزید محنت اولدیغی کبی واکثر ناس بو معنادن غافل اولوب هوای وشهواته توغل وافعاللری سببیله وقت ابتلاده متحیر قالوب (قلتم انی هذا قل هو من عند انفسکم) ماصدقی اولور * واعلم ان ما اخطاءك لم یکن لیصیبك * خطاء جهتدن عدول واخطاء عدم اصابتدر یعنی اصابت ایرشمك و بولمق واخطاء خلافیدر (لیصیبك لان یصیبك تقدیرنده در لام مکسورهٔ جاره توکید نفی ایچوندرکه اکا لام جحود دخی دیرلر زیرا مقام انکارده استعمال اولنور وفعل مضارع بو مقوله لامدن صکره ان مقدره ایله منصوب اولور تنکیم علم نحوده مبیندر و بونك تقدیری (لم یکن ذا اصابة اولم یکن من شانه الاصابة) دیمکدر تا که حمل درست اوله زیرا اول نسنه نفس اصابت دکلدر ومعنی بودرکه وسنك معلوم ومتیقنك اولسونکه اول نسنه که مقدر اولمدیغی جهتدن سکا واصل دکلدر الی الابد واصل اولمق شانندن دکلدر زیرا ممتنعاتدندر ممتنع ایسه خارجده وجودی اولماز پس سن اندن اوتوری نیچون وجود بولمدی دیو غمناك اولمه وسر قضا وقدره آز وچوق وقوفك وار ایسه مقام تسلیم ورضاده ثابت قدم اول وسنك ایچون اولمیان نسنه نك فوتی سکا عجب کلمسون * وما اصابك لم یکن لیخطئك * بونك مفرداتی واعرابی اولکی کبیدر یعنی اول نسنه نك که سکا اصابتی مقدر ووصولی شانندن اوله البته اخطاء ایتمز و بوکون اولمدیسه یارن اولور زیرا سهم مرمی کبیدرکه منزله طوغرلمشدر چونکه رمی حقدر سداد طریق ووصول مقرردر وفی الحدیث (اللهم اهدنی وسددنی) یعنی مقصود هدایت طریق وسداد سهمدر واصابت بالسبب و بلاسبب اولمغه شاملدر وحدیث قدسیده کلور (قدرت المقادیر ودبرت التدابیر واحکمت الصنع فی

رضی فله الرضاء منی ومن سخط فله السخط منی) و بوندن فهم اولنور که
خلق بو بابده اوچ صنفدر (اولکیسی مقربیندر که انلر قضایی رضا
وصفاء خاطرله مقابله ایدرلر زیرا لطف و قهرك مبدائنه واصل
اولمشلردر (وایکنجیسی ابرار درکه انلر مکروه ده صبرله معامله ایدرلر
یعنی نفسه نقدر کران کلورسه دخی مقتضای ایمان اوزرینه تحمل
ایدرلر (واوچنجیسی قضایه رد وانکارله مواجهه ایدرلر یاعن اصل
عدم ایمانلرندن و یاخود کمال ضعفندن پس لسانله و بالقدر خیره
وشره دیمك کفایت ایتمدی بلکه اعتراف وتصدیق قلبی وخارجده
ترك جزع وامثالی دخی لازم کلدیکه حقیقت ایمان وتصدیقك نشانیدر
* واعلم ان النصر مع الصبر * تکریر اعلم مدخولنك شاننه اعتناءدن
اونوریدر نصر عوندر (صبر نفسی کراهت ایتدوکی نسنه اوزرینه حبس
ایتمکدر یعنی عبده جمیع امورنده نصرت ومعونت الهیه صبرله در قال الله
تعالی (ان الله مع الصابرین) پس تقدیر کلام ان نصر الله مع صبر
عبده درو بو معنی (وهو معکم) ده اولان معیتی تعیین در زیرا الله تعالینك
عامهٔ خلقه کوره معیتی علم واطفله در واصفیا ایله معیتی تولی یعنی
دوستلق وامرلرنده قیامله در قال الله تعالی (وهو یتولی الصالحین) وانبیا
معیتی امم اوزرینه اقامت حجت ایچون تأیید دعوالله درکه معجزاتله در
وخاصه ایله معیتی مباسطه وانسله در پس معیت بحسب الحال بو مقوله
معانی یه محمولدر زیرا ذات الهیه مجهوله اولمغله اکا نسبت معیت
معلوم دکلدر فاحفظه بو مقامده کویا دیمکدر که (ان الله مع الصابرین
بنصره بونده صبرك جلب نصرته مداریتنه اشارت واردر ودیمکدرکه
شدته واقع اولان آدم مثلا هجوم اعداء کبی (وما النصر الامن عند الله)
موجبنجه ظهور نصرته دك صبر وتأنی ایتملودر زیرا کندی نفسیله
حرکتده وانتصار صددنده اولمقده فائده یوقدر قال الله تعالی
(واستعینوا بالصبر والصلوة) تنکیم بالاده تفسیر اولندی * وان الفرج
مع الکرب * فرج فتحتین ایله اسمدر انکشاف غم وزوال غصه
معناسنه کرب وزنی اوزرینه وکربت ضم ایله شول حزندر که نفس

الانسانی

انسانی اخذ ایده ومغلوب قله وانك صاحبنه مکروب دیرلر و بوندندر که
دعاده (یا مفرج الکروب) کلور اصلی کرب الارضدندر که حفرله یری
قلب ایتمکدر کویا حفر یری اثاره ایلدوکی کبی غم وحزن دخی نفسی اثاره
ایدر یعنی یرندن قوپارب مقلوب ومنکوس ایدر و بو دخی ماقبلی کبی
دیمکدرکه (وان الله مع المکروب یفرجه وکشف غمه وازالة حزنه)
قصیدهٔ منفرجه اولنده کلور (اشتدی ازمة تنفرجی) بوراده ازمه
ایکی معنایه کلور بری سنهٔ قحط دیمکدرکه لایعقل اولانه خطاب عاقل
منزله سنه تنزیلدن اوتوریدر ومراد حقیقت امر دکلدر بلکه شدتنده
نهایته بلوغه فرج ایله بشارتدر (وارباب مکاشفه عندنده خطاب
حقیقته محمولدر زیرا اشیا انلرك عندنده احیادر انکیچون تسبیح وتحمید
ایدرلر و بر معناسی دخی بودرکه ازمه برخاتونك اسمیدرکه انی طلق
یعنی اوغلان بوریسی دیدکلری شدت اخذ ایتمش ایدی جناب نبوت
صلی الله علیه وسلم مطلع اولدقلرنده عنوان مذکورله اکا خطاب
ایتدیلر یعنی ازمه تصبر ایله تاکه عن قریب وضعله منفرجه اولاسن
و یاخود شدتده نهایته ایرش تاکه انکشاف غم بولاسن زیرا عند العرب
شدت نهایته بالغه اولدقده منفرجه اولور تنکیم دیرلر (توقع زوالا
اذا قیل تم) وقرآنده کلور (امن یجیب المضطر اذا دعاه) وحدیثده
کلور که (افضل اعمال امتی انتظار فرج الهی به انتظاردر انتهی زیرا سیرت
انبیادر (اللهم یا فارج الهم و یا کاشف الغم فرج عنا غمومنا وهمومنا
برحمتك یا ارحم الراحمین * وان مع العسر یسرا * عسر و یسر
امور اضافیه دندرکه کوجلك وقولایلق دیدکلریدر عسرا ولنده لام
استغراق ایچوندر و یسرك تنکیرندن هر عسره بر یسر عظیم اولمق
مفهومدر زیرا عسر عدل و یسر فضل بابندندر فضل ایسه عدله
غالبدر ان سؤال اولنورسه که نصر وفرج و یسر معنالری صبر وکرب
وعسردن صکره در زیرا ضدان محل واحد اوزرینه توارد ایتمزلر پس
مع کلمه سندن مستفاد اولان اصطحابك معناسی ندر (جواب بودرکه
کرچه معانیٔ مذکوره تعاقب و بعدیت اوزرینه در تنکیم کلام امام

علی ده کرم الله وجهه کلور (عسر المرء مقدمة البسر) یعنی نتیجه
مقدمه‌دن مؤخر اولدیغی کبی یسر دخی عسردن مؤخردر پس کرچه
مقصود احدهما آخری معاقبه‌در ولکن زیاده تسلیه وتنفس ایچون
بطریق المبالغه مقارن ومتصل کبی قیلدی (الحاصل کلمهٔ مع ده
مجیءِ یسرك غایت سرعتنی بیان واشعار واردر کویا همان پی اندر
پیدر (وبعض اکابر طریقت بیور دیلر که بوکا معیت امتزاج دیرلر
یوخسه معیت مقارنت وتعاقب دیمزلر یعنی عسر ویسر بری بریله
ممتزجدر شویله که اکر عسر بلا یسر اولایدی انسان طاقت کتورمیوب
هلاك اولوردی بورادندر که بیورر (لا یکلف الله نفسا الا وسعها)
واکر یسر بلا عسر اولایدی یسر دخی نه اولدیغی معلوم اولمزدی
زیرا اشیا اضداد ایله متبین اولور نتکیم فقیر وفقر واحتیاج اولمایدی
غنی وغنا واحسان نه اولدیغی بلنمزدی وعسر مصقلهٔ قلوب اکابردر
زیرا انلری تجلیءِ الهی یه متهیء قیلور انکیچون انلرك ملایم وغیر
ملایمدن حظ ونصیبلری اوفردر وحدیثده کلور (اشد الناس بلاء
الانبیاء ثم الامثل فالامثل) وانبیا علیهم السلام خدام تجلی وقضادر
ولکن هر تجلی ایله واقف اولمز بلکه عسرده یسرله دعا ایدرلر وقضایه
رضادن مقضی یه رضا لازم کلمز بو سببدن مقضی شری دفع ایچون
مناجات ایلرلر وبو بابدندر که بعض کمل آج اولدقده اغلا یجق
بو حالدن بی خبرك بری اکا نه اغلرسن دیو تشنیع ایتدکده جوابنده
رب العالمین بنی اغلامق ایچون آج ایتدی دیدی پس کامل اولان
ظاهری ایله مباشرت اسبابه مراجعت ایلر زیرا بونده سنت نبویه یه
اتباع واردر نتکیم جناب نبوتك علیه الصلاة والسلام حین صلاتده
قدم مبارکه سن عقرب لدغ ایتدکده بعد السلام برای سلامت
وعافیت ماء ملح کتوردب اول محله سوردیلر وعقربه لعنت ایتدیلر
زیرا نبی یه اذیت انی قتل کبیدر قتلده ایسه اشتداد غضب الله واردر
بوجهتدندر که بعض موذیاتك خصوصا که عقربك حل وحرمده
قتلی مشروع وقاتلی مثاب اولدی وفقهاء دیمشلردر که حیوان

یاجلب منفعت ویادفع مضرت ایچون قتل اولنور دود قز ونحل عسل
وحیه وسباع حیوانات وطیور کبی وبو تقریراتدن اخذ اولندیکه
عسر صورت غضبده رحمتدر زیرا تربیهٔ الهیه بابندندر انکیچون
قرآنده کلور (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) یعنی اکثر ناسه
قابض اسمیله تجلی ایتدیکی رحمتندر که انلردن بغی وظلم وفسادی
رفع ایچوندر وبو جهتدن (والله یقبض ویبسط) آیتنده قبض
تقدیم اولندی وشول موضعده که اسم باسطك اثری ظاهر وحکمی
مبسوطدر انك امتحانندن اقل قلیل خلاص اولمش ونجات بولمشدر

العشرون

معلوم اوله که بو احادیث اربعین اصلنده امام نواوی ترتیبی اوزره
بو محله دك لفظ حدیثی تصریح وبوندن الی آخر الکتاب طی ایتمسی
سببیله بو معنایه واقف اولنلر دخی نسخه لرنده اکا تابع اولمشلردر
(عشرون ایکی عشره دیمکدر که یکرمیدر قال الله تعالی (ان یکن
منکم عشرون) پس جمعه ملحقدر یوخسه جمع دکلدر اولو کبی والا
ثلثونه عشرون دیمك لازم کلورکه اوچ عشره‌در ومفردك آخرینه
واو لحوقی حالت رفعنه یا حالت نصب وجرنه کوره‌در ونون یا حرکتدن
عوضدر المسلمون کبی لامله ویا تنویندن عوضدر مسلمی کبی اضافتله
زیرا اصلی تنویندر پس واو ونون علامت جمعدر وثلثون اوچ عشر
وار بعون دورت عشره‌در وهکذا الی التسعین که بونلر دخی عشرون کبی
ملحقات جمعدر یوخسه ثلثون ثلثه نك جمعی دکلدر وهکذا وبوراده
یکرمی حدیثدن مراد بقرینة المقام مجازا یکرمنجی‌در اکرچه فی الحقیقه
معدود یکرمیدر الحاصل صورت جمعده ومرکبده معنای تصییر
یوقدر زیرا تصییر اسم فاعل اشتقاقنه محتاجدر (ثالث ثلثة) کبی
صورت جمع وترکیبده ایسه بو اشتقاقه امکان یوقدر پس عشرونده
یکرمنجی واون طقوزی یکرمی قلیجی دیمك مجازدر *ان مما ادرك الناس
من کلام النبوة الاولی* من اولی تبعیض وثانیه ماء موصوله یی بیان
ایچوندر ای من جملة ما وصلوا الیه منه ولحقوه وظفروا به (وادراك

بلوغدر اصلنده درك دندر كه اقصى قعر البحردر پس ادراك برنسنه نك
اقصاسنه بالغ اولمقدر يقال ادرك الصبى اى بلغ غاية الصبا وذلك
حين البلوغ بو جهتدن قرآنده كلور (لاندركه الابصار) يعنى ابصار
انى احاطه ايدوب كنهنه بالغ اولماز بلكه ادراك ايتديكى مرتبهٔ ربوبيتدر
وناس مرفوع اولورسه ادراك نك فاعلى اولوب عائد محذوف اولور
ادركه الناس معناسنه واكر منصوب اولورسه عائد ضمير فاعلدر اى
من الذى بلغ الناس اى ما اتفقت عليه الشرايع (ونبوت اولى دن مراد
نبوت متقدمه دركه يوز يكرمى دروت بيك وياخود ايكيوز يكرمى
دروت بيك نبوتدر ونبوت متأخره نبوت محمديه در وكلامك نبوته
اضافتندن فهم اولنوركه كلام آتى نتايج وحى دندر كه نبوت انده
متفقه در يعنى حياء جملهٔ شر بعده منندو بدركه اوزرينه نسخ جارى
وطارى اولمامشدر پس كلام مذكور بخصوصه برنبى يه مضاف
دكلدر بلكه عموم اوزرينه در (معناى كلام بودركه كلام انبيادن بين
الناس باقى قالوب ادراك اتدكارى نسنه دندر بو كلام كه اذالم تستحى
جمله سيدر پس اذلم تستحى الخ هذا الكلام تأويلى ايله اننك اسميدر
وبعضيلر بوراده ناسى جاهليت ايله تفسير اتمشلردر اى ادراك الجاهلية
وتوارد عليه من بعدهم اى آخر ما تعلق به اهل الجاهلية من كلام
النبوة الاولى انتهى (جاهليت بعثت نبويه يه قريب اولان زماندركه
شرع سابق منقرض ووحى لاحق هنوز ظاهر اولمديغندن جهالت
كثرتده وهواى نفسه متابعت وفرتده ايدى * اذالم تستحى فاصنع
ماشئت * استحيا وحياء نفس برنسنه دن منقبض اولوب ملامتدن حذرا
انى ترك اتمكدر پس حياء حياتدندر زيرا خوف مذمتدن انسانك
حياتى مؤف ومنتقص اولور قاله الكرمانى وجائزدركه حيادن اولاكه
مطر معناسنه در زيرا مطرله ارض حيات بولديغى كبى حيا ايله دخى
فعل وترك حيات بولور زيرا حيا اهلى اولان معروفى ايشلر ومنكرى
ترك ايلر وحيا ترك معناسنه دخى كلور يقال استحياه اى استبقاه قال الله
تعالى (ان الله لايستحيى ان يضرب مثلا ما بعوضة) اى لايترك زيرا

شرمسار اولان كيمسه نجالته مؤدى اولان نسنه يى ترك ايدر (وحياء
نفسانى كشف عورت وجماع بين الناس وامثاليدر وحياء ايمانى
خوفا من الله مؤمنى معاصيدن منع ايدن حالتدر بو جهتدن ديديلركه
حياء خير دنيا وآخرتى جامعدر زيرا اهل حياتك فعل وتركى شرعه
مطابقدر وبو معنادن حديثده كلور (الحياء هو الدين كله) صنع اجادهٔ
فعلدر وبوراده مطلق فعل معناسنه در (ومشيت اكوانده مستعملدر
وارادت اندن اعمدر كه احكامده دخى جاريدر (ومعناى حديث
بودركه چون سن حيا اتمزسك پس مراداتد يكك نسنه يى ايشله يعنى
خلقى مواقعهٔ سؤدن كف ايدن حيادر چونكه حيايى رفض ايده كويا
هرضلالتى ارتكاب وهرسيئه يى تعاطى ايله مأمور كبى اولور پس
امر وعيده محمولدر (اعملوا ماشئتم) كبى يعنى نه دلرسك ايشله ولكن
عملكده خير اولمايجق عاقبت بى حيالغكه كوره مجازات اولنورسك
(وبعضيلر ديديلركه لفظى امر ومعناسى خبردركه صنعت ماشئت
ديمكدر نتكيم حديثده كلور (فليتبوأ مقعده من النار) اى قدتبوا
مقعده منها وبو دخى تهديده محمولدر (وبعضيلر ديمشلردركه
چون اشلديكك نسنه عندالله وعندالناس حيا ونجالتى مستلزم اولور
امور دن اولمسه مبالات اتميوب انى ايشله زيرا بى ضرردر پس امر اباحت
ايچون اولور ولكن مقتضاى ظاهر وعيده محمول اولمقدر زيرا آيت
سابقه يه مطابق اولان بو معنادر وعلى كل تقدير بونده حيايى مدح وبى
حيالغى ذم واردر وهرنه ممدوح اولورسه حيا وجمله مذموم اولان
بى حيالقدن كلور (وامر ونهى واستكشاف مشكله مانع اولان حياء
مذمومدر وحيا كرچه عزيزدر ولكن بعض مراتبى كسبله دخى
حاصل اولور وسبب حياء مراقبه ومعرفة الله در (وبعض اكابر
بيورمشلردركه غسل وجهده فرض بودركه الله تعالى دن سنى نهى
ايتديكى يرده كورمكدن ويا امر ايتديكى يرده فقداندن حيا ايده سك
وسنت اولان بودركه خلوتكده كشف عورتدن حيا ايليه سك زيرا
الله تعالى اندن استحيا اولنمغه اولادر وبونى دخى بلورسن كه اجزاء

وجود كدن هر جزئی الله تعالی كوریجیدر پس بو معنی بس ایكن
نو جهله اكا قرشو بلا ضروره كشف عورت ایدرسك وضرورت
حالنده بله مثلا بیت الخلاده كشف عورت اتدكارنده بعض صلحا
حیالرندن سرلردن ستر ایدرلردی ومنكوحه وجاریه سنك عورتنه
نظر اتمك دخی بویله‌در اكرچه شرعده هر جزئنه نظر مباحدر
ولكن استعمال حیا افضل واولادر (والحاصل مؤمن بلور كه
الله تعالی نك علم ومشاهده سی هر حاله شاملدر یوزدن اهل حیا
اولمق كركدر تا كه انی هیچ بر وجهله بی ادبلكده كورمیه واخر خجیل
اولاجغی نسنه یی ترك ایده زیرا الله تعالی یوم قیامتده ایتدیكی اعمالی
كندنه تقریر اتدوریجك زیاده خجل ومنفعل اولسه كركدر پس بوراده
حیا ایلیه تا كه اوراده خجل اولمیه خصوصا الله تعالی قیامتده
ذوشیبه دن استحیا اتسه كركدر پس صاچ وصقاللك آغره وسن اندن
نو جهله حیا اتمیه سك (ودیمشلردر كه انساندن قوت حیا باطل اولسه
بر دخی علاج پذیر اولماز وحق تعالی آنی نفسی ایله تخلیه ایدر نتكیم
بر طبیب حاذق مریضك من بعد قابل علاج اولمدیغن بلسه حالی
اوزرنه ترك ایلر وآخر هلاك اولور (وحضرت عثمانك رضی الله عنه
حیاسی اول غایته ایرمش ایدی كه بیت مظلمده اغتسال ایلردی حیاء
من الله تعالی وانك كلماتندندر كه (ما كذبت منذ اسلمت وما مسست
فرجی بالیمین منذ بایعت النبی صلی الله علیه وسلم ولا اكلت الكراث
ونحوه منذ قرأت القرآن) انتهی وحضرت علی دن كرم الله وجهه
منقولدر كه رسول اللهك مبارك یوزنه نظر ایدلدن بری ادب یریمه
نظر اتمدم زیرا اول دیده كه جماله آچله غیره التفات وخصوصا سوأیه
نظر سزا دكلدر (وعبد الله بن زید الانصاری كه ابتدا ملكدن اذانی
اشیدن صحابیدر رضی الله عنه انتقال نبویدن صكره بر كون كلوب
قبر منیف اوزرنه دوشوب یارب بنی اعمی ایله زیرا بو چشم بكا جمال
حبیبی كورمك ایچون ایدی پس من بعد انی كورمین كوزی نیلرم
دیرجك اوراده حق تعالی دعاسنی مستجاب ایلیوب اول حالت ایله

قیام ایدوب كتدی (ودیمشلردر كه حیاء وجوه اوزرنه در حیاء
جنایتدر آدمك علیه السلام حالی كبیكه شجره منهیه دن اكل ایدوب
اوزرندن لباسی منزوع اولیجق فرار ایلدی بزدنمی فرار ایدرسك
یا آدم دنلدكده بل حیاء منك دیو جواب ویردی وحیاء
كرمدر فخر عالمك صلی الله علیه وسلم حیاسی كبی نتكیم قرآنده كلور
(ان ذلكم كان یوذی النبی فیستحیی منكم) یعنی بعد اكل الطعام خانهٔ
رسولده مكث اتمكوز انی بیحضور ایدر وسزی خانه دن اخراج اتمكدن
حیاء ایلر (والله لا یستحیی من الحق) بو جهتدن (فاذا طعمتم فانتشروا)
دیو انتشارله امر ایلدی وبوندن فهم اولندیكه جناب رسالت خلقك
عیبنی یوزینه اورمز وبالطبع مكروه اولان نسنه دن تغافل ایلردی
(وحیاء حشمتدر كه مهابتدن انقباض وسكوندر نتكیم حضرت علی
رضی الله عنه حكم مذی ندر دیو جناب نبوته سؤالدن احتشام ایدوب
سؤالی مقداده احاله ایلدی وجه احتشام فاطمهٔ زهرانك رضی الله
عنها تحت نكاح علیده اولدوغیدر زیرا مذی اهلی ایله ملاعبه
وتقبیلدن احلیله خارج اولان رطوبتدر (وحیاء استحقاردر
حضرت موسی علیه السلامك حالی كبیكه مناجاتنده یارب بكا بعض
حاجات ضروریه عارض اولور كه حقارتندن سكا عرض اتمكدن
حیا ایدرم دیدكده جناب رحمن ورحیم بیوردیكه یا موسی ملح عجین
وعلف شاتكه وارنجه بندن طلب ایله واوتانمه زیرا خالق اسما یوزندن
مخلوقك هر مرتبه سنه نزول ایدر وعیب اولماز واكر ملوك بو ارتباطی
بلیدی انلر دخی رعایا ایله بو معامله یی ایدردی ولكن ادرا كه سر
خلافت لازمدر خلافت ایسه انبیا واولیاده اولور (وحیاء انعامدر
حیاء باری تعالی كبیكه یوم قیامتده عبد صراطی عبور ایتدكدنصكره
یدینه بر مهرلو كاغد ویروب درونده یازلمشكه فعلت وفعلت ولكن
علی ملاء الناس شرمسار اولمیه سن دیو ذنوبكی اظهار وعیوبكی
كشف اتمدم یوری مغفرت ایتدم دیه (والحمد لله علی انعامه وافضاله
وعلی انواع كرمه ونواله) مرویدر كه حضرت آدم علیه السلام

عقل وحيا وايمان عرض اولندقده آدم عقلى قبول ايدجك ايمان
وحيا دخى عقله تابع اولديلر پس بى عقل اولان كيمسه نك يعنى احمقك
حيا وايمانى اولماز شول جهتدنكه عقل علمك آلتيدر چونكه واسطه
بولنميه موسوط اليه دخى وجود بولماز وعلم ومعرفت اولميجق
حيادن حاصل اولور بو معنادندر كه خارجده مكان حيا بصر
وداخلده بصيرتدر انكيچون اعماده حيا اولماز چونكه بصيرت
مفتوحه اوله بصر دخى اكا تابع اولور واعمى اولديغى صورتده دخى
بصيرتك انكشافى انى من كل الوجوه حيايه حمل ايدر زيرا كامل
اولان انسانه غائب وحاضر وحجاب وكشف وعمى وابصار
برابردر (فليكن عقلك من العقل الاول حتى يكون علمك من الفيض
الاقدس المعول ويكون جميع الخلق عندك حقيقة دون مثول

الحادى والعشرون

حادى بالاده حادى عشرده مبيندر واحد واحد وحدندن مشتقدر
انفراد معنا سنه احد اصلنده وحد دركه صفت مشبهه در وحيد
ومنفرد معناسنه على خلاف القياس واوى همزه يه قلب اولنمشدر
نسقده احد شايعدر احد وعشرون كبى واحد دكل ولكن
معناى جعل وتصيير كه برنجى ديمكدر واحددن اخذ اولنوب بعد
القلب حادى دنلمشدر* قال سفيان بن عبدالله* الثقفى رضى الله عنه
سفيان تثليث سين ايله سنى دندر سعى وزنى اوزرينه صاورمق
معناسنه كه عجم داميدن ايله تعبير ايدر (وسفيانى ديدكلريكه زمان
مهديده ظهور ايدوب شامده قتل اولنه كركدر بنى سفياندن
بركيمسه در وجائزدر كه هراتده سفيانه ديدكلرى قريه يه منسوب اوله
(ثقفى حركت ايله ثقيفه منسوبدر ثقيف امير وزنى اوزرينه هوازندن
ابو قبيله دركه اسمى قسى بن منبه بن بكر بن هوازندر سفيان مذكور
حضرت عمرك رضى الله عنه ايام خلافتنده طائف اوزرينه عاملى ايدى
(عامل انواع زكاتى جمع وتحصيله سعى ايدن كيمسه در قال الله تعالى
(والعاملين عليها) عاشر طريق اوزرينه منصوب وموكل اولان

كيمسه دركه مسلمدن ربع عشر اخذ ايدركه اول سنه نك زكاتى يرينه
محسوب اولور وذميدن نصف عشر وحربيدن تمام عشر آلور
اكرماللرى نصابه بالغ اولورسه والا فلا (وشول عشاركه باجدار
معناسنه در انك حقنده حديثده كلور (لايدخل الجنة صاحب مكس)
يعنى اهل سوقدن وطريقه مرور ايدن كيمسه لرك متاعندن باج المق
فعل جاهليتدر كه شرعا منهيدر نتكيم بو اعصارده شايعدر زيرا
اهل عرفك زياده طغيانى واردر شويله كه كمركك دبو اخذ ايتدكلرى زكاة
واجب اولان مرتبه نك ضعفى در وسنهٔ واحده ده هر مرور واقع اولان
اسكله لردن دخى تهى كچورمزلر مع هذا حديثده كلور (لاثناء فى الصدقة)
يعنى برسنه ده ايكى كره زكاة ويرمك والمق مشروع دكلدر وبو مقوله
عنفله اخذ اولنان اموالك بدل زكاة اولدوغنده شبهه واردر ديو
بعض فقهاء اعادهٔ زكاة ايله فتوى ويرديلر زيرا مال مأخوذ موضع
زكاته وضع اولنميجق زكاته كچمز* قلت يارسول الله* رسول الله
جناب نبوتك القاب مشرفه سندندر نبى الله وامثالى كبى پس اسملرى ايله
ذكر ايتمك (لاتجعلوا دعاء الرسول بينكم كدعاء بعضكم بعضا) نصى ايله
منهيدر وبعض جهلهٔ اعرابك يا محمد ديو ندا وخطاب ايتدكلرى
مقام تعظيمده قدملرى اولمديغندن وامر الهى يى بيلمدكلرندندر
نتكيم بو بابه متعلق برمقدار بيان حديث ثانيده مرور ايتمشدر
وآى اول تابعه كه متبوعنى تعظيمده قاصر اوله خصوصا كه متبوعى
معلم دين ولاسيما شارع اعظم اوله* قل لى فى الاسلام قولا* قل لى ده
لام تبليغ ايچوندر قلت له بلغت اليه ديمكدر وقل لى فى الاسلام
قولا اوصنى فى باب الدين ديمكدر نتكيم كلام علىده كرم الله
وجهه كلور (قلت يارسول الله اوصنى فقال قل ربى ثم استقم قال
قلت ربى الله وماتوفيقى الا بالله عليه توكلت واليه انيب فقال ليهنك
العلم اباالحسن) پس فى الاسلام امور دنيويه دن احترازدر اكرچه
شأن نبوت امور دنيويه ايله توصيه دكلدر ولكن سائلك كمال حرصى
ودينده اخلاصى اولمغله اسلام له تقييد ايتدى (معناى كلام بودركه

يارسول الله باب دينده بكا بر قول وافى وكلام كافى سويله و برامر مفيد
جامع توصيه وتبليغ ايله كه آنكله منتفع اولايم وانى كندمه سرمايهٔ
سعادت بله يم * لا اسأل عنه احدا غيرك * بعض روايتده احدا بعدك
واقع اولمشدر يعنى اول معنادن سندن غيرى هيچ بر كيمسه يه و ياسكا
سؤالدن صكره بر فرده دخى سؤاله محتاج اولميايم مقصودى جناب
نبوتى كما له بيان وكلامنك جامعيتنى عياندر يعنى خصوص دينده
سنك بكا كلامك هروجهله حسب حال ولفظك انفع الالفاظ ومقالك
اجمع المقال در * قال صلى الله عليه وسلم فى جواب سؤاله قل آمنت
بالله * ايمان اجمالى كلمهٔ شهادتك مفهومى وايمان تفصيلى آمنت بالله
وملائكته الخ جمله سنك مضمونى در وكلمهٔ شهادت شعب ايمانده درج
اولندبغى لفظى حسبيله والابحسب المعنى اساس الكل در و بو تفصيلك
فروع كثيره سى واردر كه ايمان زياده ونقصان قبول ايدر ديدكلرى
اكا دائردر والا ايمان فطرى كه مؤمن انك اوزرينه مقبوض اولور
زياده ونقصان قبول ايتمز وايمان كرچه مرتبهٔ غيبدر ولكن عدم
ريبده شهادت حدنه ايرمدكجه معتبر دكلدر علامتى بودر كه نفس عالمه
اندن يعنى مؤمندن امان سارى اوله شويله كه وجودنده ومالنده
ومتعلقاتنده هركس امن اوزره اوله نتكيم مؤمن لفظنك مؤداسى بودر
و بوندن فهم اولنور كه ايمان هرچند مكارم اخلاقى مستلزم اولسه
دخى مكارمك هر برى جبلى دكلدر بلكه نيجه سى كسبه منوط در والا
افعل لا تفعل ديو امر ونهى وارد اولمازدى وكاه اولور كه مكارم يعنى
غيره متعلق اولان اخلاق حسنه بلا ايمان دخى اولور وانك هر دارده
صاحبنه ثمره سى واردر نتكيم ابو طالب حقنده واقع اولمشدر
و بو مقامه متعلق بعض كلمات مفيده بالاده در (و بو تقريردن مأخوذ
اولديكه الله تعالى يه ورسول اللهه وكتورديكى نسنه يه اجمالا وتفصيلا
ايمان لازمدر كرك بعض متعلقات ايمان كندنه واصل اولسون وكرك
اولمسون زيرا فى نفس الامر ثبوتى كافيدر (وايمان اولا توحيد تقليدى
وثانيا برهان عقلى وثالثا توحيد عيانيدر كه هر فعل ووصف وذات

فى الحقيقه حقك اولديغنى مشاهده در (واسلام ايمانك قشرى كبيدر كه
انقياد فرعيدر وكذلك درجات ايمانك اولى توبه در اندن الله تعالينك
قابل التوبه اولديغنى تصديق وافعال عباد اوزرينه دائما مطلع اولديغنى
مراقبه در و بو صفت اوزرينه اولان كيمسه بردخى امر مكروهدن
نهى ايتسه هرنقدر اول مكروهى ايشلكه رغبتى اولسه دخى دوستنك
اطلاعندن الم چكوب ايشلمز (پس حق عليم نهى ايدوب مطلع اولديغى
نسنه يى نيجه ايشلر و بعده درجات ايماندن برى دخى صفت اخلاصله
عمل صالح اوزرينه ثباتدر كه اكا انابت ديرلر انكيچون بو وجهله تحقيق
توبه ايتمين كيمسه منيب الى الله اولمز ايشته شيخ اندن توبه وانابت بويله
اولور والا مجرد قيل وقالدر و بعده اعمال صالحه نردبانى ايله درجات عاليه يه
ترقيدر كه مراتب مشاهده در نتكيم حديثده كلور (من عمل بما علم ورثه الله
علم ما لم يعلم) يعنى علم شرعى ايله عامل اولان علم حقيقى يه واصل اولور كه
علم لدنى ديدكلريدر واصل السعادات ايمان وعلو درجات عمله در
وعلم وايمانى جامع اولان كيمسه اقصاى درجاته بالغدر پس معارف الهيه
ومشاهدهٔ حقيقيه ايمان وعمل صالح وتقوى وسلوك اوزرينه مبنيدر
والا معتبر دكلدر وكذلك سالك قول وفعلنى مشاهده سى علتى ايله ايتميه بلكه
رسول اللهك صلى الله عليه وسلم قول وفعلنه متابعت ايليه وهر حالنى
ايمان اوزرينه بناقله الحاصل ايمانله عيان اراسنده مواخات ايده فاعلم
ذلك (بعد ذا آمنت بالله ديمكله آمرده تلقين ذكر واردر كه اندن
مقصود عموما شرائعى تعليمدر زيرا دور سنبله كه يدى بيك سنه در مرتبهٔ
توحيددر كه لا اله الا الله در و بيك سنه دخى مرتبهٔ محمد رسول الله در
پس بو ايكى كلمه جميع شرائعى جامع اولمش اولور انكيچون اهل توحيد
حقانى جاهل اولماز بلكه شرايع مقرره يه عالم اولور زيرا علم بالله
بو علم اوزرينه مبنيدر (وكذلك الباس خرقه كه بين الصوفيه شايعدر
اخلاق حميده وحقائق اسمايى الباس صوريتدر وقلنسوه دخى
بويله در كه تاج ديدكلريدر پس قلنسوه تاج اولجق خرقه دخى معناده
خلعت شاهى اولوب صوفينك صورتده درويش ومعناده سلطان

اولدیغی ظاهر اولور تتکیم بعض آثارده کلور (هم الملوك تحت
الاطمار) والباس خرقه اصلنده جناب رسالتدن صلی الله علیه وسلم
متواتردر زیرا نصاری نجران ایله مادهٔ ابتهالده تتکیم کلور (ثم نبتهل
فنجعل لعنة الله علی الکاذبین) آل عبایی یعنی امام علی وحضرت
فاطمه وامام حسن وامام حسین رضی الله عنهم برسیاه عبادن خرقه
ایچنه آلوب انلری ستر ایتمشدی وحدیث قدسیده کلور (ما وسعنی ارضی
ولاسمائی ولکن وسعنی قلب عبدی) یعنی قلب حقائق اشیایی
واسمایی مشتمل واسما دخی حقك لباسی کبیدر اشته انسان کاملك
رداء الکبریاء اولدیغنك سری بودر قال الله تعالی (ولباس التقوی
ذلك خیر) فافهم جدا چونکه فخر عالم امام علی یه اول خرقهٔ سیاهی
الباس ایلدی تاکه نور ذاتده ظلمت کونی مشاهده ایلیه و بلکه ظل
حقیقی یی مطالعه قیله علی دخی کرچه کمیل بن زیادی محرم راز ایلهندی
ولکن فی الحقیقه خرقه یی حسن بصری یه الباس ایتدی کرکسن ظاهرده
طوت وکرك باطنده زیرا محدثلر حسنك امام علی دن سماعنی وانکله
صحبتنی انکار ایتمشلردر ولکن صوفیه نك نظری عالم معناده اولان
معاملاته دخی شاملدر تتکیم منصور حلاجك روحی یوز اللی سنه دن
صکره شیخ عطاره تجلی ایلدی وصاحب القصیدة البردیة شیخ محمد
بوصیری یه عالم معناده بردهٔ نبویه الباس اولنوب مرض فلجدن انکله
خلاص اولدی (والی هذا الآن ختم الاولیا یوزندن ارباب استعداده
انفاس رحمانیه واصل اولمقده در (والحمد لله تعالی من لم یذق
من هذه المائدة لم یعرف والمرء لایزال عدو الما جهل وهو المرء الرسمی
التقلیدی (وتلقین ذکر والباس خرقه نك تمامندن بوراده برنکتهٔ جلیله
دخی قالدیکه جناب نبوتك امام علی نك عمامه سنی بند ایدوب طرفنی
وراء ظهره ارخا ایتدکلریدرکه طیلسان دیدکلریدر که عمامه نك
زیاده سیدر وسری بودر که انك صاحبی هرنیه نظر ویا مس ایتسه
نمو وزیاده لك بولور تتکیم عمل مذکوردن صکره امام علی بر کفیعنی
پر آوج صو ایله آبدست الورلردی وبر چوب پاره یعنی برقارش چوق

تقدر مراد ایدرلرسه اولقدر اوزانوردی وعلی هذا اشته طیلسان اهل
توحیدك ظاهری قصیر و باطنی طویلدر وطیلسان اهل انکار ایسه
بالعکسدر یعنی ظاهری طویل و باطنی قصیردر زیرا بی روح و بی برکتدر
کل ایمدی تقلیدی قو تحقیق یولنه کت ومحققه تشبه وانك اخلاقیله
تخلق ایت * ثم استقم * ثم اصلنده تراخی زمان ایچون اولمغله بعض علماء
رسوم اکا حمل ایدوب معناده دیمشلردر که آمنت بالله دیدکدن صکره
اقرار ومقتضیاتی اوزرینه ثابت اول شویله که قدمك قلبا وقالبا
طریق عبودیتدن بصفة الدوام الی وقت الوفاة زائل ومتخطی اولمسون
پس بونده کل عبادات وجملهٔ اعتقادات داخل اولور وکفار فروع
اسلامله مخاطب اولمق لازم کلمز زیرا اعمال ایماندن متأخردر فرعك
اصلندن تأخری کبی و بو معنی کرچه ظاهر مذهبدر ولکن باطن
مذهبه مخالفدر زیرا علماء ظاهردن برفرقه و جمیع علماء حقائق کفارك
فروعله مخاطب اولمالرینه ذاهب اولمشلردر بوجهتدن اولی اولان ثم یی
تراخیٔ رتبی ایچون استعمال ایتمکدر زیرا عند العرب بو معنی دخی شایعدر
ورتبه نك معناسی بودر که استقامت نهایت حال ومقصود بالذات
اولمغله مبدأدن یعنی اقرار مجرددن اعلادر پس ایمان اوزرینه استقامت
لازمدر الحاصل استقامت منهج مستقیمه لزوم والی آخر الحال
اولکی حال اوزرینه دوامدر بورادندرکه دیرلر برنسنه نك یالکز وجودن
استمه بلکه وجودندن صکره بقاسن دخی طلب ایله (نظر ایله که
کنشه نورله طلوعندن صکره کسوف واقع اولسه اختلال عالم حاصل
اولور واول کون شمسله انتفاع اولنمایوب کون کیجه مثابه سنده قالور
و بوندن اخذ اولندیکه بوراده استقامتدن مراد استقامت مطلقه
دکلدرکه سورهٔ هودده کلور (ما من دابة الا هو آخذ بناصیتها ان ربی
علی صراط مستقیم) زیرا بو استقامتده جملهٔ خلق مشترك اولمغله
سعادت متعینه یوقدرکه بوراده ضلالت عین هدایتدر بلکه مقصود
استقامت مقیده درکه الله تعالینك امر اوزرینه التزام ایلدوکی شرائع
حقه در و برنم شریعتمز جمله یی جامعدر (واستقامت اعتدال واندن

ثباتدر نتکیم آنفاره‌رز اولندی و بو حالت اعتدالیه حقه وانك اوزرینه
ثبات زیاده عسیر اولمغله جناب نبوت بیوردیکه (شیبتنی هود واخواتها)
زیرا سورهٔ هودده (فاستقم کما امرت) وارد اولمشدر و بورادهکما امرت
خطابندن مفهومدرکه حقیقت استقامت رسول اللهه مخصوصدرکه
انکله مخاطب اولان اودر انکیچون امته خطاب ایدوب بیورر (استقیموا
ولن تحصوا اوولن تطیقوا) یعنی ای اصحاب وامت استقامت ایدیکوز
اکرچه نهایت وحقیقتنه ایرمکه هر کسك کوجی یتمز زیرا انسان نشاءٔسی
وقوای ظاهره و باطنه‌سی جهتندن صفات واخلاق طبیعیه وروحانیه‌یی
مشتملدرکه هر برینك طرف افراط وتفریطی واردرکه واجب اولان
معرفت وسط وانك اوزرینه بقادر بین البخل والاسراف وسط کبی
(و بعض صحابه ترهب وصیام دهر وقیام لیلده استشاره ایدوب جناب
نبوت دخی اول حالتدن انی زجر ایتدکدنصکره بیوردی (ان لنفسك
علیك حقا ولزوجك علیك حقا ولزورك علیك حقا فصم وافطر
وقم ونم) ومرویدرکه رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت عمری
رضی الله عنه صلاة تهجدده رفع صوتله قراءت ایدر کوردکده سبب
جهردن سؤال ایدیجك (اوقظ الوسنان واطرد الشیطان) دیو جواب
ویردکده جناب نبوت بیوردی که (اخفض من صوتك قلیلا) وحضرت
ابی بکر رضی الله عنه خفض صوتله اوقور کوردکده انك دخی
سببندن سؤال ایدیجك (قد اسمعت من ناجیت) دیو جواب ویردکده
جناب رسالت بیوردیکه (ارفع من صوتك قلیلا) یعنی ایکیسنی دخی
صفت اعتداله ارشاد ایلدی وشجاعت که بین التهور والجبن صفت
متوسطدر و بلاغت که بین الایجاز المجحف والاطناب المفرط حالت
معتدله‌در وسائر احوال دخی اکا قیاس اوله و شریعت محمدیه
هر ترغیب وترهیب وحال وحکم وصفت وخلقده میزان اعتدالك
بیانه تکفل ایتمشدر حتی مذمومه ایچون دخی مصارف تعیین ایلمشدرکه
اول مصارفده استعمال اولنسه محموده اولور منع لله و بغض لله کبی
نورادن بعض عرفاء دیمشلردرکه (بیت) خون پدر حلال دان کرنجدا

کشدترا (ورنکشد حرام دان شیر حلال مادری) یعنی اکر پدرکك
قانی یعنی انی قتل ایتمك سنی حقه جذب ایدوب سبب وصولك اولورسه
انی حلال بیل نتکیم صدر اولده حربده ولد مؤمن والد کافره قلیج
چکردی واکر سنی حقه چکمیوب حقدن انقطاعکه باعث اولورسه
مادرکك شیر حلالنی حرام بیل ومص ایتمه نتکیم نیجه‌لر بداخلاق
اولان زنانه اولادن امزرتمشلردر تاکه (الرضاع یغیر الطباع) موجبنجه
تغییر طبع واقع اولمیه (بعدذا بعض روایاتده حدیث سفیانده زیاده
واردرکه (قلت یا رسول الله ما اخوف ما یخاف علی قال هذا فاخذ بلسان
نفسه یعنی بنم اوزریمه زیاده خوف اولنور ندردیدکده جناب نبوت
دخی کندی لسانلرن طوتوب شودر دیو لسانلرنه اشارت ایتدیلر
وقبض لسان وکفله رمز ایتدیلرکه عالم اولان کیمسه علمی ایله ابتدا
کندی عمل ایدوب بعده سائرلره تعلیم ایتمك لازمدر والا
مذموم ومنهیدر نتکیم قرآنده مواقع متعدده‌ده واقعدر

* الثانی والعشرون *

* قال جابر بن عبد الله الانصاری رضی الله عنهما * جابر جبردندر
اصلاح معناسنه نتکیم کلام امام علیده کرم الله وجهه کلور (یا جابر
کل کسیر ومسهل کل عسیر) ای یا مصلح دیمکدر جابر کثرت روایتله
مشهور اولان التی عدد اصحابدندرکه انلر بونلردر ابوهریره وابن عباس
وابن عمر وعایشه وجابر وانس رضی الله عنهم (جابرك جملهٔ مروياتی
بیك بشیوز قرق حدیثدر پدری عبد الله غزوهٔ احدده شهید اولوب
الله تعالی انکله کفاحا مکالمه وجزیل احسانیله تکریم ایتدکدنصکره
دخی برمرادك وارمیدر یا عبد الله بیوردقده اولدخی برای غزا دنیایه
عودتنی عرض ایدیجك حکمتدن خارج اولمغله حالی اوزرینه ترك
ایلدی (انصاری ضمله جابرك نسبتیدرکه نصیراك جمعیدر شریف
واشراف کبی انصار غلبهٔ اسمیت ایله انصار نبویه‌یه علم کبی اولمغله
مفرد حکمنده قلنوب نسبت اولندی فرائضی کبی (انصلر اصلنده
یمندن برطائفه‌در نتکیم انلره اشارت ایدوب حدیث شریفده کلور

(انی لاجد نفس الرحمن من قبل الیمن) نفس حرکتله تنفس ایتدکدر که
الله تعالی حضرات انصارله جناب نبوتدن کرب اعدایی تنفیس ایتدی
والا الله تعالی نفسدن یعنی جسم متنفسدن خارج اولان هوادن منزه
وعالی در *ان رجلا* مراد غزوهٔ احدده استشهاد اولنان نعمان
بن قوقل در قافین ایله فوعل وزنی اوزرینه دیمشلردرکه نکرات
اون نسنه درکه شیء وموجود ومحدث وجسم ونامی وحیوان وانسان
و بالغ وذکر ورجل درکه انکر النکرات شیء در *سأل رسول الله صلی الله
علیه وسلم فقال* فاء تفسیریه درکه سؤالی بیاندر وتصلیه یه متعلق
اولان بعض لطائف سبق ایتمشدر واصل تصلیه آیت ایله وکیفیتی
حدیثله متبین اولمشدر انواعی بسیاردر والی یوم القیام افزون اولمقده در
ارایت اخبرنی معناسنه درکه سبب اخبار اولان علم نفس اخباردن
مجاز واخبارک سبب قریبی در پس استفهام مجازا امر معناسنه اولور
زیرا ایکیسنده دخی معنای طلب واردر واکر رؤیت قلبیه اولمایوب ابصار
ومشاهده معناسنه اولورسه مشاهده واحساس علمه وعلم دخی اخباره
سبب اولور بو صورتده مشاهده اخبارک سبب بعیدی در *اذا صلیت
المکتوبات* اذا ظرفده حقیقتدر ولکن شرطک استعمالی کبی استعمال
اولنور یعنی معنای ظرف ساقط دکل ایکن ینه شرط کبی مستعملدر
مثلا اذا قمت قمت دنلسه اقوم وقت قیامک دیمک اولوب سنک قیامک
انک قیامنه تعلیق اولنمغله جزایی شرطه تعلیق کبی اولور تکیم بوراده
دخول جنت اوصاف مذکوره یه معلق کبیدر مکتوباتدن مراد
الله تعالینک کتابت وایجاب ایتدوکی صلوات مفروضه درکه بش در
پس دیمک اولورکه بش وقتده تعیین الهی اولان نمازلری ادا ایتدوکم زمان
یعنی اکر وجوده کتورر رسم وشروط وقیود دیله قیلوب بتورر رسم
واشاغیده کلن جمله لر دخی بو اسلوب اوزرینه در *وصمت رمضان*
مراد شهر رمضاندر که مجموعی ایام معدوده یه علمدر نتکیم قرآنده کلور
(شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن) وشهر لفظی مطوی اولسه
دخی نتکیم بعض احادیثده وارد اولمشدر ینه مقصود در تفصیلی

بالاده در (وصلاتده شروط اولدیغی کبی صومده دخی واردر حتی
صائم ایله بر کیمسه مشاتمه و بلکه مقاتله ایتسه دخی انا صائم دیو دفع ایده
ولسانته ناسزا سوز کتورمیه زیرا صوم حق تعالی نکدر پس
انی ابطالدن زیاده حذر ایتملودر *واحللت الحلال*
همزهٔ افعال تعدیه ایچوندر احلال حلال ایلمک وحلتنه قائل
اولوب الله تعالینک حکمنه تابع ومنقاد اولمق زیرا حلالی حلال
ایتمک صفت الهیه در وشان عبد قبول وتسلیم در وحلال جملهٔ
انواعه شاملدر مطعومات ومشروبات وملبوسات ومنکوحات
کبی کرک تفاصیلنه علمی اولسون وکرک اولمسون ولکن حلالی حلال
اعتقاد ایتمکدن جمله سنی اکتساب لازم کلمز بلکه عبد مطعوماتده
اکل طیبات له مأموردر نتکیم مرور ایتدی وسائرده دخی مقتضای ورع
وتقوی نه ایسه انکله عمل ایتمک اقوادر *وحرمت الحرام* حرمتده
تضعیف تعدیه ایچوندر تحریم حرام قلمق وحرمتنه قائل اولوب
او خصوصده معاندهٔ حق ایتممکدر پس تحریمده تفسیق کبی معنای
نسبت واردر و بر نسنه یی حرمته نسبت ایتمک اعتقاد ایله اولور وکذلک
نهیی اعتقاددن جمیع انواعندن اجتناب لازمدر پس اجتناب حرام
اکتساب حلال کبی دکلدر فاعرف (بوراده صیغهٔ تفعیلی اختیار ایتدی
مع هذا احرمت الحرام دیمک دخی صحیحدر زیرا احرامک تحریم کبی
شیوعی یوقدر و بر دخی جانب تحریمده تشدید اولی وابلغدر وتحلیل
وتحریم اوزرینه اقتصار ایدوب شبهه یی طی ایتدی زیرا شبهه
معارضهٔ دلیلین اولور زمان نبوتده معارضه مدفوعدر زیرا شارع
حلال المشکلات در *ولم ازد علی ذلک شیئا* ازد فتح همزه ایله
نفس متکلم وحده در زاد لازم ومتعدی کلور بوراده متعدی درکه
شیئا اکا مفعولدر ولغتده ازداد یوقدر یقال زاد الله خیرا وزیده
فزاد وازداد وزدته فیعدی الی مفعول ومفعولین (ذلک امور اربعه یه
اشارتدر مذکور اعتباریله (وعلماء نحو دیمشلردرکه کاه اولورکه اسم
اشارت مفرد مثنی ومجموعده دخی استعمال اولنور پس اولئک کبی

اولوب تأویله حاجت قالماز یعنی مذکور اولان درت نسنه اوزرینه
زیاده ایتمسم وعباداتدن سائردن انلره ضم ایلمسم وهمان بو مرتبه ایله
اکتفا قلسم دیمکدر ولکن اوزرینه واجب ایکن ترك ایتمك معناسنه
دکلدر زیرا ترك واجبده آثم اولدیغی معلومدر بلکه حج وزکاة وامثالنك
اول وقتده کندی اوزرینه عدم فرضیتندندر (وکلمهٔ توحیدی طی
ایتدیکی کمال ظهورندندر زیرا اساس الکل در وبردخی اعمال ایماندن
اولدیغن اعتقاد ایدردی تکیم امام شافعی ذاهب اولمشدر (الحاصل
سائل مذکور کندی اوزرینه فرض اولان مرتبه‌یی ذکر ایتدیکه
صلاة وصوم وتحلیل وتحریمدر وماعداسنی طی ایلدی وجناب
نبوتك انك بو وجهله حالنه اطلاعی اولدیغندن نعم دیو جواب ویردی
اکر عصیانی اولایدی غیری وجهله جواب ویرردی خصوصا که
بالکز توحید دخول جنته کافیدر زیرا سائر اعمال درجات ایچوندر
(پس سؤال مطلق دخول جنته دائر اولمغله جواب اکا مطابق کلدی
* ادخل الجنة * حرف استفهام محذوفدر اادخل الجنة دیمکدر
ایکی همزه ایله یعنی اوصاف اربعه ایله قائم اولیجق جنته داخل اولورمیم
دیمکدر جنت دار الثوابدر مادهٔ ترکیبنده معنای ستر اولمغله بعض عرفاء
وجه تسمیه ده دیمشلردر که جنت حقله عبد اراسنده پرده در زیرا
محل شهوات نفسدر چونکه عبد شهواتدن غائب اوله حق حاضر
بولور پس هر کسك شمسنه غمامه ینه کندیدر * قال نعم * یعنی
رسول الله صلی الله علیه وسلم بو مرتبه ایله جنته داخل اولورسن
دیو جواب بیوردی (نعم حرفکه ایله جواب واجبده یعنی استفهام
واجبك مدخولنی اثباتده استعمال اولنور قال الله تعالی (فهل وجدتم
ماوعد ربکم حقا قالوا نعم) ای وجدنا ماوعدنا ربنا حقا (بلی کلمه سی
ایسه نفیده مستعملدر قال الله تعالی (الست بربکم قالوا بلی) ای انت
ربنا ولو قالوا نعم کفروا اذ المعنی حینئذ لست انت ربنا (سؤال اولنورسه که
ظاهر حدیثدن فهم اولنور که اعمال صالحه دخول جنتی ایجاب ایلیه
زیرا حکمی وصفه یعنی مشتقه تعلیق ایتمك علیتنی مشعردر مع هذا

دخول جنت احادیثده وارد اولدیغی اوزره فضل ورحمت حقله در
جواب بودر که کرچه عمل موجب دکلدر بلکه وسیلهٔ درجاتدر فاما
فضل ورحمته طریقدر بو جهتدن خواص ناس ذیل فضل ورحمته
تمسك ایتدیلر زیرا فی الحقیقه وسیلهٔ فضل اولان دخی فضل الهیدر
انکیچون کرچه اعمال صالحه ده اجتهاد ایدرلر ولکن تعلق ایتمزلر
بلکه ما فضلیا نیم دیرلر والحمد لله المنة لله تعالی

* الثالث والعشرون *

* الطهور شطر الایمان * طهور فتحله مشترکدر مصدر یعنی فعل ایله
اسم بیننده اکر مصدر اولورسه توضؤ دیمکدر که آبدست آلمقدر واکر
اسم اولورسه مایتطهر به دیمکدر که آب وضؤدر فطور فتح فائله
مایفطر به وسحور مایتسحر به معناسنه اولدیغی کبی اشته رواة
احادیث جمهاً مصدرله اسمك مبانی حرکتده فرق ایتمشلردر وصاحب
القاموس دخی بونك اوزرینه جاریدر (وبعضیلر دیدیلر که افصح
اولان ضمله مصدر وفتحله اسم اولمقدر وقبول وولوع که فتحله
مصدرلردر شذوذ اوزرینه در بوراده طهورله مراد معنای
مصدردر که وضؤدر ضمله تکیم بعض روایاتده الوضوء شطر الایمان
واقع اولمشدر وبو روایتده دلالت واردر که طهور ضمله در زیرا نظیری
مضمومدر ومراد یالکز حدث اصغردر یوخسه اکبر انده داخل
دکلدر وحدیثده ذکر صلاة دخی آنی مشعردر زیرا مراد وضوء
شرعی وصلاة شرعیه در (شطر نصف الشیء معناسنه در وجزء
الشیءده دخی مستعملدر تکیم حدیث معراجده کلور (فوضع
شطرها ای بعضها بوراده مراد معنای اولدر سری بودر که ایمانك
صورتی وایکی صفتی وهر صفتك ایکی حکمی واردر وصورت ایمانك
صفتلری اقرار باللسان وعمل بالارکاندر وایمانك ایکی شرط معنویسی
واردر که صحت اقرار وعمل اکا موقوفدر وانك بری نیت وبری اخلاصدر
زیرا انقیاد محقق ومؤمن ومنافقك تمیزی بو ایکی نسنه ایله حاصلدر
وبو ایکی شرطك ایکی حکمی واردر که بری زمانی در اوقات خمسهٔ

صلوات وموسم صوم وحج وامثالی کبی و بری مکانی دراستقبال قبله
وکنائس مصوره ومواضع نجسه وامثالنده اجتناب صلاتك وجوبی کبی
پس وضونك شطر ایمان اولدیغی صورت ایمان حسبیله در زیرا
من وجه عمل ومن وجه شرطدر بوراده در که امام شافعی عمل اولماسنه
ناظر اولوب نیت فرض وامام اعظم شرط اولدوغنه بناء نیت سنتدر
دیمشدر (الحاصل صورت ایمان اقرار وعملدن عبارت اولیجق وضوء
عمل بابندن اولمغله نصف ایمان اولدی و بونکله مندفع اولدی شول
تعارض که حدیثده کلور (الصبر نصف الایمان) زیرا صبرك نصف
اولدیغی حقیقت ایمانه کوره در بوایسه وضونك صورت ایمانك
نصفی اولدیغی منافی دکلدر وصوم انواع صبردن اولمغله ربع الایمان
دنلمشدر و بروجه دخی بودر که ایماندن مقصود ماسوادن ادبار
وانفصال وحقه اقبال واتصالدر وضوء ایسه انفصاله دلالت ایدر
صلاة اتصاله دلالت اتدوکی کبی بورادندر که دیرلر خطوتان وقد وصلت
(و بعض اهل ظاهر دیدیلر که ایمان شرکدن طهارت باطن وطهور
نجسدن طهارت ظاهردر (وفیه نظر زیرا اکر مرادی وضوء معناسنه
اولان طهارت ایسه غسل اندن ابلغدر وینه دیدیلر که ایمان کاملك
نصفی نفسی اخلاق ردیه دن تزکیه و نصف آخری فضائل ایله
تحلیه در وفیه نظر زیرا ایمان کامل اعتباری بعض مذاهبه کوره در
(وینه دیدیلر که معنای شطر بیت بودر که اجر وضوء نصف
اجر ایمان کبیدر که مضاعفدر (وفیه نظر زیرا مضاعفه یه اعتبار
اولنسه صوم جمله یه غالبدر انکیچون (الصوم لی وانا اجزی به) دنلدی
و بردخی ایمان جمیع اعمالك صحتنه شرطدر و وضوء دخی اعمالده
داخلدر (پس بلا ایمان وضویه اعتبار اولمیجق وضوء انك نصفی
مرتبه سنه نوجهله بالغ اولور (وینه دیدیلر که بوراده ایمانله مراد
صلاتدر کما قال الله تعالی (وما کان الله لیضیع ایمانکم) ای صلاتکم
چونکه صحت صلاة استجماع شرائط وارکانله در پس اقوای شرائط
اولان طهارت شطر کبی قلندی شطر ایسه نصف حقیقی اولمق

لازم کلمز وفیه نظر زیرا آیت مذکوره ده ایمانك صلاة معناسنه کلدوکی
مختلف فیه در وسائر اقوال ضعیفه دخی بونلره قیاس اولنه * الحمد لله
یملاء المیزان * الحمد لله فاتحه اوقومق دکلدر تنکیم بعضیلر زعم ایتدیلر
بلکه الحمد لله قولی در یعنی حق تعالی یی وصف ثبوتی ایله مدح وثنادر
تنکیم کلسه کرکدر میزان آلت وزندر یعنی ترازو در که انکله بر نسنه نك
مقداری معلوم اولور قال الله تعالی (والوزن یومئذ الحق) مرویدر که
حضرت داود علیه السلام میزانی صورت اصلیه سی اوزرینه
مشاهده مراد ایتدکده اول وجهله عرض اولنیجق کمال سعت وعظم
هیبتنی کوروب مغشی علیه اولدی زیرا همان بر کفه سی یالکز سبع
طباقه واسع ایدی (ومیزان کلی کرچه بردر ولکن (ونضع الموازین
القسط لیوم القیمة) موجبنجه هر کسك حالنه کوره میزان مخصوصی
واردر اعمال ظاهره سی میزان محسوس واحوال باطنه سی میزان
معنوی ایله وزن اولنور زیرا نشأه آخره حشر جسمانی وروحانی یی
جامعدر بوسببدن لواء الحمدی امر معنوی اولمغه حمل ایدن خطا ایتدی
زیرا لواء صوری اولمغه دخی مانع یوقدر نظر ایله که عالم دنیا معقول
ومخیل ومحسوسك جمله سنی جامعدر عالم آخرت دخی بویله در
زیرا روح وجسد بری برینی مستلزمدر یعنی روح جسددن مفارقتدن
صکره انکله الفتی سببیله ینه انی مستدعیدر زیرا نهایت بدایت
صورتیله ظاهردر (ووزن اولان اعمالدر زیرا اعمال کرچه اعراضدر
فاما تجسد ایدر ارواح کبی ویاخود موزون اولان دفاتر اعمالدر تنکیم
حدیث سجلات اکا دالدر یعنی آخرتده بر کیسه نك طقسان طقوز
عدد سجل معصیتی کله که هر بری مد البصردر ومیزاننه وضع اولنه
بعده کوره لر که سمادن بری اوچ بر بطاقه یعنی بر وق قدر کاغد پاره
کلور که ایچنده کلمهٔ توحید یازلمشدر وسجلات مقابله سنده اولان
کفه یه وضع اولنوب جمله سی اوزرینه آغر کله وقائلنك نجاتنه سبب اوله
(و بعضیلر ینك میزانی اعمالی ایله پر اولوب بر تحمیده صغاجق قدر
محلی خالی قالدقده اوراسی بر تحمیده ایله پر قلنوب میزانی طوله وآچق

يرقالميه قال الله تعالى (وآخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمين) الحاصل مقصود ميزان نظريدر زيرا انواع ثناء حق سلب واثباته منحصره در پس تنزيهات نفى اقتضا ايدر بو جهتدن امور وجوديه دكلدر كه برنسنه يى طولدوره صفات ثبوتيه ايسه بويله دكلدر بلكه حمد وصف ثبوتى ايله ثنادر انكيچون ميزان عقلى يى پرايدر وصفات ثبوتيه ايله تعريف الهى وبرهان انكله اتمام اولور وميزان عقلينك حالى بو اولنجق ميزان حسى دخى اكا قياس اولنه * وسبحان الله والحمد لله تملأن * تاء تأنيث ايله باعتبار الجمله وتذكيرله على ارادة الذكرين اوالنوعين ايكيسى دخى مرويدر (سبحان الله مصدر در تنزه وتبعد معناسنه بوراده مراد قول سبحان الله وقول الحمد لله در * او تملأ مابين السموات والارض * راويدن شكدر كه ابو مالك الاشعرى در رضى الله عنه بوراده افراد فعل مجموع اعتباريله در زيرا پرايدن مجموعيدر يوخسه على حدة هر برى دكلدر تنكير سوق كلامدن مفهومدر (سرى بودر كه كلمتان مذكورتان كمال ثنايى وصفات ذاتيه وفعليه يى مشتملدر كه بو صفاتك آثارى سموات وارض ومابينهماده ظاهره در زيرا سموات وارض ومابينهماده برشى بر يوقدر كه اوراده ارواحدن برروح وياجساددن برجسد اولميه جميع اشيا ايسه (وان من شئ الا يسبح بحمده) موجبنجه تنزيه ذاتى وتحميد صفاتى يه مشغوللردر پس عالم تجليات مختلفه ومسبحات وحامدات ايله مشحوندر قال تعالى (قل كل يعمل على شاكلته) فافهم جدا واعرف قطعا (وبعض اهل ظاهر معناى كلام نبوى ده ديديلر كه سبحان الله والحمد لله كلمه لرينك ثوابى مابين السماء والارض طولدرردى اكر جسم تقدير اولنسه ايدى انتهى يعنى مقصود عظم شان وجزالت اجر وثوابى بياندر اكر خلوصه مقارن ايسه (پس بو تقرير اصحاب شرايعه كوره اولور زيرا مطمح نظرلرى ثواب ونعيم جنتدر واولكى ارباب حقائقه نسبتله دركه تسبيح وتحميد اشيايى اشيدرلر وباب اسمادن حضرت مسمايه دخول ايدرلر وذوق روحانى وشهود سرى يه نائل اولورلر (يا ايها السالك كم من فرق

بين هؤلاء واولئك واين الجن من الملائكة * والصلوة نور * يعنى نماز قبرده وظلمات قيامتده صاحبنه قائد ونور اولور قال تعالى (نورهم يسعى بين ايديهم وبايمانهم) ياخود صلاة نور دركه ظلمات هوادن انكله استضائه اولنور قال تعالى (ان الصلوة تنهى عن الفحشاء والمنكر) وصلاة اوزرنه اطلاق نور تشبيهده مبالغه طريقيله دركه اصلى ذاتها كالنور در وياخود ذات نور ديمكدر هكذا قال اهل الظاهر (وارباب حقيقت ديمشلردر كه صلاة مصلى يه سبب انعكاس نوردر زيرا نور الانواره وسيله محاذاتدر يعنى مصلى مناجى ومتوجه حقدر وحديثده كلور (ان العبد اذا قام يصلى فان الله ينصب له وجهه تلقاءه) الله تعالى ايسه نور وحقيقت عبد ظلمانى در ذات ظلمانيه ايسه ذات نيره يه محاذات صحيحه ايله مواجهه ومقابله ايلسه انوار ذات نيره دن اكتساب نور ايدر نتكيم قمر كه كندى ذاتنده جسم اسود مظلم كثيفدر لكن صفالت ومقابله سى حسبيله شمسدن اقتباس نور ايلر ومحاذات ومقابله ده قرب وبعدا حاصل اولان تفاوت سببيله اكتساب نورى دخى تفاوت قبول ايدر بوراندر كه حظوظ اهل صلاة تفاوت اوزرينه در وبوندن (وجعلت قرة عينى فى الصلوة) ودخى (انى اراكم من وراء ظهرى مثل ماانظر بين يدى) ودخى (الله نور السموات والارض) ودخى (وله الكبرياء فى السموات والارض وهو العزيز الحكيم) اسرارى ظاهر اولدى (بعده نور ايكيدر برى نور ذاتدر كه نور شعشعانيدر نور شمس كبيكه اختطاف ابصار ايلر وبو مرتبه نك تجليسى برقى اولور كه آنى در زيرا ايكى آنده مستمر اولمغه وجودك تحملى يوقدر والا طور موسى كبى مندك اولمق لازم كلور وبرى دخى غير شعشعانيدر نور قمر كبيكه خطف ابصار وتفريق انظار ايتمز تجلى ربوبيت كبى پس مصلينك مناجاتى حالت برزخيده ده اولمغه بقيه رسمى موجود وتجلى مرتبه صفاتدن مشهوددر واهل بقا كه جمع وفرقى جمع ايتمشلردر دائما حاللرى بو وجهله مشاهده دركه لذت نظرى مشتملدر وبو معنى فهمكه دخول ايديسه سندخى منزل قربه حلول ايده كور والله الهادى * والصدقة برهان *

صدقه صدقندر كسرله شدت معناسنه زيرا نفس انسان حب مال وشحّ اوزرينه مجبول اولدوغندن انفاق ايتمك اكا شديد كلور فرض اولان صدقه يه زكاه ونافله يه قرض ديرلر اداء فرضله حد بخلدن خارج اولور ونافله ايله درجات عاليه يه وصول بولور (وكاه اولور كه مالنده زكاتدن غيرى وجهله دخى حق ثابت اولور مثلا جيرانندن وياخوان مؤمنيندن برينى وعيالنى فقردن حدهلاكده كورسه انفاق ومواسات ايتمك اوزرنه واجب اولور (برهان رجحان وزنى اوزره اصلنده وضوح معناسنه در انكيچون حجت قاطعه يه برهان ديرلر زيرا مدعايه دلالتده وضوحى وار در الحاصل برهان اوكد الادله در كه ابدى صدق اقتضا ايدر تكيم بعض دلالت وار در كه ابدى كذب اقتضا ايدر وبعضى صدقه اقرب وبعضى كذبه اقرب وبعضى نك ايكيسنده دخى دلالتى على السواء در پس ادله بو بشدن خارج دكلدر (بعدذا بوراده صدقه ايله مراد مطلقدر يوخسه بعضيلر ذاهب اولديغى اوزره زكاة دكلدر زيرا تقييد خلاف ظاهر در بس ديمكدر كه صدقه مطلقا متصدقك وجود اخرتى ومجازاتى جزمنه برهاندر زيرا مال خواص طبيعيه ايله منصبغه اولان نفوسك محبوبيدر او جهتدن بذل ماله اقدام ايتمز مادام كه ثمراتنى ومقابله سنده عوض بولاجغنى وياخود ضرر متوقعدن سلامتى اعتقاد ايتميه تكيم حديثده كلور (صدقة السر تطفئ غضب الرب) وينه كلور (اتقوا النار ولو بشق تمرة) وصدقه نك افضل زمانى انسان صحيح شحيح ايكن در كه اميد حيات وخشيت فقر ايده زيرا نفسك بو صورتده تسويلات وشيطانك تزييناتى چوقدر (وبركيمسه كنديك رزقى غيره وغيرك رزقى كنديه تجاوز ايتميه جكنه يقينى اولسه حرص وطمعدن خلاص اولور وباب توكلده ثبات بولور واوج تقديره نظر قيلور وقلبنه اطمئنان كلور وبذل وانفاقده انتقاص رزق اولمديغن بيلور * والصبر ضياء * صبر حبس النفس على مايكرهه معناسنه در (ضياء ونور لغتده بردر وبعضيلر ديديلر كه ضياء بحكم الوضع والاستعمال اقوادر انكيچون

ضياء الشمس ونور القمر ديرلر (وعند الحكما ضيا بالذات اولان نوردر بوسببدن نور القمر مستفاد من الشمس ديرلر (وار باب حقيقت عندنده فرق بودر كه صبر حبس النفس عن الشكوى در بو ايسه نفسه الم ويرد نسنه در الام نفسانيه ايسه قواى طبيعيه نك التهابنى سويندرر وتنوير باطنه سبب اولان قواى روحانيه يى تحريك ايدر انكيچون صبر مثمر ضياء اولديكه نورله ظلمتك امتزاجيدر صلاة ايسه بويله دكلدر بلكه سر محاذات سببيله نوردر وقمر نوردر دينلدى زيرا ذات قمرده شمسله امتزاج ايده جك نسنه يوقدر كه ميانلرنده ناتج اولان نسنه يه ضياء دنيله پس قمر نور وشمس ضياء اولدى شول جهتدنكه شمس سراجه تشبيه اولندى سراج ايسه شجرۀ مباركه دن ممدوددر كه اندن جهات نفى اولنمشدر تكيم كلور (لاشرقية ولا غربية) واول شجره اسما وصفات متقابله يى جامعه اولان حضرت ذاتدر وصبرده اولان تنور دخى قواى طبيعيه وصفات روحانيه ميانده واقع اولان امتزاجدن وغلبه ومغلوبيتدن متحصل ونانجدر وبوندن ميان تورات وقرآننده فرق ظاهر اولدى زيرا توراته ضيا دينلدى شدائد ايله ممتزج اولديغندن اوتورى (وقرآنه نور دينلدى شدائددن خالى اولوب شبه مضله يى طرد ايتديكيچون اكرچه ضيا دخى دينلدى ايچنده امور وحقائقى كشف ايدر آيات اولديغيچون (كل يوم هو فى شأن من يطع الرسول فقد اطاع الله) وامثالى كبى وبو تقريردن فهم اولنديكه نفس كليه يه ياقوتۀ حمراء ديديلر زيرا نورتى جسمه تعلق ظلمتيله ممتزجدر عقل مفارق ايسه بويله دكلدر انك ايچون اكا درۀ بيضا ديديلر وعقل اول قلم ونفس كليه لوحدر كه ايكيسندن مردوزن كبى نتائج كثيره ظهور ايتمشدر فافهم جدا (بعدذا صبر بلاده اولور بلا وجود المدر كركسه صورت اسباب نعمده اولسون وشكر نعمتده اولور كركسه صورت اسباب المده اولسون بو معنادن الم ولذت وجدانه راجعدر پس شولكه مبدأ قهر واطفه واصلدر صورت المده لذت بولور انكيچون مقامى شكر اولور وشولكه اهل برزخدر صورت لذتده المدن خالى اولماز بناء على هذا حالى شكر

اوله جق ایکن صبر اولو اشته بردقیق معنادر همان فهم ایده کوره
واوصافدن فانی اوله کور زیرا امور نسبیه عدمیه در وعدمدن وجود
حاصل اولماز بلکه وجود حقیقی یه نظر ایتملودر فاعلم ذلك * والقرآن
حجة لك او علیك * قرآن برهان وزنی اوزره اصلنده مصدردر
قراءت معناسنه صکره کتاب محمدی یه علم کبی اولدی تورات موسی
وانجیل عیسی وزبور داود کبی علیهم السلام قرآن دینلدی که قرء جمع
معناسنه در زیرا جمیع علومك ثمراتی وجملهٔ کتبك حقائقنی جامعدر
قال الله تعالی (وتفصیل کل شیء) حجت صحت دعوایه شاهد اولان
نسنه در که انکله احتجاج ایدن کمسه خصمنه غالب اولور یعنی برکمسه
قرآنه ایمان کتورب کلام اللهدر ومنزل من عند اللهدر وعلمی مظهردر
دیسه زیرا احوال خلقدن وانلرله اولان شؤن الهیه دن ترجمه در
وکذلك اوامر ونواهی یه منقاد وآدابیله تأدب واخلاقیله تخلق ایلسه
وتأویلاته متعلق اولان مواضعنی علم الهی یه رد ونظر قاصرنك نتیجه سی
اولان تأویلی ترك ایتسه بو صورتده قرآن حجة له اولوب نجات بولور والا
حجة علیه اولوب هلاك اولور (ودیمشلردر که قرآنی تلاوتله حفظ
ایتدیکی کبی عمل ایله دخی حفظ ایلیه زیرا برشخص برآیتی حفظ ایدوب
صکره نسیان ایلسه یوم قیامتده اشد عذابله معذب اولدیغی کبی
برآیتی حفظ ایدوب انکله عملی ترك ایتسه دخی حال بویله در (وقرآندن
کلمهٔ توحیدله ویا برغیری ذکرله ذاکر اولان ویاانی استماع ایدن کمسه
هم ذکر وهم قراءت نیت ایلیه تا که ایکی وجهله مأمور اوله (وبرکمسه
دنیاده بنفسه قراءتدن خلقه قراءته راقی اولسه حق انك لسانی ایله تالی
اولوب قراءتده منتهی اولدیغی آیتك حکمی اولان درجه یه نائل اوله
واکر جمیع آیاتی استیفا ایدرسه یعنی اخلاقیله متخلق اولور اعلا درجاته
مستولی اوله ووصف نبویده کلور (کان خلقه القرآن) چونکه
جناب نبوی اخلاق قرآنله تخلقده ذروهٔ علیایه صاعد اولمشدر لاجرم
اعلا الجنان اولان مقام وسیله اکا جایکاه اولمق اوزره منصوصدر
وبوندن فهم اولندیکه مقام جمعه کوره اولان تلاوتله مقام فرقده

اولان تلاوتك میاننده فرق واردر زیرا مقام جمعده اولان تلاوتنده
مدلولات واخبار واحکامی ملاحظه یوقدر بلکه قرآنی من حیث
ماهو کلام الله تلاوتدر زیرا حقله حاضر اولان کمسه عند الکون
اولسه دخی اکا کون یوقدر کرك جنت ونار وکرك غیری (ومقام فرقده
تلاوت بویله دکلدر بلکه الله تعالینك مدح وذم ایتدیکی نعوت وصفاتی
تدبر ایدوب ممدوحی اکتساب ومذمومی ترك لازمدر زیرا نزول قرآن
اکتساب واجتناب ایچوندر وبو مقامدندر که جناب رسالت صلی الله
علیه وسلم موارد قرآنده سؤال مغفرت وجنت واستعاذهٔ نار ایدرلردیکه
اکملیت دیدکلری بودر زیرا ربوبیتله مکابره اولماز بلکه مقام
عبودیتی تحقیق لازمدر کرکسه اکمل الاکامل اولسون (ومن ذهب
الی خلافه فعلیه کلامه) وحدیثده کلور که قرآنك ظهر وبطن وحد
ومطلعی واردر ظهری نظمندن ذهنه سبق ایدن معنایدر وبطنی
مفهوم اوله لازم اولان لطائفدر (وحدی عقول وفهومك غایت
ادراکیدر ومطلعی میمك ضمی وطانك تشدیدی ولامك فتحیله بونلرك
ماوراسنده علی سبیل الکشف حاصل اولان اسرار الهیه واشارات
ربانیه در که اکابر اولیایه مخصوصدر که اکا نهایت یوقدر پس بوندن
(ان فی القرآن لشغلا) سری ظاهر اولدی زیرا هرکسك تلاوتی
مقدار فهم وکشفیدر وحدیثده کلور (من فسر القرآن برأیه فقد کفر)
بوراده رأیله تفسیر اودرکه نظمنك محتملاتندن خارج اوله بروجهله که
لغتده بولنمیه واهل لسان یاننده بلنمیه والا مقبولدر وتفسیر دیدی
زیرا کشفله اولان اسرار ونکاتده مزاحمه یوقدر مکر که بالکلیه شرایع
وحقایقه مخالف اوله تنکیم بعض اهل کشف ضعیفدن صادر اولور
* کل الناس یغدو * جملهٔ استینافیه در که سؤال مقدره جوابدر
یعنی بو تقریردن رشدوغی متبین ومتمیز اولدی پس بوندن صکره
ناسك حالی نیجه در دیو سؤال وجوابدر وبو سؤالك موقعی قرآنده
(قد تبین الرشد من الغی) قولندن صکره (فمن یکفر بالطاغوت) قولندن
فاء موقعنده در وبو تقریردن جمله نك ماقبلنه اتصالی ظاهر اولدی

(لفظ كل اكليلدن مأخوذ دركه اكليل جوانب رأسي محيط اولان تاج اولديغي كبي كل دخي بعض مواضعده احاطهٔ افراد و بعضنده احاطهٔ اجزا ايچوندر بوراده كل فرد من افراد الناس ديمكدر (وغدو نحو وزني اوزره وغدو تشديد له غلو كبي بكوردر يعني اول نهارده كتمك وايركندن بركاره قيام كوسترمكدر بو راده مراد سير وسعي وحركتدر* فبايع نفسه* بعض نسخه ده اضافتله ضبط اولنمشدر اي فهو بايع نفسه ديمكدر زيرا فاء جزائيه دنصكره مبتدا كثيرا حذف اولنور و بعضيلر فايه تفصيليه در ديديكي كه بو اصحدر (بيع اعطاء مثمن واخذ ثمن در وشرى اعطاء ثمن واخذ ثمن در بو راده بيع اصلي اوزرينه در تكيم (ان الله اشترى) الخ آيتندن حقك مشترى وعبدك بايع اولديغي ظاهر در اشته طريق نجاتده اولان بايع ومشترى بونلردر وطريق هلاكده مشترى شيطان ونفس وهوى ودنيا وماسوادر (و بعضيلر ديديلركه بوراده بيع وشرى ايثار مكاننه وضع اولنمشدر زيرا متبايعيندن هر برى صاحبنك يدنده اولان نسنه يي كندي يدنده اولان اوزرينه ايثار ايدر بو جهتدن انسان نفسي اوزرينه يا عقبايي بلكه مولايي ايثار ايدر نجات بولور ويا دنيايي وهوايي اختيار ايدوب هلاك اولور* فمعتقها او موبقها* فا سببيه واو تنويع وتقسيم ايچوندر تقديري فبايع نفسه للاخرة بل للمولى فمعتقها ومنجيها من العذاب والقطيعة بسببه و بايع نفسه للدنيا ولما سوى المولى فموبقها ومهلكها بسببه (اعتاق ازاد ايتمكدر عتق كسرله حريتدر عتيق رقدن تخليه اولنان كيمسه در يعني اول بيع كبي اولان حسن معامله سببيله نجات صوريه ومعنويه بولور معتق اولان اسير عذاب اسردن خلاص اولديغي كبي (وايباق اهلاكدر يعني اول بيع كبي اولان سوء معامله حسبيله هلاك صوري ومعنوي بولور ومعذب اولور كرفتار اسر اولان اسير كبي پس فمعتقها مبتداء محذوفه خبر آخر و يا فبايعدن بدل اولور بوندن اخذ اولنديكه مبايعه اصلنده معاوضهٔ ماليه در ومعاهده يه مبايعه ديدكلري بطريق التشبيه در وجهت

شارعدن مبايعه وعد ثواب وجهت آخردن التزام طاعتدر (بعدذا بو محل (ولكل وجهة هو موليها) سرني تفسير كبيدر زيرا عالم وجودده هيچ بر كيمسه ايچون وقفه يوقدر بلكه هر كس كندي ايچون تقدير اولنان مرتبه غايتنه دك سير ايتمكده در يا مراتب نقص وشقادن ويا مراتب سعادتدنكه كمالات نسبيه در ارباب برازخه كوره ويا كمال حقيقي در اصحاب اطلاقه كوره كه انلر تجلئ ذاتئ ابدي يه مظهرلردر نتكيم حديثده كلور (صنف من اهل الجنة لا يستتر الرب عنهم ولا يحتجب) ودعاء نبوي ده دخي كلور (واسألك لذة النظر الى وجهك الكريم ابدا دائما سرمدا دون ضراء مضرة ولا فتنة مضلة) يعني بعد التجلي حجابدر وفتنهٔ مضله شبهه دركه علم وشهوده خلل و يا نقص ايجاب ايدليه پس شول نسنه كه انسان غايت مراتبه وارنجه سير واني تحصيل ايدر قواي روحك حاصلي ونتيجهٔ زمان واحوال وصفات ونشأه سنده اولان تطورانك ثمرسيدر شويله كه اكر بو سعي وسيرده طائل اوزرينه اولوب يا بعض درجات سعادتده كمال نسبي ويا اعلاي درجاتده كمال حقيقي يه منتهي اولورسه نفسني ورطات مهلكه وحبوس قيود امكانيه وحجب ظلمانيه دن اعتاق ايدوب علم محقق وخيرات ملايمه يي منتج اولان عمل صالح ايله منور اولمش اولور واكر محروم اولورسه نفسني ايباق واهلاك وعمر وعملني اضاعت ايتمش اولوب خائب وخاسر قالور پس مغفرت وجنت ووصول مولايه مسارعت وسير وسفر وحركت لازمدر تا كه غايت جيده حاصل اولوب (والعاقبة للمتقين) سري ظهور ايده والله المعين لعباده اجمعين

الرابع والعشرون

يا عبادي يا بعيد ايچوندر زيرا انسان اعلاي عليين قربدن اسفل سافلين بعده تنزل ايدوب حجب امكانيه وغواشئ بشريه ايله محتجب اولشدر پس بعيد اولان عبددر زيرا حقك جميع اطوار حضراتيدر وعباده اولان اضافت تشريف ايچوندر زيرا عظيمه مضاف اولان دخي عظيمدر (وجمعيت عباد استغراق افراد ايچوندر و بوندا

وخطاب اصالةً انسه وتبعيةً جنه در كه بو ايكيسنه ثقلين ديرلركه
احكام وتكاليف الهيه ايله محكوم ومكلفلردر ملائكه بو خطابدن
خارجدر داخلدر ديين يكلش خيال ايلدى زيرا كرچه ملائكه دن
صدور ذنب امور ممكنه دندر والا (لايعصون الله ما امرهم) ديو
مدح اولنمازلردى ولكن كمال نورانيت ولطافتلرندن معصوملر
وحد تكليفدن خارجلردر انكيچون بحسب النشئه ثواب عملدن
مستغنيلردر وعبادتلرى ذاتيه در تكليفيه دكلدر و تكليفيه اولديغى
صورتده مأمورلردر فقط زيرا نشئه لرنده نهى اقتضا ايدر شهوت
ومنازعهٔ نفسانيه يوقدر مكركه ملائكهٔ ارضيه اوله كه اهل ارضه
متابعتله منهى اولالر (بعد ذا بو حديث شريفه حديث قدسى ديرلركه
ابو ذر غفارى رضى الله عنه روايت ايلمش ورسول الله دخى صلى الله
عليه وسلم الله تعاليدن حكايه قيلمشدر يعنى الله تعالى يا الهامله ويا
منامله معناى حديثى اكا القا ايتمش واولدخى كندى عبارتيله اخبار
ايلمشدر پس حديث قدسى قرآندن درجهٔ ثانيه ده در زيرا قرآن
نظما ومعنى منزل وحديث قدسى معنى منزلدر فقط وسائر احاديث
نبويه درجهٔ ثالثه ده در وقرآن معجز ومتواتردر سائر احاديثده ايسه
متواتر اولديغى صورتده اعجاز يوقدر والا قرآنله برابر اولمق لازم كلور
اكرچه بلاغتده سائر بلغا كلامندن ابلغدر واحاديث الهيه شول
اسرار وحيدر كه ليلهٔ معراجده رسول الهه بدون توسط الملك القا
اولنمشدر وشول خبركه رسول الله انى جبرائيلدن وجبرائيل دخى
ميكائيلدن وميكائيل دخى اسرافيلدن واسرافيل دخى بالذات
الله تعاليدن نقل وحكايه ايلر حقائق ولطائفه متعلق اولان معانيدر
بسمله يى فاتحه يه وصل حديثى كبى وشول امر ونهيدركه كرسى يه تدلى ايدن
ايكى قدمدر يالكز جبرئيل وساطتيله نازلدر زيرا امر ونهى انك مقامنده
واكا مفوضدر واحاديث قدسيه يوزدن متجاوزدر و بو حديث طويل
انلردندر كه ابو ذر حضرتلرى انى نقل وتبليغ ايتديكى وقتده اعظاما
واجلالا دزلرى اوزرينه چوكوب تحديث ايدرلردى زيرا هم حضور

حقه

حقه وهم حضور رسوله دائردر فافهم جدا * انى حرمت الظلم
على نفسى * تحريم برنسنه يى حرام قيلمقدر كه حرام شرعا قول وفعلى
ممنوع ونص قاطعله معلوم اولان نسنه در ظلم برنسنه يى موضعنك
غيرى يه وضع وحقدن باطله تعديدركه جور ديرلر وغيرك ملكنده
تصرف وحدى تجاوزدر ونفس متشابهاتدندر كه تأويله حاجت
يوقدر سائر متشابهات كبى وعند الصوفيه بحر العماء ديرلر بين الحق
والخلق بر برزخ واردر كه بو بحرده ممكن صفات الهيه ايله وواجب دخى
صفات كونيه ايله متصف اولور تعجب وضحك وفرح ومعيت وامثالى كبى
پس سنك ايچون صعود وحق ايچون تنزيل واردر بو معنادن كركدركه
انك كمالنى اكا وسنك صفات اصليه كى سكا رد ايده سن و بو مقامدن
بى خبر اولان الحاده دوشر وحق حقنده چوق خطاسوز سويلر
وقرآنده كلور (ويحذركم الله نفسه) يعنى عقوبتندن سزى تحذير ايدر
ويا ذاتنى طلبدن زيرا طلب بين الطالب والمطلوب نسبتدر وتوحيد
اسقاط نسب واضافتدر فاعلم ذلك وينه كلور (تعلم ما فى نفسى ولا اعلم
ما فى نفسك) يعنى بنم ذاتمده اولان معلومات خفيه يه محيط سن زيرا
سندن مفاضدر اما بنم سنكله حالم بويله دكلدر زيرا بن محاطم محيط
دكلم وحديثده (لا احصى ثناء عليك انت كما اثنيت على نفسك) يعنى
ممكن واجبه واجب كبى ثنايه قادر دكلدر بلكه ثناسى كندى حسبيله در
حق حسبيله دكل (وبعض علمانك لفظ نفسى مشاكله يه حمل ايتديكى
تأويلدن صوابه اقربدر و بونده الله تعالينك كندى ذاتى اوزرينه
ظلمى تحريمدن مقصود ساحهٔ عز وجلالى اندن زياده تنزيه وتقديسدر
شويله كه محرم نسنه نك وقوعى مشروع اولمديغى كبى حقه بالنسبه
ظلم دخى معقول دكلدر بو جهتدن نقص ثواب وزيادهٔ عقاب وتعذيب
برىء وامثالى اندن صادر اولماز اكرچه جملهٔ عالم مسخر ومملوكيدر
(ونفسى شئ نفيسدن اخذ ايدوب نفاست وشرفندن اونورى نفس
دنلمشدر بو يوزدن حق اوزرينه اطلاقى درستدر ديمك وهمدر
زيرا ايهامدن خالى دكلدر واعيان اوزرينه منبسط اولان وجود عامه

نفس رحمانی دیدکلری حقك نفسی اولدوغی جهتدن تنفس دکلدر بلکه نفس انسانی یه تشبیهادرکه نفس انسانی ایله حروف وکلمات لفظیه صورت بولدیغی کبی نفس رحمانی ایله دخی حروف وکلمات وجودیه حصوله کلمش واسمایه تنفس حاصل اولمشدر دیمکدر * وجعلته بینکم محرما * بینکم قیدندن وجملهٔ آتیه دن مفهومدرکه بوراده ظلمله مراد عبادك بری برینه اولان تعدیسیدرکه عدل وانصاف ومکارم اخلاقك خلافیدر اکرچه شرك ظلم عظیم وسائر معاصیٔ لازمه دخی بحسب المراتب ظلمدر (و بونده اشارت واردرکه برقومك مقتداسی ابتدا برخلقله متخلق ویا برامرله عامل کرکدر تاکه اول قومك تخلق وعملنه طریق اوله زیرا حق عدل اولدیغی جهتدن ابتدا کندی ظلمدن تنزیه وتبرئه ایدوب بعده عباده دخی اولوجهله حکم ایتدی نتکیم ان الله وملائکته) الخ آیتنده اولا کندینك وملائکهٔ مقربینك تصلیه سندن اخبار ایدوب ثانیا مؤمنلره دخی امر ایدوب (صلوا علیه) بیوردی پس بومعنی رب حکیمك طریق لطیفدن عباد کشیفنی ارشاددر تا دیمیه لرکه یارب سن وملائکهٔ مقربین تصلیه ایتمیجك بزه نیچون انکله امر ایدرسن وظلم خصوصی دخی بویله در اشته حکیم اولان شربت ارشادی بووجهله ایچیرر (نظرایله که اکر رسول الله صلی الله علیه وسلم غنا قبول ایدیدی فقرانك اکثری صبر ایده میوب مرتد اولورلردی پس بومعنی اوائل اسلامده تألیف قلوب ایچون دفع اولنان مال کبی اولدی (و بوسر ایچون صحابهٔ کرام رضی الله عنهم غزالرده رسول الله ایله تترس ایدرلردی یعنی ترس وقلقان کبی انی اوکلرینه طوترلر وپیش قدم ایدینورلردی وانك قفاسنده طوروب جنك ایلرلردی وقرآنده کلور (لاتتخذوا عدوی وعدوکم اولیاء) یعنی بکا وسزه دشمن اولنلری دوست اتخاذ ایتمکوز پس بوراده عدوکم ایله عدوی یی تعقیب ایلدی تاکه مخاطب اولنلر دیمیه لرکه یارب سکا دشمن ایسه بزه دکل بناء علی هذا نه سببدن بز انلرله موالاتی ترك ایده رز مع هذا لازم ایدیکه عدو حق اولمق سنك انلره عدو اولدوغکه کافی

اوله زیرا دوستك دشمننه دوست اولمق مقتضای ایمان دکلدر چونکه حق تعالی خلقده اولان ضعف حاله نظر ایتدی قوللرم یا بکا اعداء ایسه سزه دخی اعدادر دیو انلرك عداوتنی دخی کندی عداوتنه ضم ایتدی تاکه غیرت ایدوب اعدایی احباب اتخاذ ایتمیه لر و بوندن فهم اولندیکه لسان عامه ده بنی صوقین یلان بیك یشاسون دیدکلری اعتقاد باطل ومذهب فاسد وقول کاسدرکه جهل عظیمدن ناشیدر * فلاتظالموا * فتح تاء وتخفیف ظائله اصلنده لاتتظالموادر و بعض حفاظ تشدید له دخی روایت ایلدی فاما اشهر اولان اولکیدر بوراده تفاعل مشارکت ایچوندر تضارب زید وعمرو کبی یعنی بعضیکز بعضیکزه ظلم ایتمکوز زیرا دنیاده تغییر نعم واختلاله باعث وآخرتده احاطهٔ ظلماته سببدر و بونك مقابلی عدلدرکه بری برلرینه انصافدرکه دنیاده انتظام وآخرتده منابر نور اوزره جلوسه وسیله در و بومقامدندرکه دیمشلردر دنیا کفرله خراب اولماز بلکه ظلمله ویران اولور زیرا کفر لازم وظلم متعدیدرکه ضرری عامدر بومعنادندرکه انوشروانه مجوسی ایکن عادل دنلدی زیرا موتندنصکره برهفته تابوتی دور اولنوب هیچ کیمسه ذاتك اوزرنده برحبه حقی بولنمدی (ولدت فی زمن الملك العادل) حدیثی دخی اکا ناظردر زیرا کرچه اهل حدیث انی تجریح ایتمشلردر ولکن کشفا صحیحدر وظلمده اعانت ظلمه وانلرله مماشات ومعاملات ورکون دخی داخلدر قال الله تعالی (احشروا الذین ظلموا وازواجهم) ای قرناءهم وظالملرك لباسلرینی خیاطت ایدنلره ظالم واو یله خیاطلره خیط وابره بیع ایدنلره اعوان ظلمه دیمشلردر بعد ذا فلاتظالموا ده اولان مشارکت اختلاف تعیناته راجعدر وفی الحقیقه ظالمك ظلمی کندی نفسنه در وکندی نفسنه ظلم ایتمك حقه اذیتدر ومؤذیٔ حق نصله ملعوندر والعیاذ بالله تعالی * یا عبادی * تکریر نداء زیاده تشریف ومضمون آیتك فخامتنه تنبیه واستماعنه تحریض ایچوندر واضافت اوچ نوعدر اولکیسی صفاتك موصوفنه اضافتیدر صفات حق کندینه اضافت کبی علم وقدرت وسمع و بصر

وكلام ووجه ويد حق كبيكه بو مقوله صفات حقده قائمدر كه ذات
حقدن منفصل دكلدر وغير مخلوقدر وايكنجيسى اعيان منفصله نك
اضافتيدر بيت الله وناقة الله وعبد الله ورسول الله وروح الله كبيكه
مخلوقك خالقه اختيار وتشريف ايچون اولان اضافتيدر كه انكله
مضاف غيريدن متميز اولور اوچنجيسى ربوبيت حقه اولان اضافت
عامه در جميع موجودات كبى زيرا خلق وتربيه اقتضا ايتديكى جهتدن
مخلوق ومربوب حق ديرلر انكيچون رب العالمين دنلدى * كلكم ضال
الا من هديته * كل كلمه سى لفظا مفرد اولمغله ضالون دنلمدى بوراده
ضلال ايله مراد فى الحقيقه جهلدر كما قال الله تعالى (اخرجكم من
بطون امهاتكم لا تعلمون شيئا) وجاء فى الحديث (ان الله خلق الخلق
فى ظلمة ثم رش عليهم من نوره فمن اصابه اهتدى ومن اخطاه ضل)
يعنى الله تعالى خلقى ظلمت جهلده خلق ايدوب صكره اوزرلرينه
نور علم رش ايلدى پس هر كيمه اول نور علم اصابت ايتديسه معلوم
حقيقى اولان حقه وشرايعنه مهتدى اولوب صراط مستقيم مقيد
اوزرينه تمشى ايتدى والا ضال اولدى اكرچه صراط مطلق اوزرينه
يورىدى فافهم جدا بونده علمك مزيد شرفنه اشارت واردر
انكيچون حيات اوزرينه تقديم اولنور زيرا علمله آيات ودلالات منصوبه
يوزندن صانعه استدلال حاصل اولور وامور حسيه يه ركون وشهواته
ميلدن نجات بولنور وحديثده كلور (كل مولود يولد على الفطرة)
(سؤال اولنورسه كه بو ايكى حديث میانده دفع تعارض نوجهله در
زيرا حديث اول ضلال اصلى وثانى هدايت ذاتيه يه رمز ايدر (جواب
بودر كه فطرتدن مراد قابليت اوزرينه خلقتدر وهر كسده بو قابليت
علم وكمال واردر ولكن اسبابنه مباشرت يوزندن بالفعل هدايت
يوقدر پس ضال اصلى كبى اولمش اولور الحاصل فطرت اوزرينه
مجبول اولدقدنصكره طباعده مركوز اولان شهوات واهمال نظر
وعمل اوزرينه ترك اولنسه لر ضال اولورلردى بو سببدن مهتدى اولان
عنايت واستعداد واختياردن مهتدى وضال اولان دخى اونك

خلافندن ضال اولدى وبوندن (ان الغلام الذى قتله الخضر طبع
كافرا) مضمونى دخى مفهوم اولدى زيرا اول غلام مقتولده ايمانه قابليت
واريدى فاما بالغ اولسه اول قابليتى اضاعت ايتسه كرك ايدى انكيچون
بو مقوله نك امرى حقه مفوضدر زيرا جنته دخولى مختلف فيهدر
اكرچه قبل التكليف وفات ايتمشدر فاما يوم قيامتده امتحان اولنور دبو
اثر واردر بوراسى مواد مخوفه دندر هر غلام عقيقه سنه مرهون اولديغى
كبى اكثر ناس ايسه عقيقه ايله مقيد دكلدر پس نابالغ وفات ايدن
اولاد نوجهله ابوينه شفاعت ايدرلر فاحفظه واعمل به (وبعضيلر
ديديلر كه حديثده مذكور اولان ضلال قبل البعثه اولان وضعدر
بوندن ايسه ضلالت اوزرينه مجبول اولمق لازم كلمز انتهى بالمعنى
وبو معناى اوخشار شول حديث شريف كه انصاره خطابا كلور
(الم تكونوا ضلالا فهداكم الله بى الم تكونوا على شفا حفرة من النار
فانقذكم الله بى) بو حديثده بالسببيت ايچوندر پس فلانك سببيله
وحرمت وحقيچون ديمك لا بأسدر اكرچه بعض فقها يارب فلان
حقيچون ديمكدن منع ايتمشدر ولكن منعى ممنوعدر زيرا حديثده
كلور (اللهم بحق السائلين عليك) وبو مقامك تفصيلى واردر محلنده
مبيندر (اللهم بحرمة الانبياء والاولياء وبحق الاخيار والاصفياء
اجعلنا من اهل الصفاء والوفاء لا من اهل الكدورة والجفاء
* فاستهدونى اهدكم * استهداء طلب هدايتدر يعنى پس بندن طلب
هدايت ايديكز تا كه سزى بكا ايصال ايدر هدايتله هدايت ايدهيم
بوندن مراد لسان استعدادك سؤالى اوزرينه موقوف اولان طلبدر كه
منتج هدايتدر زيرا بدحالى نك سرى اوزرينه جاريدر و بو مقوله يه سعيد
ومهتدى ديرلر وهر كسده لسان استعداددن بو طلب حاصل اولمديغندن
لا طالب ولا مطلوب مرتبه سنده قالدى وبو مقوله يه شقى وضال ديرلر
قال الله تعالى (ولو شاء لهداكم اجمعين وقال ولو شاء الله لجمعهم
على الهدى) اى لكنه لم يشاء لانهم لم يشاؤا ذلك بلسان الاستعداد
ولا هداية بغير سؤال فان الله لا يجب عليه شئ ولذا علق الهداية

بالاستهداء ونعم ماقالوا ان الله تعالى لايمكن العبد من الدعاء الا لاجابته
(بعد ذا مراتب هدايت كثيره دركه ابتداء مرتبه ايمانه هدايتدركه
ايمان مبداء السعاداتدر بعده مرتبهٔ احسانه واحسانك طبقاتنه هدايتدر
وبو معنايه اشارت ايدوب قرآنده كلور (ومن يؤمن بالله يهد قلبه) وينه
كلور (والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا) پس ايمان هدايت عامه
اوزرينه موقوف اولديغى كبى هدايت خاصه دخى ايمان اوزرينه
موقوفدر بو جهتدن ديرلر كه سير الى الله منتهيدر زيرا مقامات مخصوصه در
ولكن سير فى الله ده نهايت يوقدر زيرا الله تعالى واسع عليم در بو سببدن
هر آن غير منقسمده عباد ايله هزار معامله سى وتجليات متنوعه سى واردر
اشته بو معنى دنياده بى نهايت اولديغى كبى آخرتده دخى بى نهايتدر كه
ترقياته غايت يوقدر انكيچون اكابر اوليا بيورديلر كه اهل جنت
اون بش بيك سنه مرورندنصكره مشرب ملائكه يه داخل اولورلر زيرا
عناصرك حكمى بالكليه زوال بولوب عالم اطافنده ملك كبى بشقه
نورانيت ظهور ايتسه كركدر اگرچه نعيم جنت ايله تنعمى باقيدر ملائكه ده
ايسه تنعم يوقدر زيرا اصل خلقى تنعمى وثواب عملى مستدعى دكلدر
بو جهتدن موتلرى غشيان صورتنده اولسه كركدر زيرا روح له جسدك
برى برندن تميزى يوقدر انس وجن ايسه بويله دكلدر زيرا انس
اصلنده عناصردندر كه خاك كثيفى غالبدر وجن دخى ناردندر نارك
ايسه نوردن فرقى واردر زيرا نار عناصردندر وشدتله متصفدر كه اكا
افراط ديرلر نور ايسه معتدلدر زيرا نور ذات ونور صفاتدر صفات
الهيه ايسه معتدلهدر بو معنادن اوتورى الله تعالى يه عاشق اطلاق
اولنماز زيرا عشق افراط محبتدر مگر كه بطريق المشاكله اطلاق اولنه
ويا محبت شديده يه محمول اوله * ياعبادى * عبدك جميدر عبد
انساندر حر اولسون رقيق اولسون وحقيقت عبوديت وتسخير
معناسنه سائرلر اوزرينه دخى اطلاق اولنور قال الله تعالى (ان كل من فى
السموات والارض الا آتى الرحمن عبدا) وعبوديت تواضعدر وتواضع
خلاف رياستدر پس حقيقت عبوديتله قائم اولان كيمسنه ده سوداى

رياست اولماز زيرا بركشى هم رئيس وهم مرؤس اولمق نيجه ممكن اولور
(وبوراده اوچ مرتبه واردركه عبادت وعبوديت وعبودتدركه
الهيت والوهيت والوهت مقابليدركه برى افعال وبرى صفات وبرى
ذاته ناظردر قال الله تعالى (ياايها الناس اعبدوا ربكم) بو آيتده وارد
اولان امر اوچ مرتبه يه دخى شاملدر بو معنادن هركس مرتبه سنه
كوره عابددر واكمل اودركه جملهٔ مراتبى احراز واحاطه ايليه
وخطاب تشريفه صالح اوله نتكيم ابو يزيد بسطامى قدس سره
اللطيف بيورمشدركه خلق يوم قيامتدن خوف ايدر ولكن بن خوف
ايتمم زيرا حق تعالى بنى كنديسنه اضافت ايدوب بركره عبدى ديسه
بكا بسدر * كلكم جائع الا من اطعمته * جوع معده طعامدن خالى
اولمقدن حيوانه حاصل اولان معنادر اطعام طعام ويرمكدر يا بلا واسطه
وبدون الاسباب المعتاده دركه عالم قدرتدن اسم قديرك تأثيرى ايله
متكوندر من وسلوى اى موسوى ومائدهٔ عيسويه وسائر فتوح سيارهٔ
صحارى وامثالى كبى ويا بالواسطه وبالاسباب المعتاده دركه عالم
حكمتدن اسم حكيمك توجهى ايله متحصلدر صنائع وحرف يوزندن
حاصل اولان ارزاق ويا غيرى وجهله وجود بولان معاش كبى
وديمشلردركه الله تعالى جملهٔ صنائعى حضرت آدمه عليه السلام
تعليم ايدوب اگر اولادك رزق استرلرسه بو اسباب يوزندن طلب ايتسونلر
ديو بيورمشدر بو سببدن اكثر ارزاق بنى آدم كسبه منوط اولمشدر
هركس ازلده بحسب الاستعداد نه مقوله صنعته قابل ايسه عين
خارجى ده دخى انى اختيار ايتمشدر (وشول اكامل ناس كه عالم قدرتده
يد طولالرى واردر انلره بدل كسب توكل تام اعطا اولنمشدر پس انلرك
حرفتلرى فقردر نتكيم حديثده كلور (لكل احد حرفة ولى حرفتان
الفقر والجهاد فمن احبهما فقد احبنى ومن ابغضهما فقد ابغضنى)
وبوراده بعض علما سؤال ايدركه الا من اطعمته والا من كسوته ده
استثنانك معناسى ندركه ناسدن هيچ بر كيمسه طعام وكسوهدن محروم
دكلدر وجواب ويرركه طعام وكسوهدن بسطى دركه هر كيمسك طعام

وابا سی مبسوط وموسع دکلدر بلکه بعضیلرینه میسر اولشدرکه والله یقبض ویبسط موجبنجه معامله الهیه در انتهی بالبسط (ولکن حقیقتی بودرکه جمله کوزك جوعی بنم اطعامله مندفع وجمیعکوزك عراسی بنم الباسمله زائل در دیمکدر پس اسناننا ومعنایه راجعدر تنکیم مقتضای سوق کلام بودر وبونده غذاء روحانی دخی داخلدرکه علوم حقیقیه ومعارف الهیه وفیوض ربانیه در (سؤال اولنورسه که تقریر مذکوره اوزره جملهٔ خلق غذاء روحانی ایله مرزوق ومتغذی اولمق لازم کلور (جواب بودرکه هرماده ده خصوصی عمومه تطبیق اقتضا ایتمز بلکه جمله سی رزق صوری ایله مرزوق وبعضیسی رزق معنوی ایله دخی مرزوق اولمق کافیدر وبردخی بودرکه (ولئن سألتهم من خلق السموات والارض لیقولن الله) موجبنجه بو معرفت آدم اولاز وبردخی خصوص معرفت هرکسده بالقوه ایداع اولنمشدر ولکن فعله خارج اولمسی استعداده نالمردر نتکیم کلام آتی ده اکا اشارت واردر فافهم طعمك الله * فاستطعمونی اطعمکم * استطعام طلب طعامدر وقوله علیه الصلاة والسلام (اذا استطعمکم الامام فاطعموه) ای اذا استفتحکم الامام عند الارتتاح فافتحوا علیه ولقنوه) بعد ذا استطعامله امر ایتدی زیرا سؤال رزق فقرذاتینك حکمیدر پس حقدن سؤالی ترکده ووساطت اسبابله طلب رزق ایتمکده ابطال حکمت واردر نتکیم استطعامی ذاتنه اضافتدن دوز ابواب ایدن فقرایی تأدیب فهم اولنور زیرا باب الله طورزکن سؤال عن الغیر جهالتدر نتکیم قرآنده کلور (یا ایها الناس انتم الفقراء الی الله) ای لا الی الغیر مکر که سر سؤاله واقف اوله اهل مشاهده کبی نتکیم بالاده تفصیلی مرور ایتدی (وبو احتیاجك فی الحقیقه اصلی شیئك کندی نفسنه احتیاجیدر ولکن ظاهر حالده بعض تعیناتك بعضنه احتیاجیدرکه سؤال وسائل ومسؤل عنهی تصحیح ایدن بو نسبتدر پس بو معنی عالم فنا وجمعده اولان حالی منافی دکلدر زیرا بو عالمده نسبت اضافت ساقطه در وکبار اولیادن واسطینك قدس سره الفقیر لایحتاج الی الله دیدوکی

فی الحقیقه بو مقامده اولان نسبتی رفعدر والا جمیع اشیا کندی ذاتنده حقه مفتقردر وار باب حقائق دیمشلردرکه الله تعالی اسباب عادیه یی وسائط خلق ایتمشدر تا که موحد ومشرکی امتحان وتمییز ایده پس فعلی وسائطه نسبت ایدن مؤمن وسائط وکافر بالله در زیرا شرع وعقل دلالت ایدرکه لافاعل الا الله اکرچه افعالی خلقا یعنی بحکم الایجاد والابداع حقه وکسبا یعنی بحکم التوجه والکسب خلقه اضافت ایدرلر ولکن اکر قلبی وسائطه رکون ایلیوب عند الاسباب مطمئن وعند الفقدان مضطرب اولورسه شرك خفی اهلی اولمش اولور اکر وجدان وفقدانده الله تعالیدن غیری یه سکون ایتمزسه مؤمن بالله در مطلقا وفعلی ظاهرده سببه نسبت ایتدوکی ادب شرعله تأدبندندر والا مؤثر الله تعالی اولدیغنی بلور وفی الحقیقه واسطه وسبب نظرندن ساقطدر زیرا واسطه مظهردر مراد ایسه ظاهره نظردر کرك مظهرده وکرك مطلق بوندن ظاهر اولدیکه فی المثل الله دین محروم اولماز ماسوائله مقید اولان ایسه مرزوق اولسه ده برکت بولماز (ولا حول ولا قوة الا بالله ولا یکون الا ما اراد الله * یا عبادی کلکم عار الا من کسوته * عاری نك جمعی عراة وعریانك جمعی عریانون کلور (وعری ضمله ضحی وزنی اوزره خلاف اللباس در (کسوته نفس متکلم وحده در البسته معناسنه یقال کساه یکسوه البسه کسوة بالفتح ای الباسا بالفارسیة جامه بپوشانیدن واکتسی لبس دیمکدرکه لازمدر یعنی جمله کز لباسدن عاریدر الا بنم جامه کیدر دیکم ملبوسدر یعنی جمیعکزه لباسی بن الباس ایندم شویله که آنز بنم الباسم اولمسایدی عریان قالور دیکز (معلوم اولا که ابتدا خلعت آدمیه وجود بعده وجود اوزرینه عارض اولان طرنقدن لباسدرکه جنتده ایکن البساس اولنمشدر بعده دنیاده صنائع یوزندن نسجله وغیری وجهله تعلیم وانان لباسلردر کرك لباس زینت اولسون وکرك اولمسون وطعامده غذاء معنوی یه اشارت اولدیغی کبی لباسده دخی لباس تقوایه رمز واردر ولباس اسما لباس تقواده داخلدر زیرا تقوای حقیقی اولمدقجه

قلب انسان لباس اسما و اخلاقله تلبس و تخلق ایتمز و لباس فی الحقیقه
ایکیدر بری لباس شریعتدر که دثاردر و بری قمیص صدیقیتدر که
شعاردر و قمیص صدیقیت قمیص مربعدر یعنی نفس مطمئنه نك لباسیدر که
صدیقیتك فوقنده مقام قرب و انك فوقنده مقام نبوتدر و بونك فوقنده
رسالتدر نظر ایله که انسانك شعار و دثاری اولمسه بدنی حر و بردن
محفوظ اولماز لباس شریعت و حقیقت دخی بویله درکه بو ایکی
وجهله دینی الحاد و جهالتدن مصون اولور و عریان کیمسه یی
دیوانه در دیو تیمارخانه ده حبس در زنجیر ایتدکلری کبی لباس
شریعتدن عریانی دخی سجن الله اولان جهنمده مغلول و معذب و لباس
حقیقتدن مجردی محبس بعد و قطیعتده مقید و مذبذب ایدرلر ایمدی
(خذوا زینتکم) و فقنجه مطلقا زینت وجود لازمدر فاعرف * فاستکسونی
اکسکم * استکسا طلب کسوه در اکس فتح همزه و ضم سینله اصلنده
اکسودر که فعل مضارع نفس متکلم وحده در جزم ایچون واو ساقطدر
(یعنی بندن کسوه طلب ایدیکوز تا که سزه کسوه اعطا ایدهیم الحاصل
هدایت که امر معنویدر بندن طلب ایتدیکوز کبی امر حسی اولان
غدا و لباسی دخی بندن طلب ایدیکوز که اولکسی اسم باطنه و مابعدی
اسم ظاهره دائردر (و کذلك اولکیسی اسم هادینك آثارندن و ایکنجی
اسم قیومك ثمراتندن و اوچنجی اسم ستارك نتائجندندر (و کسوه ده
کسوه ارباب طرق حقه دخی من طریق الاشاره داخلدر کو یا دیمك
اولور که اکر استعداد کز وار ایسه طریق حقه دخولله بندن کسوه
درویشانی طلب ایدوکز تاج و خرقه و سائر نشان تصوف کبی زیرا و لباسلر
فی الحقیقه هر کسه سزادکلدر بلکه خصائص خاصه دندر که توفیق
خاص الهینك اماراتندندر زیرا لباس عوام کبی لباس سرسری دکلدر
بلکه هر بری اسرار و اسماء الهیه دن بر سر سری یه علامتدر اکرچه
ارباب انکار عندنده مطعوندر و لکن انلر طاعوندر انکاردن هلاك
اولملریله اهل نجاتك حاللرینی بیهوده ظن ایدرلر (کلا بل ران علی قلوبهم
ما کانوا یکسبون) تأمل ایله که حضرت صدیق رضی الله عنه جمیع

مالنی حضور رسوله کتوروب کندی بر کهنه ردایه بوروندکده جمیع
ملائکه اکا تشبها اول صورتده کردیلر و انك هیئتی اوزره تجرد خرقه سنده
کورندیلر اشته درویشلر خرقه سنه ملائکهٔ کرام تشبه ایدرلر فاما
اهل دنیا و اهل انکار لباس و صورتنه دخول ایتدکلری یوقدر پس
بر نسنه یه که ملائکه رغبت ایده عند الله لباس مقبول و امر مرضیدرکه
او معنی فی الحقیقه صاحبنه داد الهیدر انکیچون خرقهٔ طریقت
درویشلرك مابه الافتخاریدر ملوکك خلعت زینت سبب فخرلری
اولدیغی کبی و بو معنایه دلالت ایدر شول اثر که کلور (هم ملوك تحت الاطمار
یعنی کرچه درویشلر پلاس آلتنده در و لکن ملوك معنویه درکه اول
پلاس انلرك سلطنتلرینه منافی دکلدر زیرا الله تعالی ظواهره نظر ایتمز
بلکه بواطنه نظر ایدر پس هر قنده که نیت و اخلاص اوله کمال
انسانی انده در * یا عبادی انکم تخطئون * ضم تائله اخطادندر
نتکیم مقتضای رسم خط بودر زیرا اکر فتحله اولیدی نتکیم بعض
روایاتده کلمشدر رسم خط تخطأون کرك ایدیکه خطادندر و الف
فتحه طاپی بیان ایچوندر خطاء کبی انکیچون ایکیسی دخی قصر اولنور
(سؤال اولنور سه که خاطیء عمدا فاعل خطا و مخطیء بلا عمد فاعلدر
خطا ایسه نصله مرفوعدر زیرا بغیر قصددر (جواب بودرکه (ربنا
لا تؤاخذنا ان نسینا او اخطأنا) آیتنده اخطاء صورتنده دخی عقلا
جواز مؤاخذه یه اشارت واردر زیرا انساندن بعض تفریط و عدم
مبالات صادر اولور که مؤاخذه یه مؤدیدر مثلا بر کیمسه ثوبنده اولان
نجاستك تطهیرینی تأخیر و نسیان ایدوب اول حالله نماز قلسه ازاله سنه
مبادرتی ترکله تقصیر ایتمش اولور انکیچون حال صومده مضمضه و ضوده
احتیاط و نسیان صومه مؤدی اولور امور دن پرهیز لازمدر
(و دیمشلردرکه تخطی اودرکه عبد حدنی تجاوز ایدوب محلنك غیری یه
خطوه و وضع قدم ایلیه ارض مغصوبه یه مشی کبی پس عبد سیدینك
امر ایتدوکی محلك غیری یه تخطی و تجاوز ایلسه مخطیء و اول غفلته خطیئه
دیرلر (و قرآن و حدیثده خاطیء و مخطیء محلنه کوره مستعملدر مثلا

رفع عن امتي الخطاء والنسيان) ارادتده اصابت وفعلده خطايه كوره در
(اللهم اغفرلي خطائي وعمدي) وكذلك من اجتهد فاخطأ فله اجر
بوقبيلدندر پس خطا اودر كه بركيمسه صيده رمي ايدوب انسانه اصابت
ايده كه ارادتده اصابت وفعلده خطا ايتمش اولور واكر انسانه رمي ايدوب
صيده اصابت ايلسه ارادتده خطا وفعلده اصابت ايتمش اولور
ولكن قصدنده مذموم وفعلنده غير محمود در زيرا فعلي بغير قصددر
(قال الله تعالى ومن يكسب خطيئة اواثما) بوراده خطيئه فعلنه قصد
اولميان نسنه در (ويغفر لكم خطاياكم) قصدله اولان كناهلردر لا يأكله
الا الخاطئون كبي (وديمشلردر كه مخطئ كلام وامر وشاننده زله
وهفويه كوره وخاطئ ديننده ضلالته كوره دركه بونك اشتقاقي خطئ
يخطأدن در علم يعلم كبي (الحاصل خطيئه اصلنده خطايه مقارن
اولاندر ولكن عمدده دخي مستعملدر واخطاء بغير عمدده شايعدر
ولكن مطلق كناهده دخي جاري در پس حديث مذكورده تخطئون
مذنبون معناسنه محمول اولمق واضحدر وذنبدن خطا ئله تعبيرده نكته
بودر كه مؤمن اولان كيمسه كناهي خطا ئله ايشلر يوخسه قصدله ايتمز
زيرا قصدله كناه ايتمك مقابله قهار وجبار در (بوسببدن بعض اكابر
اوليا بيورمشلردر كه قصدله ترك اولنان نمازلر ايچون قضا يوقدر
بلكه قضا خطا ونسيان وبعض ضرورات ئله ترك اولنان صلواته
كوره در زيرا عمدده انكار معناسي واردر كه تهديد عقوبته باعثدر
كويا عمدله تركي دائره تداركدن خارج كبي اولدي فاعرف
فانه من مزالق الاقدام * بالليل والنهار * باظرفيت ايچوندر
في معناسنه كتب معتبره دليلك اشتقاقنه تعرض اولنمامشدر نهاره
تعرض اولنديغي كبي زيرا نهر حركت ايله سمتدر ونهر سكون هائله
مجري الماء الفايضدر پس نهار ضوء منتشر اولديغي وقتدر كه طلوع
فجر صادقدن وياشمسدن غروب شمسه دكدر وليل غروب شمسدن
طلوع فجر صادقه ويا طلوع شمسه دكدر (وشول ضوء كه طلوع فجرله
طلوع شمس ميانده در انك حقنده اختلاف اولنمشدر اصح بودر كه

شمسك مطلعه قربندن ناشي تحت الارضدن عكس شعاعيدر بعد المغرب
شفق انك عكس شعاعي اولديغي كبي انكيچون مستحب اولان
حمرتدن صكره اولان بياضك غيبوبتنه دك عشايي تأخير ايتمكدر (بوراده
ليل ونهاردن مراد يكرمي دردت ساعتدر كه طلوع وغروب شمس
حسبيله نور وظلمته تقسيم اولنمشدر وانسان بوساعاتده خوابدن غيري
وقتده يا اعتقادا ويا عزيمة ويا عملا معصيتدن خالي دكلدر انكيچون
اخطاء مجموع ليل ونهارله تقييد اولندي مكر كه تزكيه نفسله هيا كل
علويه يه متصل اوله وقرأنده كلور (ومن آياته منامكم بالليل والنهار
يعني منام غفلت وسوء حاله اشارتدر كه عوام ناسه كوره ليل ونهارله
تقييد اولنمشدر نتكيم حديثده كلور (الناس نيام فاذا ماتوا انتبهوا)
يعني انسانك اكثري منام حالنده كبي غفلتده در كركسه صورتده متيقظ
اولسون (وليل اكر حديثده واكر آيتده نهار اوزرينه تقديم اولندي
زيرا ظلمت اصل ونور فرعدر شول جهتدنكه نهارك حدوثي شمسك
طلوعيله در وجود شمس ايسه حادثدر پس نور شمس ظلمت ايله غلبه
ايله نهار دينلدي وليل نور شمسله مستور قالوب ظاهري نهار وباطني
ليل اولدي (بوراده ندر كه صوفيه قدس الله اسرارهم ليل ذات ونهار
صفات ديرلر زيرا مقتضاي ذات خفا ومقتضاي صفات ظهوردر
(وبو امت مرحومه مظهر اسم ستار وغفار اولوب كيجه لري كبي
كوندزلرينك دخي ذنوب وهيئات ظلمانيه لري مستور اولدي بني اسرائيلك
ايسه جرايم شبلري طاق بابلري اوزرينه منقوش اولوب روزك بروزنده
آينده وروندهنك اطلاعي حسبيله مفتضح اولورلردي وليل ونهار تجلي
واستتاره اشارتدر نتكيم ديمشلردر كه (مشاهدة الابرار بين التجلي
والاستتار) عفريدينك مشاهده سنده ايسه استتار يوقدر (صنف من اهل
الجنة لا يستتر الرب عنهم ولا يحتجب) اكا اشارتدر ورسول الله
صلى الله عليه وسلم ظلمت ايله نهارده كي كبي دوزخي اكارمزدر
فاعلم ذلك * وانا اغفر الذنوب جميعا * لفظ جميعا ذنوبدن لفظا حال
ومعني تأكيددر وجميعك افرادي فعيل بمعني المفعول اولديغندندر

وذنوب ذنبك جمعيدر معناى تأخرى مشتمل اولمغله ذنب دينلدى يعنى ذنب
حركت ايله حيوان قويروغيدر (ودابه نك رأسندن ذنبى نيجه ايسه
ذنب واثم دخى متأخردر كه امر عارضدر انكيچون (سبقت رحمتى
على غضبى) وارد اولدى زيرا تعلق غضب عارض اولجق متعلق اولان
ذنب دخى بويله در پس ذنب اسم آخرك احكامندندر (وبوراده
ذنوب صغائر وكبائره شاملدر قال تعالى (ان الله يغفر الذنوب جميعا)
اكرچه عمومندن شرك مستثنادر زيرا قرآنده كلور (ان الله لا يغفر
ان يشرك به) وعاصى دخى مشيئتله مقيددر قال تعالى (ويغفر مادون
ذلك لمن يشاء) زيرا مطلق مقيده محمولدر (بعدذا بوراده وانا اغفر
الخ استينافيه در حاليه دكل زيرا جملهٔ آتيه انك اوزرينه مبنى اولمغه
انسب اولان ابتداء اخباره حمل ايتمكدر پس انا تقويت حكم ايچوندر
(الصوم لى وانا اجزى) كبى وياتخصيص ايچوندر زيرا مغفرت شرعيه
الله تعالى يه مخصوصدر تشكيم (فانه لا يغفر الذنوب الا انت) وكذلك
(ومن يغفر الذنوب الا الله) اكادالدر *فاستغفرونى اغفر لكم* تقديرى
فاستغفرونى لذنوبكم اغفر لكم ذنوبكم ديمكدر ولكن مقدم ذنوب
مذكور اولمغله بوراده ذكره حاجت قالمدى يعنى بندن مغفرت ذنوب
طلب ايديكز خصوصا اسحارده سماء دنيايه نزولم وقتنده وايام ولياليء
مباركده واماكن متبركه ده تاكه مغفرت وعفو ذنوب ايده يم ومغفرت
وعفوك فرقى بالاده در ومغفرت استغفاره منوط قلنديغى توبه يه
تحريض وشان استغفاره اهتمامندر والا بلا توبه دخى مغفور اولمق
مشيئته مفوضدر (وبوندن مفهومدر كه انساندن صدور ذنب مقدر
ومقرردر زيرا مقتضاى نشئه سى جمعيتدر واسماء الهيه ده غفور وغفار
وجود ذنبى مستلزمدر بوجهتدن حديثده كلديكه (لو لم تذنبوا
وتستغفروا لذهب الله بكم وجاء بقوم غيركم فيذنبون فيستغفرون
فيغفر لهم) ولكن استغفارك برهانى بودركه افساد ايتديكى امورى
اصلاح ايليه كما كانابت ديرلر زيرا حقه رجوع ايتمك يالكز قول اسانله
اولماز بلكه اعتقاد وعمل وتدارك مافات ايله اولور بومعنادندركه

رابعهٔ عدويه رحمها الله تعالى ديمشدركه) استغفارنا هذا يحتاج الى
استغفار) يعنى استغفارك شروطى اولميجق اودخى بر بشقه معصيت
اولوب استغفار آخره محتاج اولور (بعدذا مذنب اطلاقى ذنبك
انكله قيامى حالنده كوره در زيرا (التائب من الذنب كمن لاذنب له)
وفقنجه مذنب تائب ايله غير مذنب حكمده برابردر اكرچه
مشبه به وجه شبهده مشبهدن اقوادر بوجهتدن بعض علما
ديديلر كه من لاذنب له اولان مذنب تائبدن مرتبه ده اعلادر
ثوب طاهر ومتطهر كبى بوسببدن وضوءده ذراعنى يد اخرانك بللى ايله
مسح وبعده ماء جديد ايله غسلدن منع اولندى زيرا تنجيس ثم تطهيرك
معناسى يوقدر يعنى ماء مستعملك عدم طهارتنه كوره تكيم بعض
مجتهدين ذاهب اولمشدر فاما بو معنى لو لم تذنبوا الخ حديثنه كوره
معكوس كبى كورينور تأمل ايله كه كرچه رسول الله صلى الله عليه وسلم
حضرت يحيايى عليه السلام ذنب ايتمدى و بلكه هم ذنب بله ايتمدى ديو
مدح واخبار ايلدى مع هذا كندى يحيادن افضل ايكن قرآنده حقنده
كلور (عفا الله عنك) ويته كلور (ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر
پس صدور ذنب معصومدن مفضول ومتأخر اولمق اقتضا ايتمدى
تكيم ملائكه (لا يعصون الله ما امرهم) نشانيله معلم وانسان (كلا لما يقض
ما امره) كلامى يله معاتب ايكن ينه فضلده انلردن برتردر والحمد لله تعالى
(سؤال اولنور سه كه طلب مغفرت ذنب اوزرينه مترتب اولجق
مغفرته ذنب لازم اولدى ولكن (وسارعوا الى مغفرة من ربكم) موجبجه
اسباب مغفرت وطلب عفوه مسارعت لازم كلدى ذنبه مسارعت لازم
كلدى مع هذا بلاذنب مغفرت اولماز (جواب بودركه كرچه مغفرت
وذنب امور اضافيه دندر فاما (ان الله لا يأمر بالفحشاء) وفقنجه ذنبله امر
اولماز بلكه ذنبدن نهى اولور (الحاصل ذنبك وقوعى لازمدر ولكن
فعل اولديغى جهتدن يوخسه حكم اولديغى جهتدن دكل فافهم
فانه من مزالق الاقدام واياك والاقدام على الاجرام والله الحفيظ
ياعبادى انكم لن تبلغوا ضرى ضر فتحله نفع مقابليدر قال تعالى

يدعوا لمن ضره اقرب من نفعه) وضمله سراء و نعماء مقابلیدر قال تعالی
(فکشفنا ما به من ضر) یعنی ضر ضمله سوء حالدر قلت علم وفضل وعفت
ونقص نفس ومال و بلا وآفت کبی وانکله مبتلا اولانه مضرور دیرلر
و بوندندر که ذاهب البصره ضریر دینلدی وضرورتك دخی اصلی
ضروردر ضیق معناسنه (بوراده ضری نك نصبی نزع خافض اوزرینه در
تقدیری لن تبلغوا الی ضری دیمکدر که بلوغ بر نسنه نك اقصاسنه
منتهی اولور واوغلان بالغ اولدی دیمك حد صباوتك غایتنه ایردی
دیمکدر قال تعالی ایمان بالغة ای متنهیة فی التأکید بو یله مواضعده
مطلق وصول واکا قدرت معناسنه در * فتضرونی * نصبله نفیه
جوابدر اصلی فتضروننی در یعنی یا عبادی تحقیق سز بکا ضرره ایرمه
واکا قادر اولماز سکز که بکا بالفعل ضرر ویره سز زیرا ضار بنم وسزلر
ضر ریکز بنم ضررمدن مستفاد وامر جزئی در پس جزئی کلی یه
نو جهله مقابل کله قال تعالی (یدالله فوق ایدیهم) ای یدالله الکلیة
فوق الایادی الجزئیة (محکیدر که قوت القلوب صاحبی شیخ ابوطالب
مکی قدس سره بغداده وارب مجلس وعظه جلوس ایتدکده لا اضر
علی الخلق من الله شیء یعنی خلقه الله تعالی دن زیاده ضررلی نسنه
یوقدر دیدکده حاضر اولنلر بو کلامی فهم ایتمیوب مجلسدن متفرق
اولدیلر فاما حقیقت ضرر صفات الهیه دندر تکیم اسماء حسناده
درج اولندیغی اکا نشا نمدر وحدیثده کلورکه (لا ضرر ولا ضرار) یعنی
کیمسه کیمسنه یه ضرر ویروب حقندن بو نسنه نقص ایتمسون وکندنه
ضرر و یرنه دخی ادخال ضرر ایله مجازات ایلمسون بلکه عفو ایلسون
زیرا ضرر واحددن وضرار اثنیندن اولور یعنی نه ابتداء و نه خود جزاء
ضرر و یرمسون دیو ضرر ومضاره دن نهیدر فاعرف * ولن تبلغوا نفعی
فتنفعونی * اولك دخی اصلی ولن تبلغوا الی نفعی فتنفعوننی در ونفع
خیره وصولده اکله استعانت اولنان نسنه در وشول نسنه که انکله خیره
توصل اولنور خیر در پس نفع خیر در (ونفع متعدی در انتفاع لازم
اولدیغی کبی وانفاع لفقده واستعمالده یوقدر اکرچه بعض مؤلفین

کلامنده (انفاع الفقراء) واقع اولمشدر یعنی سز بکا ایصال نفعه قادر
دکلسکوز که بالفعل نافع اولاسکز بلکه سزلر نفعکز بنم نفعمدن مأخوذ در
پس منفعتکز کیمدن کیمه در پس نفع وضریکوز کندی نفسکزه در
الحاصل مؤمنه لازمدر که نفع وضرر وخیر وشر مشیت وقدرت وقضا ئله
اولدوغن بیلوب کاری صاحبنه تفویض وامرنه استسلام وترك معارضه
لازمدر والا (وانا لنحن الغالبون) مصداقنجه حق تعالی کیمسه نك
مغلوبی اولماز و معارضه صددنده اولانك معارضه سندن متضرر
دخی دکلدر نمرود وفرعونك سوی سمایه تیرانداز اولدقلری کبی پس
رعیت سلطان اعظم ایله مقاومت ایده مدکلری کبی اهل عالم دخی
سلطان السلاطینه مقابله یه قادر دکلردر زیرا سلطان منعه وعسکر
صاحبی اولدیغی کبی حق تعالی دخی اسماء متقابله صاحبیدرکه ازجمله
قهار وجبار وضار ومقتدر ومنتقم وامثالیدر * یا عبادی لو ان اولکم
وآخرکم * اولدن مراد امم اولی در آدم علیه السلام وارنجه که اموات
زمره سنده در وآخردن مراد امت اخیره در که کیمی حیاتده وکیمی دخی
قیامته دك کلجکدر که بونلر احیا کروهنده وانلرك حکمنده در نتکیم
اولین وآخرین دنلمشدر که مراد امم اولی واخیره در یعنی امم انبیا
وامت احمدیه در وجائزدر که اول آدمدن مقدم کلن انواع
سنه یه دخی شامل اوله جن وبن وطم ورم وحس وبس کبی که
بونلرك هر بری دهور طویله دنیاده معمر اولمشدر که یا نکز جنك
آدمه کلنجه عمری التمش بیك سنه در (و بعض کبار اولیاء کعبه یی
طواف ایدرکن مطافده بعض مجهول کیمسه لر کوردکده
انلردن بری سن بنی بلورمیسن بن سنك اول کلن اجدادکدنم دیدکده
اول ولی دخی یاسن دنیادن انتقال ایده لی نقدر مدت اولدی دیو سؤال
ایدیجك جوابنده قرق بیك سنه دن زیاده دردیدی اولدخی یا دور آدمك
بوقدر مدته تحملی بوقدر زیرا دورسنبله یدی بیك سنه در دیدکده
اول کیمسه ده قنغی آدمدن سؤال ایدرسن اقربدنمی ویا ابعدنمی
دیوجك انك دخی خاطرنه (ان الله خلق قبل آدم مائة الف آدم)

حدیثی کلدی ونسبت امم اولایه اولمایوب قبل آدم اولان امه اولدیغی
ظاهر اولدی اکرچه تاریخ مجهول وحدوث عالم مقرردر (وبو مقوله
احادیثه کرچه اهل حدیث علیل البصر اولدقلرندن نظر صحتله
باقمزلر ولکن کشفا صحیحدر (ونحن مع اهل الکشف فی کل حال فانهم
اصح الرجال فی الحال والمال ولهم الحجة علی غیرهم من اهل القیل
والقال * وانسکم وجنکم * انس کسرله بشردرکه انس وایناسلرندن
اوتوری انس تسمیه اولندی وجن قوم جان درکه اجتنان واستتارلرندن
اوتوری جن دنلدی وملائکه‌یه دخی جن اطلاق اولنمق بالاده در
بوراده انسی جن اوزرینه تقدیم ایتدی شرفندن اوتوری اکرچه
وجودده جن مقدمدر تنکیم سبق ایتدی وجن‌ده زیاده کثرت اولمغله
تصریح ایتدی زیرا مقتضای مقام خلائق کثیره‌نک بری بریله
تظاهر واتفاقنی بیاندر وبردخی انس وجنه ثقلین دیرلر که شرع محمدی
بو ایکی‌یه نازلدر پس جن وملائکه اصل واحددن دکلدر تنکیم
بعضیلر زعم ایتدیلر والا ملائکه دخی مکلف اولمق لازم کلوردی انلرک
حالی ایسه بالاده ذکر اولندی بلکه ملائکه‌نک اصلی نور صفات وجنک
اصلی نار عناصردر وملائکه‌ده عصیان اولماز بلکه کفر وایمان وطاعت
ومعصیت ثقلینه مخصوصدر پس شیاطین وجن بر نوعدر که متمردلرینه
شیاطین ومؤمنلرینه جن اطلاق اولنور وکذلک انسان یوز یکرمی بش
حصه درکه اکثری اهل کفر ومعصیت واقلی اهل ایمان وطاعتدر
انکیچون یوم قیامتده بعث جنت بیکده بر وبعث نار مابقیدر که طقوز یوز
طقسان طقوزدر وبلاد هند اوسع البلاد اولمغله یوز یکرمی بش
صنفک یوزی هندستانده ویکرمی بشی سائر بلادده متفرق ومنتشردر
* کانوا علی اتقی قلب رجل واحد منکم * تقدیری کانوا علی تقوی
اتقی قلب رجل واحد منکم اوکانوا علی اتقی احوال قلب رجل واحد
منکم دیمکدر والاجل صحیح اولماز یعنی زیاده متقی اولان برکیمسه‌نک
قلب حالی اوزرینه اولوب غایت تقوائله متقی وجمله‌کز بو خصوصده
متفق وهر وجهله مطیع ومنقاد اولسکوز بوندن مراد اهل جمالدرکه

قرارکاهلری جنتدر وبو معنا بی بطریق الفرض ایراد ایلدی
تنکیم کلمهٔ لو اکا دالدر زیرا قبضهٔ جمال وجلال فی الحقیقه دارینک
واهلنک وجودن اقتضا ایتمشدر که خلافی اولمق حکمتدن خارجدر
* مازاد ذلک فی ملکی شیئا * ملک ضمیله پادشاهلق وسلطنت
کبیکه ذی روح وغیری اکا مملوک ومسخر وناطق وصامت منقاد
ومطیعدر یعنی ذکر اولنان کینونت بنم ملک وسلطنتمده هیچ برنسنه‌یی
زیاده ایتمز تنکیم ملوک دنیایه کوره زیاده حاصلدر زیرا اتفاق دین
واتحاد کلمه موجب نظام وباعث امتلاء خزائندر بو جهتدن نیجه‌لر
ادعاء ربوبیتله مبتلا اولدیلر اکر خلافی اولایدی دعوی قبوسی اولمازدی
وحدیثده کلور (خلقت الخلق لیربحوا علی لالاربح علیهم) یعنی
حق تعالی غنی بالذاتدر وشولکه مرتبهٔ استکمالدر اسمایه راجعدر
واسمانک اضافاتندن اطلاق ذاته ضرر کلمز الحاصل دیمکدرکه
یا عبادی سز بنم ملکمده داخل ومملوکم سکز وسزک حسن حالکز بنم
تقدیرم وتوفیقم ایله در پس اولدن ملکم نه ایسه اودر وخلقک بکا انده
امتنانی یوقدر کما قال الله تعالی (قل لا تمنوا علی اسلامکم بل الله یمن
علیکم ان هداکم للایمان ان کنتم صادقین) بلکه زیاده لک عبده
اولور زیرا واسع علمیک بنده سیدرکه نو بنوانده استمداد واستفاده ده در
(افاض الله علینا وعلیکم سجال لطفه وکرمه * یا عبادی لو ان اولکم
وآخرکم * یعنی عقل اولدن غایت مخلوقه منتهی اولنجه‌که یکرمی
سکز منزل وبی حساب مخلوقی مشتملدر زیرا ملائکه دخی انده داخلدر
ملائکه ایسه لا تعد ولا تحصی درحتی مرویدرکه بنی آدم عشر جندر
وبو ایکیسی عشر حیوانات البردر وجمله‌سی عشر الطیوردر وکلی
عشر حیوانات البحاردر وبونلرک جمیعی عشر ملائکهٔ السماء الدنیادر
وهکذا سماء سابعه‌یه وارنجه وبونلرک مجموعی ملائکهٔ کرسی مقابله‌سنده
شیء قلیلدر وبو جمله سرادقات عرش که آلتی کره یوز بیکدر بر سرادقه
موکل اولان ملائکه‌نک عشریدر وبو جمله حول عرشده دوران
ایدن ملائکه‌یه کوره دریادن بر قطره کبیدر وبونلرک کلی اشباع اسرافیله

كوره كه ملائكة اوحدر عشر كبيدر وجنود جبريلك اجناسنه نهايت يوقدر وارواح عاليه ديدكارى مجرداتك حسابى علم حقه مفوضدر * وانسكم وجنكم * يعنى محسوس اولان اجساد ومستور اولان ارواحك جمله سى كه اجساده عالم ملك وحسيات وارواحه عالم ملكوت وعقليات ديرلركه عالم الغيب والشهاده بوايكيسنى محيطدر وقرآنده كلور (فسبحان الذى بيده ملكوت كل شئ) اى روح كل شئ يعنى اجساد الله تعالينك قبضهٔ شمالنده و ارواح قبضهٔ يميننده در قال الله تعالى (والسموات مطويات بيمينه) يعنى العلويات (والارض جميعا قبضته) يعنى مقبوضة شماله وهى السفليات فاعلم ذلك فانه وقع بطريق التفنن الهاما من الله تعالى * كانوا على افجر قلب رجل واحد منكم * بونك دخى تقديرى قرينى كبيدركه على فجور افجر قلب ياخود على افجر احواله ديمكدر يعنى اتفاق ايدوب جمله كز زياده فجور اوزرينه اولسه كز ولكن فجورى قلبه نسبت ايتدى زيرا قلب مبدأ فساددر نتكيم بالاده (اذا صلحت صلح الجسد كله واذا فسدت فسد الجسد كله) حديثنده شرح اولندى قال الله تعالى (ولكن تعمى القلوب التى فى الصدور) وقال الله تعالى (ومن يكتمها فانه آثم قلبه) وبعض روايانده بوراده منكم لفظى يوقدر تاكه افجريت ايله خطاب واقع اولميه تفضلا واحسانا كذا قالوا ولكن كلام الهى فى الجمله خطابى مشتملدر زيرا انسكم وجنكم خطابى وكانوا ضميرينك انلره رجوعى خطابده كافيدر بلكه مقام عز وجلالده تقبيحا خطاب اوكدر نتكيم مواضع عديده ده واقع اولمشدر * مانقص ذلك من ملكى شيئا * نقص خسران فى الحظ در لازم ومتعديدر كه فاعلى ذلك ومفعولى شيئا اى مانقص ذلك المذكور من الكينونة شيئا من الاشياء يعنى زياده فجور اوزرينه اولدقلرى بنم ملكمدن برخردل دانه سى قدر نسنه بى نقص ايتمز زيرا كمال ونقصاندن هر برى نشان كمال الهيدر نتكيم ارباب معرفته معلومدر و بردخى فجور اوزرينه اولدقلرى حالده بنم مملوك ومسخرمدر زيرا ادعاء ربوبيت ايدنلر بله آخر مغلوب اولديلر

فكيف كه غيريلر انكيچون موته مذل الجبابرة دينلدى موت ايسه خالق الهيدر قال الله تعالى (خلق الموت والحيوة) و بعضيلر ديديلركه اتقاى قلب جناب نبوتك صلى الله عليه وسلم قلبى وافجر قلب ابليسك قلبيدر زيرا جناب نبوى هادى اسمنه وابليس مضل اسمنه مظهردر هدايت وضلالات ايسه متقابللردر انكيچون بعض روايانده منكم دينلمدى زيرا ابليس جندندر وخطاب بالذات انسه دركه جنك ذكرى تبعيت ايله در ولكن بووجه فى الجمله تعظيم نبوى يى مخلدر كما لايخفى على العارف و بردخى بودركه بوراده خطاب انسه اولجق شق اولده نبى انسه مخصوص اولوب جناب نبوى من وجه خارج اولمق لازم كلور پس تامله توجهله قلب نبوى مراد اولور تفصيلى بودركه كرچه ظاهرده جناب نبوت (قل انما انا بشر مثلكم) موجبنجه جنس بشردندركه بشردن تولد ايتمشدر عيسى عليه السلام كبيكه مريمدن تولد ايتمكله بشردن معدود وملك جنسندن خارجدر انكيچون اكا روح مجسم دين خطا ايتمشدر ولكن (حبب الى من دنياكم) ثلث خطابندن مفهومدركه انلر فى الحقيقه بودنيادن دكللردر نتكيم بعضيلر طينت نبويه جنتدندر ديدكلرينى تقويت ايدر وكذلك حديثده كلور انى لست كهيئتكم) يعنى كرچه صورتده هيئت بشريه اوزرينه در ولكن هيئت اصليه لرى اكا مغايردر جبريلك صورت بشرده تمثلى كبى حقيقت ملكيه سنى منافى دكلدر مغايرتدن اوتورى اكل وشربى تركده سر صمدانيت وحقيقت ملكيه اوزرينه جارى اولمشلردر شويله كه اكر ظاهراً متى محافظه مقصود اولمسايدى الى آخر العمر تجرد روحانيلرى اوزره اولورلردى زيرا حضرت ادريسدن عليه السلام افضلدر حضرت ادريس اون التى سنه قدر اكل وشرب ومنامدن خالى اولمشلردر اشته جناب نبوتك صورت بشريه سى اعتباريله خطاب درست وحقيقت ملكيه سى و بلكه هيئت الهيه سى اوزرينه خطابدن خارجدر زيرا كيسه نك جنسندن دكلدر هذا ليكن من لطائف المعانى وملح اشارات المبانى والله اعلم * يا عبادى لو ان اولكم وآخركم * يعنى جمله ذى روح

كرك رئيس اولسونكه اول القومدر وكرك مرؤس اولسونكه آخر
القومدر وكذلك كرك اكبر اولسون اوائل بنى آدم كبى وكرك اصغر
اولسون اواخرى كبى زيرا اول وآخرك كبر وصغر ايله تفاوتى واردر عوج
بن عنق وعمالقه ويأجوج ومأجوج وغيريلر كبى تكيم حبهٔ حنطه
دوه قوشى يمرطه سى مقدارندن حالا اولان حدينه دك تنزل ايلدى
وبعض اشيا اصلنده عظيم جثه اوزرينه خلق اولندى جمل وفيل
وكركدان ورخ كبى وبعضيسى صغر جسم اوزرينه مخلوق اولدى عصفور
ونمله وامثالى كبى سبحان من صغر البعوض وكبر الفيل فاعرفه * وانسكم
وجنكم * يعنى وجه ارضده محسوس وتحت الارضده مستور اولنلر كبى
وجوهوا وطبقات سماده اولنلر دخى اكا قياس اولنه وابن عباس
رضى الله عنهما (ومن الارض مثلهن) آيتنده بيورمشدر كه يدى
طبقه ارضدر كه هر ارضده نبيكز كبى نبى وآدمكز كبى آدم ونوحكز كبى
نوح وابراهيمكز كبى ابراهيم وعيسى كز كبى عيسى وبنم كبى ابن عباس
واردر يعنى بزم ارامزده انبيا واوليا نيجه ايسه انلرك ارالرنده دخى مشارب
انبيا واوليا ده سادات واردر كه قوملرينك اوزرينه قائملردر وحفاظ
بو حديث خصوصنده اختلاف ايتديلر ولكن فتوحات مكيه ده
كلور كه كشفا صحيحدر بورادندركه پيران طريقمزدن شيخ افتاده
خليفه سى شيخ هدايى يه خطاب ايدوب بيورمشدر كه نيجه عالملر
واردر كه حالا انلرده بنم كبى افتاده وسنك كبى محمود واردر فاعلم ذلك
* قاموا فى صعيد واحد * صعيد تراب ويا وجه ارضده صعيد
ديديكى غبارنك هوايه صعودى اعتباريله در انك ايچون فقها
ديمشلردر كه متيمم اولان كيمسه نك يدنه علوق غبار لازمدر تا كه
مس تراب ايتديكى متيقن اوله بوراده صعيد واحددن مراد مكان
واحددر اكرچه ترابله مكانك فرقى واردر زيرا مكان اعمدر يعنى
هر تراب مكان اولور ولكن هر مكان تراب اولماز قال الله تعالى
(ورفعناه مكانا عليا) يعنى سماء اربعه دن مكان ايله تعبير اولنديكه
ادريس عليه السلام اومحله مرفوع ايدى سموات ايسه حد عناصر

كثيفه دن خارجدر كه ازجمله ترابدر وبوندن فهم اولنديكه عرش
اعلانك محيط اولدوغى اشيانك جمله سى مكان مقوله سيدر كه حيز تعبير
اولنور تكيم محلنده مبيندر * فسألونى * سؤال استعطائيدر يعنى
بو قدر كثرات وتنوع حاجاتله دفعهٔ واحدهٔ بندن نسنه طلب اتسلر
بوندن مراد دركاه عز وغناى ذى الكبريايى ديوان سلاطين وملوكدن
افراز وشان حضرتى مقام الوهيته مناسب اولان وصفله اعلا
واعزازدر يعنى بو مقام سؤال مسئول عنهى ادهاش واعجاز ايدوب
سائللرك يا حرمانلرينه ويا مشقتله مطلوبلرينه وصوله دلالت ايدر
محل ايكن حق تعالى بو معنادن عالى وعجز وملال وحيرتدن متعاليدر
تكيم دعاء خضريده كلور (يامن لايشغله شان عن شان) زيرا جمله
اشيايى محيطدر وشولكه (سنفرغ لكم ايها الثقلان) بيورمشدر تهديده
محمولدر شول وجهدنكه فراغ وشغلدن برى ونصب ولغوبدن عريدر
* فاعطيت كل انسان مسألته * پس هر انسانه يعنى جميع خلايقه
مسئول ومطلوبنى اعطا اتسم زيرا برنسنه مسئول اولديغى جهتدن
مسئله ولفظدن مفهوم اولديغى وجهدن معنى وانك ايچون اسم
مخصوص وضع اولنديغى يوزدن مسمى در وبوراده سؤالى جميع
خلايقه تعميم دنصكره اعطايى انسانه تخصيص ايلدى زيرا عطاده
مقصود بالذات اولان انساندر كه عطاياى ذاتيه وعطاياى اسمائيه
اكا مخصوصدر وكذلك (وآتاكم من كل ما سألتموه) وفقنجه عطاياى
حسيه ده دخى مشار اليه وهر دورلو نعم ايله منعم عليه در قال الله تعالى
(اسبغ عليكم نعمه ظاهرة وباطنة) زيرا انسان مفضل مطلق ومقرب
حقدر پس خزائن فضل اندن ممنوع دكلدر * مانقص ذلك مما عندى *
اولكى ما نافيه وايكنجى موصوله در يعنى اول عطاء عام وانعام تام
عندمده يعنى حضورمده وملكمده اولان خزائن رحمتمدن برنسنه
نقص ايتمز معلوم اوله كه عنديت حق اصلنده عين ذاتدر پس
دلالت ايدر كه الله تعالى جميع اشيايى محيطدر شويله كه انلرله حاضر
وانلره ناظر وبلكه هر برينك يوزندن ظاهردر وقدرتى شول

مرتبه ده‌در که هیچ برمقداره منتهی اولماز بلکه علی التوالی مالانهایه
ایجاده قادر در بو جهتدن ذاتنده کمال و عدم تناهیسی اولدیغی کبی
صفاتی دخی بویله در اشته بو تقریردن مقام عندیت وانك مشتمل
اولدیغی خزائنك معناسی معلوم اولدی * الا کما ینقص المخیط *
ما موصوله ویا موصوفه ویا مصدریه‌در ای ما نقص شیئا من الاشیاء
الا مثل الذی او مثل شیء ینقصه المخیط اوالا نقصانا مثل نقصانه
فی القلة (مخیط منبر وزنی اوزرینه کسر میمله اکنه‌در ابره کبی که عجم
سوزن دیر که انکله ثوب خیاطت ایدرلر خیاط کبی قال الله تعالی
(حتی یلج الجمل فی سم الخیاط) واپلکه رشته وعرب سلك دیر بوراده
مخیط ایله مراد طرف مخیطدر یعنی اکنه اوجیدر که تسمیة البعض
باسم الکل قبیلندندر نتکیم شرع غسل ذکرایله امرایلدی مقصود
رأس ذکری غسلدر مجموعنی دکل * اذا ادخل البحر * صیغهٔ مجهولله
ونصب بحرله که مفعول ثانی اولمق اوزره‌در بحر ماء کثیری جامع اولان
مکان واسعدر انکیچون تبحر فی العلم دیرلر توسع معناسنه و بحر ملح
وعذبه شاملدر بعضیلر ملح در فقط دیمشلردر وعذبه بحر دنلمك
ملحه مقارنتله‌در نتکیم شمسله قمره قمران دینلور قال الله تعالی (بحران
هذا عذب فرات وهذا ملح اجاج) بونده ابره و بحرله تمثیل ایلدیکه
مثلدر تشبیه معقول بالمحسوسدر که افهامه تقریب ایچوندر زیرا
طرف ابره قلتده و بحر وسعت وکثرتده و بو قلتدن مقصود عدمدر
زیرا قدرت حقه کوره خزائندن برنسنه منتقص اولماز نتکیم اشارت
اولندی و بعضیلر دیدیلر که تشبیه نقصانده دکلدر زیرا عند الله
اولان نسنه‌یه نقصان کلمز ابره‌یی بحره ادخال ایسه نقصدن خالی
دکلدر بلکه عرفا اول قدره نقصان اطلاق اولنمامقدر ویاخود
فرض وتقدیر بابندندر یعنی اکر ملك حقده نقص فرض اولنسه اول
نقص بو قدر اولوردی * یا عبادی انما هی اعمالکم * هی ضمیر مبهمدر که
اعمالکم انی تفسیر ایدر یعنی برمتعلق ذهنی‌یه راجعدر که اولا اشارت
اولنوب بعده مابعدیله اخبار اولنمشدر نتکیم صاحب الکشاف (هذا

فراق بینی وبینکم) آیتنده دیمشدر که عند حلول المیعاد خضرله موسی
میاننده فراق تصور اولنوب هذا ایله اکا اشارت اولنمشدر و بعضیلر
دیدیلر که اتقی رجل وافجر رجلدن مفهوم اولان اعمال صالحه
وطالحه‌یه راجعدر وعلی کل تقدیر اعمال بوراده مطلقدر نتکیم
تفصیل آتی انی اقتضا ایدر حدیث سابقده (فبایع نفسه الخ) کبی
* احصیها لکم * احصا حصادندر که صغار حجاره در احصا وضع
حصادر که عد ایتمکدن عبارتدر اصلی بودر که طائفهٔ عرب
حساب عقود اعداددن برعقد معینه بالغ اولدقده لاجل الحفظ
انك ایچون برحصاة وضع و بعده استیناف عد ایدرلردی قال
الله تعالی (وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها) یعنی الله تعالینك
نعمتلرینه غایت یوقدر که شو غایته ایردی دیو حصاة وضع اولنه
واحصا واحاطه اراسنده فرق بودر که احاطه موجود ومعدومه
عامدر وهر معلومده دخی مستعملدر احصا ایسه موجود ده اولور
فقط (لکم) ده لام اجلیه‌در یعنی سزك ایچون اول اعمالی احصا وحفظ
ایدرم مقصود ملائکهٔ حافظون صحف اعمالده حفظ ایدرلر دیمکدر
یوخسه علمله حفظ دکل زیرا علمله اولان حفظده الزام حجت قوی
اولماز کما لا یخفی علی المتأمل * ثم اوفیکم ایاها * بعده اول اعمالی سزه
توفیه ایدرم یعنی یوم قیامتده تامهٔ وافیه سزه تأدیه ایدرم مقصود اجر
وجزاسنی اعطادر قال الله تعالی (وانما توفون اجورکم یوم القیمة)
وبونده توفیه لفظنده اشارت واردر که بعض اجور واجزیه دنیاده
واقع اولور وتأخیر توفیه‌یه باعث بودر که دنیا دار العمل وآخرت
دار الجزادر کما ورد (الدنیا مزرعة الاخرة) و بردخی صلحا ایچون اعداد
اولنان عطایه دنیانك وسعتی یوقدر وحال فسقا دخی بویله‌در زیرا
حدیثده کلمشدر که هر کافرك ضرسی احد طاغی و بدنی غلظتندن
اوچ کونلك مسافه قدر اولسه کرکدر پس یالکز بدنلری دنیایه
صغمیاجق اسباب عذاب دخی ضم اولنیجق نوجهله کنجایش بولور
ولکن جنت وجهنمدن اوسعدر زیرا دار رحمت وفضلدر * فمن وجد

خيرا * پس هر كيمكه خير بولا كه مايثاب عليه اولان عمل واجريدر
وبعض نسخ صحيحه ده (فمن عمل خيرا) دوشمشدر يعنى پس هر كيمكه
اجر وثوابه دائر عمل اشليه ولكن نسخهٔ اولى اولادر زيرا حفظ مذكوره
مناسب اولان وجداندر * فليحمد الله * پس حق تعالينك توفيق
طاعت وفضل ورحمتنه حمد ايلسون كه استعداد ازليسنك حكمى
انى بوغايت حميده يه ايركوردى پس بونده خيرى حق تعالى يه اضافته
اشارت واردر زيرا الله تعالى محمود اولمغه فعل جميل لازمدر وفعل
جميله توفيق انندر بوجهتدن فعل اكا مضاف وحمد اكا راجعدر
(والحمد لله تعالى على توفيق الطاعة حمدا يستغرق كل ساعة)
* ومن وجد غير ذلك * وهر كيمكه خيرك غيرنى بولا كه شردر وشرك
عدم تصريحى مقابلندن معلوم اولمغله در زيرا خير وشر برى برينه
مغايردر وبردخى ذكر شرى ترك ايتمك آداب وحسن محاوره ومخاطبه دندر
قال الله تعالى حكاية (اشر اريد بمن فى الارض) يعنى شرده ارادت حقه
نسبت اولنمدى خيرده اولديغى كبى تنكيم كلور (ام اراد بهم ربهم رشدا)
وبوراده غير ذلك ده مباح داخل دكلدر تنكيم بعضيلر زعم ايتديلر
زيرا مباح فى الحقيقه لا خير ولا شر يعنى لا يثاب عليه ولا يعاقب عليه
قبيلندندر بوراده مراد ايسه خير وشر شرعيدر كه ثواب وعقابه
دائردر فاعلم ذلك * فلا يلومن الا نفسه * لوم بر كيمسه يى لؤمه يعنى
ضد كرم اولان نسنه يه نسبت ايتمكله خوار لمقدر وبعض شعراء جاهليه
ديمشدر اذا المرء لم يدنس من اللؤم عرضه (فكل رداء يرتديه جميل) يعنى بس
كندى نفسنى لوم ايلسون انجق واول معنا بى حقنه ارجاع ايتمسون
زيرا (يداك اوكتا وفوك نفخ) قبيلندندر الحاصل حقك انك حقنده
شرى خلق ايتدوكى بطريق الظلم دكل بلكه موجب استعدادنى
اظهار طريقيله در زيرا حق حلاقدر كه عبدك صرف اختيار ايتدوكى
نسنه يى بلا تأخير خلق ايدر والا عجز وحكمتدن عدول لازم كلور
بوجهتدن كيمسه سنده نحاس وذهبدن نه وار ايسه ظهوره كلن اودر
وانى اخراج ايده نه ملامت اولماز زيرا ملامت التون اولديغى كيمسه دن

نحاس اخراجيله اولور انده خود نحاسدن غيرى يوقدر بو معنادن
فعلى تأكيد ايلدى كه فلا يلومن در زيرا بونده حضرت ذاتى زياده تنزيه
واردر انكيچون حديثده كلور كه (والشر ليس اليك) وبوندن اهل جنتك
(وآخر دعويهم ان الحمد لله رب العالمين) سرى واهل نارك (فلا تلومونى
ولوموا انفسكم) امرى باهر اولور كه برى حال سعداء وبرى حال
اشقيادر وبوندن فهم اولنور كه اول وقتده اهل ناره عين ثابته لرينك
احوالى منكشف اولوب معاقب اولدقلرى عدل الهى وسر ازليه يه
دائر اولديغن بلسلر كركدر انكيچون نفسلرنى لوم ايدرلر وبزم كناهمزندر كه
بووجهله مبتلا اولدق ديمزلر اشته بودر كه الله تعالى الزام حجت وكشف
حقيقت ايتمدكجه كيمسه يى معذب ايتمسه كركدر زياده ايسه بومعنى مكاشفه
روشن ومحجوبه خفيدر كه محجوب سر قدره آخرتده واقف اولور

* الخامس والعشرون *

بو حديث شريف دخى حديث سابق كبى ابوذر غفارى رضى الله عنه
روايتى ومسلم تخريجى ايله ثابت اولمشدر * ان ناسا من اصحاب رسول الله
صلى الله عليه وسلم * ناس انسك جمعيدر كه جمع عزيز در اصلنده
اناسدر كه همزه سى حذف اولنمشدر ناس ينوس نوسا دينلور
اضطرب وتحرك معناسنه بوصورتده ناسده بحسب اللغه
جن دخى داخل اولور زيرا انده دخى حركت واضطراب
معناسى واردر وبعضيلر نسى دن مقلوبدر ديديلر انكيچون آدم
نسيانه نسبت اولندى (كما قالوا اول الناس اول الناسى) ولفظ ناس
كرچه عامهٔ افراد بشره شاملدر ولكن كاهيجه كمال انسانيت
ايله متصف اولنلر مراد اولور كه فضلادر زيرا اسم مجرددن
فائده اولماز واشرافى عامى يه اضافت ايدوب افاضل الناس ديمكده
تعظيم بولنماز بوراده ناسدن مراد اصحاب رسول الله دن برجماعت
فاضله در كه فقراء مهاجريندر فضلارى بودر كه حرفت نبويهٔ فقر ايله
موصوفلر وهجرتده تقدم ايله معروفلر ومشاهدهٔ حضورله مغبوطلر
وقرآنده ممدوحلردر انكيچون كوثرى ابتدا بونلر ايچرلر وباب جنتى

دق ایدوب قبل الکل انلر آجرلر وطبقات صحابه اصول حدیثده
مذکوره‌در اورادن طلب اولنه وعدد صحابه مضبوط دکلدر اکرچه
انتقال نبویدنصکره موجود اولان رواة احادیث یوز اون دوزت
بیکدر دیو روایت ایلدیلر و بونلردن آخر وفات ایدن ابوالطفیل
عامر بن واثلة اللیثی درکه انتقال نبویدن یوزنجی سنه‌ده مکهٔ مکرمه‌ده
وداع عالم فانی ایدوب مقام عندیت ایله مکرم اولمشلردر رضی الله عنه
زیرا جناب نبوت صلی الله علیه وسلم خرامان مقام وسیله اولمزدن
مقدم اخبار ایدوب بیورمشلر ایدیکه (علی رأس مائة سنة
لایبقی علی وجه الارض ممن هو علیها الیوم احد) پس بومعنی معجزات
نبویه‌دن عد اولندی زیرا قبل الوقوع اخبار صحیحدر * قالوا
یارسول الله * یعنی دفع خاطره ایچون سؤال ورغبت اعمالده کمالرندن
عرض حال ایدوب دیدیلرکه یارسول الله * ذهب اهل الدثور
بالاجور * دثور فلوس وزنی اوزره دثرك جمعیدر فلس کبی مال کثیر
معناسنه بالاجورده باتعدیه ایچوندر باء ملابسه اولمق دخی جائزدر
اکرچه اولکی اشهردر اجور اجرك جمعیدر اجر ثواب عملده
وعقدله وعقد مجراسنه جاری اولان یرده مستعملدر جزا اندن
اعمدرکه نافع وضارده وعقدله وغیر عقدله اولانده استعمال اولنور
یعنی اغنیاء واهل اموال کثیره اولنلر اجور عظیمه وثوبات جزیله
کوتوردیلر ویاخودا کاملابس اولدقلری حالده کتدیلر مراد اعمال
کثیره یوزندن اجر عظیمه نائل اولدقلرن اخباردر زیرا اجر وثوابك
کثرتی کثرت اعماله منوطدر اکرچه اخلاصك دخی طبقاتنه کوره
باشقه تأثیری واردر یا نوجهله اجور کثیره‌یه محل اولدیلر دیو
سؤال یری کلدکده جواب وبردیلرکه * یصلون کما نصلی * ما
مصدریه‌در فعل مستقبل اوزرینه داخل اولان ان ناصبه کبی نصلی
دینلدی نون جمله سائل جمع اولمغله صلاتدن مراد صلاة مفروضهٔ
شرعیه‌در تکیم مقامدن مأخوذدر یعنی بز قیلدیغمز کبی انلر دخی
نماز قیلورلر یعنی صلاتده مشترکلرزکه بوخصوصده مابینمزده مساوات

واردر زیرا صلاتك فرضیتی اغنیا وفقرایه برابردر * ویصومون کما
نصوم * یعنی بزم شهر رمضانی صیاممز کبی انلر دخی صائم اولور
وصوم فرضده فقرا واغنیانك بری برلرندن امتیازلری یوقدر مقصود
صورت صومدر صورت صلاة کبیکه عدم فرق صورتده‌در والا
نیت واخلاص ومراعات شروع وقیود وعدم مراعاتله فرق ظاهردرکه
ابرار مقربین درجه‌سنه ایرمز * ویتصدقون بفضول اموالهم *
فضول فضلك جمعیدر ضد نقص معناسنه وفضیلت دیرلر الدرجة
الرفیعة فی الفضل معناسنه پس فضلده مرتبهٔ عالیه صاحبنه اهل
فضیلت دیرلر ودعاده کلور (آت محمدا الوسیلة والفضیلة) یعنی وسیله‌دن
مراد مقام صوزینك اعلاسی وفضیلتدن مقصود مرتبهٔ کمالك
اسنا ومنتهاسیدر (معنی بودرکه واغنیا اولنلر مالرینك زیاده‌سنی
نفقه‌دن زائدنی فقرایه تصدق ایدرلر واجر عظیم بولورلر بز ایسه
فقریمز سببیله اندن محرومز پس انلره نوجهله لاحق اولالم دیو اظهار
تحسر وابراز قصور وحسن حاله غبطه‌در یوخسه حسد دکل
وفی الحدیث (لاحسد الا فی العلم والمال) یعنی علم وماله غبطه صورت
حسدده اولمغله اندن حسد ایله تعبیر اولندی پس صاحب العلم والمال
محسود ومغبوطدر زیرا نشر علم وخیرات اعمال فاضله راجحه‌دندر
ومنع وعطا بعض مقامده ممدوح وبعض محلده مذموم اولدیغی کبی
حسد وسائر صفات متضاده دخی بویله‌درکه شارع هر بری ایچون
برموضع تعیین ایتمشدرکه سائر شرایعده بومعنی یوغیدی اشته
(بعثت لاتمم مکارم الاخلاق) حدیثنك بعض اسراری بودرکه رمز
اولندی * قال * یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم جوابده بیوردیکه
* اولیس قد جعل الله لکم ما تصدقون * همزهٔ استفهام نفیك مابعدنی
تقریر ایچوندر وواوك معطوف علیهی محذوفدر تقدیری الیس لکم
ثواب مثل ثواب الاغنیاء ولیس قد جعل الله لکم ماتتصدقون به
دیمکدرکه تصدقون روایت محدثین اوزره تشدید صاد ودال‌ایله‌در
ولغته کوره تخفیف صادله دخی جائزدرکه اصلنده تتصدقون در

(تنزل الملائكة) كبى وماقبلنده بفضول دلالت ايدركه بوراده جار
ومجرور محذوفدركه به در (وجعل برقاچ معنايه كلور بوراده شرع
وتعيين ديمكدر (جعل الله الصلوات المفروضة خمسا) كبى زيرا بونده
جعل حكم شرعيدر پس ديمك اولوركه اى فقراء يامالكز يوغيسه
الله تعالى سزه انى تصدق وبذل ايده جك نسنه مشروع قيلديغى
وتصدقه بدل عمل تعيين ايتديكى يعنى قيلدى وايتدى واول عمل
مشروعات آتيه در * ان بكل تسبيحة صدقة * بكل ده با
مقابله ايچوندر ان لكم تقديرنده كه بكل خبر مقدره متعلقدر
صدقه ان نك اسميدر بعض نسخه ده لام واقع اولمشدر تسبيح
الله تعالى يى قولا وفعلا ونية تنزيهدر وتاء وحدت وافراد
ايچوندر يعنى هر بر تسبيحكز مقابله سنده سزك ايچون براجر
واردر اجر صدقه كبى الحاصل بركره سبحان الله ويا سبوح قدوس
وياغيرى تنزيهاتدن بركلمه سويلمك صدقه يه بدلدركه اغنيانك
تصدقله بولديغى اجرى سز بركره نيت خالصه ولسان طاهرله
سبحان الله ديمكله بولورسز پس بوندن فهم اولنوركه اغنيايه كوره
تصدق نيجه ايسه فقرايه كوره تسبيح دخى بويله در وبلكه فقرانك
تسبيحى اغنيانك صدقه سندن افضلدر زيرا اكرچه صدقه حسناتدندر
وخير متعديدر ولكن ذكر خصوصا كلمهٔ طيبه احسن الحسناتدر
وشرف زائدى واردر زيرا ذكر حقه وصدقه خلقه متعلقدر وذاكرى
حق ذكر ايدر (فاذكرونى اذكركم) كبى متصدقى ايسه خلق ذكر ايدر
خلقك ذكرندن ايسه حقك ذكرى اعلادر وفى الحديث (ياعلى
لان يهدى الله بك رجلا خير لك من حمر النعم) يعنى ياعلى سنك يوزكدن
بركيمسه هدايت بولوب توحيدى اعتقاد واقرار ايلمك عربك اعلى
نفيسه سنى تصدقدن افضلدر زيرا تصدق درجات جنته موصل
(لن تنالوا البر حتى تنفقوا) كبى هدايت ايسه قربات حضرته وسيله در
(وانك لتهدى الى صراط مستقيم صراط الله) كبى * وكل تكبيرة
صدقة * تكبير الله اكبر والله اجل واعظم وامثالى ديمكدركه تعظيم

حقه دائردر بوراده كلمهٔ كل رفعله مبتدأ وصدقه خبرى وبعد الجمله
محل ان اوزرينه معطوفدر وبعضيلر ديديلركه كل مجروردركه بكل
تسبيحة ده مدخول جار اوزرينه وصدقه نصبله اسم ان اوزرينه
معطوفدر ما كل سوداء تمرة وبيضاء شحمة كبيكه عند القراء جائز
وعند الجمهور غير جائزدر حرف واحدك عاملين مختلفين مقامنه قائم
اولمغه قوتى يوقدر بعدذا بوراده اسلوب تركيب تغيير اولندى زيرا
سوقى خفيفدر واخباردن حكمه انتقال واردركه حكم اخباردن اقوادر
* وكل تحميدة صدقة * تحميد الحمد لله ونظائرينى قولدركه الله تعالى يه
ثنا ومحمودك كمالنى اظهاردر وحديثده كلور (اللهم لك الحمد شكرا
ولك المنة فضلا) سكا حمدم نعم عظيمه يه شكر طريقيله ومنتم فضل
معناسنه در يوخسه امتنان معناسنه دكل پس منت سنكدر ديمك من
وفضل وكرم سنكدر ديمكدر فاعرف جدا * وكل تهليلة صدقة * تهليل
لا اله الا الله ولا اله الا انا ولا اله الا انت ولا اله الا هو ولا معبود الا الله
ولا مقصود الا الله ولا موجود الا الله وبونلرك مؤداسنى افاده ايدر
كلمات توحيد ديمكدر تهليلى تأخير ايتدى زيرا نفى واثباتى مشتمل
اولمغله صفات ثبوتيه وسلبيه وتعين ولاتعين مرتبه لرينى جامعدر
انك ايچون افضل الاذكار لا اله الا الله دينلدى پس الله الله وهو هو
ديو وغيرى وجهله ذكر ايتمكدن كلمهٔ طيبه توحيدله ذكر ايتمك افضلدر زيرا
تركيبك متضمن اولديغى افراد متضمن دكلدر * وامر بمعروف صدقة *
امر رفعله مبتدادر زيرا معروفله مقيد اولمغله نكرهٔ مخصصه كبيدر
وياخود تمرة خير من جرادة قبيلندندر صدقه خبردر وبعض محدثين
صدقه يى نصبله وامرى جرله قراءت ايتمشلردر ماقبلى كبى معروف
شول فعلدركه شرعا وعقلا حسنى معروف اوله ضدى منكردركه
شرعله وعقلله حسنى بلنمش اوله بو سببدن جود ده اقتصاده
معروف ديديلر زيرا اقتصاد شرعده وعقولده مستحسندر
وحق تعالى يه معروف ديديلر زيرا مشهور ومألوف وجليدر اكر خفى
اولوب معروف اولمسه منكر ديمك لازم كلوردى حاشا كه الله تعالى منكر اوله

زیرا عند العقلاء معروف وعند اولی الابصار مشهوددر * ونهی
عن منکر صدقة * بونك اعرابی ماقبلی کبیدر بونده امر معروف
ونهی منکرك تنکیری تقلیل ایچوندر زیرا بونوعك قلیلی امور سابقه
مقامنده قائم اولور فکیف کثیری و بعضیلر دیدیلرکه تنوین افراد
ایچوندر کل افرادی کبی یعنی افراد امر معروف ونهی منکرك هر فردنده
حکم صدقه ثابتدر بلکه بونوعك ثوابی غیرك ثوابندن اکثردر زیرا
فرض کفایه در تسبیح وامثالی ایسه نوافلدر ثواب فرض ایسه ثواب
نافله دن اکثردر نتکیم حدیث قدسیده کلور (وماتقرب الی عبدی
بشیء احب الی مماافترضت علیه) و بعض روایاتده کلورکه فرضك
نافله اوزرینه ثوابی یتمش قات زیاده در و بوندن امر ونهیك تأخیری
فضلنه بناء اولدیغی معلوم اولدی زیرا امر ونهی خاصه نك شانیدر
عامه نك دکل انك ایچون امر ونهی اهلی سائر خواصله جنت فردوسه
داخل اولورلر وتقلیل امر ونهی بودرکه مثلا برمؤمن اوبر وقتده
ذکرالله ایتسه که امر باینددر بومرتبه قلیلدر واکرذکر کثیرله ذکروافراد
محظوراتك جمله سندن نهی ایتسه بومرتبه کثیردر ومنکری یالکز
قلبله انکار ایتمك ادنای ایماندرکه ایمان مثقالیدر ولسانله انکار ویدایله
تغییر ایلمك اعلای ایماندر ایمان دیناریدر و برماده ایله اوقات مختلفه ده
امر ایتمك کثیردر نهی دخی بویله در پس امر ونهیك تعددی
مأمور به ومنهی عنهك تعددی کبی اولور بعد ذا بومقامده سؤال
وارد اولورکه اغنیا دخی تصدقلرندن ماعدا نوافل فقرایی وجوده
کتورسه لر شکوای فقرا حالی اوزرینه قالور زیرا ینه اغنیا فقرایی
سبق ایتمش اولور جواب بودرکه مقصود فقرا تحصیل ثواب صدقه در
بوخصه زیادهٔ مطلقه یی نفی دکلدر ولکن بومحل مناقشه دن خالی
دکلدر زیرا مراد فقرا طلب مساواتدر پس جواب بودرکه غیری حدیثله
تقیید اولنمشدرکه اغنیا فقرانك ایتدیکی ذکری ایدوب هرذکرلك
یاننه صدقه دخی ضم ایدسه لر ینه ثواب فقرا یدیرلر زیرا اغنیا ئله فقرا
بردکلدرکه فقر حرفت نبویه در بوجهتدن بوایکیسنك میاننده فرق

ندر دیمك کلام ساقطدر زیرا فقر فی الحقیقه عبدك وغنا حقك صفت
ذاتیه سیدر (وامام غزالی رحمه الله دیمشدرکه کافر فقیر عذابی کافر
غنیدن اخفدر پس فقر کافره نافع اولیجق مؤمنه نیچه نافع اولماز
(والید العلیا خیر من الید السفلی) ده ید علیا ایله مراد یدالله و ید سفلا ایله
مقصود ید غنی درکه ید منفقه در زیرا اعطاء صدقه ده شرط
بودرکه غنی یدنی پست وکفنی بسط ایدوب فقیره آل شونی دیمکدر
بوصورتده فقیرك یدی علیا ومعطی اولان غنینك یدی سفلی اولور
ولکن فقیر اول صدقه یی قبض ایتمزدن اول الله تعالی انی قبض ایدوب
یرینه بدنه غیری صدقه وضع ایدرکه فقیرك اخذ ایتدیکی اول بدلدر
واصلی حقله بله درکه تربیه ایچون انی حفظ ایلر پس بونده فقیر حق
مقامنه قائم اولدی وفقر افضل اولمق ظهور بولدی (وجدت فلم تطعمنی
رمز ایتدیکی فضل فقر بلندی وفقرك مذموم وکفر اولانی حقه
احتیاجی نسیان وخلقدن تکففدر و بعض اهل اللهك دریوزه قلدیغی
صدقه ایله خلق حقه تقریب ایچوندر زیرا مؤمنلره شفقتلری غالبدر
اکرچه سؤال غیر منهیدر ورسول الله صلی الله علیه وسلم اخر عمرنده
غنی ایدی دیمك فی الجمله معاشده شعتنه کوره در زیرا خیبری فتحده
قریهٔ فدك وامثالنی کندینه خاص قلمشدی نتکیم حراثت وزراعت
ایتدی دیمك اول قرانك ارضنی اعماله دائردر والا رسول اللهك بالذات
کندی طرفندن آدم تعیین ایدوب زراعت وحراثت ایتدردیکی یوقدر
وغنای دخی قبول ایتمدی اکرچه خزائن ارض وسموات اکا مسلم ایدی
بوجهتدن دنیادن انتقاللرنده درعلری بریهودیده برصاع شعیره
مرهونه قالوب صکره حضرت صدیق رضی الله عنه ایام خلافتنده
فك ایدوب درع مذکوره یی بیت ماله وضع ایتدی زیرا انبیاده مال میراث
اولماز وورثهٔ انبیاده دخی یوقدر صوفیا بومعنادن اوتوری افتح
عینك وماسوادن بالکلیه تجرد ایده کور وظاهر و باطنی تعریه ایله
طریق انبیایه کروب کیده کور * وفی بضع احدکم صدقة * بضع
باء موحده نك ضمی وضاد معجمه نك سکونیله جماع معناسنه در وامام

راغب دیمشدرکه بضعه فتحـله برقطعه لحمدرکه بضع وقطع اولنور صکره بضع ایله بالضم فرجدن کنایه اولدی وملکت بضعها دنلدی تزوجتها معناسنه و باضعها باشرها وفلان بضعة منی یعنی جسدمدن جزء مجراسنه جاریدر زیرا اقربی واردر دیمکدر نتکیم حضرت فاطمه رضی الله عنها حقنده وارد اولمشدر نتکیم (یا علی انت منی بمنزلة هرون من موسی) ده من اتصالیه قربه مذکوره دالدر معنای حدیث بودرکه وسزك بریکزك منکوحه و یا مملوکه سیله جماعنده صدقه واردر بوراده و بـبضع احدکم دیمدیکنده اشارت واردرکه جماع اول زمان صدقه اولورکه مباشرتیله عفاف نفس یعنی نفسی حرامدن کف ونظر وفکر وهم وعزمدن منع و یا اداء حق زوجه و یا حصول ولد صالح نیت ایلیه واکر مجرد التذاذ وشهوت ایچون اولورسه صدقه یرینه کچمز قال الله تعالی (فالآن باشروهن وابتغوا ما کتب الله لکم) یعنی ولد صالح ابتغا وطلب ایتمـك شرط نکاحدندر زیرا تسلسل وجوده داعی ظهور نور تجلی یه باعثدر زیرا انسـان مرآت حقدر ودخی اولاد صالح دعوله وفقجه خیرله دعایه بادیدر و بوتقریردن فهم اولنورکه ظاهر حدیث وطئك مطلقا صدقه اولماسن اقتضا ایتمز یعنی نیت ایتمز ایسه ده نتکیم زناده نیت بولنمسه دخی آثم درکما زعمه بعضهم پس وطیء نیت ایله صدقه اولور وزنا دخی بویله درکه نیت ایله آثم اولور مثلا برکیمسه زوجه سی فراشنده بولدیغی اجنبیه یه بیلیوب مجامعت ایتسه آثم اولماز انکیچون فقها دیدیلرکه مثاب اولمغه صحت عبادت شرط دکلدر بلکه عبادت فاسده دخی تعمد ایتمیجك نیتی اوزرینه مثاب اولور کندینی طهارت اوزرینـه ظن ایدوب محدث ایکن نماز قلمق کبی پس برکیمسه زنا قصدیله برفاحشه یه داخل اولوب انك فراشنده کندی خاتونی بولوب بیلیوب جماع ایتسه آثم اولور زیرا فعلی نیتنه راجعدر نتکیم خاتوننه قز قرنداشی ملاحظه سیله جماع ایتمك دخی بویله در * قالوا یا رسول الله * یعنی جماع ظاهرا امور شهویه دن اولمغله انده اجر وثواب صدقه اولدیغن استبعاداسؤال ایدوب دیدیلرکه یا رسول الله

* ایأتی احدنا شهوته ویکون له فیهـا اجر * یعنی بزم بریمز منکوحه و یا مملوکه سی یانته برای قضـاء شهوت کلورده انکیچون انده اجر وثواب اولورمی یعنی بو ایش عقلا مستبعد ومستنکردر زیرا شهوت حظ طبیعتدر طبیعت ایسـه سفلی واجر وثواب علویدر انکیچون دفتر عمل صالح علیینده وضع اولنورکه اکا کتاب ابرار دیرلر صحیفـهٔ عمل طالح سجینده وضع اولندیغی کبیکه اکا کتاب الفجار دیرلر نتکیم قرآنده مبیندر * قال * رسول الله صلی الله علیه وسلم انلرك استبعاد ایتدکلری نسنه یه بطریق الحکمة والقیـاس تقریر ایدوب بیوردیلر * ارایتم * خبر و یریکز بکا زیرا رؤیت اخبـار سبب اولمغله سبب ایله مسببدن تعبیر اولندی و بالاده تقریر اولندیکه اکر رؤیتدن مراد رؤیت بصریه اولورسه سبب بعید اولور زیرا رؤیت حسیه علمه وعلم دخی اخبـاره سببدر واکر رؤیت قلبیه اولورسه سبب قریب اولور * لو وضعها فی حرام * اکر اول شهوتی حرامه وضع ایتسـه یعنی زنا طریقله دفع توقان ایلسـه بونده زنادن حرامله تعبیر ایلدی زیرا افحش محرماتندر انکیچون دنیـاده شهواته اتباع ایدنلر آخرتده جیفه دن بد رایحـه ایله قبرلرندن مبعوث اولوب اهل محشـر انلری استقذار ایتسـه لر کرکدر * اکان علیه وزر * اسـتفهام تقریر ایچوندر وزر کسرله ثقل وحمل ثقیل معناسنـه در انك ایچون اثمه وزر دینلدی زیرا آخرتده مذنب اوزرینه حمل ثقیلدر قال الله تعـالی (ولیحملن اثقالهم واثقـالا مع اثقالهم) یعنی سنت سیئه وضع وابتـداع ایدنلر کندی وضعلری بارندن غیری اول سیئه ایله عمل ایدنلرك باری قدر دخی باریوکلنورلر زیرا ضال ومضل اولمشلردر انکیچون حق تعـالی بیورر (زدناهم عذابا فوق العذاب) یعنی اول وضع حرامده انك اوزرینه عقوبت ترتب ایده جك کناه اولورمی یعنی اولور واشلدیکی ایش عقبات قیامتده اوزرینه بارکران اولور وعقوبت عظیمه بولور و بوندن فهم اولنورکه وزر اولمق تعمد ونیتله در زیرا حرام دیدی حرامه ایسه تعمد بولنمدقجه خطاء معفو قبیلندن اولور * فکذا اذا وضعها فی حلال

كان له اجر * اى كان له اجر بو ضعه او كان لاجل وضعه اجر بو صورتده اجر اسم كان اولور و بعض اهل حديث اجرى نصبله ضبط ايتديلر بو صورتده اجر خبر كان اولوب اسمى تحتنده مستتر اولور اى كان ذلك الوضع له اجرا اولكبسى شريعته موافقدر كه على حده اجر وعمل اثبات ايدر وايكنجيسى حقيقته مطابقدر كه فى الحقيقه اجر وعمل بردر كه عملك تمثل ايتديكى اجر ينه اول عملدر كه صورتين مختلفين ده ظهور ايتمشدر افعال بويله اولديغى كبى اماكن دخى بويله در مثلا جنتده وسيله مقامندن مراد روضهٔ مقدسه در ولكن هر برى موطننه كوره تمثل ايتمشدر فافهم جدا (بعد ذا بو حديث شريفده تجويز قياس ايدنلره دليل واردر اكثر اصوليين كبى زيرا ضد اصلده ضد حكم اثبات اولندى يعنى وطئ حلالده ثواب صدقه اوليجق ضدى اولان زناده وزر ثابت اولديكه ضد ثوابدر تنكيم (من مات لا يشرك بالله شيئا دخل الجنة) نك ضدى من مات يشرك بالله شيئا دخل النار در وكذلك (طوبى لمن طال عمره وحسن عمله) نك ضدى ويل لمن طال عمره وساء عمله در وعلى هذا كه نظائرى بسيار در و بعض تابعين كه قياسى ذم ايتديلر يا نصه مخالف ويا بعض شروطى مفقود اولان قياسه محمولدر پس قياسله عمل صحيحدر كه قياس ادلهٔ اربعه دن بريدر تنكيم محلنده مبيندر

* السادس والعشرون *

* كل سُلامى * سلامى ضمله وخفت لامله حبارى وزنى اوزرينه در جمعى سلاميات كلور حباريات كبى كذا فى القاموس (و بعضيلر واحد وجمعى برابردر ديديلر ولكن ضيق ادراكدندر زيرا افراد و جمعده نظائرى اولان كلمه ده دعواى تسويه ممنوعدر سلامى او چيوز التمش مفصلدر تنكيم غيرى حديثده تصريح اولنمشدر مفصِل كسر صادله وفتحله بدنده ملتقى العظمين در و بدن انسانده مفاصل مذكوره اولديغى كبى اوچيوز التمش عرق يعنى طمر دخى واردر كه يوز سكسانى ساكن و يوز سكسانى متحركدر شويله كه اكر ساكن متحرك ويا متحرك

ساكن اولسه مانع نوم اولوب راحتنه خلل ويرر كذا قاله سهل بن عبد الله التسترى قدس الله سره * من الناس * كل سلامى يه صفتدر تقديرى كل سلامى التى فى كل فرد من افراد الناس ديمكدر كه من الناس فى الحقيقه كل فردى بياندر فاما صورتده من فى معناسنه در تنكيم قرآنده كلور (ماذا خلقوا من الارض) اى فى الارض * عليه صدقة * عليه ضميرى تذكير اولندى مع هذا سلامى مؤنثدر عضو ويا مفصل ويا كل اعتباريله زيرا اكرچه كلمهٔ كل مدخولنك افرادنى احاطه ايچون داخل وتذكير وتأنيث واعرابده اعتبار مضاف اليهدر (كل امر ذى بال (وكل نفس ذائقة الموت) كبى فاما صورت ابتداده ومضاف وقوعى فى الجمله اعتبارنى مصححدر (يعنى هر مسلم مكلف اوزرينه عدد مفاصلى قدر بطريق الشكر لله تعالى صدقه لازمدر زيرا قبض و بسط و جلب منفعت ودفع مضرت بو مفاصله منوط اولمغله نعم جليله دندر علما ديديلر كه صدقه يى سلامى اوزرينه ايجاب ايلديكى مجازدر زيرا فى الحقيقه صدقه صاحب سلامى اوزرينه لازمدر ولكن ظاهر اولان بودر كه بوراده على تعليل ايچوندر تنكيم قرآنده كلور (ولتكبروا الله على ما هديكم) اى لاجل هدايتكم يعنى اول سلامى يه شكردن اوتورى صدقه لازمدر لاجل الهدايه تكبير وتعظيم لازم كلديكى كبى (صورت استعلاده ايراد اولنديغى وجوب صدقه يه اشارتدر * كلَّ يوم تطلع فيه الشمس * كل نصبله در كه عاملى عليه در اى كل سلامى وجب عليه او ثبت لاجله كل يوم الخ بالاده يوم تقرير اولنمشدر (طلوع ظهور معناسنه در وطلوع شمسدن استعاره اولنوب طلع عليه افلان دنلدى ظهر وا تانا معناسنه وطلع عليه اى علمه وطلع عنه اى غاب فهو ضد وشمس فلك رابعك كوكبيدر كه بين الافلاك توسطندن اوتورى شمس دنلدى شمسهٔ قلاده دنكه ميانكين ديدكلريدر يعنى قلاده نك چاق اورتاسنده اولان جوهر نفيس كبيردر (يعنى هر كون كه انده كونش طلوع ايدر جديدا صدقه لازمدر يوخسه بر كونك صدقه سى جميع ايامك صدقه سنه كافى اولماز زيرا هر كون برأسه مستقل اولمغله تنكيم طلوع وغروب اكا شاهددر

حكم دخی تجدد ايدر و بعضيلر تجويز ايدوب ديديلركه يوم رفعله مبتدا اولورسه مابعدنده اولان جمله لرحذف عائدله اخبار اولورلر تعدل فيه تعين فيه معناسنه بو صورتده استيناف يعنی عدد سلامی قدر صدقه يه كيم قادر اولور ديو سؤال ايدەنه جواب اولورو بو تقريراوزرينه تطلع فيه الشمس يومك صفت كاشفه يعنی موضحه سی اولور رفع توهم ايچون زيرا وقت اولوركه يوم له مطلق وقت مراد اولور وعلم نحوده مسطوردركه نكراتده تخصيص اشتراكی تقليل ايچوندر رجل عالم كبی ومعارفده توضيح احتمالی رفع ايچوندر زيد الظريف كبی * تعدل بين اثنين صدقة * خطاب اوزرينه در غيبت اوزرينه دكل پس عدله خطاب شاننده اولنلرك جمله سنه شاملدر (ولوتری اذالمجرمون) كبی كه خصوص اوزرينه رائی يه خطاب دكلدر بلكه رؤيتله خطابه صالح اولنلره عامدر عدل تسويه در يعنی برنسنه بی برنسنه ايله برابر قلمقدر واعتدال تناسبدر بوراده فعل مصدر تقديرنده مبتدا وصدقه خبر اولوب مجموعی كل كلمه سنه خبردر (وتسمع بالمعيدی خير من ان تراه) كبی وقرآنده (ومن آياته يريكم البرق) يعنی بو مقوله مواضعده فعلك متضمن اولديغی حدثه نظرا اولنور هيئت فعله دكل وبعضيلر ديديلركه اصلنده (ان تسمع وان يريكم) در واثنين دن مراد متحاكمين ويا متخاصمين ويا متهاجرين در پس ديمك اولوركه ايكی كيمسه اراسنی اصلاح وتقويم ايلمك صدقه در زيرا مخاصمه قبيح قول وفعل دن خالی دكلدر بناء علی هذا اصلاح ذات البين ايتمك قبيحدن وقايه اولمغله باعث اجر وثواب اولدی ولكن شرط اصلاح وتعديل بودركه حلالی حرام وحرامی حلال قلميه كه حد شرعی تجاوز در اگرچه بعض مواده فی الجمله كذب جائز وجاريدر زيرا جائزكه صدق دوام عداوته سبب اوله انكيچون محلنه كوره كذب صدقدن اولی اولور قال الله تعالی (انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بين اخويكم) وتأليف قلوب فضيلتندن اوتوری محل امتنانده واقع اولوب (فالف بين قلوبهم) وارد اولمشدر وبعض احاديثده اصلاح ذات البين صلاة وصيام

وصدقه اوزرينه تفضيل اولنمشدر زيرا اصلاح خواطر اصلاح كعبه وبلكه دخی اعلادر زيرا قلب بناء الهيدر وانك عمارتنه سعی ايتمك مزيد رضوانه وسيله در * وتعين الرجل فی دابته فتحمله عليها * بو دخی خطابدر وتأويل مصدرده در الرجلده الف لام عهد ذهنی ايچوندركه خارجده غير معين مراددر پس آشنا وبيگانه يه شاملدر وبلكه كافره بله كفر وضلالك غيری موادده مساعده مشروعدر فی دابته حذف مضاف اوزرينه دركه فی ركوب دابته ديمكدر دابه ديبيب دندركه مشی خفيف در لغتده جمله حيوانه اطلاق اولنور وعرف عامده مركوبده غالبدر خيل وبغال وحمير كبی قال الله تعالی (ومن آياته خلق السموات والارض وما بث فيهما من دابة) بوراده دابه ايله مراد حيدر مسببك اسمی سبب اوزرينه اطلاق طريقيله زيرا ديبيه سبب حياتدر بو معنايه ملائكه دخی دابه ده داخل اولمش اولور وجائزدركه من دابة دن صكره والملائكة تقديرا ولنه نتكيم (ولله يسجد ما فی السموات وما فی الارض من دابة والملائكة) انی تأييد ايدر زيرا قرآن عظيمك بعضی بعضنی تفسير ايدر وبقية وجوه روح البيان نام تفسيرمزده در ومعنای حديث بودركه دخی بر كيمسه يه دابه سنه ركوبده اعانت ايدوب دابه سی اوزرينه كندنی اركاب وحمل ايتمك صدقه در زيرا ضعيفه اعانتدر وقوی اولدوغی صورتده دخی مساعده ايتمك اجردن خالی دكلدر كنار نهرده سقی ايتمك كبی * اوترفع له عليها متاعه صدقة * فتحمله عليها اوزرينه معطوفدركه او كلمه سی تنويع ايچوندر يوخسه راويدن شك دكلدر نتكيم بعضيلر زعم ايتديلر زيرا اولكيسی كندنی دابه اوزرينه وايكنجيسی متاعنی حملدر كندنی دكل پس ايكيسی دخی موجب اجردر معنی ديمك اولوركه ياخود بر كيمسه نك متاعنی دابه سی اوزرينه قالدوروب يوكلتمك ايله اعانت ايتمك دخی صدقه كبيدر بو صورتده تقدير كلام ديمكدركه (وتعين الرجل فی حمل متاعه علی دابته فترفعه عليها) پس ايكيسی دخی تحت اعانتده داخل اولمش اولور (متاع ما يتمتع به وينتفع) معناسنه در وقرآنده كاور

(قل متاع الدنيا قليل) ومتاع اسكله قصعه مسح ايتدكلری نسنه دركه
ترك اكا چناق بزی دير تنكيم كلام عربده كلور (جاء الرقيم واخذ المتاع
فتبارك الجليل) يعنی كلب كلدی وچناق بزنی آلوب طاغه چقدی ودنيادن
متاعله تعبير اولنمقده دنيايی زياده تحقير واردر زيرا چناق بزنه تشبيه در
مبتذل نسنه در * والكلمة الطيبة صدقة * يعنی انك اجری صدقه
اجری كبيدر مضاف وحرف تشبيهك حذفی مبالغه ايچوندر زيد
كالاسد مقامنده زيد اسد كبی وسائر نظائری دخی بويله در واكا محسوسی
محسوسه تشبيه ديرلر جامعی عقليدر كه هر بری اوزرينه ترتب
ثوابدر ونفس متكلمه ومخاطبه صدقه در ديمك جائزدر زيرا غداء
روحانی در تنكيم كلور وكلمهٔ طيبه ذكر الله در تكبير وتحميد وتهليل
وتسبيح واستغفار كبی تنكيم غيری حديثده تصريح اولنمشدر
ودعا وثنا وجمع قلوب وتفريح دل وادخال سرور ايدن كلمات دخی
انده داخلدر وقرآنده كلور (قول معروف ومغفرة خير من صدقة
يتبعها اذی) يعنی سائلك خاطرنی قول حسن ايله تطييب ايتمك
اذيت ايله متبوع اولان صدقه دن خيرلودر زيرا امتنان
موذی جاندر پس امتنانه دائر وانك امثالی اولان كلمات طيبه اولماز
خبيثه اولور فعليك بالطيبات واياك والخبيثات * وبكل خطوة
تمشيها الی الصلوة صدقة * بازائده ويا مقابله ايچوندر وخطوه فتحله
مره در كه بركره آديم در وضمله مابين القدميندر ومفتوح دخی اولور
قال الله تعالی (ولا تتبعوا خطوات الشيطان) تمشيها خطابدر غيبت
دكل ضمير خطوه يه راجعدر يعنی هر آديم كه نمازه يوررسن مسجده
كيدرسن هر بری بر صدقه در (بعض علما ديمشدر كه كلمهٔ طيبه
وخطوه الی الصلاة اوزرينه صدقه اطلاق اولنمق مع هذا نفعلری
غيره متعدی دكلدر يا مشاكلت ويا سبب اجر اولمقده ماله تشبيه
طريقيله در انتهی بالمعنی (وظاهر اولان بودر كه بو ايكيسی نفس فاعل
اوزرينه صدقه در زيرا غداء جسمانيده كندی آغزنه وضع ايتديكی
لقمه صدقه اولديغی كه نفس حيوانيه يی طاعته تقويت ايچون

تربيه در غداء روحانی دخی نفس ناطقه يی تنميه وترقيه ايچون اعانتدر
بو يوزدن اعمال لازمه اعمال متعديه اولدی پس صدقه ايله مراد يالكز
صدقهٔ ماليه دكلدر بلكه نوافل طاعات دخی انده داخلدر تنكيم
صلاته مشيده سائر طاعاته مشی دخی مندرجدر صلهٔ رحم وطلب علم
وسفر حج وغزا وعيادهٔ مرضی ونظائری كبی زيرا شارعك برنسنه يی
تعيينی سائری منافی دكلدر كه طاعات متشابهاتدر (مرويدر كه زمان
نبوتده صلی الله عليه وسلم بعض اصحابك رضی الله عنهم مساكنی
ناحيهٔ مدينه ده اولمغله قرب مسجد نبوی يه انتقال ايتمك صددنده
اولدقلرنده (انا نحن نحيي الموتی ونكتب ما قدموا وآثارهم) آيت
كريمه سی نزول ايديجك حضرت رسالت انلری جمع ايليوب (دياركم
يكتب آثاركم) يعنی خانه لريكزه ملازمت ايديكوز وقرب مسجده
انتقال سوداسنده اولمايكز زيرا اثرلريكوز وآدملريكوزه ثواب يازيلور
بيوروب آيت مذكوره يی قرائت ايتدكده انلر دخی عزيمتلرندن فارغ
اولديلر وغيری حديثده (مشی الاقدام الی الجماعات) مكفرات ذنوبدن
عد اولنمشدر پس بو بابده پياده سواردن افضلدر مكر كه اهل عذر
اولمغله راكب اوله وفی الحديث (اعظم الناس اجرا فی الصلوة ابعدهم
اليها ممشی فابعدهم) يعنی نماز ايچون مسجد بعيده اقدام اوزرينه
يوريوب كتدكده ثواب زياده در زيرا خطوات كثيره يه محتاجدر كه
مشقتی مشتملدر مكر كه مسجد قريبی هجر ايتمك لازم كله زيرا قريبی احيا
اولادر وياخود مسجد بعيدك امامی مبتدع ويا غيری وجهله ضال
اوله زيرا اگرچه (صلوا خلف كل بر وفاجر) موجبنجه فاسقه
اقتدا ايله دخی اصل صلاة صحيح اولور فاما متقی يه اقتداده كی كبی ثواب
كثير اولماز بو سببدن اوقی كبی ايراغه آتلمق بيانه كتمك كبيدر كه
زحمت مجرده در وقبور انبيا ومراقد اوليا زيارتنه قصد وفقه وفجره
صحبتنه عزم وخروج نه ايدوكی بوندن فهم واخذ اولنه * وتميط الاذی
عن الطريق صدقة * تميط افعال بابندن خطابدر اماطه تبعيددر
ذی طريقدن مرور ايدنلره زحمت واضطراب ويرن نسنه دن تجر

وشوك وعظم ونجاست وطين وامثالى كبى اماطهٔ اذايى تأخير ايلدى زيرا ادنى شعب ايماندر تتكيم شهادت اعلاى شعبدر بوجهتدن ازالهٔ اذى مراد ايدن كيمسه يه مستحبدركه ابتدا لا اله الا الله ديه تا كه شعب ايمانك اعلى وادنى سنى جامع اوله بعد ذا حديث مشروحدن مقصود هر سلامى مقابله سنده يا بر ذكر قولى و يا بر خير فعلى دركه امر بالمعروف ونهى عن المنكر ودرت ركعت صلاة ضحى وامثالى انده داخلدر وبونلره قادر اولميانلره ادنى الامر كركدر كه نفسنك شرنى خلقدن دفع ايده زيرا كرچه ترك مقوله سنده اجر اولماز ولكن نيته مقارن اولنجق مأجور اولور مباح كبيكه احكام شرعيه دن اولمق اوزره نيت ايدوب عمل ايدنه ثواب مندوب كبى ثواب واردر (وحسن بصرى وابن سيرين رحمهما الله تعالى ديمشلردر كه فعل خيرده نيت اولمسه ده اجر واردر زيرا اكثر خلق تصحيح نيتدن عاجزلردر پس نيت امور مباحه ده وعبادات مستقله ده لازمدر وشوالكه معروفاتدر صلهٔ رحم واحسان يتيم واعانهٔ ضعيف واطعام ضيف واكرام مسكين وامثالى بونلرده تصحيح نيت كماله راجعدر بوخسه اصل ثبوته دكل انكيچون الله تعالى كافرلره مكارم اخلاق اوزرينه دنياده مجازات ايلر مع هذا نيتلرى يوقدر هكذا قالوا (بو فقير فهم ايتديكى بودركه كفاره مكارم اخلاق مقابله سنده اولان مكافات دنيويه آخرتده بين الحيوانات قصاص مقابله كبيدركه فى الحقيقه بطريق الجزا دكلدر تتكيم شيطانه عليه ما يستحق (انك من المنظرين) دينلوب طقوز بيك و يا اوتوز بيك سنه عبادت سابقه سى مقابله سنده الى يوم القيام عمر طويل اعطا اولندى معتبر اولان ايسه مكافات باقيه در فانيه دكل وكفارك دوزخده بعض افعال خير مقابله سنده كفردن ماعدا معاصى خصوصنده تخفيف عذاب اولنه قلرى اختلافيدر وعلى تقدير الصحه اول تخفيف نعيم قبيلندن دكلدر زيرا نارده نعيم اولماز كه كفرلرى مقابله سنده عذاب ابديلرى انى منافيدر بناء على هذا هر عملده مقتضاى حال نيت تقرب رب متعالدر زيرا مقصود ونيات ارواح اعمالدر و بى روح جسددن انتفاع اولنماز تأمل

ايله كه الله تعالى جميع ارادات ايچندن نيتى اختيار ايتمشدر اكر بركارده مطلق ارادت كافى اوليدى نيته حاجت قالمازدى وهر مراد اولان ايشده ثواب اولمق لازم كلوب عبادت وعادت برى برندن ممتاز اولمزدى وعوام وخواص رتبه ده برابر اولوب اخلاصنه كوره رفع درجات لازم كلمزدى پس عاملك معمول لهه ارتباطى نيتله در بوخود معلومدركه هر كارك يوزى حقه دكلدر مثلا بر كيمسه اكل وشربدن امساك ايتمك پرهيز و يا مرض و يا بخلدن ناشى اولمق احتمالى واردر بوجهتدن اول امسا كه صوم ديمك نيته موقوفدر اشته بودركه (الصوم لى وانا اجزى به) دنلدى پس بو نيت اولمسه امساك حق ايچون اولمايوب اوزرينه ثواب ترتب ايلمز واكثر اعمال مداخلهٔ ريادن خالى دكلدر مثلا اطعام مسكين واطعام ضيف وامثالى كاه اولور كه بعض اغراض فاسده يه مبنى اولور بو معنادن تحصيل اجر وثوابه اخلاص نيت شرطدر وحديثده كلور (من قاتل لتكون كلمة الله هى العليا فهو فى سبيل الله) يعنى صورت غزا افعال خيردن ايكن شهرت و يا جلب غنيمت و يا غيرى غرض ايچون اولان مقاتله فى سبيل الشيطان واعلاء كلمة الله ايچون اولان فى سبيل الرحمن اولدى وصورت عمله نظر اولنمدى كرچه صورت خيرده اولسون وفى الحديث (ان الله ليؤيد هذا الدين بالرجل الفاجر) يعنى تأييد دين افاضل اعمالدن ايكن فجورله بله ثوابده تأثيرى اولميوب مردود وصاحبى مغضوب اولدى وديمشلردر كه كلمهٔ شهادته بله نيت لازمدر يعنى شهادت عمل لسان اولمغله كه عمل ظاهردر نيت اخلاصه محتاجدر زيرا جائزدركه اهل نفاقك شهادتى كبى اولوب (والله يشهد ان المنافقين لكاذبون) نشانيله معلم اوله چونكه اهل الله تزكيهٔ نفس حسبيله نفس وشيطاندن خلاص اولديلر وريا وسمعه مداخله سندن نجات بولديلر لاجرم اخلاصلرى جملهٔ اعماله سارى اولوب هر كارده مثاب ومأجور اولديلر واخلاصلرينه كوره درجات عاليه بولديلر هذا وابس وراء عبادان قريه

* السابع والعشرون *

معلوم اوله که یکرمی یدنجیده درج اولنان ایکی حدیثدر که متنا وسندا
مختلفلردر ولکن معناده بربرینه اتصالی وهر برنده فائده زائده اولمغله
بربرده درج ایلدی وحدیث واحد کبی قلدی * البِرُّ حسنُ الخُلُقِ *
بر کسرله بالاده شرح اولندیغی اوزره انواع خیری جامع اسمدر که
شرعک وجوبا و یاندبا اقتضا ایتدیکی نسنه در زیرا بر کسرله بردن
اخذ اولنمشدر فتحله که بحرک مقابلی ومعنای توسعی مشتملدر وواجبه
براطلاق اولندیغی (لیس من البر الصیام فی السفر) حدیثندن
مأخوذدر زیرا بوراده صیامله مراد صوم فرضدر وابرار دیدکلری
شول طائفه در که انواع بری جمع ایتمشلر وطاعتده تقصیر ایتمشلردر که
انلر عباد وزهاددر زیرا اعمال جسمانیه درجات جنته دائردر که
مقامات اهل اعمالدر ومقربین احوال روحانیه ایله حقه تقرب
ایدنلردر که مقامات قربته راقیلردر بونلر ابرارک فوقنده در زیرا ابرار
بونلره کوره باطندن ظاهر منزله سنده در زیرا ظاهر عمل جسده راجعدر
جسد ایله ایسه حقه تقرب اولماز باطن حال ایسه روحه دائردر روحله
ایسه حقه تقرب ممکندر زیرا نفخ الهیدر ومخلوقدر دنلدیکی وسیلهٔ
قربت اولمغه مانع دکلدر زیرا روحک سره اتصال قویسی واردر
فافهم جدا وکاه اولور که بر عقوقله مقابله اولنور بو صورتده بر
احساندن عبارت اولور نتکیم عقوق اساءتدن عبارتدر بوراده بر ایله
مراد اعظم انواع بردر که حسن خلقدر کویا که بر حسن خلقدن
عبارتدر زیرا عبدله مولی میاننده احسن اخلاق رضا وتسلیم وعبدله
عبد اراسنده سخا وحسن خلقدر وحسن خلق دیدکلری مکارم
اخلاق ومعاملات جمیله در طلاقت وجه وکف اذی وبذل ندی
ورفق ولین جانب وحسن عشرت وامثالی کبی اشته بوندن فهم
اولندیکه عبوس الوجه اولمق وغضب وکسر خاطر وبد معامله
وشدت وتیزلک ونظائری مقابح اخلاق وافعالدندر که اوصاف
نبویه دن خارجدر پس حسن خلقله هر خلق حسن مراد دکلدر
بلکه مکارم اخلاقدر که سنک ایله غیر اراسنده جاریدر زیر کندی

ذاتیکه لازم اولان اوصافه نعوت دیرلر اکرچه بو مقامی نیجه لر فهم
ایتمشلردر * والاثم ماحاک فی نفسک * اثم موجب عقوبت اولان
کناهدر همزه سی واودن منقلبه در کویا اعمالی وثم وکسر ایدر یقال
وثمه یثمه کسره ودقه واثمی همزه بابندن ذکر ایتدکلری واوی الاصل
اولدیغنه مانع دکلدر زیرا اصلی متروک ومنسیدر نتکیم بعض علماء
اسمی وسمدن اخذ ایلدی ویقال حاک السیف یحیک حیکا اثر یعنی
حیک حاء مهمله نک فتحی ویاء مثنات ساکنه وکافله تأثیر معناسنه در
وانی مجیء دن جاک قیاس ایدنلر تصحیف ایتمشلردر نفسله مراد
صدردر زیرا بعض احادیثده صدرله تعبیر اولنمشدر یعنی کناه واردر که
نفسده وصدرده تأثیر ایلیه واکا نفور وکراهت واضطراب کتوره
پس حیک اطمئنانی منافیدر زیرا اطمئنانده تردد واضطراب اولماز
بلکه یقین وسکون اولور نتکیم اصحاب الهام وداعیه حالیدر یعنی الهام
وداعیه اهلی اودر که بر نسنه یی قبول ورده قلبه نظر ایدرلر شویله که اکر
تردد حاصل اولورسه (دع ما یریبک الی ما لا یریبک) موجبنجه شکی یقینله
مبادله ایدرلر و بوندندر که متحیر اولدقلری نسنه یی اشلمزلر زیرا تجربده
مکر واردر پس بر نسنه معمول به اولمغه قطع لازمدر والا اثمدن خالی
اولماز زیرا بر نسنه یی اهل دلک کوکلی قبول ایتمدیکی شره علامتدر
خیره دکل * وکرهت ان یطلع علیه الناس * یقال کره الشیء بالکسر
من باب علم لم یرده یعنی کراهت ضد ارادتدر ولکن عرفا تنفر معناسنه
استعمال اولنور کما فی الکرمانی (وتاج المصادرده کلور که الکراهة
دشوار داشتن یعنی بر نسنه یی کوچ طوتمق زیرا دشوار عسیردر یعنی
وجوه واماثل قوم که انلردن استحیا ایدرسن ویا مطلق ناسک او حاله
اطلاعنی واول ایشک انلرک یاننده سندن صدورنی کراهت ایدرسن
وتنفر ایلرسن وسکا عیب وعار کلور اشته اثم بو مقوله نسنه در و بوندن
فهم اولندیکه اثمک ایکی علامتی واردر بری داخلیه در که قلبک
اوخصوصده اضطراب وترددیدر و بری خارجیه در که اطلاع ناس
صورتنده فضاحتدر بو معنادن دیدیلر که انسانک قلبی شویله کرکدر که

بالفرض برطبق ایچنه وضع اولنوب خلقه عرض اولنسه ایچنده
حیاایده جك برنسنه بولنمیه (و بودخی معلوم اولدیكه معنای مذكور
اهل عفته كوره در زیرا مغلوب الهوی والشهوه اولان كیمسه مذموم
العاقبه اولدیغنی بیلدیكی امر مضره اقدام ایدوب مفتضح اولور
زنی وسرقه وامثالی كبی وعفیف اولان توفیق الهی ایله محفوظ اولور
(سؤال اولنورسه كه مضطرب اولدیغی امر نفسی نوجهله اثم اولور كه
عمل ایتمدوكی ویالسانه كتورمدوكی نسنه معفو در نتكیم حدیثده كاور
(ان الله تجاوز عما وسوست به نفسها مالم تعمل به او تتكلم) جواب
بودركه مقصود نبوی قلبده متردد اولان نسنه نك عمل وتكلمی اثمدر
دیمكدر والا عفوده وسوسه كبیدر * قال وابصة رضی الله عنه *
وابصه باء موحده نك كسری و صاد مهمله ایله اسم مذكور در
زیرا تا وصفیتدن اسمیته نقل علامتیدر و بصدندر كه لمعان یعنی
یلدرامق معناسنه * اتیت رسول الله صلی الله علیه وسلم * اتیان سهولتله
مجیئه دیرلر و بالذات و بالامر اولانه شاملدر وخیرده وشرده دخی
جاریدر یأتی الفاحشة كبی ودیمشلردركه مجیء ده برنسنه نی جانب
مبدأدن نقل واتیانده منتهایه ایصال ملاحظه اولنوراشته بو جهتدن
فرقلری واردر اكرچه اصلنده شیء واحددر (مرویدركه وابصه
هجرتك طقوزنجی سنه سنده بنی اسد قبیله سندن قومندن اون نفر
كیمسه ایله رسول الله صلی الله علیه وسلمه كلوب كربند اسلام اولدیلر
وآخر رقه ده دفین خاك اولدی قاریء القرآن كثیر البكاء صحابی ایدی
رضی الله عنه * قال * رسول الله صلی الله علیه وسلم وابصه یه بیوردی
وابصه اكا حالنی عرض وضمیرنی كشف ایتمزدن اول * جئت تسأل
عن البر * یعنی یا وابصه بر واثمدن سؤال ایدر اولدوغك حالده بزه
كلدك زیرا جواب آتیده اثم دخی درج اولندیغندن وابصه نك مرادی
ایكیسندن دخی سؤال ایدی نتكیم غیری روایتك سوقنده مجموعی
مذكوردر پس بوراده طی اثم اولندیغی اكتفا قبیلندندر و بونده
كشف ضمیر واردر كه دلائل نبوتندندر زیرا قبل التكلم قلبنده اضمار

ایتدیكی نسنه دن اخباردر وكشوف بش نوعدر كه كشف ضمیر وكشف
قبور وكشف ملك وكشف جن وكشف الهی دركه بو مجموعك اعلاسی
كشف اخیردر زیرا الله تعالینك ذات وصفات وافعالنه دائردر
ماعداسی ایسه اكواندندر واكوان عالم وجودك قشری كبیدر
مقصود ایسه لبدر قشر دكل * قلت نعم * سؤاله كلدوكنی تصدیقدركه
انكاره وجه یوقدر زیرا تعلم خیر طریقیله داخل مجلس نبوی اولمشدر
پس حال باطنی جناب نبوته منعكس اولمسه دخی كشف راز ایتملودر
* قال استفت قلبك * قلبكدن فتوی طلب ایله دیو بیوردی یعنی
بر واثمی بیاندن اول ابتداء كلام بو اولدی (فتوی فتی دند رشاب قوی
معناسنه زیرا مفتی جواب حادثه ایله سائله قوت ویرد و بوراده
قلبی مفتی منزلنه تنزیل ایلدی زیرا مظهر اسم علیمدركه علم اشرف
اوصافدر قلب اشرف قوی اولدیغی كبی بونده وابصه نك اهل قلب
اولدوغنه اشارت واردر زیرا رسول الله علیه الصلاة والسلام
نور نبوتله حال وابصه یه واقف اولوب انی ادراك قلبی یه احاله ایلدی
واهل قلب اولمق بینه و بین الله حجابلرك ارتفاعی واسم اعظمه مظهر
اولوب انفس وآفاقی بری برینه تطبیقه قادر اولمغله اولور نتكیم
خطاب مذكوردن اقدم رسول الله وابصه نی زانو بزانو تقریب
واوچ برماغنی جمع وانك صدرینه وضع ایتدوكی سینه سنده قوت
ادراكه داللدر زیرا اوچ برمقده اوچ مرتبه یه رمز واردركه ذات
وصفات وافعالدر * البر ما اطمأنت الیه النفس * اطمئنان نفسك
اضطرابدن ساكن اولماسیدركه ترك دكلمك وعجم آرامیدن وآسودن ایله
تعبیر ایدر وطمأنینت ضمله وسكون همزه ایله اسمدركه مصدر مقامنه
اقامت اولنمشدر فتح طائله غلطدر زیرا اطمأن یطمئن طمأنینة اقشعر
یقشعر قشعریرة كبیدر (معلوم اوله كه جوهر انسان فطرت اولیده حقیقت
واحده دركه قوای كثیره سی واردر عند الصوفیه قلب وروح دیدكلرینه
عند الحكیم نفس ناطقه دینلور پس غواشیء بشریه ایله محتجب اولسه
نفس وعند التجرد عقل وعند الرجوع الی العالم القدسی الاصلی روح

وباعتبار المعرفة قلب ديرلر يعنى براودركه نفس اكا مطمئن وانك
حقنده بى اضطراب اوله زيرا نفس حجب بشريت ايله محتجبه اولديغى
جهتدن ظنون وشكوك وتردد واوهام وخيالدن خالى دكلدر چونكه
احتراق حجب ايليه الهام وداعيه اهلى اولوب يره متعلق نسنه ظهور
ايتسه انك حقنده بى تردد اولور حق اولدوغنى بلور وانكله عمل قلور
وبونده (دع ما يريبك الى ما لا يريبك) مضمونه اشارت واردر زيرا بعض
امور واردركه بحسب الحكمة مغلق قالور وحقيقتى مفتوحه اولمااز
بوصورتده اورادن حقيقتى منكشفه وامرى ظاهر اولان طرفه عدول
لازمدر (حتى رئيس المشايخ صدر الدين القنوى قدس سره حضرتلرينه
محل ثواب جز منكشف اولمايوب حالى اوزرينه ابقا ايلمشدر اكرچه
هر طاعته مكافات لازم اولدوغنه قائلدر پس اكر كامل واكر ناقص
يقين تا له عمل ايتمك كركدر * واطمأن اليه القلب * عطفدن قلبك
نفسه مغايرتى فهم اولنور تتكيم بيانى سبق ايتدى (واطمئنانى اعاده
دخى استقلالنه رمزايدر (اطيعوا الله واطيعوا الرسول) كبى قلب دنلدوكى
برحالدن برحاله تقلب وتحولندن اوتوريدر كرك خير اولسون كرك شر يعنى
براودركه قلب اكا مطمئن اوله زيرا الله تعالى عبادى معرفت ومحبت
وقبول وسكون حق اوزرينه مفطور ايلمشدر پس شول كيمسه نك كه
فطرتى سليم وطبعى مستقيم اوله نفسى وقلبى مستحسن اولان نسنه يه
مطمئن ومنشرح اولور ومستنكر اولاندن نفرت ايدر انكيچون خبث
وطيبى تمييزده اهل اخلاق واصحاب فطرته مراجعت اولنور اكرچه
عوام ناس خواص وحكم خواص ندر بازلر انكيچون خلقك هر برى
بريوله كتمشلر واكثر علما ظاهر دخى اوهام وخيالاته متابعت ايتمشلردر
نعوذ بالله من مقالاتهم الباطلة ودعاويهم العاطلة * والاثم ما حاك
فى النفس وتردد فى الصدر * جمله اولى نك مفردات ومعانيسى كچمش
ايلمشدر (تردد اضطرابدركه عجم اندن ناد آمد كردن ايله تعبير ايدر
مثلا قبله نمانك ابتدادن يمين ويساره حركتى كبى صدر قلبك طرفى
وخارجى در فؤاد باطنى اولدوغى كبى قال الله تعالى (ولكن تعمى القلوب

التى فى الصدور) وكاه اولوركه صدرله نفس قلب مراد اولور وصدر
اصلنده جارحه در صكره مقدم الشئ ايچون استعاره اولندى
صدر القناة وصدر المجلس والكتاب والكلام كبى وصدرين ديدبلر
ايكى قاضيه سكره زيرا مقدم قضا تدر بوراده صدرله مراد جارحه دكل
بلكه جارحه نك مشتمل اولديغى قوتدركه معنويه در پس صدرله قلبك
قوتى بردر وقلبدن صدرله تعبير اولنديغى تفنن طريقيله در يعنى كناه
اودركه نفسده تأثير ايليه وانى اضطرابه دوشوره وصدر وقلبده تردد
ايدوب صدر انك ايچون منشرح اولميه وبو بابدن دركه كاهيجه بعض
اموره مباشرتده ابتدادن خطا واقع اولوب دفع ايده يم ديركن برمانع دخى
ظهور ايدر پس بو خطالر اول كارك تركى لازم اولدوغنه علامتدر
حتى بعض عرفاده برمعرفت كتابتنه شروع ايتدكده اول امردن قلمنده
خطا وغلط واقع اولور واعاده واصلاح ايده يم ديدكجه ينه خلاف واقع
اولور بس بومعنى اول كاردن فراغه نشانه در نتكيم بو فقيره چوق كره
واقع اولور حتى بر دفعه بعض اهل انكارك امتحان طريقيله ارسال
ايتدكلرى برامر مشكل شرح اولنوركن قلمده طغيان وطور عقلدن
خارج بيان واقع اولمغله اوراده عالم غيبدن بو بيت القا اولندى كه
(بيت قلم برار درهادر ايكى شق انده ايكى سردر) مركب زهر وارانك
دهانى ايچره مضمردر) فاما بو فقيره اكا مقيد اولمايوب بعد التحرير
محلنه ارسال اولندقده يولده كيدركن بامر الله تعالى اول شرحك
اوراقى برى برينه ملتزق اولوب فهم اهل انكاره كنجايشدن بيرون
اولان مواضعى ممسوح اولدوغندن استنساخه صالح اولمايوب واقع
الحال برقاچ كوندن صكره عكس ايتدكده حفظ الهى ده اولديغمزه
تشكر اولندى فاعرفه * وان افتاك الناس * مقدره معطوفدركه
ان لم يفتك الناس وان افتاك الناس تقديرنده در وبعض روايتده وان
افتاك المفتون واقع اولمشدركه مراد علمادر وبو وصل فى الحقيقه استفت
قلبك يه متصلدر البر وما بعدى استفتاء نقليدر (يعنى علما سكا جوازنه
فتوى ويرسه لر دخى قلبك قبول ايتدكجه فتوالرن قبول ايتمه زيرا انلرك

فتوالری ظواهره مبنیدر بس اسلم اولان غلط وشبهه یه وقوعدن حذرا فتوای قلبله عمل ایده سن که بوفتوی سکا باطندن وحقدندر وفتوای مفتی ظاهردن وخلقدندر وجانب باطن اقوادر انکیچون افتایی ناسه نسبت ایلدی زیرا ناس نسیاندندر ونسیان وسهوك مبدائی وهمدر وبو وهمدن نه مدرس ونه فقیه خلاص اولمشدر کرکسه روایت ونقلی عنعنه ایله وثقه دن اولسون بو سببدن کتب معتبرهٔ حدیثده موضوعات بولنور اکرچه مؤلفنك صحت احادیث حقنده دعوای عریضه سی واردر فاما خواص ناسك فتوی ویردیکی نسنه بلا تردد معمول به در زیرا انلرك علمی حضوری در حصولی دکل بس انلرك قول وفعلنده غلط اولماز والهام عوام ناسه حجت دکل ایسه ده ارباب اعتقاده حجتدر بومعنادندر که الی هذا الان والی قیام الساعة سنن اولیاء الله عمل اولنور وارباب انکارك ظنیاتله مقابله سنه التفات اولنماز فان القول ماقالت حذام * وافتوك * تأکیددر وجائزدر که وان افتاك جمع بعد جمع معناسنه اوله وبعضیلر افتوك روایت ایتمشلردر قافله ونونله ارضوك معناسنه کما قال فی تاج المصادر الافتاء سرمایه دادن وخشنود کردن یعنی خلق سنی ظاهره بناء خشنود ایدرلرسه دخی قلبکده اضطراب وباطنکده تردد بولنسه عملده توقف ایله والا آثم اولور وتنزل بولورسن نظرایله حال آدمه علیه السلام که قلبی مضطرب ایکن التفات ایتمیوب شجرهٔ منهیه دن اکل ایتدکده عاقبتده نادم اولوب (ربنا ظلمنا انفسنا) دیدی ووجه ارضه هبوطنده قیء ایدوب اندن زهراغاجی بتدی وبوندندرکه دیرلر المعاصی سموم یعنی معاصی فی نفس الامر هلاك معنویه یه مؤدی اولدیغی کبی هلاك صوری یه سبب اولان اثاری دخی مورث اولور پس بوندن فهم اولندیکه اضطراب قلب اولدیغی یرده تأویل مفید اولماز زیرا آدم دخی کرچه اکلی تأویله مبنی قلدی فاما بدایتنده صواب ملاحظه اولان نسنه نهایتنده خطا چقدی خطاء مجتهد کبی بوجهتدن هرقیاسه وهر دلیل ظنی یه التفات اولنماز بلکه دلیل قطعی واطمئنان دل لازمدر فاعلم ذلك

* الثامن والعشرون *

*قال ابونجیح العرباض رضی الله عنه * نجیح نون مفتوحه وجیم مکسوره واخرنده حاء مهمله ایله فعیل وزنی اوزره اسمدر نجاحدن که ظفر بالشیء معناسنه در عرباض باء موحده وضاد معجمه ایله قرطاس وزننده آدمدن ثقیل وابل واسددن ثقیل وعظیم دیمکدر ابونجیح عرباضك کنیه سیدر که نجیح اوغلی وعرباض هجرتدن یتمش بش تاریخنده شامده دفین خاك اولمشدر جملهٔ مروياتی اوتوزبرحدیث شریفدر * وعظنا رسول الله صلی الله علیه وسلم * یعنی صلاة صبحدن صکره رسول الله صلی الله علیه وسلم بزه وعظ وقلبه رقت وبروجهله تذکیرایلدی نتکیم روایت اخراده بعد صلاة الصبح اولدیغی مقید ومصرحدرنون جمع اول مجلس عالیده حاضر اولان صحابه اعتباریله در آشغه ده قلوب وعیون جمعیتی دخی جماعته ناظردر * موعظة * مصدریت اوزرینه منصوبدر زیرا وعظ وعظه وموعظه بردر تنوین تعظیم ایچوندر که موعظة عظیمة دیمکدر نتکیم روایت اخراده موعظة بلیغة اکادالدر زیراموعظه نك بلیغه اولدیغی انذار وتخویف وتأثیرده غایته بلوغیدر نتکیم (قل فلله الحجة البالغه) دنلدی مراد الزامده نهایته بالغه دیمکدر پس بوتقدیردن فهم اولندی که وعظ وموعظه تذکیر وترقیق دل وتخویفه مقارن اولان زجردر یعنی شول کلماتی تألیفدر که قلوب قاسیه یی تلیین وعیون جامده یی تسییل وتدمیع واعمال فاسده یی اصلاح ایلر نتکیم خطبه ضمله شول کلامی تألیفدر که وعظ وابلاغی متضمندر انکیچون مخاطبه تأثیر ایدر وخطابت دخی دیرلر فتحله اکرچه عوام کسرایدر واول کلامه دخی خطبه دیرلر وموعظه دخی بویله درکه فعل واعظ اولدیغی کبی تألیف ایتدوکی کلماته دخی اطلاق اولنور * وجلت منها القلوب * جیمك کسریله وجلدندر استشعار الخوف معناسنه یعنی قلبنده خوف بولمق یعنی قلبلر اول موعظه نك تأثیری سببیله خوفناك اولدی قال الله تعالی (اذا ذکر الله وجلت قلوبهم) دیمشلردرکه عندالذکر حاصل اولان خوف

وخشيت بحسب التجلى در يعنى شعاع جلال ونور عظمتك اشراقى
نقدر ايسه حقدن خوف دخى اول مقداردر انكيچون جناب رسالت
صلى الله عليه وسلم جمله دن اتقى واخشى ايدى يعنى زياده مستعد اولديغى
جهتدن تجلى واقع اولوب مقام كبريادہ قيامى دخى اكا كوره ايدى
پس اعظام واجلال وادب وحيا عارفك شانيدر زيرا مكاشفدر
جاهلك حالى دكلدر كه محجوبدر وبوندن فهم اولنور كه مقربين
ملائكه كروبيين كيدركه علو رتبه ومقام قربده اولدقلرندن حقله
معامله لرى جاهلرينه كوره در تنكيم خواص سلطانله عوام ناس
برابر اولمازلر قال الله تعالى (هل يستوى الذين يعلمون والذين لا يعلمون)
* وذرفت منها العيون * ذال معجمه وراء مهمله وفائله ضرب بابندن
سالت معناسنه در مصدرى ذرفدر كه سيلاندر وذرف عين سيلان
دمعدر يعنى كوز ياشى آقمقدر پس عينه نسبت اولنديغى مجازدر زيرا
سيلان ايدن نفس عين دكل بلكه دمعيدر بو صورتده كلام مبالغه دن
خالى دكلدر يعنى اول موعظه تأثيرندن وقلوب اوزرينه سلطان
خشيتك استيلاسندن اشك ديده روان وبلكه كوزلر پرسيلان
اولدى عيون عينك جمعيدر كه جارحه در وضو منبعنه
عين ديدكلرى هيئت ورطوبتده جارحه معناسنه اولان عينه
مشابهتندن اوتوريدر ذرف عيونى وجل قلبدن تأخير ايلدى
زيرا وصل اصلدر اصل ايسه فرع وسبب مسبب اوزرينه
تقديم اولنور وبعض روايتده ذرف تقديم اولنديغى ادنادن
اعلايه ترقى ايچوندر زيرا بكاء ذكر لسانى كبيدر كه حال قلبه تابعدر
پس حال قلب حال قالبدن اعلادر زيرا كاه اولور كه اغلمق كذب اولور
تنكيم اخوان يوسف حقنده كلور (وجاؤا اباهم عشاء يبكون) يعنى يوسفى
ذئب اكل ايتدى ديو اخشام وقتنده كريان اولدقلرى حالده پدرلرى
يعقوبه كلديلر مع هذا اكلك اصلى يوق وكريان اولدقلرى دخى تكلف
وحيله طريقيله ايدى (وبونده تذكيرك استحبابنه اشارت واردر بناء
على هذا ابن مسعود رضى الله عنه هر خميس اخشامى تذكير ايلر وخوف

ورجايه متعلق كلمات سويلردى وحديثده كلور (يسروا ولا تعسروا
وبشروا ولا تنفروا) يعنى وعظ وتذكير طرفينى جامع كركدر كه ترغيب
وترهيبدر زيرا واعظ فصاد كبى درهم جراح وهم واضع مرهمدر
ووصاياى لقمانيده كلور (لا تكن مرا فتعق ولا حلوا فتسترط) يعنى آجى
سوز اولمه كه زهرناك نسنه كبى اغزلردن رمى اولنورسن وفوق الحد
طاتلو سوز اودخى اولمه كه حلوا اولان نسنه كبى عرضهٔ بلع قلنورسن
پس افراط وتفريطى قويوب معتدل اولا كور وترازو كفه لرى كبى
مساوات بولا كور قال تعالى (ولو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا
من حولك * فقلنا يا رسول الله كانها موعظة مودع * مودع دال
مشدده نك كسريله تفعيل بابندن اسم فاعلدر توديع وداع ايتمكدر كه
عجم بدرود وترك اسنلك ديرتوديعك اصلى دعتدندر كه مسافره
الله تعالى زحمت سفر چكدرميه وانى دعت وحضور وراحته ايرشدوره
ديو دعادر تنكيم تسليم سلامت ايله دعادر وتركيب توديعده ترك وتخليه
معناسى دخى واردر انكيچون نفسى مجاهده دن تركه تودع ديرلر (معنى
بودركه پس بر حاضر اولان جماعت صحابه ايله ديدك كه يا رسول الله
كويا بو موعظهٔ بليغه كز اصحاب واحبابنه وداع ايدوب سفر ايدن
كيمسه نك موعظه سيدركه امور لازمه دن هيچ برنسنه ترك ايتميوب
سويلر وبردخى عودت ايتمك ايهامن ايلر چونكه حال بويله در
* فاوصنا * پس بزه ايصا ايله يعنى امر دينه متعلق وصيت قيل تاكه
انى دستور العمل قلالم وآخرتده فلاح بولالم (سؤال اولنورسه كه
قرب انتقاللرنده بعض صحابه طلب وصيت ايتدكلرنده منع اولنوب قرآنه
احاله قلنمش ايدى بوراده نه دن منع اولنمديلر (جواب بودركه قرب
انتقالده جاى كلام قالمامش ايدى اكا بناء اسكات اولندى بو وصيت
ايسه انتقاللرندن برقاچ كون مقدم اولمغله لاجل المصلحه بعض تنبيهات
واقع اولدى (بعد ذا بو مقامده برقاچ اشارت واردر اولكسى بودركه
استرشاد وارشاد اكابر ديندن اولور زيرا كندى ذاتنده رشيد اولميان
ارشاده قادر اولماز وناقص طريق كماله هدايت بولمز وامى اوكنده طالب العلم

اوتورمز ودوه قوشی دوه یوکن کوترمز ودیمشلردرکه (خذوا العلم من افواه الرجال) یعنی علم نافعی اهل رجولیت اغزندن اخذ ایتمك کرکدر وبوراده ارلك کمالدر پس اهل کمال افاده یه اقدر وکلامنده روح معنی اظهردر وایکنجیسی بودرکه مزید استعدادی اولانه فیض الهی یه قانمق کلمز انکیچون الی آخر العمر طلبکاردر ذکر اولنان صحابه کبی وحدیثده کلور (اطلبوا العلم من المهد الی اللحد) وقرآنده کلور (وقل رب زدنی علما) مقصود علم باللهدرکه اکا نهایت یوقدر واوچنجیسی بودرکه لسان واعظ لسان حقدر زیرا حقك مترجمیدر پس کلامنك تأثیری مراقبه ومشاهده سنه کوره در فافهم جدا ودردنجیسی بودرکه حیا رزق صوری یه مانع اولدیغی کبی رزق معنوی یه دخی مانعدر انکیچون صحابه رضی الله عنهم حضور رسولده کلام وسؤالدن ممنوع ایکن ینه امور دینده اهتماملری اخرانلری سویلتدی والی هذا الان اهل دل انلرك طفیل مائده سی اولدیلر پس سویلین جوق اولدیغی کبی سویلدن دخی حقدرتا که خلقه نافع اسمندن تجلی واقع اوله * قال * رسول الله صلی الله علیه وسلم انلرك دلخواهلرنه مساعده ایلیوب بیوردی که * اوصیکم بتقوی الله * تقوا ئله بدء ایلدی زیرا امور دینیه نك مجمعیدرکه مأموراته امتثال ومنهیاتدن انتها انده مندرجدر وظاهر و باطن حالنی حاویدر زیرا کفر ومعاصیدن اجتناب ایدن اهل جنت ودرجات اولوب نار دوزخدن نجات بولور وماسوای حقدن پرهیز ایلین نار بعد وقطیعتدن سالم اولوب جنت قرب ومقامات معنویه بولور پس تقوی اساس الکل دروانك بعض تفاصیلی بالاده در وتقوایی جلاله یه اضافتده اشارت واردرکه جمیع اسمابرزخدر سمایه اربجیه دك پس هر مرتبه یه کوره برنوع تقوی واردر چونکه درکاه الهی بی نهایه در بناء علی هذا بر پایه ایله مقید اولمق سالکه رهزندر بلکه سیری علی الدوام سیر ایتملودر تا که تجلیات آفله وغائبه دن تجلیات باقیه ودائمه یه وصول بوله ونور ابدی ایچنده قاله واستتاردن خلاص اوله که مقام اکامل اولیادر * والسمع والطاعة * سمع کلام امیری استماع وطاعت امرنه اطاعتدر بومعنا ایله

تقوایی تعقیب وتوصیه یه تخصیص ایلدی زیرا ظاهر حاله انسب ایدی شول معنادن که قرب انتقالده اهم اولان نصب خلیفه واطاعته تحریض وتفرقدن تحذیردر چونکه خلیفه اکابر اصحاب عندنده رموز نبویه ایله متعین ایدی لاجرم انی تصریحدن اعراض واطاعته ترغیب ایلدی کویا بنم مقامیمه خلیفه اولان ابوبکره والی یوم القیام کلن خلفا وامرایه مخالفت ایتمکز دیمك اولدی (پس بینهم و بین الله تقوی لازم اولدیغی کبی بینهم و بین الولاة والامراء دخی لازم اولدی زیرا نظام عالم انلره منوطدر بوجهتدن نصب سلطان واجب اولدی وامر مباح وجائزده یعنی معصیتك غیریده اطاعتی لازم کلدی پس معصیت مقوله سنده مطاوعت لازم دکلدر شوقدر واردرکه خروج علی السلطان جائز اولمدیغی مجمع علیه در زیرا سلطانله حاصل اولان صلاح فساددن زیاده در وجورینه صبر ایلمك اثارهٔ فتنه دن اهون وهرج ومرجدن خالیدر اکرچه حضرت عثمان رضی الله عنه وقعه سندن بری بو امت اراسنده باس باقیدر یعنی سیف وقتال مرفوع دکلدر زیرا انك دفعیچون دعایه رخصت الهیه اولمامشدر وحدیث آخرده کلور (اسمعوا واطیعوا فانما علیهم ما حملوا وعلیکم ما حملتم) یعنی امرایه لازم اولان رعایایه عدلدر وسزه واجب اولان اطاعتدر زیرا بری بریکوزه امانت سکوز وعدل واطاعت وسائر فرائض اوزریکوزه دین شرعدر انکیچون حدیثده کلور (اللهم اقض عنی دینی * وان تأمر علیکم عبد * ان وصلیه در تأمر تسلط ایتمك وامیر اولمقدر و بعض روایاتده عبد حبشی واقع اولمشدر وحدیث آخرده کلور (ان امر علیکم عبد مجدع یقودکم بکتاب الله فاسمعوا له) مجدع تشدید دال ایله معظم وزنی اوزره مقطوع الانف او الاذن او الشفة معناسنه در یعنی سزك اوزریکزه عبد حبشی ویا بر مقطوع الانف ادنی کیمسه تسلط ایدوب والی وامیر اولورسه دخی مادامکه سزی کتاب الله ایله قائددر اکا اطاعتدن اعراض ایتمکوز بلکه حکمت الهیه یه حواله ایدیکوز زیرا الله تعالی ظاهره نظر ایتمز انکیچون

ارباب تصوف هر خصوصده بی تکلفدر ومنقولدرکه مغربده برکیمسه
قطب اولمش ایدیکه اشل ایدی یعنی بی دست ویاخود چولاق
دیدکلریدرکه بین الناس عیوب ظاهره دندر فاما مستعد اولیجق
تقطبنه مانع اولمامشدر (بعدذا معلوم اوله که (الائمة من قریش)
وفقنجه خلیفه وامام قریشدن نصب اولنمق لازمدر انکیچون
شریف مکه الی الآن اول قبیله دندر وروم‌ده آل عثمان وسائر ملوك
وسلاطین اسلامیه شریفك اقطار ارضده نواب ووکلاسی کبیدر
انکیچون اوائلده ملوك مصرده آل عباسدن استیذانله جلوس
ایدرلردی زیرا بلااذن جلوس وخلافتده میمنت یوقدر صکره آل عباس
منقرض اولیجق امور ولایت وخلافت شریف مکه‌یه منوط اولدی
اکرچه‌که شریفك ظاهرا بو اعصارده ضعف حالی واردر ولکن
اصالتی انی هرحالده ترجیح ایتمشدر پس عبدك امارتی فرض وتقدیر
طریقیله‌در ووافع اولدیغی صورتده دخی نیابته محمولدر (وتورپشتی
شرح مصابیحده دیمشدرکه جائزدرکه بوکلامله ذوی الامرك
اطاعتنده مبالغه مراد اوله یوخسه ظاهر لفظك اقتضا ایتدیکی اولمیه
زیرا عرب ابواب مبالغه‌ده وقوعه قریب اولمیان نسنه ایله ضرب
مثل ایدر وبو بابدندرکه حدیثده کلور (من بنی لله مسجدا ولوکان
کمفحص قطاة بنی الله له بیتا فی الجنة) انتهی بالمعنی ولکن وقوعی
انکار امر بدیهی‌یی انکار کبیدر یعنی وکلادن عبد حبشی ومقطوع
الانف کیمسه‌لرك امارتی چوق واقع اولمشدر حتی وصایای قنوحاتده
کلورکه بروقتده مغربده امام المسلمین کلوردیو خلق اراسنده کفت
وشنید اولدقده هرکس انك تماشاسنه متهیء اولیجق اوراده نصرانی
بولنوب بن دخی مسلملرك پادشاهنه نظر ایدیم دیوب طوردی کورسه‌که
الای ایله بر مقطوع الانف زشت حبشی کلور تعجب ایلیوب بو مقوله
قبیح الهیکل کیمسه‌نك سلطنتنه ایکی عقل بر یره کلوب اجماع ایتمز همان
بوقدرت الهیهٔ غالبه ایله اولمشدر دیو انکله قدرت قاهره اوزرینه
استدلال ایدوب شهادت کتوردی ومسلمان اولدی * وانه من یعش

منکم

منکم * وانه ضمیری شاندر وبعض روایاتده فانه‌در فائله من شرطیه
ویعش انکله مجزومدر اصلی یعیش‌در عیش فتحله حیاتدر معیشت
ما یعاش به معناسنه‌در عرب حیات دیدوکنه عجم زندکی دیرکه
دیری لکدر زندکانی دیری لك اوزرینه تفرع ایدن دیرلکدر تمتع
بالحیاة معناسنه عائشه عیشدندرکه تفؤل طریقیله تسمیه اولنور
عمر کبی امام راغب دیمشدرکه عیش حیوانه مخصوص اولان حیاتدرکه
حیاتدن اخصدر زیرا حیات باری تعالیده وملکده وحیوانده اطلاق
اولنور عیش ایسه اطلاق اولنمازکه عیش مطعم ومشرب وسائر سبب
بقا اولان نسنه ایله کچنمکدر بو ایسه حیوانه مخصوصدر وحدیثده
کلور (لاعیش الاعیش الآخرة) یعنی اعتبار حیات آخرته‌درکه
باقیدر حیات دنیایه دکلدرکه فانیه‌در معنی بودرکه وتحقیق شان
بودرکه سزدن هرکیم حیاتده اولورسه وبرمدت دنیاده قالورسه * فسیری
اختلافا کثیرا * فاء سببیه‌در زیرا عیش مدید سبب رؤیتدر وسین
تأکید استقبال ایچوندر یعنی بو سببله کلجك زمانده بلکه ایام قریبه‌ده
اختلاف کثیره کورسه‌کرکدر مقصود خلفا وامرا ورعیت اراسنده واقع
اولان اختلافاتدرکه ابتداسی حضرت عثمان رضی الله عنهه واقع اولان
هجوم وتفرق ناس وثانیا معاویه سببیله حضرت علی کرم الله وجهه
واوغلی امام حسن رضی الله عنه زماننده اولان اختلافات وثالثا امام
حسینله رضی الله عنه یزید عنید واقعه‌سی ورابعا حجاج ظالم زماننده
اولان وقائع کثیره وفضاحات ثم وثم که الی هذا الآن والی قیام الساعه
جاریدر اشته زمان رسالتده وصدر اولده (کان الناس امة واحدة) سری
اوزرنه ایکن فاختلفوا مضمونی ظهور ایلیوب امم سالفه انبیا اوزرینه مختلف
هر بری بر طریقه ذاهب وآخر تضلیل ایتدکلری کبی بو امتده دخی
فرق مختلفهٔ ضاله وطوائف بغی وفساد ظاهر اولوب افساد فی الارض
ایتمکدن خالی اولمدیلر وبعض بلاد اسلامیه‌ده فرق ضاله‌دن بدل
ضال ومضل منکرلر وخودبینلر ظهور ایدوب مقدمهٔ دجال اکبر اولمق
اوزرینه احقاق باطل وابطال حق ایتمشلردر (قاتلهم الله انی یؤفکون

ای کیف یصرفون عن الحق والبرهان باهر والحق ظاهر فهم حمقی القوم والمغمورون الیوم بالنوم * فعلیکم بسنتی * علیکم اسم فعلدر الزموا واستمسکوا معناسنه وسنت طریقهٔ مسلوکهٔ رسول الله در صلی الله علیه وسلم که انده افتراض ووجوب یوقدر یعنی سنت مطلقه اودر که رسول الله اکا مواظبت ایدوب بر کره ویا ایکی کره ترك ایتمش اوله اکر مواظبت علی سبیل العبادت اولورسه سنن هدی واکر علی سبیل العادت اولورسه سنن زوائد دینلور وسنن هدانك اقامتی تکمیل دین ایچوندر انکیچون ترکنه کراهت ویا اساءت تعلق ایدر بعض احیانده ترك اولندیغی توهم وجوبی دفع ایچوندر بو سببدن امت انی ترك ایتمز زیرا توهم مندفعدر واکا سنت مؤکده دیرلر که واجبه قریبدر وهدی دنلدی دین کامله هادی اولدیغیچوندر بو جهتدن فاعلی مثاب وتارکی ضال ومبتدعدر اذان واقامت وجماعت ورواتب کبی حتی دیمشلردر که خبر متواتری انکار ایدن کافر اولور وانك حکمنده اولانی مسح علی الخفین کبی انکار ایدن اوزینه کفر خوف اولنور زیرا مسح حقنده اولان اثار تواتر حکمنده در وخبر مشهوری انکار ایدن تضلیل اولنور وخبر واحدی انکار ایدن آثم اولور کافر وضال اولماز زیرا کذب روات احتمالیله علمی قطعی دکلدر اکرچه عمل حقنده قطعیدر که موجبی محلنه کوره وجوب ومحلنه کوره سنت واستحبابدر وسنن زوائدك اقامتی مستحسندر که ترکنه کراهت واساءت تعلق ایتمز قیام وقعود ولباس واکل وشربده سیر نبویه کبی انکیچون زوائد دنلدی زیرا فاعلی مثاب وتارکی ضال اولماز وبر وجهله دخی تقسیم ایدوب دیمشلردر که بر سنت واردر که اکا سنت عین دیرلر که هر کس اوزرینه سنتدر رواتب کبی و بر سنت دخی واردر که سنت کفایه دیرلر برجماعتدن برینك سلامی کبی وسنن سفرده حالت سیرده ترك اولنور عذر حسبیله و بعضیلر سنت فجر وسنت مغربی استثنا ایتدیلر زیرا رسول الله علیه الصلاة والسلام بو ایکی سنتی وصلاة وتری حضرده وسفرده ترك ایتمشدر بوراده استمساکنه تحریض اولنان سنتدن مراد اعتقاد وعمده طریقهٔ مسلوکهٔ نبویه درکه اهل سنتك

طریقت معهوده سیدر * وسنة الخلفاء الراشدین المهدیین * خلفاء خلیفه نك جمعیدر خلیفه ظاهرا و باطنا سیرت نبویه اوزرینه اولان کیمسه در چهاریار وامام حسن وعمر بن عبد العزیز ومهدی و بقیهٔ خلفاء اثنی وعشر که بونلر هم قطب ظاهر وهم قطب باطن اولمشلردر وایام خلافتلری ظلمدن بالکلیه پاکدر انکیچون کندی سنتنی بونلرك سنتیله تعقیب ایلدی وامام تورپشتی دیمشدر که انلرك سنتنی کندی مقابله سنده ذکر ایتدی ایکی معنادن اتوری اولکیسی بودر که انلرك اجتهادله کندی سنتندن استخراج ایتدکلری مواد ده خطا ایتمیجکلرین بیلوردی نتکیم ابو بکر مانع زکات اولنلر ایله وعلی رضی الله عنهما خوارج ایله قتال ایتدیلر انتهی ونتکیم حضرت عثمان رضی الله عنه ثعلبه نك زکاتنی قبول ایتدی مع هذا رسول الله وابو بکر وعمر رد ایتمشلر ایدی ونتکیم حضرت عمر اوغلی شحمه ایله طفسان دکنك حد زنی اوروب شحمه اوراده هلاك اولدقده یوزه وارنجه اون دکنك دخی میتنه ضرب ایلدی مع هذا میته حد اولماز پس چاریاردن صادر اولان بوچار معنی اجتهاده مبنی ایدی وامام ابو حنیفه دیمشدر که (لولا علی ما کاندری احکام اهل البغی) یعنی نصدن اخذ ایده مدیکمز معانی یی حضرت علی نك اجتهادندن اخذ ایتدك دیمکدر وایکنجیسی بودر که رسول الله صلی الله علیه وسلم بیلوردیکه کندی سنتندن بعضیسی زمان خلفاده مشهور اولوب انلره اضافت اولنسه کرکدر بو سببدن انلرك سنتلرینه ملازمتله امر ایلدی تا که برکیمسه اول سنتلری انلره نسبت ایدوب رد ایتمیه که معناده سنت رسولی ترك ورد ایتمش اولور و بو بابدندر که حضرت عمر رضی الله عنه امهات اولادی بیعدن منع ایلدی انتهی بالمعنی ای مؤمن بوراسی عجب مضموندر که قیامته دك اخذ وعمله صالحدر زیرا خلفانك اون ایکی یه اختصاصی ظاهر و باطنی جمعه کوره در پس هر عصرده خلفاء معنویه واقطاب باطن واردر که انلرك سنتلرینه دخی اتباع لازمدر زیرا انلرك طریقتلری عندی دکل بلکه شرعیدر وشول نسنه یی که علماء رسوم فهم ایده میوب اختلافه دوشمشلردر انلرك

عنذنده مسلمدر زیرا انسلاخله مجلس نبوی یه داخل اولورلر وکشفله
نیجه امور خفیه بیلورلر بو جهتدن انلرك سنتلری سنن هدی
مقوله سندندرکه فی الحقیقه جناب نبوته مضافدر واول سنتلرك
ظهوری انلرك وقتنه مرهون اولمغله اول وقتهدك شیوع بولمشدر
تنکیم بعض شرائع نزول عیسایه موقوفدرکه الی الآن مجهول وغیر
معمولدر و بوندن شرع رسولی تغییر لازم کلمز بلکه خفیاتنی اظهار
ایتمك لازم کلور اظهار ایسه عین هدایتدر فاعلم ذلك واعمل فانه سدید
بلا خلل ومن تکلم بخلافه مات میتة جاهلیة وکان ملوما ردیا
دنیا کالطائفة الباهلیه (بعدذا راشد رشدندرکه دین ودنیا مصالحنه
اهتدادر پس راشد مهتدی معناسنه درکه راه راسته هدایت
بولیجیدر هادی معناسنه کلمك لفظا مخالفدر زیرا بو معنایه کلن رشید
درکه فعیل بمعنی المفعل در بدیع بمعنی المبدع اولدیغی کبی نتکیم ایکیسی
دخی اسماء حسنادندر بوراده راشدین انلردرکه مقاصد صحیحه لرنده
رشد اعطا اولنمشلردر یعنی مطلوبلرینه مهتدی اولمشلردر و بونلر
مهدیین درکه اقوال وافعالده اقوم واصلحه هدایت اولنمشلردر
وجائزدرکه رشد کندی نفسلرنده اهتداء فطریلری وهدایت فعل
حقه مضاف اوله زیرا برنسنه قوتدن فعله خروجه وعملدن عینه دخوله
فعل حقه موقوفدر ومحتملدرکه رشد کمال ذاتیله اوله ایمان حسبیله
ومهدیلك تکمیل غیر اوله احسان سببیله زیرا احسان که مشاهده در
هدایت خاصه درکه هدایت ایمان اوزرینه مترتبدر قال الله تعالی
(ومن یؤمن بالله یهد قلبه) وقال الله تعالی (والذین جاهدوا فینا
لنهدینهم سبلنا) زیرا هدایت خاصه تکمیل غیری مستلزمدر خصوصا که
معنای خلافت بو ایکی امری جامعدر بو جهتدن خلفانك بو ایکی
کلمه صفت مادحه لریدر وسلاطین وملوك بویله دکلدر یعنی امر خلافت
انلرده نقصان اوزرینه در انکیچون عدله وصف اولنمازلر مکر
مجازا ویا بطریق التفؤل اوله وحدیثده کلور (الخلافة بعدی ثلثون
سنة ثم بعدها ملك عضوض) یعنی بعدیت متصله ایله مقید اولان

خلافت که خلفاء خمسه نك خلافت مطلقه لریدرکه ظاهر و باطنه
شاملدر انك مدتی اوتوز سنه در پس بو تقیید بعدیت منفصله ایله
اولان خلافتی منافی اولماز خلافت عمر بن عبد العزیز وخلافت مهدی
وامثالی کبیکه مجموعی اون ایکیدر کما ورد فی الحدیث (ان عدة الخلفاء
من بعدی عدد نقباء بنی اسرائیل) و بعض احادیثده که خلفا مطلق
ذکر اولنمشدر شرح اولنان حدیثده کی کبی خلفاء معنویه یه دخی
شاملدرکرك عبارة وکرك اشارة زیرا عبارتده مناقشه اولوب مطلق
مقیده محمولدر دنلسه دخی اشارت معارضه کوترمز ونکاتده مزاحمه
اولماز فاعرف * عضوا علیها بالنواجذ * عضوا فتح عین مهمله
وتشدید ضاد معجمهٔ مضمومه ایله علم بابندن امردر عض دندان ایله
امساك واصر مقدر فتح بابندن لغت شاذه در کما فی تاج المصادر اکرچه
قاموسده کسمع ومنع دیو تعمیم ایتمشدر وامرنك فتحله کلدوکی بودرکه
امرك اولنك حرکتی مستقبلك ثانیسنك حرکتی جنسندندر یعض ده ایسه
عین مفتوحدر نتکیم برابك فتحله در زیرا مأخوذ منه اولان تبر کلمه سنده
با مفتوحدر ومدالجبلده ضمله در زیرا تمد ده میم مضمومدر وخف
فی العملده مکسوردر زیرا تخف ده خاء معجمه کسرله در عض بنفسه
بائله وعلی ایله استعمال اولنور نواجذ ذال معجمه ایله ناجذك جمعیدر
زیرا فاعل اسمی فواعل اوزرینه جمع اولنور کاهل وکواهل کبی
نواجذ اقصی الاضراس درکه دورت عدد دنداندر بعد البلوغ
وکمال العقل نابت اولمغله ضرس الحلم دیرلر بوراده مراد اخذ ایدوب
عض علی ناجذه ای بلغ اشده دیرلر ولکن بعض ناسده ضرس
مذکور بتمز و بعضیلر دیدیلرکه نواجذ انیابدر ویا انیابی ولی ایدن اسناندر
ویا اضراسك جمله سیدر بو مقامه مناسب اولان انیابه محمول اولمقدرکه
آزو دیش دیدکلریدر زیرا امساك معناسنده اظهردر ضرس کسرله
دیش در ضرس فتحله اضراسله عض شدیددر نتکیم نجذ دخی فتحله
نواجذ ایله شدت عضدر بوراده مرادسنتله اخذ وتمسکده مبالغه در
زیرا علیها ضمیری سنته کیدر مطلقا نتکیم برکیمسه یدی ایله برنسنه یی

امساك ايدوب صكره بطريق الاستظهار دندانى ايله دخى ضبط
ايدر نتكيم (عض على العلم بضرس) علمى اتقان واحكام ايلدى
ديمكدر الحاصل بر كيمسه بر نسنه يى اخذ ايتدكده ديشى ايله دخى
ياپشوب استعانت ايتدوكى كبى نتكيم شدتله اخذى تمثيلده ديشى ايله
وطرناغى ايله ياپشمق كرك ديرلر وصيت مذكوره ايله تمسكده دخى
ممكن اولان اسباب معينه ايله استظهار لازمدر و بعضيلر ديديلر كه
محافظهٔ سنتده مقاسات ايتدوكى شدائد ومشاقه صبردن كنايه در
نتكيم حديثده كلور (يأتى على الناس زمان الصابر فيهم على دينه
كالقابض على الجمر * واياكم ومحدثات الامور * فعليكم اوزرينه
معطوفدر كه اولكيسى ترغيبه وايكنجيسى تحذيره متعلقدر واكا تصريح
بماعلم التزاما ديرلر كه ايضاحى مشتملدر محدثات ضم ميم وفتح داله
محدثه نك جمعيدر كه احدثدن اسم مفعولدر محدث بعد ان لم يكن ايجاد
وابداع اولنان نسنه در حوادث نو بنو حدوث وظهور ايدن اموردر
زيرا حدوث قدمك مقابليدر امور امرك جمعيدر كه اقوال وافعاله شاملدر
اكثر حال وشان معناسنده مستعملدر نهيك ضدى اولان امرك جمعى
اوامر كلور عربى ايله تقديرى (بعدوا انفسكم من محدثات الاقوال
والافعال و بعدوها من انفسكم) يعنى محدثات اموردن نفسكزى تبعيد
ايديكوز فكيف كه احداث ايده سكز وتحذيردن فهم اولنديكه محدثات
الامور شر الاموردر نتكيم غيرى حديثده كلور (وشر الامور محدثاتها
* فان كل بدعة ضلالة * بوندن فهم اولنور كه محدث وبدعت
بر معنايه در زيرا محدثدن تحذير اولنمق ضلالت اولندوغندندر
بدعت ابتدع الامر اذا ابتداء واحدثه دن اخذ اولنمش اسمدر
صكره دينده زياده ويانقصان اوزرينه اطلاق اولندى نتكيم
بالاده دخى شرح اولنمشدر يعنى بر خصلت جديده كه
صدر اولده اولميوب صكره دن احداث اولنه واصول شرعده
بر اصل اكا شاهد اولميه ضلالتدر زيرا ضلالت طريق مستقيمى ترك
وغيريه ذهابدر طريق مستقيم ايسه شريعتدر (علما ديديلر كه بدعت

حسنه بو حكمدن خارجدر يعنى ضلالت دكل بلكه هدايتدر نتكيم
حضرت عمر رضى الله عنه تراويح حقنده (نعمت البدعة هذه) ديدى
يعنى جناب نبوت صلى الله عليه وسلم تراويحى اوچ درت دفعه قيلوب
صكره فرضيتى خوفندن ترك ايتمشدى پس فى الجمله اقامتى جهتندن
سنت وتركى جهتندن جماعتله اقامتى بدعت اولدى بو جهتدن
حضرت عمر اكا بدعت ديدى واكر سنت خلفادن اولديغنه نظر
اولنورسه بدعت دكلدر زيرا سنت خلفا ايله عمل ايتمك موجب حديث
اوزره امر شارعله عملدر وامام شافعى رحمه الله ديمشدر كه محدثات امور
ايكيدر برى كتاب ويا سنت ويا اثر ويا اجماعه مخالف اولاندر كه بدعت
ضاله در و برى دخى خيردن احداث اولنان نسنه در كه غير مذمومدر
(پس بر بدعت كه سنته مزاحمه اوله سيئه در و بر بدعت كه سنته
مساعده اوله حسنه در نيت لسانيه كبيكه بدعتدر ولكن مستحسنه در
زيرا نيت قلبيه يى تقويت ايدر ونوافل كبيكه فرائضى تكميل ايلر
(و بوندن فهم اولنديكه اهل سنت ديدكلرى سنته اتباعلرندن
اوتوريدر كركسه اول سنت بدعت حسنه صورتنده اولسون زيرا
بدعت حسنه نك مرجعى سنتدر وكندنه سنت دخى اطلاق اولنور
نتكيم (من سن سنة حسنة) الخ حديثى اكا دالدر واهل بدعت ديدكلرى
قاعده لرى سنته مزاحمه اولديغندن اوتوريدر كه كنديلر ابتداع
ايتمشلردر پس حقيقتده عقل قاصرلرينه اتباع ايتمشلردر يوخسه سنته
دكل (وامام شافعى ديمشدر كه من استحسن فقد شرع يعنى
عند المؤمنين مستحسن اولان نسنه مشروعات قبيلندندر فكيف كه
استحسان ايدن مؤمن كامل اوله و دخى بو طويله ده مقرر قلنه زيرا
انبياده خطا اوزرنه تقرير اولمديغى كبى اكامل اوليا ده دخى اولماز
زيرا صماخلرى خطاب الهى يه معتاد وقلبلرى الهام وداعيه ايله
الفت ايتمكله متدارك اردر (وديمشلردر كه بدعت بشدر اولكيسى
واجبه در علم نحو واصول فقه وعلم كلام كبيكه بونلر حفظ شريعت
ايچون واجب على الكفايه در و شبه ملاحده وغيريى رد ايچون نظم

دلائل كبی اكرچه بومعنی تقواده دكلدر بو سببدن امام احمد حارث
محاسبينك صحبتن ترك اتدی زيرا جوابه تصدی ايدن كمسه مذهب
مخالفی توسيعدن خالی دكلدر نظر ايله علماء رسومه كه نصير طوسينك
تجريد نام كتاب ضلالات شعارنی شرحله نقدر شهرت ويرمشلردر
پس انلره واجب اولان بوايديكه اول امردن كتاب مزبوری احراق
ايده لر و باب مساعده يی سد ايليه لر تا كه اهل سنتك نظرندن بالكليه
ساقط اوله اشته تزييف ديركن عاقبتی ترويجه چقدی زيرا نيچه
طالبلر انی اوقومغله عقيده لرن حفظ ايده ميوب ابتداعه مؤدی
اولور بوجهتدن علم كلامه تعمق وتوغلدن منع اولندی وايكنجيسی
مندوبه در تصنيف كتب كبيكه يوز تاريخندنصكره ظهور اتمشدر
زيرا عزيمتلره فتور كلوب سلف كبی علم دينی حفظله ضبط
ايده مدكلرندن قلم ايله قيدده مشغول اولديلر نتكيم ديمشلردركه (العلم
صيد والكتابة قيد) وزمان رسالتده كتاب وحی قرآنی قيد ايدرلردی
وقيد حديث عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه وعن ابيه قلمنه
منوط ايديكه غيريسی مأذون دكل ايدی بلكه ذهنله ضبط ايدرلردی
(ودخی بناء مدارس كبيكه بودخی بدعت مندوبه در وابتداء اسلامده
مدارس بنا ايلين نظام الملك قوام الدين الحسن بن علی الطوسيدر كه
الب ارسلان سلجوقی يه وزير اولمشدر محب فقرا وصوفيه ومكرم
صلحا ومشايخ ايدی بغدادده مدرسهٔ نظاميه يی درتيوز اللی طقوز
تاريخنده تكميل ايليوب ابواسحق الشيرازی يی مدرس تعيين
ايلدی ونيسابورده دخی بنا ايليوب امام الحرمين مدرس نصب
اولندی (ودخی دقائق تصوفدن كلام دخی مندوبدر اكرچه
صدر اولده يوغيدی زيرا اوائل ظواهر شرعله ومحكماتله مقيد
ايديلركه بواطن ومتشابهاتدن بحث ايتمزلردی اكرچه ارالرنده عارف
بالله چوغيدی وبزم اعصارمز شول حده منتهی اولديكه دقائق
تصوفدن كلام دكل بلكه لفظ تصوف وصوفيه بله السنه دن طرح
اولندی زيرا تقارب زمان اولمغله ظاهر شرع بله خلل پذير اولدی

فكيف

فكيف كه باطن شرع وبر عالمه سزك بلادكزده وحدت وجوددن
بحث اولنورمی ديسك انكار ايدر مع هذا وحدت وجوده قائل اولمق
جمله اوزرينه لازمدر زيرا شركدن مطلقا خلاص انكله در كتاب
مواقفده ايسه لبس فی الدار غيره ديارديين كمسه يی بعض فرق
نصارايه الحاق اتمشدر مع هذا اهل اللهدن اول سوزی ديمز واول
اعتقادی ايلمز يوقدر ولكن عوام علماء فهم اتدكلری اوزره دكلدر
والا علم وهبی ايله علم كسبی ميزانده برابر اولمق لازم كلور كلا فلا تطمع
فی الفهم عن الله الا بعد الفناء فی الله واوچنجيسی بدعت مباحه در بسط
الوان اطعمه واشربه والبسه وتوسيع اكمام كبی وبعض علما بومقوله لری
مكروه عد ايدر خصوصا اكر خيلاء وافتخار طريقيله اولور سه
حرامدر (وديمشلردركه بسط اطعمه زمان معاويه ده شامده حادث
اولمشدر اسراف اوزرينه اولميجق تنعم ممنوع دكلدر اكرچه صدر اولده
كمال تقوادن ناشی طعام ولباس واحد ايله اكتفا ايدرلردی وامتلادن
زياده حذر ايلرلردی (وبعض مشايخ ضيافت ايليوب بيك قدر شمع ايقاد
اتدكده بعض حاضرين اسرافدر ديو طعن ايديجك اولدخی اسراف ايسه
اطفاء ايديكز ديو رخصت ويردكده اول شموعك هيچ برينی سوينديرمكه
قادر اولمديلر پس شيخ كرامت تمكين بيوردی كه حق ياقدوغی چراغ
سيونمز يعنی اول چراغلری بز كندی نفسمز ايله ايقاد ايتمدك كه اسراف
وحرام ومنطفی اوله بلكه دست حقله ايقاد اولنمشدركه اخلاصه
مقارندر انكيچون فروزاندر وليلهٔ براءتده اولان شموع كثيره دخی
بو بابدندر تنوير مساجد سنت صحابه در وبعض ليالیٔ مباركه ده مزيد
اسراج قناديل وشموع ترغيب جماعت وتحسين دين ايچون اولمجق
مستحبدر عجب حالدركه ارباب انكار بعض اوضاع صوفيه يی انكار
ايدرلر مع هذا كنديلری اوضاع منكره دن عبارت اولمشلردر مثلا كتابده
كتاب التاج والخرقه يوقدر ديرلر ديمزلركه كتاب الفرو والعمائم دخی
يوقدر يا انلرك لباسلری مكروه اولمايوب صوفيهٔ محققيننك ندن مكروه
اولوركه بونلرك لباسلری صدر اولك لباسلرينه زياده اقربدر (فخر عالم

صلى الله عليه وسلم عباء اسود تلبس ايتديلريا د خالريندن قباء احمر ولباس شهرت كبرلر مع هذا جلود سباعده اختلاف مجتهدين واردر كه كمال تقوى اتفاقى ايله عملده در يوخسه اختلافى اولان نسنه ايله دكل كل ايمدى فقر الباسنه دخول ايله تاكه حضرته اقرب اولاسن وجاهى ترك ايله تاكه كمال قرب الهى بولاسن اى اسير نفس دون فى المثل شهوات بور نكدن اقاركن ينه اهل رياضته دخل ايدرسن وبهر يوم ادنى الامر اوچر كره طعام خور ايكن صوم دهر مكروه در ديو دينى عيب طوترسن هواى نفسك ايچون دور ابواب ايدوب كزرسن قنى سنك مجاهده لك كه (المدورون ملعونون) ندر بلمزسن وزعمكجه سندن غيرى مسلمان يوقدر ديرسن طاغوت نفسك كفرى ندر اكلمزسن نعوذ بالله (من علم لاينفع ومن قلب لايخشع ومن عين لاتدمع ومن نفس لاتشبع (ودورد نجيسى بدعت مكروهه در زخرفهٔ مساجد وتزويق مصاحف وامثالى كبى ولكن اختلافيدر بلكه بو اعصاره كوره راجح اولان اباحتى بلكه ندبيدر زيرا اكرچه اشراط ساعتدندر ولكن هر اشراط ساعتدن اولان مذموم دكلدر بلكه مذموم اولان عقوق والدين وامثاليدر وبو باب مزالق اقدامدندر كه هر عالم بو بابده علم حقيقى ايله قائم اولامز ومعمول وغير معمولى فرق ايدوب محلنى بولامز پس شول نسنه كه خيره موصلدر معمولدر وشول نسنه كه شره مؤديدر غير معمولدر وحديثده كلمشدر كه برنسنه كه هدادر انكله عمل ايديكوز كرك بن انى ديم وكرك ديميم وبرنسنه كه ردى در انكله عمل ايتمكوز زيرا بندن هلاكه مؤدى اولور كلام صادر اولماز وبوندن فهم اولنديكه بعض احاديث كه مضمون خير صريحدر انى موضوعدر ديو حكم ايتمك كركدر زيرا احاديث حفاظك محفوظلرندن اكثردر وغائبه حكم اولماز بلكه حديث صحيحى انكار لازم كله نتكيم شيخ الشافعى وكيع بن الجراحك مذهبى بودر وبشنجيسى بدعت حرامدر بعض مذاهب بدعيه كه الله تعالى حقنده ناسزا بلكه كفرى مشتملدر مجسمه كبيدر الله تعالى يى ذوى الاجسامه تشبيه بلكه مجسم مقوله سندن قلمشلردر ومرجئه كبيكه

ايمانله بله معصيت ضرر ويرمز كفرله طاعت نفع ويرمديكى كبى ديرلر وقولى تقديم وعملى ارجاء وتأخير ايدرلر بو ايسه شرعى رفعدر وحديث قدسيده كلور كه (ابن آدم بنى تكذيب ايتديكه بعد الموت اعاده واحيايى انكار ايلدى وبنى شتم ايلديكه اتخاذ ولد ايله وصف ايلدى) بو ايسه تركيب ومجانسته اولور كه الله تعالى بو مقوله اوصافدن بريدر (بعدذا بدعته متعلق اولان تفاصيلك بعضيسى بالاده در اورايه مراجعت اولنه واناك مباحثنى استيفا ايتمك مشكلدر زيرا فروع كثيره سى واردر وطويل الذيلدر ولكن فهيم اولان اجمالدن تفصيله انتقال ايدر والعارف يكفيه الاشارة خود مشهوردر وبعض بدايع بياندن غيرى كابرزده در وبو اعصارده مجادله دن خاموش اولمق اولى بلكه اوجبدر زيرا اشيان بلابله زاغان قوندى ومشاطهٔ سواد نكار الذده وجه دين نيه دوندى (هذا زمان السكوت وملازمة البيود والتوجه الى محراب الملكوت

* التاسع والعشرون *

قال معاذ بن جبل رضى الله عنه معاذ ضم ميمله اعاذه دندر كه برنسنه يى حقك پناهنده قلمق وحفظنى درخواست ايلمكدر نتكيم قرآنده كلور (انى اعيذها بك) يعنى مريمى سنك پناهكده قلورم وسكا صغندررم جبل طاغدر كه طائفهٔ عرب بطريق التفؤل جبل وصخر وجندل وامثالى اسمائله تسمير ايدرلر (معاذ قراء اصحابدندر كه طرف نبوتدن ابو موسى الاشعرى ايله اهل يمنه تعليم دين ايچون استخلاف اولنمغين انلره رسول رسول الله دينلوردى رسل عيسى كبى وبين ورثة الانبياء خلافت بورادن قالمشدر اكرچه حقيقت خلافت مستخلفك دنيادن انتقالندنصكره در *قلت يارسول الله* بو حديثك صدرى واردر كه بودر (قال معاذ بينما نحن نخرج مع رسول الله صلى الله عليه وسلم فى غزوة تبوك وقد اصاب الحر وتفرق القوم فاذا رسول الله اقربهم منى فدنوت منه وقلت يارسول الله) الخ تبوك مدينه ايله شام اراسنده برارضدر كه بين الترك عاصى خرما ديمكله مشتهردر كه زمان قيظ وحرارة شديده ده اول طرفده نصارى اوزرينه سفر واقع اولمش

ایدی تنكیم قصه سی قرآنده وسبرده مبیندر یعنی رسول الله ایله تبوك
غزاسنه چیقدیغمز اثناده که حر شدید واقع اولمغله قوم یعنی صحابه
رضی الله عنهم پریشان اولوب هر بری بر یکا کتمشلردی کوردمکه
رسول الله بکا قریبدر همان یانلرینه واروب سؤال ایدوب دیدم که
یارسول الله * اخبرنی بعمل یدخلنی الجنة ویباعدنی من النار *
عملده اولان تنوین تنکیر تعظیم ایچوندر تنکیم (لقد سألت عن عظیم)
اکا دالدر یدخلنی رفعله صفت مخصصه در زیرا کرچه اعمال صالحه
اسباب رضا ووسائل دخول جنت اولمقده برابردر ولکن فضائل
وتأثیرده تفاوتلری واردر بوراده ایسه مراد بلاسابقة عقوبة وسیلهٔ
دخولدر انکیچون مباعدهٔ ناری تصریح ایتدی مع هذا تصریح بما
علم التزامادر وادخال جنتی شرفندن وغایت مرام اولدیغی جهتدن
تقدیم ایلدی والا امر بالعکس در قال الله تعالی (فمن زحزح عن النار
وادخل الجنة فقد فاز) پس مباعدهٔ نار تخلیه بابندندر که اساس ومعناده
مقدمدر وانك اسباب کثیره سی واردر که اعاظمی آشغه ده کلسه کرکدر
ومباعده مناط فائده اولمغله بطریق المبالغه مبالغه صیغه سیله ایراد
ایلدی مقصود ویبعدنی منهادیمکدر وحدیثده کلور (اللهم باعد بینی
وبین خطایای کما باعدت بین المشرق والمغرب) ای ابعدنی کما ابعدت
وادخال ومباعده یی عمله نسبت ایلدی سببیتی جهتندن والا ادخال
وابعاد ایدن الله تعالی درکه عند الاسباب ایشلر یوخسه بالاسباب
ایشلمز پس دخول جنت فضل الهی یه منوطدر وبعضیلر دیمشلردرکه
یدخلنی جزمله درکه جواب امردر ای اخبرنی بعمل ان تخبرنی به یدخلنی
الجنة تنکیم قرآنده کلور (قل لعبادی الذین آمنوا یقیموا الصلوة) ای
ان تقل یقیموا زیرا اخبار وامر رسول ادخال واقامتك سبب موجبی
کبیدرکه عمله وسیله در وادخال اقامت اخبار وقوله لازم دکلدر دیمك
سوز دکلدر زیرا جواب ملازمت عقلیه اقتضا ایتمز بلکه غالبیت اقتضا
ایلر اخبار وقولك ایسه غالبا سببیتی واردر ومقتضای حکمت دخی
بودر انك ایچون جنت وناره خطاب ایلیوب (لکل واحدة منکما ملؤها

یوردی پس قبضتینك حکمی تمام اولمغه دعوت انبیایه اجابت لازم کلدی
انك ایچون جنت ونار اهللرینك ذکری قرآنده شفع اولنمشدر (بعد ذا
حدیث مذکورده رفع مرجحدر زیرا جزم آیت مسطوره یه کوره در
حدیثده ایسه بحسب الاستعمال مرجوحدر * قال لقد سألت
عن عظیم * لام ابتدا تأکید ایچوندر زیرا جواب قسم جملهٔ فعلیه
وفعل دخی ماضئ مثبت اولسه جمله لام ابتدا ایله تصویر اولنور پس
بونك تقدیری والله لقد سألت دیمکدرکه خطاب معاذه در وعظیمك
موصوفی محذوفدر امر عظیم دیمکدر حقیرك مقابلیدر کبیر صغیرك
مقابلی اولدیغی کبی وعظیمك اصلی اجزاء متصله ده وکثیر منفصله ده
استعمال اولنمقدر وکاه اولور منفصلده دخی عظیم دنیلور جیش
عظیم ومال عظیم کبی که کثیر معناسنه در یعنی رسول الله صلی الله علیه
وسلم بیوردیکه یامعاذ والله تحقیق امر عظیمدن سؤال ایتدك زیرا
جهنمدن) زحزحه وجنته تقریب اولنمق امر عظیم اولدیغی کبی اسبابی
دخی اویله در * وانه * وتحقیق اول عمل مسئول عنه * لیسیر علی
من یسره الله * یعنی کرچه امر عظیم اولدیغی جهتدن امر عسیردر
ولکن الله تعالینك تیسیر ایتدیکی عبادی اوزرینه یسیر وآساندر پس
یسیر سهل معناسنه درکه عسیرك ضدیدر قال الله تعالی (وکان ذلك
علی الله یسیرا) وشئ قلیل معناسنه دخی استعمال اولنور وقال الله
تعالی (وماتلبثوا بها الا یسیرا) واسباب تیسیر قوت قلب وعلو همت
وعزیمت ونشاط واعتقاد وصحت بدن وامثالیدر * تعبد الله * رفعله
استیناف بیانیدرکه امر عظیمی بیاندر وانك صورتی خبر ومعناسی
امردرکه اعبد الله دیمکدر رحمك الله واعوذ بالله واستغفر الله کبیکه
لیرحمك الله واغفرلی واعذنی یارب دیمکدر امردن خبره عدولك
فائده سی استجابته اعتمادی اولمغله تفؤلدر کویا رحمت واعاذه ومغفرت
وجوده کلمشدرکه اندن اخبار ایدر بومقامده دخی مأمورك امتثال امره
تسارعنه تنبیهدرکه اظهار رغبتدن اوتوری اخبار ایدر ویاخود
تقدیری هو ان تعبد الله دیمکدر صکره ان حذف اولنوب فعل اصلنه

رجوع ایتمشدرکه رعددر فرآنده (ومن آیاته یریکم البرق کبیکه بعض
علما انی اصلنده ان یریکم تقدیرنده در دیمشدرکه بوراده عبادتله مراد
توحیددر کما قال الله تعالی (یاایها الناس اعبدوا ربکم) ای وحدوه
صلی بودرکه اخلاص عبادت توحیدی مستلزمدر قال الله تعالی
(ولایشرك بعبادة ربه احدا) کفارده اشراك عبادت اولمغله توحیدله
مأمور اولدیلر اکر اخلاص اولایدی عین توحید اولوردی قال الله تعالی
(وما یؤمن اکثرهم بالله الا وهم مشرکون) بوندن مراد شرك
وجوددر پس اثنینیت اهلنك ایمان وتوحیدینه اعتبار یوقدر زیرا
توحیددن مراد توحید لسانی دکلدر بلکه توحید جنانی وحقیقیدر
بوسببدن شول توحید قولی که فعل انی تکذیب ایدر صحیح اولماز
* ولاتشرك به شیئا * به ضمیری الله تعالی یه راجعدر زیرا الله تعالی یه
اشیادن برنسنه یی اشراك ایتمجك عبادتنده دخی عدم اشراکی
مستلزم اولور پس شیئا مفعولیت اوزرینه منصوبدر ویاخود
شرکدن برشیء ایله اشراك ایتمکز کرك جلی وکرك خفی بوصورتده
نصبی مصدریت اوزرینه اولور و بوراده نعبد الله ولاتشرك به شیئا
مجموعی (لا اله الا الله وحده لاشریك له) کبیدر که لاشریك له توحیدی
بیان اولدیغی کبی (ولاتشرك) الخ دخی اویله در زیرا تعبد الله توحد الله
دیمکدر پس بوراده وحدتله مراد کثرته مقابل اولان وحدت دکلدر زیرا
بو وحدت مخلوق اولان کثرت مقابله سنده اولمغله مخلوقدر بلکه
نفی شرکته مقابل اولان وحدتدر که کثرته مقابل اولان وحدتك
مبدائیدر و بونك نظیری ذات مطلقه در زیرا الله تعالینك اطلاقی
اطلاق حقیقیدر که تقیید مقابله سنده اولان اطلاقك مبدائیدر
یوخسه تقیید مقابله سنده اولان اطلاق دکلدر و بو معنایی ادراك
ایتمینلر الله تعالی یه وجود مطلق اطلاق ایدن عارف بالله ه طعن ایتدیلر
وظن ایلدیلر که الله تعالی مقیداتله قائم ومقیددر حاشا بلکه اشیا حقله
قائمدر وتعینات اشیانك زوالندن زوال حق لازم کلمز زیرا دیمشلردر که
الآن علی ما علیه کان نتکیم شمس غروب ایدوب اشیادن ضوئی

قطع اتسه شمسه وضوئنه فنا کلمز بلکه اشیایه استتار کلور که
فنا حکمنده در نظر ایله که برنسنه آتشده غلیان ایدر کن اوزرینه
کف کلور حباب کبیکه صو قبرجغی دیدکلریدر پس اول کف وحباب
کرچه اول غلیان ایدن نسنه دن وصودن وجود بولور ولکن وجود
موهومدر که آخر زائل اولور واول غلیان ایدن نسنه وصو باقی
قالور اشته وجود واجب ایله وجود ممکنه مثال بو در همان فهم
ایدوب وجود حقیقی یه ایره کور وخیالاتی نظر کدن سوره کور (معلوم
اولا که (وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون) و دخی (وان من شیء
الا یسبح بحمده) موجبنجه ابداع خلقدن مقصود اصلی تسبیح
وتحمید وتوحید وعبادت ومعرفتدر ولکن بعض اشیا عبادت
ذاتیه ایله قائمدر که اکا تکلیف عارض اولمامشدر ثقلیندن ماعداسی کبی
وبعضیسی عبادت تکلیفیه ایله عابددر ثقلین کبی پس کرچه
مصلحت بو معنادر ولکن هر تکلیفدن مأمور به اولان نسنه نك
حصولنه ارادت الهیه تعلق ایتمك لازم کلمز والامر ا داراتدن تخلف
ایتیوب جمله مکلفینه سعادت ساری وشقاوت اولورسه ده طاری
اولمق لازم کلور بو ایسه حکم قبضتینه مخالفدر بو جهتدن خلقك
کیمی مؤمن و کیمی کافردر وقبضه یمین ایله مقصودك حصولی
کافیدر بلکه هر عصرده یالکز انسان کاملك وجودی مصلحت
وحکمت خلق انس وجنی مصححدر زیرا واحد علی الحق سواد
اعظمدر پس یالکز بر موحد وعابدك وجودیله فی الحقیقه
مصلحت تامدر فکیف که عموم وخصوص اوزره بو قدر اهل توحید واردر
پس بو تقریردن لیعبدونده اولان لامك مؤداسی معلوم اولدی
وخلق اشیادن مقصود تسبیح وتحمید اولوب خلقك اشیا ایله انتفاعی
انك اوزرینه متفرع اولدیغی بیلندی یعنی (هو الذی خلق لکم
ما فی الارض جمیعا) آیتنده لام انتفاعدن اشیا اصالة انتفاع ناس ایچون
خلق اولنمق لازم کلمز فاعرف جدا * وتقیم الصلوة * دخی صلات
مفروضه یی اقامت ایدر و شروط وقیودی اوزرینه اکا صورت

وبررسن كه بعد التوحيد عبادت بدنيه نك افضلى وقربات الهيه نك
امثليدر بوراده اقامت صلات تعبدالله ده اولان عبادتده داخل
دكلدر زيرا بو عبادتدن مراد اولان توحيد اولديغى سبق ايتدى پس
خاصى عام اوزرينه عطفدر ديين وهم ايلدى بلكه فرعى اصل اوزرينه
عطفدر وآخر وصاياى نبويه ده كلوركه (الصلوة وماملكت ايمانكم)
يعنى ايمانكز كامل ايسه نمازى اقامتده دائم اولوكز وزيردستكزده
اولان مماليكه دخى رفقله معامله ايديكوز وبعضيلر ديديلر كه
وماملكت ايمانكم دن مراد كاةتدر زيرا زكات قرآن عظيمده صلاته
مقرونه در وفى الحقيقه ملك يميندندر (وبو فقيرك فهم ايتديكى بودر كه
صلات حق الله وملك يمين مقوله سنه رفقدن مراد حق عبدى
مراعاتدر كويا حق الله وحق عبدى محافظه ايله توصيه دركه حقوق
مطلقا بو ايكيدن عبارتدر فيا احسن الاشارة باوجز العبارة) وحديثده
كلور (الصلوة خير موضوع) يعنى بعد التوحيد وضع الهينك
خيرليسى نمازدر وبوندن صلاة صومدن افضل اولمق لازم كلمز زيرا
صوم صفت الهيهٔ صمدانيه وصلاة صفت عبديه در كويا ديمك
اولديكه صلاة صفات عبديه دن اولان عباداتك افضليدر وصفت
الهيه ايله صفت عبديه برابر دكلدر (سؤال اولنورسه كه ليلهٔ معراجده
(قف يا محمد فان ربك يصلى) خطابندن فهم اولنور كه صلاة دخى
صفت الهيه در جواب بودر كه بوراده صلاتدن مراد رحمت خاصهٔ
الهيه در يوخسه اذكار واعمالى مشتمل اولان صلاة دكلدر كه صفت
عبديه در) وحديثده كلور كه صلاة سبب سواد وجه شيطاندر زيرا
سجده دن ابا ايتمكله يوزى قاره اولمشدر بو جهتدن سجدهٔ مؤمن
انك يوزينه سبب ظلمت ومؤمن يوزينه باعث نوردر كه محاذات
حضرت الهيه دن منعكسدر فافهم * وتؤتى الزكوة * يعنى نصابه
قدرت شرطيله تكيم كلور (واقمن الصلوة وآتين الزكوة) مع هذا
امهات المؤمنين ده رضى الله عنهن نصاب يوغيدى وافقطك محتملاتى
بسيار اولمغله زكاة مشروعه ايله مخاطب اولميان تزكيهٔ نفسله مأموردر

(وحضرت عيسادن عليه السلام بطريق الاخبار كلور (واوصانى
بالصلوة والزكوة مادمت حيا) بوراده زكاته ايصادخى ماقبلى كبيدر
زيرا عيسى صورة ومعنى اهل تجريدايدى (سؤال اولنورسه كه (ووجدك
عائلا فاغنى) نصندن مفهوم اولور كه رسول الله صلى الله عليه وسلم
غنى وصاحب نصاب اوله مع هذا صريحا زكاتله مأمور اولمامشدر
اكرچه غيرى حقوقله مأموردر (جواب بودركه آيت مذكوره ده
اغنادن مراد غيريدن استغنادر بوندن ايسه نصاب وغناى شرعى
لازم كلمز وسائر انبيا كبى زكاتله مخاطب اولمدقلرى سر سريدر كه
كنديلرينه مخصوصدر واول سر فقر حقيقيدر كه عالم كونك
انفس وآفاقندن بالكليه فراغدر انكيچون نفسى نفسى ديميوب امتى
امتى ديسه كركدر سائر انبيا ايسه بو مرتبه يه بالغ دكللردر نتكيم آثار
صحيحه دن معلومدر چونكه بو سره واقف اوله سن (ربنا انى اسكنت
من ذريتى بواد غير ذى زرع عند بيتك المحرم ربنا ليقيموا الصلوة) ده
حضرت ابراهيمك عليه السلام اهل مكه يه كوره صلاتله اكتفاسنك
معناسى نه در بلورسن زيرا فى الحقيقه ذريتدن مراد جناب نبوتدر كه
مكه ده نشو ونما بولمشدر مكه ايسه محل صلاتدر فقط زيرا كعبه فنا فى الله
مرتبه سنه اشارتدر انكيچون پرده سى سياهدر وبو مرتبه ده زكاة اولمز
بلكه تزكيهٔ نفس انك وسيله سيدر بو معنى ايسه جناب نبوته دخى
ابتداده حاصل اولمشدر نتكيم مرارا شرح صدر واقع اولديغى
اكادالدر كويا بو عالم وجوده روح مجسم كلمشدر كه انده جسد
وطبيعت ونفس وكيفياتندن اصلا اثر يوقدر فافهم جدا فانه
غريب والمرجو تقريب البعداء من جنابه تعالى بشفاعته فانه قريب
* وتصوم رمضان * يعنى معذور دكل ايسه نتكيم بالاده مبيندر
وبعض مفسداتى آشغه ده كلور (واثرده كلور كه صيام جسدك زكاتيدر
انكيچون زكاته مقارن قلدى زيرا جسد انكله ظاهرا منتقص وزائل
القوه ومعنى نامى ومتين اولور كويا باطنى ظاهر اوزرينه عطف ايلديكه
زكاة شرعيه ظاهر وصوم زكاة باطنه در وصومك تأخيرندن ماقبلى

اوزرینه عدم فضـلی لازم کلمز بلکه فرضیتنك تأخرنه بناء تأخیر اولنمشـدر زیرا صلاة مکه‌ده لیلهٔ معراجده فرض اولدی انکیچون تقدیم اولندی اکرچه زکاة تخلیه بابندن اولمغله تقدیم اقتضا ایدردی وصوم وزکاة مدینـه‌یه هجرتك ایکنجی سنه سـنده فرض اولدی وصومك فرضیتی زکاة الاموال فرضیتندن مقدم ایکن تأخیر اولندیغی اشارت اولنان سر ایچوندرکه زکاة صومدن باطندن ظاهر منزله‌سنده در ظاهر ایسه (الظاهر عنوان الباطن) موجبنجه صورتده تقـدم اقتضا ایدر وبوندن حجك سبب تأخیری دخی فهم اولنـدی زیرا فرضیتی هجرتك التنجی سنه سنده‌در مع هذا حج معناده صلاته برابردر زیرا حجدن مراد طواف ووقوفدرکه ایکیسی دخی مناجات قبیلندندر صلاة کبی ومعنـاده تساوی بودرکه صلاة صورتده مقید ومعنـاده مطلقدر طواف ایسـه صورت ومعنـاده مطلقدر وقوف عرفـه دخی بویله‌درکه اوراده مناجاتك جهت مخصوصه‌سی یوقدر فاعـلم ذلك * وتحج البیت * یعنی بشرط الاستطاعه که زاد وراحله‌در وحج غزادن افضـلدر حج ایتمینه کوره وغزا افضـلدر حج ایده‌نه نسبتله وظاهر اولان بودرکه غزا حج اوزرینه تقدیم اولنور تخلیه وحج تحلیه بابندن اولمغـله نتکیم بوفقیره بیك یوزیدی‌ده غزا والفاتار بعده‌ده حج بوترتیب اوزره واقع اولمشدر ولکن غنی‌یه کوره حج تقدیم اولندیغی حجك شرفندن اوتوریدر وبر دخی بودرکه غزا فرض کفایه‌درمکرکه نفیر عام اوله پس تأخیر اولنسه دخی لابأسدر فاما حج بویله دکلدر بلکه فرضیتی فوریدر اکر حجاجك بلده‌دن خروجی وقتنده نصاب بولنورسه وحج سلطنت کبیدرکه سبب غنـادر زیرا سلطانه قریب اولان دخی سلطان اولور وحدیثده کلورکه (حجوا قبل ان تحجوا) یعنی طریق حج مسدود اولمزدن اول حج ایدیکوز وکذلك حیاتده اولدقجـه قصد رب البیت ایدیکوز والا موتله طریق قصد مسدود اولوب مقام قربدن بعید قالورسکز بعدذا احکام مذکوره جملهٔ اهل ایمانه شاملدر اکرچه خطاب ظاهرده معاذه‌در زیرالسان

شرع خصوص اقتضا اتمزمکرکه اوراده قرینه اوله وبردخی بودرکه اهل ایمـان اخوان اولدقلری جهتدن نفس واحده حکمنـده در وبو اعمال صالحه که اعظم اسباب دخول جنتدر انلری تخصیصدن ماعـدایی نفی لازم کلمز زیرا اعمال متشـابهات وعبادات اولمقـده متشارکلردر پس نیجه اعمال دخی واردرکه سببینده مذکورات کبیدر قتال بالسیف لاعلاء کلمة الله واطعام ضیف لوجه الله واهتمام بمواقیت الصلاة لایقاعها فی اول الوقت فان اول الوقت رضوان الله واسباغ وضوء واتمام غسل لاسیمـا شدت برده واطعام الطعـام علی حبه یعنی مع حب الطعام وشهوته اوقلته واحتیاجه الیه اوعلی حب الله ومسکین ومستضعف اولمق که خلق انی فقر ورثاثت حال وخمولندن اوتوری احتقار واستضعاف ایدوب اوزرینه تجبر ایدرلر وامثالی اعمال فاضله کبیکه احادیثده وارد اولمشدر نتکیم فظ غلیظ ومختال وجماع مال ومنوع خیر اولمق وامثالی دخول نار اسبابنده درج اولنمشدر * اللهم اجعلنا من الذین تلبسوا بملابس الاعمال وتزینوا بزین الاحوال ودخلوا الجنة بلاحسـاب ووصلوا الیك بلاحجاب * ثم قال * یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرائض مذکوره‌یی ذکـردن صکره نوافل خیراته دخی تحریض ایدوب بیوردی بونده (للذین احسنوا الحسنی وزیادة) سرینه اشارت واردرکه زیرا بیـان اول سؤال اوزرینه مبنی اولمغـله کویا معاذك حق صریحی ایدیکه شمدنصکره ذکر اولناجق فضـلی ومنت بابندندر اشته بومعنادن اوتوری عارفلر هر معامله‌ده مزیدی رعایت ایدرلرکه اخلاق الهیه دندر جاهللر ایسـه حق غیری انکار وستره چالشورلر فکیف که معاملهٔ مزید ایده‌لر وبو مقامده ندرکه برکیسـه آخر اوزرنده حقنی اخذده استیفـا ایتمك فضلدر یعنی برایکی اوچ اقچه بقیه قالورسه اندن تغـافل ایده وطلب صددنده اولمیه اکرچه اهل زمانك نقصانده حالی کماله ایرمشدر مثلا کمال دناءتلرندن بیك اقچه‌ده براقچه‌دن بحمزلر واوزکده براقچه حقم قالدی دیرلر * الا ادلك علی ابواب الخیر * الا همزه ایله لادن مرکبدر همزهٔ استفهام ایسه نفی اوزرینه

داخل اولسه تحقیق واثبات افاده ایدر پس دیمك اولورکه ابواب
خیر اوزرینه سکا دلیل اولمیایم می یعنی اولمامق منکردر ولایق دکلدر
زیرا مرشدك شانی تکمیل غیر ایتمکدر و بو قبیلدندرکه قرآنده کلور
(الا یعلم من خلق) یعنی خالق بیلمز می بلمه مسی یوقدر بلکه بیلمسی
واردر (الم نشرح لك صدرك) کبی زیرا دیمکدرکه بزسنك صدرکی
شرح ایلمدکمی یعنی ایلمك یوقدر بلکه شرح ایلمشوزدر پس نفی
نفی ایتمك مفید اثبات اولور وجائزدرکه الا عرض وتحضیض ایچون
اوله که ایکیسی دخی طلب معناسنه‌در ولکن عرض لین ایله طلبدر
قال الله تعالی (الا تحبون ان یغفر الله لکم) ومشهوردرکه دیرلر الا تنزل
فتصیب خیرا یعنی اکر نزول ایدرسك خیر بولورسن دیو مخاطبه
عرض نزول واصابت خیره تحضیضدر پس بو مقوله الا کلمه‌لری
حرف تنبیه واستفتاحك غیریدر اکرچه شراح جامع صغیرك بعضیسی
استفتاحه حمل ایلمشلردر ولکن بویله مقامده بعیدر وسوق کلامه
مخالفدر ابواب الخیر مداخل الخیر دیمکدر بونده خیری برداره تشبیه
واردرکه ایچنده هر متمنی ارله انکیچون باب اثبات ایلدی تکمیل تکبیر
افتتاحی باب الصلاة قیلدیلر بو سببدن فرض اولدی زیرا باب دخی
داردندر وحدیثده کلور (انا مدینة العلم وعلی بابها) یعنی علم برشهر
کبیدرکه علی کرم الله وجهه انك مدخلیدر شویله که بالفرض
علی اولمسه اول شهر مسدود ومغلق ومطبق قالوردی پس علم رسول
علیدن منتشر وجمیع طرق حقه ارباب سلوك وحقایق یوزندن اکا
مضاف ومنتهی اولدی (سؤال اولنورسه که علیدن غیریلری دخی
علم رسوله باب اولدقلری مقرردر پس نه یوزدن علی‌یه تخصیص اولندی
(جواب بودرکه علی‌یه تخصیص اولنان معنی علمك کمالیدرکه پرتو
علم رسول اکا زیاده عکس ایتمشدر بو معنی ایسه غیریلرك دخی باب
اولماسنی منافی دکلدر و بو تقریردن فهم اولندیکه ابواب خیر انواع
خیر دیمك دکلدر نتکیم بعضیلر وهم ایتدیلر بلکه بو مقامده ذکر
اولنان امور آتیه‌نك هر بری نیجه خیرته وامور نافعه‌یه وسیله‌در

دیمکدر بو جهتدن امور آتیه کلیات دینلدن اولدی وخیر امر مرغوب
معناسنه‌درکه شرك ضدیدر (و بونده سؤال آتی کبی معاذ بلی یارسول
دیه جك قدر توقف نبوی اولمدوغی تصدیقی منتظر اولمق شانندن
اولمغه تنبیه‌در زیرا مدلولنه اهتمام ومضمونه اعتبار عظیم واردر
(و بردخی بودرکه سائلده حرصله سؤاله جسارت عدم توقف اقتضا
ایدردی زیرا هنوز بیاندن شبعان اولمامشدی صکره احتمال ملال
وامتحان رغبتدن اوتوری استعلال ایلدی تاکه نشاط ورغبتی
واریسه توسیع دائرهٔ کلام ایلیه *الصوم جنة* جنة ضم جیمله قلقان
دیدکاری سلاحدرکه اهل حرب انکله اجتناب واستتار ایدرلر بر اسمی دخی
ترسدر ضم تا ایله بوراده بیان فضائل صددنده اولمغله صومی تقدیم
ایلدی زیرا صوم صفت صمدیه اولمق اعتباریله عند الله انواع
عباداتدن مفضل ومختاردر ظاهر اولان بودرکه مراد صوم نافله‌در
زیرا فرض تقدم ایتمشدر واظهر اولان اطلاقنه نظرا عام اولمقدر
یعنی صیام کسر شهوت ایتمکله دنیاده معاصیدن وآخرتده دخول
ناردن سپردر شهوت ایسه اعظم اسلحهٔ شیطاندر (معلوم اوله که
ابواب جهنم اغلاق اولندقده حری مضاعف اولوب بعضیسی
بعضیسنی اکل ایتدیکی کبی صائمك دخی صوم وامساك حسبیله
باب نار طبیعتی مسدود اولوب مرطبات ومبرداتی عدم استعمالندن
حرارت زائده بولور بو جهتدن صوم سپر نار اولور زیرا ایکی کره
احتراق حکمت خلاقدن خارجدر (وصوم فی الشتاء غنیمت بارده‌در
دیو حدیثده ورودی قصر نهار وبردی سببیله‌در یعنی قصریله
اکل وشربدن استغنایه مدار و بردیله حرارت زائده‌یه دیوار اولمشدر
وصومك جنه اولدیغی مفسداتدن محفوظ اولمسیله‌در کذب وشتم
وغیبت ونمیمه ویمین کاذبه ونظر شهوتله محاسن امرأهٔ اجنبیه‌یه
نظر وامثالی کبیکه بونلر فعل جهالدر نتکیم بعض احادیثده وارد
اولمشدر زیرا عالم ومقتضای علم ایله عامل اولان کیمسه‌دن شرعا
وعقلا منکر ومستقبح نسنه صادر اولماز (بعد ذا ار باب حقایق

دیمشلردر که الله تعالی اعمالدن فرائضی وافعال صلاتدن سجده یی
واقوال صلاتدن ذکری وعباداتدن صومی اختیار ایتمشدر بو سببدن
(الصوم لی وانا اجزی به) بیوردی تنکیم بعض احادیثدن دخی صومك
افضلیتی اخذ اولنور ولکن شافعیه افضل العبادات صلاة اولمغه
ذاهب اولمشلردر ظاهر اولان بودر که صوم اوصاف الهیه وصلاة
افعال عبدیه یه کوره اعتبار اولنور که مقامنه کوره ایکیسی دخی مختاردر
تنکیم علم ظاهر وعلم باطنك هر بری کندی نفسنده کمالدر اکرچه
بحسب الاضافه بری قشر و بری لب در * والصدقة تطفیء الخطیئة
کما یطفیء الماء النار * وصدقه سبب عقوبت اولان فعلك ضرر متوقعنی
دفع ایدوب شرندن سالم قیلور نار دوزخ کبیکه اثر غضب الهیه در
وانی سوندررر صو آتشی سوندردیکی کبی زیرا اثرده تنافیلری
واردر که حق تعالی اول وجهله ایجاد ایلمشدر یوخسه بالطبع دکلدر
پس صو قاندرمز وخبز اشباع ایتمز ونار احراق ایلمز مکر که الله تعالی
فعل وتأثیر خلق ایده تنکیم عدم تأثیری دخی بویله در آتش ابراهیم
وغیری کبی و بو راده صدقه ایله دخی مراد نافله در و یا صدقه
مفروضه یه دخی شاملدر وصدقه حقوق الهیه یه متعلق اولان صغائرك
آثارنی محو ایدر وشول که حقوق عباده متعلقدر هر نه مقوله حسنه
اولورسه انی دفع ایتمز بلکه حسنه سی خصمنه ویریلور واکر اهل توبه
ایسه جائزدر که الله تعالی غیری وجهله خصمنی ارضا ایده ودیمشلردر که
کبائر توبه یه موقوفدر مکر که فضل الهی اوله (بعد ذا صدقه یی صلاة
اوزرینه تقدیم ایلدی زیرا صدقه طهارت قلبه سببدر که رذیله
بخلدن انی تطهیر ایدر صلاة ایسه طهارت ظاهره و باطنه یه موقوفدر
بو جهتدن صدقه شرط صلاة کبی اولدیکه تقدیمی لازمدر وحدیثدن
فهم اولنور که صو آتشه غالبدر ولکن صویه دخی ریح وریحه دخی
انسان غالبدر زیرا خانه لر اوقوله آفاتدن مصون اولمق ایچوندر
وموت دخی انسانه غالبدر که دفعنه چاره یوقدر والله غالب علی امره
* وصلاة الرجل فی جوف اللیل * الرجلده ال عهد ذهنی ایچوندر

واناث دخی حکمده رجاله تابعلردر تنکیم (وکانت من القانتین) کاملات
وکاملینك تساویسنه اشارتدر وجوف لیل مجاز در زیرا جوف ارضه
کوره اسفل وچقور وانسانه کوره بطندر پس بو راده مراد
یا اثناسیدر که کیجه اراسیدر قنغی جزئی اولورسه و یا آخریدر که
سدس اللیلدر اکرچه افضل اولان نصف اللیله دك نائم وثلثنده قائم
وسدسنده ینه نائم اولمقدر که حال داود و حال حضرت نبوتدر علیهما
الصلاة والسلام وجوف اول لیله شامل قیلوب صلاة اولنده تعمیم
ایتمك صحیح دکلدر زیرا غیری احادیثده تقیید اولندیغی اوزره تهجد
بعد المنامدر منام ایسه بعد العشادر صلاة اوابین ایسه بین العشائیندر که
انك فضیلتی غیری اثرله ثابتدر وتهجد بعد المنام اولدیغی عسرتنه
بناءدر که ثوابی دخی اکا کوره درکه انکیچون رجل ایله تعبیر ایتدی
زیرا بو مقوله کار جلیل رجولیت اهلندن صادر اولور کرکسه صورت
اناثده اولسون و بر دخی صلاة لیلك ممدوح اولدیغی مناجات باریدن
اوتوریدر مناجات ایسه مستجلب فیضدر ارباب حقایق ایسه اتفاق
ایتمشلردر که اول لیلده فیض الهی ضعیفدر پس مقصود وسط
لیلدن صکره اولان مناجاتدر که فیض قوی یه باعثدر انکیچون رب
العالمینك سماء دنیایه نزولی سحر اعلایه تخصیص اولنمشدر که اول وقتدن
وقت ضحایه کلنجه مدد الهی کثیر وتجلیات الهیه وفیردر ودیمشلردر که
برکیمسه حلب شاة قدر قائم وادنی الامر ایکی رکعت نمازله مناجیء رب باقی
ودائم اولسه فضل قیامله مستسعد اولوب قوام لیلدن یازیلور وشیطان
انك قولاغنه بول ایلمکدن قورتلور و بعض روایاتده من جوف اللیل
وارد اولمشدر که من فی معناسنه در کما قال الله تعالی (ماذا خلقوا من
الارض) ای فی الارض مقصود صلاة لیل اطفاء خطیئه ایدر صدقه کبی
دیمکدر وهو الاظهر بو صورتده ماقبلی قرینه سیله خبر محذوف اولوب
وصلوة الرجل تطفیء الخطیئة ایضا دیمك اولور وابن الاثیر جامع
الاصولده غیری خبر تقدیر ایدوب (وصلوة الرجل فی جوف اللیل من
شعار الصالحین) دیمشدر کرچه بو تقدیره ظاهرده قرینه یوقدر تنکیم

بوجهتدن بعض جهله جرح ایتمشلردر ولکن عیری حدیثدن
مأخوذدر تتکیم جامع صغیرده کلور (علیکم بقیام اللیل فانه دأب
الصالحین) ای عادتهم وشانهم وشعارهم وقرآنك بعضیسی بعضنی
مفسر اولدیغی کبی حدیث دخی بویله در و بعضیلر دیمشلردرکه
حذف خبر فضل کثیرنی اشعار ایچوندر یعنی (صلوة الرجل فی جوف
اللیل لاتعلم نفس مااخفی لها) تتکیم مابعدی اکا قرینه در * ثم تلا *
یعنی بو بیاندن صکره رسول الله صلی الله علیه وسلم بطریق الاستشهاد
تلاوت ایلدی (تلاوت متتابعه قرائتدر دراست کبی زیرا تلودندرکه
تبعیتدر پس تلاوت قرائتدن اخصدر بوندن یعنی بیان اخیر
واستشهاددن فهم اولنورکه صوم وصدقه دخی نافله یه محمول اولمق
اظهردر زیرا قیام اللیل والصلاة فی جوف اللیل تهجد ایله تفسیر
اولنمشدر تهجدك فرضیتی ایسه منسوخدر وآیت آتیه دخی اهل قیامی
مدحدر اکر فرض اولسه غیری اداسیله تعبیر اولنوردی قال الله تعالی
(ومن اللیل فتهجد به نافلة لك * تتجافی جنوبهم قال الراوی حتی بلغ
یعملون * یعنی بو قولی آخر آیتنه دك تلاوت ایلدیکه بودر (تتجافی
جنوبهم عن المضاجع یدعون ربهم خوفا وطمعا ومما رزقناهم ینفقون
فلا تعلم نفس مااخفی لهم من قرة اعین جزاء بما کانوا یعملون) تجافی
تباعددر جنوب ضمله جنبك جمعیدر فتحله شق الانسان معناسنه در
مضاجع مضجعك جمعیدر فتحله مقعد وزنی اوزره موضع ضجوع
یعنی جنبی وضع ایده جك یردر مقصود فراشلردر (خوف غضبدن
وعدم قبول عملدندر وطمع ورجاء رحمتنه کوره در وانفاق واجب
وتطوعه شاملدر زیرا اوچ قسمدر بری نصابدن زکاتدر وبری فضلدن
مواساتدر (وبری قوتدن ایثاردرکه بری عوامك وبری خواصك وبری
اخص الخواصك حالیدر وسوره بقره ابتداسنده (ومما رزقناهم
ینفقون) دخی بویله درکه صلاتدن صکره ذکر اولنمغله زکاة وصدقهٔ
نافله یه وبلکه بذل علم نافعه شاملدر زیرا نشر علم دخی انفاقدندر
شول جهتدنکه ارواحك اکا احتیاج تامی واردر (ونفس ملك مقرب

ونبی ومرسله عامدر زیرا سیاق نفیده نکره واقع اولمشدر واخفا اولنان
جزانك اعلاسی رؤیتدر تتکیم قرة اعین اکا اشارتدر ولکن کامللره
کوره بطریق الاستحقاق وناقصلره نسبتله بطریق الفضلدر
وجزانك اخفا اولدیغی عملك جوف لیلده اخفاسنه ناظردرکه جزا
عمل جنسندندر ورؤیت کرچه موعود اولمغله معلومدر ولکن ظهوری
هرکسك قوة وضعفا بصیرتنه راجعدر وبو بابده علم کفایت ایتمز
بلکه جلیة الامر عینله ومشاهده ایله حاصل اولورکه بو معنی ناقصلره
کوره هنوز خفیدر وکامللره کوره دخی ظهور افزون اولمقده در
وقیام لیلده بومقوله فضیلت عظمی اولمغله افضل النوافل وترکی
مکروه اولدی (فانتبه من السنة قبل ان تنقضی الایام والشهور
والسنة * ثم قال الا اخبرك برأس الامر * دلالتدن اخباره عدول
بطریق التفننددر وامردن مراد امر دینددر رأس بوراده اصل ومرجع
واعلی الشی معناسنه در تتکیم امر ونهیده مرجع اهل بلد اولان کیمسه یه
رئیس دیرلر وبو معنی فارسیده دخی مستعملدر تتکیم سرور دیرلر
صاحب ریاست معناسنه زیرا سر ایله وردن مرکبدرکه سر باش
ولفظ ور ذو معناسنه در وسر غلبهٔ استعمال ایله مقدم ومتبوع معناسنه
حقیقت منزله سنه وارمشدر سرلشکرده کی سر دخی تجوزا اول
معنایه درکه ریاست ومتبوعیت مراددر و بونده سرك شرفنه اشارت
واردر زیرا افاضل مشاعری مشتمل واحسن اعضا وقوایی محتویدر
* وعموده * عمود شول خشبه درکه خیمه انك اوزرینه اعتماد ایدر
وانسانك النه آلوب اعتماد ایتد وکنه عمود دیرلر حدیدن اولسون
خشبه دن اولسون وعمود الصبح ابتداء ضوئیدرکه هیئتده حدیدن
عموده بکزر یعنی خیمه نك قیامی عمودی اوزرینه اولدیغی کبی دینك
قوامی دخی انکله در * وذروة سنامه * ذروه ذال معجمه نك کسری
وضمیله وذری ضمله اعلی الشیء معناسنه در (سنام فتحله دوه نك
اورکیجیدرکه ظهرنده مرتفع اولان نسنه در عجم کوهان دیر وسنم
دیرلر کتف وزنی اوزرینه عظیم السنام اولان دوه یه پس ذروة السنام

اورکیجک الک بوقاروسیدر * قلت بلی یارسول الله * بلی بالاده در
نعم کبی * قال رأس الامر الاسلام * اسلام اظهار ایمان واقرار کلمهٔ
شهادتدرکه احکام دینی اجرا اکا منوطدر نمازده اقتدا وموتنده
نمازی وقبور مسلمینده دفنی وعشر وزکاته مطالبه اولنمسی واخذ
میراث وامثالی کبی نتکیم تفضیل مقام کذرا ایتمشدر بونده اسلام رأسه
تشبیهدن فهم اولنورکه اسلام سائر اعمالدن اعضادن رأس منزله سنده
وایمان روح کبیدرکه باطندر وعمود وذروهٔ سنامله تشبیه عربك
اهل خیمه وارباب ابل اولوب ارالرنده شهرتنه بناءدر زیرا تشبیه جلی
نفسده اوقع وفهمده اسرعدر انکیچون هر خطاب قومك متفاهم
ومتعارفنه کوره در تاکه مراد حاصل اوله * وعموده الصلوة * یعنی امر دین
صلاتله قیام وارتفاع بولور بوسببدن صلاة ایچون قباب مرتفعه ومنارات
طویله بنا اولنه کلمشدر قال الله تعالی (فی بیوت اذن الله ان ترفع) وقال
تعالی (واذ یرفع ابراهیم القواعد) پس نمازك کندی نفسنده علوی که
معراج معنوی وتسبیح وتحمیدی مشتملدر صورتده دخی محلی اقامتنك
علونی اقتضا ایتمشدر الحاصل بیوت الهیه یی سائر بیوت خلقدن
تمییز ایتملودر انکیچون مکهٔ مکرمه ده کعبه شرفها الله اوزرنه مشرف
وعالی خانه بنا ایتمك مکروه ومنهیدر اکرچه زمانه ده دینلری خراب
اولنلر بیوت عالیه بنا ایتمشلردر وغیری حدیثده کلور (الصلاة عماد الدین
فمن اقامها فقد اقام الدین ومن هدمها فقد هدم الدین) بوراده عمادی
اساس معناسنه اخذ ایتمشلردر ولکن ظاهره مخالفدر زیرا اساس عمادك
غیریدر مکرکه عماد اساس منزله سنه تنزیل اولنه پس اساس رأس
الامر اولان اسلام وصلاة انك رکن اعظمیدر ورکننك انهداميله صورت
خانه خراب اولدیغی کبی ترك صلاتله دخی صورت دین خراب اولور
کرکسه تمل کبی اولان اقرار واعتقاد باقی اولسون * وذروة سنامه
الجهاد * جهاد ومجاهده استفراغ الوسع فی مدافعة العدو معناسنه در
یعنی طاقتی اولدوغی قدر اعداء دینی مدافعه ایتمکدر زیرا اصلاح عالم
ونظام احوال بنی آدم اکا منوطدر شول وجهدنکه استیلاء کفارله

شعائر دین معطل وامور معاش دخی مختل ومشوش اولور (وجهادك
ذروهٔ سنام اولدیغی زیاده علو وفضلیدر زیرا فتح الانبیاء زماننده
حراثت وختم الانبیاده علیهم الصلاة والسلام جهاد مقدمدر پس
بو امتك صنایع وحرفی ایچنده حراثت وزراعت جمله دن مؤخر وجهاد
عنوان الامردر زیرا جهادده ساحهٔ دین ودنیانك طهارتی واردر
زراعت ایسه امر معاشله تقید اولدوغندن دناءتدن وباطنی مأکولاتله
تنجسدن خالی دکلدر (بوندن فهم اولنورکه قتلده عفو فضل
وقصاص امر دینی محافظه در واخذ دیت خساستدر پس علو همتی اولان
هرکارده دینی دنیا اوزرینه تقدیم ایدر (ودیمشلردرکه صلاة فروض
اعیان وجهاد فروض کفایه دندر مکرکه نفیر عام اوله ومداد علماء
شهدادن راجحدر زیرا علمدن افضل نسنه یوقدر انکیچون (وقل رب
زدنی علما) دینلدی (ومجاهده اوچ نوعدر اولکیسی عدو ظاهرله
مجاهده درکه الی یوم القیام باقیدر وفی الحدیث (بعثت بالسیف) وجاء
ایضا (لی حرفتان الفقر والجهاد) پس حرفت نبویه جمیع حرف اوزرینه
راجح اولدیغی جهتدن معمول به اولمق لازم کلدی تاکه متابعت درست
وتام اوله (وایکنجیسی شیطان و وساوسی ایله مجاهده در و ریاضت
واکل حلال انك اسباب قویه سندندر ونور معرفت رحمانیه مطاردهٔ
ظلمات شیطانیه ده کرچه ادخلدر فاما مقام معرفته وصوله دك ریاضت
ومجاهده لازمدر (واوچنجیسی نفس اماره ایله مجاهده وهواسنی هدایه
تبدیل ده مقاسات شدائددرکه خلوت واکثار ذکر اللهك وسائلندندر
وبو اوچ نوع مجاهده ایله قرآنده امر ایدوب بیورر (وجاهدوا فی الله
حق جهاده) وحدیثده کلور (جاهدوا اهواءکم کما تجاهدون اعداءکم)
وینه کلور (جاهدوا الکفار بایدیکم والسنتکم) یعنی سیف وسنان
وحجت وبرهان وهجو اعداء رجحان ایله مجاهده ایدیکز نتکیم حسان
رضی الله عنه امر رسول الله صلی الله علیه وسلم کفار قریشی هجو وذم
ایدردی زیرا عند العرب جراحت زبان جراحت سیف وسناندن
بتردر نتکیم کلام امام علی ده رضی الله عنه کلور (بیت) جراحات السنان

لها التيام) ولا يلتام ما جرح اللسان * ثم قال الا اخبرك بملاك ذلك كله *
ملاك الامر كسرله وفتحله ما يعتمد عليه منه وقوامه الذى ملاك به
معناسنه تنكيم القلب ملاك الجسم ديرلر زيرا جسمك قوام وصلاح
وفسادى اكا منوطدر تنكيم بالاده شرح اولنمشدر يعنى امور مذكوره نك
جمله سنك معتمدى ومابه القوامى ندر سكا اخبار وافاده ايده يمى
بوراده كلمه ايله ذلك بى تأكيد عدم شمول احتمالنى دفع ايچوندر
* قلت بلى يارسول الله * نوالهٔ نعمتيجه‌دن سير اولمديغن بياندر زيرا
صحابه نك حفظى غالب واستعدادى مزيدى جاذب ايدى واهل دنيانك
مال ومناله حرصندن انلرك علم وكماله حرصلرى زياده ايدى نيجه زياده
اولمسونكه درجات عاليه علم وعمله موقوفدر و برقومك متبوعى اعلاى
درجاتده اولوب كنديلر اسفل منازلده قالق همتده دون اولمقدندر
حاشا كه عالى يه مقارن اولان سافله اوله زيرا بحكم الجوار مقتضاسى
علودر * فاخذ بلسانه * با زائده در لسان اغزده جارحهٔ مخصوصه‌در
وانك قوتنه دخى لسان ديرلر قال الله تعالى حكاية عن موسى عليه السلام
(واحلل عقدة من لسانى) يعنى قوت لسانمدن عقده يى كيدر زيرا
بسته لك جارحه ده دكل بلكه انكله نطق حاصل اولان قوتده ايدى
قال الله تعالى (واختلاف السنتكم والوانكم) اختلاف السنه اختلاف
لغات واختلاف نغماتدر زيرا هر لسانك نغمهٔ مخصوصه سى واردركه
سمعله تمييز اولنور وصورت مخصوصه سى واردركه بصرله تشخيص
اولنور ولغات يعنى انواع لسان يدى يوز بيكدركه الله تعالى آدمه
عليه السلام تعليم ايدوب صكره نسلنه ميراث قالدى و بعضيلر ديديكه
بلسانه ده با اخذ كلمه سنك معناى تعلق تضمنى ايچوندر يعنى رسول الله
صلى الله عليه وسلم كندى لسانى امساك ايلدى و ياخود يديله اكا تعلق
كوستردى و بعضيلر لسان معاذى طوتمغى تجويز ايتديكى وهم
ومتعارفدن بعيددر * وقال كف عليك هذا * كف ضم كاف وتشديد
فا ايله امردر مد كبى كف دفع وصرفدر بوراده على عن معناسنه
مجاوزه ايچوندر قال الله تعالى (ومامن دابة فى الارض الا على الله رزقها

اى عن الله وشعرده كلور (اذا رضيت على بنو قشير) اى تجاوز عنى يعنى
آفت لسانى سندن منع ورفع ايله و ياخود كفده معناى حبس تضمين
اولنمشدر اى احبس عليك لسانك ولا تطلقه على غيرك و بونده كف عليك
لسانك ديمكله اكتفا ايتميوب اخذ لسانله دخى اشارت قلديغى ذهنه
ايقاع وزياده تأثير ايچوندر زيرا فعل قولدن ارجحدر كما جاء فى الحديث
(صلوا كما رأيتمونى اصلى) يعنى صلوا كما قلت لكم ديميوب رؤيته
احاله قلديغى فعلك نفس تابع مقتديده ارجحيتنه بناءدر تنكيم شعرده
كلور (بيت) واذا المقال مع الفعال وزنته (رجح الفعال وخف كل مقال
ومثنويده كلور (پند فعلى خلق را جذابتر) كه رسد در جان
هر باكوش كر) يعنى پند فعلى نك برفائده سى دخى بودركه اصم اولان
دخى منتفع ومستفيد اولور فاما صاغر هر قولله منتفع اولماز بلكه
شدت صوته محتاجدر ابكم اولان صممنه ايسه صيحه دخى كار ايتمز
وجناب نبوتك لسان خصوصنده اهتمامى امر لسانك شدت وصعوبتنى
اشعار ايدر انكيچون ملاكله تعبير ايلدى بو جهتدن حفظ لسان رأس
اولدى زيرا محفوظ اولمجق اعمال دخى باطله واجورى زائله اولور
* قلت يانبى الله * تفنن فى العباره مقوله سيدر اشارتدر كه رسوله نبى دخى
اطلاق اولنور اكرچه هر نبى يه رسول دينمز تنكيم فرقلرى مرور ايتمشدر
* وانا لمؤاخذون بما نتكلم به * واو محذوفه عطف ايچوندر اى نتكلم
وانا لمؤاخذون بجميع ما نتكلم به پس مدار تعجب واستغراب مؤاخذه‌در
يوخسه تكلم دكلدر يعنى بز سويلرزده سوزلريمزك جمله سيله مؤاخذه
اولنورمى يوز وجمله قيد اولندى زيرا راوى آفات لسانله مؤاخذه
ثابت ايديكن بلمك بعيددر ولكن بو تقريرك ما بعد كلامه مزيد ملايمتى
اولمز كما لا يخفى على المتأمل وجائزدركه سائلك مساهله سنه محمول اوله
يعنى لسان بر اصغر جوارحدركه اندن صادر اولان نه اولهجق كه
عرصهٔ مؤاخذه اوله بو صورتده بيان آتى اكا موافق اولور ومؤاخذه
لفظى تخصيص ايتديكى معناى مجازات ومقابله يه تنبيه ايچوندر
زيرا خلق نعم الهيه يى اخذ ايدرلر وشكر وثنا ايله مقابله ايترلر انكيچون

مأخوذ ومعاقب اولورلر * فقال ثكلتك امك * ثكلتك كاف اولينك
كسريله علم بابندندر اصل ثكل ضمله موت وهلاك وفقدان حبيب
ويا ولددر انك ايچون تاج المصادرده ديمشدر كه الثكل بي فرزند
شدن مادر يعني انا بي ولد اولمق واوغلني ياوي قلمق پس ظاهرده
ثكلتك امك والده لك سني فقدان ايلسون ديمك اوله دعادر تربت يداك
افتقارله دعا اولديغي كبي ولكن عرب بونلري وقاتله الله ولا اب لك
وامثالي كلمات دعائيه نك حقيقت اصليه لرين مراد ايتميوب غيري معاني
اوزرينه حمل ايتمشلردر معاتبه وانكار وزجر وذم وتعجب وتعظيم
الامر وحث على الشيء كبي كه بو بله مواضعده حث وتحريضه محمول
اولمق ظاهردر * وهل يكب الناس في النار على وجوههم * هل
برقاچ معنايه كلور بوراده ماء نافيه معناسنه در (هل جزاء الاحسان
الا الاحسان) كبي پس استفهام تقرير ايچوندر يوخسه انكار ايچون
دكل (يكب فتحله يمد وزني اوزرينه مضارعدر مصدري كب در كه
يوزي اوزرينه القا ايتمكدر بوراده تجريد طريقيله در كه اسقاط
معناسنه در (اكباب يوزي اوزرينه دوشمكدر كه امام بيهقي لازم ايله
تعبير ايلمشدر حتى حديثده (فاكبوا رواحلهم على الطريق) ده
كرچه روايت اكبوادر ولكن صواب اولان كبوادر الزموها الطريق
معناسنه ديمشدر پس مكب اسم فاعل اولمق اوزره ساقط على وجهه
واكب خر على وجهه ديمكدر كه لازمدر ولكن قاموسده ديمشدر كه
كبه قلبه وصرعه كاكبه وكبكبه فاكب وهو لازم متعد انتهى
ومعناي حديث ديمك اولور كه وجهنمده خلق يوزي اوزرينه
دوشورمز يعني جهنم اهل جهنمه يوزلري اوزرينه دوشرلركه
سقوطك اقبحيدر زيرا احسن اعضا يوزده در بصر وانف ولب
ودندان كبي ودنياده ضرب عنق ايله قتل اولنان كفارك عادتي بويله
خروردر كه وضع اصلبسندن خارجدر انكيچون انبيا عليهم السلام
بعض حالات وحيده استلقا ايدرلردي وامام محمدك دخي استنباط
مسائلده استلقا عادتي ايدي * او على مناخرهم * راويدن شكدر

مناخر منخرك جمعيدر ميم وخاء معجمه نك فتحه لريله وياكسره لريله
وياضمه لريله انف معناسنه ونخرة الانف ضمله ثقبة الانفدر يعني
برون دلوكي وانف تخصيص اولنديغي اول الوجه وصيانتنه اهتمام تام
اولدوغيچوندر * الاحصائد السنتهم * حصيده نك جمعيدر فعيله
بمعنى مفعوله در يقال حصد الزرع اذا قطعه وحصائدك اضافتي
اسم مفعولك فاعلنه اضافتي قبيلندندر الا محصودات الالسنة ديمكدر
واستثنا مفرغدر زيرا هل نافيه اولديغي سبق ايتدي تقديري ديمكدر كه
مايكب الناس في النار شيء من الاشياء الا حصائد السنتهم مقصود
تلفظ ايتديكي كلام قبيحدر كفر وكذب وشتم ولعن وقذف وغيبت
ونميمه وبهتان وامثالي كبي وبو كلام قصري وحكم حصري غالبيدر
زيرا حصائد السنه دن غيري اعمال موجبه دخي واردر وناسدن
محفوظ ومعصوم اولنلر مستثنادر وبونده لساني اوراق ديدكلري آلته كه
انكله اكن بچرلر كه عرب اكا منجل دير منبر وزني اوزره وانك مقولني
اول آلت ايله مقطوعه تشبيه واردر زيرا حاصد اولان كيمسه زرع
وشوكي قطعده تمييز ايتمديكي كبي قائل دخي في المثل دلنه كلني سويلر
وخير وشر ديمز حكايه ايلرو بوراده كبي حصائده نسبت ايتدوكي
مجازدر كه مسببنه اسناد قبيلندندر وفي الحقيقه فاعل الله تعاليدر
وبونده (الدنيا مزرعة الاخرة) مضموننه اشارت واردر زيرا دنياده
مزروع اولان خير وشرك اجر وجزاسي آخرتده محصود اولور وبعض
اعمال واردر كه بعض عوارض حسبيله فنا بولور وبعضيسي حالي اوزرينه
قالور قال الله تعالى (منها قائم وحصيد) فافهم الاشارة من هذه العبارة

* الثلاثون *

ثلثون ملحقات جموعدندر اوچ كره اون ديمكدر عشرون ايكي كره
اون ديمك اولديغي كبي يوخسه ثلثه نك جمعي دكلدر والا طقوزه
ثلثون ديمك واوتوزه عشرون ديمك صحيح اولوردي وبر دخي بودر كه
جموعده تعين يوقدر ثلثون واخواتي ايسه معاني معينه يه داله در
* ان الله فرض فرائض * فرض لغتده ايجاب وتقدير وقطع وبيان

ومفروض معنالرینه کلور بوراده معنای ایجاب انسبدر (فرائض
فریضه نك جمعیدر فریضه افتراضدن اسمدر که ایجاب معناسنه در
صکره مفترض معناسنه قلندی بعده معنای شرعی اسمه نقل اولندی
شرط اولسون رکن اولسون ویاخود فریضه صفتدر مفروض
معناسنه وتا اسمیته نقل ایچون علامتدر تأنیث ایچون دکل پس
مذکره صالح اولورذات وعلامة تاری تأنیثدن منسلخ اولوب مذکره
اطلاق اولندیغی کبی (فرض ایکیدر بری قطعی الثبوت والدلاله در
محکم کتاب ومتواتر سنت واجماع امت کبی انکیچون منکری کافر وتارکی
معاقب اولور زیرا هم اعتقادا وهم عملا فرضدر وبری قطعی الثبوت
وظنی الدلاله در مؤولات کبی مثلا لفظ قرء کبیکه عند الحنفیه معنای
حیض راجحدر یوخسه مقطوع دکلدر ومسح مقدار معین کبی واکا
فرض ظنی دیرلر که فرض قطعی کبی فاعلی مثاب وتارکی معاقب ولکن
منکری اکفار اولنماز بلکه تفسیق اولنور زیرا عملا فرض واعتقادا
دکلدر دلیل ظنی ایله ثابت اولان نسنه یی ایسه عدم اعتقاددن کفر
لازم کلمز الحاصل فرضیت اعتقاده دلیل قطعی لازمدر انکیچون
دیدیلر که رؤیت امور اعتقادیه دن دکلدر زیرا اختلافیدر اکرچه
عند اهل السنة متفق علیه در (بعدذا شعب ایمان یتمش بابدن
زیاده در که فعلی وترکی مشتملدر وفعل وترك فرائضدندر که فعلی
یعنی عمل مأموراتدن وترك منهیاتدندر یعنی ترك تعلق ایدن نسنه منهی
عنه در پس شعب ایمان وفرائضدندر شهادت بالتوحید وصلاة
وزکاة وصوم وحج وجهاد ووضوء وغسل من الجنابة وغسل
یوم الجمعة وصبر وشکر وورع وحیا وامان ونصیحت وطاعة اولی
الامر وذکر الله وکف اذی واداء امانت ونصرت مظلوم
وترك ظلم وترك احتقار وترك غیبت وترك نمیمه وترك تجسس واستیذان
وغض بصر واعتبار وسماع الاحسن من القول والدفع بالتی
هی احسن وترك الجهر بالسوء من القول وکلمة طیبة وحفظ الفرج
وحفظ اللسان وتوبه وتوکل وخشوع وترك اللغو والاشتغال

بمایعنی

بمایعنی وترك مالایعنی وحفظ العهد والوفاء بالعهود والتعاون
علی البر والتقوی وترك التعاون علی الاثم والعدوان وتقوی وبر
وقنوت وصدق وامر بالمعروف ونهی عن المنکر واصلاح
ذات البین وترك افساد ذات البین وخفض الجناح ولین وبر الوالدین
وترك العقوق ودعا ورحمة بالخلق وتوقیر کبیر وقیام بحدود الله
وترك دعوی الجاهلیة وتودد وحب فی الله وبغض فی الله وتؤده
وحلم وعفاف وبذاذت وترك التدابر وترك التحاسد وترك التباغض
وترك التفاحش وترك شهادة الزور وترك قول الزور وترك الهمز
واللمز والغمز وشهود الجماعات وافشاء السلام والتهادی وحسن الخلق
وحسن العهد وحفظ السر والنکاح والانکاح وحب الفأل
وحب اهل البیت وحب النساء وحب الطیب وحب الانصار
وتعظیم الشعائر وتعظیم الحرمات وترك الغش وترك حمل السلاح
علی المؤمن وتجهیز المیت والصلاة علی الجنائز وعیادة المریض
واماطة الاذی وان تحب لکل مؤمن ما تحب لنفسك وان یکون الله
ورسوله احب الیك مما سواهما وان یکره ان یعود فی الکفر وان تؤمن
بالله وملائکته وکتبه ورسله وبکل ما جاءت به الرسل من عند الله
وبونلرك امثالی افعال وتروك که کتاب وسنتده امر اولنمش وحث
وتحریض قلنمشدر که کیمی فروض عین وکیمی کفایه وکیمی مندوباتدندر
وجمیع افعال وتروکده قربت الی الله نیت ایتملودر والا خیر کثیر فوت
اولور مثلا کرچه ترکده اوزوندن ساقط اولمقده نیته محتاج دکلدر
ولکن ترکله مأمورم دیو قصد قربت ایتمکده اجر واردر افعالده کی
نیت کبی پس اجر نیته منوطدر هرنه مقوله عمل اولورسه وهو اجدر
بالاخذ والعمل بل اوجب بالنسبة الی من یعرف النظام والخلل
فلا تضیعوها (فرض قطعی وفرض ظنینك هر بری اوزرینه تفریعدر
(لا تضیعوا تشدیدله نهیدر تضییعدن وتخفیفله اضاعتدن اولمق دخی
جائزدر ولکن مقامه انسب اولان اولکیدر زیرا فرائضده کثرت اولمغله
صیغهٔ کثرت مناسبدر زیرا هر بری مقابله سنده بر اضاعتدن نهی اولنور

(ضياع هلاك وتلفدر برنسنه‌يى اضاعت ايتمك مهمل قو مقدر (معنى ديمكدركه پس سز اول فرائضى متروك ومهمل قومايوب استعمال واقامت واحيا ايديكوزهرنه مقوله فرض اولورسه تتكيم دينك كهنه لكى اهمال وتجـددى استعمالله در والادين فى نفس الامر ضياع وكهنكى وتجددن بريدر فاعلم ذلك (وفرائضك افرضى ترك تعلقات ماسوادر يعنى رنك تعلق قبول ايدن امورك نقشـنى دلدن ازاله وعالم تفريده وصوله علم وعيندن بالكليه انقطاعدر اكرچه بوفرض ابطن البواطن دركه ارباب ظاهره كوره انكله قيام ايتمك جائز دكل بلكه ممتنع كبيدر مع هذا جميع فرائض عبدى مولايه تقريب وغيريدن قطع ايچوندر فافهم جدا * وحد حدودا * حد اصلنده ايكى نسنه‌يى بری برندن تمييز ايچون وضع اولنان حاجزدركه لسان تركيده اكا سينوردير لر حد المزرعة وحد الحديقة وحد الدار وامثـالى كبى فلان حدنى ايلمز ديدكارى كندنى آخردن تمييز ايدن مرتبه‌يى تجاوز ايدر ودائره‌سندن چقار ديمكدر پس حدده منع معناسى واردر انكيچون حد الخمر دينلدى زيرا متعاطيسنى وغيرينى معـاوده دن منع ايدر محادده ممانعـه‌دن (حدود الله احكام الهيه‌دركه فرض وحرام وكراهت وندب واباحتدر بس وحد حدودا تعميم بعد التخصيص در زيرا حدودده فرائض وغيرى داخلدر معنى ديمكدركه دخى الله تعـالى حدود شرعيه وضع وتعيين ايلدى وحلال وحرام اراسـنده سينورلر قودى وهر شيئك حدنى بلدرديكه اندن اوته‌سـنه تجاوزه اذن ويرمدى * فلا تعتدوها * بس سز نفس وشيطان وهوى وشهواته تابع اولوب حدود الهيه‌يى ماوراسنه كذر ايتمكوز والا مخالفت حق سببيله معذب اولورسز (اعتداء مجاوزة الحق معناسنه‌در زيرا عدو تجاوز ومنافات التيامدر (سؤال اولنورسه كه خمرك حدى اربعين ايكن حضرت عمر رضى الله عنه نه معنادن جلد ثمانين ايدردى كه ظاهرا حد سنتى تجاوزدر جواب بودركه خلافت عمرده شارب الخمرك كثرتنه بنـاء بطريق الزجر زياده قلدى مع هذا سنت خلفايه دخى اقتـدا لازمدر وحضرت عليئك كرم الله وجهه حد خمردن

هلاك اولانه ديت ويررم ديدوكى مافوق الاربعينه كوره در زيرا حددن هلاك اولان كيمسه‌نك دمى هدردر (وحضرت عمر حد زناده اوغلى شحمايه جلد تسعين ده هلاك اولنيجق اون جلد دخى ميتنه ضرب ايتدوكى اجتهاد طريقيله در پس ميته ضربله تعدى ايتمش اولماز * وحرم اشياء فلا تنتهكوها * انتهاك برنسـنه‌نك حرمتنى كسر ايتمكدر يعنى برنسـنه‌يى حلال اولميـان وجهله تنـاولدر يعنى الله تعالى نيچه اشـيايى تحريم ايلدى كرك حرمت قطـعيه وكرك كراهت تحريميه ايله پس سز اول محرمات ومكروهاتك پرده‌سنى خرق ايدوب خلاف شرعله تنـاول ايتمكوز پس فرضده قطعى وظنى داخل اولديغى كبى حرامده دخى داخل اولدى زيرا كراهت تحريميه ايله مكروه اولان نسنه‌يه حرام دنلميوب مكروه اطلاق اولنـديغى دليلى قطعى اولمديغى ايچوندر بوندن ايسه عدم اجتنـاب لازم كلمز بلكه حكمده حرام قطعى كبى اولور اكرچه منكرى كافر اولمـاز وبعض ائمه حرام لفظنى دخى اطلاق ايتمشـلردر لحم حمار كبى سؤرهره تنزيهيدر وبو مقامك بعض تفاصيل واختـلافاتى كتب فقهيه‌دن طلب اولنه * وسكت عن اشياء * يعنى نيچه اشيـادن سكوت ايدوب عن اصل ذكر ايتمدى وذكر ايتديكنك دخى حقنده بيان ارسال ايدوب حدوددن برحدده ادخال ايتمدى بلكه اجمال وابهام اوزرينه ترك ايتدى وسكوت كرچه ترك كلامه مختصدر ولكن خصوص اوزرينـه ترك وعدم ذكردن مطلقا ترك كلام لازم كلمز پس بو مقوله سكوت كلام حقى منافى دكلدر بلكه حق على الدوام متكلمدر * رحمة لكم * يعنى سكوتى سزه مرحمتدن اوتوريدر زيرا تكثير حلال وحرامده اختلال وضيق حال واردر بو امـدن ايسه اصر مرفوعدر بو معنادن (بعض كبار اوليا بيوردیلركه اجتهـاد ائمه‌يه سوز يوق ولكن التزام مذاهب ايدنلر تضييق ايتـديلر زيرا ملتزم اولمسه صدر اولده كى كبى امردين موسع وبى حرج اولوردى فافهم جدا وحديثـده كلور (بعثت بالحنيفيـة السمحة) يعنى ملت احمديه توحيدده حنيفيه دركه شركدن برى در

وعملده سهله دركه اديان سائره كبى دكلدر *غير نسيان* يعنى حق تعالى
ناسى اولمديغى حالده زيرا نسياندن منزهدر قال الله تعالى (وماكان
ربك نسيا) پس سكوتى نسياندن دكل بلكه حكمتندر نسيان ذهولدركه
برنسنه نك قوت مدركه دن زواليدر اكر تعمددن ناشى اولورسه مذموم
والا معذوردر نتكيم حديثده كلور (رفع عن امتى الخطاء والنسيان)
فلا تبحثوا عنها بحث كشف وطلبدر يعنى امور مسكوت عنهانك
نفسندن واحوال واحكامندن تفحص وتفتيش ايتمكوز بلكه حالى
اوزرينه ترك ايديكوز زيرا كاه اولوركه سؤال شدت حاله مؤدى اولور
نجده (اكل عام) كبىكه اكر مقابله سنده نعم دنلسه ايدى هر سنه حج فرض
اولوردى وعسرت عظيمه اولمغله عهده سندن كلمز قالوردى
وديديلر كه برنازله ده قبل الوقوع سؤال جائز دكلدر وقبل ورود
الشرع دخى حكم بوقدر بو جهتدن علما اختلافه دوشوب كيمى
اشياده اصل حرمت وكيمى اباحتدر ديدى ولكن ظاهر اولان بودركه
اشياء نافعه ده اباحتدر مطلقا دكل اكرچه نافع وضارى تشخيصه
قادر اولميانلر نيجه هذيانلر ايتديلر وديديلر واپچديلر وطائفهٔ ظاهريه
بو حديثك ظاهرى ايله عمل ايدوب قياسى رد ايتديلر زيرا قياس
مسكوت عنه دن بحثدر بو ايسه منهيدر (جواب بودركه اجتهاد علمايه
تأخير اولنمشدر تاكه مأجور اولالر وبردخى زمان وحى ده بحث ممنوع
ايدى انكيچون بيورر (اتركونى ماتركتكم) يعنى بحث وطلب وتفتيشدن
اوامر ونواهى وحل وحرمت زياده اولوب امته حرج لازم كلوردى
اجتهاد ايسه بويله دكلدر بلكه انكله ثابت اولان امر ظنيدركه
قطعى يه كوره انده سهولت واردر وبونده اشارت واردركه حكمت
مسكوت عنهادن دخى سكوت ايتملودر زيرا هر كس سخن شناس
واسرار دان دكلدر انكيچون ابن عباس رضى الله عنهما بيورمشدركه
(ابهموا ما ابهم الله وفصلوا ما فصل الله) بويله دنديركه اهل الله برى برينك
رازنى ستر ايدرلر وكندى خاصه لرى اولان معنى خود مستور اولمقده اشد
واقوادر بو جهتدندركه طائفهٔ ملاميه ديرلر زيرا ظاهرده عوام ناسله برابر

ومستور اولدقلرندن نفس اندن حظ ايتمز بلكه كندى كمالات وكراماتنى اظهار
وجذب قلوب والتفات ناسه طالبدر ايمدى عارف ايسك سركى نادانلدن
حفظ ايله تاكه خلق سنى ملامت ايتمسون كركسه نفسك ملامت اتسون

الحادى والثلثون

اصلنده الواحد والثلثوندركه واحد اول عدد الحسابدر يعنى حادى
اصلنده واحد ايديكه واو موضع داله نقل اولنيحق الف ايله ابتدا
متعذر اولمغله حا والف اوزرينه تقديم اولنوب حادو اولدى صكره
واو يايه قلب اولندى غازى كبى وديمشلردركه نسقده اكثر اولان احد
وعشرون احد وثلثون ديمكدر واحد ديمك اقلدر *جاء رجل*
بو رجل كيم اولدوغى تعيين اولنمامشدر ظاهر بودركه يا بلاد بعيده دن
ويا اهل باديه دندركه اعراب ديرلر *الى النبى صلى الله عليه وسلم
فقال يا رسول الله دلنى* دالك ولامك ضمه لريله امردر مصدرى
دلالتدر ارشاد معناسنه ودليل مرشد وما به الارشاددر يعنى دليل
دالك مبالغه سيدر عالم عليم وقادر قدير كبى صكره مصدرله تسميه
ايدوب دليله دلالت ديديلر پس دلالت ما يتوصل به الى الشى ديمك
اولدى الفاظك معانى يه واشاراتك مشار اليهه دلالتى كبى
وجميع اشيا بو اسلوب اوزره فى الحقيقه دلالاتدر ودلالت ايله
امارتك فرقى بودركه دليل ودلالت موجب علم وامارت فتحله ظنى اولان
يرده مستعملدر انكيچون اشيايه دلائل الهيه ديرلر زيرا صانعه ووحدت
وجودينه وكمالاتنه دلالتى قطعيه در نتكيم كتاب الهى حقنده كلور
(لاريب فيه* على عمل* مقصود بر عمل جامعه ارشادى طلبدر نتكيم
تقسيم محبت اكا دالدر واول عمل جامع زهددر اكرچه متعلقنده تعدد
واردر وعمل قصدى اولان فعلدر وفعل اعمدر *اذا عملته احبنى الله
واحبنى الناس* جملهٔ شرطيه عملك صفتيدر الله تعالينك محبتيله مراد
ميل معنويدركه واحديت اسمائيه يه راجعدر زيرا احديت ذاتيه يه كوره
الله تعالى غنى عن العالميندر وبو محبتك مرتبهٔ شرعيتده ثمره سى عبده
ارادت ايصال خيردر وحقيقتده حق عبدك صفات كونيه سيله ظهوردر

زیرا بو صورتده عبد محبوب اولمش اولور وعبدك حقه محبتی ارادت
طاعتدر وحقیقتی عبدك مظهر حق اولوب صفات وجوبیه سبیله
بروزیدر زیرا بو صورتده حق محبوب اولور پس محبتده حقدن عبده
نزول وعبددن حقه عروج واردر ونزول جهتندن محبتك غایتی معرفت
وعروج یوزندن معرفتك نهایتی محبتدر انکیچون عارف اولمدقجه
محبت حقیقیه اولمز محبت کمالات الهیه‌یی معرفتدن ناشیدر که کمال
محبوب بالذاتدر وناسك محبتی ایکی وجهله‌در بری روح حیوانیده یعنی
شهوانده اشتراك ایله‌در که انجامی نکاح وازدواجدر وبری حب
روحانیدر که اخلاقده بری برینه تشبه وایصال خیر وشفقتدر بوراده
محبت ناسدن مراد بو محبتدر زیرا حب طبیعی اهل دنیایه کوره‌در
انك ایچون اهل دنیا آخر بری برلرندن تبری ایدرلر شول ازدواجدن
صکره بری برلرندن تبری ایدن فاعل ومفعول کبی زیرا بعد الانزال
تقبیل ومعانقه بی ذاد اولور * فقال ازهد فی الدنیا یحبك الله *
یحبك جواب امر اوزرینه مجزومدر وبوندن فهم اولنور که زهد
مقامات عالیه‌دندر زیرا محبت الهیه‌یه سببدر فقال ضمیری رسول الله‌ه
صلی الله علیه وسلم راجعدر ازهد کسر همزه ایله امردر منع وسمع
بابندن قال الراغب الزاهد فی الشیء الراغب عنه والراضی منه بالزهید ای
بالقلیل وفی القاموس التزهید فیه وعنه ضد الترغیب یعنی زهد فی
وعن کلمه‌لریله اعراض وعدم اراده معناسنه‌در وقال المطرزی زهد
فی الشیء وعن الشیء زهداً وزهادة اذا رغب عنه ولم یرده ومن فرق بین
زهد فیه وعنه فقد اخطأ وفتوحات مکیه‌ده کلور که زهد امساکی مباح
اولوب یدنده بولنان دنیایی ترکدر پس بوندن فهم اولنور که حرام
وشبهه‌یی ترك ایتمك تقوی وورعدر یوخسه زهد دکلدر وکذلك یدنده
موجود اولمیان نسنه‌ده زهد اولمز اکرچه بعض اهل ظاهر اولور دیو
زعم ایتدیلر ولکن فی المثل دریاده بالق صاتمق کبی بر نسنه اولور اکرچه
عهدنه قوی ووفادار اولنلره کوره بعید دکلدر که انلره کوره موجود
ومفقود بردر بلکه بعض اهل الله عین ثابته‌سنك الی یوم القیام واقع

اوله‌جق

اوله‌جق احوالنی مکاشفه ایتمشدر ودیمشلردر که قلیل دنیا انسانی
زهددن اخراج ایتمز ونصابدن آشغه‌سی قلیلدر پس اهل نصاب زاهد
اولمز زیرا مالك وغنیدر وبلکه اکامل اصلا برنسنه‌یه مالك اولمزلر
واکر مالك اولسه‌لر ملکلرندن اخراج ایدرلر حتی قمیص ورداء وجامه‌لرین
بله بر معتمدلرینه هبه ایدوب اندن استعاره ایله انتفاع ایدرلر زیرا
وارلق وتصرف فی الحقیقه الله تعالی نکدر وکتب احادیثده کلور که
ترك جماع زهددن دکلدر زیرا حضرت علی کرم الله وجهه ازهد
الصحابه ایکن درت منکوحه واون طقوز سریه‌سی یعنی اوطه‌لق
تعبیر ایتدکلری جاریه‌لری وار ایدی وسید الطائفه جنید بغدادی
دیر ایدیکه (انی احتاج الی امرأة کما احتاج الی الطعام) وقوت رجولیتدن
اونوری قطب الوقت کثیر النکاحدر وزاهدك محبوب الهی اولدیغی
بودر که الله تعالی دنیایی خلق ایده‌لیدن بر یوزینه نظر ایتمشدر
واکا بغض ایتمشدر وصدر انسانی محل تشریع ایدوب قلبنی کندینه
تفریغ ایچون خلق ایتمشدر انکیچون قرآنده کلور (ما جعل الله لرجل
من قلبین فی جوفه) یعنی بطن انسانده قلب بر اولمق وحدت وجودله
متصف اولان حقه مستوی اولمقدندر پس سلطان ایچون وضع
وبنا اولنان سرایه اغیار قوندرمق روا دکلدر الحاصل الله تعالی
محبتده شرکتی قبول ایتمز زیرا غیوردر بو جهتدن ترك اغیار ایتمدکجه یاره
دعوای محبت درست اولمز وحدیث معراجده کلور که (قال الله تعالی
یا محمد انا وانت وما سوی ذلك خلقته لاجلك فقال علیه الصلاة
والسلام فی الجواب انت وانا وما سوی ذلك ترکته لاجلك) سؤال
اولنورسه که اشیا اسمادر ودنیایه قدومدن مراد اشیا یوزنده اسمایی
مطالعه وحقائق کونیه والهیه ایله تحققدر پس مرآی حق اولان
اشیاء نوجهله مبغوض اولور جواب تنفیر اولنان تعلق دنیادر
یوخسه اعیانی دکل فافهم جدا (سؤال اولنورسه که دنیا ندر جواب
بودر که دنیا اغراض زائله ولذات فانیه‌در که اولی سماء سابعه‌نك
مقعرندن اعتبار اولنور وآخری تحت الثری‌در که بو جمله‌یه عالم کون

وفساد دیرلر ودنیا تخصیص اولندیغی معظم حجاب اولمغله در
والا جمیع ماسوی حقه پرده در کرك علوی وکرك سفلی زیرا
افعال الٓهیه صفاته وصفات دخی ذاته حجابدر واون سکز بیك
عالم ویتمش بیك پرده دیدکلری اسما وصفاتده داخلدر پس مقامات
سلوك ظلمت ونور ودنیا وآخرت پرده لرندن خالی دکلدر وزاهدك
آخرتی عارفك دنیاسیدر وعلم ظاهر وباطن دنیا وآخرت کبیدر
پس زهد عابد ترك دنیا وزهد عارف ترك ماسوادر وهرنه که عبدله
مولی میاننده حجاب اوله اکا شیطان دیرلر ابیض واسودی اولور
عارفلر بیلورلر اسانه وقلمه کلمز زیرا اکثر ناس قابل خطاب دکلدر
(وبرکیسنه دنیایی عن اصل ترك ایتمك فعل خیر ایچون طلب
دنیادن خیراودر زیرا صوفی ابن الوقتدر که حکم وقته تابعدر پس
خیر ایچون تحصیل ماله مأمور دکلدر بلکه (الخیر ما اختاره الله)
موجبنجه اختیار حقه تابع اولمق کرکدر یوخسه کندی ارادت
واختیاریله دور ایتمك محض تنزلدر * وازهد فیما عند الناس یحبك
الناس * ما عند الناسدن مراد مال وجاهدر یعنی خلقدن هر وجهله
مستغنی اول ومالارینه ومرتبه لرینه التفات ایتمه تا که انلر دخی سکا محبت
ایدوب بغض وعداوتدن خلاص اوله سن زیرا طباع ناس حب دنیا
اوزرینه مجبوله در پس برکیسنه یه محبوبنده منازعه ایدنلره اکا بغض
ایدرلر والتفات ایتمیوب کندی حاللرنده اولسه لر اکا محبت ایدرلر
نظر ایله کلابه که بر جیفه اوزرینه مجتمع اولسه لر ارالرنده نوجهله بری
برلری اوزرینه هجوم واقع اولور همان کار (خل الدیار وما فیها لاهلها
وفقنجه جیفه یی کلابه تخلیه ایدوب دنیایه دخی حبلك علی غاربك دیو
کشاد ویرمکدر (سؤال اولنورسه که نیجه انبیا وخلفاء ضبط دنیا
وحاکم خلق وانس وجن اولدیلر بو مقوله تسخیر زهده مانع دکلمیدر
وشداد وجمشید وفرعون وبخت نصر وبونلرك امثالی اعدانك
قبول ایتدکاری دنیایه ندن اقبال کوستردیلر حتی نیجه سی بو معنی ایچون
استشهاد اولندی حضرت عثمان وعلی وامام حسن رضی الله عنهم

ونظائری کبی جواب بودر که بونلر دنیایه تنافس طریقیله دخول
ایتمدیلر بلکه امر حقه تابع اولوب اصلاح عالم ایچون اسم ظاهر ایله
ظهور ایتدیلر بو جهتدن بونلر فی الحقیقه اهل تجرددر که آلایش
دنیادن پاکلردر انکیچون حضرت داود وسلیمان علیهما السلام
کسب یدلریله تعیش ایدرلر وملك ودولته التفات ایتمزلردی بو سببدن
دنیایی خلافة ونیابة ضبط ایتدیلر ومعناده درویشلکلری باقی ایدی
پس شونلر که ظاهرلری درویشدر که دنیایی کوردکده نوجهله
اقبال ایده جکلرین بلمزلر انلر ارباب عرفان اراسنده اهل ایمان میاننده
منافق کبیدر (نسأل الله العافیة من الامراض القلبیة والقالبیة
ونعوذ به من شرور الطباع الدنیة والنفوس الابیة (سؤال اولنورسه که
آخر ما یخرج من رؤس الصدیقین حب الجاه نه معنایه در (جواب
بودر که حب جاه اکر نفسانی اولورسه اندن خلاصك صعوبتنه
اشارتدر زیرا آخرتیله متصفدر واکر رحمانی اولورسه یخرج یظهر ایله
تفسیر اولنور بو صورتده مراد اسم ظاهر ایله ظهور اولور زیرا
انسان کامل جمله اسمایی قابلدر وجاه عند الناس مقبول اولمقدر
کرك مناصب ومراتبدن برنسنه صورتنده اولسون خلافت خلفا کبی
وکرك اولمسون زیرا ظهور منصبه منوط دکلدر علی الخصوص
بو اعصارده اهل منصب اولمق طریقتدن عدولدر مثلا شیخ اولان
کیمسه مفتی وقاضی اولماز زیرا درویشلکی منافیدر ولکن بکلر وسائر
ارباب مناصب زهد وتجرد اختیار ایدوب ابراهیم بن ادهم کبی درویش
اولورلر زیرا طریق ترکك مانعی یوق وبو آنه دك سالکی چوقدر فاعرفه

* الثانی والثلثون *

* لا ضرر ولا ضرار * لانك خبری محذوفدر لا ضرر فی دیننا وشریعتنا
ولا ضرار دیمکدر (ضرر فتحله نفعك ضدیدر مضرت کبیکه عجم
کزند دیر واحددن اولور زیرا ثلاثیدر وضرار کسرله مضاره
معناسنه در که اثنیندن اولور زیرا مزیددر وبونده لا نفی ایچوندر
وجائزدر که نهی معناسنه محمول اوله پس دیمك اولور که مؤمن اولان

كيمسه اخوان مؤمنين دن وانلرك حكمنده اولان معاهد واهل ذمتدن بر كيمسه يه ابتدادن ضرر ويرمسون حقنى نقص ايتمكله وجزا طريقيله دخى ضرر ويرمسونكه ضار اولانه ادخال ضرردركه اكا اضرار ديرلر زيرا بومقوله معامله بزم دينمزده وشريعتمزده يوقدر وانك صاحبى بزدن دكلدر بلكه عفو ايليه نتكيم حديثده كلور (واحسن الى ماساء اليك) واكر معاقبه ايدرسه مثلى ايله مقابله ايليه نتكيم قرآنده كلور (وان عاقبتم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به) (وبعضيلر ديديلركه ضرر اودركه غيره ضرر ايليه سن منتفع اوله سن وضرر اودركه منتفع اولمياسن پس مفالبه مبالغه ايچون اولور (وبعضيلر ديديلركه ايكيسى بر معنايه دركه ثانى اولى تأكيددر بوصورتده مزيد ثلاثى معناسنه اولوب ضاره ضره ديمك اولور جاذبت الثوب وسافرت وامثالى واحده محمول اولان كلمات كبى ولكن بعيددر زيرا تاج المصادرده (كلور الضر والمضرة والضرار كزند كردن والمضارة والضرار يكديكر خلاف كردن پس كلام جامع نبوى يى تأكيده حمل ايتمك بعيددر (وبونده كندى نفسنه اولان ضرر دخى داخل وشرعله اولان اضرار خارجدر يعنى كندى نفسكزه وغيره ادخال ضرر ايتمكوز مكر اذن شرعله اوله حدود وعقوبات كبيكه فى الحقيقه ضرر دكل بلكه عالمه انفسا وآفاقا نفع محض وفائدهٔ كليه در (وبو حديثك ظاهرى انواع ضررى بالكليه تحريمدر مكركه دليل ايله مستثنى اوله زيرا نكره سياق نفيده واقع اولمشدر ومضارده اصل اولان تحريم ومنافعده اباحتدر وفقهده كلور كه (لايقتل الحيوان الا لجلب المنفعة او لدفع المضرة) مثلا دود القزكه ايپك قوردى ديدكلريدر قتلى مشروعدر زيرا قتل اولنمدقجه نسيجندن انتفاع اولنماز وحيوانات وطيور مأكوله ذبح اولنور زيرا لحمى ايله انتفاع ايتمك اكا منوطدر وزنبور عسل قتل اولنور اكر بلاقتل اخذ عسل ممكن دكل ايسه والا مكروهدر وكلب عقور وحيوانات وطيور مفترسه وجارحه قتل اولنور زيرا ضرر يقينى واردر حتى بعضيلرينك قتلى مؤكددر حيه وعقرب وفاره

وامثالى كبى زيرا (كل مضر يقتل) فحواسنجه بريرده كه انسان مكرم دفع ضررى ايچون قتل اولنمق جائز اوله سائرلر بطريق الاولى در وديمشلردركه بر كيمسه جارنه ضرر ويرر وجهله رفع بنا ايلسه منع اولنور نظر ايله كه منارهٔ حادثه دن منع اولنور اطرافنده اولان بيوته اشرافى اوليجق معهذا اذان وصلاة شعائردينندر پس بيوت غيره اطلاعه سبب ويا فوائد جاره مانع اولان رفع بنادن بطريق الاوجب منع اولنور (وفوائد ديدكلرى ضوء كبيكه حوائج اصليه دن وشمس وريح كبيكه حوائج زائده دندر ولكن حوايج اصليه حكمنده در زيرا ريح نفس رحمانيدركه قوت حياتانكله در وشمسك حرارتيله ضوء كبى انتفاع اولنور خصوصاكه ايام شتاده فقرايه لباس كبيدر وبعض فوائد دخى واردركه اكا منوطدر مثلا ثياب مغسوله يى تجفيف وامثالى كبى الحاصل حق جارى من كل الوجوه محافظه لازمدر زيرا مواقف قيامتدن بر موقف عظيم دخى اندن سؤال ايچون معيندر ويوم قيامتده شر الناس خلق انك ضرر وشرندن حذر ايتدكلرى كيمسه در والله حافظ العباد من شرور اهالى البلاد

* الثالث والثلثون *

* لو يعطى الناس * صيغهٔ مجهول ومفعول ثانيسى جزاء قرينه سيله محذوفدر تقديرى لو يعطى الناس اموال الناس ودماء هم ديمكدر * بدعواهم * دعوى دعادندر طلب معناسنه شرعده شول قوله ديرلركه انكله غير اوزرنده اولان حقك اثباتى طلب اولنور يعنى اكر خلقه دعواى مجرده وازوم حقله اخبارلريله مدعى عليه انى تصديق واعتراف ايتمدن ومدعينك بينه سى اولمدن اموال ودماء وديات اعطا اولنسه ايدى * لادعى رجال اموال قوم ودماء هم * رجالده تنكير تكثير ايچوندركه رجال كثيرون ديمكدر نتكيم قرآنده كلور (فقد كذبت رسل من قبلك (اى ذو عدد كثير) وقومك تنوينى دخى بويله در زيرا مدعينك كثرتى مدعى عليهمك كثرتى مستلزمدر قوم اصلنده رجالدركه رجل انساندن ذكوردر ولكن نساء حكمنده

انلره تابعلردر پس لادعی رجال ونساء دیمك اولور ودماء دمك جمعیدر
قان معناسنه كه عجم خون دیر بوراده قصاصه ودیته شاملدر دمایی
تأخیر ایلدی زیرا خصومت اموال اكثردر وخصومات دماءدن دخی
غرض غالب مالدر خصوصا كه مدعی فقیر اوله وادعاء مالدن ادعاء
نفسه ترقی واردر زیرا خطر نفس خطر مالك فوقنده ودماء امر هائل
اولدیغنده دخی تنبیهدن خالی دكلدر فاعرف یعنی ارباب خصومتدن
چوق ذكور واناث چوق قومك مالل‌رینی ودملرینی طلب ایدرلردی
وبین الناس عداوت عظیمه‌یه باعث اولدیغندن ماعدا خرج وزحمت
ظهور ایدردی بعدذا لو كلمه‌سی معنای شرطی متضمن اولمغله ثانیكند
ادعادر اوله لازم اولدیكه اعطاءدر وملزومك انتفاسندن لازمك
انتفاسی لازم كلدی تنكیم دیرلر لوحرف یقتضی فی الماضی امتناع مایلیه
واستلزامه لتالیه وبعض مواضعده شرطك جزایی استلزامی بعید
وبلكه استلزام نقیضنده اولمغله جزا جمیع ازمنه‌ده لازم اولمغله دلالت
ایچون استعمال اولنور تنكیم حدیثده مذكور (نعم العبد صهیب
لولم یخف الله لم یعصه) یعنی بوراده عدم خوف عدم عصیانی
مستلزم دكلدر بلكه مستلزم اولان خوفدر پس دیمكدر كه عصیان لازم
الحصولدر كرك اوراده خوف اولسون وكرك اولمسون زیرا بالفرض خوف
اولمسه دخی صدور عصیان ممتنع كبیدر شول جهتدنكه حیاء مانع
عصیاندر صهیبده ایسه خوف وحیانك مجموعی واردر وحقیقتی بودر كه
صهیبده ایكی نوع عبادت واردر كه بری عبادت ذاتیه وبری عبادت
امریه در عوام ناسده ایسه عبادت امریه واردر فقط وعبادت ذاتیه
اشیانك وملائكه‌نك واهل جنتك عبادتیدر كه تكلیفه منوط دكلدر بلكه
فطرت اصلیه‌نك مقتضاسی اولان عبودیتدر پس صهیبك حقنده
ذنب اطلاق اولنور نسنه یوقدر زیرا حقه انقیاددن غیری كاری یوقدر
كرك امر تكلیفی اولسون وكرك اولمسون كویا تكلیف انك عبادت
ذاتیه‌سنی تقویت ایچوندر بوسببدن مأمور اولمسه دخی سلامت فطرت
انی عصیاندن منع ایدر زیرا ملك مشربنده‌در كه منازعهٔ طبیعیه

ونفسانیه‌سی یوقدر وبومشربده اولان كیمسه جنت وجهنم قیدنده اولمز
یعنی خوف ورجادن منقطعدر وكذلك مباحده تصرفی دخی یوقدر
بلكه جمیع كاری شرعیدر فاعرف یاكامل الذات والصفة فانه من لباب
العلم والمعرفة * لكن البینة علی المدعی * لكن تشدید وتخفیفله حرف
استدراكدر كه بعد النفی انكله اثبات اولنور بوراده نفی بحسب المعنی در
زیرا تقدیری لایعطی الناس بدعواهم المجردة لكن بالبینة وهی علی المدعی
وبینه بیاندر كه كشف معناسنه در نطقله اولسون غیری وجهله
اولسون پس بینه دلالت واضحه در كرك عقلیه وكرك محسوسه یعنی
انكله دعوی ثابت اولان نسنه‌در افادهٔ بیان اعتباریله واكا حجت دخی
دیرلر زیرا خصمنه انكله غالب اولور وبو ایكی معنی اوزرینه شاهدلرك
شهادتلرینه بینه وحجت دینلدی. ومدعی شول كیمسه‌در كه قولی
ظاهره مخالف اوله وجانب مدعی ضعیف اولمغله حجت قویه‌یه تكلیف
اولندی زیرا امر خفی ذكر ایدر بینه ایسه یمیندن اقوادر بوجهتدن
اول امردن دفعا للفساد اقامت بینه لازم كلدی وجانب مدعی
علیه قوی اولمغله زیرا امر ظاهر ذكر ایدر حجت ضعیفه ایله قناعت
اولندی * والیمین علی من انكر * یمین اصلنده جارحه معناسنه‌در كه
انسانك صاغ الیدر حلفه یمین دیدكلری یددن استعاره طریقیله‌در زیرا
محالف ومعاهد اولنلر عند الحلف والعهد بری برلرینك یمینن اخذ
ایدرلر وعهد وعقدی انكله توثیق ایلرلر انكار ضد العرفاندر زیرا
معروف اولان نسنه منكر ومجهول اولماز پس انكار صفت قلبدر
وكاه اولوركه انكار باللسانده دخی استعمال اولنور یعنی برنسنه‌نك
صورتی قلبده حاصل ایكن انكار لسانله كاذب اولور قال الله تعالی
(یعرفون نعمة الله ثم ینكرونها) ومنكر شول نسنه‌در كه عقول صحیحه
انك قبحیله حكم ایده ویا استقباحنده عقول توقف ایدوب شریعت
حاكم اوله یعنی یمین وحلف وقسم بالله انكار دعوی ایلین كیمسه
اوزرینه‌در اگر مدعینك بینه‌سی یوغیسه وامام شافعی شاهد واحد
ویمینله قضایی تجویز ایلمشدر كرك مدعی ایله مدعی علیه ارا‌سنده

معرفت ومداينه اولسون وكرك اولمسون وامام مالك ديمشدركه يمين
توجه ايلمز مادامكه اراده يعنى مدعى ايله كندى اراسنده مخالطه
اولميه ايكى ويا برشاهدك شهادتيله زيرا بويله اولمسه سفها عقلا
اوزرينه غالب اولورلر وقت واحدده دعاوىٔ مختلفه ده مرارا تحليف
سببيله بونده ايسه ابتذال واردر جواب بودركه نص مقابله سنده رأيه
اعتبار اولنماز پس حديث عمومى ايله انك اوزرينه حجتدر وائمهٔ
ثلثه ذاهب اولمشلردركه قسامتده يمين جانب مدعى يه دوشر سائر
دعاوى كبى دكلدر خلافا لابى حنيفة پس زوجين قبل الدخول اسلامه
كلسه لر ومعا مسلم اولدق ديسه لر نكاحلرى ابقا اولنور واكر زوجه
بر ترتيب اوزرينه مسلم اولدق ديسه زيرا مقارنت نادر واقع اولور
بو صورتده زوج مدعى اولوب يمينى ايله مصدق اولور ديمشلردركه طلب
خصم اولمدقجه تحليف اولنماز وتحليف اكر قسم باللّه ايسه قاضى بذلك
نيتى ويا اعتقادى اعتبار اولنوب توريه وتأويل مفيد اولمز ويمين
غموسك اثميله آثم اولور واكر برامير ويا برقاضى تحليف بغير اللّه ايتسه
نكاح وطلاق وعتق كبى وياخود خصمى بووجهله تحليف ايتسه
وياكندى اختياريله اولوجهله قسم ايلسه حالفك نيتى اعتبار اولنوب
توريه وتأويل نافع اولور مثلا حلف بالعتق بودركه عتق حلف
اوزرينه جزاء ايليه عتقى برشيئه تعليق ايله ان دخلت الدار فمملوكى حر
ديمك كبى وطلاق وامثالنه يمين دخى بويله دركه اكا حلف بغير اللّه ديرلر
الحاصل قاضى وامير طلاقه وعتقه وامثالنه استحلاف ايلسه حالفك
نيتى معتبردر مستحلفك دكل زيرا قاضى واميرك طلاقه وامثالنه يمينى
الزام ايتمك مشروع دكلدر بلكه مشروع اولان حلف باللّه اوزرينه
حملدر وتحليف حقوق اللّه ده وحقوق آدميينده ومحل تهمتده
جاريدر مرويدركه داود عليه السلام ايامنده وسط بيت مقدسده
اولان صخره اوزرينه سمادن برسلسله آويخته قلنمش ايديكه ناس
اوراده تحاكم ايدرلردى شويله كه هركيم اول زنجيره دست ايدوب
واصل اولورسه دعواسنده صادق والا كاذب اولوردى تاكه ارالرنده

برخديعه ظهور ايلدى واول خديعه بوايديكه بردفعه بركيمسه آخره
برجوهر ايداع ايتمش ايدى اول دخى اول جوهرى برمجوف عصا ايچنه
قويوب اخفا ايلدى وصاحب وديعه اول امانتى اندن طلب ايديجك
انكار ايدوب اول زنجير معلق يانته واروب تحاكم صددنده اولدقلرنده
ابتدا مدعى اكر بودعواده صادق ايسم زنجير بكا قريب اولسون
ديوب اول زنجيرى مس ايتدى بعده مدعى عليه دخى برظرافت ايله
عصايى مدعى يدنه ويروب آل وطوت شو عصايى ديو تسليم ايدوب
اول دخى يارب اكر جوهرى صاحبنه دفع ايتدوكمده صادق ايسم
زنجيرى بن دخى مس ايده يم ديو مد يد ايديجك اول دخى مس ايتدكده خلق
اوراده تشويشه دوشوب نه عجب سلسله ظالم ومظلوم اراسنى تسويه
ايتدى ديوبجك شوم خديعه سببيله اول سلسله سمايه مرتفعه اولوب
حضرت داوده وحى اولنديكه من بعد بين الناس بينه ويمين ايله حكم ايليه
انكيچون بعض علماء ديديلركه (وآتيناه الحكمة وفصل الخطاب) آيتنده
فصل خطابله مراد البينة على المدعى واليمين على من انكر مضمونيدر
وبو معنى شريعت محمديه ده مقرر اولوب الى الآن باقيدر بعد ذا حديث
شريفك عبارتى بلا بينة دعواى مال ودماءدن تحذير واشارتى
بلا برهان دعواى حال ومقامدن تنفيردر زيرا بوامر خطير لاف وكزافله
اولماز بلكه صدق دعوايه برهان كركدر وشطح ديدكلرى دعوادندر
زيرا رعونت نفس وبقيهٔ طبعدن ناشيدر وشطح شول كلمه دركه قائلنك
عند اللّه رتبه سنه دلالت ايليه وانكله خلق اوزرينه افتخار ايده
بو ايسه فى الحقيقة حق اوزرينه افتخاردر زيرا محقق اولانه هرشيده
مشهود اولان حقدر ودعواى ربوبيت دخى حدنى جهلمدندر زيرا
انسانك حدى عبوديتدر انكيچون ديمشلردركه (رحم اللّه امرءً عرف قدره
ولم يتعد طوره) بوجهتدن سر ربوبيت عبوديتده مستور اولوب بحكم
الوقت عبوديتله اشتغال لازمدر يوخسه خادم اولان دعواى مخدوميت
ايتمك قلب حقيقتدر ولكن بومقامك اهلى اقل قليلدر زيرا جملهٔ
برازخدن خلاصه محتاجدر انكيچون كل دعوادن خاموش واهل

بوازخ طویل اللسان اولور وشولکه دیمشلردر من عرف الله طال لسانه بوندن مراد معارف الهیه‌یی بسط یوخسه دعوی دکل ودیمشلردرکه محبت امتحان اوله کلمشدر زیرا دعوادن خالی دکلدرکه سیل وش خروشی ونشیب وفرازده صیت وصداسی وار در محبوب ایسه بویله دکلدر بلکه خالص مخلصدرکه انده امتحانه صالح اثر قالممشدر وشولکه مشتاق دنیادر حکم بشریتدر والا کاملک حیاتلری حیات طیبه وعیشلری عیش صافیدر فاعلم ذلک واعمل حتی تکون من اهل القدح المعلی باذن الله المولی ومن ذم بدعواه مع کونه من اهل ذوق الحال فما حال من یدعی ولیس عنده ادنی شیء من الاحوال ولاشك ان مثل هذا ممکور بل مسجود

* الرابع والثلثون *

* من رأی منکم منکرا * مراد رؤیت بصریه اولورسه رؤیتی تعلق ایتیوب بلکه علمی لاحق اولدیغی دخی اکا قیاس اولنور زیرا مقصود مفسدهٔ منکری دفعدر پس رؤیت وعلم اراسنده فرق اولماز وشراح جامع صغیر رؤیت قلبیه‌یه یعنی معنای علمه حمل ایتمشلردر پس عین علمدن اعم اولور من تبعیضیه‌درکه بوحکم فرض کفایه اولمغه رمزدر قال الله تعالی (ولتکن منکم امة یدعون الی الخیر ویأمرون بالمعروف وینهون عن المنکر) وخطاب جمع مکلف اولان مسلمره درکرك صحابه وکرك غیری نتکیم قرآنده کلور (کنتم خیر امة اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر) ومنکر شرعك تقبیح وتحریم ایتدیکیدر یعنی شول قول وفعل که انده رضاء الله اولمیه منکردرکه ضدی معروفدر وبعضیلر دیدیلرکه مکروه وترك فرض وترك سنت مؤکده بونده داخلدر نتکیم ترك جماعت وصلاة جمعه وختان وامثالی اوزرینه اتفاق ایتسه‌لر مقاتله اولنور * فلیغیره بیده * تغییر برشینه‌یی حالندن وصورتندن دوندرمکدر نتکیم حدیثده کلور (کره تغییر الشیب ای نتفه) بوراده امر ایجاب ایچوندر ووجوب شرعله‌در یوخسه عقلله دکلدر خلافا للمعتزله اکرچه بعض امور عقلا دخی مستقبحدر (وعلما دیمشلردرکه امر بالمعروف مأموربه تابعدر اکر واجب ایسه

امر دخی واجبدر علی الکفایه واکر ندب ایسه ندبدر وکذلك منکر مکروهدن منع مستحب وسکوت مکروهدر ومنکر محظوردن منع واجبدر اکر قادر ایسه پس قدرت وار ایکن سکوت ایتمك محظوردر زیرا مفسده‌یه وقوعه وسیله‌در نتکیم غرق وحرق وامثالندن تخلیص ایچون مصلی اولورسه دخی نقض لازمدر الحاصل واجب اولان یدایله تغییردر اکر یدایله اولان اموردن ایسه کسر اوانیٔ خمر واراقه وکسر معازف کبی پس بو تغییر عزیمت مقوله‌سندندرکه ذی قدرته ترکنه رخصت یوقدر وما بعدی دخی حالنه کوره بویله‌در (وفقها دیمشلردرکه یدایله اولان امر ونهی امرا وولاته ولسانله علمایه وقلبله عوامه موکولدر بو معنادن هرکس کندی حالنه کوره کارده کرکدرکرك مأمور ومنهی قبول ایتسون وکرك رد ایتسون قال الله تعالی (وما علی الرسول الا البلاغ) وبعضیلر دیدیلرکه اقویادن اولوب نهی اوزرینه مفسده ترتب ایتمیه‌جکن بلورسه امرا حکمنده اولور هرشهرده وجوه القوم کبی * فان لم یستطع * پس اکر یدایله ازاله‌یه قادر اولمازسه اول منکرك فاعلی اندن اقوی ویا براقوایه مستند اولمق حسبیله نتکیم زمانه‌ده بومعنی معروفدر * فبلسانه * پس انی لسان یعنی قوله تغییر ایلسون والا عاصی اولور واکر بلاقدرة ترك ایتسه ویا مفسده مصلحتدن اکثر اولسه بناء علی هذا انکار قلبه اکتفا ایلسه محض ایماندن معدود اولور زیرا مؤمن اثارهٔ فتنه‌دن منهیدر انکیچون خروج علی السلطان جائز دکلدر زیرا مفاسد کثیره‌سی واردر * فان لم یستطع * پس اکر قوله دخی منعه قادر اولمازسه امرادن وعلمادن اولمغله وبلکه بو اعصارده علما دخی خوف شر ظلمه‌دن دکه برنهی لسانلرینه کتوره مزلر زیرا یا قتل ویانفی بلد ویاحبس واهانت اولنورلر * فبقلبه * پس قلبی ایله کراهت وانکار ایلسون زیرا بوراده قلبه تغییر تصور اولنماز بوجهتدن علفتها تبنا وماء باردا قبیلندن اولور وجائزدرکه همت قلبله وتضرعله دیمك اوله زیرا دیمشلردرکه (همة الرجال تهد الجبال) ومحتملدرکه قلبله تغییر ایتمك

حكمی اوله فافهم جدا (بوراده يد ايله تغييری تقديم ايلدی زيرا منعده
اقوادر والامن جهة العمل منع بالقول مقدمدر كه تحصيل مطلوبه
اقربدر انكيچون نقدر قول لين ايله منع ايتسه اوقدر احسن اولور قال الله
تعالی (فقولا له قولا لينا) بعده تغيير باليددر حتی امام غزالی ديمشدركه
حسبت كه حق اللهدن اوتوری منكردن منعدر ممنوع اولان كيمسه يی
مقارفهٔ منكردن صيانتدن اوتوری بش درجه در (بری تعريفدر كه
ارتكاب ايده جكی نسنه نك حرمت وياكراهتنی وسوء عاقبتنی اعلامدر
زيرا جائزدر كه حل وحرمتدن بی خبر اوله (وبعده قول لطيفله
وعظدر نتكيم ولد والدنه رفقله وعظ ايده واكر غضب ايدرسه
سكوت ايليه وعبدله سيد وزوجه ايله زوج وتلميذ ايله استاذ
ورعيت ايله سلطان دخی بويله در (وبعده سب وتعنيفدركه ياجاهل
يااحمق الله تعالادن خوف ايتمزميسن ويا بونك امثالی سوز ديمكدر
يوخسه فحش كلام دكل (وبعده قهرله بطريق المباشره منعدر
كسر ملاهی واراقهٔ خمر وسرندن ثوب حريری اختطاف ومغصوبی
يدندن اخذ وصاحبنه تسليم ايتمك كبی (وبعده ضربله وياضربه
مباشرت ايله تخويفدر وشول كيمسه كه غيبت وقذفه مبتلادر انك
لسانتی سلب ايتمك ممكن اولمديغندن ضربله اختيار سكوت اوزرينه
حمل اولنور وقرآنده كلور (فقاتلوا التی تبغی) يعنی بوندن اخذ
اولنور كه بعض مواضعده تغيير منكر ايچون قتل دخی مشروعدر
* وذلك * يعنی قلبله انكار وكراهت ايتمك * اضعف الايمان * ثمرات
ايمانك اضعفيدر نفس ايمانك دكل كما ذهب اليه الشافعی زيرا
عند الحنفيه ايمان زياده ونقصان قبول ايتمز الحاصل شدت وضعف
قبول ايدن ثمرات ايماندر زيرا ايماندن قلبه متعلق اولان تصديقدر
يوخسه منكری انكار دكلدر بلكه انكار ثمرات ايماندندر (سؤال
اولنورسه كه اكر مقصود ثمرهٔ ايمان اولسه انتفاء انكارله نفس ايماندن
خارج اولماق لازم كلور مع هذا بعض روايتده كلور كه (وليس وراء
ذلك من الايمان حبة خردل (جواب بودركه مراد ثمرات قويه

وضعيفه منتفی اولسه ايمان معدوم كبی اولور ديمكدر (سؤال اولنورسه كه
بو حديث شريف (عليكم انفسكم لا يضركم من ضل اذا اهتديتم) نصنه
معارضدر (جواب بودركه معنای آيت كشی مكلف اولديغی نسنه
يی اشلدكده غيرك تقصيری اكا ضرر ويرمز ديمكدر خدمات مكلفه نك
بری دخی امر معروف ونهی عن المنكردر پس امر ونهيك عهده سندن
بيرون اولدقدنصكره مخاطبده امتثال بولنمسه لابأسدر نتكيم قرآنده
كلور (ولا تزر وازرة وزر اخری) وديمشلردركه محل اجتهاد ده اولان
ماده ده حسبت اولماز بو جهتدن بر نسنه نك منكر اولديغی بلا اجتهاد
معلوم اولمق لابددر بناء علی هذا حنفی شافعی اوزرينه اكل ضب وضبع
ومتروك التسميه ده انكار ايده مز وكذلك شافعی دخی حنفی يی مسكر
اولميان نبيذدن منع ايليه مز (واقوی اولان اول كندی (عظ نفسك ثم عظ
الناس) مفهومی ايله عامل اولوب بعده غيری نهی ايتمك كركدر تاكه (اتأمرون
الناس بالبر وتنسون انفسكم) تحتنده داخل اولميه اكرچه ترك واجب
ايله اوزرندن واجب آخر ساقط اولماز ونهی منكرك شرائطی واردر
بری بودركه منهی عنه هنوز واقع اولمامش اوله زيرا واقع اولان
نسنه دن نهی اولنماز بلكه وقوعی اوزرينه ذم اولنور (وبری دخی
بودركه اول منكری اشليه جكنه ظن غالبی اوله مثلا شارب الخمری
شربه متهیء كوره آلت شربی اعدادله والا مجرد يانندهكوزهٔ خمر
اولمق موجب حد اولمديغی كبی موجب نهی دخی اولماز زيرا انك يانده
آلت زنی دخی واردر (وبری دخی ظن غالبی اوله كه اكر نهی ايدرسه
مضرت لاحق اولميه زيرا عند الاكراه خوفدن ناشی تلفظ كلمهٔ كفر
جائز اوليجق ضرر ورنله ترك انكار معصيت دخی جائز اولور بطريق
الاولی اكرچه قتلنه جرايدن ايشی اشلسه مأجور اولور كما قال تعالی
(ومن الناس من يشری نفسه ابتغاء مرضاة الله) وبورادن اخذ
اولنور كه افيون وخمر وامثالنه مبتلی اولان كيمسه خوف هلاكدن اوتوری
تائب اولماق لازم كلمز بلكه بر مدت اكل وشرب ايله طبعنی تعديل
ايليه وبالفرض هلاكه مؤدی اولسه دخی شهادت مرتبه سن بولور

ودخی ظن غالبی اوله که منهی اولان کیمسه بطریق التعنت منکراتی
زیاده ایتمیه زیرا بعض معاند واردر که سکار غما ایشلرم دیو مصر و بلکه
اولکیدن دخی بتر اولور (و بری دخی نهی مؤثر اولوب عبث اولمیه جغنه
ظن غالبی اوله قال الله تعالی (فذکر ان نفعت الذکری) واحیاء العلومده
کلور که بدعتده حسبت سائر منکراتده حسبتدن اتم در زیرا اعتقاده
دائردر که اساس الاعمالدر و بدعتدن مراد فرق ضاله حالیدر که
سنت وجماعتدن خارجدر ویتمش ایکی فرقه دیدکلری اهل بدعتدر
اکرچه بو اعصارده فروع کثیره سی واردر وصوفیهٔ محققینه
اهل بدعت دین ایمانه کفر اعتقاد ایتمش کبی اولوب کافر اولور زیرا اکرچه
متصوفه دخی اون ایکی فرقه در ولکن اون بری اهل بدعت و بری
اهل سنتدر پس ظاهرا و باطنا اهل سنته اطاله ایدن کیمسه مبتدع
وضال و بلکه کافردر ومشهوردر که دیرلر سوزکی بیلده سویله پس سکا
دخی واجبدر که قول وفعلده حقدن باطله عدول ایتمیه سن و لا اهل
بطلانله محشور اولورسن والعیاذ بالله تعالی من العجب والغرور
وعد الاخیار من اهل الشرور (ودیمشلردر که منکرده سرایله جهارک
فرقی واردر که جهارده جمیع ناسه نحوستی ساریه اولوب عقوبته
مستحق اولور نتکیم حدیثده کلور (کل امتی معافی الا المجاهرین) یعنی
اظهار معاصی ایدنلر دارینده عقوبتدن سلامت وعافیت بولمازلر
و حکم جوارله سوء اثرلری غیره دخی ساری اولور پس کرچه فاسق
مستورک حالندن تجسس اولنماز ولکن فاسق معلنک فسقندن نهی
ایتمك اوجبدرتا که ناس انك شرندن سالم اوله لر (بعده ذا حدیث
مذکورده اوچ نسنه ذکر اولندیکه بری ید و بری لسان و بری قلبدر
زیرا یدک مقبوضی سیف وسنان ولسانک مأخوذی حجت و برهان
وقلبک شانی اعتراف واذعاندر پس کرکدر که ید ایله مظاهر
قهر وغضب الهی اولان کنائس و بیوت خمر ومجمع فسق
وفجور هدم وتخریب اولنه ولسانله حجت و برهان ابراز اولنوب
خلقك ظنون وشکوکی رفع وذکر کثیرله اوهام وخیالات باطله

ازاله اولنه وقلب ایله دخی وحدت وجود اعتقاد اولنوب کثرتدن
ناشی توهم تعدد که شرک خفیدر ساحهٔ عقددن بعید قلنه و لا
ظاهر شعائر الله وحرمات الله اولان اموری عدم مراعاتله خراب
اولدیغی کبی باطن دخی آلایش افکار وتعلقات فانیه ایله برباد
اولوب کعبه کنیسه یه و بیت معمور خراباته منقلب اولمغله آفاق
وانفس دخی صورت مجرده ده قالور وکویا برامر موهوم اولور

الخامس والثلثون

* لاتحاسدوا * اصلنده لاتتحاسدوا در که احدی التائین حذف
اولنمشدر یعنی بری بریکوزه حسد ایتمکوز حسد غیرک نعمتی یدندن
زائل اولدوغن استمکدر کندینه حاصل اولمزسه ده ویاخود اندن
زائل وکندینه واصل اولدوغن تمنیدر اولکی اخبث وصاحبی
شیطاندن الودر وحسد عقلا وشرعا وحقیقة مذمومدر بلکه
حاسد حقیقتده کافردر زیرا معارض الوهیت ومکابر ربوبیتدر
وحدیثده کلور (الحسد یأکل الحسنات کما تأکل النار الحطب) سؤال
اولنورسه که سیئات محو حسنات ایتمز مکرکه کفر اوله بلکه حسنات
سیئاتی اذهاب ایدر بس نوجهله سیئات حسناتی اکل وابطال ایدرکه
بو معنی بعض مبتدعه مذهبیدر یوخسه مذهب اهل سنت دکل
جواب بودرکه حسد حاسدی محسود حقنده بعض اقوال وافعاله
حمل ایدرکه ثواب حسناتی محسوده انتقالی موجب اولور غیبت وشتم
واتلاف مال محسود وسعی فی سفك دمه وامثالی کبی که بونلر مظالمدر
وآخرتده مظالم ایچون اقتصاص واردر وکاه اولورکه حسد غبطه
معناسنه اخذ اولنور صورت حسدده اولمغله (لاحسد الا فی اثنین) کبی
نتکیم بالاده مرور ایتمشدر غبطه اودرکه نعمت غیرک مثلنی طلب ایلیه
زوالنی دکل ودیمشلردرکه نعمت دینیه ده غبطه واجبه در ایمان کبی
وغیریده جائزه در امور مباحه کبی و بعض موادده مندوبه در شهادت
فی سبیل الله والموت فی بلد رسول الله وتصنیف کتب شرعیه
وتدریس علوم شرعیه واشتهار بالخیر وامثالی کبی * ولاتناجشوا *

نجش جمله اودر كه بر متاعك بهاسن زياده ايده سن مع هذا شراسنه
رغبتك اولميه وياخود شراسنه تحريض ايده سن كما قال فى القاموس
النجش ان يواطئ رجلا اذا اراد بيعا ان يمدحه اوان يريد لانسان
ان يبيع بياعة فتساومه بها بثمن كثير لينظر اليك ناظر فيقع فيها اوان
ينفر الناس عن الشئ الى غيره انتهى والتركيب يدل على اثارة شئ
كاثارة الصيد والبحث عن الشئ كما فى تاج المصادر وغيره ونجاشيكه
صاحب الحبشه در فتح نون وتخفيف ياءله در و بعضيلر تشديد دخى
جائزدر ديديلر ونجشه الحادى زمان رسول الله ده صلى الله عليه وسلم
بر حادى ايديكه حسن صوتى ايله دوه لرى اهلاك ايدردى حادى
تغنى ايله دوه لرى سوق ايلينه در * ولا تباغضوا * بغضدندركه ضد
الحبدر يعنى برنسنه دن نفرت وانى كراهتدر بو ايسه عداوتى مستلزم
دكلدر پس بغض عداوتدن اعمدر يعنى برى بريكوزه بغض وعداوت
ايتمكوز مقصود اسباب بغض وعداوته اشتغالدن منع ونهيدر زيرا
عداوت ومحبت اختيارى دكلدر واعداء الله اولنلره بغض وعداوت
واجبدركه اكا بغض لله ديرلر حب فى الله كبيكه احباء الله اولنلره
ميل ومحبتدركه بو دخى واجبدر زيرا اوليايه معادات حقنده وعيد
واردر نتكيم حديث قدسيده كلور (من عادى لى وليا فقد آذنته بالحرب)
بوراده وليدن مراد ولى عرفيدر كه فانى فى الله و باقى بالله در يعنى
هركيم بنم بر ولى خاصمه معادات ايدرسه اكا اعلام ايلدمكه بن انكله
محاربه ايدرم يعنى معامله محاربه كبى معامله ايلرمكه قهر وغضبى
اوزرينه حواله ايليوب آخر مقهور وزبون اولور زيرا مخلوق خالقه
مقابله دن عاجزدر اشته بو معنايه ايماء ايچون ولا تباغضوا ديدى
زيرا مبغوض اولنلر ارasنده خواصدن كيمسه بولنورسه باغضك
هلاكى مقرر اولور ايدى بغضى عن اصل عوام وخواصدن رفع
ايتمك كركدر عوام وخواصه مطلقا ايمانلرندن اوتورى اثبات محبت
لازم اولديغى كبى بو معنادن ديديلركه سيد همايه طالب اولان جملهٔ
مرغانه دانه افشان اولمق كركدر زيرا هما دخى انلرك ميانده دن

هركوردوككى خضر بيل ديدكلرى بودر * ولا تدابروا * تدابر ايكى
كشى برى برلرينه آرقه لرن و يرمك دبرلرن يعنى آردلرن دونمكدركه
مواجهه نك مقابليدر بو ايسه اعراض اقتضا ايدر انكيچون تدابر
تقاطع معناسنه استعمال اولندى وتدبير ديدكلرى دخى دبردندر يعنى
برنسنه نك دبرينه وعاقبتنه وصوكنه نظردر پس معنى ديمك اولوركه
برى بريكوزدن تقاطع ايتمكوز يعنى وصل معامله سنى قطعه تبديل
ايلمكوز زيرا مودت فى القربى لازمدر مؤمنلرك حسب جهتندن
برى برلرينه قرابت قريبه لرى واردر بلكه نسب يوزندن دخى بر پدرك
فرزندلريدر ولاجم رحماندن مأخوذدر جميع اشيانك ايسه تجليات
حسبيله حقه ارتباطى واردر انكيچون قطع رحم ايتمك انقطاع عمر ومحق
بركاته سببدر فاعرف جدا فانك على مواجهة جميع الاسماء قطعا فالى اين
تذهب معرضا عن الله فصل وصل لربك فاذا انت عند من تهواه
وديمشلردركه ولا تباغضوا يعنى اهواء ومذاهبده اختلاف اوزرينه
اولمايكز زيرا دنياده بدعت وطريق مستقيمدن ضلال بغض ايجاب
ايلر وتدابر ايتمكوز يعنى برى بريكوزى غيبت ايتمكوز زيرا بر كيمسه يى
غيبت آردنجه اولور يوخسه يوزينه اولماز بعضيلر بو معنا يى اولكيدن
اولادر ديديلر زيرا تقاطع تباغضده مندرج واندن مفهومدر وينه
ديديلركه تباغض تدابرى مستلزم اولماز زيراكاه اولوركه ايكى متعادى
ترافق ايدرلر و برى برلرندن مفارقت ايتمزلر وتدابر دخى تباغضى مستلزم
دكلدر زيراكاه اولوركه ايكى متدابر برى برلرينه لمصلحة محبت ايدرلر
جواب بودركه مقصود شارع امر باطن اولان حال قلبى اصلاحدر
يوخسه امر ظاهر اولان حال قالبى دكلدر و بعضيلر ديديلركه برى برلريكوزى
استثقال ايدوب توليهٔ وجوه ايتمكوز بلكه استقبال ايدوب بسط وجوه
ايديكوز ودوبرو اولوكز بو معنى دخى كرچه عبوست ظاهره وخشونتدن
نهيدر فاما مقصود ظاهردن باطنه ارشاددر (بعدذا اوچ كوندن
زياده هجران مسلم جائز دكلدر مكركه غرض دين ايچون اوله ترك صحبت
فاسق كبى پس توبه سى ظهور ايتدكجه زجرا له الى آخر العمر ترك اولنور

سائر تشديدات شركبي و بدعت اقواى اسباب هجردندر واحيا ده
كلورکه واعظ مبتدعك منعى واجبدر ومجلسنه حضوردخى جائز دكلدر
مكركه اظهار ود قصد ايليه اكر قادر ايسه والا استماع بدعت جائز دكلدر
قال الله تعالى (فاعرض عنهم حتى يخوضوا فى حديث غيره) پس
بو اعراض هجرى مستلزم اولدى رجوع بولمدقجه * ولا يبع بعضكم
على بيع بعض * صورتى بودركه بركيمسه برنسنه يى خيارله اشترا
ايدوب قبل لزوم البيع آخر كيمسه اكا كل بو بيعى فسخ ايله بن سكا
اندن رخيص ويا اول بهايه اندن دخى اجودنى ويره يم ديمكدركه
بو وضع حرامدر زيرا انده موجب عداوت و بغض اولان اذاى مؤمن
واردر اشته بو نهى غبن فاحش اولمديغى صورتده در والا فسخه داعى
اولمق لابأسدر زيرا اكا وجه رخيصله بيعده ضررى دفع واردر
و برصورت دخى واردركه اكا صورة السوم على السوم ديرلر واول
صورت بودركه بركيمسه آخردن ثمن معين ايله برنسنه اشترا ايدوب
متعاقدين انك اوزرينه تراضى ايتدكدنصكره آخر كيمسه كلوب اكا انقص
بهاله وياخود ثمننك مثلى ايله دخى اجودنى عرض ايده فاما تراضى واقع
اولمسه اكا بيع من يزيد ديرلركه لابأسدر (وشرى على الشرى دخى
بويله درمثلا زمان خيارده بايعه ديه كه بو بيعى فسخ ايله بن انى سندن
دخى آغر بهاله آلورم وسائر بونلرك امثالى دخى منهيدر خطبه اوزرينه
خطبه كبى و برمنهى دخى بودركه اهل قرانك شهره سعر يومله
يمه جلب ايتدوكى متاعى شهرلى آليقويوب سعر زايدله فروخت
ايچوندركه عندالشافعى حرام وعندالامام مكروهدر اكر اول متاعه
ضرورت واريسه واكا احتكار ديرلركه انتظار غلادر * وكونوا عباد الله
اخوانا * عباد الله نصبله حرف نداننك حذفيله در بو صورتده اخوانا
خبركان اولور تكيم اختصاص ومدح اوزرينه انتصابده دخى بويله در
وجائزدركه عباد الله خبر واخوانا خبر بعد خبر اوله يعنى يا عباد الله
عبوديت وعبودت ايله الله تعالى يه منسوب اولدوغكز كبى
اخوتله دخى برى بريكوزه منضم ومضاف اولوكز قال الله تعالى

(انما المؤمنون اخوة) بو معنى ايسه تحاسد وتقاطع وتباغض وامثالى
اخلاق سافله يى منافيدر و بوندن اخذ اولنوركه كافر فى الحقيقه عبد الله
دكلدر زيرا عبد اوزرينه واجب اولان امتثال امر مولا تله قائم اولممشدر
پس انك حقه اضافتى اضافت خلقدر يوخسه اضافت تشريف دكلدر
وجائزدركه عبادا منون اولوب لله ده لام اختصاص ايچون اوله تكيم
(كونوا انصار الله) ده ايكى وجهله قرآءت اولنمشدر * المسلم اخو المسلم
* انما المؤمنون آيتندن مستفاددر و بونده تشبيه بليغ واردر اصلى
كالاخيه ديمكدر يعنى ايكيسنك مياننى دين واحد جمع ايدر ايكى برادرك
ميانى اب واحد جمع ايتدوكى كبى پس وصفده اتفاق ذاتده اتحاد كبيدر
فكيف كه اخوت وانتسابده دخى اشتراكى مستلزمدر يعنى فرزند آدم
اولمغله ميانلرنده قرابت قريبه يوغيسه دخى ينه علاقهٔ قويه واردر كافر
ايسه بويله دكلدر زيرا وصفده اختلاف واردر حتى سنى ايله بدعى اراسنده
مناكحه صحيح دكلدر ديديلر وامرأهٔ مسلمه نك بدنى كافره يه نامحرمدر
ديو قائل اولديلر پس اخوت بين المسلمين در يوخسه بين المسلم والكافر
دكلدر ديديلر انكيچون مسلمه وكافره برى برينه نامحرمدر (بعد ذا المسلم
اخو المسلم جملهسى استينافدركه استعطافى مشتملدر تكيم ديرلر
(انما هو اخوك او استاذك وابوك فاعرفه * لا يظلمه * يعنى اكا ظلم ايتمك
لايق دكلدر بو دخى استينافدركه وجه شبه ايمانده زيرا حقوق
اخواندندركه برى برلرى اوزرينه دينلرنده ونفسلرنده ومالللرنده ضرر
ادخال ايتميه لر شول وجهدنكه قطع ارحامدندر بوايسه اخوت
اسلامى منافيدر بلكه كافره بله ظلم حرامدر انكيچون دعاء مظلومدن
مطلقا حذر لازمدر زيرا كافر اولسه دخى مستجابدر وحرمت ظلم
يكرمى دوردنجى حديثده مرور ايتمشدر * ولا يخذله * فتح يا وسكون
خاء معجمه وضم ذال منقوطه ايله خذلدن فتحله وخذلاندن كسرله
مشتقدر ترك نصرت واعانت معناسنه فارسيده فروكذاشتن ايله
تعبير اولنور يعنى مؤمن مؤمنك نصرت واعانتنى تركله تهلكه يه
القا ايتمز بعض احاديثده (ولا يسلمه دو شمشدر افعالدنكه

همزه سلب ایچوندر یعنی سلم وصلحنی ازاله ایتمز ویاخود اسلام
خذلانه دوشورمکدر تنکیم تاج المصادرده مصرحدر بو صورتده
(ولا یخذله) معناسنه اولور الحاصل مسلم دفع ظلمده وامثالنده
استعانت ایدرسه اعانت ایلیه اکر ترکنده عذر شرعیسی یوق ایسه
زیرا مواضع ضرورات قواعد شرعدن مستثنادر * ولا یکذبه *
فتح یا واسکان کافله‌در ولا یضربه وزننده بعض محدثین دیدیلر که
بو لفظه اکثر متونده بو قدر یقال کذب الرجل من باب ضرب ضد
صدق وکذب الرجل مجهولا ای اخبر بالکذب پس معنی دیمکدر که
خلاف واقع امرله اکا خبر ویرمیه مکر ضرورت داعیه ویا شرع
لمصلحة اذن ویرمش اوله (وامام بیهقی دیمشدر که کذب قوله اولدیغی
کبی قول ونطقک غیریله دخی اولور پس برنسنه‌دن علی خلاف ماهو به
اخبار ایلسه صدق منتفی اولدیغی کبی مثلا کذب علیک الحج دیسه دخی
دخی حج منتفی اولدی یعنی وجودی اولمدی پس یکیدن وجوده کتور دیمک
اولدی (و بوراده ولا یکذبه‌یی تشدیدله تکذیبدن اولمغه ذاهب اولمدیلر
اکرچه معنانک مساعده‌سی واردر زیرا خبر کذب القا ایتمکده افساد
دین ودنیا اولدیغی کبی خبر صادق تکذیبده دخی سوء ظن وملال
وانکساره سببیت واردر پس سن اکا طوغری سویلمک لازم کلوب
اول دخی سنی او معناده تکذیب ایتمک جائز اولمیجق اول وجهله سن دخی اکا
معامله ایتمک لازم اولور فاصدق وصدق * ولا یحقره * یانک فتحی وقافک
کسریله ضرب بابندن حقردندر خورطوتمق معناسنه وقاموسده کلور
الحقر والحقارة الذلة والفعل کضرب وکرم والاذلال کالتحقیر
والاحتقار والاستحقار والفعل کضرب والمحقرات الصغائر انتهی
ای فیکون الکبائر معظمات (یعنی مسلم مسلمک عیبنی ذکر ایتمکله استحقار
ایلمز وکذلک فقیر الحال وکثیر العیال ومتغیر الاحوال کورسه استحقار
ایتمز زیرا ازدراء وسخریت منهی وحرامدر شول جهتدن که الله تعالی
بنی آدمی تکریم وتفضیل ایلدی (و یخفره اخفاردن اولمق دخی مرویدر
خاء معجمه وفا ایله غدر ونقض عهد معناسنه ولکن قاضی عیاض دیمشدر که

صواب

صواب ومعروف اولکیدر تنکیم ولا یحتقره روایتی انی تأیید ایدر (بعدذا
احتقار برنسنه‌نک ذاتی ایچون دکل بلکه صفاتی ایچوندر پس کافر
وظالم وفاسق کفر وظلم وفسقلری ایچون احتقار اولنورلر قال تعالی
(ومن یهن الله فماله من مکرم) چونکه اسلام وطاعت وعدله عدول ایدنلر
من کل الوجوه قدرلری مرفوع ومعظم اولور تنکیم خالد بن الولید
وعکرمة بن ابی جهل وامثالی اسلام وتقوالری سببیله معظم اولدیلر
حتی خالد سیف الله المسلول دیو ملقب اولدی وعکرمه‌یه اذیت اولور
دیو پدری ابو جهلی سب وشتمدن اصحاب نهی اولندیلر اشته لا تؤذوا
الاحیاء بسبب الاموات حدیثنک ورودنه باعث بودر * التقوی ههنا *
استئنافدر که صورتده تسویه‌دن صکره معناده تفاوته اشارتدر یعنی
محل تقوی قلبدرکه صدر انک ظرفیدر اولیسه مستور نسنه‌در پس
اهل اسلام کرچه امر ظاهر ایله بر مرتبه‌ده‌در ولکن امر باطن ایله عندالله
تفاوتلری واردر وکاه اولور که عاهت بدن ویا لکنت لسان ویا سواد
جسد ویا عمی وعور وعرج وقصر وطول وامثالی ایله معیب اولور فاما
سیرتی جهتدن سالمدن اسلم واقوادر پس اکا نظر نقصانله نظر ایتمک
کرکدر والا خالقی تحقیره مؤدی اولور زیرا جمیع کائنات مرتبهٔ خلقده
اکا مضافدر قال الله تعالی (ان اکرمکم عندالله اتقاکم) وقال رسول الله
صلی الله علیه وسلم (ان الله لا ینظر الی صورکم واعمالکم بل الی قلوبکم
ونیاتکم) یعنی اکر قلوب ونیاتکز خالصه وصادقه ایسه منظور حق
اولورسکز والا فلا * ویشیر الی صدره * قائلی راوی حدیث اولان
ابو هریره‌در یشیرنک فاعلی رسول الله‌در صلی الله علیه وسلم مقتضای
ظاهر ماضی ایکن مضارعه عدول ایتمک اول حالی نظر اهل کماله
استحضار ایچوندرکه اکا حکایهٔ حال دیرلر وحکایهٔ حال ماضیه اودرکه
زمان ماضیده اولان نسنه زمان حالده فرض اولنوب اندن حاله دلالت
ایلین لفظ مضارع ایله تعبیر اولنه واشارت کفله ویا عین ویا حاجب ایله
اولانه دیرلر واو حالیه‌در * ثلث مرار * بعض نسخده مرات واقع
اولمشدر مرار کسرله مره‌نک جمعیدر مرات کبی فتحله مره فعلهٔ واحده‌در

تاره وکره ودفعه دخی بویله در (ثلث التقوی ههنایه متعلقدر یشیر
الی صدره یه دکل تنکیم بعضیلر زعم ایتدیلر زیرا بوصورتده ایهامدن
خالی دکلدر (یعنی مرادبودرکه جناب نبوت علیه الصلاة والسلام
التقوی ههنا کلامنی تقوانك شانه اهتمام وبیاننه اعتنادن اوتوری
اوچ کره تأکید وتکرار ایلیوب هرکره سنده ید مبارکه لریله صدرلرنه
اشارت دکل تنکیم شمائل نبویه ده کلور کان اذا تکلم تکلم ثلثا (وبعض
ادعیه که اوچ کره قراءت ایله تقیید اولنمشدر بری حس وبری عقل
وبری خیال مرتبه سنه اشارتدن اوتوریدر زیرا وجود انسان بواوچ
مرتبه یی جامع وهر بری بر توجهه محتاجدر * بحسب امرئ من الشر
ان یحقر اخاه المسلم * (حسب سین مهمله نك سکونیله کافی معناده رکه
مقدم خبردر اولنده بازائده درکه غیر متعلق بشی در (وان یحقر الخ
تأویل مفردده خبردر مسلم منصوب واخك صفتیدر تقدیری حقر الرجل
اخاه المسلم کافیه من جنس الشر یعنی مسلم قرنداشی مسلمی خور طوتمق
جنس شردن بر شر عظیمدرکه انك وبالی اکا کافیدر بوراده امر تحقیر
تکریر اولندیغی حرمت اسلامی تأکید ایچوندر (بعد ذا بوترکیبك مفرداتی
بالاده شرح اولنمشدر اعادهیه حاجت یوقدر * کل المسلم علی المسلم
حرام دمه وماله وعرضه * کویا سؤال وارد اولوب حکم
تحقیرندر حرام میدر حلال میدر دنلدکده کل المسلم الخ اکا جواب واقع
اولدی (کل المسلم مبتدا وحرام خبر ومابعدی بدل کلدر زیرا کل
معرفهیه مضاف اولسه احاطه اجزاء ایچون اولور کل التفاح حامض
کبی که جمیع اجزاء تفاح حامضدر دیمکدر واکر نکره اولسه جائز اولماز
زیرا جمیع افراد تفاح حامض دکلدر بلکه بعضیسی حلودر کویا
انسانك دمی اجزاء حسیه دن ومالی اجزاء حسیه اسبابندن وعرضی
اجزاء حکمیه سندندرکه مسلم بواجزاء ثلثه دن عبارتدر وحرمت ظاهرهسی
بواوچ نسنهیه تعلق ایدر وهیکل دمده داخلدر زیرا دم انك مقومیدر
وعرض الرجل جانبه الذی یصونه کامره وبواوچ موضعده مضاف
تقدیر اولنور اراقة دمه اخذ ماله وهتك عرضه کبی یعنی موجب شرعی

اولمدیغی یرده امور مذکوره حرامدر والا تعزیر وقتل اولنور ومال مرتد
مأخوذدر زیرا فیءدر انکیچون بعض روایاتده (الابحقها) کلمشدر
نتکیم حدیث ثامنده مشروحدر وبعضیلر دیدیلرکه عرض ایکی
دورلیدرکه شرعا حمایه ورعایتی واجب ویا مستحبدر وشولکه
عند العوام امور معتبرهٔ عرفیه در اندن خارجدر انکیچون بعض ادانی
تحقیر اولندقده سنك عرضك نولاجق دیرلر یعنی انك عرضنی کلاعرض
عدایدرلر وحدیثده کلورکه (من اربی الربی الاستطاله فی عرض المسلم
بغیر حق) معناسی اکثرها وبالا واشدها فی التحریم دیمکدر
بوراده بغیر حق بعض احوالده استباحت عرضه اشارتدر مثلا
صاحب حق اولان خصمی ایچون ظالم ومتعدیدر دیمك جائزدر
وشهادتی جرح وخائن اوزرینه شهادت دخی بویله در پس
کسر عرض بغیر وجه شرعی ایسه سفك دم کبیدر والا لابأسدر

* السادس والثلثون *

* من نفس عن مؤمن كربة من كرب الدنيا * تنفیس ازالهٔ غم در
یقال (اللهم نفس عنی ای فرج وتنفست الریح اذا هبت طیبة وفی الحدیث
(لاتسبوا الریح فانها من نفس الرحمن) یعنی ریح امور منفسه دندر زیرا
نفس که فتح فائله فم ومنخردن خروج ودخول ایدن ریحدر انسان
تنفس ایتدکجه حیات حاصل وضیق زائل اولور تنفیس شاملدر
مال ومساعده وسفارت ورأی واشارت ودعا وعند صاحب الحق
شفاعت ایله اولان تنفیسه کرك تنفیس جزئی وکرك کلی اولسون
اکرچه مطلق کامله مصروفدر (کرب کافك ضمی ورانك فتحیله
کربتك جمعیدر ضم وسکونله کربت حزن شدید وغم غالبدر
کرب الارض دندر ارضی حفرله قلب ایتدی معناسنه اهل حراثت
حالی کبی زیرا غم غالب نفس انسانی قلب واثاره ایدر وبعض نسخده
عن مسلم دشمشدر منقاد معناسنه بوصورتده بحسب اللغه ذمییه دخی
شامل اولور زیرا ذمی دخی بعض احکامده مسلم کبیدر حقوق جار
وعیادهٔ مریض ودفع صدقه وامثالی کبی پس اکا دخی اعانت اولنور

مکر که کفر ومعصیته دائر اوله کنیسه یه حمل وسق خمر وغیری کبی
انکیچون اولاد مسلمینی تحصیل صنائع ایچون کفره یه شاکردلکه
ویرمك مکروهدر زیرا انلرك اخلاقیله تخلقه وکفرلرینه مساعدهیه
ذریعه در بوجهتدندرکه صبیانه الباس حریر وامثالی محرمات
ممنوعه‌درتا که انکله تعود ایلیوب بعد البلوغ عودت ایتمیه‌لر معنی بودرکه
بر مؤمن غموم وهموم وضیق وشدت دنیادن بر مؤمن ویا بر مسلمدن
مطلقا برنسنه ازاله وکشف ایدرسه قلیل وکثیر وصغیر وکبیر وهرنه
اولورسه اولسون اکر وحتی امور دنیویه دن برامر حلال ومباح
ایچون ایسه والا معصیته اعانت اولماز انکیچون کرب دنیا ئله تقیید
ایلمدی وبو تقیید واقعی بیان ایچون اولمق دخی جائزدر ومحتملدرکه
کرب دنیا کرب آخرتدن احترازا اوله که غموم آخرتدر زیرا دنیاده غم آخرت
نقدر مزید وشدید اولسه صاحبنه اولقدر فائده سی واردرکه درجات
عالیه‌یه وسیله‌در مکرکه تنفیسی برازخدن تخلیص ویا مجهولی اولان
موادی تعلیم اوله * نفس الله عنه کربة من کرب یوم القیمة * یعنی
الله تعالی اندن کرب آخرتدن کربت عظیمه‌یی تنفیس ایلیه پس
کربت اولی ده تنوین تقلیل وتحقیر وکربت ثانیه ده تکثیر وتعظیم
ایچون اولور زیرا کرب دنیا کرب آخرته کوره یسیر وقلیل وحقیردرکه
لاکربت حکمنده در ومؤمنه عمل حقیری مقابله سنده فضل الهی
عظیمدر وبونده اشارت واردرکه کرب دنیا وکرب آخرت بسیاردرکه
هر برینی دفعیچون بر عمل مناسب لازمدر زیرا جمع جمله مقابله اولنمشدر
وبوندن مقصود اصل مقابله‌یی بیاندرکه بطریق العدل دربو ایسه
فضلی منافی دکلدر پس کربت واحده‌نك ازاله سی کرب کثیره‌نك
زوالنه سببدر قال الله تعالی (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) تحکیم
بناء مسجد مثل ایله مقابله اولندی مع هذا اکا منحصر دکلدر زیرا
هر نسنه‌نك صور بحسب الموطن اولدیغی کبی مجازاتی دخی اکا کوره در
یعنی عدل وفضلك بحسب الحقیقه موطنی آخرتدر ومرتبهٔ فضلك
اعلا سی اختصاص دیدکلریدرکه جناب حقه مفوضدر وبوندن

اخذ اولنورکه شان مؤمن قضاء حوائج مؤمنین ده اولمقدرکه فضل
عظیمی واردر زیرا عمل متعدیدر انکیچون خیر الناس من ینفع الناس وارد
اولمشدر سؤال اولنورسه که من نفس ده کلمهٔ من عام اولوب کافر دخی
مسلمدن تنفیس ایلسه آخرتده اول کافره نفعی اولورمی جواب بودرکه
تعمیر بعیددر زیرا ظاهر شرع بو یله مقامانده اهل ایمانی خیراته تحریضدر
واکر کافردن مکارم اخلاق صادر اولسه عذاب کفری قطعا تخفیف
ایتمز سائر معاصی یه کوره اختلاف واردر ایکی طرفك دخی شواهدی واردر
ظاهر اولان بودرکه مکارم کفارك مجازاتی دنیاده در نتکیم ابلیسه
قبل اللعن عبادتی مقابله سنده الی یوم القیام عمر طویل اعطا اولندی
چونکه کافرك کفری قلبندن قالبنه ساری اولدی لاجرم عذابی قابل
تخفیف اولمدی مؤمن عاصی ایسه بونك خلافنه‌در زیرا ایمان دخی
معنادن صورته ساری اولیجق عذابی قابل تخفیف اولدی انکیچون
عصاة مؤمنین طبقهٔ علیای نارده در فافهم والله اعلم * ومن یسر
علی معسر یسر الله علیه فی الدنیا والاخرة * کرب دنیا وتنفیسك
بعض موادنی تخصیصدرکه اکا کربت دین دیرلر ومعسر اعساردندر
تنك دست یعنی فقیر اولمقدرکه وجود مال اکا کوره متعسردر پس
اعسارك همزه سی صیرورت ایچوندرکه صارذا عسرة دیمکدر عسرت
یسرك ضدیدرکه ترك انلردن کوجلك وقولایلق دیو تعبیر ایلر
الحاصل معسر مطلق مفتقردر ولکن عسرت غریم عسرتلرك اشدی
اولمغله مدیون معسرده استعمالی اکثر اولدی (من انظر معسرا) الخ
حدیثی دخی انی تأییدایدر معنی بودرکه بر کیمسه غریمنه یعنی بورچلوسنه
تیسیر ایلسه مطالبه‌یی تأخیر ویا کلا ویا بعضا ابراء ایتمکله ویا مطلق
فقیره تصدق ودفع ضرورت ایسه کرك معسر مؤمن وکرك ذمی
وکرك مستأمن الله تعالی انك اوزرینه تیسیر ایلیه دنیاده توسیع رزق
وحفظ عن الشدائد ایله وآخرتده تسهیل وحساب وظل عرشده
تظلیل وامثالی ایله یعنی دنیاده تیسیر معسر نوجهله قلب معسره
سبب فرح اولدیسه آخرتده الله تعالی انی تفریح واسباب نشاطی

تهیئه ایله جزاء وفاق اعطا ایلیه وفقهده کلورکه فرض نافله دن
افضلدر الا برقاچ مسئله ده دکل اولکبسی ابراء معسر مندوبدر ولکن
انظار واجبدن افضلدر وایکنجیسی ابتداء سلام سنتدر ولکن رد
واجبدن افضلدر واوچنجیسی وضوء قبل الوقت مندوبدر ولکن
وضوء بعدالوقتدن افضلدرکه وضوء بعدالوقت فرضدر وتیسیرده
تعلیم علمه دخی اشارت واردر زیرا جاهلك امری عسیردر تسلیکه دخی
رمز واردر زیرا مرید ذوق حال وفیض ملك متعالدن معسردر
وانسانك فضلی کندی نفسنده کامل وغیری مکمل اولمغله در پس
استاذ ظاهر عسرت جهلی یسرت علمه تبدیله سبب اولدیغی کبی
استاذ باطن دخی عسرت حجابی یسرت کشفه تحویله باعثدر انکیچون
معلم ومسلك اولنلرك سائرلر اوزرینه فضل زائدلری واردر زیرا
دیمشلردرکه الفضل للمتقدم استاذ ایسه اقدمدر کرکسه سنی جهتندن
احدث اولسون وهرقومك رئیس ومتبوعی مفضل ومکرمدر فاعلم ذلك
وتسلیك وتعلیمك هر بری قرآنده مذکوردر قال الله تعالی (ویزکیهم
ویعلمهم الکتاب والحکمة) زیرا طهارت نفس یالکز کفر وشرکدن
دکلدر بلکه ادناس باطنه نك جمله سندن طهارت لازمدر واز جملهٔ
ادناس وارجاس تعلق ماسوادر کما قال الله تعالی (لایمسه الا المطهرون)
فافهم * ومن ستر مسلما ستره الله فی الدنیا والآخرة * قضاعی روایتنده
من ستر علی اخیه دوشمشدر بوراده ستر بدننی لباسله وعیبنی اخفا ایله
ستره شاملدر وستر حق دخی اکا کوره حلهٔ جنت وکنف رحمتله
ستردن اعمدر زیرا علی ملاء الناس عریان وافتضاح امرها ئلدر
دیمشلردرکه اکر حقوق اللهدن ایسه زنی وشرب خمر وامثالی کبی
ناسدن ایسه قتل وسرقه ونظائری کبی ستر حرام وامام ووالی یه
رفع واخباری واجبدر اکر مفسده ترتب ایتمزسه واکا نصیحت واجبه
دیرلر غیبت محرمه دیمزلر ودیمشلردرکه فسقله معروف اولنلرك حاللرنی
والی یه عرض وذوی البیوتاتدن اولنلرك عثراتنی اقاله ایده لر مکرکه
حدوده متعلق اوله که انده جمیع ناس اعلی وادنی وسلطان ورعیت

برابردر

برابردر وذوی البیوتات اشراف ناسدرکه ترك انلره اوجاق صاحبلری دیر
اکر عنعنه ایله وکابرا عن کابر ایسه وعجم خانواده دیر وبوندن اخذ
اولنورکه ستر ظاهر لازم کلدیکی کبی ستر باطن دخی لازمدر مثلا
عارفدن استماع ایتدیکی اسراری کتم ایده ونادانه افشا ایتمیه والا
فضاحتنه کوره جزا بولور قال الله تعالی (یا عبادی انما هی اعمالکم
ترد علیکم) وعارف بالله اولانه دخی کرکدرکه بو اعصارده خاموش اوله
ودکه برسخن شناسه اعتماد ایدوب ستر رازی برداشته قلمیه ای نیجه
عارف کشف سر ایتمکله سر ویردی منصور کبی ونیجه لر دخی حاللرینه
کوره مبتلی اولدیلر یا ستار العیوب ویا کشاف الکروب استرنا بکنف
رحمتك وفرج عنا کما فرجت عن خواص خلیقتك * والله فی عون
العبد ما کان العبد فی عون اخیه * تعمیم بعد التخصیصدر ما بوراده
مدت معناسنه ظرفدر مدة کون العبد فی عون اخیه دیمکدر ویاخود
موصوله در والله فی عون العبد الذی کان فی عون اخیه معناسنه
بوصورتده کان زائده اولور مظهرکه عبددر مضمر موضعنده وضع
اولندیغی استعطاف وایذان ایچوندرکه عبد عجزله بله قرنداشنه اعانت
ایدیجك الله تعالی اظهار لطفله اولیدر بوراده عونك ظرفیتدن
دوام وثبات مأخوذدر پس والله یعین العبددن ابلغدر عبدك اعانتی
ماله وبدنله اولمغه شاملدر وحقك عونی تیسیر امانی وقضاء حوایجدر
مقصود واجب ومندوب ومباح اولان امورده معاونتدر یوخسه
حرام ومکروهده دکل والا اعانت معصیتله عاصی اولمش اولور
قال الله تعالی (وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی الاثم
والعدوان) پس تعاهد ارامل واحسان یتامی ومواساة فقرا
ونصرت ضعفا ایلیه ظلمه وفسقه وجابره یه مساعده ایتمیه زیرا
کفر ومعاصیده ابوین کافرینه بیله مساعده منهیدر مع
هذا حق غالبلری واردر فکیف که سائرلره * ومن سلك طریقا *
یقال سلك المکان دخل وسلکه غیره واسلکه ادخله طریق یولدر
ایاق ایله طرق وضرب اولندیغی ایچون طریق دینلدی

بوراده حسی ومعنوی اولمغـه شاملدر وطریقی تنکیر ایتدیکی افاده ایدرکه طرق جنت چوقدر وعلوم دینیـه دن هر بری اکا برطریقدر * یلتمس * بعدالجمله حال ویاصفتدر التماس طلبدر اصلی لمسدندرکه ید ایله مس در یعنی لمس ظاهر بشره ایله ادراکدر مس کبی صکره انکله طلبدن تعبیر اولندی زیرا برنسنه طالبی اولان کیمسه حال تتبع ده لمسدن خالی دکلدر وبعضلر دیدیلرکه لمس احسـاسدر لامحالة ومس اعمدر زیرا بعض مس واردرکه انده احساس اولماز * فیه * ضمـیر طریقه راجعدر * علما * تنکیر علوم دینیه دن هر برینه شمول ایچوندر علم تفسـیر وحدیث وکلام وفقه واصول فقه کبی زیرا موصل جنت اولان بو علومدر وعلوم عربیـه دیدکلری عـلم لغت وصرف ونحو وامثالی علوم شرعیه حکمنده در زیرا علوم شرعیه یی تحصیله وسیله در پس علوم فلسفیه بونلردن خارجدر منطق وغـیری کبی مکرکه تعلمی برای رد اوله بو دخی عنـد الخواص ممنوعدر وبونده سلوکله اهل تصوفک سلوک مخصوصنه وطریقله طریقت معهوده سنه وعلم ایله علم الهی یه اشارت واردر وتنکـیری تعظیمدن خالی دکلدر زیرا علم تصوفکه علم لدنیدر سائر علوم اراسنده عظیم القدردر زیرا معلومی اجل المعلومات اولان الله تعالیدر وسائر علوم موصل جنت ایسه بو علم عزیز موصل حضرتدر اکرچه جاهلی بسیار ومحجوب حق بیشماردر بعدذا التماس علمده نیت خالصه کرکدر زیرا نیت روح عملدر وسائر عباداته تطرق ایدن ریا واغراض فاسده طلب علمده زیاده در زیرا علم وسیلهٔ جاه اخروی اولدیغی کبی ذریعهٔ جاه دنیوی دخی اولور والعلم حجاب دیدکلری اهل بنداره کوره در زیرا علم مال کبی سبب غرور وشرور در الامن عصمه الله تعالی * سهل الله له به طریقا الی الجنة * به ضمیری طریقه رجوع ایتمک اظهردر تنکیر مابعدی اکا قرینه در زیرا طریق علم طریق عمله وطریق عمل دخی طریق جنته سالکدر پس علم بالواسطه جنتـه موصل اولدی الحاصل بلا علم عمل وبلا عمل جنت اولماز انکیچون قرأنده کلور (جزاء بما کانوا یعملون) یعنی اکرچه

عمل موجب جنت دکلدر ولکن نردبانک پایه سی کبیدرکه ذروهٔ نردبانه وصول پایه لر وساطتی ایله اولدیغی کبی درجات عالیه یه ترقی دخی عمل شرعی وساطتیله در پس تسهیلدن اخذ اولنـدیکه طریق جنت صعبدر واکا سهولت استین طریق علم وعملـله سلوک ایدر والا جنته سهولته منتهی اولماز وبوندن فهم اولندیکه کرچه علم وعمل معنویدر ولکن عالم وعامل اولان کیمسه کویا طریق حسیٔ جنتده در وغایت طریقی جنتدر انکیچون (وازلفت الجنة للمتقین) وارد اولدی زیرا علم وعمل طریق جنت اولمغـله کویا عالم وعامل اولانلره دنیـاده جنت تقریب اولمشدر تنکیم جناب نبوت صلی الله علیه وسلم غزوهٔ بدرده بیوردیلر (قوموا الی جنة عرضها السموات والارض) وحدیث مذکورده علم تخصیص بالذکر اولندیغی شرف زائدنه دلالت ایدر زیرا ذات حقه اقرب وسائر صفات وکمالاتی مستتبعدر پس علم ظاهر وعمل شرعی وعلم باطن وحال مرعی یی جامع اولان کیمسه قیامتده فوق الکل اولور * وما اجتمع قوم فی بیت من بیوت الله * ما نافیـه در بیت اصلنده کیجه ده انسانک مأواسی یعنی بیتوتت ایتدیکی یرده صکره بلا اعتبار اللیل دخی اطلاق اولندی جمعی ابیات وبیوت کلور لکن بیوت مسکنده اخص وابیات شعره کوره دینلور وبیت حجر ومدر وصوف ووبردن متخذ اولنلر اوزرینه واقعدر وبیت شعر اکا تشـبیه اولنمشدر زیرا جسد اخلاط اربعه وبیت ارکان اربعه اوزرینه ظاهردرکه سبب ثقیل وسبب خفیف ووتداندر وبیت الله وبیت عتیق کعبه یه علم غالبدر واهل بیت آل نبویده متعارفدر بیوت الله ده اضافت تشریف ایچوندر ناقة الله کبی بیوت الله کعبه یه ملحق اولان مساجددرکه ایچنده درس علوم شرعیه وذکر الله اولنمغله معظمه ومشرفه در وسائر بیوت عبادات دخی مساجده ملحقه در الحـاصل بیوت الله مواضع معظمه در پس مواضع محقره خارجدر حمامات ومعاطن ابل ومرابض غنم ومزابل وامثالی زیرا بو مواضعده صلاة مکروهه اولیجق سائر اذکار وافعال شرعیه دخی بو یله در وبوندن ظاهر اولورکه بیوت الهیه دن الوالدین

پاك طونوب بخوراتله دخی مطیب قلمق کرکدر خصوصا یوم جمعه ده که منزل الملائکه در * یتلون کتاب الله * قرأنی وانك حکمنده اولان کتب شرعیه یی قاریء وعلی سبیل التتابع تالی اولدقلری حالده یعنی مبانیسنی محافظه ومعانیسنی مراعات ومطالعه وموقف حضورده الله تعالی اوزرینه قرائت ومشاهده ایله که اکا حق تلاوت دیرلر کما قال الله تعالی (الذین آتیناهم الکتاب یتلونه حق تلاوته) وبونده دخی کتابی جلاله یه اضافت تشریف ایچوندر کتاب مکتوب الهیدر که مکتوب اولدیغی جهتدن نظم ومقصود ومدلول اولدیغی وجهدن معنی وکلام نفسی اولدیغی یوزدن غیر مخلوقدر * ویتدارسونه بینهم * التدارس بهم درس خواندن یعنی بر یره کلوب درس اوقومق که بعضی تعلیم وبعضی تعلم واستکشافله اصلی درس که اثردر زیرا تدارس ایدنلر علمك اثرنی بری برلرندن اخذ وحفظ ایدرلر وبو معنی مداومت قرآئت ایله اولمغله مداومت قرآءته درس دیدیلر (وبعض احادیثده کلور فدرسوها ثم علموها یعنی بوکلماتی اولا تعلم وقرائت وثانیا غیره تعلیم وتفهیم ایدیکوز (بونده مدارسه نك فضیلتنه اشارت واردر اکر مدرس ومتدرسك غرضلری حق ایسه یعنی شهرت وتحصیل ریاست وجاه دکل ایسه والا عملری هبا وعملری وبال وعمرلری ضایع وتجارتلری کاسد وفاسددر واویله درسخانه صنم خانه کبیدر زیرا اصحابی حقدن غیره پرستش ایدرلر حق ایسه صورته نظر ایتمز بلکه قلوب وقصود ونیاته نظر ایدر * الانزلت علیهم السکینة * معلوم اولا که الله تعالی بنی اسرائیلك تابوتنده سکینت قومش ایدی یعنی صور حیواناتدن بر حیوانك شکل وصورتی که اورادن بر ریح هبوب ویابر حرکت خاصه ظهور ایتسه بنی اسرائیلك قلبلری اول علامت سببیله ساکن اولوردی وعقبنده اثر نصرت حصوله کلوردی وانلره آفاقدن اعطا اولنان معنی امت محمدك مخلصلرینه انفسدن احسان اولندی یعنی سکینت انلرك قلبلرنده بر قوت روحانیه وبر حالت غیبیه ونور ربانیدر که خائف ومضطرب ایکن ساکن ویا امان اولوب تسلی بولورلر

وحزنلری زائل اولوب فرحناك اولورلر تنکیم غزوهٔ احدده کلور (ثم انزل علیکم من بعد الغم امنة نعاسا یغشی طائفة منکم) یعنی اول حالت هائله منافیٔ راحت ایکن قلبلرینه سکینه نزول ایتمکله سکون دلدن ناشی خوابه وار دیلر وخوف ایچنده امنه ایر دیلر واکا سکینه دیدیلر زیرا نفس انسان اکا ساکن اولوب غیره میلی قطع ایدر تنکیم سکین دیدیلر بچاغه زیرا صاحبی انکله قطعی ممکن اولان نسنه یی قطع ایدر واکر مذبوح ایسه حرکتدن تسکین ایلر پس سکینه سکوندندر که ضد الحرکه در وسکونده ثبوت واردر انکیچون قلب بسبب السکینه ساکن وثابت اولور قال الله تعالی (هو الذی انزل السکینة فی قلوب المؤمنین وبوندن فهم اولندی که بو سکینه نك محلی قلوبدر زیرا قلب مدار اعضا وقوادر پس قلب ساکن اولیجق جملهٔ اعضا وقوی دخی ساکنه اولور انکیچون امور خطیره ده اهل دل حاضر اولمق کرکدر تا که ثباتله مراد حاصل اوله قال تعالی (اذا لقیتم فئة فاثبتوا) بو اعصارده ملوکك غالبا مغلوب اولدیغی عسکرك عدم قابلیتندندر اکر کرجك رجال اولایدیکه اهل دلدر دل ثابت انلری مضطرب قلمزدی ولکن بو معنایی فهم ایدن قلبدر * وغشیتهم الرحمة * غشی تغطیه درکه ترکیده بورینمك ایله تعبیر اولنور قال تعالی (یغشی اللیل النهار) ای یجعل اللیل بحیث یستر بظلمته نور النهار یقال غشی اللیل النهار اذا ستره (یعنی رحمت الهیه انلری تغطیه ایده وبوریه وقابلایه مقصود رحمت خاصه درکه تلاوت ودراستك نتیجه سی وعمل مخصوصك اثریدر قال تعالی (اولئك علیهم صلوات من ربهم ورحمة) یعنی عند المصیبه استرجاع وصبر ایدنلره رحمت خاصه وعامه واردر (ورحمت ارادهٔ نفع العبد معناسنه اولورسه صفت ذات وانعام واحسان اراده اولنورسه صفت فعل اولور * وحفتهم الملائکة * حفت حاء مهمله ایله حفوفدندر که اشتمال حول الشیء معناسنه در قال تعالی (وحففناهما بنخل) ای جعلنا النخل مطیفة باحفتهما ای جوانبهما (وحافین من حول العرش) ای محدقین باحفته وجوانبه (والاحداق کرد چیزی

درآمدن (یعنی ملائكهٔ رحمت انلری محیط وجودلرنی مشتمل اوله سماء
دنیایه وارنجه بلكه عرشه ایرنجه تا كه انلری آفاتدن حفظ ایده‌لر مصافحه
ایلیه‌لر و ثنالرنده اولالر ودعالرینه آمین دیه‌لر وتلاوتلرینه قولاق
طوته‌لر زیرا ملائكه‌یه تلاوت قرآن فضیلتی اعطا اولنمامشدر انكیچون
بنی آدمدن استماعه حریصلردر واغزلرنی تالیلرك اغزلرینه وضع
ایدرلر تا كه قرآن دخول ایلیه بو جهتدن اسنانه تطهیر افواه ایتمك
مسنون اولدی كما فی الجامع الصغیر وشروحه (سؤال اولنورسه كه
جبرائیل علیه السلام قرآن اوقومشدر زیرا بلا قراءت وحی اولماز
(جواب یودر كه جبریلك وقت نزول وتنزیلده حالی القاء وحیدر
اكا ایسه قراءت وتلاوت دیمزلر قال تعالی (ولا تعجل بالقرآن من قبل
ان یقضی الیك وحیه * وذكرهم الله فیمن عنده * یعنی مقام عندیت
وقربده اولان ملاء اعلی اراسنده انلری ذكر ایده وثنالرن ایلیه وانلرله
وحسن حاللریله مباهات قله یا عالم مثالده تجلیء مثالی ایله تجلی ایلیوب
سویلیه ویا مقامار واحده قلبلرینه القائله تعریف ایلیه زیرا هر موطنه
كوره بر نوع كلام الهی واردر واول ملائكه‌نك اقربی كروبیون
دیدكاری در تخفیف رائله كه ملائكهٔ عرشدر و ملائكهٔ عالیه دیدكاری
بونلردن خارجدر (وبعضیلر ارواح انبیا واولیا وشهدایی دخی ادخال
ایتدیلر ولكن صحیح دكلدر زیرا مقصود بشری ملك یاننده وصفدر
یوخسه بشری بشر عندنده دكل زیرا ارواح خواص بشره
او مقوله‌لرك حاللری معلومدر خصوصا كه بو امتدن اولنلر اهل قرآندر
وبونده مقام قربده اولان ارواحی یعنی ملائكه‌یی قرب سلطانده
اولان خواصه تشبیه واردر كه بطریق التفهیم در زیرا بری قرب معنوی
وبری قرب حسیدر ومعنی تمثیل ایله صورت بولور وتلاوت اوزرینه
اجتماعده ذكر الله اوزرینه اجتماع دخی داخلدر زیرا ذكر دخی
قرآندندر انكیچون ذاكر اولان كیمسه هم ذكر وهم تلاوت نیت ایتمك
كركدر تا كه ایكی وجهله مثاب اوله واستماع ذكرده دخی بو وجهله
نیت ایده (وصحیحنده خصوص اوزرینه اجتماع ذكر حقنده حدیث

طویل واردر ومبتدی‌یه كوره افضل اولان ذكر لسانی ومتوسطه كوره
ذكر قلبیدر ومنتهینك ذكری جمیع مراتبه ساریدر كه لسان وقلب
وروح وسر اكا برابردر وانك هر نفسی تسبیحدر تكلیم حقیقت اهلنه
معلومدر واجتماعده قوت زائده اولدیغنه اهل ظاهر وباطن متفقدر
ولكن آدابنی مراعات ومحافظه لازمدر * ومن بطأ به عمله لم یسرع به
نسبه * بطأ تشدید طائله در وبا تعدیه ایچوندر بطوء سرعتك ضدیدر
قال فی تاج المصادر التبطئه درنكی شدن ویعدی بالباء واجازه بعضهم
ان یكون التبطئه متعدیة انتهی وفی القاموس بطوء ككرم بطاء بالضم
وبطاء ككتاب وابطاء ضد اسراع وبطاء علیه بالامر وابطاء به
اخره انتهی (لم یسرع اسراع ندر ایومك معناسنه كه فارسیده
شتابیدن ایله تعبیر اولنور وتعدیه‌سی بائله در كما فی الحدیث (اسرعوا
بالجنازة وهو الظاهر وفی القاموس (اسرع فی السیر كسرع وهو
فی الاصل متعد كانه ساق نفسه بعجلة او اسرع المشی غیر انه لما كان
معروفا عند المخاطبین استغنی عن اظهاره ومنه الحدیث فلم یسرع المشی
انتهی (نسب ونسبت ابوین جهتندن اشتراكدر نسب بالطول دیرلر
بین الاباء والابناء اولان اشتراك كبی ونسب بالعرض دیرلر بین الاخوة
وبنی العم نسبت كبی وفلان فلانك نسبیدر دیرلر قریبی معناسنه وحدیثده
كلور كه (كل سبب ونسب منقطع یوم القیمة الا سببی ونسبی) نسب
تقوادر نسب آب وكل دكل والا ابولهب وامثالی دخی انكله منتفع اولمق
لازم كلور ودنیاده نسب ظاهری دخی منقطع دكلدر انكیچون مهدیء
منتظر انك اولادندندر وعدم انقطاعه اشارت ایچون حدیثده كلور
(یا علی انا وانت ابوا هذه الامة) معنا بودر كه هر كیمكه سوء عملی دنیاده
تبطئه وتأخیر ایلیه آخرتده نسبی آنی تعجیل وتقدیم ایتمز یعنی نسب
مجردیله مرتبه صاحبی اولماز دنیاده اولدیغی كبی وبلكه كافر ایسه
مرتبه دكل جنته بله كیرمز وانبیا واولیادن شفاعت بولماز قال الله تعالی
(فاذا نفخ فی الصور فلا انساب بینهم) یعنی قیامتده كنعانه پدری نوحدن
وازره اوغلی ابراهیمدن وقابیله قرنداشی هابیلدن وواهله‌یه زوجی

لوطدن وابولهبه برادر زاده سی رسول الله دن علیه وعلیهم السلام وعلی هذا فائده یوقدر وتفاسیرده کلور که (وانذر عشیرتك الاقربین) آیتی نزول ایتدکده رسول الله صلی الله علیه وسلم مکه ده جبل صفایه چیقوب واقاربنه خطاب ایلیوب (افتدوا انفسکم من النار فانی لااغنی عنکم شیئا) بیوردیلر وینه حدیثده کلور (یابنی هاشم لایأتینی الناس باعمالهم وتأتون بانسابکم) پس بوندن فهم اولندیکه کافره مؤمندن فائده یوقدر زیرا فائده شفاعتله اولور مؤمن ایسه کافره شفاعتله مأذون دکلدر نتکیم قرآنده مواضع عدیده ده مصرحدر ومؤمندن مؤمن عاصی یه کرچه شفاعت اولور ولکن اول شفاعت انی مطیعلر مرتبه سنه ایصال ایتمز والاعامل ایله غیر عامل برابر اولق لازم کلور بوتسویه ایسه قرآنده نفی اولنمشدر فاما شول کیمسه نك که صلاحی یوزندن اقاربی ارасنده جهت جامعه واردر بوصورتده صالح کندندن اصلح اولان قرینه الحاق اولنور قال الله تعالی (یدخلونها ومن صلح من آبائهم وازواجهم وذریاتهم) پس صلاحله تقییدده انساب مجرده حبلنه تمسك ایدنلرك اطماع فارغه سنی یعنی عملدن خالی اولان طمعلرینی قطع واردر اشته (المرء مع من احب) وامثالی اکا کوره فهم اولنه (واطفال دخی الحاقده صلحا کبیدر نتکیم حدیثده کلور (ان الله لیرفع ذریة المؤمن الیه حتی یلحقهم به فی درجته) زیرا بو ذریتله مراد اطفالدر وکما فی المقاصد الحسنة للسخاوی واطفال کفار حقنده درت قول واردر یاخدام اهل جنتدر ویا ابوینه تبعیتله نارده در ویا بعد البلوغ نه صفت اوزرینه اوله جق ایسه اول وجهله محشوردر ویا آخرتده صبیان ومجانین واهل فترت امتحان اولنوب اکا کوره حکم الهی واقع اولسه کرکدر وصورت امتحان بعد البلوغ اولان حالنی اظهار ایچون اولور ومجانینه کوره بعد العقل واهل فترته کوره بعد ارسال الرسل اولان حال معتبر اولوب نتیجه هرنه ایسه اکا کوره معامله واقع اولور والله الحفیظ ای مؤمن بو مقامی بو وجهله فهم ایدوب غیری خیالاته وجود ویرمیه سن وصلاح نه ایدیکی بالاده ذکر اولنمشدر

پس شول کیمسه نك که قول وفعلنده خلل واردر دعوای صلاح وطمع لحوق اهل فلاح ایتمسون زیرا میانده بون بعید واردر نظر ایله که حدیث مذکورده معقولی محسوسه تشبیه ایتدیکه معقول طریق کمالده تأخر ومحسوس طریق حسی ده تأخردر پس برفرس که لنك اوله ویا برحمار که بنم اصلم فرسدر دیه بن کحیلان جنسندنم دیمك مفید اولماز مادامکه قافله دن کری قالمش ومشی واسراعدن زبون وعاجز اولمشدر واکر دعوای مجرده کافی اولایدی روافض وشیعه امام علی یه کرم الله وجهه مقرب اولورلردی ولکن دعوای محبت اعتقاد وعمله مقارن اولمدیغندن مبعد اولدیلر وسائرلر دخی بوقیاس اوزرینه در مثلا صلاة وصیام وغیری احکام قیدنده اولمیان اشق مقوله سنك حاجی بکتاش وامثالی ایله مناسبتی ندر والله علیم بما یصنعون بعده ذا سفیان رحمه الله بوحدیثله نسبده کفاءت معتبر اولمادق اوزرینه استدلال ایتمشدر (جواب بودر که معنای مذکور امر آخرته کوره در پس احکام دنیا انك اوزرینه ترتب ایتمز بناء علی هذا دنیاده دفع عار ایچون کفاءت لازمه در (وامر ظاهرده ایکی نسنه نك بری برینه اقترانته کفاءت لازم کلیجك امر باطنده بری برینه اتصالنه مناسبت لازم اولدیغی بطریق الاولی در قال تعالی (قل کل یعمل علی شاکلته) پس اسم رحماندن امدادا الهی هرکسك استعدادنه کوره وارد اولوب هرنسنه نی مشاکل ومناسبنه الحاق ایدر والا سنك آیینه وفرس انسان وخار کل وحجر جوهر اولماز (ذلك تقدیر العزیز العلیم) وتدبیر الرب الحکیم ولایدرکه الا الفهیم

* السابع والثلثون *

* ان الله کتب الحسنات والسیئات * بو حدیث شریفه کرچه محدثلر قدسیدر دیمشلردر ولکن بحسب المعنی قدسیدر یوخسه بحسب النظم والهیئه دکل والا ان الله یقول انی کتبت الحسنات والسیئات دیو تعبیر اولنوردی وفی الحقیقه احادیثك جمله سی قدسیدر زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم فانی فی الله وباقی بالله اولمغله حق انك لسانیله متکلمدر

كتب قدر معناسنه در تقدير برنسنه نك كيفيتنى تبيين در حسنات امور
حسنه در كه موجب رضا و ثوابدر وسيئات امور قبيحه دركه باعث سخط
وعقابدر (يعنى الله تعالى محسنلرك جميع حسناتنى ومسيئلرك جملهٔ
سيئاتنى علم سابقنده تقدير ايلمشدركه هر حسنه وهر سيئه صاحبندن
يعنى مكلف اولنلردن كه انس وجندر وقت مخصوصده صدور ايدوب
علم وعين برى برينه مطابق اولسه كركدر زيرا ابداز لك آيينه سيدركه
ازلده تقدير اولنان بلا زياده ولانقصان ابدده ظاهر اولسه كركدر واول
تقدير اولنان حسنات وسيئات اعيان ثابته نك احواليدر واعيان ثابته
حقائق اسماء الهيه نك صور يدركه اكا حقائق موجوداته ظلال وعكوس
ديرلركه هر برى ظل الوجود الحقيقى درانكيچون بو ظلالدن مظلولاته
ومظلولاتدن دخى وجود حقيقى يه سير وترقى لازمدر تاكه خيال عينه
مبدل اوله يعنى خيال زائل اولوب حقيقت ظهوره كله * ثم بين ذلك * يعنى
تقديراتدن صكره مذكور اولان حسنات وسيئاتى تبيين وتفصيل ايتديكه
بو معنى مفصل اسمنه راجعدر و بو تفصيل ايكى وجهله در (اولكيسى
قلم اعلادن لوح محفوظه الى يوم القيام اولور كائنه نك خيرا وشرا
ارتسامىدر و بو تفصيل علم الهيده اولان اجمالك تفصيليدركه
بو تفصيلدن اول كنز مخفى ومغلق ومبهم كبى ايديكه هيچ بر فردك
اكا وقوفى يوغيدى زيرا نه فرد ونه خود زمان ومكان وارايدى وانس
وجن ترتيب كائناتده جمله دن مؤخر خلق اولنمغله ثقلين ديلدى زيرا
ثقيل نسنه آغر حركت ايدر وجمله دن كيرو قالور پس ترتيبك اولى
عقل اول كه قلم اعلادر وآخرى انساندر (وايكنجى وجه بودركه لوح
محفوظده مفصلا مثبت اولان امور دخى نجوما يعنى متفرقة اربابى
اوزرينه الى آخر العمر تنزيل اولنور نتكيم ليلهٔ برأتده سفرهٔ كرام لوح
محفوظدن اول سنده مقدر اولان امورى انتساخ ايدوب سنهٔ و فائده
بردخى انتساخه صالح نسنه قالمايوب تفصيل حال يكون بولسه كركدر
اشته تفصيل اول دفعى وثانى تدريجى در (يدبر الامر من السماء الى الارض
ودخى (يتنزل الامر بينهن) سرى بودر * فمن هم بحسنة * حسنات

مفصله نك نتائجنى وظهوراتنى تفصيل در (اى رجح فعل الحسنة
يعنى هم قصد فعلى ترجيحدر زيرا نفس انسانده واقع اولان قصد
معصيت بش مرتبه دركه هاجس وخاطر وحديث نفس وهم وعزم در
هاجس برنسنه نك قلبه ابتدا اورودى اعتباريله دراكر جارى ومنبسط
اولورسه خاطر دينلور واكر فعل وترك ميانده تردد واقع اولورسه
حديث نفس اطلاق اولنور واكر فعلنى ترجيح ايدرسه هم ديرلر واكر
اول هم وقصد قوت بولوب جزم مرتبه سنه بالغ اولورسه عزم اولور
وهاجس ايله اجماعا مؤاخذه اولنماز زيرا انسانك كندى فعل
اختيارى سى ايله دكل بلكه دفعنه قادر اولمديغى امر فجائى در (وخاطرك
كرچه دفعنه امكان واردر ولكن خاطر وحديث نفس حديث صحيح ايله
مرفوعدر و بو اوچ نسنه يازلماز زيرا قصد يوقدر وهم بالسيئه سيئه
يازلماز ولكن اكر الله ترك ايدرسه برحسنه واكر اشلرسه برسيئه يازيلور
يعنى انك اوزرينه يالكز فعل يازيلور كه واحده معناسى بودر زيرا
هم مرفوعدر وعزم عند المحققين مؤاخذبه در و بعضيلر انى هم
مرفوعدن قالديلر (وزازيه ده كلوركه هم معصيت ايتمكله آثم اولماز
اكر تصميم عزم ايتمزسه والا آثم عزمله آثم اولور يوخسه عمل بالجوارح
ايله دكل مكركه عزم مجرد له تمام اولور اموردن اوله كفر كبى بوصورتده
عزمله كافر اولور كرك اقوال وافعال كفردن برنسنه صادر اولسون
وكرك اولمسون * فلم يعملها * پس اول حسنه يى برمانع حسبيله اشلمه
يوخسه قدرتى وارايكن كسلنلك اولوب فعله كتورمسه ديمك دكلدر
زيرا بوصورتده عدم مبالات واقع اولمش اولوركه ازدراء حسنه دن
خالى دكلدر نتكيم بركيمسه تهجده نيت ايدوب ولكن وقتنده بقضاء الله
بيدار اولمسه انك اوزرينه احياء ليل يازيلور فاما تهجد قيدنده اولمايوب
خاطرهٔ مطلقه سى ايله مصلى يازلماز * كتبها الله عنده حسنة كاملة *
حسنه كتب نك مفعول ثانيسى در تضمين تصيير اعتباريله كاملة
دفع توهم ايچون حسنه يه وصفدر زيرا مجرد هم ايله حسنه كامله
كتابت اولنمق عقلا استبعاد اولنور پس هم مجرد ايله حسنهٔ كامله يازلمق

فضل الهی قیلنلندر و بعضیلر دیدیلرکه حسنة حال موطئه در وحال
موطئه شول اسم جامدردرکه برصفت ایله موصوف اولوب فی الحقیقه
حال اولان اول صفتدر وموصوف انی توطئه وتمهید ایچون کلمشدر
(انا انزلناه قرأنا عربیا) کبی فتدبر وکتابتك عندیت ایله تقیید اولندیغی
حسنه نك شاننه اعتنادر والا الله تعالی یه نسبتله عندیت حسیه اولماز
پس دیمك اولورکه الله تعالی حکمنده حسنهٔ کامله دن معدوددر کرك
اورده اذن حقله کتابت حفظه اولسون وکرك اولمسون پس بو حدیث
ملائکه نك افعال قلوبه اطلاعنه دلالت ایتمز بلکه خلافنه دلالت ایدر
و بعضیلر دیدیلرکه الله تعالی ملائکه یی مطالع قیلوب کتابت ایله امر ایدر
و یاخود حسنه ده رایحهٔ طیبه وسیئه ده رایحهٔ خبیثه خلق واظهار ایدر
ولکن بو اقوالده نظر واردر زیرا اعمال خالصه نك مراتبنه کوره سدرهٔ
منتهاسی واردر و بعض سدرهٔ منتهی واردرکه انی انجق حق بیلور پس
اول عملی کتابت ورفعه ملائکه یه سبیل یوقدر زیرا اصلنه واقف دکلردر
پس مرجع دخی بو یله در فافهم قال ابن عبد السلام الملك لا سبیل للملك
الی معرفة باطن العبد فی قول اکثرهم انتهی وقال ابو حنیفة رح ان سلم
علیه احد عند قضاء الحاجة یرد السلام بقلبه لا بلسانه لئلا یلزم کتابة
الملائکة فانهم لا یکتبون الامور القلبیة وقال فی ریحان القلوب الذکر
الخفی هو ماخفی عن الحفظة لا ما یخفض به الصوت وهو خاص به
صلی الله علیه وسلم ومن به اسوة انتهی واما قوله تعالی (ام یحسبون انا
لا نسمع سرهم ونجواهم بلی ورسلنا لدیهم یکتبون) فلا یدل علی اطلاع
الملك علی السر بل الله هو المطلع علی السر واما النجوی وهو ما یسرونه
فیما بینهم فهو من الاعمال الظاهرة فللملك اطلاع علیه هذا هو اللائح
* ومن هم بها فعملها کتبها الله عنده عشر حسنات * یعنی
شول کیمسه که قصد حسنه ایدوب فعله کتوره الله تعالی اول حسنه یی
مقام عندیتده ادنی الامر اون حسنه کتابت ایلیه یعنی اول عمل مقام
قبوله مقرب اولوب اون عدد اجر وثوابله مکافات اولنه کما قال تعالی
(من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) و بو معنی مقام نفسدن مقام قلبده

ترقی اعتباریله در یعنی مرتبهٔ نفسده اعمال سیآت مقوله سیدرکه آحاددر
یعنی برە بر یازیلور مرتبهٔ قلب ایسه مرتبهٔ عشرات ومرتبهٔ روح مرتبهٔ
مأت ومرتبه سر مرتبهٔ الوفدرکه هر برنده اولان تضاعف خلوصنه
کوره در خلوص ایسه اسرار الهیه دن بر سر عظیمدرکه غایتی نفسانیتدن
و بلکه غیریتدن خلاص اولمقدر * الی سبعمائة ضعف * محذوفه
متعلقدرکه حالدر ای متصاعدة تلك الحسنات العشر الی سبعمائة
ضعف قال الله تعالی (مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة
انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة) ضعف کسرله یانته
مثل و یا زیاده ضم اولنان نسنه درکه عددده استعمال اولنور یدی
یوزی تخصیص ایتدیکی عربك اول عددی کثرتده استعمالنه بناءدر
و یاخود اسماء سبعه نك هر بری یوزر رحمته تقسیم اولندیغنه کوره در
زیرا حسنه اشلمك الله تعالی یه ایماندندر اسم الله ایسه اسم اعظمدرکه
طقسان طقوز اسمی جامعدرکه احدیة المجموع اعتباریله یوز اولور
اصول سبعه ایسه یوزدن منتخبدر کویا اسم اعظم اسماء سبعه دن
عبارتدر فافهم جدا * الی اضعاف کثیرة * ای متصاعدة تلك
السبعمائة الی اضعاف کثیرة لا یعلمها الا الله بعضها فی مرتبة المأت
و بعضها فی مرتبة الالوف و بعضها فی مرتبة لیس لها حساب قال الله
تعالی (والله یضاعف لمن یشاء) وقال الله تعالی (من ذا الذی یقرض الله
قرضا حسنا فیضاعفه له اضعافا کثیرة) وحسنات مضاعفه نك
یدی یوزدن زیاده سی تحدید اولنمدی زیرا باب ترغیبده ابهام محدوددن
اقوادر (وحسنات حرمك هر بری یوز بیك ایله تحدید اولندیغی زیاده
ترغیبدن اوتوریدر زیرا بین الناس یوز بیك استعظام اولنور و بی حساب
بریته معدود قلنور نظر ایله که (الصوم لی وانا اجزی به) دیو صومك
جزاسنی کندی ذاتنه نسبت ایلدی پس کمیت وکیفیتنی کندی بیلور
انجق قال الله تعالی (فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قرة اعین) یعنی
متهجدلر ایچون اخفا اولنان اجور نفوس ملکیه و بشریه وجنیه
ادراکندن خارجدر وامام نیسابوری دیمشدرکه حکمت تضعیف

حسنات طاعات عبدی ایدیٔ خصمادن تخلصدر زیرا مظالمه
بطریق العدل اولان حسنهٔ واحده دفع اولنوب تسع حسنات کندی
نفسیچون قالور بس تضعیفاته خصما تعلق ایتمز * ومن هم بسیئة
فلم یعملها * یعنی شول کیمسه که قصد سیئه ولکن سوء عاقبتنه نظر
ایدوب خوفا من الله تعالی ترك ایلسه اعضا وجوارحدن هرقنغیسنه
متعلق اولورسه اولسون بس بوندن فعلنه قدرت وار ایکن ترکی اخذ
اولنور زیرا عجزله تارك دینلمزنتکیم برفاحشه‌یه واروب بابی مغلق بولسه
ویاخود آلتی منتشره اولسه ویاخود هجوم محتسبدن خوف ایلسه که
وعلی هذا نظائری چوقدر بو صورتده ترکك فائده‌سی یوقدر
* کتبها الله عنده حسنة کاملة * زیرا سیئه اولدیغنی بیلوب وموجب
غضب الهی اولدوغنی فهم ایلیوب خوفا وحیاء ترکی حسناتدن
معدوددر انکیچون ترکنه واقف اولان مؤمن صالح ایواتدك دیر
یعنی ایو ایشدر اشلدوکك نسنه‌که ترکدر فاعرفه ودیمشلردرکه تروك
مقوله‌سی اسقاط عقابده نیته محتاج دکلدر ولکن تحصیل ثواب ایچون
نیت لازمدر مثلا ترك زنی ایدن کیمسه‌نك قصدی امر شارعه امتثال
ونهیندن اجتناب ایسه بونیت اوزرینه مثاب اولور مطلق ترکی ازرینه
دکل و بورادندرکه دیرلر مباح نیتله مندوب ویاواجب مرتبه‌سنه ایرر
وبونده الله تعالی فضل جسیمنه اشارت واردرکه عمل قلبی عمل جسد کبی
قلمدی ودفع استبعاد ایچون کالله وصف ایلدی * وان هم بها فعملها
کتبها سیئة واحدة * یعنی برکیمسه قصد سیئه ایدوب خارجده
انی وجوده کتورسه برسیئه یازیلور زیاده دکل زیرا جزاء سیئه
عدل بابندن وتضاعف حسنات فضل قبیلندندر پس کرم الهی‌یه
مناسب اولان عدلده معامله‌یی تقلیل وفضلده مقابله‌یی تکثیر ایلمیه
ولکن حرم الله استثنا اولنمشدرکه اوراده برسیئه یوز بیك سیئه درکه
حسنه کبی مضاعفدر زیرا مقام عالینك حرمت عظیمه‌سی واردرکه
اول حرمتی هتك ایتمك سائر حرمتلری هتك ایتمك کبی دکلدر پس
شان مؤمن سیئاتدن ایتما کان اجتنابدر نظرایله که هم معصیتی کلهٔ

شرطله ایراد ایدوب بالفرض قلمدی زیرا روی ایمان ظلمات معاصی ایله
سوادپذیر اولمق لایق دکلدر و بوقاعده عنده دیمدی زیرا عندیت
مقام قربدرکه اعمال صالحه‌یه مناسبدر معاصی ایسه بعد اقتضا ایدر
بو جهتدن ساحهٔ حضوره سزا دکلدر اشته بوحدیث شریفدن
فضل الهی نه مرتبه‌ده عظیم اولدوغی معلوم اولدی وکلمات بلیغهٔ نبویه
نوجهله اعتبارات لطیفه‌یی مشتمل اولدیغی ظهور بولدی (فالحمد لله
علی سابق عنایته ولاحق هدایته حمدا یکون لك کالاقوات فی کل الاوقات

* الثامن والثلثون *

* ان الله تعالی قال * ان الله عنوانیله معنونه اولان احادیث قدسیه‌نك
اکثری صیغهٔ مضارع ایله اخباردرکه یقول در بوراده ماضی واقع
اولمشدر مائلده بر د روجائزدرکه ماضی تقدمه دلالت ایلیه
* من عادی لی ولیا * معادات موالاتك ضدیدرکه عداوت و بغض
ایلمکدر یقال عاداه اتخذه عدوا صیغهٔ مفاعله مبالغه ایچوندر بعض
روایاتده (من اهان لی واقع اولمشدرکه اهانت اکرامك ومهین
مکرمك ضدیدر عدو ایله ولی کبی و بوراده لی کلمه‌سی ولی‌یه متعلقدر
وکرمانی دیمشدرلی اصلنده ولی‌یه صفتدر ولکن تقدم ایتمکله حال واقع
اولمشدر یعنی ذوالحال نکره اولمغله حال انك اوزرینه تقدم ایتمشدر
(بعده ذا ولایت ولی دندر قرب معناسنه انکیچون حبیبه ولی دیرلر
زیرا محبوب محبه قریبدر واصطلاحده ولی حقه قریب اولانه دیرلر
قریب معنوی ایله ومقام قرب مقام قاب قوسین دیرکه دائره‌ده اولان
خط متوسط کبیدر واکا قرب صفاتی دیرلر چونکه صفات وذات محو اوله
اکا مقام اوادنی دیرلرکه فنا فی الله درو خلوت دیدکلری بودرکه
(لا اله الا الله ای لا موجود الا الله مرتبه‌سیدر چونکه مقام فرقه
عودت حاصل اوله اکا بقا بالله دیرلرکه اسما وصفات حقله ظهوردر
وجلوت دیدکلری جمله بودرکه (محمد رسول الله مرتبه‌سیدر و بوندن
فهم اولندیکه ولی یالکز شرعله قائم اولان دکلدر بلکه ملکوت سموات
وارضه یعنی اسرار الهیه‌یه نائل وحکمتخانهٔ حقه داخل اولاندر

بومعنانك اولی ایسه ماسوادن اعراض واوسطی اعمال شرعیه ایله
حقه اقبال وآخری مشاهدهٔ حق ووصول جناب رب مطلقدر و بوندن
اخذ اولندیکه جاهل ولی اولماز بلکه اولا عالم باحکام الله کرك تا که
عالم بالله اوله پس هرجاهل امی درکرکسه علم مجردی اولسون ولکن
هرامی جاهل دکلدر بلکه بعضیسی معلم من عند الله در و بعض
عرفاء برمریده سؤال ایدوب قرانی حفظ ایتدکمی دیدکده اولدخی
لا دیوجك اول عارف دیدیکه (واغوثاه من مرید لایحفظ القرآن
فیم بتنعم فیم یترنم فیم یناجی ربه) وولی ایکیدر بری ولی عام لغویدر
یعنی مؤمن صالحدر که اقوال وافعالنده شرعه خلل ویرن اموردن
محفوظ در اکرچه حقدن محجوبدر و بری ولی خاص عرفیدر که
حق تقواسیله متقیدر والسنه ده ولی بوولیدر که عرفیدر وحق تقوی
نفسندن بالکلیه خروجدر و بلکه غیریتدن تخلصدر که انك صاحبنه
مخلص دیرلر فتح لامله قال الله تعالی (الا ان اولیاء الله لاخوف علیهم
ولاهم یحزنون الذین آمنوا وکانوا یتقون) ای آمنوا ایمانا کشفیا حقیقیا
لاحجابیا رسمیا وکانوا یتقون حقیقة التقوی لان الاطلاق مصروف
الی الکمال وعلیه قوله تعالی (ان اولیاؤه الا المتقون) یعنی خلقك
خواص اولیاسی حقیقت تقوی وعوام اولیاسی صورت تقواسیله
متصف اولنلردر ووعید خواصه معادات ایدنلره در نتکیم
قرائن اکا دلالت ایدر وقرآنده اولیاءالله خواص مؤمنین ایله تفسیر
اولنمشدر وفی الحدیث القدسی (اولیائی تحت قبابی لایعرفهم غیری
یعنی عوام اولیا معروفلردر که مستتر اولاجق حاللری یوقدر بلکه
مستتر اولان اهل حالدرکه اولیاء عرفیه در (بعده ذا معادات ولی
قلبدن بغض وانکار وقصد سوء وقالبدن اذی وجفا وسب وشتم ایله
اولور نتکیم کفار قریش وغیریلر رسول الله صلی الله علیه وسلم
واصحاب رضی الله عنهم حقنده بومعامله یی ایتدیلر مع هذا خارجده
موجب یوغیدی بلکه اکرام واجلال وقبولی موجب وارایدیکه انلری
دنیاده ضلال وآخرتده وبالدن تخلیص ایچون دعوت توحید

وشریعت رب متعالدر (وشول محاکات ومخاصمات که استخراج حق
ویا کشف غامض ایچون واقع اولور معاداتدن خارجدر وعلامت
ولایت حقوق الله وحقوق عباد الله ایله قیام وکرامت علمیه ایله تحققدر
کرك اوراده کرامت کونیه اولسون وکرك اولمسون زیرا مقصود بالذات
الهیاتدر کونیات دکل * فقد آذنته بالحرب * همزهٔ ممدوده ایله
ایذاندندر که اعلام معناسنه در حرب جنك ایتمکدر دارالحرب بلاد
مشرکیندر که انلرله بزم ارامزده صلح یوقدر یعنی تحقیق بن اکا اعلام
ایتدم یعنی بلمش اولسونکه بن انکله جنك ایدرم واسماء جلالیه می
ومظاهر قهریه می انك اوزرینه حواله ایلرم تا که مقهور ومغلوبم اولور
ومعرض هلاکه کلور الحاصل معاملهٔ محارب کبی معامله واقع اولمق
مقرردر زیرا عدو حبیب عدودر نتکیم عدو عدو صدیق وصدیق
عدو عدودر چونکه ولی الله تعالی یه نصرت ایدر لاجرم منصوردر
قال الله تعالی (ان تنصروا الله ینصرکم) خصوصا که ولی اعدی الاعداء
اولان نفس اماره یی قتلله زیاده محبوب الهی اولمشدر (مرویدر که
الله تعالی بعض اولیاسنه بیوردیکه امازهدك یعنی فضول دنیایی ترکك
کندی راحت نفسکی تعجیلدر واما بنی ذکرك بنمله تشرف غرضی
ایچوندر (فهل والیت لی ولیا وهل عادیت فی عدوا) پس موالات اولیا
انفع اعمال ومعاداتی اضر افعالدندر و بونده تسلیهٔ احبا واردر زیرا
اعداسنه بالذات مبارزه ایله وعددر وتحذیر اعدا دخی واردر که
تدمیرله وعیددر ودیمشلردر که جمیع معاصی محاربهٔ حق مقوله سندندر
اکرچه بری برلرینه نسبتله شدتده تفاوتلری واردر انکیچون (آکل الربوا
وقاطع الطریق اولنلره محارب الله ولرسوله دنلدی قال الله تعالی
(فان لم تفعلوا فاذنوا بحرب من الله ورسوله وقال الله تعالی (انما
جزاء الذین یحاربون الله ورسوله) الآیة وعظم جرم عظم جزایی
مستلزمدر معادات اولیا ایسه فوق الکلدر واهل معاداتك اولی
ابلیسدر که آدم صفی اللهه علیه السلام عداوت ایتمشدر بوجهتدن
نقدر اعداء اولیا وارایسه نسلهٔ ابلیسده در علیهم مایستحقون ابلا

ونهارا سرا وجهارا * وما تقرب الی عبدی بشیء احب الی مما افترضت
علیه * ما نافیه وتقرب طلب قربت و بشیء ده با سببیه و احب
نصبله شیئک صفتیدر وضمله هو احب الی تقدیرنده در واحب افعل
بمعنی المفعولدر محبوبتر معناسنه افتراض فرض وواجب قلمقدر که
متعدیدر پس ماء موصوله نک عائدی محذوفدر که افترضته دیمکدر
فرض بوراده فرض عین وفرض کفایه یه عامدر و واجب دخی انده
داخلدر زیرا اعتقادا فرض دکل ایسه ده عملا فرضدر (مقصود
بودر که فرائض ایله اولان تقرب نوافل ایله اولان تقربدن احب واقوادر
اکرچه ایکیسی دخی سبب محبت وباعث قربدر زیرا فرائض اختیار
حقدر ونوافل اختیار عبددر اختیار حقه تابع اولمقده ایسه حکم نفسدن
بالکلیه خروج واردر انکیچون نوافلده عجب وپندار چوق اولور
بو سببدن بعض اولیا فرائض وسنن مؤکده او زرینه اقتصار ایتمشلردر
زیرا نوافلده عملی نفسه اضافت واردر (وبعضیلر دخی جمله اعمالک
مثوباتنی غیره هبه ایتمشلردر وانلره مفلسون دیرلر که فضل حقه اعتماد
ایتمشلردر اعماله دکل وبهاء الدین نقشبندینک (ما فضلیا نیم) دیدیکی
بو بابدندر (بعد ذا فرائض ایله اولان تقربه قرب فرائض دیرلر که
کمال الهینک طور انسانی مظهرنده ظهوریدر پس بو مرتبه ده
الله تعالی کندی کمالیله ظاهر وانسان مظهردر وبو بابدندر که
حدیث قدسیده کلور (قال الله علی لسان عبده سمع الله لمن حمده)
الحاصل عبد ربک مرآتی اولور که رب هر ایشی انکله ایشلر وایشیدر
وکورر وتکلم ایدر وعلی هذا زیرا بو مقامده صفات واحوال عبد
ذات حقه مرآت ووجودینه مظهردر فافهم جدا واحذر من الحاد
فقد بینت لک سبیل الرشاد * ولا یزال عبدی یتقرب الی * وبعض
روایاتده یتحبب کلمشدر تحبب دوستلق کوسترمک وکندینی سودرمکدر
نتکیم الله تعالی نعم الهیه ایله عباده تحبب ایلدی یعنی کندینی سودردی
زیرا احسان باعث مهربانی وواسطه تعریف رحمانیدر * بالنوافل *
نافله نک جمعیدر که فرض او زرینه زائد اولان عملدر مطلقا کرک

صلاة وصیام وکرک غیری (وامام اعظم نکاح حقنده افضل نوافل
الخیرات دیدیکی عند المحققین زیاده پسندیده دوشمشدر زیرا نکاحده
سر قربت ووصلت وتوسیع دائره تجلی واردر واولیانک نوافل
خیراته تسارعی حق عبودیتله قیام واظهار مروت وشکر وجود
امکانی ووجود کمال انسانی ایچوندر (وفی الحدیث افلا اکون
عبدا شکورا) فاعرف ومشایخ طریقتک اقامت ایتدیکی نوافل صلات
بو بابدندر خصوصا که بونده رتبه مظهریتی اظهار وتحقیق واردر
زیرا ورثه رسولدر رسول اللهدن صلی الله علیه وسلم سنن
قالمشدر پس ورثه دخی رسوله اسوه در اکرچه آنلردن صادر
اولانه مستحبات دیرلر مع هذا سنت اطلاقی دخی لا بأسدر زیرا طریقت
مسلوکه در وحدیثده دخی (من سن سنة الخ) دیو لفظ سنت ایله تعبیر
اولنمشدر فاما علماء رسوم بونلرک اعداسیدر زیرا فهملری ساده
اولدوغندن نقش سنی کوزلرینه کیرمز وفی الحقیقه وضع الهی اولدوغنه
عقللری ایرمز زیرا بزم سوزمز اکمل انسانک اوضاعنده در که کشف
صحیح والهام صریحدن ناشیدر یوخسه غیری اشخاصک دکل وشاعر
خوش دیمشدر که (پادشاهسن ایتدوکک شمدن کری قانون اولور
فتأمل وکن علی الانصاف لا علی الاعتساف * حتی احبه * احب
مرفوعدر زیرا حتی ابتدائیه در یعنی اعراب جهتندن مابعدنک ماقبلنه
تعلقی یوقدر بویله ایکن ینه ماقبلنه غایتدر ماقبلی نوافل ایله تقربدر
پس نوافله اشتغالک غایتی محبوب الهی اولمقدر (سؤال اولنور سه که
قرب فرائض ایله قرب نوافل میاننده تعارض واردر زیرا احدهمادن
فهم اولنان محبت وتقرب آخردن دخی مفهومدر (جوابی بالاده در که
فرائض ایله تقرب وانک نتیجه سی اولان محبت نوافل ایله اولاندن اقوادر
اکرچه ایکیسی دخی وسیله در (وبری دخی بودر که فرائض وسیله تقرب و
نوافل وسیله محبوبیتدر (وبری دخی نوافلک احبیتی فرائضدن صکره در
زیرا تارک الفرض اولانک نافله سنه اعتبار یوقدر انکیچون دیمشلردر که
فرضی ترک ونافله یه مسارعت ایتمک هوایه اتباعک علامتیدر

زیرا فرض اصل ونافله انك مكملاتندندر (بعدذا محب اودر كه محبوبك
محبتیله منصبغ اولدوغندن انك رنكنه كرر زیرا اول محبوب انك آثار
واسماسندندر نتكیم سلطان رعیت جامه سنه كیروب تبدیل كزر زیرا
رعیت فی الحقیقه انك صور اسماسیدر بوصورتده سلطان مظهر
صورت رعیت اولمش اولور كذلك الله تعالی عماء دیرلر برمرتبهٔ برزخیه
وضع ایتمشدر كه اول مرتبه ده عروج اعتباریله عبده عالم وقادر وسائر
اسماء الهیه اطلاق اولنور وینه اول مرتبه ده نزول اعتباریله الله تعالی یه
تعجب وضحك وفرح ومعیت وامثالی صفات كونیه اثبات اولنور وبوندن
حقك نزاهتنه خلل كلمز نظر ایله كه قرآنده (حتی نعلم) بیوردی یعنی حقك
علم ازلیسی زمان ایله مقید دكل ایكن مظهره كوره مقید اولدی پس
بحسب المظهر تقیید اطلاق ذاتیی منافی اولمدی ومن مشی علی المراتب
لم یعثر اشته عبد محبوب مولی اولیجق مولی دخی انك صورتنه كیرر
انكیچون عبد محبوبده حق مشاهده ایتمین حقدن محجوب اولور نتكیم
(جعت فلم تطعمنی الخ اكا دالدر وعبدك محبوبیتی قربی مقداردر
وقربی دخی متابعت نبویه یه كوره در قال تعالی (فاتبعونی یحببكم الله
یعنی اتباع تام اولیجق محبت الهیه دخی كالده اولور نتكیم حبیب الله
دینلدی زیرا جمیع اسماء الهیه ایله علی وجه الكمال متصفدر
* فاذا احببته كنت سمعه الذی یسمع به وبصره الذی یبصر به
ویده التی یبطش بها ورجله التی یمشی بها * وبعض روایاتده (وفؤاده
الذی یعقل به ولسانه الذی یتكلم به) دخی الحاق اولنمشدر بوراده
كنت دن مفهوم اولان كینونت یا تحقق وثبوت ویا تحول معناسنه در
زیرا ذاتك صور مختلفه ده ظهوری حدیثله ثابتدر جوارح انسانیه دخی
صور متنوعه قبیلندندر وتادن مراد ذات الهیه در (سمع حس الاذن
(وبصر حس العین در یبصر ضمله ابصاردندر كه كورمكدر (یبطش
فتحله وكسر طائله وضمله باب اولدن وثانیدن بطشدندر كه عنف
وسطوت ایله اخذدر یقال یدباطشة وقری یوم نبطش ای نسلط علیهم
من یبطش بهم یقال بطش هو وابطشته كخرج واخرجته كما فی تاج

المصادر وبومقامده علماء ظاهر دیدیلر كه مراد سمع وبصر واخذ
ومشی مرضی ومحبوب اولمقدر كه بونلری ماخلقله ده استعمال ادر
واهل حقیقت دیدیلر كه بومرتبه یه قرب نوافل دیرلر كه عبد ظاهر
ورب مظهر یعنی رب قوای عبد اولور جمیعا الحاصل ذات حق صفات
عبده مرآت واحوالنه مظهر اولور بوصورتده ظاهر ومرئی ومشهود
عبد وقرب فرائضده حق اولور وبوبابده بعض اكابر بیورمشلردر كه
(صفات ذاتنا ذات الصفات) یعنی كنت ده ذات الصفاته وسمعه ده الخ
صفات الذاته اشارت واردر پس دیمك اولور كه بزم مرتبهٔ علم وعینده
صفات ذا تمز مرتبهٔ حق وعماء الهی ده ذات الصفات در یعنی صفات
ذاتمز عكس ذات الصفاتدر وانك قلبی در (و بونده مقصود مرتبهٔ
ظهورده اولان اعتباری بیاندر والاحق (والله غنی عن العالمین) وفقنجه
كائناتدن مستغنی در انكیچون دیدیلر الآن علی ما علیه كان * وان سألنی
اعطیته * حذف مفعول تعمیمدن اوتوری در تقدیری دیمكدر كه
وان سألنی شیئا من الاشیاء اعطیته ایاه كما قال (وآتاكم من كل ما سألتموه)
مقصود بودر كه اول مقامه یعنی حضرت احدیه یه واصل واسرار
سموات وارضه نائل اولان مالك خزائن اولوب صورة ومعنی برنسنه یه
ضرورتی اولماز نتكیم ابوطالبه خطابا حدیثده كلور (ونت یاعم
لواطعته اطاعك) یعنی مطیع حق اولان مطاع اولور وسؤالنه اجابت
بولور مكر كه سؤالی حكمته مخالف اوله نتكیم نیجه مسؤل انبیا واولیادن منع
اولندی وبوندن فهم اولنور كه سؤال مقتضیات عین ثابته دن اولدیغی كبی
منع دخی اویله در (پس منع وعطادن هر بری مقام علم وحكمتندندر
یعنی علم حق معلومه تابعدر كه احوال معلوم هرنه ایسه ظهورات
خارجیه اكا كوره اولور پس حق عادلدر كه مقتضای استعداداوزرینه
فاعلدر یفعل الله ما یشاء سری دخی بودر اكر اهل اسراردن ایسك
وبومرتبه یه وصولده چون وچرا اولماز زیرا مرتبهٔ قضا وقدردر
فاعلم ذلك واعمل * تسلم من المهالك وتخلص من الخلل ولئن استعاذنی
لاعیذنه * لئن ده لام موطئه در كه بعد تقدم القسم لفظا اومعنی شرط

اوزرینه داخل اولور تقدیری والله انئ الخ دیمکدرکه قسمدن مراد مضمون جمله یی تأکیددر ظاهر اولان استعاذ یی در باء استعانت ایله تتکیم فرأنده کلور (فاستعذ بالله) ولکن اهل حدیث نونله و یائله ضبط ایتمشلردر که نون وقایه در باء نزع خافض اوزرینه در بونده دخی مفعولی یعنی مستعاذ منهی حذف تعمیم ایچوندر زیرا مقام تأیید انی اقتضا ایدر (عوذ التجادرکه فارسیده پناه کرفتن بکسی ایله تعبیر اولنور وعیاذ ایله لیاذ ك فرقی بودرکه عیاذ دفع شر ولیاذ جلب خیر ایچوندر قال المتنبی (بیت) یامن الوذبه فیما اؤمله (ومن اعوذبه مما احاذره) استعاذه خلاص ومحفوظ اولمق طلب ایتمکدر لاعیذنه ده لام جواب قسمدر اعاذه کیمسه ایچون بلادن منع وحفظ دیله مکدر وفی التنزیل (وانی اعیذها بك) یعنی مریمی سکا صغندروم و وسنك پناهکده قیلورم (سؤال اولنورسه که استعاذه واعاذه یی تأکید ایتدی سؤال واعطایی ایتمدی (جواب بودرکه استعاذه محل خطرده اولمغله دفع تشویش وتسکین دل ایچون تأکید ایلدی نظر ایله که انبیا علیهم السلام نصرتله موعود ایکن تأخرندن اضطراب واقع اولیجق (متی نصر الله دیدکلرنده (الا ان نصر الله قریب) ایله مجاب اولدیلرکه تأکیدی متضمندر اکرچه بعض ادعیه ده دخی حرف تأکید ایراد اولنمشدر (واذا سألك عبادی عنی فانی قریب) کبی زیرا بو سؤالده تحقق واردرکه اذا کلمه سیله تعبیر اولنمشدر مانحن فیه ده اولان سؤال ایسه ادات شرطله در (بعده ذا بو حدیثك بخاریده لاحقه سی واردر تتکیم کلور (وما ترددت فی شیء انا فاعله ترددی فی قبض نفس عبدی المؤمن یکره الموت وانا اکره مسائته ولابدله منه) مقصود فعل متردد کاره کبی معامله سی بیاندر ولکن بالاده ذکر اولندیغی اوزره مرتبهٔ عمایه کوره الله تعالی صفات کونیه ایله متصف اولور پس کراهت مظهر اعتباری ایله در ظاهر اعتبارایله دکلدر زیرا ظاهرده صفات کونیه اولمازکه ذات الهیه نزاهت تام اوزرینه در و بونك نظیریدرکه کلور (ومن اتانی یمشی اتیته هرولة) یعنی حق تعالی کندی ذاتنه مشی

وهرواله اثبات ایتدیکه ایکیسی دخی صفات کونیه دندر پس تأویل ایتیوب علی ما اراد الله حالی اوزرینه ابقا ایتمك کرکدر وعبدك مونی کراهتی جریمه سی اوزرینه مؤاخذ خوفندندر یوخسه موت باب لقا وتحفة المؤمن اولدیغن بیلور بناء علی هذا الله تعالی انی عفو ومغفرتی ایله مقابله ایدوب کراهتنی رفع ایدر پس عبده لازمدرکه لقاء مولایی کراهت ایتمیه زیرا عاشق معشوقه اقبال ایدر یوخسه ادبار ایتمز والا عاشق اولمیان حجابده وعذابده قالور نعوذ بالله من الفراق والبعد ونسأله الوصال والقرب بحرمة اهل المودة والقربی

* التاسع والثلثون *

* ان الله تجاوزلی عن امتی * تجاوز کناهدن کچمکدر بوراده ترك معناسنه درکه متعدیدر زیرا خطأ مفعول صریحیدر وبعض روایاتده عن الخطأ دوشمشدر بوصورتده لازم وصیغهٔ مفاعله نك سری بودرکه الله تعالی مذنبی مؤاخذه ومذنب دخی عفوی طلب ایدر چونکه عفوایده مطالبه دن تجاوز ایتمش اولور (لی کلمه سی لاجلی دیمکدر یعنی بندن اوتوری وبنم خاطرمی تطییب وقدرمی رفع وشانمی تعظیم واعلا ایچون (امت ایله مراد امت اجابتدر زیرا امت دعوتك کفر ومعصیت وخطا ونسیانندن تجاوز یوقدر قال الله تعالی (ان الله لایغفر ان یشرك به) وقال (فاخذهم الله بذنوبهم) وامت شول جماعته دیرلرکه انلره رسول ارسال اولنه * الخطأ * مهموز مقصوردر مد ایدن خطا ایتدی زیرا مهموز ممدود اولماز ممدود اولان معتل ناقصدر عطا جفا وفازنی وامثالی کبی پس خطاده اولان الف فتحهٔ طایی بیان ایچوندر بوراده خطادن مراد آثم خطادر یوخسه حکم خطا دکلدر زیرا آخرتده عقاب ترتب ایتمسه دخی دنیاده ضمان وکفارت مرتفع اولماز مثلا مخطئك مال ودیتی ضمانی وخطاء قتلك کفارتی وسهوا محدثا قلنان نمازك قضاسی وامثالی کبی زیرا بونلرك حکمی دلیل منفصل ایله معلوم اولمشدر (وبوراده خطا ایله مراد ضد الصواب دکلدر والا خطیئه اوزرینه مؤاخذه مرفوع اولمق لازم کلور وناصواب اولان

صواب اولمق اقتضا ایدر بو صورتده امر و نهیده فائده قالمار بلکه ضد العمددرکه فاعلك خلاف قصدی واقع اولمقدر بو جهتندرکه حد وقصاصله مؤاخذه اولنماز زیرا حق اللهه کوره مخطیدر فاما حق عبده کوره خاطیٔدر انکیچون ضمان عدوان ودیت واجب اولور وخطا اودرکه برنسنه یی صید ظن ایلیوب رمی ایتسه انسانه ویا حربی قیاس ایدوب مسلمه اصابت ایلیه ویا نشانه اوق آتوب آدمی یه طوقنسه ویا برصبی اوزرینه ساقط اولوب انی اهلاك ایتسه وعلی هذا که نظائری چوقدر * والنسیان * نسیان برنسنه نك قوت مدرکه وحافظه دن زوالیدر شویله که حصولی سبب جدیده محتاج اوله صائمك ناسیا اکل وشربی کبیکه افطار وکفارت واثم لازم کلمز صلاة بویله دکلدر زیرا صلاتك هیئت مذکره سی واردر وحدیثده کلور (عرضت علی ذنوب امتی فلم ار ذنبا اکبر من آیة او سورة اوتیها ثم نسیها) یعنی اول آیتی ویا سوره یی مصحفدن اوقومغه قادر اولمیه وبعضیلر معنای ترکه حمل ایتدیلر زیرا لسان عربده نسیان ترك معناسنه در قال الله تعالی (ولا تنسوا الفضل بینکم) یعنی فضلی ترك واهمالی قصد ایتمکوز وقال الله تعالی (فلما نسوا ما ذکروا به) ای ترکوا وقال الله تعالی (نسوا الله ای ترکوا اطاعته (فنسیهم) ای فترك رحمتهم وحق بودرکه نسیان ترك وذهول وغفلتده محلنه کوره مستعملدر وقرآنده کلور (واذکر ربك اذا نسیت) یعنی اولا مشیت الهیه یی نسیان واقع اولوب صکره تذکر ایتسه ان شاء الله دی انکیچون جناب نبوت صلی الله علیه وسلم بو آیتك نزولندنصکره ان شاء الله دیدی کویا فائتی تدارك قبیلندن اولدی (ورسول اللهه بش موضعده سهو واقع اولدی اکرچه انلرك سهوی سهوات امته قیاس واندن بحث اولنماز وحدیثده کلور (اللهم ذکرنا ما نسینا وعلمنا ما جهلنا) نتکیم برآیتده برکلمه نسیان ایتمشلردی صکره اصحابدن برینك لساندن استماع ایتدکده تذکر ایتدیلر وبوراده دخی نسیاندن مراد اثم نسیاندرکه اثم خطا کبی مرفوعدر مادامکه سببنی تعاطی ایتمیه زیرا واجبی تفویت ایتسه آثم اولور انشته (ربنا لا تؤاخذنا

ان نسینا او اخطأنا) بو معنی اوزرینه محمولدر نتکیم بالاده تفصیل اولنمشدر وظاهر اولان بودرکه کویا دعاء مذکور لیلهٔ معراجده افواه اهل ایماندن صادر اولوب بنی اسرائیلك خطا ونسیان اوزرینه مؤاخذه اولندقلری کبی مؤاخذه دن استعفا وطلب تخفیف ایدیجك دعالری مستجاب اولدیغی حدیث مذکورله اخبار اولندی * وما استکرهوا علیه * صیغهٔ مجهوله درکه فتحله مشقت وضمله قهردر یقال (اکرهه علی الامر ای حمله علی فعله قهرا والاستکراه کراهیت داشتن جبر یعنی انلردن بطریق الاکراه والاجبار صادر اولان ذنوبك مؤاخذه سنی دخی ترك ایتدی بو سببدن ردت اوزرینه اکراه وقهرا حمل اولنان کیمسه کافر اولماز نتکیم قرآنده کلور (الا من اکره وقلبه مطمئن بالایمان) دیمشلردرکه بو حدیث قتل وزنی ولواطه وشهادت زور وحکم بالباطل واشالنك غیریه مخصوصدرکه بو مقوله کناهلر اکراهله حلال اولمازلر پس بونلرده اکراه معتبر دکلدر بلکه فاعلنه اثم واردر سری بودرکه والله اعلم بو مقوله لرده فاعلك فعلی غیره تعلق ایتمکله اختیاردن خالی دکلدر ردته ایسه من کل الوجوه اختیار یوق بلکه اضطرار کلی واردر وخانیه ده کلورکه برکیمسه آخره زهر ایچورسه ایکی وجه اوزرینه در اکر زهر ایدوکنی بلمیوب ایچور دیسه قصاص ودیت لازم کلمز بلکه حبس وتعزیر لازم کلور واکر اغزینه صب ایتدیسه دیت لازم کلور واکر زهرلی شربتی یدنه ویروب اولدخی شرب ایدوب هلاك اولدیسه دیت لازم کلمز زیرا اختیاریله نوش ایتمشدر ولکن خدعه سی حسبیله استغفار وتعزیر لازم کلور وبوندن نفس اماره حالنه دخی اشارت واردرکه انك خطا ونسیانی دخی مستثنی وغیر معفو اولان قبیلدندر خطاسی بودرکه طریق وحدتدن عدول ایدوب ضلال شرکه دوشمشدر شرکله مخلوط اولان ایمان ایسه مقبول دکلدر قال الله تعالی (وما یؤمن اکثرهم بالله الا وهم مشرکون) وشرکدن مراد وجودده توهم تعدددر یعنی وجود واجب ووجود ممکن اثبات ایتمکدر وجود ممکن ایسه معدومدر پس انی اثبات ایتمك جهلدر مکر بحسب الاعتبار اوله

زيرا امر ونهى انك اوزرينه مبنيدر وصلاتك نوافلى بو وجوده تشكر طريقيله در فرائضى وجود واجبه شكره دائر اولديغى كبى ونفسك نسيانى بودركه عهد ازلى اونوتمشدركه اقرار وتوحيد وعمل بالشرائع در زيرا اگرچه مقام عملك حالى عمل دكلدر شول جهتدنكه ارواح اوزرينه تكاليف يوقدر فاما مقام عينك حكمى علم وعملك مجموعيدركه علم صفت روح وعمل صفت جسددر وعمل شرعى معراج علم ومعرفت وبودخى نردبان مشاهده در زيرا بلا معرفه اولان مشاهده معتبر دكلدر نظرايله كه جميع ناس اشيايى مشاهده ايدرلر فاما صورتن كورورلر وحقيقتن بيلمزلر تبديل جامه ده سلطانى كوروب بيلمينلر كبى چونكه نفسده شرك وخلاف توحيد وترك عمل اوله فلاح بولنماز نسأل الله ان يسهل طريقنا اليه ويقوى توكلنا عليه

* الحديث الاربعون *

* كن فى الدنيا كانك غريب * كان تشبيه وتخييل ايچوندر غريب غريبندركه وطندن بعيد اولمقدر وهرمتبا عده وجنسى ارانده عديم النظر اولانه غريب ديرلر وعلمايه غرباء ديديلر زيرا بين الجهال قلتلرى واردر وغرايب دنلدى ذهابده ابعاد ايتدوكيچون عنقاء مغرب كبيكه برجاريه اختطاف ايليوب اغراب وابعاد ايلدى يعنى دنياده بروجهله اول كه كنديكى غريب الديار تخييل ايله اگرچه ظاهرده وطنده سن زيرا حالك غريب حالنه بكزر زيرا هر غريب در پس خلقه مختلط اوله وفى نفس الامر خائف وذليل اول تكيم غريب اولان كيمسه موانس بولمديغندن متوحش وطائف وذليل در ودنياده بقائله تحديث نفس ايتمه زيرا فانى در ووطن اتخاذ ايدوب تكثير تعلقات ايتمه بلكه غريبك تعلق قدر تعلق ايله وآشنالرك وارايسه دخى بيكانه اولمغه سعى ايله زيرا ماسوادن منقطع اولمدقجه يار حقيقى يه متصل اولمزسن وغريب وطنه آرزو ايتدوكى كبى سندخى وطن روحه ووطن سره آرزو ايله كه برى عالم ملكوت وبرى دخى عالم لاهوتدر وابو البشر آدم عليه السلام ترابدن مخلوق اولمغله اگرچه

جنتدن وطنه اهباط اولندى ولكن بو وطنه وطن جسد ديرلر كه وطن كونيده اولان غريب كبيدر وغربتدن مقصود برمراده وصول وبعده وطنه عودت ودارينه دخولدر تكيم آدمك هبوطى خلافت واسماء حسنايى اظهار وصفات عليايى ابراز ايدى بوسببدن بعد تمام المصلحه ينه وطن روحه عودت ايلدى اگرچه دنياده دخى من وجه وطنده ايدى زيرا مكاشفده قريب وبعيد بردر * او عابر سبيل * اوكانك عابر سبيل ديمكدركه عامى خاص اوزرينه عطف قيلنمشدركه نوع ترقى يى متضمندر زيرا عابر سبيلك تعلقاتى غريب مقيمك تعلقاتندن اقلدر پس اوكلمه سى تخيير واباحت ايچون اولمقدن تكيم بعض اهل حديث ذاهب اولمشدر بل معناسنه ترقى ايچون اولمق اولى واحسندر عابر عبوردندر كچمك معناسنه صودن وكوپريدن كچر كبى سبيل معتاد السلوك اولان يوله ديرلر كرك انده التوا واعوجاج اولسون وكرك اولمسون وصراط اندن اخصدركه معتاد السلوك اولدوغندن ماعدا انده اصلا اعوجاج اولميه بلكه جادهٔ مستقيمه اوله وطريق بونلردن اعمدر زيرا مطلق رجلى ايله طرق وضرب اولنان يولدر نوجهله اولورسه اولسونكه معتاد وغير معتاد ومستقيم ومعوجه شاملدر معنى بودركه وياخود وبلكه سن كنديكى دنياده يولجى كبى خيال ايله كه دنيا سنك سبيل كبى ممرك وآخرت منزل ومقركدر قال الله تعالى (وان الدار الآخرة هى دار القرار) وابن سبيل خفيف الثقل اولديغى نوجهله سرعت وسهولتله قطع راه ايدرسه سندخى بار دنيايى اوزركدن تخفيف ايدوب يولكى آسان طوت وعقبات آخرتى سهولتله كچر ايله ومسافر كفايت مقدارى زاديله سالك اولديغى كبى سندخى فضول دنيايى ترك ايدوب زاهد اول وقليله قناعت ايله وبولجى منزل بمنزل مقصده طوغرى سير وحركت ايتديكى كبى سندخى اسم كونيدن اسم الهى يه واسم الهيدن مسماى حقيقى يه سفر وسياحت ايله وتكميل اسفار ايليوب آخر منزل وحدتده قرار ايت وترمذى روايتنده (وعد نفسك فى اصحاب القبور) زياده سى دخى واردر يعنى كنديكى ميت كبى بيل

زيرا ديمشلردركه كل آت قريب و بلكه تعيناتنكى ازاله ايدوب
فنافى الله ايركه جسمك جانكه قبركبى اولسون نتكيم وارداولمشدركه
(موتوا قبل ان تموتوا) اى موتوا بالاختيار قبل الموت بالاضطرار
وفى الحديث (من اراد ان ينظر الى ميت يمشى بين الاحياء فلينظر
الى ابى بكر) يعنى حضرت صديق رضى الله عنه نفسندن فناء تام
بولمغله ميت كبى اولمشدركه تقلب وتحركى حقله در وينه حديثده
كلور (اذا تحيرتم فى الامور فاستعينوا من اهل القبور) يعنى اهل فنادن
استعانت ايديكوزكه انلر كلمات تامهٔ جامعه دركه استعانت والتجايه
صالحلردر شول جهتدنكه الله تعالينك انلرك يوزندن ظهورى واردر
پس اعتماد فى الحقيقه حقه در اعوذ بدانيال واعوذ بكلمات الله التامات
وامثالى معناى مذكوره دالدر اكرچه حقايقدن بى خبر اولنلر مناقشه
ايدوب تأويلات فاسده ايارلر و بلكه طورعقلدن خارج اولان اخبار
صحيحه نك موضوعيتنه ذاهب اولورلر اولئك كالانعام * وكان ابن عمر *
يعنى عبدالله بن عمر رضى الله عنهما كه عبادلهٔ اربعه دن وحديث
مذكورك راويسيدر زيرا رسول الله صلى الله عليه وسلم بر وقتده
يد مباركه لرن عبدالله مذكورك اوموزلرينه قويوب (كن فى الدنيا الخ
ديو اكا خطاب ايتمشلر ايدى وبو مناسبتله اهل حديث ذيل حديثده
كلمات عبداللهى ايراد ايتديلر اكرچه كلمات آتيه فى الحقيقه برحديث
مرفوعدن منتزعدر كه اول حديث بودر (اغتنم خمسا قبل خمس
حياتك قبل موتك وصحتك قبل سقمك وفراغك قبل شغلك وشبابك
قبل هرمك وغناك قبل فقرك) وبونك نظائرى كبى * يقول اذا امسيت *
يعنى اخشام مسايه داخل اولسك كه اول لليلدر واخشامه مساء دنلدى
زيرا ظلمتى حسبيله انسانى مسائه ايقاع ايدر انكيچون كاهه سيئه
دنلدى ومسائله بدء ايلدى زيرا خلق الله الاعظمدر كه اصلدر
ونهار انك اوزرينه متفرعدر كه عارضدر زيرا شمس وقمرك خلقى
حادثدر * فلاتنتظر الصباح * يقال انتظره فلايحتاج الى كلمة الى صباح
اول النهار دركه افقك حاجب شمسله احمرارى وقتيدر وفجرله دخى

تفسير اولنمشدركه صبح صادقدر ومراجه مصباح ديديلر زيرا نوريله
خانهٔ دنيا ضوء شمسله مضئ اولديغى كبى يعنى اخشامه ايرسك صباح
اولور ديو منتظر اولمه بلكه هر نفسكى نفس اخير بيل زيرا نيجه لر
موت فجائى ايله مبتلى اولمشلردر پس موتك سن معلومى وسبب معهودى
يوقدر بوجهتدن قهارك ناكاه قهر و بطشندن حذر ايتملودر
وكيجه يى زمان راحت ديو غافل بولنمامق كركدر * واذا اصبحت *
وقچن صباحه داخل اولسك كرك فجركه نهار شرعينك اوليدر وكرك
طلوع شمس كه نهار عرفينك ابتداسيدر وصباحده فجر اعتبار اولنمق
اقوادر زيرا بين الفجر والطلوع اولان نور ينه نور شمسدر كه تحت
الارضدن منعكسدر يوخسه نور آخر دكلدر نتكيم بعضيلر ذاهب
اولمشلردر وشفق ديدكلرى دخى بويله دركه وراء جبل قافدن
انعكاس نور شمسدر انكيچون مستحب اولان حمرتدنصكره اولان
بياضك غيبوبيتنه دك صلاة عشايى تأخيردر * فلاتنتظر المساء *
پس اخشامه منتظر اولوب طول امله دوشمه بلكه املكى قصر وعملكى
مد ايله اكر ناكاه موت كلورسه سنى كار حقده وآخرته متهيئ بولسون
كويا اشارت ايلركه اى ناسك سالك سن بر بلد بعيدى قاصد كبى سنكه
ما بينده مخوف واديلر ومهالك مفازه لر وقطاع طريق واردر پس
صباح واخشام قيدنده اولمايوب همان منزل المقه سعى ايله والا
بلكه يولده قالوب هلاك اولاسن ومراده ايرميه سن اشته اهل دنيانك
اهل آخرتك فرقى بودركه اهل دنيا برنسنه خصوصيچون برهفته
ويابرشهر ويا برسنه يه دك تمسك ويا حجت ويرركه تقدى نسيئه يه
تبديل ايدر وظن ايلركه اول وقته دك معمر اولسه كركدر بوجهتدن
هرخصوصده ان شاء الله ديمك مشروع اولديكه نام حقى ذكر
واستحضارده يقظه واردر نظر ايله كه صدر اولده درت درهم دينى
قلان كيمسه نك نمازنى قيلقدن امتناع اولنوردى زيرا انده رايحهٔ
غفلت وطول امل واردر مكركه دينه وفا ايده جك قدر مالى متروك اوله
يادينده عدم مبالاتك حالى بواوليجق مال غيرى حلال كبى اكل ايده نك

حالى نيجه اوله واهل آخرت ابن الوقت اولمغله حدلرن تجاوز ايترلر
بلكه نقدالوقت نه ايسه انكله معامله ايدرلر ونفسلرن اضاعت ايترلر
زيرا نفس اصل الكل دركه محافظهٔ انفاس ايدن ساعاتى ومراقبهٔ
ساعات ايدن يومى واسبوع وشهر وسنه وتمام عمرى ضبط ايتمش
اولور ودنيا وآخرتده فلاح بولور وبو مقامدن ديديلركه طائفهٔ
صوفيه جهرله ذكر ايتدكارى هرنفسلرى نفس اخير اولديغندندر
محتضره ايسه تلقين ذكر اولنمق سنتله ثابتدر بوجهتدن هرمؤمن
هرنفسده كندى نفسنه تلقين ذكر ايدوب مبداء ومعاددن انى آكاه
ايتمك كركدر تاكه موطن دنيادن برزخه سهو ونسيانله كتميه بلكه
ذكر وحضورله انتقال ايده كه خير مقدم بونده در * وخذ من صحتك
لمرضك * يعنى چونكه حال انسان صحت ومرضدن خالى دكلدر
لاجرم زمان صحتنده بقدر القوه زياده جه اجتهاد لازمدر تاكه حالى
مرضده عاجز اولوب تقصير واقع اوليجق كسرى صحتنده اولان
عباداتيله منجبر اوله بوسببدندركه الله تعالى مسافر ومريض و پيره
زمان اقامت وصحت وشبابتنده اولان اعمالى ثوابن يزاركه كمال كرمنه
مناسب اولان بودر واكر زمان صحت وامثالنده كسلنلك وعملدن
قاعد وذكردن ساكت ايسه وقتى بالكليه ضايع اولور * ومن حياتك
لموتك * يعنى زمان حياتكى مونكدنصكره انتفاع ايده جكك اعمال
صالحه يه صرف ايله والاحياتكده ميت كبى اولورسن وموتكدنصكره دخى
نعمدن محروم قالورسن زيرا هرصلاح وفسادك تخمى بوراده اكيلور
وحاصلى اوراده بچلورنتكيم (الدنيا مزرعة الاخرة) اكا دليل روشندر
وامام غزالى رحمه الله ار بعينده بومحلده بوزياده دخى بولنديكه
(فانك ياعبدالله لاتدرى مااسمك غدا) بوراده عبدالله علم دكل بلكه
معناى لغويسنه محمولدركه اذا اسميت وما بعدنده اولان خطابانك
مخاطبيدر پس ديمك اولوركه زيرا سن اى الله قولى يارن يعنى قيامت
كونى بلمزسنكه اسمك ندر يعنى نه اسمله ندا وذكر اولنورسنكه سكا
ياعبدالله وياطيع الله مى ديرلر وياخود ياعبدالدنيا وعبد الشيطان

وعبدالهوى وبافاسق مى سويلرلر پس بودنياده اسم ظاهره اعتبار
يوقدر هرنقدر شرفه دلالت ايدرسه ده زيرا ابوينك وضع ايتديكى
اسم كونيدر بلكه اسم حقيقى يه اعتبار واردركه اسم الهيدر نتكيم
رسول اللهى صلى الله عليه وسلم جدى عبدالمطلب سابع ولادتنده
الهام الهى ايله اسم محمدله موسوم قلمش ايدى انكيچون اقوال وافعالنده
مرة بعد اخرى محمود كلدى واسم عبدالله كبى نتكيم كلور (وانه لما قام
عبدالله) اسم محمد وسائر اسماء شريفه والقاب مشرفه دخى اسم
حقيقى اولدى اكرچه ظاهرده اسماء ملفوظه در زيرا نظر مسمانك
اول اسمانك حقائقى ايله قيامنه در انكيچون اومقوله اسمايى تبديل ممكن
دكلدر حتى قريش معاند ومتعنتلرى اسم محمد يرينه حاشا مذمم ديو
اطلاق ايدرلردى رسول الله بيوررلرديكه الله تعالى بنى محمد خلق
ايلمشدر يوخسه مذمم دكل پس انلر مذمم مخيلى ذم ايدرلر يوخسه
محمدى دكل وحضرت على كرم الله وجهه ولادتنده پدرى ابوطالب
اوراده حاضر اولمغله والده سى فاطمهٔ اسديه انك نامنى اسد وضع
ايتمش ايدى صكره پدرى حاضر اولدقده بن ولدمك عن علوم وعلو
قدر بولدوعن استرم ديو اسدى على يه تحويل ايلدى بومعنادن على
هم اسد الله وهم ولى الله اولدى يعنى اسم على اكا اسم حقيقى اولديكه
علوذات وصفاتله قائم اولدى وقدر عالى بولدى وشول درجه يه بالغ
اولديكه امت مرحومه نك اب ثانيسى اولوب طرق حقه اربابنك
سلسله سيدخى انده نهايت بولدى وعلى هذا و بوفقير الفات ار بعه ده
روضهٔ مطهره ده سر بوبده مراقبه ده ايكن كوردمكه عالم مثالده
برغلغله پيدا اولوب عالم غيبدن تفقد اولنسون هركسك اسمى
يرنده ميدر ديو خطاب واقع اولوب هركسك وجودى اول حالت
هائله دن لرزه دار اولدقده بوفقير دخى بردفترده كندى اسممه نظر
ايدوب ثابت بوليجق سرور عظيم حاصل اولوب نسه كلدم والحمدلله
على عنايته الازلية السابقة وهدايته الابدية اللاحقة وديمشلردركه
هرعصرده قطب وجودك اسم الهيسى عبدالله در اسم كونيسى

هرنه اولورسه زیرا الله تعالینك الاهیت والوهیت والوهتی مراتبنده حقیقت عبادت وعبودیت وعبودت ایله قائم ومتحققدر وجمیع کمل بشر بو سرله صورت بولمشدر ایمدی ای مؤمن اهم کونی یه باقمه بلکه بر اسم الهی ایله ارتباط حقه ایده کور تا که دنیا وآخرتده نامك عالی وقدرك متعالی اوله فاعمل بذلك

* الحادی والاربعون *

معلوم اوله که بو محله دك شرح اولنان احادیث شریفه نك ترتیبی مشاهیر محدثین دن امام نواوی یه مضاف اولوب امام مزبورك دخی غرضی قواعد واصول شرایعی جامعه اولان کلمات نبویه یی جمع ایتمك اولمغله ایکی حدیث جامع دخی اربعین اوزرینه زیاده ایدوب مجموع احادیث مرتبه قرق ایکی اولمغله بز دخی نسخ صحیحه ده موجود اولدیغندن اول وجهله شرح ایتمشزدر پس احادیثك عددی قرق ایکی اولمق اصلندندر یوخسه صکره دن الحاق اولنمق اوزره دکلدر * لا یؤمن احدکم * یعنی سزدن بریکزك ایمانی کامل اولماز پس مقصود کمال ایمانی نفیدر یوخسه اصل ایمانی دکل نتکیم نظائرندن معلوم وروشندر * حتی یکون هواه تابعا لما جئت به * بعض نسخ ده تبعا دوشمشدر فتحتین ایله تابع معناسنه مفرددر که جمعی اتباع کلور وجمعی دخی استعمال اولنور تبع تابعین کبی هوی قصرله مراد ومشتهای نفسدر که برهان سماوی ودلیل عقلی اکا مساعده ایتمیه الحاصل هوای نفسك شرعا مذموم اولان طرفه انحرافنه دیرلر امور جاهلیه وامثالی کبی زیرا جئت به دن مراد شرعدر وشرع امور طبیعیه وعقلیه وجاهلیه یی رفع ایچون وارد ونازل اولمشدر معنی دیمکدر که تا که انك نفسنك هواسی و عقل قاصرنك مدعاسی بنم جانب حقدن کتوردیکیم شرع مطهره تابع اوله پس شول کیمسه که شرع الهی ومنهاج محمدی یی قویوب هواسنه وعقل قاصرینه تابع اوله انك ایمان وتصدیقی ناقصدر اکر کامل اولایدی شرعا مذموم اولان امور جاهلیه ومحرمات ومکروهات جانبه میل ایتمزدی زیرا هدی ایله هوی وحقله باطل بر یرده مجتمع اولماز پس بونده اهل ایمانی مخالطهٔ کفره وفجره دن تحذیر واردر زیرا سوء قرین

آخر انسانی جاده دن اخراج ایدر وضلاله دوشورد وبو تنبیهی دخی مشتملدر که امر شرعی یی کراهت ایتمك کرکمدر بلکه هر مأمور اولدیغی خدمته طیب نفسله حرکت ایده والا استثقال شرع کفردر وبونده اشارت واردر که شارعه اعتراض جائز اولمدیغی کبی مرشد کامله دخی اعتراض جائز دکل بلکه تسلیم وانقیاد کرکدر واکر خدمتنده ومتابعتنده حب طبیعیسی یوغیسه باری حب اختیاری ایله معامله ایده یعنی بر شینه طبعا مکروهه ایسه ده (وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم) موجبنجه ایثار واختیار ایلیوب نفس خائنی انك فعلنه حمل ایلیه وتدریجله ریاضت وتقلید ایده رك آخر نفسندن خروج وارادتنی ارادت شیخده افنا ایدوب شیخله یکپاره اوله وخدمتی لذتله ومتابعتی حلاوتله ایده تا که (ان الدین عند الله الاسلام) سرینه ایره واسلامی اسلام حقیقی اوله والله القادر معین لعبده القاصر (بعد ذا معلوم اوله که عشق وهوی ومحبت دیدکاری اصلنده حقیقت واحده در که هیولانیدر پس کیفیت مجازله تکیف ایدرسه مجاز والا حقیقت اولور نتکیم قیس عامری اوائلنده عشق لیلاده وسوسه تابع ایکن آخر اول شهوت طبیعیه عفت حقیقیه یه مبدل اولوب صورتدن معنایه وجسدن عقله وعقلدن روحه وروحدن عین سرله نظره انتقال ایلیوب قنطرهٔ مجازدن وادیٔ حقیقته عبور قلدی وعاشق مجازی ایکن عاشق حقیقی یعنی عاشق لیلی ایکن عاشق مولی اولدی وصورتی سرده محو ایتدی وباب اشیادن خانهٔ اسمایه واندن صدر سمایه ترقی قلدی بو جهتدن هوی وعشق دیدکاری معنی واسطهٔ وصول ورابطهٔ عاشق ومعشوق اولدی چونکه عین روح قلبه وعین قلب دخی هیکله نظر ایلیه اکر نفس مداخله ایلیوب سرقهٔ نظر ایلرسه شهوت خفیه مخالطه سیله اول نظر حرام اولور وانك صورتی جنك سمایه صعود واستراق سمع ایتمسی کبیدر که اکا ذیله مخلوط اولمغله مردوددر واکر مداخلهٔ نفسدن سالم اولورسه اول نظر حقیقت وحلال اولور زیرا اکا حقله حقه نظر دیرلر اولکی یه نفسله خلقه نظر دیدکاری کبی اشته هوی اصلنده حق

وباطله صالحدر چونكه شريعت مداخلهٔ وسواسدن وطريقت مخالطهٔ نفسدن خلاص اوله آيينهٔ انفس وآفاقده كورينن صورت حق اولور ونفس انسان مجازدن قورتيلور كه اكا هواى باطل ديرلر وبورادن فهم اولنديكه كرچه انسان حق وباطله مستعددر ولكن هركسده اولان كيفيت مجاز حقيقته متحول اولماز بلكه اول كيفيتى تلطيفه محتاجدر بو وجهدن كفار وفسقه نك حجابلرى غليظ وهواى باطللرى شديد اولمغله برزخ بطلان ومجازده قالديلر ومؤمن ومطيع اولنلر حقه وحقيقته عدول ايليوب شر نفسدن سالم اولديلر انكيچون شارعه متابعت ايلديلر زيرا هواسى هواى حق ايدن امر حقدن منحرف اولماز واكا شريعت وحقيقته ميل ايتمك لذيذ وسهل كلور پس هركسك قلبى نرده ايسه ميلى دخى اورايه در كل ايمدى اغراض نفسدن خلاص اول تاكه كدورتده صافى اولوب مرآتكده صورت حق ظهور ايده وباطل زاهق اوله والسلام

* الثانى والاربعون *

* قال الله تعالى * معلوم اولا كه الله تعالى يه قول وتكليم اسناد اولنور كما قال الله تعالى (واذ قال الله ياعيسى بن مريم) وقال الله تعالى (وكلم الله موسى تكليما) ولكن نطق اضافت اولنوب نطق الله دنلمز زيرا نطق اصوات مقطعه دركه لسان انى اظهار وآذان انى وعى وحفظ ايدر كما قال فى القاموس النطق تكلم بصوت وحروف يعرف بها المعانى وانطقه الله يعنى انطاق حقه نسبت جائزدر تكليم كلور (انطقنا الله الذى انطق كل شىء) فاما نطق انسانه مخصوصدر كه غيره يا بطريق التشبيه دلالت يورندن ويا بطريق التبعيه اطلاق اولنور (يقال ماله ناطق ولا صامت اى حيوان ولا غيره من المال * يا ابن آدم * معلوم اولا كه ابن آدم وولد آدم نوع انسانده مستعملدر بو جهتدن ابو البشر دخى انده داخلدر پس اناسيد ولد آدم اناسيد نوع الانسان ديمكدر والا جناب نبوت صلى الله عليه وسلم نفس آدمدن افضل اولمق لازم كلور بعض اهل معرفت ديمشلردر كه آدم عليه السلام

ترابدن مخلوق اولمغله بطريق الاستبعاد (ما للتراب ورب الارباب) ديديلر وظن ايلديلر كه انسان ضعيف رب قوى ايله ائتلاف ايتمز پس يا ابن آدم عبارتى ايله ملزم اولديلر هم ظاهرا وهم باطنا وظاهرده وجه الزام بودر كه يا حرف ضعيف ايكن اسم قوى اولان آدم ايله مجتمع اولدى ومعناده الزام بودر كه تحت خطابده مناجات وار دركه خلقه ائتلاف وصحبتدر پس اكر لايق بزم خاص اولمسه باده نوش مناجات ومكالمه اولمازدى بو جهتدن ترابده آب سرى ظهور ايلديكه فيض علم خاصدر بو معنايه تراب ضمله تراب اولدى فتحله كه ترخشك مقابليدر وآب تراب لطيفدر رفا علم ذلك فانه من العجاب تضمن التراب للماء لفظا ومعنى واشكر على هذه اللواحق الزائدة فانها ليست فى كلام ذلك البعض وهى من لباب المعرفة * انك مادعوتنى * ما توقيت ايچوندر كه زمانيه در مادام معناسنه ما بعدنده غفرت كلمه سنه ظرفدر دعا طلبدر كه مطلوب منه اولان حقه تذلل والتجا واظهار عبوديتدن عبارتدر وحديثده كلور (الدعاء مخ العبادة) يعنى عظم بدن مخله وبدن دخى عظمله استمساك ايتدوكى كبى مخ عبادت دخى دعادر كه قوام عبادت دعائله در انكيچون هر عبادت دعائله مختوم اولمق كركدر والا حقه جفا ايتمش كبى اولور زيرا كريمدن نسنه طلب اولنمامق كريمه اذيتدر تكليم ايمدن مطلوب اولمق اكا اذادر * ورجوتنى * الرجاء توقع حصول الخير فى المستقبل ودېمشلردر كه رجانك علامتى حسن طاعتدر قال الله تعالى (ان الذين امنوا والذين هاجروا وجاهدوا فى سبيل الله اولئك يرجون رحمة الله) پس بلا طاعة رجايه امنيهٔ مجرده ديرلر كه اهل هوانك حاليدر * غفرت لك على ما كان منك * بوراده على مصاحبت ايچوندر كه مع معناسنه در كما فى التنزيل (الحمد لله الذى وهب لى على الكبر) اى مع الكبر (تقديرى ديمكدر كه غفرت ذنوبك مع ما صدر منك من الذنوب الكثيرة كبائر وصغائر يعنى ابن آدم مادامكه بنم دركاهمه ال آچوب صدق وخلوصله تضرع ونياز وبندن مغفرت ذنوب وعفو خطايا رجا وتوقع ايلرسن يعنى بو حال سنده اولدقچه

سنك كناهلرى هرنقدر چوق اولورسه ده عفو ومغفرت ايدرم مادامكه
حق عبد اولميه زيرا مظالم شهيددن بله معفو دكلدر فكيف غيريدن
مكركه حق تعالى دن برطريقله ارضاء خصوم واقع اوله بودخى اكرحق
كافروحق حيوان دكل ايسه مكركه حق تعالى دن اكا دخى برتدارك
واقع اولاكه بوراسى مسكوت عنه در اكرچه بعض صورتى الله تعالى
بو فقيره تعريف ايلمشدر ولكن سترى اولى اولمغله تحرير اولنمدى
* ولاابالى * مبالات واكتراث قايرمق معناسنه دركه عجم باك دير
باء عربيه ايله اى لااكترث بذنوبك العظيمة الكثيرة مادمت على الدعاء
والرجاء وطلب العفو والمغفرة بوراده بعضيلر مبالاتى بالدن اخذ
ايتمشلردر كويا بركيمسه نك مبالات ايتم ديدوكى بالمى اكا مشغول قلمم
وخاطرمه كتورمم ديمك اوله ولكن اهل لغت مبالاتى بلودن يعنى
ناقصه درج ايتمشلردر يوخسه بالده يعنى اجوفده دكل پس بن سنك
ذنوب كثيره كى مبالات ايتم ديمك سنى كناهك ايچون بلو وامتحان ايدوب
ناره ادخال ايتم وكثرتنى قايرمم ديمك اولور زيرا كناه نقدر كثرتده اولسه
ينه متناهى درحقك عفو ومغفرت وسائر صفات جليله سى ايسه متناهيه
دكلدر پس متناهى غير متناهى يانندهيدى دريادن قطره كبيدركه
بى مقداردر اى عارف نظر ايله بو حديث شريفده دعايه كه نو جهله
صورت ومعنا بى جامعدر زيرا صورت معنانك ترجمانيدر پس
دعاده رفع يد ايتمك باطنده اولان تذلل وعبوديته نشاندر وعبد
صورت ومعنا بى جامع اولمغله ايكى يوزدن حقه التجا ايتملودر نتكيم
اكمل الموجودات صلى الله عليه وسلم استسقاده وغيريده رفع يد
ايدرلر ودعاده مبالغه ايلرلرزدى وتأمل ايله كه رجا ئله خوفه دخى
اشارت قلدى زيرا رجا خوف معناسنه دخى كاور زيرا خوف
ورجا متلازملردر قال الله تعالى (مالكم لاترجون لله وقارا) اى لاتعتقدون
له وقارا وعظمة فتخافوا عصيانه وتفكر ايله كه رجوتنى ديمدى تاكه
حال عارفه دخى اشارت اوله زيرا زاهدك رجاسى عطا وعارفك رجاسى
الله تعاليدر وامعان نظر ايله كه مغفرتى دعا ورجا ئله مقيد قلدى تاكه

عبد مغرور اولميه وعبوديتله قائم اوله اكرچه الله تعالينك عفو ومغفرتنه
فى الحقيقه قيد يوقدر انك ايچون (ويغفر مادون ذلك لمن يشاء) ديو
مغفرتى مطلق ايراد ايلدى وتحقيق مطالعه قلكه تحديد ذنوب ايتمدى
زيرا اكا نسبتله قلت وكثرت بردر انك ايچون بر توحيد له بيك شركدن
تجاوز ايلر وتدقيق ملاحظه قلكه مغفرتى عدم مبالاتله تقويت ايلدى
زيرا عند الكريم عطا استكثار اولنمز پس عفو خطا دخى معامله
عطا كبيدر فاعرف جدا * يا ابن آدم لو بلغت ذنوبك عنان السماء *
قال فى القاموس عنان السماء بالكسر مابدالك منها اذا نظرتها
واعنان السماء نواحيها پس عنان سحاب معناسنه دركه ظاهر اولان
مرتبه سيدر واضافت ادناى ملابسه ايچوندر زيرا سحابك سمايه
طوغرى ارتفاعى واردر وهمان سمادن معدوددر زيرا هر مرتفع سمادر
حتى نبات ارضدن مرتفع اولمغله سماء دينلدى يعنى اى ابن آدم اكر
سنك كناهلرك كثرتى جهتندن وهو الاكثر الاظهر ويا غلظتى جهتندن
تجسد ايليوب سمايه متصل كبى كورينن سحابه ايرسه ويرايله كوك اراسنى
طولدرسه پس بو عبارت كثرتدن كنايه در زيرا بين الناس اول وجهله
متداولدر شول جهتدنكه بين السماء والارض بشيوز ييللق مسافه دركه
مابين المشرق والمغرب كبى وانسانك وسعتده حس ايتديكى بوقدردر
پس خطاء انسان سحاب وسمايه دك بلكه عرشه دك چيقسه وجميع
عوالمى پرقلسه ينه عند الله بر صحيفهٔ عريضه ده نقطه قدر دكلدر نتكيم
امام شافعى رح قرب احتضارنده ديمشدر (ولما قسى قلبى وضاقت مذاهبى
جعلت رجائى نحو عفوك سلما) تعاظمنى ذنبى فلما قرنته (بعفوك ربى كان
عفوك اعظما) قوله تعالى تعاظمنى ذنبى اى عظم بالاضافة الى يقال امر
لايتعاظمه شئ اى لايعظم بالاضافة اليه كما فى القاموس * ثم استغفرتنى
غفرت لك * استغفار سؤال مغفرتدر اللهم اغفر لى ديمك كبى واستغفر الله
دخى انك مقامنه قائمدر زيرا طلب معناسنه خبردر نتكيم مرور ايتمشدر
يعنى عنان سمايه بالغ اولور ذنوبك اولدقدنصكره رجوع ايليوب بندن
طالب مغفرت اولسك سنى مغفور وخطالريكى مستور ايدرم وآثارنى

اظهار ایتمم بلکه سیئاتنکی حسناته تبدیل ایلرم وهرنقدر استغفار
تکرار ایلرسه مغفرت دخی اکا کوره اولور زیرا غفار وغفورده اولان
مبالغه افراد ناسه وافراد خطایایه وجملهٔ اوقاته ناظردر فاعرفه
دیمشلردر که برکیمسه برمعصیتی اشلیوب قبل التوبه بردخی ارتکاب ایتسه
مصر اولمش اولور واصر ارکبائردندر پس اصراری اوزرینه معاقبه
اولنور * یا ابن آدم لو آتیتنی بقراب الارض خطاء * قراب الشیء بالکسر
وقرابه وقربته بضمهما ماقارب قدره ای مایقارب ملئها بوراده مقاربهٔ
ملئدن مراد نفس مثلدر زیرا برنسنه نك قربنی ذکر ایدوب کندینی مراد
ایدرلر نتکیم تشبیهده دخی جاریدرکه فلانه بکزر دیرلر مع هذا فلانك
کندیدر مهمان کبی فافهم پس ای مایقارب ملئها اوملئها وهو الاشبه
لان الکلام فی سیاق المبالغه دیین استعمالدن غافل اولدی بقرابده با
تعدیه ایچوندر وخطا اندن حالدر یعنی ای ابن آدم اکرسن بکا
یرطولوسی خطا کتورسك ویا اکرسن بکا یرطولوسی خطا ئله کلسك
یامصاحبت ایچون اولوب خطا اضافتده ذات مقدره دن تمییز اولور
وبونده مابین السماء والارض ایله تمثیل دنصکره مابین المشرق والمغرب
ایله تمثیله انتقال ایلدی زیرا حس وادراکه اقربدر * ثم لقیتنی * یعنی
بعد الموت بکالاقی اولسك زیرا باب لقا موتدر وعمل ایله لقا مبانده مهلت
اولمغله ادات تراخی ایراد ایلدی زیرا ماقبلنده اولان اتیاندن مراد
فی الحقیقه لقایی تصویر دکل بلکه کثرت ذنوبی بیاندر کما لایخفی
ویامعناده مابعدینه مرهوندر * لاتشرك بی شیئا * فاعلدن حالدر
شیئا یا مصدریت اوزرینه منصوبدر شیئا من الاشراك معناسنه که
جلی وخفی یه شاملدر ویامفعول بهدر شیئا من الاشیاء معناسنه کما قال الله
تعالی (لاتشرك بالله) فان معناه لاتشرك بالله شیئا اصلا دل علیه
مابعده من قوله (وان جاهداك علی ان تشرك بی مالیس لك به علم)
ویاخود بعبادتی دیمکدر کما قال الله تعالی (ولایشرك بعبادة ربه احدا
واشراك ذات ایله اشراك عبادتك فرقی بودرکه اشراك ذات ایدن
ثنویه درکه ایکی اله اثبات ایتمشلردر واجب الوجود معناسنه سائرکفارك

آلهه

آلهه سی ایسه توسل طریقیله درکما قال الله تعالی (ما نعبدهم الا لیقربونا
الی الله زلفی * لاتیتك بقرابها مغفرة * مغفرة اعرابی خطاء کبیدر بوراده
قراب مشاکله طریقیله درو الا (مغفرتك اوسع من ذنبی ورحمتك ارجی
عندی من عملی) یعنی بن دخی سکا ملاء الارض مغفرت کتوردرم ویامغفرتله
کلورم اکرچه سنك کناهك بنم رحمتمی تحدید ایتمز الحاصل شرك وجود
وشرك عبادت اولمیجق یرلر وکوکلر طولوسی کناهه التفات اولنماز بلکه
مغفور اولور نتکیم شرك اولدیغی یرده ملاء السموات والارض عبادت
اولسه برفلسه دکمز زیرا شرك رأس المعاصیدرکه طریق ابلیسدر
نسأل الله الاخلاص فی العمل ونعوذ به من الفتور والکسل منه التوفیق
لسلوك الطریق والیه الانتهاء کما قال (وان الی ربك المنتهی) (وآخر
دعواهم ان الحمد لله رب العالمین) اشته شرح اربعین بیك یوز اوتوز یدنجی
محرمنك اواخرنده شیرازه بند تکمیل اولدی وبروسه ده
کتابخانه مزده اختتام بولدی

نظم

بو تألیف جلیل نکته سنج معرفت کنجه
سبب درویش علی حافظ اولدی استمکارله
دیدم تاریخ شرحه حرف جوهردارله حقی
چقردم اربعینی بنده شیخ آسا امکارله

سنه ١١٣٧

بعونه سبحانه وتعالی * اشبو شرح شریف احادیث نبویه * علی قائلها
افضل الصلوات والتحیات النمویه نك طبعی دار الطباعة العامرة
الفاخره * ادام الله تعالی محییها * سلطان محمود الخصال بالفیوضات
الباهره ده * معرفت عبد فقیر ملیك صمد * شیخزاده السید
محمد اسعد ایله (آیات الخیر) بیك ایکیوز اللی اوچ
سنه سی * شهر مولد رسالتپناهی
اواسطنده * رسیدهٔ ختام
اولمشدر